לא למסחר
CONFIDENTIAL

מסכת
בכורות
מן
תלמוד בבלי

עם פירוש רש"י, תוספות, ותוספות ישנים, ופסקי תוספות, רבינו אשר, קצור פסקי הרא"ש לבנו רבינו יעקב בעל הטורים ז"ל, והגהות אשר"י מהג"מ ישראל מקרעמז ז"ל, **ופירוש המשניות להרמב"ם** ז"ל. פירוש **רבינו שמשון משאנץ** ז"ל ופירוש **רבינו אשר** ז"ל למשניות סדר זרעים וטהרות. **מבוא התלמוד** לרבינו שמואל הנגיד הלוי ז"ל, ועליו נלוה קצור כללי התלמוד מלוקט מספרי הכללים ע"י הג"מ יהודה אריה ליב ז"ל דיין בפפד"מ. **מסורת הש"ס, עין משפט** (מראה מקומות הדינים בפוסקים הראשונים), **ונר מצוה** (סמני מנין הדינים שנסמנו בעין משפט), **ותורה אור,** כל אלה סידר וחיבר הג"מ יהושע בועז ז"ל בעה"מ שלטי הגבורים להרי"ף. **חלופי גרסאות.** הגהות לש"ס והוספות במסורת הש"ס ועין משפט להג"מ **יוסף שמואל** ז"ל אבד"ק פפד"מ (כמש"נ בש"ס אמ"ד ופפד"מ בשנות תע"ד – תפ"א), והגהות ותוספות מראה מקומות להג"מ **ישעיה** (פיק) **ברלין** ז"ל אבד"ק ברעסלויא, ומוקפים בחצאי רבוע.

ועליהם נוספו

א) ספר **חכמת שלמה (מהרש"ל)** להג"מ שלמה לוריא ז"ל.

ב) **חדושי הלכות** } **מהרש"א** { להג"מ שמואל אליעזר הלוי
ג) **חדושי אגדות** } { אידלש ז"ל אבד"ק אוסטרא.

ד) **מאיר עיני חכמים (מהר"ם לובלין)** להג"מ מאיר מלובלין ז"ל.

ה) **חדושי הלכות מהר"ם שיף** להג"מ מאיר שיף ז"ל אבד"ק פולדא.
ועליו **באור והגהות** מהג"מ מרדכי מארדוש ז"ל אבד"ק פאריצק.

ו) **מעדני יום טוב** { בתחלה נקרא מעדני מלך, בתחלה נקרא לחם חמודות } **דברי חמודות** } על הרא"ש למסכת ברכות ותלכות קטנות וחולין ובכורות ונדה } להג"מ יום טוב ליפמאן הלוי העליר ז"ל (בעה"מ תוספות יו"ט).

ח) **פלפולא חריפתא** על הרא"ש סדר נזיקין.

ט) **תפארת שמואל** (השלם) על הרא"ש, להג"מ אהרן שמואל קאידנוור ז"ל (מהרש"ק).

י) **קרבן נתנאל** על הרא"ש לסדר מועד ונשים, להג"מ נתנאל ווייל ז"ל אבד"ק קארלסרוא.

יא) **חסד לאברהם** פי' על שמונה פרקים להרמב"ם ז"ל, מהג"מ אברהם הלוי הורוויץ ז"ל (אביו של בעל השל"ה).

יב) **מסורות חדשות** (הגהות בעל הלבוש) להג"מ מרדכי יפה ז"ל אבד"ק פוזנא. עם **תיקונים והגהות** מהג"מ מרדכי זאב הלוי איטינגא ז"ל וגיסו הג"מ יוסף שאול הלוי נאטאנזאהן ז"ל אבד"ק לבוב (בעל מפרשי הים).

יג) **הגהות הב"ח** להג"מ יואל סירקש ז"ל אבד"ק קראקא (בעהמ"ס בית חדש).

יד) **הגהות הגר"א** להג"מ אליהו ז"ל הגאון מווילנא (הוגהו ונתקנו ע"פ כ"ק מגליון הש"ס שלמד בו וזכינו למסכתות רבות ממנו).

טו) **מראה יחזקאל** הגהות להג"מ יחזקאל הלוי לנדא ז"ל אבד"ק פראג (בעהמ"ס נודע ביהודה כו').

מז) **מעשה ר"ב** הגהות להג"מ בצלאל רנשבורג ז"ל (בעהמ"ס הורה גבר).

יז) **גליון הש"ס** להג"מ עקיבא איגר ז"ל אב"ד דק"ק פוזנן.

יח) **גליון מהרש"א** הגהות לבנו הג"מ שלמה איגר ז"ל אבד"ק פוזנן.

יט) **הגהות** הג"מ **שאול קאצנעלנבוגן** ז"ל מווילנא.

כ) **הגהות** הג"מ **אלעזר לנדא** ז"ל אבד"ק בראדי (בעהמ"ס יד המלך).

כא) **חדושי והגהות הרש"ש** להג"מ שמואל שטראשון ז"ל מווילנא. עם הוספות מכי"ק. וההשמטות שנשמטו ממקומן הושבו עתה למקומותיהן, ומוקפות בחצאי רבוע.

(ועוד נוספו בו מעלות ותוספות רבות על כל ספרי הש"ס בלעדו כמש"נ בש"ס תתאת דפוסנו משנת תקצ"ה, ותתאה השניה משנת תרי"ט)

וראה זה חדש הוא אשר הוספנו בו על כל אלה

יותר ממאה הוספות חדשות נכבדות

כוללות **פירושים חדושים והגהות מרבנן גאוני קדמאי ובתראי** רובם היו גנוזים עד כה **בכתבי יד** בגנזי הספרים אשר להממשלות או ליחידים זה בכה וזה בכה, ועין הדפוס לא שופתם עוד. ונקובים בשמותיהם מעבר לדף הזה:

לא למסחר
CONFIDENTIAL

ווילנא

בדפוס והוצאת האלמנה והאחים ראם

שנת **חמשת אלפים ושש מאות וארבעים ואחת** לפ"ע

ואלה ההוספות החדשות שהוספנו בהש"ס הזה:

יש מהן שנוספו על כל מסכתות הש"ס ויש שלא באו רק על איזה מסכתות:

אלה מהם נדפסו בפנים הש"ס או על גליון הדף:

א) **מסכת כלה רבתי - השלמה** - מרובה בפרקים ובטוחאות יתרות על הנדפסת בכל ספרי השי"ס. (נמצאת בכ"י רבינו אברהם בר נתן הידוע ז"ל בעל הפסוקיר, עם הגהות רבות ומראה מקומות, ויצאה לאור פ"א ע"י בעהמ"ס בית נתן).

ב) **מסכתות קטנות נוספות:** מסכתות ספר תורה, תפילין, מזוזה, וציצית. (נמצאו בכ"י ונדפסו בספה"ס בשנת תרי"א).

ג) **חלופי גרסאות בש"ס** ע"פ טוחאות ישנות.

ד) **נוסחאות ישנות ונוסחא הבבלי** במסכת שקלים.

ה) **נוסחת הירושלמי** במסכת הוריות.

ו) **נוסחאות כתבי יד** במסכת סופרים.

ז) **נוסחא חדתא** למס' נדים מספר מראית העין להרחדי"א ז"ל עם פירושו עליה מספרו הזהוב.

ח) פיהש **רב האי גאון** ז"ל, למשניות סדר טהרות.

ט) **- רב נסים** (גאון) בר **יעקב** ז"ל (תלמיד רב האי גאון ומרבותיו של הרי"ף), למסכת ברכות, שבת, ועירובין (ונקרא בשם מפתח מצעולי התלמוד).

י) [כי] **- רבינו חננאל** בר **חושיאל** ז"ל (נ"כ מרבותיו של הרי"ף), לחצי הש"ס.

יא) [כי] **- רבינו גרשום בר יהודה מאור הגולה** ז"ל (רביה דרבי' הרשי') למס' תענית ובבא בתרא ולכל סדר קדשים מלבר זבחים.

יב) **- רש"י** למסכת אבות, ע"פ טוחאות שונות.

יג) **הרשב"ם העקרי** למס' ב"ב דף פ"ו, פ"ח, פ"ט, ק"ל, ק"א. שלא נדפס רק בריפוס פיזרו בשנת רע"א ובכל שאר הדפוסים נדפס בטעות פי' אחר בשמו בס"ש בהשגה לפי' הרשב"ם בדף פ"ט סוף ע"א.

יד) **פי' רבינו זרחיהו הלוי** ז"ל (ה"ה בעל המאור) למס' קנים.

טו) **- רבינו אברהם בר דוד** ז"ל (הראב"ד בעל ההשגות) למסכת קנים וחמיד.

טז) [כי] **תוספות ר"י זקן** ז"ל, למס' קידושין (כך יחסום לו רשמי הספרים, אבל נראה כי טעו בזה, כי בשני מקומות מובא בהן ספר הרתרומה ומרבותי הלא היה תלמידו של ר"י הזקן).

יז) **פי' רבינו שמשון משאנץ** (משאנזא) ז"ל, למס' ע"זרות לחשלום מסכת בבורים, ולפרק אפרחזנגום. ועליו גלוה גם פי' הרמ"ע מפאנו ז"ל.

יח) (כי) **תוספות הר"ש משאנץ** הצ"ל, למס' סוטה.

יט) (כי) **תוספות ישנים** למסכת יבמות.

כ) (כי) **פי' ריב"ן השלם** למס' נזיר. הפירוש שנדפס בש"ס למס' נזיר ויחסוהו לרשי', הוא באמת לרבינו יהודה בר נתן ז"ל (כדמוכח מתוך הכי שמצאנוהו) אולם הנדפס משובש מאד, גם חסר ממנו הרבה, ועתה נמצא פירושו השלם בכ"י קדמון ומדויק וההספות והשגויים שמצאנו בו נדפסו בצד הפירוש הנ"ל הנדפס בשם רש"י ונקראו בשם **נוסחת הריב"ן**.

כא) [כי] **פי' רבינו יצחק בר מלבי צדק** מימפונטי ז"ל, למשניות סדר דעים.

כב) [כי] **פי' רבינו יהודה בר בנימין הרופא** ז"ל ממשפחת **הענים** (רבו של בעל שבלי הלקט), למס' שקלים.

כג) [כי] **פי' רבינו מאיר** (מהר"ם) **מרוטנבורג** ז"ל, למס' נגעים ואהלות.

כד) קונץ פירוש **מהר"ם מרוטנבורג** לסדר טהרות, שהביאם התוי"ט, מלבד למס' נגעים ואהלות שהדפיסונהו ע"פ כ"י הנ"ל.

כה) **פי' רבינו יונה החסיד מגירונדא** ז"ל, למס' אבות.

כו) [כי] **תוספות ר"ד** מאת רבינו **ישעיה די טראני** (ר' ישעיה הראשון ז"ל) למס' כתובות ולמס' נושין.

כז) [כי] **תוס' חד מקמאי** למס' יבמות, והוא גיהו גברו של **רבינו משלם** ז"ל. ובראש הספר כתוב בכתב ובדפי הרחדי"א ז"ל בחי"ל: "חיבור יבמות לרבי מקמאי ז"ל, מכורי לרבי אביו לשבה, הוא היה כומן הראב"ד, ובא מעשה לפניהם. והחדי"א פ"פ עכ"ל.

כח) [כי] **פי' הרא"ש** ז"ל למסכת נזיר, שהיה בכ"י ישן בעקר הספרים של הרחדי"א ז"ל (והרחדי"א ז"ל החזם עליו בעצם כ"י קדשו).

כט) **תוס' הרא"ש** ז"ל למס' הוריות (ע"פ הנדפס בפעם הא' בפראג).

ל) **פירוש הרא"ש** למסכת קנים הסדר ומדות:

לא) [כי] **תוספי הרא"ש** ז"ל למסכת נזיר.

לב) [כי] **שיטה מקובצת** לחיבו **בצלאל אשכנזי** ז"ל, קבוצת הגהות וחדושי הראשונים ז"ל לכל סדר קדשים (וחבר רק למס' חולין) ובחתימה מקומות מביא פי' **רש"י האמתי** שמצא בכ"י תחה המפרש האחר שנדפס על שם רשי"י בכל ספרי הש"ס. (בעתקו מכ"ק מעליון הש"ס שלו שנמצא בירושלים הוכ"ב. והרחדי"א ז"ל בשה"ג ח"ב מזכירו לשבח בה"ל: הגהות נפלאות אמתיות מתוך גפ"ת כי שהיו לו, ולא ובינו עדיין שיצאו לאור הדפוס ע"כ"ל. ולמס' חולין בעתק בעצם כ"ק של תלמידו הנ"מ שלמה בר יהושע עדני הצ"ל (בעה"מ פי' מלאכת שלמה על משניות שעורנו בכ"י).

לג) **חכמת שלמה** (מהרש"ל) לפרק הלק, אשר נשמט מכל ספרי השי"ס, ולא נדפס רק בבב' ח"ש תוצאה א' בשנת ושלה"ה.

לד) [כי] **חדושי מהרש"ל** על הרא"ש למס' שבת ועירובין ויומין.

לה) **פירש"י והני"** וכו' שעל **הרא"ש**, הוגהו ונוספו בם הרבה ע"פ הנדפס בפראג בשנת שפ"ח על ידי בעל התוי"ט.

לו) [כי] **הגהות הב"ח** להלק מהרא"ש.

לז) תגהות מס' **תמת ישרים**, על אחי"ג ועל מסכתות קטנות.

לח) תגהות מס' **ברכת הזבח** ומס' **צאן קדשים** לסדר קדשים.

לט) **תפארת שמואל**, השגות על מהרש"א למהרי"ק **אהרן שמואל קאידנובר** ז"ל (מהרש"ק) (בעהמ"ס ברכת חכמה) (מלבר הגהותיו על נפ"ה שבאו בסוף המסכתות).

מ) [כי] **פסקי תוספות** למס' מעילה שלא נדפסו עד כה בכל ספרי הש"ס ואנחנו מצאנום בפסקי תום' כי ישן על קלף.

מא) [כי] **נוסחאות ישנות בפסקי תום'** שנמצאו בכ"י ישן נושן על קלף.

מב) פי' **קרבן העדה** למס' שקלים, לחצ"מ **דוד** ז"ל אבר"ק דעמויא.

מג) פי' הצ"מ **חיים יוסף דוד אזולאי** ז"ל (מספרו כסא החמים) לאחי"ג ולמסכתות קטנות.

מד) [כי] **הוספות להגהות הגר"א** ז"ל. וביותר בסדר זרעים ומסכת שקלים, מעצם כ"ק.

מה) **הגהות הגר"א** למשניות סדר טהרות (מלבר באורו שמכר לקטן שנדפס בסוף).

מו) **מים מהורים** הגהות למסכת כלים לחצ"מ יהודה ליב הלוי עדיאל ז"ל מ"מ מטלאנים (בעהמ"ס אפיקי יהודה).

מז) **הגהות ותקונים** בפי' הרא"ש למס' קנים מס' **יעיר קנו.**

מח) ספר **תקלין חדתין** על מס' שקלים מתלמוד ירושלמי, מהצ"מ **ישראל** בהרי"ש ז"ל מ"מ דשקלאב (תלמידו של הגר"א), עם הגהות הגר"א ז"ל למסכת הניא.

מט) [כי] **נמוקי הגר"ב** הגהות על מהרש"א לחצ"מ **יהודה בנבת** ז"ל אבר"ק סיגי (מלבר חדושיו על נפ"ה שבאו בסוף המסכתות).

נ) ספר **בנין יהושע** על אבות דרבי נתן, מאת הרב **יהושע פאלק** בי"ר יצחק אייזק מלסא ז"ל.

נא) ספר **נחלת יעקב** למסכתות קטנות, מאת הרב **יעקב (יאקב)** בי"ר ברוך נימבורת ז"ל.

נב) **עין משפט, מסורת הש"ס, גליון הש"ס וציון ירושלים** כלם למס' שקלים, מאת בעלי מפרשי הים ז"ל.

נג) **הגהות** על פי' הרמב"ם והרי"ש לסדר זרעים מהצ"מ **שמואל פריינר** ז"ל מרייב פראג (בעהמ"ס זרע קודש). ונדפסו על הגליון בצדם מבלי הזכרת שם מחברן.

נד) [כי] **לב חכמים** למסכת שטחות.

ואלה ילוו על הש"ס בסוף המסכת:

נה) [כי] **פירוש קדמון** למס' מעילה, הובא בשיטה מקובצת בי' בשם "פירוש לא נודע לפי".

נו) **אור זרוע הקצר** על מסכת יבמות, לחצ"מ **חיים מנוואשטט** בן הראי"ז ז"ל בעהמ"ס אור זרוע (ונדפס פ"א על גליון מפקי הרא"ש בש"ס רשום ומיניאה).

נז) ספר **מהדורא בתרא למהרש"א**, עם חדושי הלכות ואגדות מחתנו הצ"מ **משה** בר' יצחק בונם ז"ל אבר"ק לובלין.

נח) **חכמת מנוח**, חדושים מהצ"מ **מנוח הענדיל** ז"ל (בדורו של מהרש"ל).

נט) **מים חיים**, חדושים מהנ"מ **יחזקיה די סילוא** ז"ל (בעהמ"ס פרי תדש).

ס) **כללי התלמוד**, להצ"מ **חיים בנבנשתי** ז"ל (מספרו כנה"נ ושיורי כנה"נ).

סא) [כי] **הגהות ישנות** למס' נזיר שנתחבו בכ"י מפתי ישן על גליון המסכתה רפום ווינציאה שנת רפ"ו.

סב) [כי] חדושי הנ"מ **משה** בי"ר אברהם ז"ל אבר"ק הוראנא (בעהמ"ס תפארת למשה).

סג) תגהות הצ"מ **נתן בורציל** ז"ל, לסדר קדשים ומס' הוריות (מספרו חק נתן).

סד) [כי] **באור הגר"א** ז"ל למס' ערכין וגקרא **יד אליהו.**

סה) [כי] **הגהות חדשות** מהגר"א ז"ל למס' תמורה, מלבר אלה שנדפסו על הדף מכ"י.

סו) [כי] **באור הגר"א** למשניות **סדר טהרות** (מלבר אהלות) אשר קבל ממנו תלמוד הצ"מ בונם ז"ל משקלאב ונעתק ע"י הרחל"ז ז"ל, וחלק גדול ממנו כלו חדש, שלא נמצא כאה"ר.

סז) ספר **אורה מישור** למס' נזיר, מהצ"מ **יוחנן** בי"ר **מאיר** ז"ל מקרעמניץ.

סח) תגהות הצ"מ **יחיאל היילפרין** ז"ל אבר"ק מינסק (בעהמ"ס סדר הטהרות).

סט) [כי] חדושים ותגהות מהגי"מ **יעקב עמדין** (חריעב"ץ) ז"ל (מעצם בי"ק מעליון הש"ס שלו).

ע) [כי] חדושים מהגי"מ **גרליה ליפשיץ** ז"ל, על אחה מסכתות מביה"ק, ומספרו **רגל ישרה** לאחי"ג ומס"ק.

עא) חדושים מכתו הצ"מ **ישראל ליפשיץ** ז"ל בעהמ"ס **תפארת ישראל** על משניות.

עב) [כי] חדושים מהצ"מ **צבי הירש ברלין** ז"ל (-נכד להבעל חכם צבי ז"ל).

עג) חדושים מהצ"מ **משה סופר** ז"ל אבר"ק פרעסבורג (בעה"מ שו"ת חתם סופר וכו').

עד) **שדה צופים** על הרא"ש להצ"מ **בצלאל רנשבורג** ז"ל (בעהמ"ס הודה גבר).

עה) חדושים מהגי"מ **זאב וואלף הלוי מבאסקוויץ** ז"ל (בעהמ"ס סדר משבה).

עו) חדושים מהצ"מ **ברוך פרענקל תאומים** ז"ל (בעה"מ ספר ברוך טעם וכו').

עז) [כי] חדושים מהצ"מ **יעקב צבי יאליש** ז"ל מרינב (בעהמ"ס מלא הרועים וכו').

עח) [כי] **הגהות** למס' שבועות מהגי"מ **ליב ברלין** ומהצ"מ **נח חיים צבי** ז"ל (בעהמ"ס מעין החכמה).

עט) (כי) **מצפה איתן** להצ"מ **אברהם** ז"ל ממינסק (בעהמ"ס משביל לאיתן וכו'). (עם תוספת מרובה מביה"ק על הנדפס בש"ס רפום זיטאמיר).

פ) [כי] חדושים מהצ"מ **שלמה איגר** ז"ל, למסכתות שלא נדפסו עוד עליהן (מלבר הגיל מעלי"ר).

פא) חדושים מהצ"מ **צבי הירש חיות** ז"ל אבר"ק ואלקווא (בעה"מ שו"ת מהר"ץ וכו').

פב) [כי] **קרני ראם** להצ"מ **אהרן משה טויבש** ז"ל אבר"ק יאסי (בעה"מ שו"ת תועפות ראם). כולל הערות על מהרש"א והחדושי נפ"ה (נוסף עתה מביה"ק על הרבה מסכתות שנדפסו בלעדו).

פג) [כי] **הגהות** בנו הצ"מ **שמואל שמעלקא טויבש** ז"ל אבר"ק יאסי.

פד) **ארץ צבי** תגהות על הגהות אשרי' מהצ"מ **יהודה צבי** ז"ל (בעה"מ שו"ת מנחת יהודה).

פה) [כי] **שער הלקוטות** תגהות מהצ"מ **ישכר** ז"ל בעהמ"ס פתחי שערים).

פו) [כי] **חדושי הרד"ל** מהצ"מ **דוד לוריא** ז"ל מביהאו ישן (בעל התגהות על המדרש רבה ופרי"א וכו').

פז) [כי] **הוספות לחדושי והגהות הרש"ש.**

פח) [כי] חדושים מהגי"מ **יוסף חנינא ליפא מיזליש** ז"ל (בעה"מ שו"ת תפארת יוסף).

פט) [כי] תגהות למסכת נזיר מהצ"מ **אשר הכהן** ז"ל אבר"ק שערשב (בעהמ"ס ברכה ראש).

צ) [כי] חדושים מהצ"מ **שמחה** ז"ל אבר"ק דעמוי (בנו של הגי"מ צבי חריף ז"ל).

צא) [כי] **מלאכת יום טוב** מהצ"מ **יום טוב ליפמאן** ז"ל אבר"ק קאפולי (בעהמ"ס קדושת יום טוב וכו').

צב) [כי] **בן אריה** מהצ"מ **זאב בן אריה** ז"ל אבר"ק מעלז.

צג) חדושים מהצ"מ **אליהו גוטמאכר** ז"ל אבר"ק גריזן (בעהמ"ס צפנת פענח).

צד) [כי] חדושים מהגי"מ **יצחק אייזיק חבר** ז"ל אבר"ק טקטין (בעה"מ שו"ת בין עולם).

צה) [כי] חדושים מהצ"מ **נחמיה ביידך** הלוי ז"ל מזבראווא (בעה"מ שו"ת דברי נחמיה).

צו) [כי] **מראה כהן** להצ"מ **בצלאל הכהן** ז"ל מוי"א פ"ק ווילנא (בעהמ"ס ראשית בכורים).

צז) [כי] חדושים מהצ"מ **אלעזר משה הלוי הורוויץ** שלמ"א אבר"ק פינסק.

צח) [כי] **פורת יוסף** לחצ"מ **יוסף** שלמ"א מו"א פ"ק ווילנא.

צט) **הגהות אמרות טהורות** על פי' הר"ש והרי"ש והרא"ש לכל סדר טהרות לחצ"מ **שמואל פריינד** ז"ל הנ"ל.

ק) [כי] **חשק שלמה** לחצ"מ **שלמה הכהן** שלמ"א מו"א פ"ק ווילנא.

קא) [כי] **יפה עינים** לחצ"מ **אריה ליב יעלין** שלמ"א אבר"ק בילסק (בעהמ"ס קול אריה וכו') כולל מ"ם לחלמוד ירושלמי, למדרשים, ילקוט, ספרא, ספרי ומכילתא ופרי"א ופסק"ד, עם הערות וחדושים בחלופי גרסאות ושגים שבין הלמוד בבלי לירושלמי. (ובהם הגהות ומ"ם בירושלמי למס' ברכות ושבת להצ"מ **ליב ברלין** ז"ל ואחרים בשם הגר"ליב).

קב) [כי] **המתרגם** כולל באור מלות הלועזיות שבר"שי', תוספות ופרי"ש, ובפי' המשניות לחכמי"ם והר"ש.

קג) **פסקי תוספות, ומסורת הש"ס, ועין משפט, ותורה אור**, שכל אלה נשתבשו מאד בכל ספרי הש"ס, והנהו ונתקנו בש"ס הזה ע"י גדולי התורה.

גם הוספנו בו: א) הגהות מספר **שיח יצחק** על תוספות ישנים למסכת יומא. ובכ"מ שנדפס בהן מלפנים "ע' שיח יצחק" הדפסנו את תוכן דבריו מפורשים במקומם. ב) **מראה מקומות** בפרשי' ורמב"ם למסכת אבות. ג) **ציוני הפרקים** של התוספתא בר"מ ובר"ש. ד) **שנוי נוסחאות** בהקדמת הרמב"ם בבי' ערבי. ה) **ציוני המסכתות** בתוספות.

ועל כל אלה נוספה בו הגהה כפולה ומכופלת מדויקת ומזוקקת שבעתים

ע"פ טוחאות ישנות וספרים מדויקים הזורר קדמונים, ועפ"ה הגהות גדולי המפרשים. גם גלוה אור חדש לעינינו, הוא ניהו **ש"ס של הג"מ יעקב עמדין ז"ל** אשר סדרו והגיהו להדפיסו בחייו ויעמול בו שנים רבות להגיהו ולנקותו מכל שבוש ושגיאה, והעיר עליו הערות יקרות ועמדתו בהגהות וחדושים רבים בציונים ומ"ם, **הכל בעצם כתב ידו הקדושה** מראש השי"ס עד סופו. **חמדה גנוזה זאת** מצאנוה באמשטרדם, ומרגליות השבות שבה, שכגנו בעצרת הש"ס לבבור ולתפארת, והגהתו הצדיקה היתה להמציתם לעינים.

הלוקח עובר חמורו. וכתב הוס' ועדיין הוא בעיני אמו ואפי' לנקט ממנו ולא נקט פרה מפרש בפירקין תניא (נקמן יג.) לתלמיד דזוטרתא מילי דפטר ממנו פסיק ושדי ליה וכל מיכ פירקין מיילי בגבוה בהמה מהולה: **אע"פ שאינו רשאי.** כדמוכח בפרק ע"ז (ד:) וכ"מ [1]לפ"ן להם בהמה גסה מפני שעושה בה מלאכה בשמה: **והמשתתף.** [2]שנותנין מעות בין שניהם וקונין בהמה: **והמקבל** (ג) בהמה ממנו. שהממונים של עובד כוכבים ושרצולל מקבלה שיהו מולקין בולדות אלל גוף הממונה לעובד כוכבים: פשוט הן [3]הבכורה. אם לומו עובר שקנה מן העובד כוכבים או שמכר לעובד כוכבים בכור הוא מינו קדום הואיל ויש חלק לעובד כוכבים בו או מחמת: **שנאמר.** (במדבר ג) הקדשתי לי כל בכור בישרלל אבל לא בשלר בהמות עובדי כוכבים: **גמ'** מיתיי לה [4]לקדושה. שמהם שובתת בשבת וכיון דמעשה עבד ליכא למיקנסיה: **אימא** ליקנסיה. לפדות העובר מן העובד כוכבים וליתני לכהן: **מדרבי יהודה.** דלמר לקמן המקבל בהמה מן העובד כוכבים מעלין לומו בשוו ונותן מלי דמיו לכהן: **ושיקר בהמה.** גוף הבהמה ומלי ולדות: **דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי.** שלין לעובד כוכבים חלק בה ולא חיישינן לשמא יחליפנה: **אימא** ליקנסיה: **לפדות העובר מן העובד כוכבים וליתני לכהן: מדרבי יהודה.** דלמר לקמן המקבל בהמה מן העובד כוכבים מעלין לומו בשוו ונותן מלי דמיו לכהן: **ושיקר בהמה.** גוף הבהמה ומלי ולדות: **דלמא אתי לאיחלופי בבהמה אחריתי.** שלין לעובד כוכבים חלק בה ולא חיישינן לשמא יחליפנה: **אימא** ליקנסיה. לפדות העובר מן העובד כוכבים וליתני לכהן: **

מאי לאו אעובר. פי' ומיירי בבהמה מעוברת. לפ שבהמה פי' אינה ולפי שעובר אינה בבהמה לעוברה וכן משמע נקמן גבי נעית דבהמה לעוברים מהו ומפי משמע מהכא דקתני מאי לאו אבהמה ש"מ דלפי שבהמה קלי מיירי בבהמה לעוברה עובר לאוקומי לפ: שאינה יכולה להתרפאות. ולעשות מלאכה בשמה: מתיר בשבורה. ועובר דומיא דשבורה: היינו אודחיה. ולפ שטור הוי: בהמה לעובריה. כגון שעדיין לפ נתעברה ומכר לו כל הוולדות שבמיעין להמעבר ובהמה עלמה לפ מכר לו: מהו. לקוטמו לפדותה משום מוכר בהמה לעובד כוכבים: דאתי לאחלופי. להמיר מכירם שלמה: דפסקה מיניה. שלפ שייר בה לעלמו כלום ממכרכה: וש"ש שלמה. כי סלי גוונא שלפ פסקה מיניה שהרי שייר לעלמו גוף בהמה ולפי משום עוברין ליכא למיחש שהרי לפ נתעברה עדיין ולפ כלום מכר לו ולכשיפדו ברשות עובד כוכבים הם פליט: דפסקה מיניה. ומכירה מלוטה היא ואפי לאחלופי ולהמיר מכירה מלוטה היא שלפ לפל הכא שלפ פסקה מיניה שרי שלפו מכירה היא: וכל שכן שלמה דאתיא לאחלופי. בממכירה מלוטה של שלימה מתרת: משום הכי הוא. בממיה לשלעמיך לן למינעי: עליה. על הבהמה: אלמא משמא דרבנן משום עוברין. מיפשוט מינה שלרבנן אסור למכור לעובד כוכבים בהמה לעוברה ולר' יהודה מותר: לשולם משמא דרבנן משום איחלופי. ולשלעמיך למינעי כיון שלפ פסקה מיניה אינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות דמי שמע מינה איבעיא להו מכר בהמה לעובריה מאי תיבעי לר' יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי ר' יהודה אלא בשבורה דלא אתיא לאיחלופי אבל שלמה דאתיא לאיחלופי אסר או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה וכל שכן שלמה דלא פסקה מיניה תיבעי לרבנן עד כאן לא קאסרי רבנן אלא בשבורה דפסקה מיניה אבל שלמה דלא פסקה מיניה שרו או דלמא ומה שבורה דלא אתיא לאיחלופי אסרי וכל שכן שלמה דאתיא לאיחלופי ומעמא דרבנן משום הכי הוא וההניא אמרו לו [ב]לרבי יהודה והלא מרביעין עליה ויולדת אלמא משום עובריה הוא הכי קא"ל מעמא דידן משום דאתיא לאיחלופי בבהמה אלא את מ"ט שרית משום דאין יכולה להתרפאות כמאן דחבוה לשחיטה דמי והלא מרביעין עליה ויולדת משרא לה ואמר להו לכשתלד דלא מקבלת זכר תא שמע והנותן לו בקבלה ולא קתני אע"פ שאינו רשאי וליטעמיך המשתתף לו דלא קתני הכי נמי דרשאי והא [ג] אמר אבוה דשמואל אסור [א]לאדם שיעשה שותפות עם העובר כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה [ג] לא ישמע על פיך אלא תנא מכירה והוא הדין לשותפות ה"נ תנא מכירה והוא הדין לקבלנות ומאי שנא מכירה דנקט דעיקר מכירה היא תא שמע [ג] רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש [ד] רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והא עובר נמי יכול להתרפאות דמי שמע מינה ואיבא דמתני לה אמתני' והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתנן רבי יהודה מתיר בשבורה אפילו תימא רבי יהודה שבורה לאו היינו אורחיה עובר היינו אורחיה: ת"ש רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש [ד] רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והאי נמי יכול להתרפאות דמי שמע מינה איבעיא להו מכר בהמה לעובריה מאי תיבעי לר' יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי ר' יהודה אלא בשבורה דלא אתיא לאיחלופי אבל שלמה דאתיא לאיחלופי אסר או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה וכל שכן שלמה דלא פסקה מיניה תיבעי לרבנן עד כאן לא קאסרי רבנן אלא בשבורה דפסקה מיניה אבל שלמה דלא פסקה מיניה שרו או דלמא ומה שבורה דלא אתיא לאיחלופי אסרי וכל שכן שלמה דאתיא לאיחלופי ומעמא דרבנן משום הכי הוא וההניא אמרו לו [ב]לרבי יהודה והלא מרביעין עליה ויולדת אלמא משום עובריה הוא הכי קא"ל מעמא דידן משום דאתיא לאיחלופי בבהמה אלא את מ"ט שרית משום דאין יכולה להתרפאות כמאן דחבוה לשחיטה דמי והלא מרביעין עליה ויולדת משרא לה ואמר להו לכשתלד דלא מקבלת זכר תא שמע והנותן לו בקבלה ולא קתני אע"פ שאינו רשאי וליטעמיך המשתתף לו דלא קתני הכי נמי דרשאי והא [ג] אמר אבוה דשמואל אסור [א]לאדם שיעשה שותפות עם העובר כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה [ג] לא ישמע על פיך אלא תנא מכירה והוא הדין לשותפות ה"נ תנא מכירה והוא הדין לקבלנות ומאי שנא מכירה דנקט דעיקר מכירה היא תא שמע [ג] רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן [ג] וחכמים אומרים [ב]כל זמן שיד עובר כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה

מאי

[ב] מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש [ד] רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והא עובר נמי יכול להתרפאות דמי שמע מינה ואיבא דמתני' לה אמתני' והמוכר לו אע"פ שאינו רשאי לימא מתני' דלא כרבי יהודה דתנן רבי יהודה מתיר בשבורה אפילו תימא רבי יהודה שבורה לאו היינו אורחיה עובר היינו אורחיה: ת"ש רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן מאי לאו אעובר לא אבהמה והא דמיו קתני תני דמיה והא נותן כל דמיו לכהן קתני ואי בהמה כהן מאי עבידתיה הכא במאי עסקינן כגון דיהיב בהמה מעברתא לפטומה אבהמה קנסינן ליה אעובר אמר רב אשי ת"ש [ד] רבי יהודה מתיר בשבורה מפני שאינה יכולה להתרפאות הא יכולה להתרפאות אסור והאי נמי יכול להתרפאות דמי שמע מינה איבעיא להו מכר בהמה לעובריה מאי תיבעי לר' יהודה תיבעי לרבנן תיבעי לרבי יהודה עד כאן לא קא שרי ר' יהודה אלא בשבורה דלא אתיא לאיחלופי אבל שלמה דאתיא לאיחלופי אסר או דלמא ומה שבורה דפסקה מיניה וכל שכן שלמה דלא פסקה מיניה תיבעי לרבנן עד כאן לא קאסרי רבנן אלא בשבורה דפסקה מיניה אבל שלמה דלא פסקה מיניה שרו או דלמא ומה שבורה דלא אתיא לאיחלופי אסרי וכל שכן שלמה דאתיא לאיחלופי ומעמא דרבנן משום הכי הוא וההניא אמרו לו [ב]לרבי יהודה והלא מרביעין עליה ויולדת אלמא משום עובריה הוא הכי קא"ל מעמא דידן משום דאתיא לאיחלופי בבהמה אלא את מ"ט שרית משום דאין יכולה להתרפאות כמאן דחבוה לשחיטה דמי והלא מרביעין עליה ויולדת משרא לה ואמר להו לכשתלד דלא מקבלת זכר תא שמע והנותן לו בקבלה ולא קתני אע"פ שאינו רשאי וליטעמיך המשתתף לו דלא קתני הכי נמי דרשאי והא [ג] אמר אבוה דשמואל אסור [א]לאדם שיעשה שותפות עם העובר כוכבים שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בשם עבודת כוכבים שלו והתורה אמרה [ג] לא ישמע על פיך אלא תנא מכירה והוא הדין לשותפות ה"נ תנא מכירה והוא הדין לקבלנות ומאי שנא מכירה דנקט דעיקר מכירה היא תא שמע [ג] רבי יהודה אומר המקבל בהמה מן העובד כוכבים וילדה מעלין אותו בשוויו ונותן חצי דמיו לכהן והנותן לו בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו ונותן כל דמיו לכהן [ג] וחכמים אומרים [ב]כל זמן שיד עובר כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה

מאי

ורבי

ד א מיי' פ"ח מהלכות שחיטה הלכה י' סמג עשין סב טוש"ע י"ד סי' קמ סעיף ג ושו"ע ח"מ סי' קפו סעיף מ ומושע"ש סי"ח סי' קט:
ה ב מיי' פ"ל מהלכות מחוסרי הלכה ג טוש"ע י"ד סי' סב סעי' ג:

ב] מאי לאו אעובר קאמר. דקתנים אותו לפדותו דלא יפה עשה שמכר לעובד כוכבים ונותן דמי העובר לכהן וקאי אנותן לעובר כוכבים בהמה מעוברת בקבלה שיחזלוקו הולדות ולא קאי אבהמה כי אם אעוברה ובהמה כולה דישראל היא ג] ובהמה דמפקיע' שאינה שוברת בשבת א"נ דס"ל דמוכר בזמה לעוברה דמבעיא לקמן אי אמור אי מותר בין לר"י בין לרבן ס"ל דאסור ומשום בהמה קאמר אינו רשאי ומיירי בנותן בהמה לעובר כוכבים בקבלה בין מעוברת בין אינה מעוברת: ב] וחכמים אומרים כ"ז שיד עובר כוכבים באמצע וכו'. וא"ת אמאי הביא כאן דברי חכמי' יותר מדלעיל ופי' התוס' דבעי להביא לאחר מכאן. ולפי' דבריהם הביאו לאחר שסיים כל בעיותיה. אכן נראה למהר"ם ז"ל דהקורא דקדק בדבר דדוקא לענין האבעיא הוראשונה דאינ' אלא לר"י משום הכי לא פייתי דברי חכמים אבל זאת הבעיא היא לרבנן כמו לר"י משום הכי פייתי דברי חכמים לאשמועינן דדוקא להאי פלוגא פליגי רבנן עליה דר"י דבנן סמרי בבכורות ור"י מחייב אבל לגבי קונסין אותו וכו' לא פליג עליה. גליון:

ב] עמה"ל ד"ל ל] שבהמה ומיירי מעתן בהמה לטמומה למפקיע מקדשתה שפיכה שתחת בזמת ומ':

א) וְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵכֶם תִּשָּׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ לֹא יִשָּׁמַע עַל פִּיךָ: [שמות כג, יג]

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות ג.

מאי לאו אבהמה. קמ"ל דקתני קונסין לוקחו לפדות הבהמה מלמד מכר את הבהמה לעובדיה דקנסה ליה קנסין ליה מן נרכין דרכון נמי קנסין ליה מכח כתב כמחמת דמו מקנת דמו ובכן ובדי יהודה סבר כוליה בכור משמע. מימה פ' כסוי הדם (חולין קף פס. ושם) מתר מיפכו רבי יהודה מומר דמו ובכן שכרי כל דמו ופר"ח הסיח משום דלם כולו דם משמע כתב דמחמת דמו מקנת דמו כלומר הכא כתב כל דמפי כל דהו וקשה להתם דקתני ר"ש דמו לחלק ושוד לפי מה שפסק ר"ת כר'

ג: הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

אלא לאו משום דהוה ליה שרוע, ושינוי לא הוי מומא ות"ש מס כן קשה מפי לר' יוחנן לימא ליפיל כיון דלימתמי הוי מומא להכא דליכא שינוי ולא מציא מומא ויש לומר ההיא לעיל שינוי ממור טפי משמיהן גדולות הוי שמיהן גדולות:

דקא משקע ליה מקדושתייהו. מה שאין מהרין עכשיו ומע"פ שנעשה רב מרי פר"ח רב מרי נעשה לפי שהיה מקנה חזנו על עובר ואינה הפקעה כגוף העובר אבל הקונה מס שניה ומע"ג דלית ספריס דגרסי לחזנה לשון נקבה שיהו משום דקא משקע מקדושת מדרב חסדא ורבא אלא מום קבוע מאי קא משמע לן דכיון דאישתני הוה ליה מומא תניא ופיו דומה כשל חזיר הרי זה מום וכי תימא התם נשתנה בדבר שאין במינו קדוש בבכורה הכא נשתנה בדבר שבמינו קדוש בבכורה הא נמי תניא עינו אחת גדולה ואחת קטנה ותנא גדולה גדולה כשל עגל וקטנה קטנה כשל אוז בשלמא קטנה כשל אוז אין במינו קדוש בבכורה אלא גדולה כשל עגל יש במינו קדוש בבכורה אלא לאו משום דאמרינן כיון דאישתני הוה ליה מומא לא משום דהוה ליה שרוע הכי נמי מסתברא דתנן מומין אלו בין קבועין בין עוברין פוסלין יתר עליהן אדם עיניו שתיהן גדולות שתיהן קטנות גבי אדם הוא דכתיב איש איש מזרע אהרן דבעינן איש שה בזרעו של אהרן אבל בהמה שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי לא הוי מומא אחת גדולה ואחת קטנה מאי מעמא אי משום שינוי אפילו שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי אלא לאו משום דהוה ליה מומא אחת גדולה ואחת קטנה מאי מעמא אי משום שינוי אפילו שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי אלא לאו משום דהוה ליה שרוע הכי נמי מסתברא דתנן מומין אלו בין קבועין בין עוברין פוסלין יתר עליהן אדם עיניו שתיהן גדולות שתיהן קטנות גבי אדם הוא דכתיב איש איש מזרע אהרן דבעינן איש שה בזרעו של אהרן אבל בהמה שתיהן גדולות שתיהן קטנות נמי לא הוי

ושוד אם איתא. דלרבינן קל ומומר גמי כהמה מכסר כהמה מהורה נפטרו ליה להו כהמה מהורה דילהו הפקיעה כהמת ישראל: אלמה תנן בר'. נפרק שני (לקמן דף יג.): אלא אמר רבא. גמי כהמה לא דרום רבנן קל ומומר מדאילטריך למקושי כסר כהמה טמאה לכסר מדם דכל שאינו בכסר מדם אינו בכסר כהמה טמאה כדלקמן שמע מינה גמי בהמה [ב] לא תמייב למדרש הפי קל ומומר מתניתין בהמיס ולוים פטורין הן עצמן מפדיון הבן מק"ו: אם הפקיעה בהמתם מקל וחומר [ג] אם הפקיעה בהמתם של לוים בהמה של ישראל במדבר דין הוא שתפקיע את של עצמן א"ל רבא והא [ד] פטרו אינהו קתני ועוד אם איתא אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו אלמה תנן [ה] לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא מפדיון הבן ופטר חמור אלא אמר רבא הכי קתני [ו] כהנים ולוים (ו) פטרו הן עצמן מקל וחומר אם הפקיעה [ז] קדושתן של לוים קדושה של ישראל במדבר לא יפקיע את של עצמן אשכחן אדם בהמה טמאה מנלן אמר קרא [ח] אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה אמר ליה רב ספרא לאביי לידיך דאמרת בהמתם בן לוי דהוה ליה שה דאפקע ליפקע [ט] דלא הוה ליה שה [י] דליפקע לא ליפקע בין לידיך בין לרבא בן חדש דאפקע ליפקע פחות מבן חדש דלא אפקע לא ליפקע לויה לא תיפקע אלמה [יא] אמר רב אדא בר אהבה [יב] לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים הא לא קשיא כדמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא ואהדר שלא היה באותו מנין לא ליפקע דתניא למה נקוד על אהדר שבחומש הפקודים שלא היה באותו מנין אמר קרא הלוים הוקשו כל הלוים זה לזה כהנים מנלן כדרבי יהושע בן לוי [יג] דאמר ר' יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן [יד] והכהנים הלוים בני צדוק אינהו פטרי אדם פטר בהמה בהמה פטרה דכתיב [א] קח את הלוים תחת כבור בבני ישראל ואת בהמת הלוים תחת בהמתם אמר אביי הכי קאמר כהנים ולוים פטורין בהמתם מקל וחומר [ג] אם הפקיעה בהמתם של לוים בהמה של ישראל במדבר דין הוא שתפקיע את של עצמן א"ל רבא והא [ד] פטרו אינהו קתני ועוד אם איתא אפילו מבכור בהמה טהורה נפטרו אלמה תנן [ה] לא נפטרו מבכור בהמה טהורה אלא מפדיון הבן ופטר חמור אלא אמר רבא הכי קתני [ו] כהנים ולוים (ו) פטרו הן עצמן מקל וחומר אם הפקיעה [ז] קדושתן של לוים קדושה של ישראל במדבר לא יפקיע את של עצמן אשכחן אדם בהמה טמאה מנלן אמר קרא [ח] אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה כל שישנו בבכור אדם ישנו בבכור בהמה טמאה וכל שאינו בבכור אדם אינו בבכור בהמה טמאה אמר ליה רב ספרא לאביי לידיך דאמרת בהמתם בן לוי דהוה ליה שה דאפקע ליפקע [ט] דלא הוה ליה שה [י] דליפקע לא ליפקע בין לידיך בין לרבא בן חדש דאפקע ליפקע פחות מבן חדש דלא אפקע לא ליפקע לויה לא תיפקע אלמה [יא] אמר רב אדא בר אהבה [יב] לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים הא לא קשיא כדמר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר פטר רחם בפטר רחם תלה רחמנא ואהדר שלא היה באותו מנין לא ליפקע דתניא למה נקוד על אהדר שבחומש הפקודים שלא היה באותו מנין אמר קרא הלוים הוקשו כל הלוים זה לזה כהנים מנלן כדרבי יהושע בן לוי [יג] דאמר ר' יהושע בן לוי בעשרים וארבעה מקומות נקראו כהנים לוים וזה אחד מהן [יד] והכהנים הלוים בני צדוק

הגהות הב"ח

(ה) גמ' כהנים ולוים פטורין:

תורה אור השלם

א) קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בְּהֶמְתָּם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְיָ׃
[במדבר ג, מה]

ב) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָּךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: [במדבר יח, טו]

ג) וְהַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בְּתָעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: [יחזקאל מד, טו]

רבינו גרשום

קס"ד דהשתא הלוים גופייהו קאמ' אם פטרו חמורי ישראל במדבר כדכתיב (במדבר ג, יב) ואקח את הלוים תחת כל בכור וגו' דין הוא שיפטרו פטרי חמורים של עצמן וקא מתמה תלמודא וכי אינהו גופייהו לויים פטור מפטרי חמורים במדבר: אדם אדם פטר שכן לוי היה פוטר בכור אדם של ישראל ובהמתן כבשים שלהן פטרו פטרי חמורי ישראל דכתיב קח את הלוים וגו': אמר אביי תרץ מתני' פטרו בהמה מק"ו אם הפקיע בהמה וכו' וה"ה לאביי הן עצמן שהפקיעו בכורי ישראל דין הוא שיפקיעו בכורי של בניהן עצמן: א"ל רבא והיכי מצית לפרושי באם הפקיעה בהמה והא פטרו קתני ולא פטרה דמשמע דבאינהו גופייהו קא מיירי מתני': ועוד אם איתא דפטרה לוי עצמן אינהו קתני כדקאמרת אמר' בכור בהמה טהורה נמי מיפטרו אלמה תנן לא נפטרו כו' משום דכתיב (שם יח, טו) אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטהורה תפדה: אלא אמר רבא הכי קאמר וכו': אשכחן אדם דפטור בכורי לוים מק"ו כדאמרן: בכור בהמה טמאה דפטרי כהנים ולוים מנא לן: אמר קרא אך כו' כל שיש בבכור אדם כגון ישראל דצריך לפדותו ישנו גמי בפטר חמור דצריך לפדותו: וכל שאינו בבכור אדם [כגון לוים] בדאמרן דפטרי מק"ו פטרי גמי מפדיון בכור בהמה טמאה: א"ל רב ספרא לאביי לידיך דאמרת אם הפקיעה בהמתן וכו' אם כן בן לוי דהוה ליה שה דאפקע לא ליפקע גמי דידיה: ובין לידיך ובין לרבא אפי' אביי דאמר אם הפקיע בהמה קדושת לוים עצמן גמי הפקיעו קדושת בכורי ישראל וקאמר ליה א"כ לסמא דידכו בן חדש דכתיב מבן חדש ומעלה דאפקע ליפקע דליפקע בכורי: לויה גמי דלא אפקעה דכל זכר כתיב לא תפקע בבוכרה. אלמה אמר רב כו': דאמר בפטר רחם תלה רחמנא כלומר דלא שדינן בבה בתר ישראל אלא בתר דידה דבפטר רחם תלה רחמנא ולויה היא משבט שפטור מן הבכורה שאילו היתה היא זכר והיה בכור היה פטור אף בנה גמי בא מאותו רחם שהיה פטור מן הבכורה אם היתה זכר: ואהדר שלא היה במנין הלוים של כ"ב אלף לא ליפקע בכור שלו במדבר הואיל ולא הפקיע: למה נקוד על אהרן שבחומש הפקודים דכתיב (שם ג, לט) כל פקודי הלוים אשר פקד משה ואהרן ובניו שלא היה באותו מנין דכל נקודה בא למעוטי: הוקשו הלוים כולן זה לזה כשם שבן חדש מכ"ד והכהנים הלוים מה מצינו כאן בפירוש דכהנים איקרו לוים אף היכא דכתיב לוים לאחריתיה משמע גמי הכהנים: ולדורות

חשק שלמה על ר"ג

ב) נ"ל [ג] [לקמן מז. מוליו קלב]. ד) ע"ע מוס' פו: מוליו כל: מגיד כו ע"ש.

שיטה מקובצת

ב) אם הפקיעה בהמתן וכו'. פי' שהלוים הפקיעו פטר חמור: 3] כהנים ולוים פטרו עצמן מק"ו. וא"ת בלא ק"ו תיפוק ליה מתשובת ריב"ז להגמון וכו' כן מצאתי ת"ש צריך לומר הכי והאמת כן דאל"כ קשו קראי אהדדי ד"ל דמילתי' דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא א"כ מפני שאמת הדבר דהפקיעו עצמן מכח ק"ו דהכא תירץ לקמן הכי דלא קשה קראי אהדדי ע"כ תוס' חיצוניות ב) באדם ל"ל קו' מציון לשנוי אלא ד'ישראל לחודייהו ע"כ ל"ל לפי שמקצתן הוצרכו לפדות עצמן אבל בכורי הלוים ומקצתן הוצרכו לפדות עצמן אבל בכורי הלוים שכולן פדו את עצמן לא החזיק למנותן תוס' הרא"ש ז"ל כך מצאתי כתוב על הגליון ולא ידעתי את מקומו הי"כן חיצוניות: ג] הפקיעה קדושה וכו' 3) ועוד נראה דאי איתא דחמורי הלוים היו תחת פטרי חמורי ישראל ה"נ דהוה אמר' ק"ו וכמו גבי הלוים שפטרו בכורי [ישראל] אבל כאן שה של לוים הפקיע פטרי חמוריהם ולא הפקיע חמור ושמא דאביי דלא עביד ק"ו בבהמה טהורה ל"ל דלא שייך ק"ו במידי דקדוש קדושת הגוף ועוד דמשמע בפי' החומש דבהמות שהורות של ישראל לא נפטרו בהמתן הלוים תחת בהמתם בשה של לוים תחת פטרי חמורים של ישראל קאמר ולא תחת בכור בהמה טהורה וניחא השתא הא דנקט לקמן [שה אחד] של בן לוי פטר כמה פטרי חמורים של ישראל ולא נקט פטרי טהורות של ישראל הוא דקאמר הכא אם איתא מבכור בהמה טהורה נמי נפטרו יש לאביי כיון דעבדת ק"ו אע"פ שלא פטרו חמוריהם את חמורי ישראל אלא שה הוא דפטרן א"כ נמי נימא ק"ו לבהמה טהורה דאם הפקיע שה את החמורים יפקיעו את עצמן. תוס' כתיבת יד: 7] דלא הוה ליה שה לא ליפקע. קשה לי מאי פריך דלא הוה ליה שה לא ליפקע נימא דאין הכי נמי ולא דבר הכתוב בבכורי בהמה הלוים אותם שלא היה להם שה כמו שלא דבר הכתוב בבכורי הלוים אלא שמתוך המנין של לוים אנו למידין שקדושת לוים הפקיעה את בכורותן הילכך נראה לפרי דעיקר הפרכא לדורות דבן לוי שלא היה לו שה באותה שעה לא הוא ולא זרעו לדורותיו ומתני' סתמא קתני הלוים פטורים והשתא מיתרצא נמי פירכא קמייתא דאפי' אם הפקיעה בהמת לוי את בהמת לוי אחר אפי' הכי פריך שפיר לדורות. ע"כ תוס' הרא"ש ז"ל: ס] עיין בהשמטות בסוף המסכת: ו] (א"נ) אלא לגמרי מיתרצא בהך שנויא. והכי פי' בפטר רחם תלה רחמנא כלומר פטור בכורה תלוי בפטר רחם של לוים הלכך מה שהורג בן לוי מתיר להפקיע כאילו היה אביו לו. תוספות חיצוניות: ז] ואהדר שלא היה באותו מנין. וא"ת דאהדר ר"ל דהיה לו כן בקבלה דפקעי. תוס' חיצוניות:

ג) גמ' אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטהורה תפדה: אלא אמר רבא הכי קאמר וכו'. אשכחן אדם דפטור בכורי לוים מק"ו כדאמרן: בכור בהמה טמאה דפטרי כהנים ולוים מנא לן: אמר קרא אך כו' כל שיש בבכור אדם כגון ישראל דצריך לפדותו ישנו גמי בפטר חמור דצריך לפדותו: וכל שאינו בבכור אדם [כגון לוים] בדאמרן דפטרי מק"ו פטרי גמי מפדיון בכור בהמה טמאה: א"ל רב ספרא לאביי לידיך דאמרת אם הפקיעה בהמתן וכו' אם כן בן לוי דהוה ליה שה דאפקע לא ליפקע גמי דידיה: ובין לידיך ובין לרבא אפי' אביי דאמר אם הפקיע בהמה קדושת לוים עצמן גמי הפקיעו קדושת בכורי ישראל וקאמר ליה א"כ לסמא דידכו בן חדש דכתיב מבן חדש ומעלה דאפקע ליפקע דליפקע בכורי: לויה גמי דלא אפקעה דכל זכר כתיב לא תפקע בבוכרה. אלמה אמר רב כו': דאמר בפטר רחם תלה רחמנא כלומר דלא שדינן בבה בתר ישראל אלא בתר דידה דבפטר רחם תלה רחמנא ולויה היא משבט שפטור מן הבכורה שאילו היתה היא זכר והיה בכור היה פטור אף בנה גמי בא מאותו רחם שהיה פטור מן הבכורה אם היתה זכר: ואהדר שלא היה במנין הלוים של כ"ב אלף לא ליפקע בכור שלו במדבר הואיל ולא הפקיע: למה נקוד על אהרן שבחומש הפקודים דכתיב (שם ג, לט) כל פקודי הלוים אשר פקד משה ואהרן ובניו שלא היה באותו מנין דכל נקודה בא למעוטי: הוקשו הלוים כולן זה לזה כשם שבן חדש מכ"ד והכהנים הלוים מה מצינו כאן בפירוש דכהנים איקרו לוים אף היכא דכתיב לוים לאחריתיה משמע גמי הכהנים: ולדורות

חשק שלמה על ר"ג

ב) נ"ל [ג] [לקמן מז. מוליו קלב]. ד) ע"ע מוס' פו: מוליו כל: מגיד כו ע"ש.

ד א מי' פ"ג מהל' נזירות הי"ב סמ"ג עשין קמ"ג טוש"ע י"ד סי' שמ סעיף ט:

תורה אור השלם

א) קַח אֶת הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת בְּהֵמַת הַלְוִיִּם תַּחַת בִּהֲמָתָם וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם אֲנִי יְיָ: (במדבר ג, מה)

ב) וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמִשֶּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: (במדבר יח, טז)

ג) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְּשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכָל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: (שמות יג, יג)

ד) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִכְלָל בְּכָל אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לְךָ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: (במדבר יח, טו)

ה) וְכִמְנַת רַב תִּהְיֶה לְבָנָי רְאוּבֵן וְלִבְנֵי גָד עֵדֶר גָּדוֹל עָצוּם מְאֹד וַיִּרְאוּ אֶת אֶרֶץ יַעְזֵר וְאֶת אֶרֶץ גִּלְעָד וְהִנֵּה הַמָּקוֹם מָקוֹם מִקְנֶה: (במדבר לב, א)

ו) וַאֲנִי לֹא אֶחוּשׁ עַל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר יֶשׁ בָּהּ הַרְבֵּה מִשְּׁתֵּים עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא יָדַע בֵּין יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה: (יונה ד, יא)

ז) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: (שמות יג, ב)

ח) וְהָיָה כִּי יְבִיאֲךָ יְיָ אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהִתְחִי וְהֶעֱבִיר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ וְנָתָן לָךְ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ וְעָבַדְתָּ אֶת הָעֲבֹדָה הַזֹּאת בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה: (שמות יג, ה)

ט) וְהָעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: (שמות יג, יב)

י) כִּי לִי כָל בְּכוֹר בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבִבְהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֵלַי כָּל בְּכוֹר: (במדבר ג, יג)

יא) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל בְּכוֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ וְנָשָׂא אֶת מִסְפַּר שְׁמֹתָם: (במדבר ג, מ)

שינוי נוסחאות

ה) שהרי מנה הכתוב עודפין באדם. וגבי בהמה אינ"ג שהיו עודפין בהמת ישראל יותר מבהמת הלוים מ"מ לא פירש שיצריך לפדותן לפי שפטורים היו משום דשה אחד פוטר כמה פטרים וכו'. ליקון תוס' חיצוניות: ג] ומקנה רב. ת"ל תוס' חיצוניות לא קאי אגדרים תדבות אלא אבכורות קאי אבל גדרים תדבות ר"ל אחזו הזיתים התחילי לקרוב לא קרום לכן וכן דקדק רשי"י ז"ל שהזכיר בדבריו רק בכורות. ולי נראה דזה קאי על התוס' ד"ה אותו היום אבל על לשון הגמרא ומקנה רב משאתי כתוב זה הלשון תוס' חיצוניות זה מצי למיסר דשמא אחר מכאן אל אחזו מגין היה בסוף המשנה: ג] אלמא חזבות בבמה לא קרוב. עיין בהשמטות בסוף המסכת: ד] עיין בהשמטות בסוף המסכת: ה] דקאמרת לעיל בן לוי דהוי"ל וכו'. ול"נ דזה המקשה עצמו שהקשה לעיל מאי דבשה אריא דאמר אלא משמע ליה דבשיטה שהזהיר הפקיעה הכתוב בהמה שהזהיר הפקיעה הטמאה כ"ש שתפקע עצמה אלמא משמע ליה דבשיטה שהזהיר הפקיעה הטמאה ומשום הכי מקשה מאי וכו':

ועבודה בבכורות מזאמר דעבדה בבכורות אלמא דקדשו בכורות במדבר: א"ל ריש לקיש ועבדה באותן בכורות שיצאו ממצרים: הכי נמי מסתברא דאי סד"א באותן שנולדו במדבר הכי בר שנה בר מיעבד עבדה בבמה הוא דקיימא לן דשנה שניה שיצאו ממצרים הוקם המשכן ונאספו הבמות ועבדה בהכנים: ור' יוחנן ודקאמרי לה מאי קאמר ליה וכי לא ידע ליה ולא מיתוקמא הזהיא (בריית) [מתניתין] אלא באותן שיצאו ממצרים. אין אלא הכי קא קשיא ליה לר' יוחנן אי אמרת בשלמא דלא פסיק קדושה בכורות לעולם מאחר שנצטוו ממצרים א"כ חנך דמעיקרא דנולדו במצרים בקדושתייהו קיימי ואינהו עבדו בבמות עד שלא הוקם המשכן: אלא אי אמרת דפסיק קדושה דלא קדשו בכורות כל מה שהיו במדבר: חנך דמעיקרא ממי מצרים מצרים מקדשה ליה נמי קדושה בכורות: ואידך וריש לקיש אמר לך דקדושה בכורות קדוש ולא פקעא תו דקדושתייהו וארוחו עבדי דחנך דנולדו במדבר דלא קדוש לא קדוש: קרבו בכורות של בהמה ומעשר אלמא דאותן בכורי במדבר קרבו ושיים דקדוש: ומיהה דבייתא קא מהדר ריש לקיש לר' יוחנן מדקתני בכורות אותו היום הוא דקרבו בכורות מיכן ואילך לא אלא לאו שיים מלא קרוב מיכן ואילך דלא קדשו בכורות במדבר הנך דקרבו הוו אינהו דיצאו ממצרים: אביא דאמרי אימא אותביה ר"ל לר' יוחנן אותו היום בר' באותן שנולדו במדבר הכי נמי מיכן ואילך לא משום דלא קדשו בכורות במדבר (תוספ' שב"ק) אותו היום קרבו חטאות ואשמות מעיקרא לא אלמא חובות כגון חטאות ואשמות בבמה לא קרוב אפי' בבמת צבור מדאמר תידב קרב בבמה כגון נדרים ונדבות אבל במשכן קרוב חובות אותו היום מיכן ואילך (מאי): ת"ש נמצאת רבו' בריית' קמותיב ר' יוחנן לר"ל: בר' מקומות נצטוה שיקדשו בכורות במצרים במדבר רבו': אמר רב נחמן בר' יצחק מתיר אליבא דר"ל בר' מקומות הוהזהרו על הבכורות ליקדש ולא קדשו אפילו הכי לא קדשו בכל ג' מקומות כלומר במדבר לא קדשו א"כ במצרים נמי (שמא) לא קדשו: הא קאמרינן דקדושי דקדושי (ש"מ) [ר"ק] דקדשו: מהן יוחנן ומהן לא קדשו יוחנן דנפיק במדבר לא קדשו שלא הזהזהרו: ובמדבר לא קדוש מקודש וכו'. ר' יוחנן אמר קדשו בכורות במדבר ולא פסק קדושה [מכאן שייך לדף ה.] ור"ל אמר [קדשו ופסקו אף] דכתיב פקוד (מ"מ) קדשו ופסקו: בשלמא לריש"ל דאמר קדשו ופסקו דכתיב פקוד אלמא קדשו בכורות אלמא דקדשו במדבר ופסקו: אלא לר' יוחנן דאמר לא פסקו מאי שנעמא: ר' יוחנן הזאי בהילמא הילכ' מיתניתא אילימא דמפרישנא שנעמא שפיר אמר קרא והיד בתוריתן יתו דקדשו ולא פסקו: שבשבילה תיכנס לארץ בזכות שתקריבנה: ואפכיתו נמי ביתיהו דקאמר אתיביה ריש"ל לר' יוחנן ואפכיתו נמי להא דר' אלעזר דאמריתו ריש"ל הזאי בהילמא: א"ל לא מפכינן דתכי קא משמע לן ללישנא דיתן אמר לא הזהירה לקדש בכורות במדבר שהרי קדשו במדבר ולא פסק קדושה לעולם: אי הכי היינו לישנא דיתן אין הכי נמי אלא הא דאפכינן משום דהזהיר אדם לומר בלשון רבו: סתרתן של לוים הילכ' דקא תשיב בני גרשון ובני קהת דבני מררי ובשתרטרח חשבת את מוצא כ"ב אלפים וג' מאות: הכהללו היכא דקא חשיב להו ביחד אינם אלא כ"ב אלפים: דיו לבכור לפי שיקפיץ קדושה עצמו: בגיבורי חכסף כשגון מכל אחד מחצית השקל ובשתרטרם עולה השבונם מאתים אחד ככר אחד עשרה מנה כיצד המנה הוא כ"ה שקלים שהוא מאה דינרין. ומאה

חשק שלמה על ר"ג ו) נלקח ד"ל בעניים האי משום דסד אמר סעיר מעורין ונקלח ו'.

מה לְכֶסֶף שֶׁבֵּן פָּדוּיִין בּוֹ הַקֹּדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. פֵּ"ג הַקּוֹנֶה מֵחֲמֵה מֵהּ [7] וְכֹל מַה שֶּׁבֵּן פָּדוּיִין בּוֹ הַקֹּדֶשׁ וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי. פֵּ"ג הַקּוֹנֶה מֵחֲמֵה מֵהּ [7] וְכֹל דָּבָר חֹל מַעֲבִד כִּדְמַתְרִיצִן פֵּ"ג יֵשׁ בְּכוֹר (נקמן דף נח.) שֶׁיֵּשׁ מַעֲשֶׂה בְּגוּפוֹ כְּגוֹן מוּם וּמַעֲשֶׂה אֵם בְּלֹא פְּעֻלּוֹת וְאֵין כֵּן שְׁאָר מְעוּרֵי מוּם וְאֵין מַעֲשֶׂה בְּגוּפוֹ כְּגוֹן לֹא יֵחָלֵב וְלֹא יִגָּזֵז וְלֹא יַעֲבֹד בּוֹ וְלֹא יִרְכַּב בּוֹ וְלֹא יִגְזֹז אֶת צֶמֶר בְּכוֹרְךָ

ופסקו. מעשה המעטן של מומס הפקולים ומילך: [ס] מעשיה. מוהים כי יכיתך והלך והעשרה: מצוה זו. של כמוהם שנמכילה מיכנם נתרן ולכסי ממכיתנו נמשנה להלוי: ואפציתו נמי לרבי אלעזר. ומתניתנו (ג) ניש נקים מומי מעלים לקים והא ר' אלעזר מלמידו דר' יוחנן הוא [ס]. המי לית קדשו דקתמר ר' יוחנן היינו לית הולכינו לקדש אם רוצה להקריבן תיני נריך להקריבן כשאר מעמות מולין שהרי הן קדושין היו משעה שנולדו להיות ממי כשלעיל דלר' יוחנן קדשו בכורות ממעכה: בלשון רבו. פע"ג דמרייתו כי הדדי הוו פירושיהו אפ"ס קשמר ליה בלשון שלמדתיה: קונטרוקום. שם שר: בשרטן של יוים. נגרסיון כתיב (ממעכי ג) שנעשה אלפים ומעם מתות וכקהם כתיב (שם) שמותם אלפים ושם מתות הרי שעה עשר אלפים ומהה ובמרני כתיב (שם) שעה אלפים ומתמים הרי שעה ועשרים אלף ושלש מאות וכללן כתיב (שם) כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף (ז): מחצית השקל בשקל הקדש. לגלגלת לשם מתות אלף ושלשה אלפים וחמש מאות וחמשים הרי מתים אלף ושלשה אלפים וחמש מאות וחמשים שהן ממשה ועשרים שלעים ושקל דתורייתא הוי שלע מחוצ ס' פעמים כ"ה ממלא ככר אלף ומחצה מאתים ואחת ככר ואחת עשרה מנה דכתיב [ס] בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש וגו' ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר דכתיב [ס] ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' משה רבכם גבר היה או קוביוסטום היה או אינו בקי בחשבונות נתן מחצה ונטל מחצה ומחצה שלם לא החזיר אמר לו משה רבינו גיבר נאמן היה ובקי בחשבונות היה ומנה של קודש בפול היה הוי בה רב אחאי מאי קא קשיא ליה ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' הנך לצקת ואינך בי גזא כתב קרא אחרינא [ס] וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' ודקא"ל מנה של קודש בפול היה מנא ליה אילימא מינה [ס] שהרי כאן שבעים ואחד מנה [ס] ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים ולא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ואם איתא מאה ואחד ככר ואחת עשרה מנה מיבעי ליה אלא מדלא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ש"מ מנה של קודש בפול היה ודילמא כללי קחשיב בכברי פרטי לא קא חשיב בכברי אלא מהבא [ס] ונחושת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל שהרי כאן תשעים ושמה מנה ולא מנאן הכתוב [ס] אלא בפרוטרוט שמע מינה מנה של קודש בפול היה ודילמא פרטא רבה קא חשיב בכברי פרטא זוטא לא קחשיב בכברי [ס] אלא אמר רב חסדא מהבא [ס] והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה שקלים עשרה והא דכתיב [ס] כל הפקוד מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה' מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל חמשה ועשרים גרה תרומת ה' לכפר על נפשותיכם. [ס] מעשיה. מוהים כי יכיתך והלך והעשרה: מצוה זו. של כמוהם שנמכילה מיכנם נתרן ולכסי ממכיתנו נמשנה להלוי: ואפציתו נמי לרבי אלעזר. ומתניתנו (ג) ניש נקים מומי מעלים לקים והא ר' אלעזר מלמידו דר' יוחנן הוא [ס]. המי לית קדשו דקתמר ר' יוחנן היינו לית הולכינו לקדש אם רוצה להקריבן תיני נריך להקריבן כשאר מעמות מולין שהרי הן קדושין היו משעה שנולדו להיות ממי כשלעיל דלר' יוחנן קדשו בכורות ממעכה: בלשון רבו. פע"ג דמרייתו כי הדדי הוו פירושיהו אפ"ס קשמר ליה בלשון שלמדתיה: קונטרוקום. שם שר: בשרטן של יוים. נגרסיון כתיב (ממעכי ג) שנעשה אלפים ומעם מתות וכקהם כתיב (שם) שמותם אלפים ושם מתות הרי שעה עשר אלפים ומהה ובמרני כתיב (שם) שעה אלפים ומתמים הרי שעה ועשרים אלף ושלשה מאות וחמשים וכללן כתיב (שם) כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף (ז): מחצית השקל בשקל הקדש. לגלגלת לשם מתות אלף ושלשה אלפים וחמש מאות וחמשים שהן ממשה ועשרים שלעים ושקל דתורייתא הוי שלע מחוצ ס' פעמים כ"ה ממלא ככר אלף ומחצה מאתים ואחת ככר ואחת עשרה מנה דכתיב [ס] בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש וגו' ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר דכתיב [ס] ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' משה רבכם גבר היה או קוביוסטום היה או אינו בקי בחשבונות נתן מחצה ונטל מחצה ומחצה שלם לא החזיר אמר לו משה רבינו גיבר נאמן היה ובקי בחשבונות היה ומנה של קודש בפול היה הוי בה רב אחאי מאי קא קשיא ליה ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' הנך לצקת ואינך בי גזא כתב קרא אחרינא [ס] וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' ודקא"ל מנה של קודש בפול היה מנא ליה אילימא מינה [ס] שהרי כאן שבעים ואחד מנה [ס] ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים ולא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ואם איתא מאה ואחד ככר ואחת עשרה מנה מיבעי ליה אלא מדלא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ש"מ מנה של קודש בפול היה ודילמא כללי קחשיב בכברי פרטי לא קא חשיב בכברי אלא מהבא [ס] ונחושת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל שהרי כאן תשעים ושמה מנה ולא מנאן הכתוב [ס] אלא בפרוטרוט שמע מינה מנה של קודש בפול היה ודילמא פרטא רבה קא חשיב בכברי פרטא זוטא לא קחשיב בכברי [ס] אלא אמר רב חסדא מהבא [ס] והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה שקלים עשרה והא דכתיב [ס] כל הפקוד מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה' לכפר על נפשותיכם. [ס] מעשיה. מוהים כי יכיתך והלך והעשרה: מצוה זו. של כמוהם שנמכילה מיכנם נתרן ולכסי ממכיתנו נמשנה להלוי: ואפציתו נמי לרבי אלעזר. ומתניתנו (ג) ניש נקים מומי מעלים לקים והא ר' אלעזר מלמידו דר' יוחנן הוא [ס]. המי לית קדשו דקתמר ר' יוחנן היינו לית הולכינו לקדש אם רוצה להקריבן תיני נריך להקריבן כשאר מעמות מולין שהרי הן קדושין היו משעה שנולדו להיות ממי כשלעיל דלר' יוחנן קדשו בכורות ממעכה: בלשון רבו. פע"ג דמרייתו כי הדדי הוו פירושיהו אפ"ס קשמר ליה בלשון שלמדתיה: קונטרוקום. שם שר: בשרטן של יוים. נגרסיון כתיב (ממעכי ג) שנעשה אלפים ומעם מתות וכקהם כתיב (שם) שמותם אלפים ושם מתות הרי שעה עשר אלפים ומהה ובמרני כתיב (שם) שעה אלפים ומתמים הרי שעה ועשרים אלף ושלשה מאות וחמשים וכללן כתיב (שם) כל זכר מבן חדש ומעלה שנים ועשרים אלף (ז): מחצית השקל בשקל הקדש. לגלגלת לשם מתות אלף ושלשה אלפים וחמש מאות וחמשים שהן ממשה ועשרים שלעים ושקל דתורייתא הוי שלע מחוצ ס' פעמים כ"ה ממלא ככר אלף ומחצה מאתים ואחת ככר ואחת עשרה מנה דכתיב [ס] בקע לגלגלת מחצית השקל בשקל הקדש וגו' ובנתינת הכסף אתה מוצא מאת ככר דכתיב [ס] ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' משה רבכם גבר היה או קוביוסטום היה או אינו בקי בחשבונות נתן מחצה ונטל מחצה ומחצה שלם לא החזיר אמר לו משה רבינו גיבר נאמן היה ובקי בחשבונות היה ומנה של קודש בפול היה הוי בה רב אחאי מאי קא קשיא ליה ויהי מאת ככר הכסף לצקת וגו' הנך לצקת ואינך בי גזא כתב קרא אחרינא [ס] וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' ודקא"ל מנה של קודש בפול היה מנא ליה אילימא מינה [ס] שהרי כאן שבעים ואחד מנה [ס] ואת האלף ושבע מאות וחמשה ושבעים עשה ווים לעמודים ולא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ואם איתא מאה ואחד ככר ואחת עשרה מנה מיבעי ליה אלא מדלא מנאן הכתוב אלא בפרוטרוט ש"מ מנה של קודש בפול היה ודילמא כללי קחשיב בכברי פרטי לא קא חשיב בכברי אלא מהבא [ס] ונחושת התנופה שבעים ככר ואלפים וארבע מאות שקל שהרי כאן תשעים ושמה מנה ולא מנאן הכתוב [ס] אלא בפרוטרוט שמע מינה מנה של קודש בפול היה ודילמא פרטא רבה קא חשיב בכברי פרטא זוטא לא קחשיב בכברי [ס] אלא אמר רב חסדא מהבא [ס] והשקל עשרים גרה עשרים שקלים חמשה שקלים עשרה והא דכתיב [ס] כל הפקוד מבן עשרים שנה ומעלה יתן תרומת ה' לכפר על נפשותיכם.

קוביוסטום. ממקום אחר (סולין קף 65:) פרש"י גונב נפשות ומין עניינו כאן [ס] גבי גמיות כסף ובפרק המוכר פירות (ב"ב קף 55:) גבי עבדים ושפחות אין גונבי נפשות ור"ח פירש מקחן מקומין והא לאחר [ס] בעבדות רבה שלאחר נח כי עלה במעכה וכי גנב או קוביוסטום אחה במעכה מתייתי והא לאחר [ס] בעבדות רבה שלאחר נח כי עלה

ומחצה שלם לא החזיר. לח הזכיר לו פסוק ואת הלקח ומכ שכבר מתות ומתמה ושכעים עמה וים

לעמודים הכר לקנוטו מכוון:

מנא ה'. [ס] פירוש יש לו לדקדק

לכר זה מתוך מה אמרה

מלכר קומים וו: **הרי** כאן שבעים ואחד מנה. ולא מנאן הכתוב [ס] שלא כפרוטרוט: **ומנה** של קודש בפול היה. לאפ שקלים של מול ושל קדש שוין היו ור"מ מכל מקום למניכה [ס] ולימא ר"מ מכל מקום למניכה כמאן [ס] דאמר אין מעבירין על המצות ואפ"ה מרבעים ומתמה ממים והוי ממים שפי שלם ר"ל דמשקל של מנה לא היה עדיין בימי משה. והא דקאמר שהרי כאן ר"ו מים ומפי וכן בממוך דקאמר שהרי כאן ר"ו מים לו למנות במנה ולימא מרבעים ומתמה ממים והוי ממים שפי שלם ר"ל דמשקל של מנה לא היה עדיין בימי משה. והא דקאמר מלכד מנה מדע דבע"ק דכתיב (קף י:) גבי מלמנה תמרי נקלפת מלמנה על שם מנה דבעידי רבנן למיתקיי לה כתיב מנה [ס] ומי כתב קרא לעמיד ולמתי לא דייקי [ס] כתיב מלמנה לחורייתא מלא ולא לפי שלא היה מנה בימי משה.

והשקל עשרים גרה. היינו מעין כממרנים כ' מעין [ס] המחר מלא ד' דינר ומפ משה כסף דינר מלמת מיכח כ"ד מעין ממילא ממוסף על השקל ושמוסיפו על כ"ד מעין [ס] ר"ש פלא בפרוטרוט ש"מ דמנה של קדש וה"ש: [ס] ר"ל בעבדים שקלים משקה ושפחה שקלים ומחזקה שמוסיפו על השקל מעין מלכד מנה של קדש ושל מול [ס] ר"ל דמנה של קדש

ומשקל ממד של כ"ס שיעור מנה של מול רמיע מנה של קדש [ב] קודש שמוסף קדש ומשקלו של ט"ו ושלשתן ממזקות שיעור מנה של קדש וכן מוכה המתגוש לממרגם ושלשה פעמים מעין תלמות מנה ועשרון פלפין מנה לכפפל עשרון ומעמ פלעים רבעות מנה ממע ועשרה פלעים כולהון שיתין מנה רבע מנה דקודשא יהא לכון ולפי פ"ב מין ממיתב כל ך' [ב] תלתות מנה רבעות מנה ממנה של קודש ממל שמוסף ומנה לכפפל כ"ס פלעים פירי ממנה של חול ולא בשל חול ממל שמוסף פלג ממנה של חול מקמי דלמוסף פירי ות"ת ומנה לן שמוסף יחקלל כלוס דלמוף ממתה היה מנה של קדש ס' ל"ל למתת ככר של משה מופים למשלמו

של קדש לא היה פלג [ב] כמוך:

תשעים המזרים לובים [ג]. ע"ז (מוס ג) פוט ולוסים היו מעזרתן ולופים וכוש' ממעדין [ב] ממרח לוממה ל"פ ממה מהמה (שמות יח ח:) פירש בערוך [ב] ממור מלרי וביכולמלי [גליון] גליס המשים מפוע ולוג מהו להממיע ג' דורות: **תלמוד** לומר אך חלק. מימה מנא לידן דליה ליה הך דרשא [ב] מקמא [ב] מימן מיב מנא ליה ומתני' היא פ"ב (לעיל יח ח:) ולא מיקמבר דפליג אהא דפירקין ומיהו מי לא פליגי קשה דמיימי עלה [ד] למעט כרב יהודה וכי קאמר מה"מ הוה ליה למימר קרא **ודאי** תנא **פטר פטר נמיב** ה"ה **פריה**. ומין לומר מ"מ מינעריך קרא דמתני לפטור מקדושת פטר חמור וקרא לחכא לפטור [ב] מדין שור דפטור מן הכבורה דקתני בהמתי' משמע לגמרי פטר לה לפרה מכלל דפטר פטר דילפי' מהדיי כדלקמן ות"ת נמי דשמעינן מפטר פטר פרה שילה מין סום דילמא ה"מ היכא דאמתי לגבי שלמיו קדוש קדושת הגוף ול"ל דקדושת הגוף הוה ממינת דקדשא ול"ל דמקמבר לגמרי (משמע) דילפין מהדיי קדושת דמים מקדושת הגוף כדאמר שמוך וקשה דהא אמר שלמיו קדושת הגוף מקדושת הגוף גו יפני' דהא לשור וכבש ועז לריך קרא לכל חד ומה: **ורבי** יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור ובשב ומ. והא דדרשינן מינה עד שיהא [ד] שור ובכורו שור מע"ג דלעיל"ל לכלי' יוסי בר מינה משום [ד] לכעין בכור שני ושלשי ים

לנו לדרום מן הרמשון:

ומה

והא [ב] מאתן וארבעים היוין אלא ש"מ מנה של קודש מנה כפול היה ושמע מינה *מוסיפין על המדות ואין מוסיפין יתר על שתות ושמע מינה שתותא [ב] מלבר אמר ר' חנינא שאלתי את ר' [ב] אליעזר בבית מותבא רבא מה נשתנו פטרי חמורים מפטרי סוסים וגמלים א"ל גזירת הכתוב היא ועוד שסיעיו ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל אחד ואחד מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים ועוד—שאלתיו מאי לשון רפידים ואמר לי רפידים שכה כתנאי [ב] ר' אליעזר אומר רפידים שמה ר' יהושע אומר שריפו עצמן מדברי תורה וכן הוא אומר [ב] לא הפנו אבות אל בנים מרפיון ידים ועוד שאלתיו מאי לשון שטים ואמר לי שטים שמה כתנאי ר' אליעזר אומר שטים שמה רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות [ב] ותקראן לעם לובחי אלהיהן רבי אליעזר אומר ערומות פנעו בהן ר' יהושע אומר שנעשו כולן בעלי קריין: **מתני'** פטר חמור שילדה (ב) מין חמור וחמור שילדה כמין סום פטורה מן הכבורה שנאמר [ב] פטר חמור [ב] פטר חמור שני פעמים עד שיהא היולד חמור והנולד חמור [ב] ומה הם באבילה בהמה מהורה שילדה כמין בהמה טמאה מותר באבילה וטמאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באבילה [ד] שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור: **גמ'** תנן התם [ב] רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מנא הני מילי אמר רב יהודה * דאמר קרא [ב] אך בכור שור [ו] שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב שיהא הוא כשב ובכורו כשב בכור עז שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל [ו] אך חלק והא תנא פטר פטר קנסיב לה לפרה הוא דאמר כרבי יוסי הגלילי דתניא ר' יוסי הגלילי אומר אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב עד שיהא הוא כשב ובכורו כשב או בכור עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק במאי קמפלגי תנא דידן סבר גלי רחמנא בקדושת דמים והת"ה בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף ותנא דידן האי בכור בכור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדר' יוסי בר' חנינא דאמר ר' יוסי בר' חנינא [ב] למה נאמרו אימורין בבכור שור אימורין בבכור כשב אימורין בבכור עז צריכא דאי כתב רחמנא בבכור שור שכן נתרבה בנסכים כשב שכן נתרבה באליה בעז שכן נתרבה אצל עבודת כוהבים ביחיד הדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא ליכתוב לא ליכתוב רחמנא בשור ותיתי מהכך מה להכך שכן נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור לא ניכתוב רחמנא בעז ותיתי מהכך מה להכך שכן יש בהן צד רבוי אצל מזבח הילכך צריכי ורבי יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז בכור בכור למה לי אלא לאו ש"מ עד שיהא הוא שור ובכורו שור ורבי יוסי הגלילי האי פטר חמור פטר חמור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנא' [ב] אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה שומע אני אפי' פטרי סוסים וגמלים ת"ל פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים ועדיין אני אומר פטרי חמור בשה פטרי סוסים וגמלים בכל דבר

תלמוד

לתיכחב בכולהו ליכתוב אימותין בחר ולילי אידך מינה: צריכי למיכתב בכולהו. הגך **לא אתי משור שכן שור** נתרבה בנסכים ראית ליה חצי הין לפר. האי כתב אימורין בבכש אידך לא ילפי מינה דיש בבכש מה שאין בשור ועז שכן כשב נתרבה באליה: **מחדא לא אתו תרתיי**ה: **אלא תיתי חד מתרתי** מה להך כשב ועז דין הוא שנתרבו לאימורין **שכן** נתרבו **אצל פסח** שפסח בא מהם: **מה** להבך שור ועז שכן נתרבו אצל [פסחים עז] [עבודת כוכבים] בצבור ומיבאין פר ושעיר אבל לא כבש: **מה** להך שור ובשב שכן [יכול] [יש] בהן כל שמעינן דבעי שור בנסכים וכשב באליה אבל עז אין בו צד רבוי למזבח: הילכך איצטריך למכתב רמם והלבם ומשמע אכולהו: ור' יוסי הגלילי דמפיק האי קרא לגר שיתא הוא שור ובכורו שור (א"כ ללהאי דרשא ד': הגיעה לזה אחוא:) **א"כ** ללהאי לזה אתא ואמאי בכור שור בשב [ועז קריבין] **ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז** לאימורין בכור **בכור למה לי** בו': ש"מ תרוייהו נפקי מינה:

והא מאתן וארבעים דינר נינהו. פלג כפול היה ונמנה דקודש הוו ממלן והכך מרבעים לטפח עליהן זהו שהוסיפו מימי יחזקאל והוסיפו עליהן שמות דלמרגין הוו שמות מלבר לבמתלן מיכא ס' פעמים מ' והמילו פעם מ' שמות מפחון והוסיפו עליהן ולפ שמות שמות מלגיו שימלקו (ג) לשמה ויוסיפו על המשקל ממד מלחון מלקים: בבית מותבא רבא. בפית המלדש הגדול: לובים. מעוליס: שריפו יהידים בו. לפיכך בפ עליהם עמלק: **לא הפנו אבות אל בנים** (דהצי') מרפיון ידים. מכלן שריפו ילישס מן המולה: בדברי שטות. לזות פת בעת מוצ: ערומות פנעו בהן. ומקרלן משמע גופן היס פוגע בהן: שנעשו כולן בעלי קריין. ולשון מקלה הוא: **מתני' פטר חמור** פטר פטר חמור שני פעמים. כמוסס במולה מל מקלש לי לל מכור (שמות יג) ומל כלמה למה (שם ל): **הילד.** הסס: **והטילד חמור.** שהוא לומה לממו: **ומה הן באבי"ה.** לוחן שלין לומין לממן: **גמ'** מקצת פימנין. של ממו: **אך בכור שור בו.** מדמלי למיכתב לך שור כשב ועז דהא עסיקת בכור שהוא כמין בהמה מבאה מותר באכילה ומבאה שילדה כמין בהמה טהורה אסור באכילה ד שהיוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור: **גמ'** תנן התם ר רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטור מן הבכורה ואם יש בו מקצת סימנין חייב מנא הני מילי אמר רב יהודה * דאמר קרא [ב] אך בכור שור [ו] שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב שיהא הוא כשב ובכורו כשב בכור עז שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין [ב] ת"ל [ו] אך חלק והא תנא פטר פטר קנסיב לה לפרה הוא דאמר כרבי יוסי הגלילי דתניא ר' יוסי הגלילי אומר אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור בכור כשב עד שיהא הוא כשב ובכורו כשב או בכור עז עד שיהא הוא עז ובכורו עז יכול אפי' יש בו מקצת סימנין ת"ל אך חלק במאי קמפלגי תנא דידן סבר גלי רחמנא בקדושת דמים והת"ה בקדושת הגוף וה"ה בקדושת דמים וגמר קדושת דמים מקדושת הגוף ותנא דידן האי בכור בכור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדר' יוסי בר' חנינא דאמר ר' יוסי בר' חנינא [ב] למה נאמרו אימורין בבכור שור אימורין בבכור כשב אימורין בבכור עז צריכא דאי כתב רחמנא בבכור שור שכן נתרבה בנסכים כשב שכן נתרבה באליה בעז שכן נתרבה אצל עבודת כוכבים ביחיד הדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי בהי לא ליכתוב לא ליכתוב רחמנא בשור ותיתי מהנך מה להנך שכן נתרבו אצל עבודת כוכבים בציבור לא ניכתוב רחמנא בעז ותיתי מהנך מה להנך שכן יש בהן צד רבוי אצל מזבח הילכך צריכי ורבי יוסי הגלילי אם כן ליכתוב קרא אך בכור שור כשב ועז בכור בכור למה לי אלא לאו ש"מ עד שיהא הוא שור ובכורו שור ורבי יוסי הגלילי האי פטר חמור פטר חמור מאי עביד ליה מיבעי ליה לכדתניא ר' יוסי הגלילי אומר מתוך שנא' [ב] אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור הבהמה הטמאה תפדה שומע אני אפי' פטרי סוסים וגמלים ת"ל פטר חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים ועדיין אני אומר פטרי חמור בשה פטרי סוסים וגמלים בכל דבר

תלמוד

קדושת דמים וכו' משמע דסבר"א הוא יותר לפטור בקדושת הגוף משום דנשתנו מקדושת מזבח לקדושת מזבח מהיכא דנשתנה לקדושת דמים:

עין משפט נר מצוה

מו א ב מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הל"י סמ"ע יו"ד סי' שמ"ח:
מז ג מיי' פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל"ט סמ"ע יו"ד סי' שמ"ח סעי' ג:
יח ד מיי' פ"ל מהל' מחלוקת סמ"ע יו"ד סי' שמ"ח סעי' ג:
יט ה מיי' פ"ב מהל' מעשה הקרבנות הל"ט וסי"ב סמ"ע יו"ד סי' שמ"ח סעי' ג:

גליון הש"ס

גמ' דא"ר אך בכור שור. נ"מ ע"ג: תוס' ד"ה תלמוד וכו' מקצת סימן חייב מנא ליה. ע' לקמן יב ב"ק מד"ש קמ"ל:

הגהות צ"ק

[ב] מ"מ מנה וכ"מ מנה מ"מ ממה: [ג] מיי' ממה: [ד] ממ [ב] מימנים ממ"ש: [ד] דקמ"ל מה"מ קמ"ל ממנה רב יהודה הוס ליה: [ה] שור מדין ממ"ה [ו] [1] הוס שור: [ז] הלא מימן בכור שני ומ"ש ממ"ש:

תורה אור השלם

א) מִקּוֹל שַׁעֲטַת פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבוֹ הַמֹּן גַּלְגִּלִּים לֹא הִפְנוּ אָבוֹת אֶל בָּנִים מֵרִפְיוֹן יָדָיִם: (ישעיה נא, ג)

ב) וַיִּקְרָאוּן, לָעָם לְזִבְחֵי אֱלֹהֵיהֶן וַיֹּאכַל הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּ לֵאלֹהֵיהֶן: (במדבר כה, ב)

ג) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כָּל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: (שמות יג, יג)

ד) וְפֶטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כָּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאֶה פָנַי רֵיקָם: (שמות לד, כ)

ה) אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (במדבר יח, יז)

ו) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִכְלָל אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַיהוָה בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: (במדבר יח, טו)

שיטה מקובצת

ב) ת"ל אך חלק. עיין בהשמטות בסוף המסכת: ג) תשע' חמורים לובים. וז"ל תוס' חיצוניות פי' הקר' לובים מעולים ור"י פי' שהם מלוב כמו פוט ולובים היו בעזותך וכן כתיב לובים וכושים והיינו להבים דכתיב ומצרים ילד וגו' (מוכוז בירושלמי גבי הא דקתני תהלובדקים בפרוסבא וכו') וכן תמרא לובאה בריש פרק במה בהמה פי' בערוך חמור ור"ת מלדה בירושלמי דגרסי' עלה פרק במה בהמה ר'יאמא גבי הא דקתני והלובדקים בפרוסבא וכו' אך תימה תנא דידן דליה ליה דך דרשא וכו' מנא ליה וצ"ל דנפקא ליה מדרשא אהריתי א"נ דרשא דאך חלק דריש. תוס' חיצוניות: ג) והא תנא פטר פטר וכו'. ה"ל תוס' חיצוניות וא"ת ולמאא שפיר אצטריכו תרי קראי דמפטר פטר משמע דהיכא שילדה פרה מין חמור שלא יפרה פטר חמור ואך בכור משמע ולא קדיש קדושת הגוף אלא כשהוא שור ובכורו שור ה"ל כיון דשמעינן מפטר חמור אף כי הוא חמור אין לו פדיון פטר חמור דבעינן גולל שוה כמו בן שמעינן דבעי למימר הלדה כמותה טרם יהיה קדוש קדושת הגוף כדרן בכור של פרה וא"ת מ"מ מין פרדע הוא תנא פטר פטר וכו' שפיר צריכי מקראי דמפטר פטר שלדה מין עז דהאי ולא קדוש בבכורה דהאי קדושת דמים והאי קדושת הגוף דדאי למובח אבל פרה שילדה מין עז דהאי קדושת מובח והאי קדושת מובח הרא דחייב בבכורה קמ"ל אך בכור שור וה"ל דהאי הוא אית ליה כ"ש זאת ובינן דהאי קדושת מובח והאי קדושת דמים הוי שנוי כ"ש והאי שנוי גדול כשהוא קדושת מובח אחרת וכן נמי משמע דקאמר גלי רחמנא בקדושת דמים כגון פרה שילדה מין חמור ה"ה קדושת הגוף כגון פרה שילדה מין עז דפשוטה מן הבכורה וה"א הגלילי סבר גלי רחמנא בקדושת הגוף וגמר קדושת דמים וכו' משמע דסבר"א הוא יותר לפטור בקדושת הגוף משום דנשתנו מקדושת מובח לקדושת מובח מהיכא דנשתנה לקדושת דמים:

ת"ל. מקיש אחר (במות לד) ופטר חמור תפדה בשה מה להלן עניין למעטן אחר בהמה טמאה מאי שהכי מעטן בפסוק לחמור מנהו עניין למעטן מכל קדושת בכור: מתקיף לה רב אחא. מה תרוייהו לריבי דאמי מר הוה ממיעט הוי פטר חמור דכר שהיה בכלל הבהמה הטמאה תפדה: ויצא מן הכלל ללמד. שפדיונו בשה לא ילמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא כו' ולעולם (ה) נפדין בשה ת"ל מקיש אחר ופטר חמור בשה תפדה לומר לך זה בשה ולא אחר בשה: מעשרינהו משה. ולעולם בכל דכר וקדושים בבכור: א"כ לכתוב. קרא מיבעי ליה פטר חמור בשה תפדה ואגב דבעי למיכתב פטר חמור בשה תפדה כתב נמי פטר חמור אחרינא לא מיבעי ליה: כל מקנך מזכר פטר שור ושה ופטר חמור תפדה בשה למה לי. אמר רב פפא (א) כל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט (ב) שור ושה וחמור אין מידי אחרינא לא ורבי יוסי הגלילי פטר הפסיק הענין ורבנן (ג) הדר ערבי קרא ור' יוסי הגלילי לא לכתוב לא ויו"ו ולא פטר ורבנן אייתי דהא קדושת דמים והא קדושת הגוף פסיק להו והדר עריב להו איבעיא להו פרה שילדה מין חמור ויש בו מקצת סימנין מהו עז שילדה מין רחל ורחל שילדה מין עז דבי יש מקצת סימנין חייבת בבכורה דהא טהורה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת הגוף הכא דהא טמאה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת דמים לא או דלמא כיון דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה קדוש ואת"ל כיון דאידי ואידי מיקדש בבכורה קדוש חמור שילדה מין סום מהו הכא ואי לא בת מיקדש בבכורה הוא או דלמא כיון דמין טמאה הוא קדוש אם תמצא לומר כיון דמין טמאה הוא קדוש (ב) פרה שילדה מין סום מהו הכא ואי לא בת מיקדש בבכורה הוא טמאה הא בת מיקדש בבכורה והא לא בת מיקדש בבכורה או דלמא סימנין מילתא היא תא שמע בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין חייבת בבכורה מאי לאו אפי' פרה שילדה מין סום לא פרה שילדה מין חמור ת"ש פרה שילדה מין חמור וחמור שילדה מין סום פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין חייבת בבכורה מאי לאו אתרוייהו לא אפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סום למאי קתני לה לפטורא פשיטא השתא ומה פרה שילדה מין חמור דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה נינהו אמרת אם יש בו מקצת סימנין אין ואי לא לא חמור שילדה מין סום מיבעיא

ומה הן באביקה. מה הוא מיומא אחמר יומר אלא דכר (ה) מאי פרה שילדה מין חמור ולא מין חמור (ו) הילד פרה): למה לי למיתני שהיוצא. לקמן (ז) דייק מינה מי רגלים של חמור מקורין והכא דייק מדקתני שהיוצא שומען טעמא לדכר הוא לימא מהכא: ורבי שמעון נפקא מאת השבת. הכא דריש ר"ש את וכפ' קמץ דמגמות (דף יח:) וגבי לטיה אמר ר"ש את לא דריש (ח) ור"ל את לא דריש להכיא דרשא מדא מיבעי ליה להכיא דרשא מדלא כתיב כפיו (ט) אלא בפרה שילדה מן חמור ולא חמור שילדה פרה. וראיתי ספרים שכתוב בהם וחמור שילד כעין פרה וגירסא נכונה היא דשפי הוי חורש דפטור מן הבכורה מחמור שילדה כעין סוס דאין במינו קדוש בבכורה. ע"כ תוספת הרא"ש: ג] עוד נראה דאין זה ראיה וכו'. וי"ל דאין זה דיחוי דניחא ליה למנקט בר"א לפי שדבר בקושי עצמו. תוס' הרא"ש: ד] אי משכחת תנא דאמר סתם ר' אליעזר היא הא איכא כל הני דדרשי את כיון וכו' ואי"ת לוקמה על מחאת אב ואם דהשוה בבהרן לכבור המקום וכו' ולעבור בתרי עשה וכרי (ע' תוס' קמא קא ע"ב) כראמר גבי תפילין שיש ח' עשה וי"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא משמע ליה להשוות מורא בשר ודם למורא המקום עד שבא ר"ע וכו' ת"ח. לפי שמצינו בהם לשון זה ומורא רבך כמורא שמים אבל ואהבת את ה' אלהיך לא הזה ק"ל לרבות אב ואם לענין אהבה (דמ"ק) [כיון] שהשוה הכתוב [בכבוד] לבבודו ע"כ מצאתי וי"ל דשעת נפל בהגה וי"ל מאי דכתבו ראי"ת קאי על דבור החוס' שקביעותו על מאי דאמרו בגמ' כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש וכו' והוא בע"כ:

סד"א

תורת אור השלם

א) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לִי וְכָל מִקְנְךָ תִּזָּכָר פֶּטֶר שׁוֹר וָשֶׂה: וּפֶטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כֹּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאֶה פָנַי רֵיקָם:

[שמות יג, יב-ב]

ב) אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִסֵי הַפַּרְסָה אֶת הַגָּמָל כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם:

[ויקרא יא, ד]

ים א ב מיי' פ"ג מהל' בכורות הלכה 1 סמג עשין יח מחש"ע י"ד סימן שטו סעיף 1:

שיטה מקובצת

ה) אלא בפרה שילדה מין חמור ולא חמור שילדה פרה. וראיתי ספרים שכתוב בהם וחמור שילד כעין פרה וגירסא נכונה היא דשפי הוי חורש דפטור מן הבכורה מחמור שילדה כעין סוס דאין במינו קדוש בבכורה. ע"כ תוספת הרא"ש: ג] עוד נראה דאין זה ראיה וכו'. וי"ל דאין זה דיחוי דניחא ליה למנקט בר"א לפי שדבר בקושי עצמו. תוס' הרא"ש: ד] אי משכחת תנא דאמר סתם ר' אליעזר היא הא איכא כל הני דדרשי את כיון וכו' ואי"ת לוקמה על מחאת אב ואם דהשוה בבהרן לכבוד המקום וכו' ולעבור בתרי עשה וכרי (ע' תוס' קמא קא ע"ב) כראמר גבי תפילין שיש ח' עשה וי"ל הרא"ש ז"ל וי"ל דלא משמע ליה להשוות מורא בשר ודם למורא המקום עד שבא ר"ע וכו' ת"ח. לפי שמצינו בהם לשון זה ומורא רבך כמורא שמים אבל ואהבת את ה' אלהיך לא הזה ק"ל לרבות אב ואם לענין אהבה (דמ"ק) [כיון] שהשוה הכתוב [בכבוד] לבבודו ע"כ מצאתי וי"ל דשעת נפל בהגה וי"ל מאי דכתבו ראי"ת קאי על דבור התוס' שקביעותו על מאי דאמרו בגמ' כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש וכו' והוא בע"כ:

גליון הש"ס

[מכש"י תום' ד"ה ורבי שמעון וכו' וצ"ל את לא דריש להיהוא דרשה. ע' תוס' זמים דף יח ע"ב ד"ה ומיהן וכו', ומשקמים דף מג ע"ב ד"ה מלן שמעתא ופו']:

רבינו גרשום

פריך רב אחאי היכי מצית למעט פיטרי סוסים וגמלים מכל דבר דהא פטר חמור אזרוניה לא מיתי להכי אלא תרוייהו צריכי: דאי כתב רחמנא חד הוה אמינא הוה פטר חמור דבר שהיה בכלל בכור בהמה הטמאה תפרה: ויצא מן הכלל ללמד. ובפטר חמור בשה ולא ללמד על עצמו כו': א"כ לכתוב. ופטר חמור תפדה בשה וחמור תפדה בשה פטר פטר תרי דימני למה לי פטרי חמור אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים כו': כל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור דמכיר ליה ופטר חמור תפדה בשה וחשיב ליה בפרשה: ור' יוסי הגלילי אמר לך האי חמור לא הוי מפרשא דפטר הפסיק הענין ואי אתה לדונו לחמור עם שור ושה בכלל ופרט ולאו כלל ופרט הוא: ורבנן אמרי אין ודאי חמור נמי הוי מההוא פרשא דר"י ופטר הדר וערביה דמוסף על ענין ראשון והוי נמי מפרשא: ור' יוסי הגלילי א"כ דחד פרשא הוא לא לכתוב לא ר"ו ולא פטר: פסיק ליה ופטר הדר ר' ועריב להו דהוה חד פרשא ור' יוסי

המצמאים לאסור צירן ורוסבן. מי מהצמצמים דריס קסה דסבעור והכרוסע (שלון קכב:) מוקמינן ליה לעורבו כבשרו ובמ"כ לע דריס ליה גבי גרגרים מלע גבי בהמה עממה דכמ"י טמחים סס לכם ומיטו ע"כ מהצמצמים דשרגים דריס כלמוסמ פ' הטעל והכרוסע (שם קכ. ושם) בשמעתין דממה מלב וגמעו דממיתי [ב] על הך דרשת דהצמצמים ופריך לכתוב רחמנא בשרגים ולימו הכי ולגמרו מיניה מעמע דמיעה דריס [ג] ול"ל דמה"ת יחירא [ד] דהצמצמים דריס עוזות שלהם כבשרס שלהן מלע דגבי בהמה דכתב רחמנא טמא ולע כתב הצמצמים דריס בת"כ לאסור גירן ורוסבן ומיהו אכתי דריס מן הצמצמים פרק הטעל והכרוסע (שם קכ:) לאסור מלא הצרע ושם פ"ה ה' יחירא דלמא דגבי בהמה עממה דכתב רחמנא בשרגים ולימו הכי ולגמרו מיניה מעמע דמיעה דריס ול"ל דמה"ת יחירא דהצמצמים דריס עוזות שלהם כבשרס שלהן מלע דגבי בהמה עממ

שמע מינה לאביה נמי בעי ר"ש ראשו ורובו. למשמע שמץ מי כי מס שני תוקין מלמ קתני שמץ ולימא מס ים נו מקנת סיימנין מותר בחלילה והדר לימני ומס לחלבו ורובו דומה לחלבו מיב בבכורה והשתא (ג) ריפת [ריפתא] ופיפת רצופת קמשמע לן דריפת קתני שילדה מין מחלה לחסור חלף בחלילה ופיפת דקתני [ג] רחלו ורובו דומיס לחלבו מיב לף בבכורה:

זה אי אתה אובד. גמל ושפן [ב] כתיבי נקנת אבל אתה אובד. גמל ושפן [ב] כתיבי נסיימן אחד לא נתן נסיימי מהרס [ג] לימני דממעטא גדי וממפרסי הפרסה מלף מדמי למקנת סיימנין לחלבו מיד ובנגמן ונגמרו [ד] (ולד) סיימני מהרס בעי:

עד שיהא אביו ואמו בכשה.

מדכתיב בכשים ועזים ולא כתיב בכבש ועז ילדם ר' יהושע ור' אליעזר [ה] מדכתיב שה שה מרי זימני וכשה ושה זימני והשתא דלרבות ילדי ר' יהושע לחסור [ו] אך את זה לא תאכלו ממעלי גרה ומפרסי הפרסה אלו הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה אינו מפריס טמא הוא לכם: [ויקרא יא, ד]

ג) ואת הכחבת אשר לא תאכלו שור שה כשבם ועז: [דברים יד, ד]

שיטה מקובצת

ג) לא שנא. סימן בהמ"ה א"ך גמ"ל: ב) לומר שה [תיבת שור נמחק] ס"א שה שה מ"מ: ג) קאמר וכרבי שמעון וקאמר: ד) להו התנן ולד: ה) לא יקרב לגבי מזבח. ה"ה דאף להוריש אסור כיון דזה חה גורם אסור ונקט למזבח לרבותא דלר' יהושע שרי אף ליקרב. תוס' חיצוניות: ו) קרא שור כשבים ועזים שה למה לי: ז) שור שה כשב ושה עז כשבים ועזים תיבת ועז נמחק: ח) ולא תאני אם ראשו: ט) שיבא שאביו טמא: י) נסיק ושרי והאי: יא) דישא רבותא קמ"ל ושיפא: יב) דקתני כשראשו תרובו דומים לאמו דחייב אף בבכורה: יג) ושפן דכתיבי בקרא: יד) טהרה דמעלה גרה ומפרסי הפרסה אירי אלא ברמי במקנת סיימנין לאמו ביר וברגל ואפילו בצמרו: טו) תיבת ולד הוא ר"ת ולאו דוקא: טז) אליעזר דרש מדכתיב שה שה תרי זימני כדאיתא לקמן בשמעתין והשתא ככש דר' יהושע ושה דר' אליעזר: יז) תיבת הלשון נמחק: יח) ד"א ההוא שה שה דבא: יט) לפרש דאאי לא בא הכתוב הזי כמו: כ) דה"ק ת"ל שה שה דנפקא לן מיניה עיבורו מן המהור הלכך אייתר לן זה להוסיף על המהור להתיר אף עיבורו מן הטמא: כא) לקמן משום דלא ותיבות לא קשה מידי נמחק: כב) לאכילה נמי פשטיה דבבי: כג) יולדת כו' ניתא דפליגי בזה חה גורם אבל למ"ד: כד) אמו ודיבורה ולבסוף: כה) סברי זה וזה גדים מותר גבי שאור של חולין ושל תרומה:

כד א מיי' פ"ד מהל' ממרים הל"ו סע"ב ופ"ג מהל' מאכלות אסורות הלכה ב סוף ס"ג ופ"ד מהל' מעשה הקרבנות הלכה ט סוף ס"ג ופ"ט מהל' מעשה הקרבנות הלכה ג:

תורה אור השלם

א) אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְּכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיי: [במדבר יח, יז]

ב) אַךְ אֶת זֶה לֹא תֹאכְלוּ מִמַּעֲלֵי הַגֵּרָה וּמִמַּפְרִסֵי הַפַּרְסָה אֶת הַגָּמָל כִּי מַעֲלֵה גֵרָה הוּא וּפַרְסָה אֵינֶנּוּ מַפְרִיס טָמֵא הוּא לָכֶם: [ויקרא יא, ד]

ג) וְאֵת הַכְּחֶבֶת אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ שׁוֹר שֶׂה כְּשָׂבָם וְשֵׂה עִזִּים: [דברים יד, ד]

רבינו גרשום

חריצי החלב גבינה. תלמא לסחורה בדי שימכרם שר האלף לעובדי כוכבים וכי דריכה של מלחמה לסחורה הם רוצים להוציא את הצובור כוכבים ומכרו להם דבר מחיה אלא ש"מ לאכילת שר האלף עצמו הביאום: אלא מעתה. לרבנן דאמרי דגמל גמל לדרשא אתי לאסור חלב בהמה טמאה הכא נמי דשמן שפן וכר דכתיבי תרי זמני להכי נמי הוא דאתי כו' הני למה לי אלא לא אתי אלא לכדתניא למה נשנו וכו' מפני השסועה דכל טרפה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה: גמל נמי להכי הוא דאתא. ולא לאסור חלב: לא אע"ג דאיכא למימר הכי נשנו מפני השסועה מ"מ כל היכא דאיכא למידרש מידי דמשום הכי כתב רחשיון. ואמאי דרש ליה מגמל גמל יותר משפן שפן משום דהתוא נאסר בתחלה ברחשיון דחיינו גמל: איבעיא להו לאכילה. גבי טמא שנולד מן הטהור דאסר ר' שמעון באכילה כי אין בו מקצת סימנים כדאמרינן ר' שמעון אומר גמל ב' פעמים כו' אבל כי יש בו מקצת סימנים דומה לאמו שרי באכילה. מי בעי ר' שמעון עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו או בציר מהכי: ובכורי שור. היינו כי ראשו ורובו דומה לאמו. אבל לאכילה גמל ממש הוא דאמר רחמנא אשור הא אישתני מגמל אפי' מקצת שפיר דמי באכילה. או דלמא לא שנא דלגבי אכילה בעי נמי ראשו ורובו:

ת"ש בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה אסור באכילה הא בריית' ר' שמעון היא דאיהו אמר דאסור באכילה ורקתני אם דומה ראשו ורובו לאמו חייב בבכורה ש"מ דה"מ נמי לאכילה בעי ר' שמעון ראשו ורובו לא לבכורה דוקא כלל: זה אי אתה אובד את הגמל וגו' אבל אתה אובד הבא בסימן אחד הזיינו דאם יש בו מקצת סימן דומה: ת"ל שה כשבים ושה עזים ריבה עד שיהא כבש ואמו כבשה: לא בא הכתוב להתיר את המותר כשיהא אביו נמי כבש אלא להוסיף על המותר ואיזה זה שהוא טהור מן הטהור ולא קתני זה הירצא מן הטהור ולא שנולד מן הטמא ולא עבורו ומחלוקתו. אלא להוסיף על המותר ואיזה זה שהוא טהור

עין משפט נר מצוה

כו א מיי׳ פ״ג מהל׳ מלכות סמ״ג עשין ל״ד טוש״ע יו״ד סימן פ״ו סעיף ס:
כז ב מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ט:
כח ג מיי׳ פ״ט מהלכות מחוסרי הכפורים הל׳ י״ח:
כט ד (מיי׳ פ״ב מהל׳ מלכות מלכים) טור ש״ע י״ד סימן פ״ו סעיף ג:
ל ה מיי׳ שם פ״ד הלכה כ ופיין שהטעות ומ״מ טוש״ע שם סעיף ד:
לא ו מיי׳ פ״ג מהלכות ממרים הל׳ י״ב:
לב ז מיי׳ שם הל׳ י״ג:
לג ח מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף י:

שיטה מקובצת

[a] ואין ממצות: [b] דאמר רבנו רחמנא ותיבה דובשא נמחק: [c] אלא. ס״א מהאי קרא דכתיב וזה אשר לא תאכלו וגו׳ שרץ: [d] הנזיר. מפורש בתוספתא בס״ק מפני שהוא רבו: [e] לרבות רבש דבהרים ולהוציא רבש הנזיר: [f] באכילה כמאן דלא: [g] מחשבה מכלל דדבש רבהרים לא בעי מחשבה תניא: [h] אוכלין. גליון וא״ת והלא במסי מכשירין חשיב ליה בהדי טשקין וי״ל דהכא מיירי בעודו עם השעוה ותחם כשהופרש ממנו: [i] במחשבה הני חלי. [j] עיין בערוך ערך חלי: [k] רבנן קמיה דרב ספרא למימר ביעי כו׳ אמר להו רב ספרא: [l] תיבת מגלן נמחק: [m] דרך בית הרעי: [n] נחמן בר יצחק אמר: [o] משורצין. ס״א במינן משורצין אי הכי מאי אירא כדחזינא דבלע אפילו לא חזינא נמי ה״נ קאמר כיון דרבב דגים במינן משורצין כמי שבלע במינו: [p] ואין ממצים אותו מגופו. ס״א משבשו וקשיא: [q] השמא טמא. [r] שרץ עוף טמא. [s] טמא נמי אוהב אוכל: [t] אוכל ומאירך תנא וכו׳ ולי נראה דאם כן לשון הברייתא ליתא ולשון הראשון עיקר. תוספות חיצוניות: [u] לה הוה אשר לא תאכלו מהם הנשר וכו׳ וכל שרץ העוף: [v] ראכתי לא: [w] זכר שההמורה מרציאה מדהמה הס״ד: [x] כנגד פנים של הזמור: [y] מלטמא באהל ובמגע ובמשא: [z] אלמא דאינו לא מן הולד: [aa] ליה לאישכוחי הס״ד: [ab] עוברו הוא לא: [ac] דרים אלא מלקט וד״א פי׳ מלקט מאכל דאמרינן במס׳ שבת ומס׳ זיצוניות: [ad] הא דאמרינן לעיל לטימן: [ae] הגבין שזהו חגבין וגנין הוא שם עוף: [af] דנדה בס׳ כל היד לפי׳ ר״ח ההיא הוא של שפוד וגזין: [ag] פי׳ שליא הס״ד: [ah] הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו: [ai] אלא מן הזורע שנתקרח רחמי: [aj] בא מן שניהם: [ak] ובקונטי׳ גריס בין הוא חי ואמו: [al] האמו חיה

[am] מתים דמצא דהוי כפרש בעלמא אכל: [an] תימה דבמסכת אהלות הגן גבי כלב שאכל: [ao] מתוך האי משנה חשה: [ap] עור אמר ר״ת: [aq] צ״ל דהכא מיירי בלא שהה: [ar] י״ל דפעמים ממהר: [as] ולעולם בג׳ ימים: [at] נראה דהלכתא כרב אשי: [au] שקורין האדגש הנמצאות תוך רב טמא גדול שקורין: [av] ומצא בתוכו של רב טמא ואפילו יצא נמי לא דמי דרב עיילי רב נפיק אבל: [aw] תבת״כ תניא גבי: [ax] טהור הטמא שבמעי השחור טהור ובנרגים אינו כן לפי שאין גדוליו ואין לאסור משום רב טמא: [ay] דוקא נקטיה אלא משום כר׳ שהור נקטיה דהא שרינן ביציאתו לחוץ משום:

ז: הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

תניתוה היכא דמטמא טמא. הא [m] דמטמא לטימן נקטיה לה קשה מילי כדפרישי׳ לעיל (ו. ד״ה [n]): **הגזין** וצרעין גרסינן ולא גרסינן מגפים [o] שזה עוף כמו גזי לכלמת דלמה [p] (ק״ח ו.) לפי׳ ר״ת: **עור** הבא נגד פניו של חמור. פי׳ [q] כלעיל: **מאי** [r] **לאו** בין הוא [s] **ואמו** מתה. פי׳ מלמא לה הוי העור לה מן הולד ולא מן האם [t] הוצרע שנאמקש: **לא** בין הוא חי ואמו מתה בין הוא מת ואמו חיה. שהעור לה [u] אין שמיסה מן האם ומן הולד ולפיכך מיטהר עד שימותו שניהם ונקונטרס [v] פירש כך בין הוא חי ואמו מיה בין הוא מת ואמו חיה [w] [נאכל] [x] ואמו חיה לעולם בעין וכמו שפירי׳ גרלה דמדקתני רב מקלף בין הוא מת ואמו מתה משמע דאין לו פירעמא אלא מהא דתעמרינן בשניהם ממיס [y] אבל אם האמד מי אין כאן פירעמא:

דג טהור שבלע דג טמא אסור באכילה. תימה [z] ממכמת [aa] מהלות (פי״ח מ״ו) [ab] מנו כלב שאכל נבר שמת כמה משהה ממעיו שלשה ימים מעת לעת ומעופות ודגים כדי שימפול לאור ומתרך אלמא מזיע עכול והכא נמי ליתמי ולא מתכבר למלך בין נבר שמת לשמר דגים דשלשה ימים דלכ משמע שכל דבר דמדמיתי עלה ממכמת שמת פרק המוכל (לקמן קנה:) יודע הקב״ה בכלב שמזונותיו מועטות ליפיק משהה לפילטו בפעיו שלשה ימים ויש לומר בין מיקור לעומתה ויש רוצים להמיר ממוך ל״ל [ac] דשמעתא אחיא אלא אשהה כדי עיכול ות״ש מי לא שהה כדי עיכול היכי פריך בגמ׳ כי מזיגא דבלע נימא המי מיעכל והאי מתרוצי מתרך בין [ad] פעם ממהר להמעכל קודם ולא הוי ככלב לעולם [ae] ג׳ ימים:

רוב דגים במים משריצים. [af] הלכתא כרב מפי הוהמ מתלתה ויש להמיר דומן דגים שקורין [ag] [ah] מרע״ם הנמצא מוך דג גליע״ל ומפ״ג ללא חזינן דבלע ומין להקשות מממני דשרץ דג טמא שבלע דג טהור לרב שמת לתתר מי רגלים של חמור למפי לימצא ממרא לרב שמת לתתר לף של קופים וגמל לא דמי מדא לתמני לא מירי אלא בגמא [ai] מוכו דג טהור ומפילו יעלו הכא פעיטא דדגים עיל דגים נפיק [aj] אלא מיס שהקהמה שותה למלומת הגוף מתעבר עמהם ומ״ש [ak] מני גבי דגים מלקט ברבות הטהור שבמעי טמא יכול לף הטמא שבמעי טהור ת״ל מותם מה רלית לומר בבהמה שבמעי טמא ושבמעי טהור טהור [al] (מטמא שבמעי הטהור טהור) ודגים מינו כן לפי שאין גדוליו [am] ומין רלית מסה לאסור דג טמא שבלע דג טהור מחר אילת מסה שבמעי הטמא ללמ דוקא [an] למשה טמא שבמעי [ao] טהור דללמא הסיא דשרין מינא לאחן מסה למשיב ביעול:

דג טמא משריץ דג טהור ממ״ל ביצים. מע״ז פרק אין מעמידין (לקמ׳ ח.) מפרש תרוייהו ממילי ס״ס מינהו זה משרץ מבמחן וזה משרץ מבמחן ומילי ס״ס מינהו זה משרץ מבמחן וזה משרץ מבמחן

הדולפין

[ap] ממנו ס״ו מ״ר, [aq] (מבמחין ס״ו מ״ר, [ar] (מבמחין דבמחין ולא מיחוש דבמחין ולא מבמחין ולא מבמחין), ג) ב״ב ס:, ד) מוספתא דנדה פ״ד, ה) [בבמח קטי: ומ״ר], ו) [מיבמ ממלן מבמחין] דבמחין ומבמ״ח ס״ס ליחמן], ז) [ע״ז ס.], ח) שיין ע״ז ס.], ט) שם ממח ס״ד ומ״ר ס״ה ומבי ממי מיבמ ממלן מבמחין ס״ו

הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות ח.

ה"ג הדולפנין פרים ורבים מבני אדם. שמא גם מדם עליסם מתעברות סימנו: בני יומא. לגיס יש סם שמניין לוקח מדם ומליין לוקח לג וכלע"ז שרייי"ר: כל. מין שמיני וכר מפניס מטילה הנקיבה ביליס: מוליד עובר ממנו: ובל. מין שמיני וכר מפניס מטילה הנקיבה ביליס: אווז. של יושב ומוח של בר בלעמ להכמיע. לפי שמין מזכריס דומים זה ביליו מצוין חה ביליו מפניס: וברותו. הגיל ומוח בר זכרותו מפניס: ולמחר השביס. קודס היום ומלא הס ביום מיתת הלא טולה בלילי יי"ט שלא מלמוד דתרנגולת מינה יולדת בלילה כדמתי לעיל [ד]ומה רובה מוסרת דמבר ילידת רובה מזלין: כל שתשמישו ושיבורו שוה. כגון כסב ועז שמשיכס [ה]פיס כנגד עורף ויש עיטרן שוה שמשיכין ממשה מדשים וילדין [ו]שם גם מחד על מין חמיר: ומגדל"ן. מניקין: שכינה עמהם. שמאמר (שיה ג) ויאמר ס' לזב: לעשרים ואחד יום. למחר שמעשרה מן התרנגול שוהה ביומה ליגמר על מחד ומעשרים יום: ל"ח. קודל"ש שגדילים בו מגוזס קטנים ומשעה פרסיו עד שעת גמר פריו [ז]שנים ועשרים יום: כלב לג' יום. [ח]גמרס גולת הולד: ובנגדו באילן תבואה. למחר למחר (מלאכי דף ת.) עץ שמחד מדם הלמחון מטה היתה קרי למבואה לילן: דקל. גדילן בו ממריס: ברדל"ם. מפל: קוף. שיי"ל בלע"ז: קיפוף. כעין קוף הוא ויש לה זנב וכלטן מחכמו מרקל"ש: אפשה. מחעבר מחר שמעים שמה שנולד: וימי שיבורו. משעת הפרס עד שעת גמר [ט]פירות: מוכספים. מין בעות שוא ולא בעות שוא ממש: מצא הני מילי. למחר עיבורו שבע שנים: אם מבהמה נתקלל מחיה לא ב"ש. [י]שפחותא יומר מן מיס שכלי עז ס' מלעים ל"ג בימים. [יא]והא ל"ל להא מכל מיס דמתוך ל"ג ליכתוב מכל המיס מרי מו מפסה ל"ג ליכתוב מכל המיס ולא ליצטי מהמה: אלא להכי כתב תרוייהו לומר לך כח. והכי משמע מרוב הוא מכל שהמהמה כמה שהיא מלילוס יומר מן המיס כשם שהמהמה נתקללה מן המיס על מחד ז' ומחי ניהו ממול ממחד שבעה ים ז' פעמים ל"ג כך נתקלו הוא מן המהמה כגון מהמה גסה טמאה לשבע דהמה ממחד ל"ג מלם ז' ומחוב ז' פעמים ל"ג מלם היינו מחד לשבע הן שבע

הדולפנין פרין ורבין [ט]כבני אדם מאי דולפנין אמר רב יהודה בני יומא כל שביציו מבחוץ מוליד [י] וכל שבפנים ממטל ביציס אינו [יא] והאמר שמואל [יב]אווז ואווז בר כלאים זה בזה והוינן בה מ"ט אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים ותרוייהו ממטילי ביציס אלא כל שזכרותו מבחוץ מוליד מבפנים ממיל ביציס [יג] כל שתשמישו ביום [יד] יולד ביום בלילה יולד בלילה כל שתשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה [טו] תשמישו ביום יולד ביום תרנגול בלילה יולד בלילה עטלף תשמישו בין ביום בין בלילה יולד בין ביום בין בלילה אדם וכל דמיו ליה למאי נפקא מינה לכדרב מרי בריה דרב כהנא [טז] דאמר רב מרי בריה דרב כהנא [יז] ברק בקינה של תרנגולין מערב יו"ט ולא מצא בה ביצה ולמחר השכים ומצא בה ביצה מותרת באכילה ביו"ט [יח] אימר לא ברק יפה והלא ברק יפה אימר יצתה רובה וחזרה הוה וכדרבי יוחנן דא"ר יוחנן [יט] ביצה שיצתה רובה מערב יו"ט [כ] וחזרה מותרת לאוכלה ביו"ט [כא] כל שתשמישו ועיבורו שוה יולדים ומגדלים זה מזה [כב] הכל משמשין פנים בנגר עורף חוץ משלשה שמשמשין פנים בנגר פנים ואלו הן דג [כג] ודם ונחש ומ"ש הני תלתא כי אתא רב דימי [כד] אמרי במערבא הואיל וריבתה עמהם שכינה תנא גמל אחור בנגר אחור: ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום וכנגדה באילן לוז כלב לחמשים יום וכנגדו באילן תאינה חתול לחמשים ושנים יום [כה] וכנגדו באילן תות חזיר לששים יום [כו] כנגד באילן תפוח שועל וכל מיני שרצים [כז] ששה חדשים וכנגדם באילן תבואה בהמה דקה מהורה לחמשה חדשים [כח] וכנגדן באילן גפן בהמה גסה טמאה לשנים עשר חודש וכנגדו באילן דקל [כט] טהורה לתשעה חדשים וכנגדה באילן זית הזאב והארי והדוב והנמר הברדלס והפיל והקוף והקיפוף לשלש שנים וכנגדן באילן בנות שוח אפעה לשבעים שנה [ל] וכנגדו באילן חרוב חרוב זה משעת נטיעתו עד שעת גמר פירותיו שבעים שנה וימי עיבורו שלש שנים נחש לשבע שנים ולאותו רשע לא מצינו חבר ויש אומרים מוכספים [לא] מנא הני מילי אמר רב יהודה אמר רב ומטו בה משום רד' יהושע בן חנניא שנאמר [א] ארזי אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה אם מבהמה (ו) נתקללה מחיה לא כ"ש אלא לומר לך בשם שנתקללה הבהמה מחיה אחד לשבעה ומאי ניהו חמור מחתול כך נתקלל הוא מבהמה [לב] אחת לשבע דהוה ליה שב שני אימא כשם שנתקללה חיה מבהמה אחת לשלש (ב) שנים ומאי ניהו ארי מחמור כך נתקלל הוא מחיה אחת לשלש (ב) שנים דהוה ליה תשע שנים

מי

סומה וטוען הקלקלה מקולקל?. ומאי ניהו חמור מחתול. למחול ל"ג יום ומימה למ"ד כלב מן מיס כדמתמר בימה (דף סה:) שלמה מן כלב [מחוס] לגעוס ממול מכלב דמקולקל טפי שהכלב ל"ג יום ל"ל מן ל' מכוון טפי ליה [ג] שנים

הדולפנין [ט]פרין ורבין מבני אדם. כן גירסת הקונטרס וכן מוכח [ט]מתוספתא [י"ב] יולדין ומגדלין מאי מחי: **איבר** יצתה רובה וחזרה. מאחן מחיהן לקנות פיסס [יא]בגיל שני של ל"ח של גליות מין רומי ממיני מיים שנים בגיל שני של ל"ח של גליות מין **תרנגולת** נ"א יום בנגדה באילן לוז. פי' הקונטרס קורלי"ש בגלגיש פ' מחוסס קנינים ורי"ב [ב]מפרש [יב] שקנים שקורני אחנדלי"ש דמתניתין וקנקים (מלאכי יג.) [יג]מתרגם יהיזקלי' לחיה מקל שקד (יחזקאל ו) מתרגם פוטנא [יד] ול"ג ומקל שקד לחמד בל"ע לף מ"י נמחה למשפה בגמ כן ויתלן שקדה (קהלת יב) מתרגם מגדל שקדים (במדבר יי) [ממרגם] וכפיס שגדין עד לממרגן ויתלן שקדה זה לח של שדרה ממנה עתידים מחים להחזיק לעמיד [טו]בפ לח מרגום של שקד (ויקרא כמ:):

באילן תות. מין ריחיס מכלן [מ]מבהכן עליהן טוען פרי העץ לחכי [טז]ממרגן בלילן דגן דלמחת כמ"ד (בכורות דף ח.) כן שמכל ממנו מחס הלמחון מטה היתה אלמא קרי למבואה [יז]מילן ולף מבהכן טהם פרי העץ ומיהו הגלגים בלילן מבהכן פרי העץ לכל לף מחותי שהם לפי שקלה לפירות לף הלל גוזוז ומפיק ומלן מבהכן פרי העץ לגלה כי הלל גוזוז ומפיק:

ברדלס. פ"ה חפש [יח]ופ"ק [יט]מהכלדין (דף מ:): [כ]פ"ה פוטו"ם ופוף פ"ק דפ"ק (דף מ.). [מתרגין] נרגלם [כא] חפש ומחרגין נחש זה חפש [כב]ובגיש הלפסים (פ"ה י.) מתרגם מסר לפניש מיהו ברגלם דהכל מעמהו ליהוה כעין פוטו"ם ויולד לגלם פנים מדמיון חפש לפניה ומכאן לפניה לפנים מהה וכי מיני ברדלם הן:

הקוף והקיפוף. [כג]מין מיס הוא מתרגמינן להו שהדי פיל ומחר פ' הלוקח (בכורות דף ח:) כל מיני מיות יפין לחלום מין הן הפיל [ל] והקיפוף ופי' בהפלה (שה דף כב.) מתרגין [כה]ל"ל ר"ת קומר הואיל ועיניהם הולכים לפניהם כשל חלם והוא הדם ויעכוף (ויקרא יי) מתרגם קנית וקפוחא ויש קפוף חמר מן עוף פרכ מלי מרפוף (מועד דף קב.) חמר מתרגמת נחש שהשופות ומחר מחות שהשופות קפוף ויש גרסי קיפוף ל"ל וליקוה קלפ וקיפוף (בפיה לג) ומי גרסי קיפוף ומרי גוזי קיפוף יש פשוטה ל"ל כי מפרש מיי מיעוף אי מהכמה: **בנות** שוח. על מהנה [כה]לפניהם שלהן בהמה (שמוחת ל"ה מ"ב) פי' מרוחלמי [כו]כל שהו מוכיח בה פירות ופירות שמוכיח בהמה חמת מין גגמרין עד שלש שנים ולא כפי ר"ש [כז]פרכס גבי ר' לילעזת לף מפקיע כל שהו [ל] שלש [כח]עבריס מחיהו כגון מוח שוח ופ"ק דע"ז (דף ח.) גרס מוכספים דמחי שוח מין מחד וכן שמו וקלה מוכספים בנות שוח מין הקלין שבמחי לף בפי' כיצד מברכין לחשויב בנות שוח גבי הקלין שבמחי שלא נחשדו פחי הארץ עליהן משמע דלאו פירי חשוב ניהו ועד ד"ש דע"ז דעבדות כוכבים מפרש בנות שוח ואגמים: [לב] ופי' אובע נדרים (דף מ ע"א) משמע בנות שבע כר' מיגיו הם דאמר אילו הייתי כר' שבע הם בתוך הכלכלה חייתי אומר כר' מוהדת ונראה דבנות שוח ובנות שבע הכל חיי אגאים: [לג]שות הם כדאמתמ בפרכיה (פ"ה) ומנדלים (דף ת.) ומחמת מחם [ל] מן הקיפוף לאכל ונקלמי שבע מן שבעה ימי מלכלה ומוח שבע יפות [לד]דנדלים (דף ת.) [לה] בעות שבע ומחמים לגניס שני מיגיו דלמר אילו הייתי מוכיח בשום דוכתא שיבוכתו בכוסס חסה בוראא פרי העץ ועוד דהא פשיטא שיש באילנות גדולים תותים גדלים מבוכין עליהם בוראא פרי העץ שהם אילן גמור אבל יש מהם שגדלים כמין עשבים ואמרינן בבוכות כל היכא דאי שקל וכו' פי' שבאותו מקום שנלקט ממנו חשפוי חוכר לשנה אחרת ומוציא פרי אחר מבוכך פרי האדמה) [הצ"ק]: [ל] אפא עיין בהשמטות בסוף המסכת: [לו] הפיל הקוף והקיפוף עיין בהשמטות בסוף המסכת. [לז] בירושלמי שבכל שנה חונטין בהן פירות אלא שפירות שחונטין בשנה זו אין נגמרין: [לח] אלא עשרה (בכל) מיניהן כגון כר' שנים ונראה לר"ת דגרסינן מוכספין בנות שוח והוא מין אחד וכן שמו ומיהו קשה ממ"ס דמאי הקלין שבמחמי ומייתי לה בפ' כיצד מברכין דחשיב בנות שוח גבי הקלין שבמחמי שלא נחשדו פחי הארץ עליהן משמע דלאו פירי חשוב ניהו ועד ד"ש דעבדות כוכבים מפרש בנות שוח ואגמים: [לט] כלאים זה בזה לעניין הנהגה: **אלא** שזכרותו מבחוץ גידו מולידי: זכרותו מ[ב]**פנים** ממיל ביציס ואותו בר נמי אע"ג דביציו מבחוץ גידו מבפנים הוא (הית) [ומשו"ה] ממיל ביציס: **מותר לאוכלה** בי"ט דלא נולד בי"ט ולא בלילה דהא אינה יולדת בלילה דאי דאתמול היא: **וחלא בדק** מערב יום טוב ולא היתה שם אימור יצתה רובה ממני תרנגולת מערב י"ט וחזרה הילכך לא מצא כי בדק וכיון שיצאה רובה וחזרה אותה ביצה שחזרה מטילה בלילה ואילו בלילה מותרת לאוכלה בי"ט אבל לכתחלה אינה מטילה ביצה בלילה כדאמרן הילכך מותר: **כל שתשמישו ועיבורו שוה** כגון כל בהמה דקה שחזרה שילדת לה' חדשים היינו עיבורן שוה. **ותשפישו שוה** פנים כנגד עורף. **יולדים ומגדלים זה מזה** כגון חתל מחיש ועז מאיל יולדין זה מזה. **ומגדלין שמתקיימין ולדותיהן.** וכן נמי כל בהמה גסה שעיבורה ותשפישה שוה: **תרנגולת יולדת לכ"א** ימים מאחר שעמד אשכול ביציס שלה **ובנגדה באילן לוז** משעת הנטוע עד גמר פריו כ"א יום. ואיכא דאמרי כ"א יום ישובת על ביציה. ל"ת: **כלב** (ג"כ) [ג'] **יום** משעת עבורו ועד לידתו: **ובנגדו באילן תאנה** משעת הנטה אחרונים של ע' שנים: **מוכספין** תנאים רעות: **אם מבהמה נתקלל בהמה דקה** מאחת יותר לילד מחיה דקה קטנה לה' חדשים והיה דקה לג"כ יום כגון תחול ולכב: אלא למה נאמרו מכל חיה **אלא לומר לך בשם שבהמה נתקללה מחיה אחד לשבע ומאי ניהו חמור מחתול** דחתול ל"ג יום ובהמה גסה טמאה ל"כ חדש דהיינו ס"ה דהיינו ז' פעמים ג' נשתיירו ט"ו דהיינו ד"ם ג"כ לחתול כך הוא נתקלל מבהמה טמאה אחד לשבע דהוה ליה שב שני: **ואימא כשם שנתקללה חיה מבהמה אחד לשלש ומאי ניהו ארי מחמור כך ואימא כשם שנתקללה חיה מבהמה אחד לשלש ומאי ניהו ארי מחמור כך נתקלל מבהמה אחד לשלש ומאי ניהו ארי מחתול דחתול (לג') [לב"ג] יום ועד לה' חדשים**

מסורת הש"ס

ג) [ב"ק נה.], ג) ביצה ב: ג) והלא בדק איבר ל"ק, ד) [מועק קטן.], ה) [מה כ:], ו) [ועי' תוס' ביכורים מ. ד"ה פיסיהן], ז) [ב' מיתור דביכורים תוס' פ"ק דמנחות], ח) [ב"ב נ:. ע"ש תי"ט תיכתן], ט) [ע"ש לשיטת רעז שום ופ"ק במי' כמ"ק], י) [ועי' תוס' ממר' ע"ז ד. ותוס' שבועות יב:].

הגהות הב"ח

(א) גמ' שם מהמהמה נתקלל מחיה: (ב) שם שמא לשלש ומאי ניהו כל"ל ומיהא שנים נמחק וכן במתון:

הגהות צ"ק

[א] ממתון כגון מיה ומהמה מוליד: [ב] ממל: [ג] ל"ל שהמהמה מתקללה יומר: [ד] ל"ל מיס מלכם שקד שקד שמה שהוא מוליד בס' ד' ומפה שהוא גומר כ"ם יום שה מי: [ה] ומקף: [ו] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ז] ומקף: [ח] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ט] ל"ל הכי גרס הגמרא מי מלכם שהוא מוליד ומפה שהוא גומר כ"ם יום [י] ומקף: [יא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [יב] ומקף: [יג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [יד] ומקף: [טו] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [טז] ומקף: [יז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [יח] ומקף: [יט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [כ] ומקף: [כא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [כב] ומקף: [כג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [כד] ומקף: [כה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [כו] ומקף: [כז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [כח] ומקף: [כט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ל] ומקף: [לא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [לב] ומקף: [לג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [לד] ומקף: [לה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [לו] ומקף: [לז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [לח] ומקף: [לט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [מ] ומקף: [מא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [מב] ומקף: [מג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [מד] ומקף: [מה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [מו] ומקף: [מז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [מח] ומקף: [מט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [נ] ומקף: [נא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [נב] ומקף: [נג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [נד] ומקף: [נה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [נו] ומקף: [נז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [נח] ומקף: [נט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ס] ומקף: [סא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [סב] ומקף: [סג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [סד] ומקף: [סה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [סו] ומקף: [סז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [סח] ומקף: [סט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ע] ומקף: [עא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [עב] ומקף: [עג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [עד] ומקף: [עה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [עו] ומקף: [עז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [עח] ומקף: [עט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [פ] ומקף: [פא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [פב] ומקף: [פג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [פד] ומקף: [פה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [פו] ומקף: [פז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [פח] ומקף: [פט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [צ] ומקף: [צא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [צב] ומקף: [צג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [צד] ומקף: [צה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [צו] ומקף: [צז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [צח] ומקף: [צט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ק] ומקף: [קא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קב] ומקף: [קג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קד] ומקף: [קה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קו] ומקף: [קז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קח] ומקף: [קט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קי] ומקף: [קיא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קיב] ומקף: [קיג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קיד] ומקף: [קטו] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קטז] ומקף: [קיז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קיח] ומקף: [קיט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קכ] ומקף: [קכא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קכב] ומקף: [קכג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קכד] ומקף: [קכה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קכו] ומקף: [קכז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קכח] ומקף: [קכט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קל] ומקף: [קלא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קלב] ומקף: [קלג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קלד] ומקף: [קלה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קלו] ומקף: [קלז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קלח] ומקף: [קלט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קמ] ומקף: [קמא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קמב] ומקף: [קמג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קמד] ומקף: [קמה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קמו] ומקף: [קמז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קמח] ומקף: [קמט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קנ] ומקף: [קנא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קנב] ומקף: [קנג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קנד] ומקף: [קנה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קנו] ומקף: [קנז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קנח] ומקף: [קנט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קס] ומקף: [קסא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קסב] ומקף: [קסג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קסד] ומקף: [קסה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קסו] ומקף: [קסז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קסח] ומקף: [קסט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קע] ומקף: [קעא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קעב] ומקף: [קעג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קעד] ומקף: [קעה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קעו] ומקף: [קעז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קעח] ומקף: [קעט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קפ] ומקף: [קפא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קפב] ומקף: [קפג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קפד] ומקף: [קפה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קפו] ומקף: [קפז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קפח] ומקף: [קפט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצ] ומקף: [קצא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצב] ומקף: [קצג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצד] ומקף: [קצה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצו] ומקף: [קצז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצח] ומקף: [קצט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצ] ומקף: [קצא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצב] ומקף: [קצג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצד] ומקף: [קצה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצו] ומקף: [קצז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [קצח] ומקף: [קצט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ר] ומקף: [רא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רב] ומקף: [רג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רד] ומקף: [רה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רו] ומקף: [רז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רח] ומקף: [רט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רי] ומקף: [ריא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ריב] ומקף: [ריג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ריד] ומקף: [רטו] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רטז] ומקף: [ריז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [ריח] ומקף: [ריט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רכ] ומקף: [רכא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רכב] ומקף: [רכג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רכד] ומקף: [רכה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רכו] ומקף: [רכז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רכח] ומקף: [רכט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רל] ומקף: [רלא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רלב] ומקף: [רלג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רלד] ומקף: [רלה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רלו] ומקף: [רלז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רלח] ומקף: [רלט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רמ] ומקף: [רמא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רמב] ומקף: [רמג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רמד] ומקף: [רמה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רמו] ומקף: [רמז] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רמח] ומקף: [רמט] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רנ] ומקף: [רנא] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רנב] ומקף: [רנג] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת ובמ' הל"ק ל"ג שמא גומר כ"ם יום [רנד] ומקף: [רנה] ל"ל ר' יוסי דמתר ס"ש ל"ת וב

מי כתיב מכל החיה ומכל הבהמה. דנידרוש מכל החיה שנתקללה יותר מבהמה: [מכל הבהמה כתיב. משמע מבהמה המקוללת יותר כך נתקלל ואין לך מקוללת בבהמה גסה יותר מחמור]: כך נתקלל הוא מבהמה אחד לשלש. כגון בהמה דקה טהורה לעיבורה לה' חדשים ונג' ותני (תלתא) הוי ע"ו: אי בעית אימא מכל הבהמה. למשמע מכל הבהמה המקוללת יותר: ואיבעית אימא. לשם קללה נאמר הלכך קללה אמורה שתוכל לדרוש מן הפסוק שדי עילויה והכי נמי איכא לאקשויי ואימא כשם שנתקללה בהמה מחיה אחד לשנים ומאי ניהו חמור משועל כך נתקלל הוא מחמור אחד לשנים דהוו להו ג' שנים אלא איכא לתרוצי קללה שדי עילויה ועוד מכל הבהמה ומכל החיה כתיב למשמע דמשום בהמה שיתירה קללתה על שום חיה ומאינו חמור מקולל מחמור אחד לשבע: לכמה מיעבר ומוליד. כמה שוהה עיבורו במעיו: דבי אתונא. מקום: והא משמשי שמושי. ואי הוו מעברי לא הוו משמשי שלרך היה ובהמה מאחר שנתעברה אינה מקבלת זכר: והא חכימי. הנהו סבי וילדו לסוף המעשה: זיל זכינהו. נצחם: ביסתרקי. כסאות: כי מטא להתם. לכרך שלהם: עביד חיותא. מפתך בהמה: ואנא רישא דחיותא אמרי לך. נתמיה: סגי. לעוד ולך לפני: דרי כריכא דקני. מול חבילה של קנים וכי מטית התם נגד הפתח זקוף החבילה לארך: כמאן דמיתפח. כאדם העומד לפוש: אזל. ר' יהושע: אשכח דרבנאי. אורבים: מבראי. שלא יצא אחד מן הזקנים לחוץ: מגואי. שלא יניחו אדם ליכנס וכי חזו הנך סבי כרעא דעיילא קטלי להו [לבראי] שהיתה אסקופת הסדר עבה ושופכין סובין או עפר עליה וניכרות בה פסיעות האדם וכי חזו כרעא דעיילא קטלי לשומרי [ברא'] כי הניחו לבא וכי חזו כרעא דנפקא קטלי להו [לגוואי] שהניחוהו לצאת והשומרים לא היו הורגים שום אדם אא"כ נכנס כולו לפנים על כרחן או אחד יוצא כולו לחוץ: אפכיה. רבי יהושע לסנדליה ועמד על האסקופה ונראית פסיעה אחת נכנסת ופסיעה אחת יוצאה ודספוהו השומרים ויצא וכשבאו הזקנים ראו כן ודימו שמני בני אדם הן אחד נכנס ואחד יוצא וקטלינהו לכולהו שומרים ואח"כ נכנס רבי יהושע: ינוקי מלעיל. בעלייה ולהרע נתכוונו שהנותן שלום לעליונים תחלה הורגים אותו התחתונים ואומרים אנו הזקנים ולנו היה לך ליתן שלום תחלה והנותן שלום לזקנים הורגין אותו העליונים ואומרים הלא אנו חשובים מהם שאנחנו למעלה והם למטה: מאי עבידתיך. מאי בעית הכא: אי הכי. דחכימא את ניבעי אנן מינך: אי זכיתו בי. אם תנצחוני: דמידלו מינה. שמיוחסת מן הראשונה ושואל אותה הרי יש לו ללמד הואיל ולא נתנו לו את הראשונה כל שכן זו: סיכתא. קבילי"א: [רצה] לתתאי. לנה הטפיל ידו ונעצה בכותל במקום שאין חור ולא על ידי דלה הגביה [ידו] ודלה במקום שיש חור ועל: גברא דאוזיף וטריף. שהלוה מעות לחבירו ולא נפרע ממנו אלא בקושי שטרף לקוחות: מאי חזי דהדר אוזיף. לאחריני ולא נתייסר מן הראשון: לאגמא. ליער: קטיל קמא טונא. סתך חבילה ראשונה ולא מצי היה להרימו על שכמו: הדר קטיל ומנחה עליה. הואיל וצריך סיוע אחרים עד דמיתרמי' אינים ומדלו ליה והאי נמי הואיל והפסיד במנה ראשונה חוזר ומאמין לאחרים עד שמזדווג לו לאדם נאמן ומשתכר בו: מילי דבדי. דברי כזב: כודנתא. פרידה: והוה תלי פיתקא. שטר בצואר הוולד: הי ניהו מילי דבדי. אלו הן דברי רוח: סיליתא. סילא: מפארי. עשו לי חבלים מסובין ואם אינכם עושין שאילתי אף אני לא אעשה שאילתכם: חייטיה. תפור אותה: כרוכו לי גרדי מינה. הוציאו לי ממנה חוטין כלכך נשים שמוציאין חוטין מן הבגד ותופרין אותו בהן: גרדי. בלע"ז פילנ"ש: משרא דסכיני במאי קטלי ליה. ערוגה דסכיני במה קוצרין אותה: זגתא. תרנגולת: ורצוצא דמית. אפרוח שמת בקליפתו: אחוי לן מנא דלא שוי חבליה. הראנו כלי שאינו שוה ההפסד שהוא מפסיד: בודיא. מחצלת: לא עיל בתרעא. שהיה ארוך ורחב יותר מן הפתח: אייתו מרי. פסוי"ר בלע"ז: וסיתרו. פתח הבנין והכותל על שיכנס: אייתינהו. למיעל בספינתא הואיל וזכינהו היה מביאם אחד אחד בפני עצמו ומכניסו לחדר: וכי חזייה שיתין ביסתרקי. סבר כל סמיכי יטלו כאן: אמר ליה. רבי יהושע: לספונא. רב החובל: שרי ספינתך. התר ספינתך ולך: לבי

מי כתיב מכל החיה ומכל הבהמה מכל הבהמה ומכל החיה כתיב ארור הוא מבהמה שנתקללה מחיה ואימא כשם שנתקללה בהמה מחיה אחד לשלש ומאי ניהו עז מחמור כך נתקלל הוא מבהמה אחד לשלש דהוה ליה המיסר ירחי איבעית אימא מכל הבהמה כתיב אי בעית אימא קללה הוא קללה שדי עילויה א"ל קיסר לרבי יהושע בן חנניה נחש לכמה מיעבר ומוליד א"ל לשב שני והא סבי דבי אתונא ארבעינהו ואוליד לתלת הנהו מיעברי הוו מעיקרא ד' [שנין] והא קמשמשי שמושי אינהו נמי משמשי כאדם והא חכימי אינהו אנן חכימינן מינייהו אי חכימת זיל זכינהו ואיתינהו לי אמר ליה כמה הוו שיתין גברי אמר ליה עביד לי ספינתא דאית בה שיתין בתי וכל ביתא אית בה שיתין ביסתרקי עבד ליה כי מטא להתם [על] לבי טבחא אשכחיה לההוא גברא דקא (א) פשיט חיותא א"ל רישך לזבוני א"ל אין א"ל בכמה א"ל בפלגא זוזא יהב ליה לסוף א"ל אנא רישא דחיותא אמרי לך אמר ליה אי בעית דאישבקך סגי אחוי לי פיתחא דבי אתונא א"ל מסתפינא דכל דמחוי (ב) קטלי ליה א"ל דרי כריכא דקניא וכי מטית להתם זקפה כמאן דקא מתפח אזל אשכח דרבנאי מגואי ודרבנאי מבראי דאי חזו כרעא דעיילא קטלי להו לבראי ודנפקא קטלי להו לגואי אפכה לסנדליה קטלי להו לגואי אפכה לסנדליה קטלי להו לכולהו [אזל] אשכח ינוקי מלעיל סבי מלתחת אמר אי יהיבנא שלמא להני קטלי לי הני סברי אנן עדיפינן (ג) דאנן קשינן טפי ואינהו דרדקי אמר שלמא לכו אמרו ליה מאי עבידתיך אמר להו (אנא) חכימא דיהודאי אנא בעינא למיגמר חכמתא מינייכו אי הכי ניבעי לך אמר להו לחיי אי זכיתו [לי] כל דבעיתו עבידו בי ואי זכינא בכו איכלו (ד) גבאי בספינתא א"ל ההוא גברא דאזיל ובעי אתתא ולא יהבו ליה מאי חזי ליה דאזיל היכא דמדלו מיניה שקל סיכתא דצה לתתאי לא עאל לעילאי עאל אמר האי נמי מיתרמי בת מזליה גברא דאוזיף וטריף מאי חזא דהדר אוזיף אמר להו גברא אזל לאגמא קטל קמא טונא ולא מצי ביה (ה) קטיל ומנח עילויה עד דאיתרמי איניש מדלי ליה אמרו ליה אימא לן מילי דבדיאי אמר להו הוה ההוא כודניתא דילידא והוה תלי ליה פיתקא וכתב ביה דמסיק בבי אבא מאה אלפא זוזי אמרו ליה וכודניתא מי ילדה אמר להו הי ניהו מילי דבדיאי מילחא כי סריא במאי מלחי לה אמר להו בסילתא דכודניתא ומי איכא סילתא לכודנתא ומילחא מי סרי בני לן ביתא באוירא דעלמא אמר שם תלא בין רקיעא לארעא אמר להו אסיקו לי ליבני וטינא (ו) מציעתיה דעלמא היכא זקפה לאצבעתיה אמר להו הכא א"ל ומי יימר אייתו אשלי ומשחו אית לן בירא בדברא עיילא למתא א"ל אפשילו לי חבלי מפארי ואעייליה אית לן ריחיא דתבירא חייטיה (ז) אמר כרוכו לי מינה גרדי ואיחייטיה משרא דסכיני במאי קטלי בקרנא דחמרא ומי איכא קרנא לחמרא ומי איכא משרא דסכיני אייתו ליה תרי ביעי א"ל הי דזגתא אוכמתי והי דזגתא חיוורתי אייתי להו איהו תרי גביני אמר להו הי דעיזא אוכמתי והי דעיזא חיוורתי ורצוצא דמית (ח) מהיכא נפיק רוחיה מהיכא דעל נפק אחוי לן מנא דלא שוי חבליה אייתו (כל חד וחד) בודיא פשטוה לא הוה עייל בתרעא אמר להו אייתו (ט) מרי סיתרוה היינו מנא דלא שוו חבליה איתינהו כל חד וחד כי חזי שיתין ביסתרקי אמר כולהו חבראי להכא אתו אמר ליה לספונא שרי ספינתך בהדי דקאתו שקל עפרא מעפריידהו
כי

אחד לשלש ומאי ניהו עז מחמור. הכא ליכא טפי למנקט עז מכלב למ"ד (כלאים פ"ח מ"ו) מין חיה לפי שהחשבון שלהן מכוון טפי אחד לשלש אלא ניחא ליה למיפרך ככולי עלמא:
כי

שיטה מקובצת

א] הוא מכל הבהמה אות מ' נמחק: ב] אי חכמיתו זיל: ג] להתם על לבי כו' גברא דהוה קא עביד חיותא: ד] א"ל הב לי רישך יהיב ליה רישא דחיותא א"ל אנא רישא דחיותא אמרי לך אנא רישך אמרי לך אי בעית: ה] דמחוי קטלו ליה: ו] לסנדליה קטלינהו לכולהו תיבת להו נמחק: ז] דאנן קשי טפי ואינהו דרדקי ואי יהיבנא שלמא להני קטלי לי הני אמרי אנן עדיפנא דאנן עילאי ואינון תתאי אמר להו שלמא לכולהו חכימאי: ח] דמידלו מינה שקל סיכתא תתא דצה לא עאל דלי דצה ועאל אמר: ט] ביה הדר קטיל: י] מילי דכדי אמר להו הוה לן ההוא בר' מילי דכדי מילתא: יא] שם ס"א שם המפורש איתליה גרמיה באוירא תלא: יב] יימר אמר להו אייתו: יג] קטלי ליה בקרנא: יד] דמית בגו ביעיתא מהיכא: טו] חבליה אייתו כל חד וחד בחד בודיא לא גרסי' כל חד וחד דרבי יהושע הביאה: טז] מרי והציגוה: יז] אייתנהו בספינתא כל חד וחד כי חזא שיתין סימן בת. מדלי. מילי. דכודיבי. אויר: יח] מבהמה הס"ד ומה"ד מכל הבהמה כתיב. משמע בהמה המקוללת יותר הס"ד והשאר ליש: יט] חיותא מנתח הבהמה: כ] עבה צורה ושופכין: כא] שהניחו לבא תיבת כי נמחק: כב] מה"ד תתאי דצה: כג] הגביה ידו ונעצה במקום: כד] וטריף שמלוה מעות: כה] מילי דכדי בדברי: כו] לי מינה גרדי: כז] אייתנהו למיכל: כח] מחתול הוה ניחא תיבת הכא נמחק: כט] למ"ד כלב מין: ל] למיפרך אליבא דכולי עלמא:

הגהות הב"ח

(א) גמ' דקא עביד חיותא א"ל (רישך לזבוני) תא"מ ונ"ב ס"א רישא אית לך לזבוני: (ב) שם דמחוי להו קטלי: (ג) שם קטלי לי הני סברי אנן עדיפינן דיתבינן לעיל ואינהו לתחת ואי יהיבנא להני קטלי לי הני סברי אנן עדיפינן דאנן קשינן: (ד) שם זכינא בכו איכלו נהמא גבאי דידי בספינתא א"ל האי גברא וכו' מאי חזי דאזיל להיכא כצ"ל ותיבת ליה נמחק: (ה) שם ולא מצי ביה הדר קטל: (ו) שם אסיקו לי ליבני וטינא מהתם אמרי ומי איכא דמצי לאסוקי התם אמר ומי איכא דמצי למיבני ביתא בין שמיא לארעא אמרי ליה מציעתיה דעלמא וכו' ומי יימר אמר אייתו: (ז) שם ריחיא דתבירא חייטיה שקל פיסקא מינה שדא להו אמר כרוכו לי: (ח) שם ורצוצא דמית בביעיתיה מהיכא: (ט) שם אייתו מרא:

מסורת הש"ס

א) בע"י תמצא סמה וכמה הוספות בציור הסיפור קטע מסם, ב) נ"ק, ג) ס"א שדי בה ס' ביסתרקי, ד) [נ"ל א"ל הב לי רישך יהיב ליה חד רישא דחיותא א"ל אנא רישא דחיותא אמרי לך אנא רישך אמרי לך א"ל איבעית ס' ס"א], ה) [איכלו נהמא גבאי גי' ע"י], ו) [דכדיבי כך הגי' בע"י ובערוך הגי' דכדי], ז) נ"ק מ"ז, ח) נ"ק ועי' רש"י בע"י, ט) מנתח בהמה נ"ק, י) [ברש"י בע"י איתא דכדיבי], כ) נ"ל למיכל, ל) נ"ל נסדר זה.

רבינו גרשום

דהיינו ג' פעמים נ"ב: איבעית תימא מכל הבהמה כתיב מבהמה שמקוללת יותר מחיה דהיינו אחד לשבע כדאמרן: איבעית תימא קללה הוא כיון דמתקלל דמינן ליה בתר בהמה דנתקללה טפי מחיה: שדי עליה קללה טפי: ארבעינהו נחש זכר על הנקבה ושמום במשמר ואוליד לתלת שני: הנהו דאוליד לתלת שני ודאי מעברא הוו מעיקרא ארבע שני קודם שהרביעום: והא קא משמשי שמושי כשהרביעום ואי הוה הנקבה מעוברת וודאי לא הוה מקבלה זכר שכן דרך כל הבהמות שלאחר שמתעברות אינן מקבלות זכר: אינהו נמי משמשי כאדם הנחשים משמשים כאדם פנים כנגד פנים וכיון דמשמשי כאדם משמשי נמי לבתר דמיעברי כאדם והא חכימי סבי דבי אתונא בשאר מילי וחכימי נמי בהאי דאמרי לתלת שני: אנן חכימי מינייהו ואנן ידעינן לכל מילתא שפיר מינייהו: זיל זכינהו כלומר התערב עמהם בדברי חכמה ועשה תנאי עמהם אם תנצחם שילכו עמך ואייתינהו לי: א"ל כמה הוו הנהו סבי א"ל שיתין: שיתין ביסתרקי כסאות מקושטין הרבה: כי מטא להתם לאתריהו על לבי טבחא כו': זקפה כנגד פיתחיהן כמאן דקא מתפח ויראה לבני אדם כמו שתעשה כדי לנוח ממשואך ולא ירגישו בך ובכך אדע פיתחן: אשכח דרבוני מגואי שהיו סובין מושלכין שם מבפנים הפתח ומבחוץ. ואית דאמרי דרבוני שומרים מבראי ומגואי: דאי חזו רושם כרעא דעיילא קטלי לשומרים דבראי דשבקי גברא למיעל. ואי חזו רושם כרעא דנפקא קטלי לשומרים דגואי: אזל ר' יהושע עיין בשעה שישנו שומרים ואפכיה לסנדל חדא העקב לפניו והאחר הניח כמות שהוא תראה האחד כנכנס והאחד כיוצא ונכנס וכיון שראו שהפסיעות כך קטלונהו לכולהו שומרים: אשכח ינוקי מלעיל וסבי מלתחת כדי להעליל על האדם אם יקדים שלום לאלו או לאלו: סיכתא יתד: דצה נעצה בכותל לתתאי במקום (שלא) כנגד אבן שלא היה נקב לא עאל דצה לעילאי במקום בין אבן לאבן שהיה נקב ועאל הכי נמי פעמים כשישאל מיוחסת מן הראשונה שמא היא תהיה מזלו: גברא דיזיף זוזי לאיניש וטריף וכשבא לגבותן טרף להו בצער ע"י ב"ד. מאי חזי דהדר יזיף לאיניש אחרינא. אמר להו גברא אזיל לאגמא קטיל טונא קמא דקני והוה כל כך נפיש דלא מצי ביה למיטעניה וקא מוסיף וקטל ומנח עילויה ההוא טונא אלא להכי מוסיף וקטיל ומנח עליה דסבר עד דמיתרמי לי איניש דמסייעי לי דאידלי על כתפאי. אף האי הדר ויזיף דסבר הא בעל חוב בתרא הוא נוח מן הראשון: מילי דכדי משלים של כזב: אמר שם ותלא נפשיה בין רקיעא לארעא. אמר להו אסיקו לי ליבני וטונא באוירא ולא יכלי: אמר כרוכו לי גרדי מיניה כלומר הוציאו לי פתילים ממנה ואתפרנה: משרא דסכיני ערוגה של סכינין: ורציצה אפרוח שמת בתוך ביצתו: אחוי לן מאנא דלא שוי חבליה כלומר הראה לנו כלי שאינו שוה ההפסד שהוא עושה: אייתי בודיא הביא מחצלת ופשטה ולא היתה יכולה ליכנס בפתח כשהיא פשוטה: אמר להו אייתו מרי וחציני וסתרו לבבא כדי שתהא יכולה לצאת בו אמר היינו מנא כו' הרי החזיר להם תשובה כל ששאלוהו ונצחם ואייתינהו לספינתא כל חד וחד בביתיה: [מכאן שייך לדף ט.] כי מטי לבי בליעי מקום שיש בים שבולעין מים אחרים ואיכא דאמרי היינו בארה של מרים: דהוו מענו כמי שגלה ממקומו ולא היה להם מענה לשון: אקשו לאפי מלכא כשהרגישו עפרם גבה לבן על עפרם ואקשו לאפי מלכא והוו משיבין דברים לפני המלך בגאוה: א"ל לר' יהושע כל דבעית עביד בהו: שרנהו בתיגרא בכלי בכד גדול: עד דשמיט כתפיהו מינייהו וכלו ואזיל: חמורו שלא בכרה שמעולם לא ילדה אלא עכשיו וילדה ב' זכרים: נותן טלה א' לכהן בשביל פדיון אותו שיצא תחלה: ואם ילדה זכר ונקבה ואינו יודע איזה יצא ראשון אי הזכר שהוא קדוש בבכורה מפריש טלה אחד כדי להפקיע קדושת בכור ספק להפקיע איסורו: והוא אותו טלה יהיה לעצמו של ישראל ויהיה חולין גמור ומותר לאוכלו מ"ט משום דאמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה וכיון שהכהן אינו יכול להביא ראיה שהזכר יצא ראשון הלכך הוא לעצמו של ישראל: זכר ונקבה שאחת ילדה זכר ואחת ילדה נקבה נותן טלה אחד לכהן בשביל אותו שילדה זכר:

לבי בליעי. מיס שמקוקיעוס שסלעים כל מימות שבעולם שעטפלין בו ומעמלין מותס עד תהום ופולעות מותן והיינו דכתיב (קהלת ו) והיס מינגו מלא: מעני. מעוטים ושפלים לפי שלא בלמדס: איקשו. הטיעו ולבנו קשות [1]לת המלך כשהיתיעו רים מלכס שמוטים להיות קרוסים למרגדא: בתיגדא. ככלי ל"ל כמינגלת מעים: דשמוט כתפייהו. כשמעו [2]שכמס: ובלו ואוזל. שלו והלכו לאבדון: מתני' נותן טלה אחד [3]בהן. כשליון לממנה נפשך מד מיעיסו ככול שבעול לת הרעס: זכר ונקבה. ולין ילוע שס [4]זכר ממנה והרי הוס בכור לו נקבה ילמה ממנה ולין כלן [5]כבור: מפריש טלה. משוס שפק ומפקיע עליו קדושת פטר ממור: והוא [6]שלמו. שהוס בעלמו יאכל הטנה ולא יתנו לכהן לכהן הוי מוליא מחבירו ועליו הרלייה להעיד עדים שהזכר ילה ממנה ולימורת ליכל ללפני פטר ממור גמור שבעולם ממה לין קדושה לא ט ולא בעליו כלקמני ממעיתין ולס מת נהנה ט שלא גזל הוס ללימה לס לימו נותן לת הטנה לכהן [7]לממונת הוס והכל ליכל גזל לשפק הוס: שני חמורים בו' זכר ונקבה. נותן טלה [8]לכהן כשכל שני זכרים ושתי נקבות: או שני זכרים ונקבה. לשלל ילדה זכר ומלל ילדה זכר ונקבה: נותן טלה אחד [9]לבהן. להם לימה מד זכר ולמי נכור ילידן להוי שפק לשמת הנקבה ילמה ממנה מפריש טלה והוא [10]לעצמו. לשמת מומה שלא מיכרה ילדה לת הנקבה: שנאמר ופטר חמור תפדה בשה. לרימה קלי כלומר מנת לן לפדיון פטר ממור כשה שנאמר ופטר ממור שפדה כשה: זכר ונקבה. לין שה זכר לין [11]נקבה: ופודה בו פעמים הרבה. שלם מזר כהן ומתו לו לימנלל ום לו פטרי ממורים יכול לפדומן ט: נבנם כו'. מפרש טעם: גמ' מאן תנא. לממורה שלא מיכרה ולדה שני זכריס ללמיו נותן לכהן שלא מד טלה: דלא כר' יוסי הגלילי. ללמריך לקמן בפ' הלוקח עובר פרמו (קף ח.). רשל שלא מיכרה ולדה שני זכריס ל' יוסי הגלילי לומר שניהס לכהן ללפשר לעלמס שטעיהן ילמו לשלח ושניהן נכורות: שאני התם דכתיב. גבי רשל: הזכרים לה'. לטעמא שניהס שלל נשלו ללא כמיב מיס הזכריס ל"ע שפשר לעלמס לא קלטי: ולימעמ מינה. כשר בהמה מומלה מבהמה מהורה: הא מיעם רחמנא. הזכריס ה"ל ימיהם בטעמא ז' ולא לחמרס: בשלמא לר' ירמיה דלא מוקי לה כרבי יוסי [12]. לקמפרס בטעמא לשמיעין משוס (בטעמא) דלי ללפשר לעלמס שלא ילא לשם החלד מהלה להוי פטר רחם היינו שלא קמני ממעיתין ולס מת נהנה ט' שלא גזל הוס ללימה לס לא ללפשר: אלא לאביי. ללפשר לעלמס וטעמא משוס מיעוט להזכריס ליתמי ולמאן לשמיעין כלחמת בשמעין מינה רטומת: ועוד תניא בהדיא. לללפי בבהמה טהולה ממלה לאמר גמי רבי יוסי שניהן לכהן: בקדושת הגוף. בבכור בהמה טהורה: שנאמר הזכרים. שבכור בהמה טהורה לא לפשר ללפשר לעלמס שלא ילא לשם החלד מהלה לה"ס ל

ורבנן לימא קסברי רבנן מקצת רחם מקדיש דאי כוליה רחם מקדיש נהי דא"א לצמצם חציצה מיהא איכא אמר רב אשי מין במינו אינו חוצץ: זכר ונקבה מפריש טלה כו': וכיון דלעצמו הוא למה לי לאפרושי לאפקועי לאיסוריה מיניה אלמא כיון דלא מפקע אסור בהנאה מתני' מני ר' יהודה היא דתניא פטר *חמור אסור בהנאה ורבי שמעון מתיר מאי טעמא דר' יהודה אמר עולא יש לך דבר שצריך פדייה ומותר ולא והרי בכור אדם שצריך פדייה ומותר אלא יש לך דבר שהקפידה עליו תורה בשה ומותר ומי הקפידה והא רב נחמיה בריה דרב יוסף פריק ליה בשילקי בשויו בשויו לא קאמר כי קאמרינן שלא בשויו והכי קאמר יש לך דבר שהקפיד' עליו תורה לאפקועי לאיסוריה בשה והרי מעשר שהקפידה עליו תורה בכסף צורי ותנן רבי יהודה אומר במזיד קידש בפטר חמור נמי מיקדשא כדרבי אלעזר דאמר רבי אלעזר אשה יודעת שאין מעשר שני מתחלל על ידה ועולה ואוכלתו בירושלים הכא נמי אשה יודעת דפטר חמור איסורא אית ביה ופרקא ליה בשה ומקדשא בהך דביני וביני ורבי שמעון מאי טעמא אמר עולא יש לך דבר שפדיונו מותר והוא אסור ולא והרי שביעית דפדיונה מותר והיא אסורה שביעית נמי פדיונה אסור דאמר מר האחרון אחרון אסור ואיבעית אימא ר' יהודה ור' שמעון בהאי קרא קמיפלגי דתניא לא תעבד בבכור שורך אבל אתה עובד בשלך ובשל אחרים ולא תגוז בכור צאנך אבל אתה גוזז שלך ושל אחרים דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר לא תעבד בבכור שורך אבל אתה עובד בבכור אדם לא תגוז בכור צאנך אבל אתה גוזז בכור חמור בשלמא לרבי שמעון היינו דכתיב תרי קראי אלא לרבי יהודה תרי קראי למעוטי שלך ושל אחרים למה לי ותו לרבי יהודה בכור אדם נמי נימא דאסיר אלא דכולי עלמא שורך למעוטי בכור אדם הוא דאתא כי פליגי בצאנך דר' יהודה לטעמיה דאמר שותפות עובד כוכבים חייבת בבכורה וכי איצטריך קרא למישרי בגזה ועבודה ור' שמעון סבר שותפות עובד כוכבים פטורה מן הבכורה ולענין גזה ועבודה לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא לפטר חמור בשלמא לר' יהודה היינו דכתיב צאנך ושורך אטו צאנך אלא לרבי שמעון שורך וצאנך למה לי קשיא אמר רבה ומודה ר' שמעון לאחר עריפה שהוא אסור מאי טעמא גמר עריפה עריפה מעגלה ערופה אמר (א) רבא מנא אמינא ליה דתניא הערלה וכלאי הכרם ושור הנסקל ועגלה ערופה וציפורי מצורע ופטר חמור ובשר בחלב כולן מטמאין טומאת אוכלין רבי שמעון אומר כולן אין מטמאין טומאת אוכלין ומודה ר' שמעון בבשר בחלב שמטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לו שעת הכושר ואמר רבי אסי א"ר יוחנן מ"ט דר"ש דכתיב מכל האוכל אשר יאכל אוכל שאתה יכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל שאי אתה יכול להאכילו לאחרים אינו קרוי אוכל אי

לימא קסברי רבנן מקצת רחם. הנוגע בבכור מקדשו דנהי דלאי אפשר לצמצם ולאשון לתודיה קדיש איכא למיפרך הא קודש שיצא כולו יצא אחיו ואכן דינו לבין הרחם וכתיב (במדבר ח) פטר כל רחם עד שיפטור כל הרחם ולר' יוסי ליכא למיפרך דכיון דתרוייהו קדשו כחד דמו: מין במינו. ואלו שניהם מין אחד: ומותר. קודם פדיונו: בכור אדם. מותר בהנאה למעשה ידיו קודם פדייה דהא לא אשכחן דאסור: שהקפידה וכו'. וכיון דממתיר כולי האי שקבע לו הכתוב פדיון בשה ולא בדבר ודאי אסור בהנאה: בשלקי. עשבים שלוקות: בשויו. שנותן עשבים שוה דמי החמור לכהן: בשויו לא אמרי'. דלא ממיר מהקדשות: לאפקועי לאיסורא בשה. ואפילו שלא בשויו כדקתני מתני' גדול וקטן: בכסף צורי. דאינו מתחלל על אסימון כדכתיב (דברים יד) וצרת הכסף בידך: במזיד. שנתכוון לחללו: קידש. אם קידש בו את האשה מקודשת אלמא מותר בהנאה לר' יהודה: בהך דביני וביני. שהשוה החמור יותר מן השה: שפדיונו מותר. כגון הכא שהכהן אוכל את השה בלא שום הקרבה והוא אסור קודם פדיון דהא פסולי המוקדשין שאסורין בהנאה קודם פדיון הוי פדיון נתפס בקדושתן ואסור: שביעית. המוכר פירות שביעית הדמים מותרין לעולם והפירות עצמן מתבערין בשעת הביעור כשכלה לחיה וקס"ד דהאי מקשה דפדיון שביעית מותר לעולם ולא שמיעא ליה הא דלאחרון אחרון נתפס: אחרון אחרון. במס' סוכה (דף מ:) לקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערין בשעת הביעור לקח בבשר יין יצא בשר ונכנס יין בשמן יצא יין ונכנס שמן ואחרון נתפס בשביעית להתבער ופרי עצמו שגדל בשביעית שמאו אלו מכתו בכ"מ שהוא אסור מן הביעור ואילך: בשלך ושל אחרים. עובדי כוכבים כגון בכור בהמה שיש בה שותפות לעובד כוכבים אע"ג דממייב ר' יהודה למיתב מלי דמיו לכהן שרי בגזה ועבודה שאין קדושה לחלאין אבל פטר חמור לא ממעט מהאי קרא וכל כמה דלא ממעט לא שרינן ליה דלא גרע מבכור בהמה טהורה ולרבי שמעון ממעט ליה קרא: בשלמא לרבי יהודה. דדריש לאנך ולא של שותפות עובד כוכבים: היינו דכתיב צאנך. דמשמע המיוחד לך ולא כתב לאן סתמא ושורך אע"ג דמלי למיכתב בבכור שור ומימעט נמי בכור אדם מיניה אפי' הכי אטו לאנך כתב שורך: ה"ג היינו דכתיב לאנך ושורך אטו לאנך אלא לר"ש לכתוב שור ולאן: אמר (ב) רבה גרסינן: לאחר עריפה. אם לא פדאו וערפו כלינו: אסור. להאכילו לכלבו: עגלה ערופה. אסורה בהנאה משום דכתיב (דברים כא) שם שם תהא קבורתה: ושור הנסקל. ששחטו לאחר שנגמר דינו דלא ירדה בו טומאת נבלות ועגלה ערופה ששחטה לאחר ירידתה לנחל איתן דקי"ל דהיא אוסרתה: ציפורי מצורע. אסורין בהנאה במסכת קדושין (דף נז.): ופטר חמור. ששחטו ועדיין מפרכס שלא ירד לטומאת נבילה אבל אם נגע בו שרץ מטמא טומאת אוכלים שאם חזר ונגע באוכלים אחרים מטמאים אע"פ שמפרכס דאמר בהעור והרוטב (חולין קכ:) השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים מפרכסת מטמא טומאת אוכלים דמהניא לה שחיטת ישראל למהוי מחשבה הואיל ושחיטה לכוותה חזיא לה בבהמה טהורה אי נמי אפילו ערפו ממש לנבילה היא (ג) וליכא למימר בהם טומאת אוכלים כגון דליכא פחות מכזית מינייהו דלא חזי לטומאת נבילות מיצטרף בהדי פחות מכביצה אוכלין ותשלימו לכביצה: כולן מטמאין טומאת אוכלין. אם נגע בהו טומאה ואע"ג דאינהו גופייהו אסירי מהניא להו להכי שאם נגעו באוכלין אחרים מטמאין אותן: כולן אין מטמאין. הואיל ואסורין בהנאה: שעת הכושר. קודם בישול: לאחרים. לעובדי כוכבים דאינו אסור בהנאה: אי

לאפקועי לאיסורא מיניה. דלפוטרו ממצות עריפה לא היה צריך להפריש מספק כמו שאין נותן לכהן מספק כמו כן אינו עורפו מספק: **ותנן** רבי יהודה אומר במזיד קידש. משמע הכא דמקודשת בגבולין קודם שיגיע לירושלים והא דאמר בסוף פ' חלק (סנהדרין קיב:) בגבולין לדברי הכל פטורין מן החלה לאו משום דחשיב ממון גבוה לכולי עלמא בגבולין אלא משום דלא קרינן ביה עריסותיכם כיון דאסור באכילה וכן עיר הנדחת לאו שללה הוא כדאמר התם בהשוכר את הפועלים (ב"מ צ.) נמי פטר ר"י מחסימה מעשר חוץ לחומה לאו משום דחשיב ממון גבוה חוץ לחומה אלא משום דבעינן דישו הראוי לו כדממעטינן הקדש ממעילה: **מכל** האוכל אשר יאכל אוכל שיכול להאכילו לאחרים קרוי אוכל. וא"ת פרק כסוי הדם (חולין פה.) פטרינן עוף טמא מכסוי לרבי שמעון גבי שחיטה שאינה ראויה מדכתיב ציד חיה או עוף אשר יאכל וגו' והא אוכל שאתה יכול להאכיל לאחרים הוא יש לומר התם חיה או עוף כתיב משמע דאתא למעוטי מינים טמאים שאין נאכלין לישראל ואף על גב שיכול להאכילן לאחרים אבל הכא מכל האוכל אשר יאכל משמע שפיר למעוטי שאין נאכל לאחרים: מה

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פי"ג מהל' בכורים הל' ד סמג עשין רי"ג טוש"ע י"ד סימן שכא סעיף ה:
מ ב מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם סעיף ה:
מא ג מיי' פ"ה מהל' אישות הלכה ה וס"ג מהלכות מעשר שני הלכה י וכת"ק:
מב ד מיי' פ"ו מהלכות שמיטה הלכה ז:
מג ה מיי' פי"ג מהלכות בכורים הלכה ד טוש"ע י"ד סימן שכא סעיף ה:
מד ו מיי' פ"א מהלכות טומאת אוכלין הל' כה:

שיטה מקובצת

א] רב אשי מין: ב] אלמא כל כמה דלא. תיבת כיון נמחק: ג] פטר. עי' תוס' מנחות (דף סז ע"א) ד"ה עובד כוכבים: ד] בהנאה דברי ר' יהודה: ה] בשה ומותר והרי: ו] קידש לענין לקודשי אשה בפטר: ז] אחרון נתפס בשביעית והפרי עצמו אסור: ח] גוזז פטר חמור: ט] רחם דמשמע עד שיפטור את כל: י] לחיה מן השדה וקס"ד: יא] ואחרון אחרון נתפס: יב] אמר רבה גרסינן: יג] וערפו בקופיץ הס"ד: יד] לטומאת נבלות: טו] אחרים מטמא אע"פ: טז] ממש דנבלות הן איכא למימר: יז] מהניא בהו טומאה להכי. תיבת להו נמחק: יח] בישול. ס"א דאי תרי כולי יומיה לא מיתסר: יט] מיניה אבל לפוטרו ממצות: כ] הכא דלר' יהודה הוי ממתא דמקודשת: כא] לירושלים מריכול לקדש: כב] הכל עיסת מעשר שני פטורה מן החלה: כג] וכן לענין עיר: כד] התם ובהשוכר: כה] נמי דפטר ר"י מחסימה במעשר חוץ: כו] אוכל שאתה יכול להאכילו: כז] וגו' ואמאי והא: כח] הוא ועוד קשה טפי לרבנן דאפילו אוכל שאין אתה יכול להאכיל לאחרים חשיבי אוכל וכ"ש שלא היה ממעט עוף טמא ור"ל: כט] לאחרים דאי לאו הכי לשתוק קרא מיניה אבל כו'. ובתוס' תירצו דשאני בכסוי דאין לתלות טעמא בחשיבות אוכל דהא בהמה טהורה אינה צריכה כסוי ואע"פ שהוא חשוב אוכל וא"כ (ה"ל) [האין] אשר יאכל דוקא אותו דשרי לאכול ולמעט האסור לאכול: ואיסורד

מסורת הש"ס

א) [סוכה מ: זבחים קי.], ב) [קדושין דף נז:], ג) [דברי רש"י כל"ל וכן איתא בקדושין נז: וכן העתיקו תוס' מנחות סז. ד"ה עובד כוכבים וכ"ה בהרא"ש], ד) [לקמן יא. ע"ש], ה) קדושין נב:, ו) [שביעית פ"ח מ"ז סוכה מ: קדושין נח. ע"ז נד:], ז) [לעיל ב.], ח) [תוספתא דעוקצין פ"ג מנחות קא.], ט) חולין קכט. מנחות קא:, י) לעובד כוכבים ועדיין נ"ק, כ) נ"א דאינה מקודשת וגי' נ"ק דמקודשת ופי' דקאי על האשה, ל) בעיר הנדחת לאו נ"ק, מ) כתיב משמע נ"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה מנא אמינא: (ב) רש"י ד"ה אמר רבה גרסי': (ג) ד"ה ופטר חמור וכו' דנבלה היא איכא כל"ל ואות ו נמחק:

גליון הש"ס

[מכת"י תוס' ד"ה ותנן וכו' כדממעטינן הקדש ממעילה. במעילה דף יג (ע"א, לא ממעטים שור כדינו דישו שלך ולא דישו של הקדש ור"ל דצ"ל במעילה במקום "ממעילה")]:

רבינו גרשום

ורבנן דמתני' דאמרי נותן טלה אחד לכהן דאוקימנא למתני' כרבנן דפליגי עליה דר' יוסי לימא (ורבנן בין לרבנן ובין ר' יוסי הגלילי קאמר לימא) קסברי רבנן ואיכא דאמרי ורבנן דפליגי עליה דר' יוסי באידך פירקין כי יצאו ב' ראשים כאחד אמרו חכמים אחד לו ואחד לכהן לימא קסברי רבנן מקצת נגיעת כותלי רחם מקדש והני כי נפקי ביחד לא נגע בהן רחם אלא לכל אחד מצד אחד דאי כוליה רחם מקדש כלומר מכל צדדין בעינן דליגע בבכור נהי דבאי אפשר לצמצם פליגי רבנן דקסברי דחד מפיק רישיה לחוץ טפי מן חבריה: חציצה מיהא איכא דכל חד וחד חוצץ אחבריה דלא נגע רחם בכל סביביו: אמר רב אשי מהא ליכא למשמע מינה דלא בעינן דכוליה רחם מקדש דאע"ג דהכא לא נגע הרחם סביב כל אחד כיון דשניהם העוברין מין אחד הן מין במינו אינו חוצץ וחשיב כאילו נגע הרחם סביב כל אחד: כיון דלעצמו הוא דלישראל למה לי לאפרושיה: לאפקועיה לאיסוריה דפטר חמור מיניה שיהא מותר בגיזה ועבודה החמור: והרי בכור אדם דצריך פדייה ומותר בהנאה מעשה ידיו אפי' קודם שנפדה: בשילקי בירקות שלוקין נותן לו לכהן מן השלקות בשוויו כמה שוה הבכור ופראהו: בשוויו לא קאמרינן דאם רצה לפדותו בשוויו לא הקפידה התורה עליו דאין יכול לפדותו אלא בשה והכי קאמר יש לך דבר (הקפידה) [שהקפידה] התורה עליו לאפקועיה לאיסוריה בשה כלומר כשאינו רוצה לפדותו בשוויו אין יכול להפקיע איסורו אלא בשה: והרי מעשר שהקפידה התורה עליו שאינו יכול לחללו על אסימון אלא על כסף צורה ותנן במס' קדושין ר' יהודה אומר במזיד קידש אם קידש בו במזיד את האשה מתקדשת ומפרש התם מ"ט אלמא דמותר בהנאה (הכא נמי) אמר לך ר' יהודה מקדושי אשה לא מצית מותבת לי דלענין קדושי אשה בפטר חמור נמי מיקדשה כדר' אלעזר דאשה יודעת כו' הכא נמי הא אשה בתר דאיקדשה בפטר חמור פוקה ליה בשה ומיקדשה ליה בהך דביני ביני באותו עודף שהפטר חמור שוה יותר מן השה דהיינו חולין גמורין אבל בהוא עצמו קודם שנפדה אסור בהנאה כדאמינא: יש לך דבר שפדיונו מותר בהנאה שאין תופסת קדושה בפדיונו שאם פדאו בשה או ברמים יכול כהן למוכרו או נותנו במתנה לכל מי שירצה ואין אסור בהנאה למי שנותנו והוא אסור בהנאה הנפדה: ולא והרי שביעית דפדיונה מותר בהנאה דאין בו קדושה והיא עצמה אסורה: שביעית נמי (פריון) [פדיונה] אסור דאמר מר אחרון אחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור כדאמר לקח בפירות שביעית בשר ובבשר יין וכו': אבל אתה עובד בשלך ושל אחרים היכא דיש לעובד כוכבים שותפות בו ואיצטריך קרא צאנך למעוטי האי שותפות עובד כוכבים דשרי בגיזה ועבודה קודם פדיונן אבל בכורך ממש דאין לאחר שותפות בו אפילו פטר חמור אסור בהנאה בגזה ועבודה דברי ר' יהודה: ר' שמעון אומר לא תעבוד בבכור שורך אבל אתה עובד בבכור אדם דמעשה ידיו מותר ולא תגוז בכור צאנך אבל אתה גוזז פטר חמור כדאית ליה לר' שמעון דפטר חמור מותר (בהני) [בהנאה]: בשלמא לר' שמעון דמוקים לא תעבוד בבכור שורך להתיר עבדה בב"א ובכור צאנך להתיר גוזז בפטר חמור היינו דכתיבי תרי קראי: אלא לר' יהודה [תרי קראי ל"ל]. ותו לר' יהודה ולא ממעט לעבוד בכור אדם הכי נמי דאסור בהנאה: וכי איצטריך קרא לר' יהודה למישרא שותפות עובד כוכבים בגיזה ועבודה לאחר שנתן חצי דמיו לכהן: ור' שמעון סבר (שותפין) [שותפות] דעובד כוכבים פטורה לגמרי ולמישרי גיזה ועבודה בשותפות לא איצטריך קרא כי איצטריך קרא לפטר חמור למפטר מגזה וה"ה לעבודה דשרי בהנאה: בשלמא לר' יהודה דמוקים לה למעוטי דשותפין דעובד כוכבים דפטר בגיזה ועבודה היינו דכתיב צאנך כלומר שלך ולא שלך ושל אחרים ואגב דאיצטריך למכתב צאנך ולא צאן כתיב נמי שורך אטו דכתיב צאנך דבשור סגיא למעוטי בכור אדם אלא כתב שורך אטו צאנך: אלא לר' שמעון דלא ממעט שותפות שורך וצאנך למה לי בבכור שור ובבכור צאן סגיא קשיא: לאחר עריפה שערפו בקופיץ שאסור בהנאה: מעגלה ערופה מה עגלה ערופה אסור בהנאה דאתיא שם שם מן ותמת שם דאסורה בהנאה כמת: ושור הנסקל ששחטו לאחר שנגמר דינו דאי נסקל הוה מטמא טומאה המורה (נבלה) [דנבלה] בכזית: ועגלה ערופה ששחטה לאחר ירידתה לנחל איתן: ופטר חמור כדאמרינן השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים ועדיין היא מפרכסת מטמא

תורה אור השלם

א) כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיי אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: [דברים טו, יט]
ב) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: [שמות יג, יג]
ג) וְהוֹרִדוּ זִקְנֵי הָעִיר הַהִוא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזָּרֵעַ וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל: [דברים כא, ד]
ד) מִכָּל הָאֹכֶל אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֲשֶׁר יָבוֹא עָלָיו מַיִם יִטְמָא וְכָל מַשְׁקֶה אֲשֶׁר יִשָּׁתֶה בְּכָל כְּלִי יִטְמָא: [ויקרא יא, לד]

אי הכי. דטעמא דר' שמעון משום הנאה הוא: מה לחלן מותר בהנאה. דשמיע ליה דמקיל מותר בהנאה. לעולם מקיל מותר בהנאה נמי. לדידיה נמי עדיפא היתה לו שעת הכושר מאי שור הנסקל ועובדה עבודה זרה שמעון בספר חמור. להא יכול להמליכו לאחרים הוא: דלא חשיב עליה. למחיה ומשום הכי לא תני לה למתניתיה קמי': [ד] ואידחי נמי. לעולם מקיל משום הנאה ואיכא למימר דמקיל משום הנאה דוקא: [ה] אלא מעתה לוקח עובר כוכבים שבא על בהמתו ולא ידע אם קודם מכירה אם לאחר מכירה ילמד שמותר מדקתני לוקח עובר כוכבים הוא: [ו] יעשה לכל מלמדה שמכר הכשר ולא בשמטה (חולין קכח.) מזל ר"ש לטיח שומה כר' יהודה דמכשר שמיטה לגבי מחשבה לגבי מכשר לוקח עד דמקיש עליה ומכשרות ממנה לא גרסינן ליה: ואינה צריכה הכשר. הואיל וטומאה מצורה [ז] עבדה ליה דמקיש עליה לגבי מחשבה לגבי מכשר מה מחשבה מכשרת אף מכשר מכשיר: [ח] נבלת עוף טהור אסור בכל מקום. מה לחלן שאני שהתירו הכתוב בחולין (דברים יב, כא) ואכלת בכל אות נפשך בזבחך וגו' אבל נבלת עוף טהור לא התירו הכתוב

מו א מי' פ"ג מהל' מתנות עניים הלכה ז: ז:

מז ב מי' פ"ב מהל' מכירה הלכה ז ממנ עמק קמא מוק"ס ר"ח מימן שמ"ק סנהד"ס:

מח ג מי' שם הלכה ד מוק"ס שם סמ"ק ס:

מט ד מי' פ"ה מהל' מלוה ולוה ה מור ש"ע שם סעיף ג כה:

שיטה מקובצת

ב] ת"י אלעזר וכ"ה לקמן בסמוך: ג] תיבה רבי נמחק: ד] איתיביה אביי ל"ה: ז] ספרא חברין תרגומה: ט] אמינא הואיל ועריפה במקום: י] מהכי רבי ל"ה: יז] שמעון איבעיא אימא ר' שמעון איבעיא ליה מיתה ואיבעיא אימא ר' יהודה אפסידא דביני ביני: כ] שלשים ובחמש האי כו' שלשים ובחמש קמ"ל: כא] אלא כשאחסר אות ב' נמחק: כ] ת"ש ואמאי לא נבעי הכשר: כה] דמו ולא לגופיה: כז] תיבת הוא נמחק: כז] פליגי לעיל רבנן: כח] דחשיב עליה משום: מו] מילתא היא לאחותי: מז] אביי לרבה דאמר: מ] השכירה ומכרו לאחרים: מ] כדפרש בהאי פירקא: מ] שמעון ור"ש לאחר עריפה: ב] דמחיים אי נמי: נ] תוספ' הס"ד ומ"ד בחמש סלעים: נב] שהשחיט את הנידה: נב] דשחיטתו הויא מחשבתו: נד] ותימה הוא שפירש דרש נחזיה משכיר לעלמא דמאיזה טעם משכיר כיון כך' שחיטה דרש חללים: נה] באדם. עיין תוס' חולין נף: לה ע"ב: נו] הדין כל כ"ד עופות חוץ מנשר ויש בכולם סימני טהרה כדמוכח: נז] היא כלל וכנחור: נח] אשתרינן ת"ק ולא:

תורה אור השלם

א) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: [שמות יג, יג]

ב) וְחַזְּרוּ וְכָנֵי הָעִיר הַהוּא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא נֶעֱבַד בּוֹ וְלֹא יִזְרָע וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחָל: [דברים כא, ד]

ג) וּפָטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כָּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: [שמות לד, כ]

ד) וְכָל עֲרֵךְ תְּהֶיה כָּשֶׂה הַקֹּדֶשׁ עֲשָׂרִים נָּדָה יִהְיֶה הַשֶּׂלֶה: [ויקרא כז, כה]

הבא במאי עסקינן בגון ששחטו. לפטר חמור ומי דשמיה לפט שמיטה גמורה מפי ר' שמעון הוא ממצה ומעמא מלא [ד] כשמטו ע"מ להתלמד בו לוכות כשמיטה ובהך פליגי דרבנן סברי הך שמיטה משום לה לוכל כשמיטה גמורה מעליתא לתמרינן בהעור והכוסט (פולן קח:) השומט בהמה (ה) לעופ כוכבים כו' כדפרישית לעיל וכ"ש סבר הך שמיטה לאו מעליתא לתלמוד בו ובפלוגתא דרבי אליעזר [ו] אליעזר [ז] דתניא אמר ר' יוסי מה לי נימוס אחיו של [ח] ר' יהושע הגרסי שהשוחט את העובר להתלמד בו דמו מכשיר ר' אליעזר אומר דם שחיטה לעולם מכשיר רבי אליעזר היינו תנא קמא אלא לאו איסורו חישובו איכא בינייהו תנא קמא סבר דמו מכשיר לעלמא אבל לגופיה בעי מחשבה ואתא רבי אליעזר למימר דם שחיטה לעולם

מכשיר [א] ואפי' לגופיה נמי לא בעי מחשבה ממאי דילמא טעמא דר' אליעזר התם דשאני עובר הואיל ויש בו סימני טהרה ומנלן דסימני טהרה מילתא היא דקתני עלה דהדיא א"ר שמעון מה טעם הואיל ויש בו סימני טהרה וכי תימא אי משום סימני טהרה מאי אירי' להתלמד אפי' להתעסק נמי אין הכי נמי ומשום נימוס איתיביה [ג] לא רצה לפרותו עורפו בקופיץ מאחוריו וקוברו ואסור בהנאה דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר אימא מחיים אסור בהנאה ור"ש מתיר והא מדסיפא מחיים הוי רישא לאו מחיים דקתני סיפא לא ימיתנו לא בקנה ולא במגל ולא בקרדום ולא במגירה ולא יכניסנו לחדר ויניעל דלת לפניו בשביל שימות ואסור בגיזה ועבודה דברי רבי יהודה ורבי שמעון מתיר רישא וסיפא מחיים רישא [ב] בהנאת דמיו סיפא בהנאת גופו וצריכא דאי תנא הנאת דמיו בהנהוא קא שרי רבי שמעון אבל בהנאת גופו אימא מודה ליה לרבי יהודה ואי תנא בהנאת גופו בהדיא קאמר רבי יהודה אבל בהנאת דמיו אימא מודה לרבי שמעון צריכא וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ואמר רב נחמן מנא אמינא לה דתניא [ג] ועירפתו נאמר כאן עריפה ונאמר להלן [ד] עריפה מה להלן אסור אף כאן אסור מני אילימא רבי יהודה מחיים מיסר אסור אלא לאו רבי שמעון היא א"ל רב ששת ספרא [ה] חבריך תרגומה לעולם רבי יהודה ואיצטריך סלקא דעתך אמינא [ו] עריפה במקום פדייה עומדת מה פדייה מתרת אף עריפה מתרת קמ"ל אמר רב נחמן מנא אמינא לה מדתני [ז] לוי הוא הפסיד ממונו של כהן לפיכך יופסד ממונו מני אילימא רבי יהודה הא מיפסד וקאי אלא לאו רבי שמעון היא איבעית אימא רבי יהודה ואיבעית אימא רבי שמעון [ח] איבעית אימא רבי יהודה אפסידא דביני ביני ואיבעית אימא רבי שמעון לפחת מיתה וכן אמר ריש לקיש מודה רבי שמעון לאחר עריפה שהוא אסור ורבי יוחנן ואי תימא רבי אלעזר אמר עדיין היא מחלוקת איבא דמתני לה להא דרב נחמן אהא [ט] המקדש [י] בפטר חמור אינה מקודשת לימא מתני' דלא כרבי שמעון אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה לאחר עריפה ודברי הכל איכא דאמרי הא מני לא רבי יהודה ולא רבי שמעון אי רבי שמעון תיקדש בכוליה אי רבי יהודה תיקדש בהך דביני ביני אמר רבה בר אבוה אמר רב לעולם רבי יהודה וכגון שאינו שוה אלא שקל וסבר לה כרבי יוסי בר יהודה דתניא [כ] תפדה [כ] [תפדה] מיד תפדה כל שהוא רבי יוסי בר יהודה אומר אין פדייה פחותה משקל אמר מר תפדה תפדה [תפדה] מיד תפדה [כ] כל שהוא פשיטא [כ] וחמש האי נמי אחר שלשים וחמש קמ"ל תפדה מיד תפדה כל שהוא רבי יוסי בר יהודה אומר אין פדייה פחותה משקל ממה נפשך אי מקיש לבכור אדם חמש ליבעי ואי לא מקיש שקל מנא ליה לעולם לא מקיש אמר רבא אמר קרא [כ] וכל ערכך יהיה בשקל הקדש [כ] כל ערכין שאתה מעריך לא יהו פחותין משקל ורבנן ההוא בהשג

פריך ליה כמה נר דעקת והשתא מפקיד הכל: אביעית אימא ר' שמעון. ופפילו הכי מיתסר ומאי מפסיד ממונו לפחת מיתה מה שמיתה מיתמנו ממיתים הוה שוה מנה ומחמר מיתה שוה מנה אינו לכלום: להא דרב נחמן. למחר לעיל מודה ר' שמעון למחר עריפה: תיקדש בבוליה. להא כוליה שלי שהגלה: שאינו שוה [ט] אלא שקל. קלע להשתא ליכא מיי ביני ביני דהשתא שם ביסמין לכסן חומיה בעי למיטוי שוה שקל: תפדה תפדה. מני זמני כמיב ופטר חמור תפדה בשה (שמות יג): מיד. לפני (פ) (מסכי יח) מת בכור בתחם ומת בכור הנהמה בתפלה: מה בכור אדם. פליגו למחר שלשים יום ופדיון מן מדם מפלה [כ] וחמשה קלעים בעי למימר: אף באן לאחר שלשים יום וחמשה. קלעים בעי למימר:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה הכא במאי עסקינן ובמתני' ופ"ב ומ"ו ומ"ז ומ"ח ומ"ט ומ"י ומ"יא ומ"יב ומ"יג ומ"יד ומ"טו ומ"טז ומ"יז ומ"יח ומ"יט ומ"כ ומ"כא ומ"כב ומ"כג ומ"כד ומ"כה ומ"כו ומ"כז ומ"כח ומ"כט ומ"ל ומ"לא ומ"לב ומ"לג ומ"לד ומ"לה ומ"לו ומ"לז ומ"לח ומ"לט ומ"מ ומ"מא ומ"מב ומ"מג ומ"מד ומ"מה ומ"מו ומ"מז ומ"מח ומ"מט ומ"נ ומ"נא ומ"נב ומ"נג ומ"נד ומ"נה ומ"נו ומ"נז ומ"נח ומ"נט ומ"ס ומ"סא ומ"סב ומ"סג ומ"סד ומ"סה ומ"סו ומ"סז ומ"סח ומ"סט ומ"ע ומ"עא ומ"עב ומ"עג ומ"עד ומ"עה ומ"עו ומ"עז ומ"עח ומ"עט ומ"פ ומ"פא ומ"פב ומ"פג ומ"פד ומ"פה ומ"פו ומ"פז ומ"פח ומ"פט ומ"צ ומ"צא ומ"צב ומ"צג ומ"צד ומ"צה ומ"צו ומ"צז ומ"צח ומ"צט ומ"ק ומ"קא ומ"קב ומ"קג ומ"קד ומ"קה ומ"קו ומ"קז ומ"קח ומ"קט ומ"קי ומ"קיא ומ"קיב ומ"קיג ומ"קיד ומ"קטו ומ"קטז ומ"קיז ומ"קיח ומ"קיט ומ"קכ ומ"קכא ומ"קכב ומ"קכג ומ"קכד ומ"קכה ומ"קכו ומ"קכז ומ"קכח ומ"קכט ומ"קל ומ"קלא ומ"קלב ומ"קלג ומ"קלד ומ"קלה ומ"קלו ומ"קלז ומ"קלח ומ"קלט ומ"קמ ומ"קמא ומ"קמב ומ"קמג ומ"קמד ומ"קמה ומ"קמו ומ"קמז ומ"קמח ומ"קמט ומ"קנ ומ"קנא ומ"קנב ומ"קנג ומ"קנד ומ"קנה ומ"קנו ומ"קנז ומ"קנח ומ"קנט ומ"קס ומ"קסא ומ"קסב ומ"קסג ומ"קסד ומ"קסה ומ"קסו ומ"קסז ומ"קסח ומ"קסט ומ"קע ומ"קעא ומ"קעב ומ"קעג ומ"קעד ומ"קעה ומ"קעו ומ"קעז ומ"קעח ומ"קעט ומ"קפ ומ"קפא ומ"קפב ומ"קפג ומ"קפד ומ"קפה ומ"קפו ומ"קפז ומ"קפח ומ"קפט ומ"קצ ומ"קצא ומ"קצב ומ"קצג ומ"קצד ומ"קצה ומ"קצו ומ"קצז ומ"קצח ומ"קצט ומ"קק ומ"קקא ומ"קקב ומ"קקג ומ"קקד ומ"קקה ומ"קקו ומ"קקז ומ"קקח ומ"קקט ומ"קקי ומ"קקיא ומ"קקיב ומ"קקיג ומ"קקיד ומ"קקטו ומ"קקטז ומ"קקיז ומ"קקיח ומ"קקיט ומ"קקכ ומ"קקכא ומ"קקכב ומ"קקכג ומ"קקכד ומ"קקכה ומ"קקכו ומ"קקכז ומ"קקכח ומ"קקכט ומ"קקל ומ"קקלא ומ"קקלב ומ"קקלג ומ"קקלד ומ"קקלה ומ"קקלו ומ"קקלז ומ"קקלח ומ"קקלט ומ"קקמ ומ"קקמא ומ"קקמב ומ"קקמג ומ"קקמד ומ"קקמה ומ"קקמו ומ"קקמז ומ"קקמח ומ"קקמט ומ"קקנ ומ"קקנא ומ"קקנב ומ"קקנג ומ"קקנד ומ"קקנה ומ"קקנו ומ"קקנז ומ"קקנח ומ"קקנט ומ"קקס ומ"קקסא ומ"קקסב ומ"קקסג ומ"קקסד ומ"קקסה ומ"קקסו ומ"קקסז ומ"קקסח ומ"קקסט ומ"קקע ומ"קקעא ומ"קקעב ומ"קקעג ומ"קקעד ומ"קקעה ומ"קקעו ומ"קקעז ומ"קקעח ומ"קקעט ומ"קקפ ומ"קקפא ומ"קקפב ומ"קקפג ומ"קקפד ומ"קקפה ומ"קקפו ומ"קקפז ומ"קקפח ומ"קקפט ומ"קקצ ומ"קקצא ומ"קקצב ומ"קקצג ומ"קקצד ומ"קקצה ומ"קקצו ומ"קקצז ומ"קקצח ומ"קקצט ומ"קקק ומ"קקקא ומ"קקקב ומ"קקקג ומ"קקקד ומ"קקקה ומ"קקקו ומ"קקקז ומ"קקקח ומ"קקקט ומ"קקקי ומ"קקקיא ומ"קקקיב ומ"קקקיג ומ"קקקיד ומ"קקקטו ומ"קקקטז ומ"קקקיז ומ"קקקיח ומ"קקקיט ומ"קקקכ ומ"קקקכא ומ"קקקכב ומ"קקקכג ומ"קקקכד ומ"קקקכה ומ"קקקכו ומ"קקקכז ומ"קקקכח ומ"קקקכט ומ"קקקל ומ"קקקלא ומ"קקקלב ומ"קקקלג ומ"קקקלד ומ"קקקלה ומ"קקקלו ומ"קקקלז ומ"קקקלח ומ"קקקלט ומ"קקקמ ומ"קקקמא ומ"קקקמב ומ"קקקמג ומ"קקקמד ומ"קקקמה ומ"קקקמו ומ"קקקמז ומ"קקקמח ומ"קקקמט ומ"קקקנ ומ"קקקנא ומ"קקקנב ומ"קקקנג ומ"קקקנד ומ"קקקנה ומ"קקקנו ומ"קקקנז ומ"קקקנח ומ"קקקנט ומ"קקקס ומ"קקקסא ומ"קקקסב ומ"קקקסג ומ"קקקסד ומ"קקקסה ומ"קקקסו ומ"קקקסז ומ"קקקסח ומ"קקקסט ומ"קקקע ומ"קקקעא ומ"קקקעב ומ"קקקעג ומ"קקקעד ומ"קקקעה ומ"קקקעו ומ"קקקעז ומ"קקקעח ומ"קקקעט ומ"קקקפ ומ"קקקפא ומ"קקקפב ומ"קקקפג ומ"קקקפד ומ"קקקפה ומ"קקקפו ומ"קקקפז ומ"קקקפח ומ"קקקפט ומ"קקקצ ומ"קקקצא ומ"קקקצב ומ"קקקצג ומ"קקקצד ומ"קקקצה ומ"קקקצו ומ"קקקצז ומ"קקקצח ומ"קקקצט ומ"קקקק ומ"קקקקא ומ"קקקקב ומ"קקקקג ומ"קקקקד ומ"קקקקה ומ"קקקקו ומ"קקקקז ומ"קקקקח ומ"קקקקט ומ"קקקקי ומ"קקקקיא ומ"קקקקיב ומ"קקקקיג ומ"קקקקיד ומ"קקקקטו ומ"קקקקטז ומ"קקקקיז ומ"קקקקיח ומ"קקקקיט ומ"קקקקכ ומ"קקקקכא ומ"קקקקכב ומ"קקקקכג ומ"קקקקכד ומ"קקקקכה ומ"קקקקכו ומ"קקקקכז ומ"קקקקכח ומ"קקקקכט ומ"קקקקל ומ"קקקקלא ומ"קקקקלב ומ"קקקקלג ומ"קקקקלד ומ"קקקקלה ומ"קקקקלו ומ"קקקקלז ומ"קקקקלח ומ"קקקקלט ומ"קקקקמ ומ"קקקקמא ומ"קקקקמב ומ"קקקקמג ומ"קקקקמד ומ"קקקקמה ומ"קקקקמו ומ"קקקקמז ומ"קקקקמח ומ"קקקקמט ומ"קקקקנ ומ"קקקקנא ומ"קקקקנב ומ"קקקקנג ומ"קקקקנד ומ"קקקקנה ומ"קקקקנו ומ"קקקקנז ומ"קקקקנח ומ"קקקקנט ומ"קקקקס ומ"קקקקסא ומ"קקקקסב ומ"קקקקסג ומ"קקקקסד ומ"קקקקסה ומ"קקקקסו ומ"קקקקסז ומ"קקקקסח ומ"קקקקסט ומ"קקקקע ומ"קקקקעא ומ"קקקקעב ומ"קקקקעג ומ"קקקקעד ומ"קקקקעה ומ"קקקקעו ומ"קקקקעז ומ"קקקקעח ומ"קקקקעט ומ"קקקקפ ומ"קקקקפא ומ"קקקקפב ומ"קקקקפג ומ"קקקקפד ומ"קקקקפה ומ"קקקקפו ומ"קקקקפז ומ"קקקקפח ומ"קקקקפט ומ"קקקקצ ומ"קקקקצא ומ"קקקקצב ומ"קקקקצג ומ"קקקקצד ומ"קקקקצה ומ"קקקקצו ומ"קקקקצז ומ"קקקקצח ומ"קקקקצט ומ"קקקקק ומ"קקקקקא ומ"קקקקקב ומ"קקקקקג ומ"קקקקקד ומ"קקקקקה ומ"קקקקקו ומ"קקקקקז ומ"קקקקקח ומ"קקקקקט ומ"קקקקקי ומ"קקקקקיא ומ"קקקקקיב ומ"קקקקקיג ומ"קקקקקיד ומ"קקקקקטו ומ"קקקקקטז ומ"קקקקקיז ומ"קקקקקיח ומ"קקקקקיט ומ"קקקקקכ ומ"קקקקקכא ומ"קקקקקכב ומ"קקקקקכג ומ"קקקקקכד ומ"קקקקקכה ומ"קקקקקכו ומ"קקקקקכז ומ"קקקקקכח ומ"קקקקקכט ומ"קקקקקל ומ"קקקקקלא ומ"קקקקקלב ומ"קקקקקלג ומ"קקקקקלד ומ"קקקקקלה ומ"קקקקקלו ומ"קקקקקלז ומ"קקקקקלח ומ"קקקקקלט ומ"קקקקקמ ומ"קקקקקמא ומ"קקקקקמב ומ"קקקקקמג ומ"קקקקקמד ומ"קקקקקמה ומ"קקקקקמו ומ"קקקקקמז ומ"קקקקקמח ומ"קקקקקמט ומ"קקקקקנ ומ"קקקקקנא ומ"קקקקקנב ומ"קקקקקנג ומ"קקקקקנד ומ"קקקקקנה ומ"קקקקקנו ומ"קקקקקנז ומ"קקקקקנח ומ"קקקקקנט ומ"קקקקקס ומ"קקקקקסא ומ"קקקקקסב ומ"קקקקקסג ומ"קקקקקסד ומ"קקקקקסה ומ"קקקקקסו ומ"קקקקקסז ומ"קקקקקסח ומ"קקקקקסט ומ"קקקקקע ומ"קקקקקעא ומ"קקקקקעב ומ"קקקקקעג ומ"קקקקקעד ומ"קקקקקעה ומ"קקקקקעו ומ"קקקקקעז ומ"קקקקקעח ומ"קקקקקעט ומ"קקקקקפ ומ"קקקקקפא ומ"קקקקקפב ומ"קקקקקפג ומ"קקקקקפד ומ"קקקקקפה ומ"קקקקקפו ומ"קקקקקפז ומ"קקקקקפח ומ"קקקקקפט ומ"קקקקקצ ומ"קקקקקצא ומ"קקקקקצב ומ"קקקקקצג ומ"קקקקקצד ומ"קקקקקצה ומ"קקקקקצו ומ"קקקקקצז ומ"קקקקקצח ומ"קקקקקצט ומ"קקקקקק ומ"קקקקקקא ומ"קקקקקקב ומ"קקקקקקג ומ"קקקקקקד ומ"קקקקקקה ומ"קקקקקקו ומ"קקקקקקז ומ"קקקקקקח ומ"קקקקקקט ומ"קקקקקקי ומ"קקקקקקיא ומ"קקקקקקיב ומ"קקקקקקיג ומ"קקקקקקיד ומ"קקקקקקטו ומ"קקקקקקטז ומ"קקקקקקיז ומ"קקקקקקיח ומ"קקקקקקיט ומ"קקקקקקכ ומ"קקקקקקכא ומ"קקקקקקכב ומ"קקקקקקכג ומ"קקקקקקכד ומ"קקקקקקכה ומ"קקקקקקכו ומ"קקקקקקכז ומ"קקקקקקכח ומ"קקקקקקכט ומ"קקקקקקל ומ"קקקקקקלא ומ"קקקקקקלב ומ"קקקקקקלג ומ"קקקקקקלד ומ"קקקקקקלה ומ"קקקקקקלו ומ"קקקקקקלז ומ"קקקקקקלח ומ"קקקקקקלט ומ"קקקקקקמ ומ"קקקקקקמא ומ"קקקקקקמב ומ"קקקקקקמג ומ"קקקקקקמד ומ"קקקקקקמה ומ"קקקקקקמו ומ"קקקקקקמז ומ"קקקקקקמח ומ"קקקקקקמט ומ"קקקקקקנ ומ"קקקקקקנא ומ"קקקקקקנב ומ"קקקקקקנג ומ"קקקקקקנד ומ"קקקקקקנה ומ"קקקקקקנו ומ"קקקקקקנז ומ"קקקקקקנח ומ"קקקקקקנט ומ"קקקקקקס ומ"קקקקקקסא ומ"קקקקקקסב ומ"קקקקקקסג ומ"קקקקקקסד ומ"קקקקקקסה ומ"קקקקקקסו ומ"קקקקקקסז ומ"קקקקקקסח ומ"קקקקקקסט ומ"קקקקקקע ומ"קקקקקקעא ומ"קקקקקקעב ומ"קקקקקקעג ומ"קקקקקקעד ומ"קקקקקקעה ומ"קקקקקקעו ומ"קקקקקקעז ומ"קקקקקקעח ומ"קקקקקקעט ומ"קקקקקקפ ומ"קקקקקקפא ומ"קקקקקקפב ומ"קקקקקקפג ומ"קקקקקקפד ומ"קקקקקקפה ומ"קקקקקקפו ומ"קקקקקקפז ומ"קקקקקקפח ומ"קקקקקקפט ומ"קקקקקקצ ומ"קקקקקקצא ומ"קקקקקקצב ומ"קקקקקקצג ומ"קקקקקקצד ומ"קקקקקקצה ומ"קקקקקקצו ומ"קקקקקקצז ומ"קקקקקקצח ומ"קקקקקקצט ומ"קקקקקקק ומ"קקקקקקקא ומ"קקקקקקקב ומ"קקקקקקקג ומ"קקקקקקקד ומ"קקקקקקקה ומ"קקקקקקקו ומ"קקקקקקקז ומ"קקקקקקקח ומ"קקקקקקקט ומ"קקקקקקקי ומ"קקקקקקקיא ומ"קקקקקקקיב ומ"קקקקקקקיג ומ"קקקקקקקיד ומ"קקקקקקקטו ומ"קקקקקקקטז ומ"קקקקקקקיז ומ"קקקקקקקיח ומ"קקקקקקקיט ומ"קקקקקקקכ ומ"קקקקקקקכא ומ"קקקקקקקכב ומ"קקקקקקקכג ומ"קקקקקקקכד ומ"קקקקקקקכה ומ"קקקקקקקכו ומ"קקקקקקקכז ומ"קקקקקקקכח ומ"קקקקקקקכט ומ"קקקקקקקל ומ"קקקקקקקלא ומ"קקקקקקקלב ומ"קקקקקקקלג ומ"קקקקקקקלד ומ"קקקקקקקלה ומ"קקקקקקקלו ומ"קקקקקקקלז ומ"קקקקקקקלח ומ"קקקקקקקלט ומ"קקקקקקקמ ומ"קקקקקקקמא ומ"קקקקקקקמב ומ"קקקקקקקמג ומ"קקקקקקקמד ומ"קקקקקקקמה ומ"קקקקקקקמו ומ"קקקקקקקמז ומ"קקקקקקקמח ומ"קקקקקקקמט ומ"קקקקקקקנ ומ"קקקקקקקנא ומ"קקקקקקקנב ומ"קקקקקקקנג ומ"קקקקקקקנד ומ"קקקקקקקנה ומ"קקקקקקקנו ומ"קקקקקקקנז ומ"קקקקקקקנח ומ"קקקקקקקנט ומ"קקקקקקקס ומ"קקקקקקקסא ומ"קקקקקקקסב ומ"קקקקקקקסג ומ"קקקקקקקסד ומ"קקקקקקקסה ומ"קקקקקקקסו ומ"קקקקקקקסז ומ"קקקקקקקסח ומ"קקקקקקקסט ומ"קקקקקקקע ומ"קקקקקקקעא ומ"קקקקקקקעב ומ"קקקקקקקעג ומ"קקקקקקקעד ומ"קקקקקקקעה ומ"קקקקקקקעו ומ"קקקקקקקעז ומ"קקקקקקקעח ומ"קקקקקקקעט ומ"קקקקקקקפ ומ"קקקקקקקפא ומ"קקקקקקקפב ומ"קקקקקקקפג ומ"קקקקקקקפד ומ"קקקקקקקפה ומ"קקקקקקקפו ומ"קקקקקקקפז ומ"קקקקקקקפח ומ"קקקקקקקפט ומ"קקקקקקקצ ומ"קקקקקקקצא ומ"קקקקקקקצב ומ"קקקקקקקצג ומ"קקקקקקקצד ומ"קקקקקקקצה ומ"קקקקקקקצו ומ"קקקקקקקצז ומ"קקקקקקקצח ומ"קקקקקקקצט ומ"קקקקקקקק ומ"קקקקקקקקא ומ"קקקקקקקקב ומ"קקקקקקקקג ומ"קקקקקקקקד ומ"קקקקקקקקה ומ"קקקקקקקקו ומ"קקקקקקקקז ומ"קקקקקקקקח ומ"קקקקקקקקט ומ"קקקקקקקקי ומ"קקקקקקקקיא ומ"קקקקקקקקיב ומ"קקקקקקקקיג ומ"קקקקקקקקיד ומ"קקקקקקקקטו ומ"קקקקקקקקטז ומ"קקקקקקקקיז ומ"קקקקקקקקיח ומ"קקקקקקקקיט ומ"קקקקקקקקכ ומ"קקקקקקקקכא ומ"קקקקקקקקכב ומ"קקקקקקקקכג ומ"קקקקקקקקכד ומ"קקקקקקקקכה ומ"קקקקקקקקכו ומ"קקקקקקקקכז ומ"קקקקקקקקכח ומ"קקקקקקקקכט ומ"קקקקקקקקל ומ"קקקקקקקקלא ומ"קקקקקקקקלב ומ"קקקקקקקקלג ומ"קקקקקקקקלד ומ"קקקקקקקקלה ומ"קקקקקקקקלו ומ"קקקקקקקקלז ומ"קקקקקקקקלח ומ"קקקקקקקקלט ומ"קקקקקקקקמ ומ"קקקקקקקקמא ומ"קקקקקקקקמב ומ"קקקקקקקקמג ומ"קקקקקקקקמד ומ"קקקקקקקקמה ומ"קקקקקקקקמו ומ"קקקקקקקקמז ומ"קקקקקקקקמח ומ"קקקקקקקקמט ומ"קקקקקקקקנ ומ"קקקקקקקקנא ומ"קקקקקקקקנב ומ"קקקקקקקקנג ומ"קקקקקקקקנד ומ"קקקקקקקקנה ומ"קקקקקקקקנו ומ"קקקקקקקקנז ומ"קקקקקקקקנח ומ"קקקקקקקקנט ומ"קקקקקקקקס ומ"קקקקקקקקסא ומ"קקקקקקקקסב ומ"קקקקקקקקסג ומ"קקקקקקקקסד ומ"קקקקקקקקסה ומ"קקקקקקקקסו ומ"קקקקקקקקסז ומ"קקקקקקקקסח ומ"קקקקקקקקסט ומ"קקקקקקקקע ומ"קקקקקקקקעא ומ"קקקקקקקקעב ומ"קקקקקקקקעג ומ"קקקקקקקקעד ומ"קקקקקקקקעה ומ"קקקקקקקקעו ומ"קקקקקקקקעז ומ"קקקקקקקקעח ומ"קקקקקקקקעט ומ"קקקקקקקקפ ומ"קקקקקקקקפא ומ"קקקקקקקקפב ומ"קקקקקקקקפג ומ"קקקקקקקקפד ומ"קקקקקקקקפה ומ"קקקקקקקקפו ומ"קקקקקקקקפז ומ"קקקקקקקקפח ומ"קקקקקקקקפט ומ"קקקקקקקקצ ומ"קקקקקקקקצא ומ"קקקקקקקקצב ומ"קקקקקקקקצג ומ"קקקקקקקקצד ומ"קקקקקקקקצה ומ"קקקקקקקקצו ומ"קקקקקקקקצז ומ"קקקקקקקקצח ומ"קקקקקקקקצט ומ"קקקקקקקקק ומ"קקקקקקקקקא ומ"קקקקקקקקקב ומ"קקקקקקקקקג ומ"קקקקקקקקקד ומ"קקקקקקקקקה ומ"קקקקקקקקקו ומ"קקקקקקקקקז ומ"קקקקקקקקקח ומ"קקקקקקקקקט ומ"קקקקקקקקקי ומ"קקקקקקקקקיא ומ"קקקקקקקקקיב ומ"קקקקקקקקקיג ומ"קקקקקקקקקיד ומ"קקקקקקקקקטו ומ"קקקקקקקקקטז ומ"קקקקקקקקקיז ומ"קקקקקקקקקיח ומ"קקקקקקקקקיט ומ"קקקקקקקקקכ ומ"קקקקקקקקקכא ומ"קקקקקקקקקכב ומ"קקקקקקקקקכג ומ"קקקקקקקקקכד ומ"קקקקקקקקקכה ומ"קקקקקקקקקכו ומ"קקקקקקקקקכז ומ"קקקקקקקקקכח ומ"קקקקקקקקקכט ומ"קקקקקקקקקל ומ"קקקקקקקקקלא ומ"קקקקקקקקקלב ומ"קקקקקקקקקלג ומ"קקקקקקקקקלד ומ"קקקקקקקקקלה ומ"קקקקקקקקקלו ומ"קקקקקקקקקלז ומ"קקקקקקקקקלח ומ"קקקקקקקקקלט ומ"קקקקקקקקקמ ומ"קקקקקקקקקמא ומ"קקקקקקקקקמב ומ"קקקקקקקקקמג ומ"קקקקקקקקקמד ומ"קקקקקקקקקמה ומ"קקקקקקקקקמו ומ"קקקקקקקקקמז ומ"קקקקקקקקקמח ומ"קקקקקקקקקמט ומ"קקקקקקקקקנ ומ"קקקקקקקקקנא ומ"קקקקקקקקקנב ומ"קקקקקקקקקנג ומ"קקקקקקקקקנד ומ"קקקקקקקקקנה ומ"קקקקקקקקקנו ומ"קקקקקקקקקנז ומ"קקקקקקקקקנח ומ"קקקקקקקקקנט ומ"קקקקקקקקקס ומ"קקקקקקקקקסא ומ"קקקקקקקקקסב ומ"קקקקקקקקקסג ומ"קקקקקקקקקסד ומ"קקקקקקקקקסה ומ"קקקקקקקקקסו ומ"קקקקקקקקקסז ומ"קקקקקקקקקסח ומ"קקקקקקקקקסט ומ"קקקקקקקקקע ומ"קקקקקקקקקעא ומ"קקקקקקקקקעב ומ"קקקקקקקקקעג ומ"קקקקקקקקקעד ומ"קקקקקקקקקעה ומ"קקקקקקקקקעו ומ"קקקקקקקקקעז ומ"קקקקקקקקקעח ומ"קקקקקקקקקעט ומ"קקקקקקקקקפ ומ"קקקקקקקקקפא ומ"קקקקקקקקקפב ומ"קקקקקקקקקפג ומ"קקקקקקקקקפד ומ"קקקקקקקקקפה ומ"קקקקקקקקקפו ומ"קקקקקקקקקפז ומ"קקקקקקקקקפח ומ"קקקקקקקקקפט ומ"קקקקקקקקקצ ומ"קקקקקקקקקצא ומ"קקקקקקקקקצב ומ"קקקקקקקקקצג ומ"קקקקקקקקקצד ומ"קקקקקקקקקצה ומ"קקקקקקקקקצו ומ"קקקקקקקקקצז ומ"קקקקקקקקקצח ומ"קקקקקקקקקצט ומ"קקקקקקקקקק ומ"קקקקקקקקקקא ומ"קקקקקקקקקקב ומ"קקקקקקקקקקג ומ"קקקקקקקקקקד ומ"קקקקקקקקקקה ומ"קקקקקקקקקקו ומ"קקקקקקקקקקז ומ"קקקקקקקקקקח ומ"קקקקקקקקקקט ומ"קקקקקקקקקקי ומ"קקקקקקקקקקיא ומ"קקקקקקקקקקיב ומ"קקקקקקקקקקיג ומ"קקקקקקקקקקיד ומ"קקקקקקקקקקטו ומ"קקקקקקקקקקטז ומ"קקקקקקקקקקיז ומ"קקקקקקקקקקיח ומ"קקקקקקקקקקיט ומ"קקקקקקקקקקכ ומ"קקקקקקקקקקכא ומ"קקקקקקקקקקכב ומ"קקקקקקקקקקכג ומ"קקקקקקקקקקכד ומ"קקקקקקקקקקכה ומ"קקקקקקקקקקכו ומ"קקקקקקקקקקכז ומ"קקקקקקקקקקכח ומ"קקקקקקקקקקכט ומ"קקקקקקקקקקל ומ"קקקקקקקקקקלא ומ"קקקקקקקקקקלב ומ"קקקקקקקקקקלג ומ"קקקקקקקקקקלד ומ"קקקקקקקקקקלה ומ"קקקקקקקקקקלו ומ"קקקקקקקקקקלז ומ"קקקקקקקקקקלח ומ"קקקקקקקקקקלט ומ"קקקקקקקקקקמ ומ"קקקקקקקקקקמא ומ"קקקקקקקקקקמב ומ"קקקקקקקקקקמג ומ"קקקקקקקקקקמד ומ"קקקקקקקקקקמה ומ"קקקקקקקקקקמו ומ"קקקקקקקקקקמז ומ"קקקקקקקקקקמח ומ"קקקקקקקקקקמט ומ"קקקקקקקקקקנ ומ"קקקקקקקקקקנא ומ"קקקקקקקקקקנב ומ"קקקקקקקקקקנג ומ"קקקקקקקקקקנד ומ"קקקקקקקקקקנה ומ"קקקקקקקקקקנו ומ"קקקקקקקקקקנז ומ"קקקקקקקקקקנח ומ"קקקקקקקקקקנט ומ"קקקקקקקקקקס ומ"קקקקקקקקקקסא ומ"קקקקקקקקקקסב ומ"קקקקקקקקקקסג ומ"קקקקקקקקקקסד ומ"קקקקקקקקקקסה ומ"קקקקקקקקקקסו ומ"קקקקקקקקקקסז ומ"קקקקקקקקקקסח ומ"קקקקקקקקקקסט ומ"קקקקקקקקקקע ומ"קקקקקקקקקקעא ומ"קקקקקקקקקקעב ומ"קקקקקקקקקקעג ומ"קקקקקקקקקקעד ומ"קקקקקקקקקקעה ומ"קקקקקקקקקקעו ומ"קקקקקקקקקקעז ומ"קקקקקקקקקקעח ומ"קקקקקקקקקקעט ומ"קקקקקקקקקקפ ומ"קקקקקקקקקקפא ומ"קקקקקקקקקקפב ומ"קקקקקקקקקקפג ומ"קקקקקקקקקקפד ומ"קקקקקקקקקקפה ומ"קקקקקקקקקקפו ומ"קקקקקקקקקקפז ומ"קקקקקקקקקקפח ומ"קקקקקקקקקקפט ומ"קקקקקקקקקקצ ומ"קקקקקקקקקקצא ומ"קקקקקקקקקקצב ומ"קקקקקקקקקקצג ומ"קקקקקקקקקקצד ומ"קקקקקקקקקקצה ומ"קקקקקקקקקקצו ומ"קקקקקקקקקקצז ומ"קקקקקקקקקקצח ומ"קקקקקקקקקקצט ומ"קקקקקקקקקקק ומ"קקקקקקקקקקקא

בהשג יד בתיב. למימר ערכי עלי ואין לו כדי ערך כתיב מה (ויקרא מ) על פי מסר תמיד יד הגדול יעריכנו הכהן וכתיב בחריה וכל ערכך וגו' (ג) דלמ' נמי ליה שה שקל לא יעריכנו הכהן פחות מסקל: הלכה כדברי חכמים. דפדיונו כמה כל דהו: פפרוזא.

אמר רבא אף אנן נמי תנינא גדול וקטן. ים כספרים לגרסי' ממינן וקומיס היא זו: **והלכתא** ברגיא. נמי לימלך מוקמי ליה שמורים לפדותו כמה שלמה זוזים [ח] דרגיל כהן [ט] שבל בעלמו תפילו בפטרוזא בת דנקא ואם אין לו שה לפדותו [י] פודה בשוויו ואפי' בחלקי וכל פריס ליה מגרך על פדיון פטר חמור ואע"ג דאשכחן בהמה דלא מגרעא נמיה להכי לעולם דאשכחן בהמה דמגרעא נמיה: **הפודה** פטר חמור של חבירו פדיונו פדוי. גמ' דמי לחומש משלו על מנת כן אמר ליה (מליס לקמן ט:) אם איני נותן לך מעות להמם כאיב גם אתם לנתות שלומכם ואיניון מה אתם לנעמכם אף שלומכם לנעמכם:

וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש. פרק מרובה (ב"ק דף מב:) [יא] מימה הן לרשע [יב] דלקמן מרעיה ונפק מיניה מים ולא מיתוב דגזבר נמי מקרי מים ולא מיתמע [יג] כלל מים [ג] למעוטי דכל דבר שהוא לשון זכר שייך לשון מים ומשה [יד] על נקבה כמו (שמות מ) ומשה לא יכול לחומה [טו] והא לחמרינן הכא מים המים ולא מים הקדש כדנפקא מרעיה ומשום הכי קרי לה [טז] שקין [יז] דמשמעי מיניה לה [יח]: **שקין** זה [יט] עשרה ספק [פטרי] חמורים מפריש עשרה שיין ומעשרן והן שלו. לפי"ת דמפרש לעיל [כ] [כא] פודה ומוכר לפילו פעמים הרבה לפסיקות קלי קשה למה לי עשרה שיין כשה לחד לגי לפיכוס הקונטרס [כב] לחלוי חוכר ופודה לגי שם לו כן נתנו לכהן ומוכר ולקמן ניתן ומיהו לפיכוסו ממי קשה [כג] ההיא דלקמן ישראל שהיו לו ר' פטרי חמורין ולחין בתוך ביתו שנפלו לו מבית שני אחיו ולחין שם כהן ופל

דגנך אמר רחמנא ולא דגן שובד כוכבים. [מ]למאן דדריש מתנומת פרק ר' ישמעאל (דף מו.) לגך ולא לגן עובד כוכבים [נ]פריך שפיר אמאי מעשרן דתבואה זו גדילה וממרבה פרשות עובד כוכבים ומ"מ אמי מקה ליה הכא דלמא סמיכת ליה כמ"ד מיום הטובד כוכבים אינו פוטר ולגך ולמעט מירום הקדש וכי מימא הא דפליגי בממירום עובד כוכבים היינו [ס]בגדל בקרקע ישראל אבל גדל בקרקע עובד כוכבים ומיהו קשה לשמואל [ע]הכסף ככולי עלמא ומיהו קשה לשמואל [פ]מה ליה מירום לעובד כוכבים פוטר מ"מ מייב לעשר מדרבנן גזירה משום בעלי חיסין [צ]ר"ל משמע ליה מדקאמר והן שלו אלמא ליה גזירה דבעלי חיסין דמ"ל היה מייב לימנו לכהן [ק]ומאי מעשרן והן שלו וקשיא לשמואה נמי מתרלת שהכי דייק דקסבר מירום הטובד כוכבים פוטר מדקאמר והן שלו דמי אינו פוטר ממאי מעשרן והן שלו לתנינהו לכהן ומיהו [ר]קשה ליתני ותע"ג לימנו פוטר לה ממייב למימנ לכהן דמ"ל קתניא מכח דמי לימנו מפן דמיא ליה מירום העובד כוכבים פוטר לה מיקתני [ש]למימנ ליתן לכהן טפי ממפן דמיא ליה אינו פוטר [ת]ומשמע דומיא דמייב למימנ לכהן דמ"ל מכל מקום מכל עובד כוכבים [א]הכי הוא כפירותיו ומשמע דמי ודמי מלפינהו דמיי לגמי למיתב לכהן היינו ודמי כפי המקבל ממקדש כלן בתרומה גדולה כלן בתרומת מעשר: **דמרחינהו** ישראל [ב]גרשות עובד כוכבים. פירש הקונטרס [ג]יכול מרים על עובד כוכבים וקשה לפירושו [ד]מי מחלק עובד כוכבים אי מרימת עובד כוכבים מי מחלק יכול שמואל מן זה לוקח עגלים וגרלה לפרס מרחינהו יכול שמואל שלקחן מן העובד כוכבים והכי [ה]קא משמע לן [ו]דמ"ל [ז]אין מרימין מן העובד כוכבים ואין מרימין עליהן [ח]אלא מן הטהור על הטמא ומן הקיים על השבור ומן הכלי על מה שבתוכו ומן הכלי על הכלי ומן הכלי על הפירות ומן הפירות על הכלי ומן הפירות על הפירות ומן הפירות על הקרקע ומן הקרקע על הפירות ומן הקרקע על הקרקע ומן הקרקע על הכלי ומן הכלי על הקרקע ומן הכלי על הבהמה ומן הבהמה על הכלי ומן הבהמה על הבהמה ומן הבהמה על האדם ומן האדם על הבהמה ומן האדם על האדם ומן האדם על הקרקע ומן הקרקע על האדם ומן הקרקע על הקרקע ומן הקרקע על הבהמה ומן הבהמה על הקרקע

מתני' לא בחיה. נמי ומ"ו: ולא בשחוטה. ומפי' (ג) שה שחוטו מריפה. (ג) שנתמלו רגליה מן המלרטה ולמעלה: פלאים. מיתם הכה על הרחם: בוי. שפך מיה שפך שהמה: מפני שהוא שה. דמין רחל ועין [ה] עז קרוין שה: נתנו לכהן. הפטור ממור (ז):

גמ' לההן. שפשמה: לכל השמות. שבשמעתע שפשמה מיט כח עגל ושיה לכמיב (שמות יג) שה מן הכבשים ומן העזים ולח שמוע לבעיגן שפיעה שפשמה עגל ושה ממי לח כמיב (שם) בדיקולא. קלמה לעומר בשמוטה ממי ומין פוחין בשמוטה: או דלמא כה. ולכ הע מין פוחין למער שממעמין שלח בשוין קלמינן לפי בשוין מפי' בשלקי ממי: ן פקועה פסול לפסח למיט קרב למזבח למעת כפ' שמ דשמיטת מולין (קף נה:) כי יולד פרט ליולן לוסן: שה מאי אהני ליה. ומשמכרא למשטי ן פקועה לכשחוט ממי ולח שה הוח ושפלה מרפי' בעל מוס ונקבה וכן שמי שיט בשם מיכה: בבלאים. למרי מיי הוח בפרקין דקמני שממעמין ר"ל מפיי בכלאים: פרה שילדה מין עז מין פודין. לעגל הוח: בבלאים (ה) פרקינן. ול"ש שמעה ול"ל למיתעיה: היא גופה איצטריכא ליה. ולח משום [ד] דוקל שמע: בלאים הוא. שמעיה הח שמעה הוח: למאי. קלמל לשויה לכען לנדמה כי כלאים: אי לקדשים. שלח יקרב לגבי מזבח ר"ל למחלייה לנדמה כלאים כי היכי דשמיטת ן בכלאים פשיטת ן בשמה: אי לבמורה. לשמעוני' דלח קדום בשבולה [ו] בכלאים פשיטת לשך בכור שור כמיב והכהיע שיעטו: אי למעט ממעשר. לכי היכי דלכלאים לח מעשרין שף שמה לח: פשיטא. מלוויהו ממל קלח נפקי שמה שמה בשמה כמיב הכח שמה הללו שמה שבעו וכמיב בקדשים שמה שמו מה שמה שמה וכמיב בקדשים שמה שמו מה שמה דמה וכלאים לח כשמעשרין לעיל שף מעשר בכלאים ושמה לח: למעט חמור. דלח פרקינן מיה פטר חמור כי כלאים: מקצת פיטים. למיט: העברה העברה. כמיב הכח יעבור שמה השבט וכמיב וכבור ועבורה פטר רחם מה בשבור ומיט בשבור ומיט בשבור ומיט

יב: הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות

ודאי לא תביעי ליה. [2]לכלכה ולא לסמורה ומשמע ללקוט לקוט מהמה מהמה כגון פטר חמור מכירות שביעיות ומיהא לתפיר רבן לא לתפרי מהנהל קמא (כ"י קב) מגזרה וכפלה פלג מעות דמעיקרא לכלכה מהמה ופיעורי שור והמה למלאכה הוי הנאתו ומעורבי שור. ביון דאילו מיממא בו. ופ"ג דיכול להסדים מעיקה פתרת שמיטה על שביעית [ואת ותקיף מ"ת מן לאו מה תלה היא ולא מני למכירתי מגזרה מי כמו מן המיוחד על הפסחי. הבא עיקר לשריפה. תן הקטה ר"ת מלף מעותר דעיקרו לשריפה ואמר פ' כל הקרבנות (מנחות ד' מ.) שומרי פפיחין בשביעית היו וטעלן שכרן ממכירת הלבונה ופרין היכי מיימי עומר מכירות שביעית לתלה מאר ומחמת ולא לשריפה ואיכא קומץ שקבל בגני מזבח [ד] שאני התם לשאר קרבן לגזומיכם ר"ל לא יעפין בכור מעומר לשיכל פיכני מוסף מה לעומר שכן קרבן עסר ומזבח שמה ומזומנה ושד פ"ש לקיים עומר בשביעית פלג מכירות שביעית דעיקרו כרמל שבל כסר ולה מתקיים בשה שמיטה בשביעית ומכירות לשאר מכירים:

לאו איתמר עלה אמר רבא ד"ש מעשיון [ה]אינו פדיון. לעון זה פיט (לקמן פ' יט בכור (דף מט. ע"ש):

לר' שמעון נמי. פע"ג דשאר פטר חמור מהנאה אין פודין אותו בשבילו ממוקדשין ללכי ואיל כתיב הכא: בבהמת שביעית. ההמה שמקחה בפירות שביעית: ודאי לא תביעי ליה. פטר חמור ואילו לא מיבעי לך לכיון דשאר בהמה שמקחה בפירות שביעית לא תביעי ליה ספק כי תיבעי לך דלית ליה ספק כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו לאבלה קריא ביה או דילמא כיון דבמה דלא מפקע איסוריה לא מישתרי בסחורה דמי ת"ש דא"ר חסדא בהמת שביעית [א]אין פודין בה את הודאי אבל פודין בה את הספק ואמר רב חסדא [ב]בהמת שביעית פטורה מן הבכורה [ג]וחייבת במתנות פטורה מן הבכורה לאבלה אמר רחמנא [ג] ולא לשריפה וחייבת במתנות דלאבלה קרינא בה מיתיבי [ד]האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא לאבלה אמר רחמנא ולא לשריפה שאני הבא דכתיב [א]לדורותיכם תנ"ה מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם ולגמר מינה התם עיקר לאבילה הכא עיקר לשריפה: נתנו לכהן כו': תניא לההא דת"ר ישראל שהיה לו פטר חמור בתוך ביתו ואמר לו הכהן תנהו לי ואני אפדהו הרי זה לא יתנו לו אא"כ פדאו בפניו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו הכהנים על פטרי חמורים פשיטא מדהתימא ה"מ היכא דמחזק לן במיקרי אבל בסתמא לא [ה]קמ"ל דמורה בה היתירא: מתני' המפריש פירות פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר [ו]חייבין באחריותו בחמש סלעים של בן וחכ"א [ז]אין חייבין באחריותו בפחות משוה פרוטה: [ח]העיד רבי יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהן כלום מת פטר חמור [ט]ר"א אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה וחכ"א א"צ להקבר ושלה לכהן: גמ' אמר רב יוסף מ"ט דר' אליעזר דכתיב [י]אך פדה תפדה וגו' מה בכור אדם חייב באחריותו אף בכור בהמה טמאה חייב באחריותו א"ל אביי [יא]אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה מותר וכי תימא ה"נ והתנן מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו [יב]דאסור בהנאה לא יקבר בבכור אדם אלא אדם בכור הוא דבעי קבורה פשוט לא בעי קבורה ועוד תניא מודה ר' אליעזר [יג]בישראל שיש לו בפק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו [יד]אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה תפדה לפדייה הקשיתיו ולא לדבר אחר [טו]תנן התם הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר חמור לאלתר ופדיון פטר חמור לאלתר ורמינהי [יז]אין בערכין [יח]ובפדיון הבן [יט]ובגזירות [כ]ובפטר חמור פחות משלשים ומוסיפין עד עולם [כא]אר"ג לומר שאם פדאו פדוי מכלל דבנו אם פדאו אינו פדוי והאיתמר [כב]הפודה את בנו בתוך ל' יום רב אמר [כג]בנו פדוי לאו איתמר עלה אמר רבא דכ"ע [כד]מעכשיו [כה]אין בנו פדוי

רב

לר' שמעון נמי צבי ואיל כתיב בהו איבעיא להו מהו לפדות בבהמת שביעית ודאי לא תיבעי לך [ב]לאכילה אמר רחמנא [ג] ולא לסחורה כי תיבעי לך ספק ואליבא דרבי שמעון לא תיבעי לך דלית ליה ספק כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו לאבלה קריא ביה או דילמא כיון דבמה דלא מפקע איסוריה לא מישתרי בסחורה דמי ת"ש דא"ר חסדא בהמת שביעית [א]אין פודין בה את הודאי אבל פודין בה את הספק ואמר רב חסדא [ב]בהמת שביעית פטורה מן הבכורה [ג]וחייבת במתנות פטורה מן הבכורה לאבלה אמר רחמנא [ג] ולא לשריפה וחייבת במתנות דלאבלה קרינא בה מיתיבי [ד]האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא לאבלה אמר רחמנא ולא לשריפה שאני הבא דכתיב [א]לדורותיכם תנ"ה מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם ולגמר מינה התם עיקר לאבילה הכא עיקר לשריפה: נתנו לכהן כו': תניא לההא דת"ר ישראל שהיה לו פטר חמור בתוך ביתו ואמר לו הכהן תנהו לי ואני אפדהו הרי זה לא יתנו לו אא"כ פדאו בפניו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו הכהנים על פטרי חמורים פשיטא מדהתימא ה"מ היכא דמחזק לן במיקרי אבל בסתמא לא [ה]קמ"ל דמורה בה היתירא: מתני' המפריש פירות פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר [ו]חייבין באחריותו בחמש סלעים של בן וחכ"א [ז]אין חייבין באחריותו בפחות משוה פרוטה: [ח]העיד רבי יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהן כלום מת פטר חמור [ט]ר"א אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה וחכ"א א"צ להקבר ושלה לכהן: גמ' אמר רב יוסף מ"ט דר' אליעזר דכתיב [י]אך פדה תפדה וגו' מה בכור אדם חייב באחריותו אף בכור בהמה טמאה חייב באחריותו א"ל אביי [יא]אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה מותר וכי תימא ה"נ והתנן מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו [יב]דאסור בהנאה לא יקבר בבכור אדם אלא אדם בכור הוא דבעי קבורה פשוט לא בעי קבורה ועוד תניא מודה ר' אליעזר [יג]בישראל שיש לו בפק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו [יד]אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה תפדה לפדייה הקשיתיו ולא לדבר אחר [טו]תנן התם הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר חמור לאלתר ופדיון פטר חמור לאלתר ורמינהי [יז]אין בערכין [יח]ובפדיון הבן [יט]ובגזירות [כ]ובפטר חמור פחות משלשים ומוסיפין עד עולם [כא]אר"ג לומר שאם פדאו פדוי מכלל דבנו אם פדאו אינו פדוי והאיתמר [כב]הפודה את בנו בתוך ל' יום רב אמר [כג]בנו פדוי לאו איתמר עלה אמר רבא דכ"ע [כד]מעכשיו [כה]אין בנו פדוי

רב

[ו]ר' שמעון נמי. פע"ג דשאר פטר חמור מהנאה אין פודין אותו בשבילו ממוקדשין ללכי ואיל כתיב הכא: בבהמת שביעית. ההמה שמקחה בפירות שביעית: ודאי לא תביעי ליה. פטר חמור ואילו לא מיבעי לך לכיון דשאר בהמה שמקחה בפירות שביעית לא תביעי ליה ספק כי תיבעי לך דלית ליה ספק כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה מאי כיון דמפריש טלה והוא לעצמו לאבלה קריא ביה או דילמא כיון דבמה דלא מפקע איסוריה לא מישתרי בסחורה דמי ת"ש דא"ר חסדא בהמת שביעית [א]אין פודין בה את הודאי אבל פודין בה את הספק ואמר רב חסדא [ב]בהמת שביעית פטורה מן הבכורה [ג]וחייבת במתנות פטורה מן הבכורה לאבלה אמר רחמנא [ג] ולא לשריפה וחייבת במתנות דלאבלה קרינא בה מיתיבי [ד]האוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה חייב מיתה ואמאי כיון דאילו מטמיא בת שריפה היא לאבלה אמר רחמנא ולא לשריפה שאני הבא דכתיב [א]לדורותיכם תנ"ה מנין לאוכל מעיסת שביעית עד שלא הורמה חלתה שחייב מיתה שנאמר לדורותיכם ולגמר מינה התם עיקר לאבילה הכא עיקר לשריפה: נתנו לכהן כו': תניא לההא דת"ר ישראל שהיה לו פטר חמור בתוך ביתו ואמר לו הכהן תנהו לי ואני אפדהו הרי זה לא יתנו לו אא"כ פדאו בפניו א"ר נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו הכהנים על פטרי חמורים פשיטא מדהתימא ה"מ היכא דמחזק לן במיקרי אבל בסתמא לא [ה]קמ"ל דמורה בה היתירא: מתני' המפריש פירות פטר חמור ומת רבי אליעזר אומר [ו]חייבין באחריותו בחמש סלעים של בן וחכ"א [ז]אין חייבין באחריותו בפחות משוה פרוטה: [ח]העיד רבי יהושע ורבי צדוק על פדיון פטר חמור שמת שאין כאן לכהן כלום מת פטר חמור [ט]ר"א אומר יקבר ומותר בהנאתו של טלה וחכ"א א"צ להקבר ושלה לכהן: גמ' אמר רב יוסף מ"ט דר' אליעזר דכתיב [י]אך פדה תפדה וגו' מה בכור אדם חייב באחריותו אף בכור בהמה טמאה חייב באחריותו א"ל אביי [יא]אי מה בכור אדם מותר בהנאה אף בכור בהמה טמאה מותר וכי תימא ה"נ והתנן מת פטר חמור רבי אליעזר אומר יקבר מאי יקבר לאו [יב]דאסור בהנאה לא יקבר בבכור אדם אלא אדם בכור הוא דבעי קבורה פשוט לא בעי קבורה ועוד תניא מודה ר' אליעזר [יג]בישראל שיש לו בפק פטר חמור בתוך ביתו שמפריש טלה עליו והוא שלו [יד]אלא אמר רבא אמר קרא אך פדה תפדה לפדייה הקשיתיו ולא לדבר אחר [טו]תנן התם הערכין בשעתן ופדיון הבן אחר שלשים יום פדיון פטר חמור לאלתר ופדיון פטר חמור לאלתר ורמינהי [יז]אין בערכין [יח]ובפדיון הבן [יט]ובגזירות [כ]ובפטר חמור פחות משלשים ומוסיפין עד עולם [כא]אר"ג לומר שאם פדאו פדוי מכלל דבנו אם פדאו אינו פדוי והאיתמר [כב]הפודה את בנו בתוך ל' יום רב אמר [כג]בנו פדוי לאו איתמר עלה אמר רבא דכ"ע [כד]מעכשיו [כה]אין בנו פדוי

רב

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כפליון מעמד וכו' נפמיומו הס"ל ומס"ב מ"ש שאין כאן לבהן כלום שאין חייב באחריותו נרכון: (ב) ד"ה כי מלינעז וכו' דהוראל:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה חלה ממאה וכו' חייב מיתה. מתימני הס מלה ממלה סוס לק ממנה. וכה ממוס על מוס ס"ו מן מ"ב ד"ה מכי ומי ומי"ו ומ"ש ומ"ש ל מ"ה ד"ה מנזומה ממלה:

הגהות צ"ק

(ה) לפ"ש מ"ד ומ"ש מתני' כו' מלה הס"ל ומ"ב מ"ד מת פרימה מ"ה מלה ממלה: [ב] פלא פמיו לליון דמלי לקיימו לפי: [ג] לאכלה ממר ומפלוק ולא: [ד] ומשני ממר קלת למומיכם ול"ג: [ה] אין מה פדוי:

רבינו גרשום

קמ"ל דחני רבה בר שמואל דלא משום דחזחת תחת מקדשים גמר ואכתי לא יהיבנן אי פחיל אי לא פוריך: משוללי המוקדשין כגון בעל מום שנפדה כיון דאמר פטר חמור מותר בהנאה קודם פדיה הולין הוא שמותר בהנאה כחולין. ופרקינן בכהמה פשולי המוקדשין דכיון דמותר בהנאה אין כאן איסור גיזה ועבודה כראמר בפרק דלקמן תובה ולא גיזה בשר ולא חלב דחיינו עבודה הולב: אלא כי תיבעי לך אליבא דרבי יהודה וכו' אין איסור פטר חמור דאסור בהנאה [חל] על איסור פסולי המוקדשין דאסור בגיזה ובעבודה הילכך אין פודין: או דילמא כיון דלא אלים קדושת פטר חמור למיתפס פדיונו שיהא אסור בהנאה. והאי דחייבא ורחמנא למיפדקיה אפקותי

ב) [ל"א כ"ה ד"ק כה], ג) [ע"י מכ], ד) [מנחות פר.], ה) [מנחות ס"ע מ"מ], ו) [מיכא מלא נרך מוק ומלקוט ליתא], ז) [מנחות לא מלמני ותע ד"ה"ע פ"ב מהלי מכורות פ"ו מהלי מתנות לין י' מנחות מע"ב ומ"ו], ח) [לקמן מע"ב], ט) שייך למתניתין.

י) ג' יפ"ר.

רב ששת אמר. לעולם מצות פדיון (ד) לכתחלה והכי קתני מן הבכורים ופטר ממור פחות ממלטים שהוכן עובר עליו עד שלשים יום מכאן ואילך עובר: **מאי לאו מצוה להשהותו.** כלומר שמצוה לפדותו. דלכתחלה עד שלשים הוי זמן פדייה ומכאן ואילך **מצות** חליצה קודמת. מה שפי' לימנו מגמל פי' פרק המוכן (יבמות דף נט:): **מצות** גאולה קודמת בארדן שנאמר **ואם לא יגאל.** מערכין פרק המקדיש שדהו (דף ט.) מפ' טעם לכתחלה דמעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והכא פריך לה ומתני:

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח. קנה וחייבת בבכורה. ותע"ג דשמעינן קנה מינטרינן לשמועינן דמייבת בבכורה דלמ' חיישב קנה [ב]מפקפק לו מדרבנן קמ"ל דקנה קנין גמור: **מה** אחזוה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. פירוש כשקונה משלמל מלפ עבד כגוני כן כשקונין משלמל מכל מעובד כוכבים לפ מפקפק מיועיל שטר לפי שקנין שטר לפ שייך בעובד כוכבים כדלמתי פ' חזקת המפס (ב"ב דף מ:) עובד כוכבים מכי מטא זוז לידיה מיפקליק ליה ומשלמ לפ קני [ב]עד דמעמיד שטרא לידיה: **בית** שמיתך במשיכה הא מיד שעבד כוכבים בכסף. ות"ת ללמת הם מיד [ב] עובד כוכבים בשטר ומחזקה דחזקה נמי מייקנ ממעלמלין מם עשה הפן אוס מיקון כעין נעל וגדר ופרק בקרקע [ב]ול"ל דשני קנייני הלכו הויין מלוין ומייכי זה ממוכר הם לגוקה מזה נותן מעות הם מוכך ללמל המפק ומיכ מיפקל מיד עמיתך כלפ הם לעובד כוכבים ממשיכה ות"ת מגלן שהן מפוקין קנין כלל למוקמינן מפברת קנייני דקלף מהני ול"ל ללמכמן כלפ שקונה ממקוס לחר מקרקע ומהקלע ומשיכה ממליפה והפקר:

אימא לעובד כוכבים כלפ כלפ לא קל וחומר אם נוסף קני ממנו לא כל שכן. ות"ת ללמת מחליפין להוה מקני ממנו כדלמייס בקלוסין (דף כ.) מכלפ מקנתו כלפ הוה נקנה ומיהו נקנה כחורס מבוזה וכלים ומתי מיינהו מליפין ומעבד עבדי המכלר לעובד כוכבים כחיב הלי קנין ממעמ הם מעמר כגון מעלמלין קונה עובד כוכבים מחליפין וי"ל דלמי לפ מלכפן כלפ לו מפיכה מעובד כוכבים ומ"ל דקלמר עובד כוכבים במלל לפו מחליפין שהוס מעובד כוכבים ומיכ"ל מיירי מחם מקנין מדם כגון כלפ לו מפיכה: (מעיל) **אם** נוסף קני. מם גופו ליכ"ל דקני ליה עובד כוכבים כלפ כי מלמל פרין הכי לפ מם כן מפי' בשטר ומחזקה נמי כלפרין לעיל יש לומר לפי"ת דמפרש פרק קמא דקלוסין (דף יז:) משכון עבד עברי המכר לעובד כוכבים שכל קנייני כלפ כלומר כל קנייו לעובד כוכבים בעבד עברי כלפ מקנתו (ויקרא כה) מכלפ מקנתו ולפ בשטר ומחזקה כלמוכח הכל ומקומרם פי' שם לכל דבר קנייו כלפ כלדרבנן הכל מיד עמיתך מפיכה הם מיד עובד כוכבים כלפ וקנה דהמי לרבים לקנין היל והלכה כר' יוחנן ות"ת מכמי עובד כוכבי' קונה ישרמל מחזקה כלמתר (גיטין דף לח.) ממין לעובד כוכבים שקונה ישרמל מחזקה שנמתר ויש ממנו שפי ול"ל להכי מחזקה כשים מלמתה הוא והוא הדין ממונו כלמתר (חולין דף ט:) עמון ומואב מיכרו בשמיטין לכך

מצות חליצה קודמת. מה שפי' לימנו מגמל פי' פרק המוכן (יבמות דף נט:): **מצות** גאולה קודמת בארדן שנאמר **ואם לא יגאל.** מערכין פרק המקדיש שדהו (דף ט.) מפ' טעם לכתחלה דמעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והכא פריך לה ומתני:

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח עובר פרתו: **שאינו ראשי.** למכור לעובד כוכבים (ו) מהמה: **גמ'** כדרבי חנינא. כפ' קמא (לעיל ה:) מה נשמנו פטרי ממוכים מפטרי קוסים וגמלים כו': **דחטרן מילתה.** ללמ מייכי כפעל ממור ללמ פרקע קמא וכולה מסכמתא מייכי נכסי מהמה טהורים בבהמתו. כעלנו: בדיניהן. ליישנן ליה כדיישנן ולקמן מפכת מכ"ש היא: **אחזוה** נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. מכי ליישנ ממיני כלמתרינן כפ"ק דקלוסין (דף כו.): **ומעמו** במשיכה. ממלטלין מין נקנין ללמ נמשיכה במסכת קלוסין (דף ט.): **מיד** עמיתך. מעמע מיל ליל להיינו משיכה: **בלל בלל לא.** עד שמכל לרשותו של ישראל לא קני: **ואימא** או בהא או בהא. והכי מעמע קלל מיד עמיתך הוא דבמשיכה ולפ בכסף הל מיד עובד כוכבים מחיס שהלוה ומעמע מיומ להיכל למשן ולפ נמן מעו' נמי קני:

שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהם אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה אמר מר ישראל שנתן מעות לעובד כוכבים בדיניהם אף על פי שלא משך קנה וחייבת בבכורה מאי בדיניהם אי נימא בדיניהם דגופיה דאתי בקל וחומר אם גופיה קני ליה ישראל בכסף דכתיב [ה] לרשת אחוזה **מה** הקישו הכתוב לאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה [ב] אף עבד בנעני נקנה בכסף ממונו לא כל שכן הוא אם כן אפי' בשטר ובחזקה נמי ועוד ישראל מישראל יוכיחו דגופיה קני ליה בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה [ו] או קנה מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף ואימא מיד עובד כוכבים בכלל כלל לא אמרי לא ס"ד ק"ו הוא אם גופו קונה ממונו לא כ"ש ואימא מיד עובד כוכבים עד דאיכא תרתי אמרי ולאו ק"ו הוא גופו באחת ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך [ז] מה עמיתך בחדא אף עובד כוכבים נמי בחדא אמר מר ועובד כוכבים שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהן אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה מאי בדיניהן אילימא בדיניהן דגופיה משום דאתי בק"ו אם גופו (ג) ישראל קני ליה בבכף דכתיב [ח] מכסף מקנתו ממונו לא כ"ש ישראל מישראל יוכיחו דגופו קני בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה [ט] וכי תמכרו ממכר לעמיתך לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף ואימא לעובד כוכבים בכלל כלל לא [י] אמרי לאו ק"ו הוא אם גופו קנה ממונו לא כ"ש אימא לעובד כוכבים עד דאיכא תרתי הוא גופו באחד ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך מה

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח עובר פרתו: **שאינו ראשי.** למכור לעובד כוכבים (ו) מהמה: **גמ'** כדרבי חנינא. כפ' קמא (לעיל ה:) מה נשמנו פטרי ממוכים מפטרי קוסים וגמלים כו': **דחטרן מילתה.** ללמ מייכי כפעל ממור ללמ פרקע קמא וכולה מסכמתא מייכי נכסי מהמה טהורים בבהמתו. כעלנו: בדיניהן. ליישנן ליה כדיישנן ולקמן מפכת מכ"ש היא: **אחזוה** נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. מכי ליישנ ממיני כלמתרינן כפ"ק דקלוסין (דף כו.): **ומעמו** במשיכה. ממלטלין מין נקנין ללמ במשיכה במסכת קלוסין (דף ט.): **מיד** עמיתך. מעמע מיל ליל להיינו משיכה: **בלל בלל לא.** עד שמכל לרשותו של ישראל לא קני: **ואימא** או בהא או בהא. והכי מעמע קלל מיד עמיתך הוא דבמשיכה ולפ בכסף הל מיד עובד כוכבים מחיס שהלוה ומעמע מיומ להיכל למשן ולפ נמן מעו' נמי קני:

שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהם אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה אמר מר ישראל שנתן מעות לעובד כוכבים בדיניהם אף על פי שלא משך קנה וחייבת בבכורה מאי בדיניהם אי נימא בדיניהם דגופיה דאתי בקל וחומר אם גופיה קני ליה ישראל בכסף דכתיב [ה] לרשת אחוזה **מה** הקישו הכתוב לאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה [ב] אף עבד בנעני נקנה בכסף ממונו לא כל שכן הוא אם כן אפי' בשטר ובחזקה נמי ועוד ישראל מישראל יוכיחו דגופיה קני ליה בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה [ו] או קנה מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף ואימא מיד עובד כוכבים בכלל כלל לא אמרי לא ס"ד ק"ו הוא אם גופו קונה ממונו לא כ"ש ואימא מיד עובד כוכבים עד דאיכא תרתי אמרי ולאו ק"ו הוא גופו באחת ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך [ז] מה עמיתך בחדא אף עובד כוכבים נמי בחדא אמר מר ועובד כוכבים שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהן אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה מאי בדיניהן אילימא בדיניהן דגופיה משום דאתי בק"ו אם גופו (ג) ישראל קני ליה בבכף דכתיב [ח] מכסף מקנתו ממונו לא כ"ש ישראל מישראל יוכיחו דגופו קני בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה [ט] וכי תמכרו ממכר לעמיתך לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף ואימא לעובד כוכבים בכלל כלל לא [י] אמרי לאו ק"ו הוא אם גופו קנה ממונו לא כ"ש אימא לעובד כוכבים עד דאיכא תרתי הוא גופו באחד ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך מה

מצות חליצה קודמת. מה שפי' לימנו מגמל פי' פרק המוכן (יבמות דף נט:): **מצות** גאולה קודמת בארדן שנאמר **ואם לא יגאל.** מערכין פרק המקדיש שדהו (דף ט.) מפ' טעם לכתחלה דמעלים קודמין לפי שמוסיפין חומש והכא פריך לה ומתני:

הדרן עלך הלוקח עובר חמורו

הלוקח עובר פרתו: **שאינו ראשי.** למכור לעובד כוכבים (ו) מהמה: **גמ'** כדרבי חנינא. כפ' קמא (לעיל ה:) מה נשמנו פטרי ממוכים מפטרי קוסים וגמלים כו': **דחטרן מילתה.** ללמ מייכי כפעל ממור ללמ פרקע קמא וכולה מסכמתא מייכי נכסי מהמה טהורים בבהמתו. כעלנו: בדיניהן. ליישנן ליה כדיישנן ולקמן מפכת מכ"ש היא: **אחזוה** נקנית בכסף ובשטר ובחזקה. מכי ליישנ ממיני כלמתרינן כפ"ק דקלוסין (דף כו.): **ומעמו** במשיכה. ממלטלין מין נקנין ללמ במשיכה במסכת קלוסין (דף ט.): **מיד** עמיתך. מעמע מיל ליל להיינו משיכה: **בלל בלל לא.** עד שמכל לרשותו של ישראל לא קני: **ואימא** או בהא או בהא. והכי מעמע קלל מיד עמיתך הוא דבמשיכה ולפ בכסף הל מיד עובד כוכבים מחיס שהלוה ומעמע מיומ להיכל למשן ולפ נמן מעו' נמי קני:

שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהם אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה אמר מר ישראל שנתן מעות לעובד כוכבים בדיניהם אף על פי שלא משך קנה וחייבת בבכורה מאי בדיניהם אי נימא בדיניהם דגופיה דאתי בקל וחומר אם גופיה קני ליה ישראל בכסף דכתיב [ה] לרשת אחוזה **מה** הקישו הכתוב לאחוזה מה אחוזה נקנית בכסף ובשטר ובחזקה [ב] אף עבד בנעני נקנה בכסף ממונו לא כל שכן הוא אם כן אפי' בשטר ובחזקה נמי ועוד ישראל מישראל יוכיחו דגופיה קני ליה בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה [ו] או קנה מיד עמיתך הוא דבמשיכה הא מיד עובד כוכבים בכסף ואימא מיד עובד כוכבים בכלל כלל לא אמרי לא ס"ד ק"ו הוא אם גופו קונה ממונו לא כ"ש ואימא מיד עובד כוכבים עד דאיכא תרתי אמרי ולאו ק"ו הוא גופו באחת ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך [ז] מה עמיתך בחדא אף עובד כוכבים נמי בחדא אמר מר ועובד כוכבים שנתן מעות לישראל בבהמתו בדיניהן אע"פ שלא משך קנה ופטור מן הבכורה מאי בדיניהן אילימא בדיניהן דגופיה משום דאתי בק"ו אם גופו (ג) ישראל קני ליה בבכף דכתיב [ח] מכסף מקנתו ממונו לא כ"ש ישראל מישראל יוכיחו דגופו קני בכסף ממונו במשיכה אלא אמר אביי בדיניהם שפסקה להם תורה [ט] וכי תמכרו ממכר לעמיתך לעמיתך במשיכה הא לעובד כוכבים בכסף ואימא לעובד כוכבים בכלל כלל לא [י] אמרי לאו ק"ו הוא אם גופו קנה ממונו לא כ"ש אימא לעובד כוכבים עד דאיכא תרתי הוא גופו באחד ממונו בשתים ואימא או בהא או בהא דומיא דעמיתך מה

ב) [מוקפמת פ"ל ע"ש]. ג) [ממנה שמעמעת מימל עבדו בקופיץ ופי' הכ"ל קופץ קכין גדול כמין גרזן קטן וכו']. ג) [פי' תוס' פרכין כו. ד"ה מלי]. ד) [יבמות נט: כתוספת פל"ב. ה) [ויקרא כו:]. ו) [לעיל ד:]. ז) [יבמות ג: ושם"ן]. ח) [קדושין דף כט:]. ט) פוסי כתובים ומחזקה כגון כתף מי מציכה כלתמרי לעיל מפ' ב"ק. י) פי' עמ' נמי יעקב פי' ב.

(ב) במשנה הכהנים ולוים מיכים לא נפקנו: (ג) נמי מפיק ומני נה. ג"כ ומפסמת ומגלנים מימל מכ"ג פסוק שורי לזנו ע"ש מ"ש: (ד) שם פ' נוסו של ישראל קני ליה נכתף כמיכי מכתף מקנתו: (ה) ר"ש ד"ה כי ממת ומי מיהו פשר חמור נלמתר: (ו) ד"ה ומפ ומי נכון דמתני' היא ללמ: (ז) ד"ה ממיו המתעסים בהמה לבדק כע"ל ממתן: (ח) ד"ה ממיו ומי פהמה בפה הס"ד:

[מכמ"י גבורא מצות יעדיה קודמת למצות הפדייה שנאמר אשר לא יעדה והפדה. ע' מוקע קף פה ע"ש מוסף ד"ה ומפ"ק [ע"ש ומ"ק]]. ד"ה תומ' ד"ה פה ומי עד דמעמא שמרא ל"ד"ה. עיין קדושין יד ס"ב מ"ש מהר"ם שיף:

רב ששת אמר מאי ופדיון פטר חמור לאלתר לומר שאם פדאו קודם לי' אינו עובר עליו אע"ג דפדאו שלא בזמן מצותו: מאי מצותו כל לי דקאמר לאו מצוה לשהותו כל שלשים קודם שיפדנו אלמא ראוי פדאו קודם עוברי עליו: לא מצוה לפדותו כל שלשים קאמר דבתר לי עד לי הוי זמן פדייתו ואם לא פדאו עד לי עובר עליו מיכן ואילך: אי הכי כיון דמוקמת דמצוה לפדותו כל לי. האי דקתני מיכן ואילך (מלי ואילך) או מודחה או עודפו מיכן ואילך ב) או עודפו או עובר עליו מיבעי ליה משום דכבר עבר זמן פדייתו אלא מדתני או פודחה או עודפו או עובר משמע דמיכן ואילך הוי זמן פדייתו אלמא דמצוה לשהותו וליתא לדרב ששת דאמר לומר שאינו עובר עליו ולמעמיך קשיא אהדדי: אלא אמר רבא לא קשיא הא דתני ובפדיון הבן ובפטר חמור פחות מלי תיינו ר' אליעזר דמקיש טמאה לבכור אדם דכתיב אך פודה תפדה וגו' והא דתני ופדיון פטר חמור לאלתר תיינו רבנן דלא מקשי: לשם מצוה לבנות בית אחיו: בראשונה כשהיו אנשים כשרים ומכשיו שאין מתכוונין לשם מצוה אלא לשם בעילה: אמרו מצות חליצה קודמת דכיון דלא בעיל לשם מצוה הוי כפועג בערוה: מצות גאולה בהמה טמאה בארדן קודם לגאולת כל אדם משום דבעלים מוסיפין חומש כשגואלין אותה ושאר כל אדם הגואל אותה אין מוסיפין חומש דכתיב (ויקרא כו, כז) ואם בבהמה הטמאה ושדה בערכך וסיפ המישיתו עליו ואם לא גאל (בארדם) [בבעלים] ונמכר בערכך לכל אדם: **סליק פירקא**

[המשך בעמוד ב]

ג) גי' רבינו גמי' ס"ש ממלן מפ' ומילן מ' מוכך עליו וכי ומפרש לגיל שמת לממר לי' מן מקנה כפדיון כלי.

בבכורה תרי שהקנין קנין גמור ולהכי תנא נמי בתר הכי אעפ"י שלא משך קנה ופטורה מן הבכורה ע"כ: 1] ר"ל דב' קנינים וכו'. ד"ל תוס' חיצוניות ד"ל דשטיטא ליה ללית לן לרבותי אלא משיכה וכסף אשלו הלקינים וגילים בני אדם לעשות לישא וליתן בהם ולכך פשיטא ליה דאתא לרבויי כסף או משיכה ושמא ר"ל דדוקא כסף משום דשכיחי הך בלוקח וחד במוכר שהמוכר מקבל המעות הלוקח מושך אצלו הלכך דמו אהדדי טפי משאר קנינים:

ה) מלי ל"ל ולר"ג ומפ' מימל כן מייתפ דמני' למתני' לפי שהוא מקנה לאחרים ולא לעצמו ומ"ש.

א) וְכָל פֶּטֶר חֲמֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ וְכֹל בְּכוֹר אָדָם בְּבָנֶיךָ תִּפְדֶּה: [שמות יג, יג]

ב) אִם רָעָה בְּעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר לוֹ יְעָדָהּ וְהֶפְדָּה לְעַם נָכְרִי לֹא יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ בָּהּ: [שמות כא, ח]

ג) וְאִם בְּבַהֲמָה מְטַמְּאָה וּפָדָה יִפָּדֶה בְעֶרְכֶּךָ וְיֹסֶף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר בְּעֶרְכֶּךָ: [ויקרא כז, כז]

ד) כִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְיָ: [במדבר ג, יג]

ה) וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם לִבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לָרֶשֶׁת אֲחֻזָּה לְעֹלָם בָּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֵיכֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ בְּאָחִיו לֹא תִרְדֶּה בו בְּפָרֶךְ: [ויקרא כה, מו]

ו) וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו: [ויקרא כה, יד]

ז) אִם עֹשֶׁר רַבּוֹת בַּשָּׂנִים לְפִיהֶן יָשִׁיב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף מִקְנַת אָחִיו: [ויקרא כה, מח]

ט) רב ששת אמר לומר שאינו עובר עליו. כלומר תיאי גם למצוה מצוה לאלתר כדקתני בריישא קמייתא האי דקתני אין בפחות חמור פחות מלי לענין דאינו עובר אם מאחר לפדותו עד לי אבל מכאן ואילך עובר עליו אם עברו ושיא בין מצוה לפדותו לאלתר אלמא לא לילף כלל מפדיון הבן א"כ מגי הא דמלי [יום לי] ומ"ש בגלמא. 3] אלא אמר רבא ל"ק הא ר"א דמקיש וכו'. ב"ל דרבא לא ס"ל כר"ע דאמר מצוה להשהותו ור"ש דר' קנינים וכו'. ד"ל תוס' חיצוניות ד"ל דשטיטא ליה ללית לן לרבותי אלא משיכה וכסף אשלו הלקינים וגילים בני אדם לעשות לישא וליתן בהם ולכך פשיטא ליה דאתא לרבויי כסף או משיכה ושמא ר"ל דדוקא כסף משום דשכיחי הך בלוקח וחד במוכר שהמוכר מקבל המעות הלוקח מושך אצלו הלכך דמו אהדדי טפי משאר קנינים:

דבר תורה משנה קונות. פירש בקונטרס להמיד שהקדם ומן הכסף וקס לו וגמר הדיוט מהקדש [ה] ול"ת לריש נקיש למאי משיכה מפורשת מן התורה ליגמר שיקנה כסף כהדיוט כמו שהקדש ומשיכה נמי מקני שהקדש כמו שהדיוט ומיהו כך נמן דמשיכה לא שייכא בהקדש לחימה כי לכל היכא דאימא בי גזזת דרמינא לחימה ולכאי שייך טפי כסף (ב) מהדיוט שהדיוט לאפשר משיכה לא יהא קנין אלא בכסף ולא בשאר דברים כדאמרינן בפ"ק דקדושין (ג) גבי עבד עברי דלא קני אלא בכסף ולא בשאר דברים משום דכתיב (ויקרא כה) כי יקנה עבד עברי אלמא בכסף קני ולא בשאר דברים ומיהו לא דמי דהתם כתיב (שם) ועבד עמו כשכיר כתושבי יעבוד עמך ולא כתיב כן בעבד כנעני אלא (שם) ועבדו מאתו ואמו ומשמע דלא בעי משיכה אלא כסף בלבד ולא דמי מידי דכתיב בהדיא בקרקע ובמטלטלין דכתיב (דברים כא) ולקח אותה לו לאשה ולקיחה משיכה היא כדאמרינן בפרק הזהב (ב"מ מז:) דכך מנהג העולם לקנות קונות ומן הכסף ולקיחה בהדיוט מהקדש ומשיכה לא קניא למימר דעמיתך ממי למימר מיד עמיתך ממש ומיד ועבד כוכבים ממשיכה: מפורשת מן התורה. מיד עמיתך משמע מיד לי: אמרי לעמיתך. דממעטן כעבדי מדין חוזאה דכתיב בפיפיה דקרא קממעטי ליה: אונאה מאי תונו איש את אחיו נפקא. דמשמע אחיו ולא כעבדי: חד למעוטי בנעני וחד למעוטי הקדש. מקמלמה: במ"ד גזילו. אל כעבדי אמרת בב"ק (דף קיג:): אמרי. ולאי מי אמר קרא למעטי מוסאה אלא מו לא אמרי קרא למעטי מוסאה אלא למעוטי מדין קניה ויכין למאר עובד כוכבים קנה ממשיכה על כרחין כר' יוחנן סבירא ליה למכסף קא ממעיט ליה: גרוטאות. מחיכות כסף: יחזיר. למשיכה מיבה קונה: ליה המלח. לעבודת כוכבים דיל ישראל אימא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר ואם משנתן מעות משך יולין הנאה ליה המלח ואי אמרת מעות קונות משיכה ל"ל הכא במאי עסקינן שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי הכי מעות למה לי הכי קאמר [ו]אע"פ שנתן מעות אי משך אין ואי לא לא אי הכי קשיא רישא אמר אביי רישא משום דאיכא מקח טעות אמר ליה רבא רישא משום דאיכא מקח טעות סיפא ליכא מקח טעות אלא אמר רבא רישא וסיפא מקח טעות רישא דלא יהיב זוזי לא מיחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל סיפא דיהיב זוזי מיחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל ואביי אמר לך רישא מקח טעות דלא ידע דהא לא יהיב ליה זוזי סיפא לאו מקח טעות הוא דכיון דיהיב זוזי כי קא משך איבעי לעיוני והדר מימשך רב אשי אמר מדרישא משיכה אינה קונה סיפא נמי משיכה אינה קונה ואידי דתנא רישא משך תנא סיפא נמי משך רבינא אמר מדסיפא משיכה קונה רישא נמי משיכה קונה ורישא הכי קאמר אם לא נתן ולא משך יחזור מאי יחזור יחזור בדברים קסבר [ז]דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה והני מילי ישראל מישראל דקיימו בדברוייהו אבל ישראל מעובד כוכבים דאינהו לא קיימי בדבוריהו לא: מתני'

מה עמיתך באחת אף עובד כוכבים נמי באחת אמרי ולאמימר [ח] דאמר משיכה בעובד כוכבים קונה הניחא אי סבר לה כר' יוחנן דאמר [ט] דבר תורה מעות קונות משיכה לא (י) אהני לעמיתך לעמיתך בכסף לעובד כוכבים במשיכה אלא אי סבר לה כר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה לעמיתך במשיכה ולעובד כוכבים במשיכה למה לי אמרי לעמיתך אתה מחזיר אונאה [כ] ואי אתה מחזיר אונאה לכנעני לכנעני [א] מאל תונו איש את אחיו נפקא חד [ב] בכנעני וחד [ג] בהקדש וצריכי דאי כתב רחמנא חד הוה אמינא לכנעני הוא דאין לו אונאה [ד] אבל הקדש יש לו אונאה קמ"ל הניחא [ה] למ"ד גזילו [ו] אמור הייגו דאצטריך קרא למישרי אונאה אלא אי סבר לה כמ"ד גזילו של כנעני מותר אונאה מיבעיא אמרי אי סבר לה כמ"ד גזילו מותר על כורחיך כר' יוחנן ס"ל מיתיבי [ז] הלוקח [ח] גרוטאות מן העובד כוכבים ומצא בהן עבודת כוכבים אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר ואם משנתן מעות משך יולין הנאה לים המלח ואי אמרת מעות קונות משיכה ל"ל הכא במאי עסקינן שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי הכי מעות למה לי הכי קאמר [ט] אע"פ שנתן מעות אי משך אין ואי לא לא אי הכי קשיא רישא אמר אביי רישא משום דאיכא מקח טעות אמר ליה רבא רישא משום דאיכא מקח טעות סיפא ליכא מקח טעות אלא אמר רבא רישא וסיפא מקח טעות רישא דלא יהיב זוזי לא מיחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל סיפא דיהיב זוזי מיחזי כעבודת כוכבים ביד ישראל ואביי אמר לך רישא מקח טעות דלא ידע דהא לא יהיב ליה זוזי סיפא לאו מקח טעות הוא דכיון דיהיב זוזי כי קא משך איבעי לעיוני והדר מימשך רב אשי אמר מדרישא משיכה אינה קונה סיפא נמי משיכה אינה קונה ואידי דתנא רישא משך תנא סיפא נמי משך רבינא אמר מדסיפא משיכה קונה רישא נמי משיכה קונה ורישא הכי קאמר אם לא נתן ולא משך יחזור מאי יחזור יחזור בדברים קסבר [י] דברים יש בהם משום מחוסרי אמנה והני מילי ישראל מישראל דקיימו בדברוייהו אבל ישראל מעובד כוכבים דאינהו לא קיימי בדבוריהו לא: מתני'

הכי קאמר אגיס שנתן מעות אי משך אין אי לא משך לא. ול"ת והא תניא מי שפרע יש לומר דמקבל עליו לדון בדיני ישראל ומי שפרע אין זה דין ול"ת כמו שמפרש ר"ת בפרק הזהב (ב"מ מז:) [י] דלעניין יוקרא וזולא [כ] נריך מי שפרע דקסבר דברים יש בהן משום מחוסרי אמנה. מס מחר בדיעבד: מתני'

דכיון דיהיב זוזי איבעי ליה לעיוני והדר מימשך. ופי' על גב דבשלמא מקח טעות לא אמרינן הכי שמא לוקח גרוטאות מיד עובד כוכבים למיעבי ליה למקוני מעבדת כוכבים אלא משיכה אינה קונה. לפי מה שכתב ר"ת לעמקון כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות משום דסמכון רבנן מהמולן כוותיה היכא דפליגי עליה רבים נר מתלת קשה מכאן דבר תורה מעות קונות ומן התורה מקדמינן משיכה בעובד כוכבים לא קני אלמא דדמיין לעמיתך ממשיכה הא לעובד כוכבים מן התורה לעמיתך בכסף הא לעובד כוכבים לא קני אלמא דדמיין לעמיתך ממשיכה הא לעובד כוכבים מן התורה מדקאמר משיכה בעובד כוכבים לא קני אלמא דדמיין לעמיתך ממשיכה הא לעובד כוכבים לא קני ול"ל דבר תורה דמשמע דמן התורה לא קני אפילו מעות ומיהו קונה שקבל לדון בדיני ישראל: ואביי אמר לך לעולם כראמינא רישא דאיכא מקח טעות דאע"ג דמשך כיון דאכתי לא יהיב זוזי לא דק אי הוי בהו עבודת כוכבים אי לא הלכך יחזיר: **וסיפא לאו מקח טעות** דכיון דיהיב זוזי הדר משך עיוני עיין [ומדלא עיין] אחולי אחיל ולא הוי מקח טעות: מאי יחזיר הא לא משך כלום: יחזור בדבריו מתניי הקנייה דאע"ג דחזרת דברים גבי ישראל יש בו משו' מחוסרי אמנה בעובד כוכבים מותר לחזור בו: ונפרו

ז א מיי' פ"א מהלכות מכירה הלכה ג טוש"ע מ"מ סי' קצה סעיף ג: ח ב מיי' פ"ג מהלכות מכירה הלכה ז טוש"ע מ"מ סימן לט סעיף ט: ט ג מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעי' טו: י ד מיי' פ"ג מהלכות גזילה הלכה ב טוש"ע מ"מ סימן שמ סעיף ג: יא ה מיי' פ"ג מהלכות מ"ח הלכה ד טוש"ע שם סעיף יט: יב ו מיי' פ"ו מהלכות מכירה הלכה ו טוש"ע מ"מ סימן לד סעיף ו:

ג] חד בכנעני וחד בהקדש וצריכי. תימה דבפ"ק דסנהדרין גבי בל יראה מפשטינן מחד לך של אחרים ושל גבוה ואע"ג דהתם כתיבי טובא לך כולהו צריכי כדפרש בפ' כל שעה וי"ל דהתם שייך למעט שפיר אחרים וגבוה מחד לך אבל הכא גבי גבוה שייך טפי עמיתות ואחזה מבעובד כוכבים ומיהו תימה גבי נזקין בפ' ד' ה' מפשטינן מחד ועוד הקדש ועובד כוכבים ואדו"ר דשאני הנאה מניקין דהנאה הוי כעין גזל ואין סברא לפטור בהקדש מקרא דעובד כוכבים גופיה וא"ת (ההיא דפסחים) והא במנחות בפ' רבי ישמעאל (דף סו) גרסינן אבל הכא תרי עריסותיכם כתיב חד כדי שיעור ציפת מדבר וחד עריסותיכם ולא של עובד כוכבים עריסותיכם ולא של הקדש ההיינו כמו בפסחים ובהוריא דרשינן חולין פרק ראשית הגז מחד עריסותיכם כדי עריסותיכם ובפרק השוכר את הפועלים גבי אכילת פועל משמע מחד ריעך ממעטינן הקדש ועובד כוכבים וצריך לתרץ כמו שתירצנו מרעהו ובהוה דמנחות למאן דפטר מירושה הקדש ומירושה העובד כוכבים משמע דנפיק מחד דגנך ולמאי דפטר במירושה הקדש ומחייב במירושה עובד כוכבים צריך טעם מ"ש דמסברא ממעטי מחד דגנך כמו בכל דוכתא: ג] אבל הקדש יש לו אונאה אע"ג דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל היינו במחכוין אבל בטעות הו"א דיש אונאה. כ"מ בתוס' כ"י: ג] ת"ש אם עד שלא נתן וכר. כן מצאתי בס"י ת"ל תוס' חיצוניות אם לא נתן מעות ולא משך יחזור דהכי משמע אם הוא עד שלא נתן וגם עד שלא משך שלא עשה לא משיכה ולא כסף יחזיר וכר' וכן כתוב בתוספות לקמן דף י"ד: ד] לעולם וכר' טיפא נמי משיכה אינה קונה אלא מתן מעות ואידי דתנא רישא משך דאשמועינן דמשיכה אינה קונה תנא נמי סיפא משך ע"כ: ה] וא"ת לר"ל וכר' נ"א בס"י וא"ת לר"ל דאמר משיכה מפורשת מן התורה לא גמרי שיקנה גם כסף כהדיוט כמו בהקדש ומשיכה נמי תיקנו וכר':

(ב) גמ' משיכה לא קניא פסחים: (ג) תוס' ד"ה דבר וכו' מפי כסף בהקדש מהדיוט ובהדיוט ומ' לא יכול לו קנין לחזר:

א) וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו: [ויקרא כה, יד]

לא שמעי' דישראל מישראל יוכיח דנופו קני ליה בכסף כדאמרי' מכסף מקנתו וממונו במשיכה: מיד עמיתך הוא דבמשיכה רכתיב מיד דבר הניתן מיד ליד. מיד עובד כוכבים מכסף: ואימא דלהכי אתא קרא מיד עמיתך הוא דליקני מיד עובד כוכבים בכל בלל לא דאם רוצה העובד כוכבים לחזור בו יכול לחזור בו הא ליכא למימר דהשתא גופו קנה בכסף כ"ש ממונו: ואימא מיד עמיתך במשיכה גרידא מיד עובד כוכבים עד דאיכא תרתי כסף ומשיכה: דומיא דעמיתך מה עמיתך בחזקת במשיכה ולא במעות אף עובד כוכבים בחזקת במעות ולא במשיכה וכראמרן לעובד כוכבים כלל בלל לא דאינו קונה מישראל לא במשיכה ולא בכסף: אמרי לאו ק"ו הוא לגופו דישראל קנה בכסף כ"ש ממונו בהפחה:

[ע"כ שייך לעמוד א] ולאמימר דאמר (בבא מציעא עז:) משיכה בעובד כוכבים קונה הניחא אי סבר לה כר' יוחנן דאמר דבר תורה מעות קונות ישראל מישראל ולא משיכה. מתרץ לה הכי לעמיתך בכסף ולעובד כוכבים במשיכה. משום הכי איצטריך למיכתב לעמיתך דעמיתך בכסף ולא לעובד כוכבים ומהפך לי שמעתא דר' יצחק אלא אי סבר לה כריש לקיש כו' א"כ לעמיתך מאי אתא למעוטי כיון דתרוייהו במשיכה: והך למעוטי הקדש שלא תאמר לא תהא כח הדיוט חמור מהקדש קמ"ל לעמיתך ולא להקדש: גזלו אסור

מתני' כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליתן וליעבד וחלבן ודלין מותרין לאחר פדיון והשוחטן בחוץ פטור ואין עושין תמורה ואם מתו יפדו חוץ מן הבכור ומן המעשר וכל שקדם להקדשן מומן או מום עובר להקדשן ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע (להקדשן) ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות ואינן יוצאין לחולין ליתן וליעבד ודלין וחלבן אסור לאחר פדיון והשוחטן בחוץ חייב ועושין תמורה ואם מתו יקברו: **גמ'** מעמא דנפדו הא לא נפדו אסירי בגיזה ועבודה ומן המתנות קסבר קדושת דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות: ויוצאין לחולין וכו': מעמא דנפדו הא לא נפדו אסירי בגיזה ועבודה מייתי ליה לרבי אליעזר דאמר קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה אמרי לא קדושת דמים למזבח הוא דמיחלפא בקדושת הגוף למזבח גזרו בהו רבנן אבל קדשי בדק הבית לא: ודלן וחלבן מותר כו': היכי דמי אילימא דאיעבר ואתיליד לאחר פדיון פשיטא חולין ניהו אלא דאיעבר לפני פדיון ואתיליד לאחר פדיון הא לפני פדיון אסירי נפדין

מתני' כל הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות ויוצאין לחולין ליתן וליעבד [וחלבן] —מותר לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ פטור ואין עושין תמורה ואם מתו יפדו חוץ מן הבכור ומן המעשר וכל שקדם להקדשן מומן או מום עובר להקדשן ולאחר מכאן נולד להן מום קבוע (להקדשן) ונפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות ואינן יוצאין לחולין ליתן וליעבד ודלין וחלבן אסור לאחר פדיונן והשוחטן בחוץ חייב ועושין תמורה ואם מתו יקברו: **גמ'** מעמא דנפדו הא לא נפדו אסירי בגיזה ועבודה ומן המתנות קסבר קדושת דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות: ויוצאין לחולין וכו': מעמא דנפדו הא לא נפדו אסירי בגיזה ועבודה מייתי ליה לרבי אליעזר דאמר קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה אמרי לא קדושת דמים למזבח הוא דמיחלפא בקדושת הגוף למזבח גזרו בהו רבנן אבל קדשי בדק הבית לא: ודלן וחלבן מותר כו': היכי דמי אילימא דאיעבר ואתיליד לאחר פדיון פשיטא חולין ניהו אלא דאיעבר לפני פדיון ואתיליד לאחר פדיון הא לפני פדיון אסירי נפדין

רבינו גרשום

ונפדו חייבים בבכורה ומתנות הזורע והלחיים והקבה דכיון דמום קדם להקדש ונפדו בחולין דמו: ויוצאין לחולין להיות וליעבד אע"ג דשאר פסולי המוקדשין אסירי בגיזה ועבודה כיון דמום קדם להקדש מותרין: ודלדן וחלבן מותר לאחר פדיונן דאיעבר לפני פדיון כיון דילידי לאחר פדיון מותר בלא פדייה: והשוחטן בחוץ חוץ לעזרה: ואין עושין תמורה אפי' קודם פדיון: חוץ מן הבכור והמעשר דאע"ג (דקבע דם) [דקדם] מום קבוע להקדישן: ונפדו מ"מ דינן בקדשין ופטורין מן הבכורה והמתנות משום דקדושתן באה מאיליה והוו קדושת הגוף. ואי אמרת בכור היאך יוכל לקדם מום להקדישו והלא קדושתו מרחם בגון שהזמם במעי אמו קודם שיקדשו יציאת הרחם: קדושת דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות דכיון דקדם מום קבוע להקדש לא הוי אלא קדושת דמים שימכרו ויביא בדמיהן קדשים ואפי' הכי אי לא מפדו פטורין מן הבכורה ומן המתנות: קדשי בדק הבית קדושת דמים ניתנו שימכרו לצורך תיקון בדק הבית: אסורי בגיזה ועבודה קודם פדיון: אמרי לא מיהא לא מסייעא ליה לר' אליעזר דהיינו שמעמא דתנא דמתני' דאסר להו בגיזה ועבודה כי לא נפדו משום דהוי שהוקדשו במומן קדושת דמים למזבח הוא שימכרו ויביאו מדמיהן קדשים תמימין למזבח ואי שרית להו בגיזה ועבודה אתי לאחלופי למישרי בקדושת המזבח. קדשי בדק הבית דלא הוו קדושת דמים למזבח דליכא לאיחלופי בהו לא גזרו בהו רבנן דליהוו אסירי בגיזה ועבודה ומיהא לא מסייעא ליה: הא לפני דאיעבר ואתיליד קודם פדיונן אסירי אותן וולדות בלא פדיון: נפדין

הגהות הב"ח

(ס) רש"י ד"ה וכוסמין ממון כו' ממקצת זבחים דף קיב:

מסורת הש"ס

ס) מולין קל. תמורה י: ג:, ג) סולין שם, ג) [פשוט וכן משמע שמשמעות ליתא גם במולין קל. ליתא], ד) [תמורה דף ג:], ה) [נקמן כה. מולין קלה.], ו) ל"ל אלעזר, ז) ל"ק מ"ו, ח) ל"ל סיי, ט) [ועי' תוס' מעמות ע.], י) ל"ק אמר רבא], כ) [ל"ל ומקה ני ממנין], ל) תמכקן, מ) ומפשר דלעיל נעמיתך ולעובד כוכבים נמכף ולעמיתך ל"ק], נ) שיך לקף יג:, ס) דומיא דיקרבל ל"ק], ע) לעמי ל"ק, פ) ע"ש שיך לעיל, צ) [ל"ל מיש מילתא טפי שפיק ממיס ומקדש נעלי מומין הגס"ח].

שיטה מקובצת

ס] ואם מתו יפדו. דכיון דאין בהם אלא קדושת דמים שמתו פודין אותם להאכילן לכלבים ושקה לר"י מהא דאמרינן בפ' כל שעה האוכל תמרן של הקדש בשוגג מעל וי"א לא מעל ומפרש התם דפליגי באם פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אלמא אפי' בקדושת דמים איכא מ"ד התם אין פודין הקדש להאכילו לכלבים ואומרים דס"ל לב"ש דמדאורייתא פודין הקדשים להאכילן לכלבים כדקתני הכא אם מתו יפדו אבל מדרבנן איכא פלוגתא דאיכא מ"ד אין פודין אעפ"י שיש בהם קדושת דמים: ע] וחשוחטן בחוץ חייב כרת. וא"ת אמאי חייב משום שוחט קדשים בחוץ והא קיימן ביה ואור לפתח אהל מועד וליכא ואור"י דמיירי בדוקין שבצין ואליבא דר"ע. תוס' חיצוניות: ק] קדשי בדק הבית אסורין בגיזה ועבודה. וא"ת פשיטא כיון דקדושין הן וי"ל שאפי' קנה הגיזה והעבודה מן הקדש ועוד שמעתי ממה"ש דמיירי דלית בה שוה פרוטה ואין איסור הנאה בהקדש פחות משוה פרוטה. תוס' חיצוניות: ר] דבר תורה מעות קונות דלעולם וכו'. דרב אשי אית ליה שפיר דר"י מעות קונות וסבר דלעמיתך ולעובד כוכבים בכסף ולעמיתך דריש לעניין אונאה כדקאמר לעיל. הרא"ש ז"ל:

יג א מיי' פ"ט מהלכות מכירה הלכה ס:
יד ב מיי' פ"ט מהלכות מכירה הלכה ג:
טו ג מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה ס:
[ז נ] מיי' פ"ח מהלכות תמורה מיהו מהא הלכה ג:
טז ד מיי' פ"ח מהלכות תמורה הלכה ח:
יח ה מיי' פ"ח מהלכות מיהו מהא הלכה ג:
יט ו מיי' פ"ח מהלכות מעילה הלכה ס:
יט ז מיי' פ"ח מהלכות מכירה הלכה ס:
כ ח מיי' פ"ח מהלכות מכירה הלכה ס:

ומנה כרים נקים קמיה לי שמע מינה לרב מתי גופיה כמהיה מומר ממהלה מעיקה אין קונה לגו משום דסבר לה כרים נקים לעלמא כרים יומנן קמיה ליה לפיכך כי הקנה לו מהמיה דבן נח לא לקה להקנות מהמיה דדבר תורה מעות קונות [ר] דלעולם לעמיתך ולעובד כוכבים בכסף ולענין מומנה מתה לעמיתך כמאן דלמר גזל הכנעני מסור לנמען דלמר גזל הכנעני מומר לא מיעטיך דלמיעין לעיל ולף על גב דלמרינן בהזהב (ב"מ דף מח.) קרא ומתי מעיה גרים נקים היינו לכתורה אבל מתו יפדו לרבי יומנן ומתני' דנמנה לנמן מעל הוה מוקמי ליה ר' יומנן בנמן עובד כוכבים והמיא דנמנה נמפר מיכרמל ונכן מעל מע"ג נלא מנן למעות קונות ול"ת ומתי מיעמא גרים נקים הא מיהו מוקי הך דנמנה נמפר נמפר עובד כוכבים הכי נמי מני לאוקומי המיא דנמן נעובד כוכבים ואוב"ת משום דנמן מעמא מפי למיני מיכרמל דומיא דנמנה נאמרו דקמני הוא מעל ומעלו לא מעל מעמא מעלו יכרמל דבר מעילה הוא ולוקח נמן מעמא לפי שאומר לו הרי מרחן לפניך הכנס ורחון אבל ספר דומיא דנמן דהייט ספר יכרמל לא מעל עד דמעיך ולא אמר רבא קרא ומתני' מפיים ליה גרים נקים לפי שיסטור כמותו מדע דרבא גופיה הוא דפסק כר' יומנן גבי גרים נקים ומכל מקום לא מעל מעמא מעלו הוא דלוקח נמן מעמא לפי שאומר לו הרי מרחן לפניך הכנס ורחון אבל ספר דומיא דנמן דהייט ספר יכרמל לא מעל עד דמעיך ולא אמר רבא קרא ומתני' מפיים ליה גרים נקים לפי שיסטור כמותו מדע דרבא גופיה הוא דפסק כר' יומנן גבי גרים נקים דמיהו ור' יומנן ספר כמנ כמנא דמתני' גבי הא דמנן לפני מוגיהם של עובדי כוכבים מסור למחרימן מותר ומפרש נמא ומנן מיכא מיימיו ומיהו יש לומר דלמיה דלרבא כיון דרים נקים לא מעמיד כלמיל מומר לעיל אמר רים נקים מעום ר' מועמיד יכרמל מנמן מעות לעובד כוכבים נהמה מיניהן ומפרש דמיימין שפסקה לן מוה עמיתך ממכיה הא לעובד כוכבים נכסף נמי הא גוונא לא מיירי רבא לפסוק כר' יומנן לגבי רים נקים כדבר שהיה רים נקים לומר נשם רבו דמומר לו יהודה לא רמהו [ב] כלמרינן מקלוטין (דף עב:) יוס שמת רב יהודה מלך רבא וכשמת רב יהודה כבר נפטר רב הונא מדלמר נמ"ק (דף ח.) גמרא רבא כרב יהודה [ג] ליכא למאני לן ורב הונא גדול מ' לפילו מעמואל רבו של רב יהודה מדלמר נרים גיטין (דף ב.) בעא מיניה שמואל מרב הונא שנים שהביאו גט ועוד ים לדקדק דהלכתא כר' יומנן דמעות קונות דבר תורה מדלמר וכן לעמר רב נמנן דבר תורה מעות קונות [ד] ופסק לו כמתני' וקי"ל כוותיה בדיני והא דלמר פ"ק דקידושין (דף יז:) גבי עבד עברי הנמכר לעובד כוכבים [ה] עובד כוכבים לכל קניינו נכסף נמ"ש קלמר ולף כבל דבר לר' יומנן הוי מעמיכה והא דלמרינן הש"ס נפרק מרמ דמכמת ע"ז (דף נב.) כוונה שובדת כוכבים לללף מעמיכה מעיקה היינו יכ"ל ולף כר' יומנן ומיהך שיעורין למעני הכא נזונה יכרמלית ובגון דקלי מעילה נעמה לף כר' יומנן מבל מעיקה נעמה ליה לאוקומי מפילו לן קלי מעילה ס"ש רב נמנן בר יעקב דקלמר להיות שיעורין לכרמלית ליה כר"ל ולא כמו שכתוב נספרים רב מבלל דבר מבלל הוא דלמר פרק הזהב (ב"מ דף מז:) כלרך שמיקנו מעיקה בשומרין כך מקנו מעיקה נלוקוחות מלמע כר' יומנן מכרמלית ליה ומיהו יש לומר דלפ"ה כר' יומנן ס"ל [ו] מפשר להחם לעובד כוכבים נכסף ולעמיתך ירדום לענין מונחה כמאן דלמר גזל הכנעני מסור כדפרישית לעיל: [ז] **ורישא** הבי קאמר אם לא נתן מעות כר. פירוש וגם אם לא נתן מעות יכול לחזור: **והני** מילי ישראל מישראל כר. מימה [ח] דלומיית לרישא יכרמל מעובד כוכבים שמפקיד הכל כגון כמן שמפקיד דמי עבדות כוכבים מי מיכא יכרמל מעשה מחוקרי ממנה וי"ל דהכי קאמר דיכרמל מעובד כוכבים מי הוה מהו מעשה מחוקרי ממנה הוה דומה [ט] דמי עבדות כוכבים דיד יכרמל מע"פ שהוא מקח מעות היה נרך לקיים המקח שלא יהא ד מעשה מחוקרי ממנה[ס]: **כל** הקדשים שקדם מום קבוע להקדשן. מילוק בין רישא לסיפא שזה קדם הקדשה למומו וזה קדם מומו להקדשה ומע"פ שעובר כשהקדיש נעל מוס למזבח כלמרינן פ"ק דתמורה (דף ו:) מכל מקום מעמיקן ליה והתם מפרש מאי שנא מדקלמ נמנמנו ומתני' [י] ברים מילתא טפי שפיק ממיס ומקדשן נעלי מומין: **קדושת** דמים מדחה מן הבכורה ומן המתנות. פי' הקונטרס קדושת דמיס פוטרת מן הבכורה מקדושת הגוף למזבח כדמפרש לקמן מקלמי לפורטרת מן הבכורה ומן המתנות וקשה לפי' להתם פטורין נפסולי המוקדשין מע"פ דנפדו מלימקנן לגבי ומיל והכא לוקח נלא נפדו מלא היינו מעמת קדושת דמיס מסוס לכמיב ומתני' [כ] ברים מילתא טפי שפיק ממיס ומקדשן נעלי מומין: (דברים ג) מכל מקום מעמיקן ליה והתם מפרש מאי שנא מדקלמ נמנמנו ומתני' [ל] ברים מילתא טפי שפיק ממיס ומקדשן נעלי מומין: (דברים יח) מלת הטם: הקדים

ברק הבית דלא הוו קדושת דמים למזבח דליכא לאיחלופי בהו לא גזרו בהו רבנן דליהוו אסירי בגיזה ועבודה ומיהא לא מסייעא ליה: הא לפני דאיעבר ואתיליד קודם פדיונן אסירי אותן וולדות בלא פדיון: נפדין

כא א מיי' פ"ט מהלכות מיאוה"ב הלכה יח:

כב ב מיי' פ"ט מהלכות ערכין הלכה יב:

כג ג מיי' שם הלכה יג:

תורה אור השלם

א) לֹא תַחְבֹּר לְךָ אֲלַהֲיִךָ שׁוֹר וַחֲמֹר יַחְדָּו: [דברים כב, י]

ב) עֻבָּרַת אוֹ שְׂבוּר אוֹ חָרוּץ אוֹ יָבֵלֶת אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיי וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַיי: [ויקרא כב, כב]

ג) וְכִי תִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כָּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיי אֱלֹהֶיךָ: [דברים טו, כא]

ד) לֹא יָבֹקֶר בֵּין טוֹב לְרָע וְאִם הֶחֱר יַחֲרִימֵנִי וְאִם הֶחֱר יַחֲרִימֵנִי וְתֶחֱרַם הוּא תֶּחֱרַמְתּוֹ יְהוָה קֹדֶשׁ לֹא תֵאָלֵּל: [ויקרא כז, כח]

ה) וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיי: [ויקרא כז, לב]

ו) וְהַעֲבַרְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַיי וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיי: [שמות יג, יב]

ז) לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אוֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רָע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בְּהֵמָה וְהָיָה הוּא וְתָמוּרָתוֹ יִהְיֶה לְקֹדֶשׁ: [ויקרא כז, י]

ח) רַק קָדָשֶׁיךָ אֲשֶׁר יִהְיוּ לְךָ וְנִדְּרֶיךָ תִּשָּׂא וּבָאתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה: [דברים יב, כו]

ט) וְהָקְרִיב הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכֶּךָ הַכֹּהֵן כֵּן יִהְיֶה: [ויקרא כז, יב]

שיטה מקובצת

ב] דאמר רבא הקדיש זכר וכו'. עיין בהשמטות בסוף המסכת: ג] דאמר ר"א מגין לזובה בהמה בעלת מום וכו'. וא"ת מאי קא מיתי אימא דה"מ היכא שקדם הקדישן למומן אבל היכא שקדם מומן להקדישן דלקלא בעלמא הוא מג"ל דמחייב ר"ל דמצינו המקדיש בעלי מומין עובר משום בל תחדישו ומשום בל תוחרו אלמא לא אמרינן דהה חולין בעלמא דלחולין לא לקי על (הקדשים) [ההקדש ער"כ] דכך גזירת הכתוב דהקדש חל עליהם דילפינן מקרא בפ' קמא דתמורה ולגרד לא ירצה אי"צ לא מרצו הא מקדש קודש ואם הוא מקריב בעלי מומין לוקה משום ה' שמות

ד) תמורה טו., ה) שם ט:, ו) [ע"ש], ז) [תמורה ג:], ח) [ע"ש], ט) [ע"ש], י) [ע"ש], כ) [ע"ש], ל) [ע"ש], מ) [ע"ש], נ) [ע"ש], ס) [ע"ש], ע) [ע"ש], פ) [ע"ש], צ) [ע"ש], ק) [ע"ש], ר) [ע"ש], ש) [ע"ש], ת) [ע"ש], א') [ע"ש], ב') [ע"ש], ג') [ע"ש], ד') [ע"ש], ה') [ע"ש], ו') [ע"ש], ז') [ע"ש], ח') [ע"ש], ט') [ע"ש], י') [ע"ש], כ') [ע"ש], ל') [ע"ש], מ') [ע"ש], נ') [ע"ש], ס') [ע"ש], ע') [ע"ש], פ') [ע"ש], צ') [ע"ש], ק') [ע"ש], ר') [ע"ש], ש') [ע"ש], ת') [ע"ש], א") [ע"ש], ב") [ע"ש], ג") [ע"ש], ד") [ע"ש], ה") [ע"ש], ו") [ע"ש], ז") [ע"ש], ח") [ע"ש], ט") [ע"ש], י") [ע"ש], כ") [ע"ש], ל") [ע"ש], מ") [ע"ש], נ") [ע"ש], ס") [ע"ש], ע") [ע"ש], פ") [ע"ש], צ") [ע"ש], ק") [ע"ש], ר") [ע"ש], ש") [ע"ש], ת") [ע"ש], א"ב) [ע"ש], ב"ב) [ע"ש], ג"ב) [ע"ש], ד"ב) [ע"ש], ה"ב) [ע"ש], ו"ב) [ע"ש], ז"ב) [ע"ש], ח"ב) [ע"ש], ט"ב) [ע"ש], י"ב) [ע"ש], כ"ב) [ע"ש], ל"ב) [ע"ש], מ"ב) [ע"ש], נ"ב) [ע"ש], ס"ב) [ע"ש], ע"ב) [ע"ש], פ"ב) [ע"ש], צ"ב) [ע"ש], ק"ב) [ע"ש], ר"ב) [ע"ש], ש"ב) [ע"ש], ת"ב) [ע"ש], א"ג) [ע"ש], ב"ג) [ע"ש], ג"ג) [ע"ש], ד"ג) [ע"ש], ה"ג) [ע"ש], ו"ג) [ע"ש], ז"ג) [ע"ש], ח"ג) [ע"ש], ט"ג) [ע"ש], י"ג) [ע"ש], כ"ג) [ע"ש], ל"ג) [ע"ש], מ"ג) [ע"ש], נ"ג) [ע"ש], ס"ג) [ע"ש], ע"ג) [ע"ש], פ"ג) [ע"ש], צ"ג) [ע"ש], ק"ג) [ע"ש], ר"ג) [ע"ש], ש"ג) [ע"ש], ת"ג) [ע"ש], א"ד) [ע"ש], ב"ד) [ע"ש], ג"ד) [ע"ש], ד"ד) [ע"ש], ה"ד) [ע"ש], ו"ד) [ע"ש], ז"ד) [ע"ש], ח"ד) [ע"ש], ט"ד) [ע"ש], י"ד) [ע"ש], כ"ד) [ע"ש], ל"ד) [ע"ש], מ"ד) [ע"ש], נ"ד) [ע"ש], ס"ד) [ע"ש], ע"ד) [ע"ש], פ"ד) [ע"ש], צ"ד) [ע"ש], ק"ד) [ע"ש], ר"ד) [ע"ש], ש"ד) [ע"ש], ת"ד) [ע"ש], א"ה) [ע"ש], ב"ה) [ע"ש], ג"ה) [ע"ש], ד"ה) [ע"ש], ה"ה) [ע"ש], ו"ה) [ע"ש], ז"ה) [ע"ש], ח"ה) [ע"ש], ט"ה) [ע"ש], י"ה) [ע"ש], כ"ה) [ע"ש], ל"ה) [ע"ש], מ"ה) [ע"ש], נ"ה) [ע"ש], ס"ה) [ע"ש], ע"ה) [ע"ש], פ"ה) [ע"ש], צ"ה) [ע"ש], ק"ה) [ע"ש], ר"ה) [ע"ש], ש"ה) [ע"ש], ת"ה) [ע"ש], א"ו) [ע"ש], ב"ו) [ע"ש], ג"ו) [ע"ש], ד"ו) [ע"ש], ה"ו) [ע"ש], ו"ו) [ע"ש], ז"ו) [ע"ש], ח"ו) [ע"ש], ט"ו) [ע"ש], י"ו) [ע"ש], כ"ו) [ע"ש], ל"ו) [ע"ש], מ"ו) [ע"ש], נ"ו) [ע"ש], ס"ו) [ע"ש], ע"ו) [ע"ש], פ"ו) [ע"ש], צ"ו) [ע"ש], ק"ו) [ע"ש], ר"ו) [ע"ש], ש"ו) [ע"ש], ת"ו) [ע"ש], א"ז) [ע"ש], ב"ז) [ע"ש], ג"ז) [ע"ש], ד"ז) [ע"ש], ה"ז) [ע"ש], ו"ז) [ע"ש], ז"ז) [ע"ש], ח"ז) [ע"ש], ט"ז) [ע"ש], י"ז) [ע"ש], כ"ז) [ע"ש], ל"ז) [ע"ש], מ"ז) [ע"ש], נ"ז) [ע"ש], ס"ז) [ע"ש], ע"ז) [ע"ש], פ"ז) [ע"ש], צ"ז) [ע"ש], ק"ז) [ע"ש], ר"ז) [ע"ש], ש"ז) [ע"ש], ת"ז) [ע"ש], א"ח) [ע"ש], ב"ח) [ע"ש], ג"ח) [ע"ש], ד"ח) [ע"ש], ה"ח) [ע"ש], ו"ח) [ע"ש], ז"ח) [ע"ש], ח"ח) [ע"ש], ט"ח) [ע"ש], י"ח) [ע"ש], כ"ח) [ע"ש], ל"ח) [ע"ש], מ"ח) [ע"ש], נ"ח) [ע"ש], ס"ח) [ע"ש], ע"ח) [ע"ש], פ"ח) [ע"ש], צ"ח) [ע"ש], ק"ח) [ע"ש], ר"ח) [ע"ש], ש"ח) [ע"ש], ת"ח) [ע"ש], א"ט) [ע"ש], ב"ט) [ע"ש], ג"ט) [ע"ש], ד"ט) [ע"ש], ה"ט) [ע"ש], ו"ט) [ע"ש], ז"ט) [ע"ש], ח"ט) [ע"ש], ט"ט) [ע"ש], י"ט) [ע"ש], כ"ט) [ע"ש], ל"ט) [ע"ש], מ"ט) [ע"ש], נ"ט) [ע"ש], ס"ט) [ע"ש], ע"ט) [ע"ש], פ"ט) [ע"ש], צ"ט) [ע"ש], ק"ט) [ע"ש], ר"ט) [ע"ש], ש"ט) [ע"ש], ת"ט) [ע"ש], א') [ע"ש], ב') [ע"ש], ג') [ע"ש], ד') [ע"ש], ה') [ע"ש], ו') [ע"ש], ז') [ע"ש], ח') [ע"ש], ט') [ע"ש], י') [ע"ש], כ') [ע"ש], ל') [ע"ש], מ') [ע"ש], נ') [ע"ש], ס') [ע"ש], ע') [ע"ש], פ') [ע"ש], צ') [ע"ש], ק') [ע"ש], ר') [ע"ש], ש') [ע"ש], ת') [ע"ש], א"א) [ע"ש], ב"א) [ע"ש], ג"א) [ע"ש], ד"א) [ע"ש], ה"א) [ע"ש], ו"א) [ע"ש], ז"א) [ע"ש], ח"א) [ע"ש], ט"א) [ע"ש], י"א) [ע"ש], כ"א) [ע"ש], ל"א) [ע"ש], מ"א) [ע"ש], נ"א) [ע"ש], ס"א) [ע"ש], ע"א) [ע"ש], פ"א) [ע"ש], צ"א) [ע"ש], ק"א) [ע"ש], ר"א) [ע"ש], ש"א) [ע"ש], ת"א)

זו דברי רבי שמעון. למאי נפקא מינה לתמורה (לקמן לג.) קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה (ו): דתנן ר' שמעון אומר בר. ומדלתמר רבי שמעון קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה ולא מיתוקמא מתני' כרבנן דקתני סיפא ואם מתו יקברו (אמר) ממאי דהא מתו יקברו משום דבעי העמדה והערכה הוא דלמא משום [ב] דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הוא אמרי אם כן ניתני אם נעשו טריפה יקברו ואיבעית אימא לעולם רב כרבי יוחנן סבירא ליה ותני זו דברי רבי שמעון ומחלוקתו: אבל קדם הקדשן וכו': מנא הני מילי דתנו רבנן [ג] צבי מה צבי פטור מן הבכורה אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה אוציא אני את הבכורה ולא אוציא את המתנות תלמוד לומר איל מה איל פטור מן הבכורה ומן המתנות אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה ומן המתנות [ד] אי מה צבי ואי? חלבן מותר אף פסולי המוקדשין חלבן מותר ת"ל [ה] אך חלק אמר מר אוציא את הבכור ולא אוציא את המתנות מאי שנא אוציא את הבכור שאין שוה בכל ולא אוציא את המתנות ששוות בכל? ת"ל איל אמר ליה רב פפא לאביי אי מה צבי ואיל [ו] אין אותו ואת בנו נוהג בהן אף פסולי המוקדשין אין אותו ואת בנו נוהג. [ז] בו א"ל למאי מדמית להו אי לחולין אותו ואת בנו נוהג בו ואי לקדשים [ח] אותו ואת בנו נוהג בו אמר ליה אי הכי גבי חלבו נמי נימא הכי למאי מדמית להו אי לחולין חלבן אסור ואי לקדשים חלבן אסור אלא לאו מי אמרת אך ולא חלבן אימא נמי אך ולא אותו ואת בנו רבא אמר אך לאותו ואת בנו הוא דאתא וחלבו מדמו נפקא דכתיב [ט] רק את דמו לא תאכל מאי דמו אילימא דמו ממש לא יהא אלא דמן דצבי ואיל אטו דמן דצבי ואיל מי שרי אלא דמו חלבו וליכתוב רחמנא חלבו אי כתב רחמנא חלב הוה אמינא אחני היקישא ואהני קרא אהני היקישא למעוטי מכרת דכי כתב כרת אאוכל? חלב בהמה הוא דכתיב שנא' [י] כי כל אוכל חלב מן הבהמה ואהני קרא למיקם עליה בלאו בעלמא להכי אפקיה רחמנא בלשון דמו לומר לך מה דמו בכרת אף חלבו בכרת והא תנא אך ולא חלבו קאמר ה"ק אילו לא נאמר דמו הייתי אומר אך ולא חלבו עכשיו שנאמר דמו לאותו ואת בנו הוא דאתא: ואינו יוצאין לחולין: מנא הני מילי [יא] דת"ר [יב] תזבח ולא גיזה [יג] בשר ולא חלב ואכלת ולא לכלבך מכאן [יד] שאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים איכא

מה צבי ואי? פטורין מן הבכורה ומן המתנות כו'. פשיטא ממעט דלא לג כתב לך הוה לדרשינן נמי מה צבי ואיל מה איל מיוחד ואם לא טהור מנלן כל הני דרשות דלמא מה צבי ואיל כמותן וכולהו לריכי כדמפרש לקמן פרק פסולי המוקדשין (לקמן לג.) [יב] ות"ל דהשתא נמי מה צבי ואיל מין פודין מה פסולי המוקדשין מין פודין ומיהו מנלן כל הני דרשות דלמא מה צבי ואיל כמותן וכולהו לריכי כדמפרש לקמן פרק פסולי המוקדשין (לקמן לג.) [יב] ות"ל דהשתא נמי מה צבי ואיל מין פודין מה פסולי המוקדשין מין פודין ומיהו מנלן כל הני דרשות דלמא מה צבי ואיל מין פודין מה פסולי המוקדשין מין פודין ומיהו מנלן כל הני דרשות דלמא מה צבי ואיל כמותן וכולהו לריכי כדמפרש לקמן פרק פסולי המוקדשין (לקמן לג.) [יב] ות"ל דהשתא נמי

מה בכור אין מתפיסו לכל זבח שירצה. פי׳ משנטלו ממנו ממנו יכול לשנותו לזבח אחר כדתנן פרק כילד מעבירין (ממורה דף מ׳:) ומ״ש ילפינן מיניה שפיר ולדות פסולי המוקדשין לאו משום לזבח אחר ממעי ממעי ממנו [ד] למ״ד ממעי ממנו הן קדושין כמו שאין יכול לשנות כמו משמלה עליו קדושה כמו כן ממעי פסולי המוקדשין שהרי קדושין כבר אין יכול לשנות משום זבח אחר שפילו למ״ד שהויין קדושין לא דמו לגבוה כמו שהוא עומדין ליקדש מכח ממנו שקדושה כבר: ומומורה

איבא דאמרי [א] תזבח ואכלת [ב] אין לך בהן (ב) היתר אכילה אלא משעת זביחה ואילך אבל פודין את הקדשים להאכילן לכלבים [ג] (ה״נ דאמר): וולדן [ד] וחלבן אסור לאחר פדיונן: היכי דמי אילימא דאיעבר ואיתילד לאחר פדיונן אמאי ולד צבי ואיל נינהו אלא דאיעבר לפני פדיונן ואיתילד לאחר פדיונן הא לפני פדיונן מיקדש נמי קדשי מנא הני מילי [ה] דתנו רבנן [ב] זכר לרבות את הולד [ו] ונקבה לרבות את התמורה ואין לי אלא ולד תמימין תמורת תמימים ולדי בעלי מומין ותמורת בעלי מומין מנין כשהוא אומר [ז] אם זכר לרבות ולד בעלי מומין אם נקבה לרבות תמורת בעלי מומין ולדות שלאחר פדיונן מה תהא עליהן לפני פדיונן ביפלג פליגי בהו איבא למאן דאמר קדשי ליקרב ואיבא למאן דאמר קדשי לרעייה דלאחר פדיונן מה תהא עליהן אמר רב הונא בונסן לכיפה והן מרתין דהיכי ליעביד ליקרבינהו [ח] מכח קדושה דחויה קאתו ליפרקינהו לא אלימי למיתפס פדיונן אמרי במערבא משמיה דרבי חנינא [ט] סמוך לפדיונן מתפיסן לשם אותו זבח סמוך לפדיונן למימרא דבני פדייה גינהו אלא אימא סמוך לפדיון אמן מתפיסן לשם אותו זבח טעמא מאי אמר רבי לוי [י] גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים בעא מיניה רבינא מרב ששת מהו שמתפיסן לכל זבח שירצה א״ל אין מתפיסן מאי טעמא אמר ליה גמר [יא] בשעריך [יב] בשעריך מבכור מה בכור אין מתפיסן לכל זבח שירצה דכתיב [יג] אך בכור אשר יבוכר לה׳ בבהמה וגו׳ לא יקדיש איש אותו אף הני אין מתפיסן לכל זבח שירצה תניא כוותיה דרב ששת קדשים [יד] שקדם מום קבוע להקדישן ונפדו חייבין בבכורה ובמתנות בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגזז והעובר בהן אינו סופג את הארבעים בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן אין עושין תמורה ולפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן ומותרין מן המתנות בין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן הגוזז והעובד בהן סופג את הארבעים ובין לפני פדיונן בין לאחר פדיונן עושין תמורה לפני פדיונן מועלין בהן ולאחר פדיונן אין מועלין בהן וולדותיהן קודש ואין ניפרין תמימין ואין מתפיסין לכל זבח שירצה כללו של דבר הרי הן כהקדש לכל דבריהם ואין לך בהן אלא היתר אכילה בלבד כללו של דבר דרישא לאתויי לאתויי

ולא ממקין להו כרבי מניטא: אמר ר׳ לוי גזרו בר. מי ממרא מית להו מקמת נולדות אמי נגדל עדריס מפסולי המוקדשין דכי נפיל ביה מומא בקמא קדשים לא פריק ליה (המ׳) ואמי למיכליהו אלא פדיון אבל כי מפסדין נולדות ממהר למדום את הפה מיד כשיפול בה מום מפי רבי אליעזר ומשומעו ל״ש בין ל״ד מומיהן בין ל״ד מומיהן אלא גזרה שמא יגדל עדריס עדריס שילדו גם מומן ונולדות מחריס ואמי בהו לידי תקלה אבל לאחר שנפדו אין בהן משום

לאתויי חלבו. דלקול ולעמוי שומנו כמוך דמיא לח דמניע מעשו דמ"ל מיכאי לן למימר בזוקין שבעין ושוד [ל] סיפא קמי לקמן המוסקו כמוך פטור וכללא דרישא לח מלטריך לאתויי חלבו דברי הסמח ולכן לכגופן דמי לעובר ירך אמו הוא שרי כל שכן חלבו דמיא מעלמא

והתמורה שלאחר פדיונו מתה. ומפ מחמר מפי שנא מולדות לחימבר ותמילד לחמר פדיון דחמרינן לעיל ולד לבי [ל] ופ"ל חיכ לומר דולדות לין בהן קדושה חלא מבא אמן וכיון שנפדית פקעה קדושתו לגמרי בלבי וכפ"ל לחיקוח גיחה ועבודה לין בה לחיקוח מועט [מ] כזה שיכול על ידו קדושה על הולדות חבל חמורת קדושה [מ] (מהרית) וכיון דגלי קרא שחלה על בעלת מום קבוע חלה ה"ה לחמר פדיון חלא מלמד שחלה חלה לגמ קדמה ממורה לחפני פדיון קדמה ועדיפא מולדות לחפני פדיון דחיכא מ"ל לעיל לרעייה וכן מוכח לשון הקומנתם דבממון גמי מנין למחורה חמה שהמוקדשין שחלה פסולי המוקדשין דחיכא מ"ל דכגון גמי דחיכא מ"ל דכ"ע לא פליגי דחי חמר לחפני פדיון חלא לגמ לגמ קדמה ממורה לחפני פדיון קדמה ועדיפא מולדות לחפני פדיון דחיכא מ"ל לעיל לרעייה וכן מוכח לשון הקומנתם דבממון גמי מנין למחורה חמה שהמ

אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית. כפרק מיהו גבי (ב"מ דף נ ע:) פירש"י רבית [ב] שמא לומם עליו בעדות וכל זמן שאין נותן מעותיו מוקדן השכר ופ"ג דמשנה יתירה היא דהא מנא ליה מין מוסיפין תעוה למתניתין שכר וכל שכן הכא שקבל כל המחויבות עליו נקט ליה משום סיפא מקבלין צאן ברזל מן העובד כוכבים עכו"ל [ג] וסיפא ממי לימשמעינן היתר רבית מן העובד כוכבים כדקתני לעיל מהם ומלוין להן ברבית וקאי לפ"ה ממי פירך הכא ומי ס"ד ברבותא דמרע קתני ממי הוי רבית ברבותא דמרי קמשמע ממי מקיש מ"מ רבית דרבנן היא דכיון שכל מחויבית על המקבל מלוה היא ועוטל מי שהשאר מכור המלוה מלא ללא הוי רבית לעוריתא כיון דלא לם לא יפא השאר לא יטול כלום כמו מלא עכיתא שהיא רבית דרבנן ונלוה כמו שפרי ר"ת שהיא רבית לעוריתא ופסקו המים על הלקן ופסק דמי השאר וקבל עליו למת בכל שנה ושנה [ד] מן יהא שם שאר בין לא יהיה ורבית גמורה היא להיעוז רבית [ה] קלונה ויש לומר דהכא מנא ומע"ג דמגא רבית היינו למעוות שהוא רבית דרבנן והכל קמ"ל דהשתא רבית לעוריתא היא דלקחני מפני שהוא לומר רבית לעוריתא ומיהו לאחנאן שהוא לומר רבית לעוריתא [ו] דאילו אתי עובר כוכבים בעי זחי ולא יהיב ליה תפים לה לבהמה ואי לא משכח לה לבהמה תפים ולדות דידה והרי יד עובר כוכבים באמצע וכל יד עובר כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה [ז]: העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין: א"ר הונא ולדות פטורין וולדי ולדותיהן חייבין [ח] ורב יהודה אמר ולדי ולדות נמי פטורין וולדי ולדי ולדות חייבין תנן העמיד ולדות ולדי ולדות תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין טעמא דהעמיד הוא לא העמיד לא תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה הוא הדין אע"ג דלא העמיד והא קמ"ל אפילו העמיד נמי דאורחיה דעובד כוכבים למיתפס בהה [ט] והוי כמי דלא העמיד ולדי ולדות פטורין וולדי ולדי ולדות חייבין תנן רבן שמעון בן גמליאל אומר אפי' עד עשרה דורות פטורין שאחריותן לעובר כוכבים בשלמא לרב יהודה דאמר נחית תנא קמא לדרי היינו

ולדותיהן פטורין ולדי ולדותיהן חייבין העמיד ולדותיהן [י] תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין וולדי וולדי וולדות חייבים רשב"ג אומר אפילו עד עשרה (ו) פטורים שאחריותן לעובר כוכבים [י] א רחל שילדה מין עז ועז שילדה מין רחל פטורה מן הבכורה [ב] ואם יש בו מקצה סימנין חייב: גמ' למימרא דכיון דלא נקט מרא זוזי ברשותא דמרא קיימא ורמינהו [ג] [ב] אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית אלמא ברשותא דמקבל קיימא אמר אביי לא קשיא הא דקביל עליה אונסא וזולא והא דלא קביל עליה אונסא וזולא אמר ליה רבא דקביל עליה אונסא וזולא צאן ברזל קרית ליה ועוד מאי פסקא ועוד אדתני סיפא אבל מקבלין צאן ברזל מן העובד כוכבים ליפלוג וליתני ברישא בר"א דלא קביל עליה אונסא וזולא אבל קביל עליה אונסא וזולא שפיר דמי אלא אמר רבא אידי ואידי דלא קביל עליה אונסא וזולא והכא גבי בכורה היינו טעמא [ג] דאילו אתי עובר כוכבים בעי זחי ולא יהיב ליה תפים לה לבהמה ואי לא משכח לה לבהמה תפים ולדות דידה והרי יד עובר כוכבים באמצע וכל יד עובר כוכבים באמצע פטורה מן הבכורה [ד]: העמיד ולדותיהן תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורים: א"ר הונא ולדות פטורין וולדי ולדותיהן חייבין [ה] ורב יהודה אמר ולדי ולדות נמי פטורין וולדי ולדי ולדות חייבין תנן העמיד ולדות ולדי ולדות תחת אמותיהן ולדי ולדות פטורין טעמא דהעמיד הוא לא העמיד לא תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה הוא הדין אע"ג דלא העמיד והא קמ"ל אפילו העמיד נמי דאורחיה דעובד כוכבים למיתפס בהה [ו] והוי כמי דלא העמיד ולדי ולדות פטורין וולדי ולדי ולדות חייבין תנן רבן שמעון בן גמליאל אומר אפי' עד עשרה דורות פטורין שאחריותן לעובר כוכבים בשלמא לרב יהודה דאמר נחית תנא קמא לדרי היינו

[ב] אין מקבלין צאן ברזל מישראל מפני שהוא רבית. לפי"ג דלעיל [ג] משום דמסתמא מכר לו עובד כוכבים בזמן שאין ישראל רועה עמהן ומשום הכי אין מקבלין מהן דשמא מכר לו בזמן שישראל רועה עמהן ומשום הכי אסור לקבל

הלוקח עובר פרתו פרק שני בכורות יז.

היינו דקאמר רשב"ג. לא תמרת שמי דומות למטה מגלן כרחל ומו לא ומת ממינא לפילו עד עשרה דומות נמי פטורין והוי הדין נמי מעשרה אלא כי הכי ממינא נקט בכמה דומי ורקט נמי נקיט להו דכמיב (ויקרא כג) גם דוד עשיתי והן לפטורה למיטי הכי דאם הני מני לפילו (ג) ולדי ולדות פטורין הוי מתני לפילו (ג) ולדי ולדות פטורין הוי מתני לפילו (ג) ולדי ולדות פטורין הוי מת

זכר ונקבה אין לכהן בכולם. מ) מתפילו יוצא שמי לתמיס כתמד מקי ומודה ר' יוסי הגלילי הכא דתמ"ג דתפילו מי כוליה רחם מיקדשי מ"מ מין במינו לית מוקן כתמוך בפ"ק (לעיל דף ט:) הכא שהיה נקבה והוא פטר רחם כמות מעלה בכורתו לגמרי ולא דמי להיות לפי פחמה המקשה (חולין דף ט.) כדכתו אחריו והולידתו דהמס לימיי לדינסף הוא דרך לשמעון ולוליתו דהמס לימיי לדינסף הוא דרך מרגלותיים ללא הוא מיהי פטור רחם: **אפשר** לצמצם בידי שמים. פי' בקונטרס כגון הך לולידה דתמ"ג דאין מקפידין בכך וכ"ש בידי אדם שמתכוונים לגמלם שום מלם לו שום דבר דולדי אפשר לגמלם וקשה לר"י כי קא מפגיע ליה לרבנן דבידי שמים מ"ל לגמלם בידי אדם מאי היכי פשיט מ) מגמלם מכוון אין שמי עיירות הא על כרחך יכי דיטלין לגמלם הדבר כשמתכוונין למדוד מ"מ לרבנן מ"ל שהא הדבר מצומצם אין שמי עיירות דיון בידי שמים הוא שמעמדו נפל שם מחמלה ולא נתעסקו עליו למדוד ולהימיו שם מכוון ונראה מ) לרבי דתפילו למ"ד מ"ל לגמלם בידי שמים אף אפשר שמעמד בו שהוא מצומצם אלא ה"ק מי אפשר לבר לגמלם שהיה בידי שמים כגון ליתה להכא שמין פנחי לבר ולקדקק מי זה יצא מחלה ולכך אין שיהן לכהן אבל בידי אדם שיש שהוא לבר מיצטיע לן ופשיט ליה מצומצם מכוון אין שמי עיירות דאי אמרת מי אפשר לבר מס הוא מצומצם אלא ה"ק מי אפשר לבר מצומצם שהיה בידי שמים אלא שהוא בידי אדם ולא נתכוון לגמלם אלא לשם אחר ואין לו לבעלים שום הנאה בו ואפילו הכי פטור דכתיב (דברים טו) בכורות תזבח ולא תזבח בכור שנתעבר בו מום ואפילו הכי אסור לגוזזו ולעבדו ולרכבו ולהשתמש בו ואפילו מת מותר בהנאה דכתיב (שם יד) ומת כי יהיה בו מום כל מום רע לא תזבחנו ולא תזבח בכור שנתעבר בו מום אלא לשם זבח לה' אלהיך ולא לשם חולין ואפילו הכי אמרינן בפ"ק דבכורות (דף יח.) דאם נתכוון לזבוח חולין ונזדמן לו בכור לשם זבח שלמים יזבח בכור לשם שלמים ויאכל בקדושת בכור

סבר לה כר' יוסי הגלילי. וקא מיבעיא ליה לרבנן: אי אפשר לצמצם. היינו לא היו עוסקין לכל אחת ואחת מי אמרינן אי אפשר לצמצם. וקרוסה מפילו קרוסות: ויתנו. כלפרקין לעיל: דכולי עלמא אפשר לצמצם. לכרי יוסי הגלילי קמיבעיא להו: מאי היו עלה. מליגא לרבנן: שתי עגלות. לאפשר לצמצם וקרוסה אפי' קרוסות: לייתי תרתי. להם לא מצי לאתויי להם שמיכן שוה: א"א לצמצם. היינך מנו לאתויי: ההוא דבריא נפק ברישא. למרוב בריאותו קדם את אחיו: הכהן נוטל. כחוש. לרבי עקיבא: והא משמנים תנן. למשנה שם שיפה (ג) [ב] הסור מאבידו ואותן למיס יאלוקו: אדאבלת. כפניאתא בבבל. נעוד [ג] שהיתה אוכל ממריס בצבל ומעדן [ד] עצמך: תרגימנא. להאי מילתא דר' עקיבא ולייקינן לה מקיפא: דבי הדדי פליגי. לאתרוייהו יהא תלן כמיכה ס"נ יחלוקו את אחי: שומן יהא ביניהן. מה שאחד שמן יפה מאבירו יהא מוטל ביניהם ועליו יבאו לדין ויטענו ישראל לכהן מיימי לאיזה כו' כי היכי דקבר ר' עקיבא בפיפא המוליח מאבירו עליו הלאיה: מאי טעמא דר"ם. דקאמי אחמר למאי חייב בממנות: אי בכור הוא בולייה דידי. והאי לאקריב אחת הוא מולין ומהדלנע [ה] לך מיהלך ואקילנא מאחת מיניה: עשו שאינו זוכה בזוכה. מע"פ שאין זכה כהן בהאיך להם לא אחת לידיה מעולם עאחזו כאילו זכה בו הואיל ומעיקרא הוה מיכא מיא יד כהן דאחת [ו] ניהו שויה ליה לישראל במומיה. והדר אקליה לאידך מילופיה וכאור אחכרו כהן ליאחרא פטור מן האחזות לאיתקש לגבי ואיל (ג) בפרקא קמא (לעיל דף יב.): בפפק בכור [ז] שאין [ח] חליפין ביד כהן. אחת אחד כהן פמתי כהן לכהן אחר ואחד לוי לוי אחר ואחד ישראל ישראל אחר ואחד בכור בכור אחר ואחד בעל מום בעל מום אחר ואחד אשה אשה אחרת ואחד אנדרוגינוס אנדרוגינוס אחר ואחד טומטום טומטום אחר ואחד אילונית אילונית אחרת ואחד פצוע דכא פצוע דכא אחר ואחד חרות חרות אחר ואחד גר גר אחר ואחד ממזר ממזר אחר ואחד נתין נתין אחר ואחד עובד כוכבים עובד כוכבים

הכל מודים בשנים שהפקידו אצל רועה בה׳. כפרק המפקיד (ב״מ דף מ:) פרין דרגא מדרגא מהא למאי רגא דמאי כריסות סום ליה למילק כו׳: **שמניח** רועה ביניהם ומסתלק. מין זה כי ההוא דגזל מחד ממאמה מני מדם למאי׳ מימא גזילה מיניהס ומסתלק ופריק ליה מ״ד המפקיד (שם.) ומקלי ליה כולהו ומזלי והממר ר׳ מנא בר זבדא קפק הוום לכמלה לא יטול ומס נטל לא יחזיר ומפרש דממיס דקמאר גבי גזל הייט שיטים פידו לו בית דין עד שיתגבר על מי הוא אבל הכא לא מיתקיט מי שקלי לה כולהו ומזלי למיכי כמפקידו [1] לו אלא מדעתו ואיט מוטל עליו לשמור ולא הוי [2] מפקיד היום ואי מסתלק דהכא נעני למימר שיתלוקו מיניהס הוי ממש כמו [3] דכי מרפון ומס רועה לומר מסתלק וכל דאיט גבר [4] נריך לומר להו למאי׳ להא לר׳ טרפון לעניט שהפקידו אצל רועה הכי קאמר דכיון דהמס כל דאיט גבר ולא אמרינן בית המועלת מחבירו עליו הרחיק מקום שהיה ברוח שלא יהא מזיקו ממנו.

אקנויי קא מקני ליה מקום בחצרו. ואפי׳ אצל קיון קא קני לגמרי ומשעבד [5] ומשמיה מי נמי כמה פעמים הרועה פומח וטועל כדאמר [6] מיזל מיכי ומחוי ומפקח וכרשות אצל הבית קא ממזק: להך

גבי כהן [7] (שיתלוקו):

כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב חליפין ביד כהן אין חליפין ביד כהן לא מהו דתימא ר׳ יוסי [8] לדבריו דר׳ מאיר קאמר ליה לדידי אפי׳ אין [9] חליפין ביד כהן דאי מחייבת ליה במתנות אתי ליה לידי גיזה ועבודה לדידך אודי לי מידא היכא [10] דחליפין ביד כהן דעשו שאינו זוכה בזוכה ואמר ליה ר׳ מאיר לא [11] ואמר רב פפא הכל מודים בספק מעשר [12] שפטור מן המתנות הכל מודים מאן ר׳ מאיר פשיטא עד כאן לא קמחייב ר׳ מאיר התם אלא [13] בספק בכור הואיל ובא עליו כהן משני צדדין אבל ספק מעשר לא מהו דתימא מעמא דר׳ מאיר דלא תשתכח תורת מתנות [14] אפילו ספק מעשר נמי קא משמע לן ומי מצית אמרת הכי והקתני סיפא שהיה ר׳ יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מהו דתימא ר׳ מאיר אפי׳ ספק מעשר מחייב והא דמיפלגי בחליפין להודיעך כחו דרבי יוסי דפטר אפי׳ היכא דכהן בא עליו משני צדדין קא משמע לן: מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו: אמאי יחלוקו ניחזי אי שמן מית דכהן הוא והאי דאיכא דבעל הבית ואי כחוש מית דבעל הבית מית והאי דאיכא [15] דכהן הוא אמר [רבי] אמי חזר בו ר׳ טרפון: ר״ע אומר המוציא מחבירו עליו הראיה: אמר רבי חייא [16] משל דר׳ טרפון למה הדבר דומה לשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק משל דרבי עקיבא למה הדבר דומה לאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה אלא במאי פליגי ר׳ עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ומסתלק ור׳ טרפון פליג באחד שהפקיד אצל בעל הבית [17] אמר רבא ואיתימא רב פפא הכל מודים [18] בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהם ומסתלק ובאחד שהפקיד אצל בעל הבית [19] שהמוציא מחבירו עליו הראיה לא נחלקו אלא בחצר בעה״ב ורועה כהן [20] רבי טרפון סבר אקנויי קא מקני ליה בחצירו (ו) [21] וניחא ליה דליתעביד מצוה [במעונה] והוה ליה בשנים שהפקידו אצל רועה שמניח רועה ביניהן ומסתלק ור״ע סבר כיון דאית ליה פסידא לא מקני ליה מידעם והוה ליה כאחד שהפקיד אצל בעל הבית שהמוציא מחבירו עליו הראיה: **מתני׳** [22] רשתי [23] רחילון שלא ביכרו וילדו שני זכרים (ז) שניהם לכהן זכר ונקבה הזכר לכהן שני זכרים ונקבה אחד לו ואחד לכהן רבי טרפון אומר הכהן הזכר בורר לו את היפה רבי עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר מת אחד מהן רבי טרפון אומר יחלוקו ר׳ עקיבא אומר [24] המוציא מחבירו עליו הראיה [25] שתי נקבות אין כאן לכהן כלום [26] אחת ביכרה ואחת לא ביכרה (ג) וילדה שני זכרים אחד לו ואחד לכהן ר׳ טרפון אומר הכהן בורר את היפה ר׳ עקיבא אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחייב במתנות רבי יוסי פוטר שרבי [27] יוסי אומר כל שחליפיו ביד כהן פטור מן המתנות ורבי מאיר מחייב מת אחד מהן ר׳ טרפון אומר יחלוקו ר׳ עקיבא אומר [28] המוציא מחבירו עליו הראיה [29] זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: **גמ׳** צריכא דאי אשמועינן קמייתא בההיא קאמר ר׳ עקיבא [30] דתרי מחדא אבל (ז) דחילון שלא ביכרו דתרי מחדא וחד מחדא אימא מודי ליה לר׳ טרפון דהך דילידא חד שביח טפי ואי אשמועינן הא בהא קאמר רבי עקיבא דתרוייהו לא ביכרו אחת ביכרה ואחת שלא ביכרה דהך דילידא חד שביח טפי. קסבר מעולה: ממני׳

שילה שני זכריס המס קמאר ר״ע כהן עוטל כמוס: משום דתרי מחדא. לחל נפוק ומפקח מילתא ממזיגו עליו הרחיק: אבל שתי רחלים. שילדו שני זכריס ונקבה לתרי [31] נפקו ממלא ומל ממלא: אימא מודי ליה [32] רבי טרפון. לכהן עוטל כל מת סיפה לפיכך הוא יפה עילא יחיד ולא סיפא הנקבה עמו וחסו ולמי כגול גמור: (ו) [33] והך דילידא חד שביח טפי. קסבר מעולה: ממני׳

עין משפט נר מצוה

נא א מיי׳ פ״ט מהל׳ מכירה הל״ג:

נב ב מיי׳ פ״ט מהל׳ מכירה הלכה ה סמג עשין רכ טוש״ע יו״ד סי׳ שז סעי׳ 5:

נג ג מיי׳ שם הל״ו טוש״ע שם סעי׳ 5:

נד ד ה ו מיי׳ פ״ט מהל׳ מכירה הלכה ג סמג עשין רכ טוש״ע יו״ד סי׳ שז סעי׳ 5:

נה ז מיי׳ שם סמג עשין קמד טוש״ע יו״ד סי׳ שז סעי׳ 3:

נו ח ט י מיי׳ שם טוש״ע שם סעי׳ 7:

שיטה מקובצת

א) יוסי אע״ג דאין חליפיו נמי פטור והא דקתני חליפיו לדבריו: ב) אין חליפיו ביד כהן נמי פטורנא דאי: ג) היכא דחליפיו ביד אות ך׳ נמחק: ד) לא קמ״ל אמר רב פפא אות ר׳ נמחק: ה) אלא הואיל וכהן בא עליו משני תיבות בספק בכור ואות ר׳ נמחק: ו) מתנות ואפילו ספק: ז) דאיכא בר״א דכהן הוא אמר רבי אמי: ח) חייא בר אבא א״ר יוחנן משל: ט) כהן. עיין בתוס׳ לקמן דף לה ע״ב: י) דניחא ליה אות ר׳ נמחק: יא) שתי רחילות. עיין בתוס׳ דף ט: יב) עקיבא דכהן נוטל כחוש משום דתרי מחדא היא דאיתילד ואיכא למימר קמא ברי ואיכא למימר בתרא ברי ואמר ליה לכהן זיל ואיתי ראיה ואפיק אבל: יג) עליו הכהן משני כו׳ יוסי תלמוד״א דהואיל: יד) תיבות ודאי טפמא לאו נמחק: טו) הוא חייב הס״ד: טז) מחבירו עליו הראיה: יז) פסידא כגון היכא דאיכא ספיקא דמפסיד בעל: יח) דתרי זכרים מחדא נפקו: יט) ליה לר׳ טרפון: כ) דהך דילידא אות ר׳ נמחק: כא) הוי כספק: כב) כמו יחלוקו דר״ש: כג) גבר כיון דאין אחד מהם מוחזק צריך לומר: כד) לתקן כאן גבי תיבת כמו נמחק ותיבת כן ל״ש: כה) ומשעבד ליה חציון אי נמי וכר תיבת נפשיה נמחק:

חשק שלמה על ר״ג

ו) נלפש ליל פפל פמח פכיכס ופמח לא מכיכה דפכ׳ פלא פמיר פפי והו״מ פימל פכמן פכ״מ ניעיכ׳ יוסי׳.

מסורת הש״ס

א) ב״מ ט:, ג) [נקמן נח. פפחים ד: ב״מ כט:], ג) [נקמן לה:], ד) ל״ל מלמחל ונ״ל ר״ק לגמריס, ה) פפכר דפומר עי׳ ר״ק, ו) פומס חמח הנפלפרת פין ר״ק, ז) נר׳ פרפין ר״ק, ח) פפכ׳ ר״ק, ט) ר״ק ל״ל פל׳ ר״ק, י) ב״מ ס״ג, כ) ניעיין עז ע״ב.

הגהות הב״ח

(ו) גמ׳ מנלנו דניחא ליה: (2) במשנה שני זכריס נוחן שיהס: (ג) שם גז מיכרה וילדו כו׳ ר׳ מאיר כ״ל ומוס ו׳ נמחק: (ד) גבי פפל שתי רחלים שנפ שנפ מיכרו: (ה) רשיי ד״ה שמניח וכו׳ ממניו עליו הוראיה ומפני׳: (ו) ד״ה דהך דילידא חד:

רבינו גרשום

כל שחליפיו כו׳ אלמא דשמעיה משום חליפין: מהו דתימא ר׳ יוסי לא בעי חליפין אלא לדבריו דר׳ מאיר קאמר וכר׳ לחכי איצטרך ר׳ אלעזר למימר דחייב: בספק מעשר כגון קרא דחשיבי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי ששלשתן מקודשין העשירי מעשר ותשיעי נאכל במומו ואחד עשר קרב שלמים והיינו ספק מעשר שפטור מן המתנות דאין יכול לבוא עליו משני צדדין וכ״ש מעשר ודאי שפטור דהוי קדשים קלים וישראל אכיל ליה בולה חוץ מאימורין: ור׳ מאיר מחייב אלמא דאין מחייב ר׳ מאיר אלא בבכור דבא משני צדדין אבל במעשר לא מחייב ולא איצטריך דרב פפא: אכתי איצטריך מהו דתימא ר׳ מאיר כו׳ קמ״ל רב פפא לדברי הכל: **ואמאי** יחלוקו הא אמר איהו דהכהן בורר לו את היפה דהחזוא דבריא נפק ברישא: ונידחזי השוחא אי שמן מית והיינו דבריא דכהן הוא כו׳: חזר בו ר׳ טרפון מאי דאמר מצירקא בורר אלא סבר ר׳יחלוקו אפי׳ שניהם חיים: ר׳ עקיבא אמר המוציא מחבירו עליו הראיה כו׳ כלומר דבריהם ב״ש קאי והכהן בעי איתרי ראיה: **לשנים שהפקידו אצל רועה** שתי בהמות ומתה אחת מהן ואין יודע הדועה של מי המתה ההוא הדין שמניח החייה ביניהו ומסתלק והי ממון מוטל בספק חולקין. כך האחד שהוא חי מנח ביניהן בין כהן לישראל היולכן חולקין: **לאחד שהפקיד אצל בעל הבית בהמה אחת** ותרבה בפדרו ומת אחד מהעדר ואין יודע אם משל בעל הבית הוא או של מפקיד ההוי הדין המוציא מחברו עליו הוראה: **אלא במאי פליגי** הואיל ור׳ חייא אמר דנראין דברי זה ודברי זה ומביא ראיה

לזה ולזה אלא במאי פליגי אמאי לא מדרי אהדדי והלא שניהן שוים שהפקידו אצל רועה דהכי דיינן ושוין נמי באחד שהפקיד אצל בעל הבית. (לאו) ר׳ עקיבא פליג בשנים שהפקידו אצל רועה אע״ג דאיכא למימר שרועה מניח ביניהם ומסתלק אפי׳ הכי קאמר ר׳ עקיבא שהמוציא מחברו עליו הראיה: ור׳ טרפון פליג באחד שהפקיד אצל בעל הבית דכיון דאיכא למימר שהפקידו אצל הדועה היינו אם מסר בעה״ב בהמתו שלא ביכרה לרועה ויש עליה נמי רשות כהן וילדה ב׳ זכרים ברשות הדועה ודאי יש דין שיחלוקו: **ובאחד שהפקיד אצל בעה״ב וכו׳** בחצר בעה״ב: והכהמה מסרה בעה״ב לרועה כהן ר׳ טרפון סבר אקנויי אקני ליה בעה״ב לרועה כהן מקום בחצרו שיהיה בכורו שם דניחא ליה לבעה״ב דעבידי מצוה בחצרו שיגדל בכורו של כהן שם והוה ליה כשנים שהפקידו אצל רועה שנים הם הכהן ובעה״ב והחזר הוא הרועה שיש לשניהם רשות בה: שמניח זה ביניהן הילכן יחלוקו ור׳ עקיבא **סבר כיון דאית ליה פסידא** לבעל הבית דמית הבכור ואתי לאפסודי מתח ומשום הכי לא מקני ליה מקום והוה ליה כהן אצל חצר כאחד שהפקיד אצל בעה״ב והמוציא מחברו ע״ה להחזי נקט שנים שהפקידו אצל רועה ואחד שהפקיד אצל בעה״ב שכן דרך בני אדם ב׳ מפקידין בהמתן אצל רועה ואחד דרכו להפקיד אצל בעה״ב: **דהך דילידא חד שביח טפי** שהיה בריוח שלא דחקו אחר והוא הבכור דאי לימא אפי׳ ר״ע מדחה דיטול השמן הכהן: **בהא** ב׳ רחילות שלא ביכרו קאמר ר״ע דהכהן נוטל כחוש משום דתרוייהו **לא ביכרו** ומספקא לן איזו ילדה הכחוש אם זו שילדה זכר ונקבה אם זו שילדה זכר לבורו שצריך ראיה דהא לא בכיר שביח טפי ורישול הכהן הבורא צריכא דבכולהו פליג ר״ע:

מתני' יוצא דופן. [ב] כתוב אינה דרך דופן (ג) [ד]הכא במאי עסקינן (לזכרים ולא) לנחמים ולא ללידה שכבר יצא מהר קודם לו: שניהם ירשו כו'. דקסבר כהן דמספקא ליה טרפון כתוב הן דמספקא ליה טרפון [ה]בפרק ב' הצריך [ו]פרים. שהכהן צריך שיהא הפרט עמו: מפרט הצריך [ז]כ"ל. יש שהפרט צריך שיהא הכהן עמו: כיצד קדש לי כו'. הן ריצה לו פירוסה דכהן הוא שלא מגיעתה ומיפק: כל בכור. כלל אפי' נקבות ת"ל [ח]זכר לבכור. כלל אפי' יולד נקבות ונלמד הזכר זכר ולפרט השני ממה לחמורה על שלא עשרה מדות שהפרט עה למעט את הכלל ממעטו והעמידו על הפרט ואין בכלל אלא מה שבפרט שהרי זה דומה לכלל ופרט השני אינו אלא לחמורה על הכלל ופ

פרה וחמור בנות שלש ודאי לבהן. מיז לפרט ליולדת תוך שמי שניז למעוטי יולדת ממר יולדת [לרמות] (לרמות) ליכת מילי אלא ממעטינהו דקתני פליגי: אי ס"ד בבור לדבר אחד. (ממעט) נכור ויולדת ממר יולדת תוך שנתה ופירש בקונטרס פ"ג דאי למעוטי יצתה נקבה לפניו. דלך לחם מפטר לחם נפקא אלא למעוטי יולדת ממר יולדת דלך דופן מין שמי [לרמות] (לרמה) ליכת מילי אלא ממעטינהו דקתני פליגי: אי ס"ד בבור לדבר אחד. (ממעט) נכור ויולדת ממר יולדת תוך שנתה ופירש בקונטרס פ"ג דאי למעוטי יצתה נקבה לפניו. דלך לחם מפטר לחם נפקא אלא למעוטי יולדת ממר יולדת דלך דופן מין שמי [לרמות] (לרמה) ליכת מילי אלא ממעטינהו דקתני פליגי: אי ס"ד בבור לדבר אחד.

מלין במשנתנו פ"ג דגדולה יולדת בכל שנה כעניז שפי' רש"י ז"ל גמ' גמי דמר יולדת מינה מוכחת ויולדת תוך שנתה ופירש בקונטרס שהגדולות מוכרות ויולדות כמוך שנתן הקטנות היולדות מין מוכרות ויולדות כמוך שנתן מין לפרט כן דהכא ממר' ברייתא מין מעמידין (ס"ו דף מ:) גמי ואת בניהם כלו בצית מי בפמותה מצת שנתן מי קילתה והתנן פרה וחמור בנות שנתן ולתי לכהן ס"מ [ב] תוך שניס לא ילדה כלו: **ובנסה** שליא ובאשה שפיר ושליא. כפי' בהמה המקשה (מלין דף מג.) תנן שליא שיצתה מקצתה מקורה בחלבה כסימן ולד בחמה כך סימן ולד בבהמה ממעט בחמה ומיתה [ג] לחכי תנן הכא בהמה כמו בחמה ואיתא ספרים דלא גרסי הכא כן גרסי סימן וולד בחמה סימן וולד בבהמה ובי מומר שיש לישב הגירסא דמשום דשפיר אינו סימן ולד בבהמה כמו בחמה ומקשה ונקט כי האי לישנא דמ"ס שליא היא סימן ולד בחמה ולד בבהמה כמו בחמה: **ברובא** דאיתיה קמן כמו תשע חניות. כלי מלי למימר ולימעמיך מי פליג ר' מאיר הכם [ד] לחמרי רמים להטות כחיב (שמות כג) ומהכם ילפינן מקע מניות בפ"ק דמולין (דף י"ט.): **איש** בתב [ה] רחמנא ומקשינן אשה לאיש. משמע הכא דחלית קטנה פקולה לתוריית כמו קטן ומימה דממני' [ו] פרק מלות חליצה (יבמות קי.) מיבולמי גרסינן החולצת [ז] מן הקטן חליצתה פקולה קטנה שחלצה מחלוץ מסחגיל ואם לא חלצה חליצתה כשרה וכן יש גמקנת ספרים שלנו וקחמר עגמ' [ח] זו דברי ר' מאיר דקחמר לים כחב בפרשה ומקשינן חצה לים משמע דמוכח ר' מאיר דחליצתה כשרה דיעבד אלא [ט] לכחלה אינה פולמת ולרבנן פולמת אפי' לכחלה וכירושלמי נמי פוקיס לה כר' מאיר וכרוב ספרים שלנו גרסינן חליצתה פקולה אבל קטה ל"ש [י] דלמנה בחלי אינן דקחמי בגמרא דלילי [יא] חכם וחכמה וקטן ולישתי הכי החכם שחלצ והחכמה שחלצה מן הקטן וקטנה פקולה אבל קטה חליצתה כשרה ואפילו הכי קחמר בגמרא דלילי [יב] חכם וחכמה וקטן וקטנה לא [יג] חולצין ולא מייבמין דברי רבי מאיר אמרו לו יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש [יד] מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר [טו] (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סרים נינהו זיל בתר [טז] קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא מחוורתא

אי למעוטי היכא דיצתה נקבה לפניו מפטר רחם נפקא אלא שמע מינה בכור למעוטי היכא דיוצא אחר יוצא דופן אמר ליה רב אחא מדפתי לרבינא אי סלקא דעתך בכור לדבר אחד הוי בכור תינה היכא דיצא זכר (ו) [יז] יוצא דופן וזכר רחם דלא קדוש [יח] דאימעוט לידה מבכור דבכור איכא בכור לזכרים (ה) ומרבינן דקרא לה מיעט למעוטי מלא מד [יט] [כ] ממבכרת דיולא ממר יולא דופן זכר קממעט ולא יולא ממר יולא דופן נקבה ומשמי קמני בנריימת ממם [כא] לפליגי יולא ממר יולא דופן ולא (ו) פליגי ניז זכר לנקבה: **אלא** מחוורתא כדאביי. דממעטינהו [כב] הני לכל מילי משום הכי מיממעיט כולהו [כג]:

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

הלוקח [א]בהמה מן העובר כוכבים ואינו יודע אם ביכרה אם לא ביכרה רבי ישמעאל אומר עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מכאן ואילך ספק [ב] פרה וחמור [ג] בנות שלש ודאי לכהן מכאן ואילך ספק אמר לו רבי עקיבא אילו בולד בלבד הבהמה נפטרת [ד] (ג) כדבריך אלא אמרו [ה] סימן [ו] הוולד בבהמה דקה טינוף [ז] ובגמה שיליא [ח] ובאשה [ט] שפיר ושיליא זה הכלל כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן בלום וכל שלא ביכרה הרי זה לכהן [י] ואם ספק יאכל בעומו לבעלים: **גמ'** מיכן ואילך [יא] אמאי ספק הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות מתעברות וילודות בתוך שנתן נינהו והא ודאי מילד אולד לימא רבי ישמעאל כר' מאיר ס"ל [יב] דחייש למיעוטא אפי' תימא רבנן כי אזלי [יג] בתר רובא ברובא דאיתיה קמן בנן [יד] תשע חניות וסנהדרין אבל רובא דליתיה קמן לא אזלי רבנן בתר רובא והא קטן וקטנה דרובא דליתיה קמן וקאזלי רבנן בתר רובא [טו] דתנן [טז] קטן וקטנה לא [יז] חולצין ולא מייבמין דברי רבי מאיר אמרו לו יפה אמרת שאין חולצין איש כתוב בפרשה ומקשינן אשה לאיש [יח] מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר [יט] (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סרים נינהו זיל בתר [כ] קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא מחוורתא

הדרן עלך הלוקח עובר פרתו

הלוקח בהמה: עז בת שנתה. שילדה ממון שנתה: ודאי אותו הולד לבהן. דקודם לכן לא ילדה: **ספק.** ילדה ואיכל נמומו לבעלים (ו). ספק של פטר חמור מפרים טלה והוא לבעלמו: **טינוף.** מפרש בגמ' שמא טנפה ממון שנתה (ה) ויהוי [כא] סימן ולד ומפטרה מן הבכורה הלכך אפי' עז בת שנתה ספק היא: **שפיר.** עור (ע) טרם הולד: **גמ'** ר' מאיר חייש למיעוטא. כלקמני לקמן קטן וקטנה: **תשע חניות.** כולן מוכרות בשר שחוטה ואמת מוכרת בשר נבילה ומפלפת מחיכת בשר לשם בקרקע כשרה לכל דפרים מרובה פרים וסיינו רובא לחיתיה קמן שהרי המנויות לפניו: ומנהדרין. כגון שיש עשר מזכין ואחד עשר מחייבין לחמת הלך אחר רוב בהמות שבכל העולם: **פוגעין בערוה.** לכיון דלחיה לחויה להוליד לא קיימן הכי והיה הבכור מחר חלד ופקעה מהן חוית ייטס וקיימו בחיקול (י) [כא] (מיטוס) חשת לחת: רופא

מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר [כב] (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סרים נינהו זיל בתר [כג] קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא מחוורתא

ונ"ל דלרבנן דהכא דמקשינן חצה לים מחמת בעלמא היא ומעמת משום דגזרינן חצה חטו לים לי נמי גזרינן חליצה חטו יבום וכן משמע בירושלמי דקחמר בגמרא להחיה משום דגרסי החם חליצתה כשרה כי שמעון בריבי יוסי דעת קומי כי מה בין קטן מה בין קטנה חמר ליה לים כחב בפרשה פרם הכא וגבמה יבמתו חלין לעניי הזקנים מ"מ ר' מנא חמר לה [כד] חתם רבי יחמן [ו] בהנא בשם ר' יוחנן דלרבי מאיר היא דחמר לין מולין ולין מיבמין חת הקטנה שחת ממנה לילוחת משמע הכא ומיהו לין מילה חם יפה לחמרת שלין מולין [ז] כר' [ו] ולין מיבמין חת הקטנה שחת ממנה לילוחת [כה] וכירושלמי לין מוכיר כי חס טעם יבום חצל טעמת לחין מולין חס הוה מדלנן הוי גזירה חצה חטו ולמחי לים גרסינן בספרים שלנו פקולה יש לפרש לחי עריב ליה כהדי תרם ותרשת וקטן וקטנה חיכת פלוגתת והת לחנת חמלן משמגדיל לחמזוקת דלוקת למ"ד פקולה חמלן משמגדיל חצל למ"ד בשרה לפי' לכחלה לח חמזור ומלוך ועד י"ל למ"ד בריס כל הגט (גיטין כה.) קטן [ח] ואפילו פסולין ולין פוסלין חילמיך לחשמועינן גי קטנה חמלן לחשמועינן דחלילה פקולה ופוסלת על החמס [כו] וס"ח לינה לחי פוסלין חילמיך לחשמועינן דחלילה פקולה לחשמועינן דחלילה פקולה לחמלן משמגדיל לכן נלחה דגרסי' בשרה כמו בירושלמי ניחוי לי מלי מסום הכי מיממעינן כולהו [ט]: **הדרן עלך הלוקח עובר פרתו**

הלוקח בהמה: עז בת שנתה. שילדה ממון שנתה: ודאי אותו הולד לבהן. דקודם לכן לא ילדה: **ספק.** ילדה ואיכל נמומו לבעלים (ו). ספק של פטר חמור מפרים טלה והוא לבעלמו: **טינוף.** מפרש בגמ' שמא טנפה ממון שנתה (ה) ויהוי [כא] סימן ולד ומפטרה מן הבכורה הלכך אפי' עז בת שנתה ספק היא: **שפיר.** עור (ע) טרם הולד: **גמ'** ר' מאיר חייש למיעוטא. כלקמני לקמן קטן וקטנה: **תשע חניות.** כולן מוכרות בשר שחוטה ואמת מוכרת בשר נבילה ומפלפת מחיכת בשר לשם בקרקע כשרה לכל דפרים מרובה פרים וסיינו רובא לחיתיה קמן שהרי המנויות לפניו: ומנהדרין. כגון שיש עשר מזכין ואחד עשר מחייבין לחמת הלך אחר רוב בהמות שבכל העולם: **פוגעין בערוה.** לכיון דלחיה לחויה להוליד לא קיימן הכי והיה הבכור מחר חלד ופקעה מהן חוית ייטס וקיימו בחיקול (י) [כא] (מיטוס) חשת לחת: רופא

מה טעם אין מייבמין אמר להם קטן שמא ימצא סרים קטנה שמא תמצא איילונית ונמצאו פוגעין בערוה ורבנן זיל בתר [כב] (רובא) קטנים ורוב קטנים לאו סרים נינהו זיל בתר [כג] קטנות ורוב קטנות לאו איילונית נינהו אלא אמר רבא מחוורתא

ונ"ל דלרבנן דהכא דמקשינן חצה לים מחמת בעלמא היא ומעמת משום דגזרינן חצה חטו לים לי נמי גזרינן חליצה חטו יבום וכן משמע בירושלמי דקחמר בגמרא להחיה משום דגרסי החם חליצתה כשרה כי שמעון בריבי יוסי דעת קומי כי מה בין קטן מה בין קטנה חמר ליה לים כחב בפרשה פרם הכא וגבמה יבמתו חלין לעניי הזקנים מ"מ ר' מנא חמר לה [כד] חתם רבי יחמן [ו] בהנא בשם ר' יוחנן דלרבי מאיר היא דחמר לין מולין ולין מיבמין חת הקטנה שחת ממנה לילוחת משמע הכא ומיהו לין מילה חם יפה לחמרת שלין מולין [ז] כר' [ו] ולין מיבמין חת הקטנה שחת ממנה לילוחת [כה] וכירושלמי לין מוכיר כי חס טעם יבום חצל טעמת לחין מולין חס הוה מדלנן הוי גזירה חצה חטו ולמחי לים גרסינן בספרים שלנו פקולה יש לפרש לחי עריב ליה כהדי תרם ותרשת וקטן וקטנה חיכת פלוגתת והת לחנת חמלן משמגדיל לחמזוקת דלוקת למ"ד פקולה חמלן משמגדיל חצל למ"ד בשרה לפי' לכחלה לח חמזור ומלוך ועד י"ל למ"ד בריס כל הגט (גיטין כה.) קטן [ח] ואפילו פסולין ולין פוסלין חילמיך לחשמועינן גי קטנה חמלן לחשמועינן דחלילה פקולה לח

רובא דתלי במעשה. כגון עיטור הבהמה דתלי בהרבעה ואיכא למימר שמא לא עלה עליה זכר הילכך קפק: ואני איני אומר כן. ימי מולן עליך בלשון שמועתי מלא בלשון אחר ולקמן מפרש מאי איכא בין סבריה לגמריה: במאי קמיפלגי. ר' יעקב"א דר' יהושע דקתני

מחוורתא רבי ישמעאל כר"מ ס"ל דחייש למיעוטא. ומטעם קמון מיעוטא דלין מטעברות לחזקה דמחזקת שלא ילדה ומיתבע ליה רובא לין למוקמו ולמי נכור לנא הוי מלא פלגא ופלגא כדאמר בר"פ בתרא דיבמות (דף קיט.) ומס המרכתי והא דמטהרינן בפרק קמפק טומאה בפרק לפוך לידה (חולין דף פו.) היינו משום דלפילן מקמטה[ט] ליתהר כהכר שמין בו דעת ליעמל ולהכי קאמר התם אם אמרו קפק לימור טומאה למהר ילמרו קפק לימור להימר: **רבינא** אמר אפילו תימא רבנן. תימה לנא מאמי הכי בר"פ בתרא דיבמות (דף קיט. וסס) אמתני' לנא תנאה ולא תמייהם עד שאמרו שמא [מעוברת] היא נרתה ור"ל דאמאי לנא מקשי ליה מתני' כמו תמיהים דהתם[כ] לפעמים דהתם שרין להרבע כלאמר שהשוכר את הפועלים (ב"מ דף נא.) מותר להכנים כמכמול בשפופרת: **ורבי** יהושע סבר חוששין לטינוף. ופ"ת הא[כ] קא משקיע לקמן דרבי יהושע לא מיים למיעוטא כלדייק ממתני' דילמא מלאה ר' יהושע אומר מינה מוסמת ופ"ר היכי מיים הכא למיעוטא למטעפות ועוד לכאי הא גוונא להכא לפילו ר"מ לא מיים כלאמר ברים פרק בתרא דיבמות (דף קיט:) להיכא לאיכא רובא ומזקה הוי המיעוט מיעוט למיעוטא והכא איכא רובא לטין מנפות וחזקה שהיא מחזקת שלא ילדה ו"ל דמ"מ לא הוי ולאי נכור[כ] שניתן לכהן לאיכא חזקת ממונא דעדיפא והמוליא מחבירו עליו הלאה ולפילו לרב לאחל בממונא לאר הרוב להאיא להכוכר שור לחבירו ונמנא נהמן (ב"ק דף מו.) היינו משום לאמר קים לי בנפשאי שאני מן הרוב מ"ג ים לאחלק בין ממון שאין לו מוצין לממון שיש לו מוצין ומיהו היכ קלא מימה לאעין לקוט בגיזה ועבודה ולעניו ליקבע למזבח מעיד ולאי נכור לאחלין מהר רובא ומזקה ועלמה לתרץ לאכי מיתין למיעוט דמטעפות משום דרוב מהמות מתעברות כממניעות לומן שרלויות להמעבר[ט] (מתעברות): **לקולא** לא חייש. ופילו לכהן יתן כין דקרב למזבח[מ] ומיהו גבי ממורה קשה להוה לן להעמיד ממון ביד בעלים ולא ניחל כהר רובא לפילו רב מודה הכא לאין מחוורתא ר' ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה דחייש למיעוטא דמיעוט לייט ולאי נכור סבר לאי נמי טעמא לא מיפטרא: לחומרא. כגון גבי ריפא דממעתא לאי הוה מחזינן כהר רובא הוה מחזינן ליה פשוט ולאי[ז] (להא) מכאן[ח] ואילך[ז] (והא) הילכך מייב למיעוט לחומרא ומשוי ליה קפק לנבל הכא לי מייב למיעוט קולא הוא לאפילו נא שמא מצוי ליה קפק: גמריה. לנבל לאמרו[ט] (אין ליה דזעירי): סבריה. ואני אימר כן כו': [י] **טינוף** במוף ששה. שלאימה שהאמילה לעוף מתחלת אדם שביעי: אין טינוף פחות מל' יום. לקיטה מקבלת זכר עד ל' יום: לגמריה. [כ] לנא[כא] ידעינן שטינופה נת שמה אדם יחמעאל פליג לאמר נת שמה ואאי לכהן וקס"ל לאיכו מפילו ילדה כתוך שמה קפק לנאמ טינוף כתוך ג' אדמים או ד' מצולה טינוף כתוך ג' ומזרה וילדה כתוך שמה ואיכא לאחזין לנא טינוף [כב] עד סוף ששה וטינופה בסוף ששה כלאמר רבי יהושע בסבריה ההוא נכור מעליא הוא לההוא טינוף לאו טינוף גמור הוא אדם לנא טינוף היה לא הוה ילדה כתוך שמה עד יום אחד כשמה שהיה לטינוף הוי כל אדם שבעי לזעירי וה' אדמים[כג] ימי העיבור הרי כלאמה שמה ולא אלד עד למחר לכל אדמי עיבור נעינן שלאמים ואחר כך יולדת למחר כלאמרינן בפרק נדה (דף מ:) ויתן ה' לה הריון[כד] בגימט' רע"ח ומ' אדמים של ל' יום הוו ר"ע יאמים ויום רע"א כתב קרא לזולדת: לסבריה. ואף על גב לאחזינא לנא טינוף עד סוף ששה שמא נמי אפיקא הוא לנא ליה לזעירי:

לגמריה

מחוורתא ר' ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה דחייש למיעוטא רבינא אמר אפילו תימא רבנן כי אולי רבנן בתר רובא ברובא דלא תלי במעשה אבל רובא דתלי במעשה לא ת"ר עז בת שנתה ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק רחל בת שתים ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק פרה בת שלש ודאי לכהן מיכן ולהלן ספק חמורה כפרה ר' יוסי ברבי יהודה אומר חמורה בת ארבע שנים עד כאן דברי רבי ישמעאל כשנאמרו דברים לפני רבי יהושע אמר להן צאו אמרו לו [ל]לר' ישמעאל טעית אילו בוולד בלבד הבהמה נפטרת היה כדבריך [ל] (אלא) [א] סימן הוולד בבהמה דקה טינוף ובגמה שליא ובאשה שפיר ושליא ואני (ל) [ב] אין אני אומר כן אלא עז שטינופה בת ששה יולדת בתוך שנתה רחל שטינופה בת שנתה יולדת בתוך שתים אמר ר' עקיבא אני לא באתי לידי מדה זו אלא כל שידוע שביכרה אין כאן לכהן כלום וכל שלא ביכרה הרי זו לכהן ספק יאכל במומו לבעלים במאי קמיפלגי ר' ישמעאל ור' יהושע לימא בטינוף פוטר קמיפלגי רבי ישמעאל סבר טינוף אינו פוטר ורבי יהושע סבר טינוף פוטר אי דחזינן [ג] דטינוף דכולי עלמא לא פליגי דטינוף פוטר והכא בחוששין לטינוף קא מיפלגי רבי ישמעאל סבר אין חוששין לטינוף ור' יהושע סבר חוששין לטינוף ולא חייש והאמר רבא מחוורתא רבי ישמעאל כר"מ ס"ל דחייש למיעוט כי חייש לחומרא לקולא לא חייש ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא חייש והכא במטנפת וחזרת ויולדת בתוך שנתה קמיפלגי דרבי ישמעאל סבר מטנפת אינה חזרת ויולדת בתוך שנתה והא מדאוליד ודאי לא טניף ור' יהושע סבר מטנפת חזרת ויולדת בתוך שנתה ואני איני אומר כן אלא עז שטינופה בת ששה יולדת תוך שנתה רחל שטינופה בת שנתה יולדת בתוך שתים מאי איכא בין גמריה לסבריה [ד] שטינופה בסוף ששה ואיכא בייניהו דזעירי דאמר זעירי [ה] אין טינוף פחות משלשים יום לגמריה אית ליה דזעירי לסבריה לית ליה דזעירי ואיבעית אימא דכולי עלמא אית להו דזעירי והכא ביולדת למקומטין קמיפלגי

לגמריה

ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא חייש. מעיקרא נמי הוה מצי למימר [ו] לקולא לא חייש משמע להיינו לר' ישמעאל אבל לר"מ אפי' מ"ש ומ"מ לא לדקדק מכאן להא לר"מ חייש למיעוטא היינו מדלוריימא מדחייש הכא לפילו להקל להיינו [ט] שלא [מ] נומנו לכהן לאי מחזינן ממון מאר הרוב מ"ג ים לאחלק בין ממון [מא] מתעברות כממניעות לומן הלאוויות למתעבר שמקניא למיעוטא וכפ' לין מעמידין (פ"ו דף לד:) גבי גמינא בית חוניקי אמר ר"מ חייש למיעוטא וגזר רובא אמו מיעוטא ולא גזר שאר מקומות אמו מותו מקום משמע לאמותו מקום נמי [מב] לאו מדלוריימא שלא מדרבנן משמע גזירה אמו מיעוטא וכפ"ק דחולין (דף יב.) נמי לפרין לר"מ פסח וקדשים מאי לאכל למימר לפרה לאמר מאוה מאי לאכל למימר לפרה לאמרת משמע דמדרבנן חייש למיעוטא ולפילו גזר בשאר מאוה בפסח וקדשים לא גזר לנא לפסר ולפ על פי שנא יכלו להעמיד שם גזירתם הטעידוה היכא לפסר ה"ג מדלוריימא היכא לפסר [מג] לפסר היכא לנא לפסר לבדוק לא לפסר לאם לימא מדלוריימא מן מילוק אין לפסר לנא לפסר לא היה להכמים למוש ולגזור היכא לפסר כיון שרלוי [מד] שום מקום שנא מצו לנא כגון היכא לנא לפסר ומיהו היכא מקיימא למיעוט נרלה לחזקה מקיימא למיעוט לחייש ר"מ למיעוטא מדלוריימא [מה] ומזקה גבי מיעוט [ו] ועוד רוצה להמיר ביקוי הדם (חולין דף פו:) למעוט מומו ומת שאר מאר ממיעוט מרם שוטה וקטן [ז] ולפ על גב לאין רוב מעמידין מקולקלין [מו] ול"ת בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי ממצה מומצין הן ממעט דממי הוי מדרבנן לפילו לר"מ לקאמר עצו מיזוק לדבריהם ולמה לינו טעל לאוריימא לקמון מיעוט לאין מעברים לחזקה טעל ול"ל לאין זה ממעברות כממניעות לומן שרלויות להמעבר[מז] (מתעברות):

לקולא [א] לא חייש. ומפילו לכהן יתן כין דקרב למזבח[מ]

ומיהו גבי ממורה קשה להוה לן להעמיד ממון ביד בעלים ולא ניחל כהר רובא לפילו רב מודה הכא לאין מחוורתא ר' ישמעאל כרבי מאיר סבירא ליה דחייש למיעוטא דמיעוט לייט ולאי נכור סבר לאי נמי טעמא לא מיפטרא: לחומרא. כגון עיטור הבהמה דתלי במעשה לא עלה עליה זכר הילכך קפק: ואני איני אומר כן. ימי מולן עליך בלשון שמועתי מלא בלשון אחר ולקמן מפרש מאי איכא בין סבריה לגמריה: במאי קמיפלגי. ר' יעקב"א דר' יהושע לקמי לנבל לאמרו: [ט] **בטינוף פוטר פליגי.** לרבי ישמעאל לאמור ליה ולאי נכור סבר לאי נמי טעמא לאחזין לנא טינוף כתוך שמה מיפטרא: לחומרא. כגון גבי ריפא דממעתא לאי הוה מחזינן ליה פשוט ולאי [ז] (להא) מכאן [ח] ואילך [ז] (והא) הילכך מייב למיעוט לחומרא ומשוי ליה קפק לנבל הכא לי מייב למיעוט קולא הוא לאפילו נא שמא מצוי ליה קפק: גמריה. לנבל לאמרו [י] (אין ליה דזעירי): סבריה. ואני אימר כן כו': [כ] **טינוף** במוף ששה. שלאימה שהאמילה לעוף מתחלת אדם שביעי: אין טינוף פחות מל' יום. לקיטה מקבלת זכר עד ל' יום: לגמריה. [כא] ידעינן שטינופה נת שמה אדם יחמעאל פליג לאמר נת שמה ואאי לכהן וקס"ל לאיכו מפילו ילדה כתוך שמה קפק לנאמ טינוף כתוך ג' מדמים או ד' מצולה טינוף כתוך ג' ומזרה וילדה כתוך שמה ואיכא לאחזין לנא טינוף [כב] עד סוף ששה וטינופה בסוף ששה כלאמר רבי יהושע בסבריה ההוא נכור מעליא הוא לההוא טינוף לאו טינוף גמור הוא אדם לנא טינוף היה לא הוה ילדה כתוך שמה עד יום אחד כשמה שהיה לטינוף הוי כל אדם שבעי לזעירי וה' אדמים [כג] ימי העיבור הרי כלאמה שמה ולא אלד עד למחר לכל אדמי עיבור נעינן שלאמים ואחר כך יולדת למחר כלאמרינן בפרק נדה (דף מ:) ויתן ה' לה הריון [כד] בגימט' רע"ח ומ' אדמים של ל' יום הוו ר"ע יאמים ויום רע"א כתב קרא לזולדת: לסבריה. ואף על גב לאחזינא לנא טינוף עד סוף ששה שמא נמי אפיקא הוא לנא ליה לזעירי:

לגמריה

ואיבעית אימא בין לקולא בין לחומרא חייש. מעיקרא נמי הוה מצי למימר [ו] לקולא לא חייש משמע להיינו לר' ישמעאל אבל לר"מ אפי' מ"ש ומ"מ לא לדקדק מכאן להא לר"מ חייש למיעוטא היינו מדלוריימא מדחייש הכא לפילו להקל להיינו [ט] שלא [מ] נומנו לכהן לאי מחזינן ממון מאר הרוב מ"ג ים לאחלק בין ממון [מא] מתעברות כממניעות לומן הלאוויות למתעבר שמקניא למיעוטא וכפ' לין מעמידין (פ"ו דף לד:) גבי גמינא בית חוניקי אמר ר"מ חייש למיעוטא וגזר רובא אמו מיעוטא ולא גזר שאר מקומות אמו מותו מקום משמע לאמותו מקום נמי [מב] לאו מדלוריימא שלא מדרבנן משמע גזירה אמו מיעוטא וכפ"ק דחולין (דף יב.) נמי לפרין לר"מ פסח וקדשים מאי לאכל למימר לפרה לאמר מאוה מאי לאכל למימר לפרה לאמרת משמע דמדרבנן חייש למיעוטא ולפילו גזר בשאר מאוה בפסח וקדשים לא גזר לנא לפסר ולפ על פי שנא יכלו להעמיד שם גזירתם הטעידוה היכא לפסר ה"ג מדלוריימא היכא לפסר [מג] לפסר היכא לנא לפסר לבדוק לא לפסר לאם לימא מדלוריימא מן מילוק אין לפסר לנא לפסר לא היה להכמים למוש ולגזור היכא לפסר כיון שרלוי [מד] שום מקום שנא מצו לנא כגון היכא לנא לפסר ומיהו היכא מקיימא למיעוט נרלה לחזקה מקיימא למיעוט לחייש ר"מ למיעוטא מדלוריימא [מה] ומזקה גבי מיעוט [ו] ועוד רוצה להמיר ביקוי הדם (חולין דף פו:) למעוט מומו ומת שאר מאר ממיעוט מרם שוטה וקטן [ז] ולפ על גב לאין רוב מעמידין מקולקלין [מו] ול"ת בפרק הזהב (ב"מ דף נה:) גבי ממצה מומצין הן ממעט דממי הוי מדרבנן לפילו לר"מ לקאמר עצו מיזוק לדבריהם ולמה לינו טעל לאוריימא לקמון מיעוט לאין מעברים לחזקה טעל ול"ל לאין זה ממעברות כממניעות לומן שרלויות להמעבר[מז] (מתעברות):

לקולא [א] לא חייש. ומפילו לכהן יתן כין דקרב למזבח[מ]

ומיהו גבי ממורה קשה להוה לן להעמיד ממון ביד בעלים ולא ניחל כהר רובא לפילו רב מודה הכא לאין

רבינו גרשום

אלא מחוורתא כו'. בירבא דלא תלי במעשה כגון טרים ואיילונית דמעצמן הוה הכי: אבל רובא דתלי במעשה באחר לא אזלי בתר רובא אלא חיישי למיעוט מאי מעשה (בשמא) (דשמא) אם עלה עליה זכר אי לא: בפרה דבת שלש ודאי לכהן: עד כאן דברי ר' ישמעאל היינו כגון זו דבר' ר' ישמעאל: עז שטינופה בת ששה חדשים יולדת בתוך שנתה דטינוף הוי בחדש שביעי ומתעברות לסוף שביעי וטועונות ה' חדשים ויולדת לסוף שנתה ומטנוף פשוטה מן הבכורה: אני לא באתי לידי מדה זו דאיני יודע אם מטנפת בסוף ששה אם לא: אלא כל שידוע כר' ואם ספק וכר' ר' עקיבא מחמיר שהוא נוהג ספק בכל אפילו בת שנתה: ר' ישמעאל סבר טינוף אינו פוטר ומשום הכי קאמר ודאי לכהן דלא ילדה עדיין ואפילו אם טינפה קודם לא נפטרה בכך: ר' ישמעאל סבר [אין חוששין לטינוף] כיון דלא חזינא אין חוששין לטינוף הואיל דבתוך שנתה ילדה ורותי לא עבדה: והאמר רבא מחוורתא [ר' ישמעאל] כר"מ סבירא ליה דחייש למיעוטא אפילו הכא דליתיה קמן דלא חזינא הכא נמי ניחוש לטינוף אע"ג דלא חזינא: כי חייש לחומרא לחייבה בבכורה דמיעוט בהמה אין יולדת בתוך שנתה והך נמי איכא לא ילדה ומיחייבה בבכורה אבל הכא אם חייש למיעוט דטנופי היינו קולא ופטור מן הבכורה: ואני אימר אומר כן השתא מפרש הברייתא כגון אמר מר: מאי איכא בין גמריה לסבריה גמריה היינו אבל אמרו מאי שלמד מרבו. סבריה היינו ואני אומר ולדברי שניהם משמע טנף פוטר: כגון שטינופה בסוף ששה חדשים שנולדה כשמתחיל חדש השביעי ואיכא ביניהו דזעירי דאמר דטינוף לשלשים יום הוי: לגמריה שלא נאמר בה יולדת בתוך שנתה משמע שיום ראשון בתחלת שנה שנייה יולדת אית ליה דזעירי דילמא יום שלשים מטנפת ומתעברת

שיטה מקובצת

[א] לו' לישמעאל טעית ותיבת לר' נמחק: [ב] אלא אמרו סימן: [ג] ואני איני אומר כן: [ד] לסבריה כגון שטינופה: [ה] מה"ד לימא בטינוף: [ו] מבאן ולהלן הלכך: [ז] תיבות אית ליה דזעירא נמחק: [ח] דלא נקט שטינופה בת ששה אית ליה דזעירא ואדרבי ישמעאל: [ט] חדשים שלמים ימי: [י] הריון והריון בגימטריא: [יא] לשהר בדבר: [יב] לפעמים דבהמה צריך: [יג] תיבת קא נמחק: [יד] בכור שינתן לכהן דאיכא חזקה דממונא דעדיפא: [טו] להחעבר הס"ד ותיבות בו מתעברות נמחק: [טז] למזבח מטעם רוב ומיהו: [יז] למימר דלקולא לא: [יח] שלא ליתנו לכהן: [יט] דאיכא רוב דמתעברות כשמגיעות: [כ] לא אסר מדאורייתא: [כא] דאפשר לבדוק אפשר: [כב] שיש מקום תיבת שום נמחק: [כג] מדאורייתא מדמשהר גבי תינוק ועוד דרצה להחזיר: [כד] מקולקלין אלמא חייש למעוטא מדאורייתא היכא דאיכא חזקה בהדה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ואם תאמר: [כה] אושעיא עבד שהכניסה במרן שלה ועוד:

[ט] גמ' ואני איני אומר ק:

[ז] א מ"ר ס"ל מהלמת ממחות מלכה י עוס"ע ר"ל פיש שמו פעף ז:

הגהות הב"ח

חלב פוטר איבא ביניהו. פסק ר"ת דחלב לית ליה פוטר לנקמן בפירקין (קף מ:). מקשין כרשב"ג דאמר בלוקח בהמה מניקה מעובד כוכבים דפטורה מן הבכורה דלמא מרחמא אמ"כ ילדה לגוי מטעם אחר לחוד לא מיפטרא מי לחו דאמכא ולד בהדה לחזיא דמרחמא ליה ומעברה ממרחמן יולדת מיום לחמרן על אחר ליום. שמעי מדם ממיני מי שלו טיוף: ה"ג לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין. הלכך לא נקט קוף שמה: לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין לסבריה אמרינן. דלא גמר מהמה [ט] מקשה מקנת יום לחברתן על חדש ממיני לעטרה כבולה ויולדת בו ביום הלכך אפילו אין לזעירי ומעמידן ממרחמן יולדת מיום לחברתן על חדש להוי שנתו: מקצת היום. שגמר מדם ממיני מי שלו טיוף: ה"ג לגמריה לא אמרינן יולדת למקוטעין ואיבעית אימא לא אמרינן יולדת (ו) [ז] והכא במקצת היום ככולו קמיפלגי [ח] לסבריה אמרינן [ט] מקצת היום ככולו לגמריה לא אמרינן מקצת היום ככולו: אמר ר' עקיבא אני לא באתי לידי מדה זו אלא כל שידוע כו': מאי איכא בין ר' עקיבא לר' יהושע אמר ר' חנינא מסורא חלב פוטר איבא ביניהו ר' עקיבא [י] סבר חלב פוטר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אין חולבות אלא אם כן יולדות [יא] ור' יהושע סבר הא איבא מיעוטא דחולבות אע"פ שאין יולדות ומי חיישי ר' יהושע למיעוט והתנן [יב] [יג] היתה לה [יד] חמותה אינה חוששת יצאה מליאה חוששת ר' יהושע אומר אינה חוששת ואמרינן מאי טעמא דר' יהושע קסבר רוב מעוברות יולדות ומיעוט מפילות [טו] וכל היולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות ממוך מיעוטא דמפילות למחצה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן אלא איפוך [יז] והתניא חלב פוטר דברי ר' יהושע רבי עקיבא אומר חלב אינו פוטר ת"ר [יח] גדייה שילדה שלש בנות וכל בנותיה ילדו שלש שלש כולן נכנסות לדיר להתעשר א"ר שמעון אני ראיתי [יט] שעישרה בתוך שנתה למה לי למיתני שלש שלש תוליד חד מינייהו תלת ואינך תרתי תרתי איידי דאיכא חדא דלא סגיא בלא שלש תנא בולהו דילדו שלש שלש ולמה לי למיתני שלש כלל לילדו כולהו תרתי ותיהדר איהי ותוליד בהדיהן לימא

ומיתקמו ומתוך כך מדקדק ר"ת דהכי הלכתא דמיחזיין למיעוטא היכא דלמיכא מזקה בהדה כי הכא דהיכא מחזקה שלא ילדה ומפילו לא קיימא לן כרבי מאיר דמטהר בהדיא לדוב מיעוטא מטמאים (הד קף יח:) מטעם שמוך מיעוטא למזקה להחמיר מיהא מיחזיין ומע"ג דבפ"ק דחולין (דף יח:) משמע דאין הלכה כר"מ אפילו בחמיר דקאמר ר"מ בהמיס למיעוטא היכי אמיל בשרא מכל מקום היכא מזקה מסיעתו מיחזיין והכא היכא מזקה דהעמד בהמה מחזקת שלא ילדה וממוך מיעוטא דחולדת ומע"ג מחזיין יולדות למזקה והא דאמרינן פ"ק דחולין (דף ג:) לדוב מניין שלא שמיטה מומחין הן ולא אמרינן שמוך מיעוטא דאין מומחין למזקה דבהמה מחזקת איסור עומדת על שלא נשמטה ההוא רועה מצי הוא ומיטא מוצא כעין שמטו מיד הוא ומיטא מיד גיעין (דף ג:) [כ] ואפילו ר"מ דאמיס למיעוטא משם ספרי דדייני מגמר גמירי והמיעוטא לא שכיח ולא חיישינן לה ר"מ כדאמרינן בריש נעות מיס ליה ר"מ כדאמרינן בריש נעות כותים (מה דף נב) וכן י"ל בהאי ליעמות (דף קמח:) דמיס שמן להם קוף לדייעבד משמע מומחה ולא אמרינן שמוך מיעוטא דמלומים למזקה משמע מיס [כא] ומה שהממירו אם לכתחלה משום תומרת דמשמע מיס וגומס עמי לא מחזקין מיס אמר רועה להטיל עליו להשיח את שמשו [כב] וגם מתמרת דרומה מסבלי והדר מקדשי ומיעוטו מקדשי לסבריה דאמר יולדת למקוטעין בפרק שני (דף נ:) ויש לתמוה מהא דפריך הכא לר' יהושע דאמר חלב פוטר מהא דת"ר יהושע ביצמות (דף קיט.) יצתה מליאה אינה מוציאה כדמפרש לה מיד למיעוטא דזכרים ולומק מאוך כך לומר חיפוך ומאי [כג] קאמר שהיא ליכא מזקה שהלי מיעוטא לחולטת אימא מזקה ולפיכך מיד ועל כרחין מתניתין דהתם נמי מוכחת דיש חילוק דיעה לא מנמא ולא מתייסם כו' מפרש התם מטעם שמוך מיעוטא למזקה ולא פליג עליה ר' יהושע לומר דפליג בפיפא ור"ה גריסת דהדרה הוה ליה למשמוטינן דפליג בריסא ומע"ג דאימא מזקה וכ"ש בפיפא ו"ל [כד] כיון דמשמא גריסתא מיפכא לא שמא מלמרן מיהו מימה ללמאי דמפיך כ"ש דמקשי לן דכמן ר"ל דיהושע מלא פוטר אלמא לא מיחזיין למיעוטא ומע"ג דאימא מזקה שהלי מזקה ומהאי דיעמות משמע דלא פליג ר' יהושע מלא בפיפא אבל גריסא מודה ור' הוא מתרין דלא מצי מיעוטא דאימא מזקה שהלי מזקה שהלי מזקה שהלי מזקה [כה] שהוא חולין בעמי קדוש בכורה [כו] שהוא מיעוטא דפרקא ובפ"ק דחולין (קף ה:) [כז] דר' יוחנן [כח] סבר כר"מ [כט] דגמיעות מיא חוייקי דשמא כר' מאיר וטעמא דר"מ משום דחיים למיעוטא כדמפרש התם בפרקא ובפ"ק דחולין (קף ה:) [ל] דר' יוחנן מכל מקום מיעוטא כוחי ולא חיים למיעוטא המסוחים כדקאמר ר"מ התם גבי יינם מע"ג דאימא מזקה שהלי מזקה שהלי מזקה שהלי מזקה שמוי מוסה דלא מיחזיין למיעוטא ועוד דהתם שמא [לא] מיחזיין למיעוטא ועוד קשיא דמנוף מין מעמידין דר' יוחנן [לב] סבר כר"מ [לג] דגמיעות מיא חוייקי דשמא כר' מאיר וטעמא דר"מ משום דחיים למיעוטא כדמפרש התם בפרקא ובפ"ק דחולין (קף ה:) [לד] דר' יוחנן מכל מקום מיעוטא כוחי ולא חיים למיעוטא המסוחים כדקאמר ר"מ התם גבי יינם מע"ג דאימא מזקה שהלי מזקה שהלי מזקה שהלי מזקה שמוי מוסה דלא מיחזיין למיעוטא ועוד דהתם שמא [לה] מיחזיין למיעוטא ועוד קשיא דמנוף מין מעמידין (קדושין דף פ.) גבי רוב מיעוטא מטמאים משמע דר' יוחנן סבר כרבנן דקתני שמי לדבריס מין בהם דעת ליגמל ועמאום מכמים כמו שים בהן דעת ליגמל ומיהו מציו למימר לעמוס [לו] כדאמר דמילתיה דר"ש בן גמליאל [לז] סבר ר' יוחנן כוחיה דמשמע [לח] דמדפטר מטעם דלא מרחמא להמיך מע"כ ילדה [לט] ונפקא מינה היכא דחזיין דהוה לה מלא קודם לידה [מ] אם מע"כ ילדה מעיקרא] דהיינו לא מיפטרא מטעם מלא מי לחו טעמא דלא מרחמא ולפי זה אפשר [מא] דהוי רבן שמעון בן גמליאל סבר חלב פוטר ומין רמיא המשמא לר"ת למיעוטא היכא דלמיכא מזקה בהדה מהא דפסקינן [מב] הלכה כרבן שמעון בן גמליאל ומיהו קשה לר"ת בן גמליאל [מג] דאמר כל שהוה ר' יום מחלם מינו נפל הם לו שהה קפיקא הוי [מד] ומפרש [מה] שם לחו כלומר אפילו נפל מן הגג או מכלו מרי מלמא מיים למיעוטא נפלים וברים כל הנלמים לו מיים למיעוטא וכלחו קשיא דרשב"ג קשיא נמי הלכתא מהלכתא [מו] דלא מיחזיין למיעוטא כדמשמע מחולין דלא פריך היכי מכלין בישרא ופשיטא דשמא (קף קט.) קיימא לן כרשב"ג דמומחא שמא ו"ל דמן הדין היה לנו לפסוק כרבן ומדרבן ממכינן משעת הדחק כדמוכח בהמולין (יומא דף נ:) מלמא [מז] מדרבן שמעון בן גמליאל ומת מוך שלשים ומע"פ שנפל מן הגג או מכלו מרי שמא יחמקנו הדבר ומימו העוסק שפיכח ומת ויכא לידי נעז וקלקול ולכך עשאוהו כספק גם לענין שלא יהא להקל [מח] בעלות ועוד שבכל מקום הלכה כדברי המיקל בחלב ובלא שהה מ' יום בשהמה העמידו רבן שמעון בן גמליאל למי לא הא לא קיימא

אומר לא פטר אלא כל שידוע שהאי ביכרה ולא קשיא הא דרבי יהושע: והתניא סיוטא: גדייה שילדה ג' בנות בבת אחת בסוף שנתה וכל בנותיה ילדו ג' ג' בסוף שנתן כולן בבנסות לדיר להתעשר חוץ מן הגדייה להכי קתני נכנסות לדיר משום דאמרינן לקמן דאין מעשרין משל אשתקד על של שנה זו: אני ראיתי גדייה שעישרה בתוכיה: בתוך שנתה שבאחת משמונתה נולדו ולא משהבכה דזהירין הבנות וולדיהן מצוארות בשנה אחת אלא שבשנה באו ממנה עשר בנות כגון שהיא ילדה בתחילת שנה ובנותיה בסוף שנתן: ותיהדר איהי הגדייה ותוליד בהדיהדן והויין י' בין הבנות והאהמות: לימא

עין משפט נר מצוה

ח א מיי' פ"ד מהלכות מכירות הל' ח טוש"ע יו"ד סי' שז סעיף ד:
ט ב מיי' פ"ג מהלכות יסוה"ת ה"ח טוש"ע סה"ע סימן קט סעיף ט:
י ג מיי' פ"ד מהלכות מכירות הל' י טוש"ע י"ד סי' שלו סעיף ז:
יא ד מיי' שם פ"ו הל' ו:

שיטה מקובצת

[כ] יולדת למקוטעין והכא: [כ] קמפלגי לגמריה לא אמרינן מקצת היום ככולו לסבריה אמרינן מקצת היום ככולו: [ג] יולדות והא מזקא חלבה מילד ילדה ורבי יהושע סבר חיישינן למיעוטא ועל תיבות דחולבות אע"פ שאינן יולדות נרשם עליהם קו להורות כי לפ"ד ראוי למחקו: [ד] איפוך אימא רבי יהושע סבר הלך אחר רוב בהמות ורוב בהמות אינן חולבות אע"כ יולדות והא מזקא חלבה מילד ילדה ור"ש סבר חיישינן למיעוטא והתניא: [ה] ראיתי גדיה שפישרה בתוך שנתה ולמה לי: [ו] מד"ה גדיה עד ד"ה והתניא בדף כ"א ע"א אינו מפי' רש"י והוא מקצת מפי' הרמ"ה ומקצת מפי' רש"י ואין אדם יכול לעמוד עליו: [ז] מיניה בין ר"ש לת"ק: [ח] דאפילו לרבי מאיר אות ר' נמחק: [ט] איש משום דמיעוט דנמלטים לא שכיח: [י] אשתו משום דסמכינן מיעוט דחיים לחזקת אשת איש וגם: [יא] ומאי קושיא בההיא: [יב] דכיון דאשכח בריית: [יג] בבכורה שהיה חולין במעי אמו והך חזקה עדיפא שפי דאיכא בהדה חזקת ממון דלא מפקא ליה מיד הבעלים אז: [יד] דר"מ דאמרינן לר' יוחנן למעוטי מרייש וגבינות בית: [טו] דחולין אמרינן דרבי יוחנן: [טז] ולא חיישי למיעוטא: [יז] אלא הרשע לבדו: [יח] דלעולם כדקאי דמילתיה: [יט] גמליאל לא סבר: [כ] ילדה מכלל דחלב אינו פוטר אלא בעיקר מילתיה הוא דפטיק בוותיה דלא מרחמא אע"כ ילדה ונפקא: [כא] דפסקינן לקמן הלכה: [כב] דרשב"ג אדרשב"ג דאמר: [כג] ומפרש בפ' ר' אליעזר דמילה ותיבות אם לאו כלומר נמחק: [כד] להקל בעורה ועוד כו' המיקל באבל וגם בלא שהה ח' יומים בבהמה החמירו כר"ש:

[כ] גמ' יולדת למקוטעין וכמ"ש בפרקין: [ב] ר"ש"י ד"ה אלא ולא: [ג] ד"ה מי לחמי וכו' מלי נפקא מינה בין ר"ש לת"ק:

[כ] לשון הלכה כפסוס: [ב] מעיקר מילתיה: [ג] לפעור: [ד] כדשב"ג קובר חלב: [ה] נפ' ר"ש אם לא שפיא לפיא לפיפא: [ו] דקי"ל כרבנן דלא מיחזיין למיעוטא: [ז] דלעיל:

[ט] למקוטעין ג"ק, [ב] [פסחים ז. וש"נ], [ג] יבמות קיט., [ד] [שם פסחים חכמות], [ה] [תוספתא פרק ז], [ו] מלמד סמ"ד ומה"ד ומלמד יום מחמין של גמר מלמד ממיני לעטרה לו וכו' כלומר הלכך אפילו אין לו טיוף אמת הסמ"ד ומה"ד מלי לחמי ק"ק.

הגהות הב"ח

(ב) גמ' יולדת למקוטעין וכמ"ש בפרקין: (ג) ר"ש"י ד"ה אלא ולא: (ד) ד"ה מי לחמי וכו' מלי נפקא מינה בין ר"ש לת"ק:

הגהות צ"ק

[ב] לשם ליה הלכה כשמס: [ב] מעיקר מילתיה: [ג] לפעור: [ד] כדשב"ג קובר חלב: [ה] נפ' ר"ש אם לא שפיא לפיפא: [ו] דקי"ל כרבנן דלא מיחזיין למיעוטא: [ז] דלעיל:

רבינו גרשום

לסבריה דאמר יולדת בתוך שנתה אמרינן יולדת למקוטעין קודם השלמת ה' חדשים מיום ליום: לגמריה דלא אמר בתוך שנתה: לא אמרינן מקצת היום של יום ל' דסוף טיוף ככולו כלומר דכבר שלמו ימי טיוף ובו ביום יכולה להתעבר ותלד ביום אחרון של שנתה אלא בעינן ל' של טיוף שלמים מעת לעת ואינה יולדת אלא בתחילת שנה שניה: ולסבריה אמרינן מקצת היום ככולו: מאי איבא בין ר' עקיבא לרבי יהושע לגמריה דלתרוייהו הוי ספק היכא דלא ידיע: חלב פוטר איבא ביניהו אם תולבת היא בתוך שנתה ר' עקיבא אומר כל שידוע שביכרה לדבריו כיון דחולבת פטורה דהיינו ידוע דאינה חולבת אלא א"כ ילדה ור' יהושע החייש לטיעון מיעוט מטעמים חייש נמי למיעוט דחולבת אע"ג דלא ילדת וזהיבת בבכורה: היתה לה חמות במדינת הים לאשה שהלך בעלה וצוחה למדינת הים אינה חוששת שמא ילדה בן תקוקה לו: אבל יצאה מלאה כלומר מעוברת חוששת: ור' יהושע אומר אינו חוששת ותינשא: אלא איפוך ר' יהושע אומר חלב פוטר כי היכי דפשר טיוף רבי עקיבא

לימא קסבר ממנפת כו' בתוך שנתה. לומר מתוך שנתה לטיופה מכל מקום מתוך שנתה לעיל גבי פלוגתא דלרבי ישמעאל ורבי יהושע לא הוי אלא מתוך שנתה לגויה ואפילו בספרים גרים [ד] הלכתא: **איבא** ביניהו **הא דזעירי**. וקמיבעי לגון שטיפו כשהיו ביום אחד מלדת לגויה ולא ביום אחד מלדת לישראל כי יהבת [ה] (ה) [ו] לי' לטיטוף וה' מלדת לזעיטר נמצא דילדו ביום אחד לגוי ולא ביום אחד לישראל ולכי קאמר שטיפו מתוך שנתה כלומר (ג) יום או יומים או עשרה ימים מתוך שנה שנולדו שלא ביטבו לילד על יום אחרון של שנתן אפ"ש שטיפו לטוף שנה: פי' אחר מי לימי גדיה שטיפו מתוך שנתה כלומר מתוך שנה שהיא עומדה טולה כילד ללמוד שהיה לה מדם מעוברה ילדה לטוף ה' מלדת שלשה הפעות ומזמן הפעות ואילך ילדו לטוף ה' מלדת הרי שנה לימי קסבר מטנפת ומכל מקום לא מיטמי לה עד שתלד ולד שלם שנה שלימה ולכי קאמר

כא: הלוקח בהמה פרק שלישי בכורות

יב א מיי' פ"ל מהל' מכירה הל"י טוש"ע יו"ד סי' שמו סעיף ז:
יג ב ג מיי' שם טל"י:
יד ד מיי' שם הל"ט טוש"ע יו"ד סי' שמו סעיף ו:
טו ה מיי' פ"ג מהל' מחיטה הלכה יד טוש"ע יו"ד סי' שמו סעיף ז:
טז ו מיי' פ"ל מהל' מכירה הל"ח:

תורה אור השלם

א) וְהִשְׁבַּרְתָּ כָּל פִּקָּר רַחֵם לַיי וְכָל פִּקָּר שְׁגָר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיי: [שמות יג, יב]

ב) וְכָל מַעֲשֵׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיי:
[ויקרא כז, לב]

שיטה מקובצת

ס] להתעשר והוי' הוא כבכור. עי' בתוס' זבחים דף קיד ע"ב: ג] שכן פשוט זכר קדוש במתנות אלא ר"ש: ד] אמר רב כדאמרי רצותא דצלתא עצר חייתא: ה] תקבר. עיין בתוס' לקמן דף לב ע"ב: ו] כתוב דמעשר ושלמים: ז] דמעשר בהמה הוי: ח] עצר חייתא: ט] בעבועי דדמא פולמוס: י] דהמפלת לאור ארבעים כר' טרפאה וטהרה בציר מהכי: יא] בכמה כמה שהתה: יב] דוגיתי דס"ד דהכי אות א' נשתק: יג] יום שוהה הולד: יד] בלידה אחרינא שאינה: טו] אחמר משהתחילה לסנף אינה כר' תשאר נמחק: טז] ביכרה ולא תתכבן בליזה עוד אבל עובד כוכבים א"נ אמר ליה הכי אין בדבריו כלום הס"ד ומה"ד בכור ספק ויאכלנו במומו דשמא בכרה והאי. תיכות ואין צריך עוד ליתן ולדה לכהן ל"ש: יז] תלא מילתא שצריך: יח] לכך שפעון המוכר להכריז: יט] ביציאתו. ואי קשיא הא תנן סתמא המכבכת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים ומשנת ראב"י קב ונקי תורץ הכי היינו טעמא כדי לפרסמה לכל אבל התם אין לפרסם דס"א ידעי דפטורה הואיל ושליא הפילה דשליא כולד לפטור דאין שליא בלא ולד ומעמא דמתורה בהנאה ולא בעי קבורה מפרש התם: כ] מטמאה החזרה במגע: כ] ולד היה שנימוק ופרכינן אמאי: כא] ויש מהן שילדו: כב] ואח"כ אומר שם כאן: כג] תמלאנה משמע דאינה: כד] ובשמפתין היא פלוגתא: כה] קדשים כדתניא בתמורה בפ' אלו קדשים משום: כו] הא בכלל גוזאל: כז] באישליו ואין נמכרין באישליו ואין נשקלין בליטרא: כח] העבודה גמור: כט] בס"ק גבי נדמה שיש: ל] קידוש דכל אשר יעבור והשבתו איירי בתפיסת קדושה. לשון הרא"ש ז"ל: לא] הבכורה אבל עובד כוכבים לא דאינו יודע מזה הדבר כלום. לשון הרא"ש ז"ל: לב] ועובר על לפני עור: לג] משום קושיא דנסמוך: לד] הכי נמי צריך היה לטעם: לה] אלא דאדאמר רבי חייא: לו] דאפילו ידוע שילדה:

אומר

לה שהיה אומר לו הרי יודע שבת ולדות היא ותוד כבר נפטרה מן הבכורה: בכור ספק דסבר המוכר האי לוקח לשחיטה בעי ליה להכי לא משכח ליה בולדות ואיכא למיחש דילדה והוי בכור ספק: ביון דאיכא איסורא אי אכיל ישוראל לבכור: הוה מודע ליה הוי יודע שעדיין לא ביכרה: אם לא הודיעו כתיבן בד' פרקים בשנה המוכר בהמה לחברו צריך להודיעו שחוט כר. אם לא הודיעו שחוט ואינו נמנע דאם איתא דמכר אמה אכתי הוה מודע ליה משום אסור אותו ואת בנו: לימא תיהוי תיבתא דרב ושמואל דמהכא שמעינן דודאי חולין: אמרי לך רב ושמואל לא דמו התם אמאי אוכל ואינו נמנע משום דמכוכר תליא מלתא למישאל ביה אי בכור אי לא וכיון דלא שיליה להכי ספק הוא: מתני' ששפעה חררת דם קשה (בחררה) היינו נמי סימן ולד ותקבר כדין בכור ונפטרה שוב מן הבכורה: אמאי תקבר מדאינה מטמאה אלמא דלא חייסינן

ט) דנכי נמנו נחיכם כפור דמם בהמה גם מכבר ומפשר נוסג ממונה ונק למיטה קרמה ונפלל נמנו נעפלים ומלי דמיקם ס"א כבור ומפשר אין ממונתן קרינה ונפקא ליה מדתניא גבי כבור קדש דס קרינן ואין ממונתן קרינה ומפשר נמי ליפיון הפנים מנמה.

ס) ומ"ש רש"י ד"ה שקן גוזל וכו' אבל קדשים נפדין ממונן בבור ומעשר קדושין ממונן: (ב) ד"ה מס גם נ"ק וכו' ממס מכרתי היום לממוש: (ג) ד"ה פיגם ממנה וכו' ניתוק ולהכי פריך ממלי מקבר:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שקן גוזל וכו' אבל קדשים נפדין ממונן בבור ומעשר קדושין ממונן: (ב) ד"ה מס גם נ"ק וכו' ממס מכרתי היום לממוש: (ג) ד"ה פיגם ממנה וכו' ניתוק ולהכי פריך ממלי מקבר:

גליון חש"ם

[מכ"ש רש"י ד"ה לילף מקדשים וכו' שאין קדושה חלה עליהן. ע' תוס' ד"ה יתמר ממנו וכו']:

רבינו גרשום

התניא סיועא: מה בכור קדוש לפני ומנו בשפת יציאתו מרחם וקרב לאחר ומנו לאחר ח' ימים אף מחוסר זמן קדוש לפני ומנו במעשר וקרב לאחר במעשר טוב ברע ובכור שנולד בעל מום קדוש: קדשים אין דינן להתקדש אלא תמימים בכור ומעשר ליכא תמורה דבכור ליכי העבודה העבודה מעשר ובמעשר כתיב לא ימיר ואין תמורתה קרבה: קדשים תמורתן קרבה: בכור ומעשר נאכלין לבעלים במומן בלא פדיון וקדשים אין נאכלין אלא בפדיון: שכן פשוט זכר קדוש במתנות מעשר וקדשים אין נוהגין אלא בפשוט ונהגין בזכרים ובנקבות. ומעשר וקדשים צריך להקדישן מה שאין כן בבכור. ומעשר וקדשים קלים אינה מתנה לכהן כר. [בכור] מתנה לכהן כדתניא בפ' [הזורק (דף ק"ל) כ"ד] מתנות כהונה והני כי הני: אלא ר' שמעון העבירה העבירה גמר מה בכור קדוש

ממזהר זמן אף מעשר נמי: עצר חייתא כשחיה עוברת רחמה מוציאה שיעור: בעבועי דמא שפולטת דם: להורותו להכשר אי הוי שיעור גמור אי לא: בהמה כלומר כשהפילה ליה אם נפטרה מבכורה: אין טיעוף פחות מלי יום ומשמע השתא דהיינו יציאה הולד: והיא דיציאי לקבל איתמר דמאחר דמתחלת לסוף אין מקבלת אלא יום ומחו לא ידענא: למ"ה: מצינו לוקח מעובד כוכבים כבר פסק דין לוקח בהמה מעובד כוכבים: אשעבודי הוה מישתעבד

והתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון [ס] מחוסר זמן נבעם לדיר להתעשר [ס] והרי הן בבכור מה בכור קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו אף מחוסר זמן קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו ואדרבה מבכור נילף מקדשים מסתברא מבכור הוה ליה למילף שכן גואל מום תמורת אכילה אדרבה מקדשים הוה ליה למילף שכן [ז] זכר קדוש במתנות פשוט אלא רבי שמעון [ח] העברה [ט] העברה גמיר היכי דמי טינוף אמר [י] רבא כדאמרי רעותא דצלתא אצר חיותא ושמואל אמר בעבועי דדמא [יא] וצריך להראותו לחכם חכם מנא ידע אמר רב פפא רועה חכם אמר רב חסדא הרי אמרו [יב] יצירת הוולד באשה ארבעים יום בעי רב חסדא [יג] בבהמה בבמה אמר ליה רב פפא לאביי לאו היינו דזעירי דאמר [יד] זעירי אין טינוף פחות משלשים יום [טו] ההוא לקבל איתמר מצינו לוקח מעובד כוכבים לוקח מישראל מאי אמר רב בכור ודאי דאם איתא דבכרה אישתבוחי הוה מישתבח ליה ושמואל אמר בכור ספק סבר לשחיטה קא בעי ליה ורבי יוחנן אמר חולין ודאין מאי טעמא אם איתא דלא בכרה כיון דאיכא [טז] איסורא אודועי הוה מודע ליה תניא כוותיה דרבי יוחנן דאמר חולין [יז] אם לא הודיעו [יח] הולך ושוחט ואינו נמנע ליטמא תיהוי תיובתא דרב ושמואל התם במוכר תליא מילתא הכא בלוקח תליא מילתא: **מתני'** [יט] רבי אליעזר בן יעקב אומר [כ] בהמה גסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר [כא] ופטורה מן הבכורה: **גמ'** [כב] תני רבי חייא [כג] אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ומטמאה דאינה

ממנו שילדו עכשיו פירות שילדו למקוטעין ים מהן שילדו לשמר זמן ומ"ש [כד] לומרים כאן בהמה טמאה כאן בהמה טהורה כלומר לא פליגי ופריך הא כמיב [כה] הילעת עם לדם יעלי סלע מולד לילות משמור מספור ימים ממלמה ודעת עם לדמנה ופירוש מספור ימים ממלמה [כו] לשיגה יולדת למקוטעין ומצי מיה טהורה כבהמה טמאה כלומר לשיגה יולדת למקוטעין אבל בהמה טהורה יולדת למקוטעין וכשמעמין [כז] פליגא בבהמה טהורה: **אף** מחוסר זמן קדוש לפני ומנו. והא דאמר בממורה פרק אלו קדשים (דף יט:) הרי מחוסר זמן דלא מזי לאמר רבי שמעון קדוש היינו במעשר בהמה כדמוכח הכא דאמר רבי שמעון ורבנן אבל בשאר קדשים מודה אפילו ר' שמעון [כח]: **שכן** גואל מום בו. הא דלא קאמר נמי ומיו בשאר ממורה לומר כשאר קדשים [כט] משום דאגואל מום היא שאינה מכלימה משאר פסולי המוקדשין לומר נשחטין בשילטי [ל] ונמכרים בשילטי ונשקלים בליטרא ומלוויית הוא דכשאינו בפרק קמא דתמורה (ד' ט.). ובסוף מלק (סנהדרין ד' קיב:) גבי עיר הנדחת דאמעטו בכור ומעשר מדכתיב בהמה מי שאוכל בתורת בהמתך יצאו בכור ומעשר שאין נאכלין בתורת דתנן כל פסולי המוקדשין נמכרין בשילטי חוץ מן הבכור ומעשר: **העברה** העברה [לא] גמירי. ולפ ע"ג לילף למילף נמי מתת תמת מקדשים [לב] כדאמר בפ"ק (גמ' ד' יב.) [לג] בהמה שיש בה מקצת טינוף שייך למילף טפי מהעברה דמאחר דתנן כל פסולי המוקדשין נמכרין בשילטי חוץ מן הבכור ומעשר: **גמ'** [לד] מפני מה אמרו [לה] בבהמה בבמה אמר ליה רב פפא לאביי לאו היינו דזעירי דאמר [לו] זעירי אין טינוף פחות משלשים יום [לז] ההוא לקבל איתמר מצינו לוקח מעובד כוכבים לוקח מישראל מאי אמר רב בכור ודאי דאם איתא דבכרה אישתבוחי הוה מישתבח ליה ושמואל אמר בכור ספק סבר לשחיטה קא בעי ליה ורבי יוחנן אמר חולין ודאין מאי טעמא אם איתא דלא בכרה כיון דאיכא [לח] איסורא אודועי הוה מודע ליה תניא כוותיה דרבי יוחנן דאמר חולין [לט] אם לא הודיעו [מ] הולך ושוחט ואינו נמנע ליטמא תיהוי תיובתא דרב ושמואל התם במוכר תליא מילתא הכא בלוקח תליא מילתא: **מתני'** [מא] רבי אליעזר בן יעקב אומר [מב] בהמה גסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר [מג] ופטורה מן הבכורה: **גמ'** [מד] תני רבי חייא [מה] אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ומטמאה דאינה

מגיחתו [מו]: **גמ'** [מז] אינה מטמאה [מח] במגע ובמשא. כגילה הטמא ס"ד משום דלא מיטמין טמא ולד [מט] ומיטמין (ג) [נ] ממקי תקבר ומצי

ס) ומ"ש רש"י ד"ה שקן גוזל וכו' אבל קדשים נפדין ממונן בבור ומעשר קדושין ממונן: (ב) ד"ה מס גם נ"ק וכו' ממס מכרתי היום לממוש: (ג) ד"ה פיגם ממנה וכו' ניתוק ולהכי פריך ממלי מקבר:

מסורת הש"ס

(א) ממורה יט: לקמן טו. מ:, ג) [מס"ס פיטמ דבר], ג) [לקמן ל. ס"ש], ד) [לעיל כ.], ה) סוכה פג., ו) נדה פז: ז) [שם], ח) משם דקדשין ממונן ג"ק, ט) ומעשר ג"ק, י) ופיהכי ופניב ג"ק, כ) [שוסס], ל) וקל פרין ג"ק, מ) ים מהן ג"ק, נ) [ויק' נמ], ס) [ני' פוס' ממורה יט: ד"ס קף ומ'], ע) כדמפרי' פכ"ק גבי נהמה ג"ק.

כדי לפרסמה [א] שנפטרה מן הבכורה למימרא דולד מעליא הוא ואמאי אין מטמא לא במגע ולא במשא אמר רבי יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה ואזדא רבי יוחנן למעמיה דאמר ר' יוחנן רבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון אומרו דבר אחד רבי אליעזר בן יעקב הא דאמרן ר' שמעון מאי היא דתנן [ב] השליא [ב] בבית הבית מטמא לא שהשליא ולד אלא [ג] שאין שליא בלא ולד רבי שמעון אומר [ד] ולד נימוק עד שלא יצא: תנן התם [ה] אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעוגלו ראש בפיקה מאי אמר רב הונא כפיקה של צמר [ו] אמר ליה חייא בר רב לרב הונא רבי פריש של שתי או של ערב אמר ליה תניא [ז] פיקה של שתי דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר של ערב רבי אליעזר ברבי צדוק אומר משיראו טפיפיות מאי טפיפיות אמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' אליעזר ברבי צדוק כך היו מפרשין בירושלים כפרידה [ח] שכורעת להטיל מימיה ונראית פיקה מתוך פיקה: אמר רב הונא שמעתי שתי פיקות של שתי ואחת של ערב ואין לי לפרש כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן שלש פיקות שמעתי אחת של שתי ואחת של ערב ואחת [ט] של פיקה גדולה של סקאין ואין לי לפרש כי אתא רבין פירשה משמיה דרבי יוחנן של אשה כשל שתי של בהמה כשל ערב פיקה גדולה של סקאין [י] כדתנן [יא] גוש הבא מבית הפרס מארץ העמים שיעורו כפיקה גדולה של סקאין שהוא כחותם המרצופין וישנו בצד העליון של מגופת החבית אמר ריש לקיש משום רבי יהודה נשיאה [יב] הלוקח ציר מעם הארץ משיקו במים וטהור [יג] ממה נפשך אי מיא רובא נינהו כיון דעביד להו השקה מהדי להו ואי רובא ציר נינהו [יד] ציר לא בר קבולי טומאה הוא מאי איכא משום הנך מיעוטא דמיא הנך במטלו להו ברובא אמר רבי ירמיה לא שנו אלא לטבול בהן פיתו אבל לקדירה לא [טו] מצא מין את מינו [טז] וניעור רב דימי וקאמר להא שמעתא אמר ליה אביי וכי טומאה שבטלה חזרה וניעורה א"ל ואת לא תסברא [יז] והתנן מאה תרומה טבואה שנפלה למאה ומשני בדי לפרסמה. לימא שפטורה מן הבכורה למדקדקין למרה מחזקין ליה כולד: וקפריך כיון דפטרת ליה מבכורה לימעמיך דולד מעליא הוא ואמאי אינה מטמאה: ביטול ברוב. להכי אינה מטמאה שמבטל הכחוש בגדול דס (ס) וגעושים לממרן דלא מטמא ממגע ממשו ביטול ברוב: השליא בבית. שהפילה הפתה עליה ומין ולד ניכר [יז] פה: הבית מטמא. כדקתני מעמא דמין עליה כלא ולד אלא שימוק ומטפ"כ [יח] ממעמ: רבי שמעון אומר [יט] הולד נימוק. ומוקמינן התם דמעמא דר' שמעון דממר הבית מטהר משום ביטול ברוב נגעו בה מתסכת נדה בפרק המפלת [כ] (דף מ.) (ג): פתיחת הקבר. לפה שמת עוברה ממעיה ויפלה על המשכר ונפתח קבר הרחם נמית זה ולא יצא הולד ונסרחים לנית אחר מחת מהית הרחמן כמילו נולד שם [כא] לטומאה מקום [כב] והוה הדין פתיחת הקבר מיהו לנפלים אלא לנפל שהעגיל לשון כתר שעב לשון: [כג] פיקה של צמר. למוס"ל: רבי פריש. לנרין פיקה של שתי שקטנה או פיקה של ערב שגדולה: אמר ליה תניא. דפליגי הם: משיראו טפיפיות. ר"ל כד לזוק פליג אמנן קמא ואמר אע"ג שלא העגילו לפני לפיקה יש פתיחת הקבר מעיפתה לחמה כל כך שילאו כתוך לחמה טפיפיות: כפרידה זו שכורעת להטיל מים. וכורעת יותר מבהמה וחיה ומתוך כריעה נפתח לחמה מאד ונראין קמנים מהם: פיקה מתוך פיקה. והיינו טפיפיות תרי זמני פיפי היינו פיקה [כד]: ואין לי לפרש. מיהו יודע לפרש: של אשה. (ג) דין להיות לה פתיחת הקבר [כה]: של בהמה. שלא מהא כמומאה גדולה לטומאת מגע [כו] משום גפלה של גפל אם הושיט הכרועה יד ונגע ט להוציאו מן הרחם: בשל ערב. מהעגיל לפי פיקה של ערב ואי לאו (ז) ממת פלוגה היא ולא ממעיל כדתנן בהמה שמת עוברה בתוך מעיה והושיט הכרועה את ידו ונגע ט טהור נפרק בהמה המקשה (מולין דף ס:): גוש. עפר שיטורו לטמת בהמל ולערוף עליו תרומה וקדשים: בפיקה גדולה של סקאין. מלטופין [כז] שקטין גדולים של גמי וכטוטפלין לומן מומחין לומן: וישנו בצד העליון של מגופת החבית הלחמית. כלומר שישנו לאותו מומס שלא העליון של כיסוי שעושין לחבית שמטמין מומחין לומן: ציר אליעזר ורבי שמעון אמרו דבר אחד. לע"ג דרנפן [כז] מוהו לר' אליעזר בן יעקב לא ס"ל כלל דבעגל אלא לרבי מיה הוא דקאמר הכי ס"ל דתני ר' מיה דקאמר היינו שהיה שוהה ט בתולתיה דרבי אליעזר בן יעקב ורי שמעון לפניהם בעגל בתחלת לידה [כח] דמילתא דרבי אליעזר בן יעקב לא ס"ל כלל דבעגל אלא לרבי מיה הוא דקאמר הכי ס"ל דתני ר' מיה דקאמר היינו שהיה שוהה ט בתולתיה דרבי אליעזר בן יעקב ורבי שמעון אומר מטמא ממגע ולא במשא: עד שיעגילו ראש בפיקה. הם למען לפמ' המקשה (מולין ד' ע.): בהמה שמת עוברה בתוכה והושיט הכרוסה ידו [כט] מהור כשלא הפעיל כפיקה וכן מידך לקמני התם [ל] מטמא שמת ולדה בתוכה ופשטה ידה ט' המטה מהורה עד שיצא הולד ומשמע מכאן דטהורה משום דהוי מגופת החבית. יש בהמה מגופה כעין פת יש שעושין [לא] לחומה והוא עגול כעין פומא שקורין פיל ממ"ל בלע"ז: הנך מיעטא רמיא בפילי להו ברובא. ולא למר לטמר מיקורין [לב] שהוא מהומן טעם ולא לממר טעם כעיקר לענין טומאה לענין טומאה לפי מזר ומבטל הכל במיד: בפילי להו ברובא. ולפי היו מטמא על מחנה מ"מ מטעם ללא מגע שלקח להו הטקה: אבל לקדירה לא מצא מין את מינו וניעור. לא למר [לג] להא לממרינן בפרק גיד הנשה (מולין דף ק: ושם) ובפלק הקומן לפה (מגומות דף נג.) ובפ' מחלת דע"ז (דף עג.) פלק אם מינו כמי שאינו ומשלינו מינו לפה עליו ומבטלו להתם אין מינו נאסר אלא מכח המיקור שנאסרה [לד] ומי אפשר להבדילו וכ"מ שישנו היתר הוא לפיקר שיין נומר פלק אבל היכא למינו עלמו מעמת מחמת מגע מים המטמיס מן שיין נומר מי פלק: וניעור. פירש הקונטי שהמים [לה] מוהים ורבים על היין ומטמין מותו ולא דק היין לאו בר קבולי טומאה הוא אלא מיעוטא דמיא לגבי ציר דמצא מין את מינו ונעור כלומר מיעוט המים שבציר מטמאין המים שבקדירה ונתחברו ונעשו רוב וניעור מתורת ביטול האי ניעור הוא כמו מסתלק: וקאמר להא שמעתא לא שנו אלא לטבל וכו': וכי טומאה שבטלה קודם לכן ברוב חזרה וניעורה כלומר שמצטרפין לטמא:

חשק שלמה על רבינו גרשום

ב) נדה ===ח. טו, ג) [מקומות] לפמ"ש ס"ק ג, ד) [מקומות] לפמ"ש ס"מ ס"ק ב, ה) [עירובין פ"ו מ"ה, ס] ע"ש ס"ק, ו) [נע"ז עג. ומ"ש רש"י מגלוח מלה זה], ז) [מקומות פ"ה מ"ב ע"ש], ח) [מקומות] פ"ה טוקעת הוא ושם ס"ק, ט) [ממילתא ס"ק, י) [דף עג.], כ) "וגמרינן" כ"ה בדפו"ו, ל) יש להוסיף "הקבר".

גליון הש"ם

[מכ"ש גמרא אסר ליה חייא בר רב לרב הונא, רבי. ע' תוס' דף יד ע"ל ד"ה מתוך ד"ה למר לע ואע"ג]:

רבינו גרשום

חיישינן דאית בה לגמרי ולד. משום הכי הקבר כדי לפרסמה שנפטרה מן הבכורה: וכיון דפטורה מן הבכורה א"כ מחזקינן בולד אמאי אינה מטמאה: משום בטול ברוב נגעו בה ודאי יש בה צורת ולד ומה שעם אינה משמאה לפי שמתבטלת ברוב בהם: השליא בבית שהפילה שליא בלבד בבית: ולד נימוק עד שלא יצא דבטל הוא ברוב דם וגניגים ומים שבשליא ושהור הבית: אין לנפלים פתיחת קבר וכיון שנפתח הקבר אימ' דמאהיל על הבית בפותח טפח מאותה שעה הבית טמא ואע"פ שלא נולד כולו עד למחר אבל נפלים שלא כלו לו חדשיו אין להן פתיחת הקבר לטמא את הבית עד שיהא ראשו עגול כפיקה כלומר שתהא צורתו גמורה ופרצוף פניו ושיהא ראשו עגול כפקעיות של צמר וראיה דאמרי' באבן שהנשים מתחילות לכרוך עליה את הסיכין: של שתי קטן ושל ערב גדול: פיקה מתוך פיקה עגול מתוך עגול כנראה בנוקבה פיקה גדולה פוקעית גדולה של סקאין שהוטי השק הן עבין: גוש הבא מקרקע של בית הפרס: ומארץ העמים כבית הפרס דמי (כיון) שיעורו כפיקה גדולה [חיישינן] שמא יש (בו) [באותן] עפר עצום כשעורה: וישנו אותו ש'עור: בצד העליון של מגופת חבית הקצר של מעלה הוא כפיקה גדולה: הלחמית שעושין בבית לחם. מקום הוא: כיון דעבדו להו השקה טהור ממה שנטמא בידי עם הארץ: ציר לאו בר קבולי טומאה דזיעה בעלמא הוא: מאי איכא למיחש משום הנך מיעוטא דמים דאית ביה דבעי השקה ולא מוציא להו דמיעוטא הוא ועביד להו מיא לציר דאייתי להו טומאה ליכא למימר דהנך מיא בטיל להו ברובא ולא יבלי לאושויי להו טומאה: לא שנו לבטלי להו ברובא אלא אם רוצה לטבול בהן באותו ציר פיתו: אבל לקדירה שאם רוצה ליתן הציר בקדירה לא בטלא מיעוטא דמיא לגבי ציר דמצא מין את מינו ונעור כלומר מיעוט המים שבציר מטמאין המים שבקדירה ונתחברו ונעשו רוב וניעור מתורת ביטול האי ניעור הוא כמו מסתלק: וקאמר להא שמעתא לא שנו אלא לטבל וכו': וכי טומאה שבטלה קודם לכן ברוב חזרה וניעורה כלומר שמצטרפין לטמא:

כד א מי' ע"ד מהל' מכירה ה"ג:

שיטה מקובצת

ב] ותרוכ ג"א ותשרף שאני: ג] ניקודים וקליות. פי' רוקא בלא הכשר [דלא] משמאו וא"ת אמאי משמא הא אשר דחילוש פתוח מאהא ואחת ביצה אין הנים משמאין ובניקודים וקליות דמפתמא לא משכחת כל כך ביחד ור"ל אפילו כשהן מוכשרין אי אפשר לטמא עד שיהו מאה ואחד ביצה מחוברי ביחד וכן במי פירות יכול ללוש בקב יחד אבל בלישתו עם מים אין ללוש הכל ביחד אלא בחילוק עיסות שלא יהא כביצה במקום אחד ולפרש"י נמי יש לתרץ דמחמת שומן הפירות שהיו בימים הראשונים כדאמרי' (כב:ב דף צ"א) דנגרי תותי דמשהא אם יעשה הכל נקודים וקליות ביחד יתחבר יחד למאה ואחד ביצה מחמת השומן שלהם. מהוש' חיצונית: ג] עם חולה מתיבת ופשום עד סוף הדבור נרשם עליהם קו להודות כי לפ"ד רואי למחקו: ד] מכשירין תעלה לשון ביטול הוא ולא לשון תרומה מדקתני בודד' אליעזר תירוש ובדרבנן תעלה והא דתנן בפ"ב ממסכת ערלה והתרומה ותרומת מעשר עולים בא' ומאה וצריך להורים התם משום הפסד כהן ואי יהיב ליה דמי שפיר דמי והדר דקתני סיפא ערלה ולכאי הכרם אין צריך להורים ואפ"ה תנן בהו לשון עליה ותנן מי שהיו לו חבילי תלתן של כלאי הכרם וקתני התם יעלו בא' ומאתים: ה] לקיש אליבא דר' ירמיה התם: ו] יהר מרובו לא: ז] נושל נמי אמרי' סאה סאה של: ח] ומני משום ראש: ט] דאפילו בהפסק אמרינן: י] דנדה בדרבנן הקילו והחזיא דדם לתוך מים שאני: יא] קאי אלשון ראשון ראשון בשל: יב] ורבה האיסור אסור: יג] בתחיבת חיתר שבולעת: יד] בבילה אלא לענין שלא תועיל פליטתה משום דאיפשר לטחטוי אשור אבל כר של היתר ולכך בשל: טו] דכ"ש שבל ולדבותא כו' בטל עד ותיבת דדוקא נמחק: טז] ששים. צ"ע אם יש בשאר איסורים בהיתרא לגו איסורא (חילון) בין נפסק לשאינו נפסק ומה שהעמיד בעבדה זרה דיין בכמים ומים ביין בנ"ט בהיתרא לגו איסורא לא בשביל שבאיסורא לגו היתרא יהיה בטל שהרי טעם כעיקר מן התורה בכל איסורין במין בשאינו מינו כדמוכח בפ' התערובת ובאלו עוברין ובפ' ג' מיין ועוד למאי דפרישית א' א' בשל עד ס' אפי' מין במינו הדיינו יין ביין לא הותנו איסורא לגו היתרא אלא עד ס' ומאי קא פריך מנותן טעם דאסור הא יין ביין נמי אסורינהו אלא להכי מוקי כולה מתניתין בהיתרא לגו איסורא שאם נמעדי הסיבא שתתבר בכל ענין יש לנו להעמיד גם הדישא בין להיתרא בגו איסורא בין איסורא לגו היתרא ולהכי מהדר המקשה לאוקמא הדא (מר"ו) [בבא] דסיפא באיסורא לגו היתרא דאיכא לאוכחוי מינה דישא דכי היכא דסיפא מיירי אף באיסורא לגו היתרא ה"ה דרישא נמי: יז] ומי פירות במקוה שמעלין: יח] דפרישית דאפילו מאן: יט] ששים לא נפקא: כ] פשוט היה תרשבו ונראה תיבת הוא נמחק: כא] קלין ורש"י פסק לשם דקי"ל כרבין: כב] מחבית דיבר רבין: כג] ויעמיד המשנה כרבי: כד] תיבת טילתיה נמחק: כה] דבעי תחלה מים ס"ל: כו] מיהו אין

יין נסך מבטל לגבי מפי' כל היום כולו לתקן לתקן בטל וי"ל דהכא משמיה דרים נקיט [ד] והתם משמיה דר' יוחנן ומיהו קשה לרבי יוחנן דתפי' בטולין דקילא [ה] דדיקין במשנתן ממתניתין ובריית' דטומאה עורכת טומאה דקתני שמא יפיל קב מולין מטמאין וכו' כ"ש לחיקור יש לו לעורר חיקור ומילתא דפשיטא היא כדוליא הש"ס לחיקור מעורר חיקור ומיהו אין משם ראיה כל כך דהתם משום דקתני סיפא שמא יפיל קב מולין מטמאין ולא קתני שמא יפיל קב מולין מטמאין ולא קתני שמא יפיל קב מולין מטמאין ולא קתני

לר' אליעזר מה תהא עליהן יאכלו נקודין או קליות או ילושו במי פירות או תתחלק לעיסות ובלבד שלא יהא כביצה במקום אחד ואמר עולא מה טעם גזירה שמא יביא קב חולין טמאים ממקום אחר וקב ועוד ממין זה סבר איבטלינהו ברובא וכיון דאיכא האי משהו מצא מין את מינו וניעור א"ל אם טומאה עוררת טומאה טהרה עוררת טומאה: איתיביה (א) אפר כשר שנתערב באפר מקלה הולכין אחר הרוב לטמא ואי רובא אפר מקלה הוא לא מטמא ואי אמרת טומאה כמאן דאיתיה דמי נהי דבמגע לא מטמא לטמא במשא הא איתמר עלה אמר ר' יוסי ברבי חנינא טהור מלטמא במגע אבל מטמא במשא והאמר רב חסדא נבילה בטילה בשחוטה שאי אפשר לנבילה שתיעשה שחוטה נהי דבמגע לא מטמא לטמא במשא א"ל אתון בדרב חסדא מתניתו לה אנן בדר' חייא מתנינן לה תני ר' חייא נבילה ושחוטה בטילות זו בזו ואיתמר עלה אמר ר' יוסי ברבי חנינא טהור מלטמא במגע אבל מטמא במשא והא דתנן רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה חררת דם הרי זו תקבר ונפטרה מן הבכורה ותני רבי חייא אינה מטמאה לא במגע ולא במשא אמאי דנהי (א) במגע לא מטמא תטמא במשא אישתיק דלמא (ודאי) שאני הכא דהויא לה טומאה סרוחה הניחא לבר פדא דאמר טומאה חמורה עד לגר וטומאה קלה עד לכלב הא (ב) לא חזיא לגר אלא לר' יוחנן דאמר אחת

רש"י

אלא לר"א. דאמר שאני אומר מי חשבינן להו כטהורין לגמרי וקאמר יאכלנו נקודים או ילושו: מה טעם. לא חשבינן להו חולין גמורין לרבנן כיון דבטלה לר"א הואיל ואית ליה שאני אומר: גזירה שמא יביא כו'. דאי חשבינן להו טהורין לגמרי איכא למיחש כי הוה ליה קב אחר חולין טמאין מייתי לה ומערב לה בקב ועוד ממין זה וקסבר (ג) איבטלה לקב קמא ברובא דהאי קב ועוד וכיון דאיכא בהאי קב ועוד משהו אחד ממאה טמא מן התרומה טמאה שנפלו שם ובטלינן עכשיו אותו טמא ראשון את טמא שני וניעור מתורת טהורה ומצטרף עם זה והוו להו פלגא ופלגא ולא מיבטל אלמא טומאה שבטלה חוזר וניעורה מתורת טהרה: א"ל אם טומאה עוררת את טומאה טהרה יעורר את הטומאה. בתמיה כלומר מים שבקדרה שטהורים היאך יעוררו מים שבציר לטמא: איתיביה. לרבי ירמיה: אפר כשר. של פרה אדומה: אפר מקלה. אפר דעלמא: לטמא. את הנוגע בה כדכתיב והנוגע במי הנדה יטמא (במדבר יט): ואי אמרת טומאה. המתבטלת ברוב לא בטלה לגמרי אלא כמאן דאיתיה דמי דאי משכחת טומאה אחריתי מצטרפת בהדה נהי דהאי אפר במגע לא מטמא דכיון דרובו טהור אמרינן באפר מקלה נגע שהוא הרוב אבל במשא מיהא ליטמא דהא מ"מ הטומאה נשא והסיט וקי"ל דמי חטאת ואפר חטאת מטמאין במשא בפ"ק דיומא (דף יד.): בטילה בשחוטה. חתיכת נבילה שנתערבה בשתי חתיכות שחוטות בטלה נבלה ברוב מלטמא דמין בשאינו מינו בטל והאי מין בשאינו מינו הוא: דאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה [ו]. ומאן דגריס שאי אפשר לנבילה שתיעשה שחוטה שבשעה היא דהא אפשר לנבילה שתהא לה תורת שחוטה שלא תטמא כלום כגון כי מסרחא לה פרחה טומאה מינה כדאמרינן לקמן הראויה לגר קרויה נבילה והכי מפרש במנחות בפרק הקומץ רבה: ואי אמרת טומאה שבטלה כמאן דאיתא דמיא דאי משכחת טומאה אחריתי חוזרת וניעורה ה"נ נהי דבמגע לא מטמא דלא אזלינן אחר חתיכת נבילה [א] בשתים דשחוטה: אינה מטמאה לא במגע ולא במשא. ואוקימנא לעיל משום ביטול ברוב נגעו בה ואי טומאה המתבטלת ברוב כמאן דאיתא דמי תטמא במשא: טומאה חמורה. דהיינו משא: עד לגר. עד שהיא ראויה לאכילת גר תושב אבל אם סרחה ואינה ראויה לגר תו לא מטמאה במשא אבל

תוספות

סבר אבטלינהו ברובא. תימה מה יועיל הא אין מבטלין [איסור] לכתחלה ואפי' שוגג אם בטלו אינו מבוטל למ"ד בגיטין (דף נד:) נפלו ונתפלעו בין בשוגג בין במזיד לא יעלו מיהו איכא למ"ד התם בשוגג יעלו ושמא הא חשיב שוגג כשסבור שמותר לבטל: ואי אמרת טומאה כמאן דאיתיה כו'. מתוך פי' הקונטרס משמע שבא לדקדק דאין טומאה עוררת טומאה מדחשבינן טומאה כמאן דליתא וזה אינה סוגית הש"ס שיבא אביי להקשות על עצמו דפי' דטומאה עוררת טומאה ועוד דתיקשי ליה מתני' אלא אפילו לא חשיבא טומאה כמאן דאיתא מ"מ בדין הוא על טומאה שעוררת טומאה [ה] דאי נמי לא הויא טומאה כמאן דאיתא: נבילה בטלה בשחוטה. ומסיק לענין מגע אבל לענין משא מטמא ועל כרחין כשיש בנבילה כזית במקום אחד דאי לאו הכי במשא לא מטמא כדמוכח בהעור והרוטב (חולין קכד:) דשני חצאי זיתים דנבילה שתחבם בקיסם אפילו הוליך והביא כל היום כולו טהור אלא היכא דמרודד ודוחק זה מה קאת ותימה אי דנגע בכל הזיתים אמאי טהור דאפי' נגע בכולו משמע לטהור דומיא דמשא ומיהו היכא דלא נגע כולו בבת אחת אלא נגע בזה וחזר ונגע בזה אפשר דטהור כיון דבכל פעם שנוגע אין יודע שיהא נוגע בטומאה ולא הוי נמי ספק טומאה ברשות היחיד כיון דבטלה ברוב ועוד יש לפרש כשנימוח הכל יחד נבילה ושחוטה והוי כמו מרודד ואתיא שפיר אפי' לר"ע דהעור והרוטב (ג"ז שם) דאע"ג דפליג התם אפי' במרודד דלא מטמא במשא היינו בעור אבל במרודד בקיסם אפילו ר"ע מודה כדקאמר התם ומודה ר"ע בשני חצאי זיתים שתחבם בקיסם והסיטן שהוא טמא ומוקי ליה במרודד ואפילו לא יהא הסיטן דהתם דוקא אלא אפי' במגע מטמא דאי במגע לא מטמא לא הוה מטמא במשא מ"מ בהאי דהכא לא מטמא במגע דבטל ברוב וקצת תימה דכיון דחשיב הכא חיבור במרודד בקיסם מההוא טעמא דמטמא במשא משום דטומאה כמאן דאיתא דמיא מההוא טעמא גופיה מטמא במגע ויש לחלק וא"ת וכיון דלא אתי הכא לכלל מגע היכי מטמא במשא לר"ע וי"ל דה"מ כגון קולית מתומה שאין יכול ליגע או כגון שני חצאי זיתים על העור דפליגי ר' ישמעאל ור"ע אבל הכא דאיכא שם שיעור טומאה במקום אחד ובר מגע הוא אלא דאין ידוע איזהו בא לכלל מגע קרינא ביה וא"ת מאי שנא דלענין טומאת משא לא מהני ביטול ברוב משום לסוף סוף הרי נושא כזית נבילה ולענין איסור מהני דאפילו איסורין מבטלין זה את זה כדאמר ר"ל בפרק התערובות (זבחים דף עט.) דפיגול ונותר וטמא שבללן זה בזה ואכלן פטור לכ"ע א"א שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו ודייק מינה ש"מ איסורין מבטלין זה את זה משמע דבהיתר פשיטא לכ"ע דמבטל את האיסור וה"נ אם נימוחה הנבילה והשחוטה אע"ג דבמשא טמא יהיה פטור אפי' היה אוכל [ג] בכדי אכילת פרס אע"ג דמה נפשך הרי אכל כזית נבילה בכדי אכילת פרס וגבי גיד הנשה פריך בחולין (דף צט:) וליבטל ברובא ומשני בריה שאני משמע דלאיסור מתבטל ברוב בכ"מ כי לא הוי בריה או את שדרכו וכל שדרכו ובסוף ביצה (דף לט.) גבי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה מייתי עלה נתערב קב חטין של חבירו בקבים שלו דנהי דלר' יהודה לא בטל לרבנן מיבטל בטיל וי"ל לענין אכילה כל משהו ומשהו כשנכנס בבית הבליעה קמא קמא בטל ברוב היתר ודמי למגע כשנגע וחזר ונגע לטהור ואע"ג דמסתבר דטומאת משא גופיה ליתא אלא מדרבנן דהא נתבטל ברוב מ"מ נהי דגזור רבנן לענין משא לא גזור לענין איסור דלא דמי מטעמא דפרישית: הניחא לבר פדא כו'. תימה אמאי לא פריך מהסיא דר"ש דלעיל דנימוק הולד עד שלא יצא ומטעם ביטול ברוב הוא כדמפרש ר' יוחנן בהדיא בפרק המפלת (נדה כו.) ולעיל נמי קאמר דאמרו דבר אחד משמע דטעמא דר"ש כטעמא דר"א בן יעקב ומהסיא הוה מצי לאקשויי אפי' לבר פדא דגבי טומאת מת לא שייך טעמא דראויה לגר ומדאינה מטמאה באהל אלמא טומאה כמאן דליתא וי"ל דהוה מצי לדחויי כר"ל דפליג אדר' יוחנן בפרק המפלת (גם זה שם:) דמפרש טעמא משום בלבול צורה דהאי נפל שבשליא אין עליו לא תורת בשר ולא תורת עצמות ולא [ד] חולין כמו שפי' בנדה א"נ מטעמא דמת שלם יש כאן הוא [ה] דמטמאינן שפיר לפיכך לרבי יוחנן כשנטל כל שהו ממנו בדם הלידה טהור דתו ליכא הכא מת שלם ור"ל מטהר ליה מטעם בלבול צורה ועוד י"ל דהוה מצי לשנויי הסיא דנדה כמאן דאמר אין מאהיל וחוזר ומאהיל: טומאה חמורה עד לגר. הא דלא אצטריך לעיל דר' יוחנן טעמא משום ביטול ברוב לפי סברתו דאית ליה אחת זו ואחת זו עד לכלב אבל לבר פדא בלא טעמא דביטול [ו] ברוב: טומאה קלה עד לכלב. בטומאה קלה פשיטא ליה לכולהו דעד לכלב כדתנן טהרות (פ"ח משנה ו) כל המיוחד לאוכל אדם טמא עד שיפסל מלאכול לכלב ובקונטרס פי' דטומאה חמורה משא וטומאה קלה היינו מגע והא דאין חררת דם מטמא במגע לאמרי' בדם הלידה נגע שהוא [ז] אב והשתא לפירושו אית נמי לבר פדא הא דא"ר יוחנן לעיל משום ביטול ברוב נגעו בה ואין נראה דכל טומאת נבלה בין מגע בין משא קורא טומאה חמורה והוא עד לגר דהא דריש טעמא בסמוך כשאינה

עין משפט נר מצוה

כה א ב מיי' פט"ו מהל' פרה הלכה ד:
כו ג מיי' פ"ט מהל' אבות הטומאה הל' יז:
כז ד ה מיי' שם הלכה יד [עיין לצמיי' שם דין יג ועוד שם פ"ג דין יא וע"ש פ"ד דין יב ועוד בפ"ב מהל' טומאת אוכלין דין יח פסק כרבי יוחנן]:

שיטה מקובצת

א] או יתחלקו לעיסות: ב] יהא במקום אחד כביצה: ג] תיבת הוא נמחק: ד] נבילה. עי' תשובת הרשב"א סי' רפ"ד. (ביצה לח): ה] שאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה ואי אמרת איתה נהי: ו] והא תנן רבי: ז] במשא ואי אמרת איתה נהי דבמגע לא מטמא תטמא במשא אישתיק א"ל דלמא והרגמ"ה לא גריס א"ל: ח] תיבת ודאי נמחק: ט] סרוחה א"ל הניחא: י] גמורין. ס"א לר"א הואיל כו': יא] דבטלה ולר"א הואיל: יב] מייתי ליה ומערב ליה בקב: יג] וקסבר איבטליה לקב טמא ברובא דהאי קב ועוד ממין זה וכיון: יד] מתורת טהרה ומצטרף זה עם זה: טו] אפר לא מטמא במגע דכיון: טז] מה"ד נבילה בטילה: יז] נבילה שלא תטמא לעולם במשא ולא אדם וכלים כנבילה וה"ג לפי שאי אפשר לשחוטה שתיעשה נבילה ומאן: יח] לה דפרחה טומאה: יט] א) אחר הרוב ואמרי' באחד הטהרות נגע אבל במשא תטמא דהא מ"מ הטומאה נשא הס"ד ומה"ד בטלות זו בזו כדפרישית חתיכת: כ] עצמו שהוא עצמו פי' דטומאה: כא] טומאה דא"כ לא: כב] במשא נמי לא: כג] אם נוגע תיבת שיהא נמחק: כד] ברוב. גליון ודוחק הוא זה ועוד דגם במשא היה טהור בכה"ג אם הגביה בזה אחר זה הלכך נראה לפרש דמיירי כשנימוחו: כה] דכיון דבעיא הכא במרודד תיבות דחשיב חיבור נמחק: כו] וא"ת והכא כיון דלא: כז] תיבת שם נמחק: כח] לכ"ע דאי אפשר שלא כו' ש"מ שאיסורין מבטלין: כט] אם נימוחו הנבילה והשחוטה יחד אע"ג דבמשא יהיה מטמא פטור האוכל אפילו היה אוכל הכל בכדי אות ה' נמחק: ל] ביצה נמי גבי: לא] יצא דמטעם ביטול: לב] לדחויי דסבר כריש לקיש כו' המפלת ומפרש טעמא: לג] חולין תורת נצל כמו שפירש בנדה. ומטעמא דכל המת שלם יש כו' שפיר לכך לר': לד] ליה בלא שום חסרון מטעם: לה] פדא בלאו טעמא: לו] חמורה קורא משא: לז] שהוא רוב והשתא כו' אית ליה נמי: לח] בה וקשה דכיון דאינו קרויה נבילה כדמפרש דנבילה הראויה לגר קרויה נבילה א"כ לא תטמא לא במגע ולא במשא:

חשק שלמה על ש"מ

א) נראה דצגרס גרס"י דאזלינן אחר הרוב ואמרינן כו'.

מסורת הש"ס

א) פרה פ"ט מ"ז, ב) מנחות כג. [ביצה לח:], ג) [מנחות כג.], ד) [חולין עא. נזיר נ.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמאי נהי דבמגע לא מטמא וכו' אישתיק א"ל דלמא שאני: (ב) שם לכלב הא ודאי לא חזיא: (ג) רש"י ד"ה גזירה וכו' וקסבר איבטלינהו לקב קמא:

הגהות צ"ק

[א] שנתערבה בשחוטה שהוא הרוב והס"ד: [ב] כמו אם הוא טומאה כמאן: [ג] כזית בכדי: [ד] תורת נצל ורקב כמו: [ה] דמטמאינן לשפיר: [ו] ברוב וטומאה קלה כו' הס"ד: [ז] הרוב:

רבינו גרשום

ואותה סאה עצמה תיאכל ניקודין משום דהוא ספק תרומה טמאה ספק חולין. ואית דאמר ניקודין פירורין פירורין פחות מכביצה ואכיל לכולהו סאה שעלתה ולשאר ניקודין. למ"ה: ואמר עולא מה טעם דאותן חולין יאכלו ניקודין הואיל ופשי' ליה דהיא [סאה] שנפלה היא שעלתה: גזירה שמא יביא ממקום אחר קב חולין טמאין וקב ועוד ממין זה מהני חולין וסבר איבטיל הני קב חולין טמאין ודאין ברובא בהני קב ועוד [וכיון] דאיכא בהו בהני קב ועוד האי משהו דאי אפשר דלא ליהוי בהו משהו מן סאה דתרומה טמאה שנפלה בהו אע"ג דאמרן היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה ומצא מין ההוא את מינו ההוא קב חולין טמא וניעור מתורת ביטול ברוב אלא מצטרפין יחד וטמאין: א"ל אביי לא דמי ציר להא (דאיכא) [דהתם] דין הוא דטומאה עוררת טומאה דהאי משהו טמא והאי קב חולין טמאין הלכך מצטרפין: אבל טהרה מים טהורה שבקדרה מי עוררת טומאה כלומר שיצטרפו טהורין המים שבקדרה עם מיעוט מים טמאין שבציר ודאי לא מצטרפי: אפר כשר היינו אפר פרה: הולכין אחר הרוב לטמא אם רוב הוא אפר פרה מטמא כדכתיב והנפש הנוגעת תטמא עד הערב: ואי אמרת טומאה כמאן דאיתא ולא מתבטלת דלאחר שבטלה ברוב חוזרת וניעורה נהי דבמגע לא מטמא כיון דנתערב לא ידעינן הי ניהו דפרה שמא שלא נגע בההוא דפרה: במשא מיהא ליטמי אם נשאו כולו הרי יש בו דפרה: אין הכי נמי הא איתמר עלה וכו': והאמר רב חסדא נבלה בטיל כו' כדפרשינן בהקומץ במנחות: אנן כר' חייא מתנינן לה דתני ר' חייא כו'. ואיתמר עלה כו' תיטמא במשא כיון דאמרת טומאה כמאן דאיתיה דמיא: אישתיק רב דימי: ומפרק תלמודא מיהא לא קשיא דשני הכא משום דהויא טומאה סרוחה חררת דם ומשום הכי אינה מטמא במשא: הניחא לבר פדא דאמר טומאה חמורה דנבלה מטמא במשא לעולם עד שנפסלה מלאכול לגר: וטומאה קלה טומאת אוכלין בכביצה לעולם מטמא עד שאינן ראוין לכלב. והאי חררת דם נמי משום הכי לא מטמא במשא דאינה ראויה לגר דסרוחה היא: אלא לר' יוחנן וכו':

כמאימה לחויה לגר מיהא קרויה נמלה והאי טעמא אין בין למגע בין למשא וטומאה קלה היא טומאת מוקלין למעות ט רמזון ושני ומינו לגון טומאה ממורה וקלה [מ] (מדפר) על זה מכריעות (דף כג.) ובגמרא בפרק בא סימן (דף י:) גבי גוזל שנפל לגת:

אחת זו ואחת זו עד לכלב. מן לפרש דטעמא דרבי יוחנן [ס] ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו דהויא תשלום [ס] [ב] לכלב קיימא אלא יש לפרש מדכתיב (מלאכי ג ט) ואת מיזבל יאכלו הכלבים מחלק ירמעתן אלמא תשלום כלבים שמה תשלום ומינה מוכח בפ"ב דזבחים (דף ל:) דתמצ ע"מ שיתשלמו הכלבים למחר הוי פיגול: **ואידך** [ד] [מ]שמיה [ס] דר' יוחנן. ותימה דממון קונין דף' במרם דמס' ע"ז (דף מז:) משמע לר' יוחנן דשרוחה מעיקרא לא נריכא קרא למעוטי [ס] דבשחיט לקמיר רבי יוחנן טעמו וממנו [ס] ותמר רב ששת מדברי כולן נלמד ותן טעם לפנם מומר דמוקי לה התם כר' שמעון ומפרש טעמא דר' שמעון מהאי קרא דלחויה לגר וקמיר ואידך כלומר מלן דשקר טעם לפגם ההוא למעוטי שרוחה מעיקרא ואידך כלומר ר' שמעון קרושה מעיקרא לא נריך קרא וי"ל דלעניין ליקוד מיהא ולאו לא נריך קרא [ס] מעיקרא עסרת הוא מכל לעניין טומאה הוה אמינא דמיטמא לאחר ג' דלא מזיד לאכילה מידי דהוה ממרן ושכחה ורע ויבמה:

תנן התם. בממכת מכשירין (פ"י מ"ג) רבי [ס] אליעזר אומר ניר מהור פירש מקונטרס נגון שהשיקו במים והדין עמו דניר של עמי הארן מיירי הכא כלאומה שמעמא ורישא דהך מתניתא ואי אפשר לומר שיהא מהור מלא השקה [ס] דלקתני הוי רובא ניר ולאו ניר קבולי טומאה הוא להא דאמרן לעיל דעצו השקה [ס] (ועוד מלמא ניר מהור ולא תנא ניר [ס] [ט] ממא שנטיל בהשקה):

שנפל לתוכו מים כ"ש שהוא טמא. כלמפרש נהשדו עמי הארן נעכו מחנה מים בניהן וכי נפל בים כל שהוא מלא מין את מינו ורבו מים על הניר ועמה ולמאן דלית ליה טומאה שכלה מזה ועטוה מוקי [ס] ליה שנפלו ניה לאחר השקה מי פס [ס] הארן כל שהוא כך פי' בקונטי' [ס] וכן לפי' מים על פס הארן ולא פירש מים שעמאם משום דממני' קמני מים שמא ות"ת ולמאן דמוקי לה שנפלו ט מים על פס הארן פשיטא דמיטמאו מים מעיקרא משום דממני' קמני [ס] ממרו לעיל דמיעוטא מים בעולי להו ברובא ולא השקה מי מיתיון לניר מעם הארן מעיקרא [ל] וי"ל דלא דמי קופו למתלתא דשם ד"ל מתחלתו נעשה הניר כמים שמאים לא יצא ממחוקת טומאה על ידי שנאלה לומר שהמים שם מעט מכל שכן [ל] דשקה דמה נפקך טהור הוה ממינו [ס] דשנפלו ט שמאים כל שהוא משום דשמא דשמא מים רוב לא נוציאנו [ס] ממחוקה ושמא למאן דמוקי לה שכל שהוא מים שמאים [ל] וליית מינה רב נחמן אמר אמרו נחמן שמדו עמי הארן לערב מחנה מים [ס] מיהכן לומר פעמים שמערבין ט מחנה מים לאו למימרא שמא היה ט רוב [ס] לא היה שמא שנפלו ט מים כל שהוא לכלמו כן היה שמא כספרשים לא למימרא שמא מחמלתו לא היו בניגון לערב כי מס מוסעין מס כן [ס] (אם) לא היה שמא שנפלו ט מים כל שהוא דהא מהאי רובא ניר הוא: **אלא** אדרבי אליעזר בן יעקב בר'. ומה מחמר הא מיפלג פליגי רבנן דרבי שמעון דשלית [ס] דלעניל ואין לומר דלמא רב סבר כרים לקים למפרע שעמא בפרק המפלת (מה ס:) משום דנתנלגלה לורמו לכל שכן דקשה טפי [ס] דלפי שעמא דשלמל לורה לומר לרבי שמעון לא נמול ברוב ות לומר דלמא ר"ש סבר [ס] כשמעון דשלית [ס] דלעניל לכל שעמא שמאים שפיר מי שמי לא מהיב פלוגתא ביון דלא נמלקו עליו בהדיא מחומו דבר עלמו [ס]: **משנה** רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי. מע"פ שים מקומות שפוסק הלכה כר' אליעזר בן יעקב כדלמכמן בריש הלד עם הנכלי (שילמין דף קב:) ורב גופיה בפרק המפלת (יבמות דף ס.) [ס] דלא מלמבר כותיה לפיכך הולרך לפסוק הלכה: ופלוגתא

[ס] אחת זו ואחת זו עד לכלב הא חזיא לכלב קשיא גופא בר פדא אמר טומאה חמורה עד לגר וטומאה קלה עד לכלב ורבי יוחנן אמר אחת זו ואחת זו עד לכלב מ"ט דבר פדא [ס] דכתיב [א] לא תאכלו כל נבלה לגר וגו' הראויה לגר קרויה נבילה ושאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה ואידך למעוטי היכא דהסריחה מעיקרא ואידך הסריחה מעיקרא לא צריכא קרא למעוטי אפרא בעלמא הוא תנן רבי אליעזר בן יעקב אומר בהמה גסה ששפעה חרדת דם הרי זו תקבר ונפטרת מן הבכורה ותני ר' חייא אינה מטמאה לא במגע ולא במשא ואמר ר' יוחנן משום ביטול ברוב נגעו בה מאי איריא משום ביטול ברוב תיפוק לי דלא איתחזי [ס] כלל הא נמי איתחזי מעיקרא [ס] אבב אימיה תנן התם [ס] ר' אליעזר בן יעקב אומר [ס] ציר טהור שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה זאת אומרת נחשדו עמי הארץ לערב מחצה [ס] בציר ולמה לי מחצה אפילו בציר ממחצה נמי [ס] והני משהו הוה ליה פלגא ופלגא לא בטיל אימא עד מחצה איבעית אימא טומאת עם הארץ דרבנן טומאת משקין דרבנן ברובא גזרו רבנן בפלגא ופלגא לא גזרו בה רבנן: **מתני'** [ב] רשב"ג אומר הלוקח בהמה מניקה מן העובד כוכבים [ס] אין חוששין שמא בנה של אחרת [ד] היה [ג] נבנם לתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות ושאינן מבכירות מניקות אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו [ס] או שמא בנה של זו בא לו אצל זו: **גמ'** אמר רב [ס] נחמן משמיה דרב הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא אמר רב ששת [ד] אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא אהייא אילימא ארישא [ס] (ב) מפליגי רבי ישמעאל ורבי עקיבא אלא אדרבי אליעזר בן יעקב משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי אלא אדרבן שמעון בן גמליאל [ס] מפלג פליג בברייתא אלא אדרבי יוסי בן המשולם הא אמר רב חדא זימנא דאמר רב הלכתא כרבי יוסי בן המשולם אלא אשער בעל מום מיפלג פליגי עקביא בן מהללאל [ס] ורבנן לעולם אדרבן שמעון בן גמליאל והא קמ"ל [ס] דברייתא לא פלוגתא היא וכיון דאמר רב הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא הלכה

כאכל טומאה קלה של מגע מטמא עד שמאכל מאכילת כלב שפיר [ד] דזו מינה לחויה לגר להכי לא ממעטה במשא ובמגע ומני לא ממעטה במשא ובמגע ומני לא לחמרי דשם הליכה נגע שהוא הרוב: **הא חזיא לכלב.** ותמצמ ממשא קשיא לרבי ישמעאל. כגון שנשתברו הספרים ממיש והמליעה ההיא מע"ג דחזיא לכלב לא מטמא ממשא דהא מעשום לא ירדה לטומאת משא אבל מי מעיקרא חזיא לגר ותמצא לה [ס] טומאת משא מו לא קליק מינה [ס] עד שמיפסל מכלב ולי קשיא לעיל נמי לחמרי מוקמינן לה בקשיא הא הוה ליה לחרוני לכתי לא ממטא הך מרכת דם ממשא דמעיקרא קרושה היא ולפי' רבי יוחנן מודה הא מרין לה קרושה מעיקרא היא דהא חזיא לגר ומגב לחמיש כל זמן שהיתה בשמן והכי מוקי לקמן: **ציר** פהור. כגון שהשקו בהים שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא כלמפרש נהשדו עמי הארץ לערב מחצה מים בלילה וכי נפל ביה כל שהוא טמא מן מינו ורבו מים על הניר ועמה ולמאן דלית ליה טומאה שכלה מזה ועטוה מוקי ליה שנפלו מזה ומעשה בא לפני ר' אליעזר ואמר לו ניר טהור הוא ולא אמרתי לך אלא בשנפלו בו מים ומקבל טומאה: **ופלגא לא** בטיל דמיפוטא מים אמרן לעיל דבטלי ברוב אבל מחצה לא בטלי: אימא עד למחצה כלומר עד קרוב למחצה מעיר בציריו וההיא משהו שנפל משלימן למחצה ולא בטיל: **וטומאת** משקין דרבנן דדרשינן הכי לקרא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי ישמא מאי ישמא הכשר. ולא משמו אלא מדרבנן ולא גזרו רבנן אלא בהדא: **אין חוששין** שמא בנה של אחרת היה זה שפניקה זו לא ביכרה עדיין אלא ודאי בנה הוא ופפורה מן הבכורה. **וראה את המבכירות** מניקות ואת שאינן מבכירות נמי מניקות. אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו והרוץ כולו ספק בכורות. אלא את שינקות מן המבכירות הן הבכורות וראין והשאר חולין וודאין: **הלכתא** בכוליה פירקין במתניתין בין סתמא בין בחד תנא היכא דלית

ב) מוקין עם., ג) [גמ"ו ס: ליתמ דתניא], ד) מכשירין פ"ו מ"ג, ה) [יבמות כה: וב"ק], ו) כ"ל הפי' ועוד ל"ל קושם דהם ממקן בשע"ל.

(ס) במשנה מן העובד כוכבים אינו חושש שמא וכו' מניקות אינו חושש שמא: (ב) גמ' מילמא מרישא ממפיל פליגי ר' ישמעאל: (ג) רש"י ד"ה מן מוסמין וכו' שמא שאוהבת את זה בן מבירתה: (ד) ד"ה מבכירות וכו' ילמו עד עכשיו: (ה) ד"ה קב ונקי ולא וכו' קב מעט כ"ל ומיהת ונקי נמחק:

[ס] מים בניר: [ב] מהר' יוסי בן המשולם גמ' שיעור: [ג] נלמ' מהכא: [ד] מעיקרא. מלינא לר"י קשמר ומיהת: [ה] מממע שנעכר מהשקה: [ו] אמר מהשקה דממנה נמצא: [ז] הם דלייק מינה ר"י:

ואידך ר' יוחנן ההוא לא תאכלו כל נבלה לגר למעוטי היכא דהסריח מעיקרא קודם שהתה נבלה דלא איתחזי לגר היהיא לא מיטמיא אבל איתחזי לגר לעולם מטמא עד שתיפסל לכלב: **ראי** נמי איתחזי לגר מעיקרא **אבב אימיה** ראי לא שפעה ונשחטה ונמצאת חדרת דם היהה ואויה לגר אבב הבשר וכיון דאיתחזי אגב אימא איתחזי נמי כששפעה ודין הוא שתטמא אי לאו משום דאמרינן דבשל בורכו: **ציר טהור** שאין רובו מים שאין צריך השקה כיון שנפל לתוכו מים כל שהוא טמא וצריך השקה: **לעבר** מחצה מים בציר וכיון דנפל בתוכו משהו מים הוי רוב מים ומקבל טומאה: **ופלגא לא** בטיל דמיפוטא מים אמרן לעיל דבטלי ברוב אבל מחצה לא בטלי: אימא עד למחצה כלומר עד קרוב למחצה מעיר בציריו והיא משהו שנפל משלימן למחצה ולא בטיל: **וטומאת** משקין דרבנן דדרשינן הכי לקרא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי ישמא מאי ישמא הכשר. ולא משמו אלא מדרבנן ולא גזרו רבנן אלא בהדא: **אין חוששין** שמא בנה של אחרת היה זה שפניקה זו לא ביכרה עדיין אלא ודאי בנה הוא ופפורה מן הבכורה. **וראה את המבכירות** מניקות ואת שאינן מבכירות נמי מניקות. אין חוששין שמא בנה של זו בא לו אצל זו והרוץ כולו ספק בכורות. אלא את שינקות מן המבכירות הן הבכורות וראין והשאר חולין וודאין: **הלכתא** בכוליה פירקין במתניתין בין סתמא בין בחד תנא היכא דלית

הלכה כר' יוסי בן המשולם למה לי. הא מהך שמעתא מיהא דהלכתא כוותיה דהא לא פליגי רבנן עליה: אי אמר הלכה בכוליה פירקין. ולא אמר לקמן הלכה כר' יוסי הוא מחמת הלכה בכוליה פירקין מדרבי יוסי קמי: ומאי בכוליה פירקין. דמשמע טובא דר' יוסי אמתניי' עושה מקום לקופין וכן מוליכ את המער לתוך את מקום המוס לפל מדרכן שמעון לא אמר כ: (ה) דהוה אמר בר מפלוגתא ומדרבן שמעון אית ליה פלוגתא בבריית ופלוגתא היא להכי אמשמעינן הלכה כר' יוסי דהלי לגלויי ולמימרא דמדרבן שמעון בן גמליאל קאי הא הלכתא בכוליה פירקין ופלוגתא דבריית' לאו פלוגתא מרחמת. לוהכא בן מכלימה: ומצא זכרים. שנולדים עכשיו מלויין וכויכין ויונקין הזקנות שנפטרו כבר מן הבכורה ונקבות הנולדות עכשיו מלא תלויות במבכירות דהשתא אין כאן לכהן כלום דמבכירים אין שום בכור שהרי כמ הזקנות הן ונקבות התלויות במבכירות אין דין בכורות מוהגת בהן: אין חוששין. להממיר ולספקן בספק בכורות ולומר שמא בנה של זו בא לו אצל זו ואם הן זכרים כמ המבכירות: שאינה מרחמת. וולד בהמה מחמת: אע"ב יולדת. (ו) אם היה לה וולד ממהמה להמי ולא מ"ג לא הוי הא המי וולד דידה פטורה מן הבכורה להא הוה לה מחמישית ומיהו היכא דילדה מיחזין לרחומי שמרחמת וולד בהמה מחמישי: למאי נפקא מינה. הא לענין בכורה ממה נפקא פטורה למי הא לגבי דידה הא הוה לה מכריך עלייה. דהמי מכריך ממיה מטום חומו ומת בנו: לא לקי. דלמא לגבי דידה הוי: אין חוששין בו. למא מדמי לילה (ו) ממחיק ליה למא מרחמת אלא דידה: מי קתני. מין מוסיין שמא בה של אחרת היה: חזיר שכרוך אחר רחל. והכי קאמר ממה נפקא פטורה למי הא לגבי דידה הא ולד מעיקרא ת"ש נכנם בתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות ואת שאינן מבכירות מניקות אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל זו אמאי ליחוש דלמא רחמי רחים במקום דידה לא שבקא דידה ומרחמא דלא דידה ת"ש (ז) דבר בחזקתו [וכן] כו' מאי לאו רישא דומיא דסיפא מה סיפא ודאי דידה אף רישא ודאי דידה מידי אידיא האי כדאיתא והאי כדאיתא ומאי וכן אפטורה דבכורה ארבב"ח אר"י ראה חזיר שכרוך אחר רחל מפטורה מן הבכורה ואסור באכילה (ח) עד יבא ויורה צדק לכם פטור מן הבכורה כמאן כרשב"ג ואסור באכילה כרבנן ותו אי כרבנן מאי עד יבא ויורה צדק לכם עד שיודע לך דבר מיבעי ליה וכי תימא מספקא ליה אי הלכה כרשב"ג אי כרבנן אי מספקא ליה אמאי פטורה מן הבכורה ותו מי מספקא ליה (ט) והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב ציידן וראיה אחרונה לעולם פשיטא ליה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מיהו מספקא ליה אי סבר רבן שמעון בן גמליאל יולדת מרחמת או אינה מרחמת אי הכי עד דאשמעינן חזיר לישמעינן טלה ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו חזיר איצטריכא ליה דאי אשמעינן טלה הוה אמינא אם תמצא לומר דסבר יולדת מרחמא דמינה דלא מינה לא אשמעינן חזיר (דמרחמת) ואפילו דלאו מינה נמי דאיכא למימר דלמא מרחמא והיינו דאמר רבי יוחנן בעי אראי

ופלוגתא דברייתא פלוגתא היא. (י) ומ"ת דר' יוסי בן המשולם הוא פליגי עליה (כ) ממה נפשך דבריית' מדמילמיך לפסוק הלכה כמותו וי"ל דשמא מין מחלוקת שנוה בה ממשנה ולא בבריית' הנכנם לתוך עדרו בלילה דפליגי רבנן עליה: דתנן דקיס ליה דפליגי רבנן עליה. ולמחר השכים כר. מימה למה ליה למינקט בענין זה לימת הנכנס לתוך עדרו ולמה לכריס מלוח כו' ונקבות כו' וי"ל דלרמתת נקט הכי דמנ"ג דומיא דימה ממלא לידמן בלילה שמדיין מין המחות מכירין טולדותיהן ודרכן למעות בלילה ופא לו פנה של זו מגלי זו מפני הכי לא מיפיין:

ראה חזיר שהוא כרוך אחר רחל. קשה קשה לנקט מוד ולא גמל משום דסבר כר' שמעון (כ) דלמר קלוט הוא מן הטהור ומפי היה יודע שהוא בנה של רחל היה נאמר מלילה ומיהו מציין למימר דלמנ דנקט רחל שהיה בהמה דקה נקט מוד מ"ע ניחת למינקט למילתיה כמלי עלמת:

המומט

דלמא כרבי יוסי בן המשולם למה לי אי אמר הלכתא (ה) דכולה פירקין ולא אמר הלכתא כר' יוסי בן המשולם הוה אמינא אדרבי יוסי בן המשולם קאי ומאי בכוליה פירקין דר' יוסי תרתי אמר ופלוגתא דברייתא פלוגתא היא אשמעינן הלכה כר' יוסי לאשמועינן דאדרבן שמעון בן גמליאל קאי ופלוגתא דברייתא לאו פלוגתא היא מאי ברייתא דתניא הלוקח בהמה מניקה מן העובר כובבים הבא אחריו בכור מספק מפני שמרחמת אע"פ שאינה יולדת רשב"ג אומר דבר בחזקתו וכן היה רשב"ג אומר הנכנם *לתוך עדרו בלילה וראה כעשר כחמש עשרה מבבירות ושאינן מבבירות (ג) יולדות למחר השכים ומצא זכרים תלויות בשאין מבבירות ונקבות תלויות במבבירות אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו: איבעיא להו (ג) דבר בחזקתו דקאמר רשב"ג דאינה מרחמת אלא אם כן יולדת הא היכא דאולד חיישינן לרחומי או דלמא דידה מרחמא דלא דידה לא מרחמא ליה למאי נפקא מינה למלקא עלה [ב] משום אותו ואת בנו אי אמרת דידה מרחמא דלא דידה לא מרחמא לקי ואי אמרת דלא דידה נמי מרחמא לא לקי מאי ת"ש רשב"ג אומר הלוקח בהמה מן העובר כובבים אינו חושש שמא בנה של אחרת היה מי קתני הוא היה קתני ה"ק אינו חושש שמא בנה של אחרת אלא א"ב היה לה ולד מעיקרא ת"ש נכנם בתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות ואת שאינן מבכירות מניקות אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל זו אמאי ליחוש דלמא רחמי רחים במקום דידה לא שבקא דידה ומרחמא דלא דידה ת"ש (ז) דבר בחזקתו [וכן] כו' מאי לאו רישא דומיא דסיפא מה סיפא ודאי דידה אף רישא ודאי דידה מידי אידיא האי כדאיתא והאי כדאיתא ומאי וכן אפטורה דבכורה ארבב"ח אר"י ראה חזיר שכרוך אחר רחל מפטורה מן הבכורה [ד]ואסור באכילה (ח) עד יבא ויורה צדק לכם פטור מן הבכורה כמאן כרשב"ג ואסור באכילה כרבנן ותו אי כרבנן מאי עד יבא ויורה צדק לכם עד שיודע לך דבר מיבעי ליה וכי תימא מספקא ליה אי הלכה כרשב"ג אי כרבנן אי מספקא ליה אמאי פטורה מן הבכורה ותו מי מספקא ליה (ט) והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב ציידן וראיה אחרונה לעולם פשיטא ליה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מיהו מספקא ליה אי סבר רבן שמעון בן גמליאל יולדת מרחמת או אינה מרחמת אי הכי עד דאשמעינן חזיר לישמעינן טלה ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו חזיר איצטריכא ליה דאי אשמעינן טלה הוה אמינא אם תמצא לומר דסבר יולדת מרחמא דמינה דלא מינה לא אשמעינן חזיר (דמרחמת) ואפילו דלאו מינה נמי דאיכא למימר דלמא מרחמא והיינו דאמר רבי יוחנן בעי אראי

וכן כו': ודאי דידה. לכל מדמ ומדמ המלוי מה דידה הוא דהא ממית ממקום דידה לא שבקא דידה ומרחמא דלאו דידה ליקא נמי דקתני הלכך מחזקתו מיתלי דידה מחזקינן לה ולענין קומו ומת בנו נמי נקי: הא בדאיתא. וסיפא ודאי ליקא קפק: ומאי וכן. הוא"ל ולא למו: ומשני לעפורה. להא למו לכי היכי דסיפא פטורות ודאי להא ודאי נקטת מלויות מבבירות דלא שבקא דידה דקאי קמה ומרחמא דלאו דידה ליקא נמי פטורות מן הבכורות ודאי דלא"ג לא דידה הוא (י) דהא יולדת מחזיקה ומיהו ממחמת מלא שבקא דידה דקאי קמה ומרחמא דלאו דידה קפק: שכרוך אחר רחל. שדמיה מחזיקה ומיניקתו: פטורה מן הבכורה. והכא מחזיקו לא הוי בכור: בר' שמעון. (כ) לא מרחמת דלא דידה ודאי מיד גופיה לא קדום דנדמה הוא: ואסור באכילה כרבנן. דמיישינן לרחומי דלי כרשב"ג הוה טעמ שיולא מן הטהור ומופר מלכילה כדאמרן בפירקין קמא (קף ה:): עד יבא ויורה צדק לכם. עד שיבא אליהו ויורה מם מופר מם לפקור: מאי יבא ויורה. כיון דכרבנן ס"ל דמייתי לרחומי מאי יפא ויורה גלוי מילתא הוא שיגיד לנו מם נפה הוא מם לפו והולחה לא שייך למימר פלא בדבר הלכה: עד שיודע הדבר. מם נפה הוא מם לפ: וכי תימא מספקא ליה כו'. וה"ק עד שיפא ויורה לי מם הלכה כר"ש ומופר מלכילה אי כרבנן ולפקור מלכילה מספיקא שמא ניחמנו: לעולם פשיטא ליה הלכה כר' שמעון. דפטורה מן הבכורה (ם) דולדת מ"ע לפו דידה הוא אי לפו דהוה לה ולד לא הוי מרחמת ליה: ומיהו מספקא ליה אי סבר ר"ש בר'. והיינו עד יפא ויורה לנו ויעמידנו על טעמו של רשב"ג: יולדת מרחמת. והאי לפקור מלכילה לענין בכורה מיפטור משום דאי דידה הוה ליה ודאי מחזיקינן ומלכילה לפקור דחיכא למימר ולד מחזיקינן הוה לה ומיה ורחמיתי להאי: אי אינה מרחמת. ומופר מלכילה דודאי דידה הוא: (ראי) דאשמעינן טלה. וללקו עליה משום אותו ואת בנו ולימא דלמה פטורה מן הבכורה [ו] משום אותו ואת בנו לא לקי עד יבא ויורה לנו מעמו של רבן שמעון: הוה אמינא אפי' אם תימצי לומר. יולדת מרחמת הני מילי למינה אבל מוזר מופר מלכילה דלפו דמינה לא מרחמת והא ודאי נפה הוא: ממני

חשק שלמה על ר"ג

(כ) נרמה דיל אבל לענין מיקור אפלים מספקא ליה להאי פמר ומר וכו'.

א) וְזֹאת לָכֶם לְצַדָּקָה קְצִירְךָ כִּי חָסַר נִיר: לָכֶם נִיר וְעָת לְהַרְוִיש אֶת יְיָ עַד יָבוֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם: [הושע י, יב]

תורה אור השלם

[ה] נמי הלכתא בכוליה: [ו] שם ומ"ש מכלרות מריקות ומ"ש מלוקח מספיס: [ז] שם מימיי לפו הדבר: [ח] שם מ"ש הדבר בסוקמו וכן מפי לפו: [ט] רש"י ד"ה ומפי וכו' כ"ב דהא אמר נר: [י] ד"ה ספיה מרחמת וכו' מחמת לפה ס"ב יולא פם לא היה כר' האי ולפי דידה מי נמי: [כ] ד"ה אין מוסיין וכו' מחזקינן ניה: [ל] ד"ה לשנם וכו' בהדיא דא"ב לפו דידה:

הגהות הב"ח

(ה) נמי הלכתא בכוליה: (ו) שם ומ"ש מכלרות מריקות ומ"ש מלוקח מספיס: (ז) שם מימיי לפו הדבר: (ח) שם מ"ש הדבר בסוקמו וכן מפי לפו: (ט) רש"י ד"ה ומפי וכו' כ"ב דהא אמר נר: (י) ד"ה ספיה מרחמת וכו' מחמת לפה ס"ב יולא פם לא היה כר' האי ולפי דידה מי נמי: (כ) ד"ה אין מוסיין וכו' מחזקינן ניה: (ל) ד"ה לשנם וכו' בהדיא דא"ב לפו דידה:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ופלוגתא וכו' ואע"ת דר"י בן המשולם. ק"ל הא בממ"ב לפי מירוץ ב' בסוס' ממע"ב זה ד"ה והייט כיון דלא קמיפלגי על ההיא עממה לא מיקרי פלוגתא הא למירוץ זה בממה מיפא פלוגתא הן מעמם דכר ע"מ הן מעמם מ"ד מחולין דהולם הייט גוון אלא דמייט בכלל לר מפלוגתא כיון דליכא פלוגתא בפך היא עממ. ס"ב ממילא אין הממלה לקושיתם דקמיר מי מכלל דפליג. ומ"מ מי ס"ד דפלוגתא דבריית' דרבי' דפליג כהסיס דרבי' דפליג עלה כיון דה הוי בכלל. ולמירוצם ס' עם הא הלכך כיון דמפקק הלכה כיון דמעמם דריב"ח מעלה הוא דבר שע"מ מיפא פלוגתא וכיון דמשמעינן דהלכה מעמם דמולם לפו הייט גוון וכהסיס ניפא פלוגתא וממילא לא ידעינן דפלוגתא דבריית' לא הוי פלוגתא:

רבינו גרשום

מהו דתימא כי אמר רב הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא אדרבי יוסי קאמר ומאי בכוליה פירקין דקאמר משום דתרתי הלכות א"ר יוסי עושה מקום וכן התולש להכי נקט לישנא דכוליה פירקין. אבל לעולם אין הלכה כרשב"ג משום דפליגי בבריית' להכי קאמר הלכה כר' יוסי בן המשולם בפירוש למימרא דמאי דקאמר הלכה בכוליה פירקין קאמר אדרבן שמעון בן גמליאל משום דלאו פלוגתא דבריית' הוא: מפני שמרחמת מניקה וולד של בהמה אחרת אע"פ שאינו בנה ושמא עדיין לא ביכרה וכדאמרן ומיעוט חולבות אע"פ שאינן יולדות הלכך הבא אחריו בכור מספק: הדבר בחזקתו וראי בנה הוא והבא אחריו פטור: זכרים תלויים יונקים בזקנות ונקבות יונקות תלויות במבכירות אינו חושש כו' ופטורין כולם מן הבכורה דכל אחד יונק מאמו: דאינה מרחמת אלא א"ב יולדת הכי אמר רשב"ג אותה שמעולם לא ילדה ודאי אינה מרחמת: הא ילדה ודאי מרחמת ולד שאינו שלה: או דלמא אפי' ילדה אינה מרחמת את שאינו שלה: הוא בעיא לא צריכא אלא לענין אותו ואת בנו דאי אמרינן יולדת מרחמת ממה נפשך פטורה מן הבכורה דכבר ילדה אלא (לגבי) [לענין] אותו ואת בנו צריך לידע אי הוי בנה אי לא למילקי עליה אי שחוט ליה בהדה: אין חוששין כו'. אלמא דלא דידה לא מרחמא ולקי עליה משום אותו ואת בנו: מי קתני הוא שמא בנה של אחרת הוא א"ב היה לה ולד מעיקרא ת"ש נכנם בתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות ואת שאינן מבכירות מניקות אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל זו אמאי ליחוש דלמא רחמי רחים במקום דידה לא שבקא דידה ומרחמא דלא דידה ת"ש (ז) דבר בחזקתו [וכן] כו' מאי לאו רישא דומיא דסיפא מה סיפא ודאי דידה אף רישא ודאי דידה מידי אידיא האי כדאיתא והאי כדאיתא ומאי וכן אפטורה דבכורה ארבב"ח אר"י ראה חזיר שכרוך אחר רחל מפטורה מן הבכורה [ד]ואסור באכילה (ח) עד יבא ויורה צדק לכם פטור מן הבכורה כמאן כרשב"ג ואסור באכילה כרבנן ותו אי כרבנן מאי עד יבא ויורה צדק לכם עד שיודע לך דבר מיבעי ליה וכי תימא מספקא ליה אי הלכה כרשב"ג אי כרבנן אי מספקא ליה אמאי פטורה מן הבכורה ותו מי מספקא ליה (ט) והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב ציידן וראיה אחרונה לעולם פשיטא ליה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מיהו מספקא ליה אי סבר רבן שמעון בן גמליאל יולדת מרחמת או אינה מרחמת אי הכי עד דאשמעינן חזיר לישמעינן טלה ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו חזיר איצטריכא ליה דאי אשמעינן טלה הוה אמינא אם תמצא לומר דסבר יולדת מרחמא דמינה דלא מינה לא אשמעינן חזיר (דמרחמת) ואפילו דלאו מינה נמי דאיכא למימר דלמא מרחמא והיינו דאמר רבי יוחנן בעי אראי

עין משפט
נר מצוה

ה א מיי׳ פ״ט מהל׳ מעילה טל׳ ה סמג עשין קמג טוש״ע י״ד סי׳ שח סעיף ג:
ו ב ג מיי׳ שם טל׳ ו יופ״ג מהלכות ירושה הל׳ ג טוש״ע שם וטוש״ע ח״מ סי׳ תמח סעיף יב:

שיטה מקובצת

ב) אמרי כי קמבעיא ליה לרב ב) אחי יולדת. כלומר אי מחזקינן לה דחזיר שכורך אחריה ביחלדת דבר או לאו ולבכורה וה״ה לאכילה נמי אליבא דרבנן כלומר הא דאמור רבנן דמרחמא אע״ג דלאו יולדת מעולם ח״מ אי הוה מינה זה שיונק אבל האי כיון דחזיר הוא הא אפילו רבנן מודו דהדאי לא מרחמא אלא א״כ ילדתה ולאכילה גזירה קא בעי לרשב״ג דאח״ל שהוא אמר יולדת מרחמא ולד שאינו שלה היינו מינה (נחלא) [דשלה] אבל חזיר ודאי לא מרחמא עליה אלא א״כ ילדתה ולאו דלמא דלאו מינא נמי מרחמא אע״ג דלא ילדתו האיל וכבר ילדה ולבכורה לא צריך למבעי לרשב״ג דס״ל דאין מרחמא אלא א״כ ילדה כבר:

ג) לקופין וכו׳. לשון הרא״ש ז״ל ממשמ״ש דדרך לשחוט בקופין וחז״ בפסחים וכו׳:

ד) ותולש דמתני׳ וכו׳. ח״ל תוס׳ חיצוניות משום דקסבר תולש לאו היינו גוזז פי׳ ולכן תולש לכתחלה במתכוין אבל ב״ש אסור משום דהוי עוקר דבר מגידולו אפי׳ אין מתכוין יכול להיות שיהא אסור או דלמא בעלמא קסבר תולש היינו גוזז תזכא שרי משום דהוי דבר שאין מתכוין ותולש דקתני ר״ל מרשכו אילך ואילך ואם נתלש נתלש וכגון דלא פסיק רישיה הוא וכיון דשרית בבכור דבר שאין מתכוין גם ב״ש מותר משום (דהוי) דבר שאין מתכוין והקשה הרב משאנץ דלקמן קאמר דלעולי דבר שאין מתכוין אסור ותולש לאו היינו גוזז וב״ש היינו טעמא דשרי משום דה״ל עוקר דבר מגידולו כלאחר יד והיכי שויגן לכתחלה במתכוין ב״ש משום דכלאחר יד דהא לכתחלה קאמר דומיא דבכור דמותר במתכוין כדפי׳ רש״י ז״ל וצ״ע דשמא ב״ש התירו חכמים שלא יתקלקל שחיטתו משום שמחת י״ט. אבל קשה לו דהא מצי למבעי ב׳ בעיות מבכור לחודי׳ ופי״ט לחודי׳ אי תולש דמתני׳ ר״ל מתכוין משום דלאו גוזז הוא או דר״ל כשאין מתכוין דלא הוי פסיק רישיה משום דגזזו הוא וכן ב״ש מהו לחלוש בשאין מתכוין מי אמרי׳ דבר שאין מתכוין אסור או מותר ואמאי עביד לחו חדא בעי חדא לא תליא בהא לכן נ״ל לחדוב משאנץ ז״ל דתולש לאו היינו גוזז ומ״מ איסורא דרבנן איכא בבכור במתכוין או בפסיק רישיה גזירה אטו גוזז ולפולם אם נתלש קאמר ע״כ ותי״ט לענין ט״ט דלא שרית ליה באין מתכוין כיון דאיכא איסורא דאורייתא שעוקר דבר מגידולו ולא בי״ט זה ניחא הכל ודאיה סס״ק דכתובות דאבניא לחו מהו לבעול לכתחילה בשבת בכתוב בתוס׳ משמע דשרי ר״י אין מתכוין במקלקל אפ״ש שאסור מדרבנן במתכוין וא״ת היכי בעי לקמן גבי וכן תולש את השער וכו׳ אי לכתחלה או דיעבד והא וכן קתני דמשמע דומיא דרישא ור״ש דוקא דיעבד כדמוי׳ ר״ל ד״ה קא בעי לכתחלה באינו מתכוין אם נתלש נתלש דכי שרינן נמי לדאות מזם או דלמא דיעבד אם תלש לא יזיזנו ממקומו ויש שרוצים לישב מה שהקשה הרב משאנץ״ל דקבעי אי דבר שאין מתכוין מותר או אסור ול״נ דהא שקיל וטרי במס׳ שבת ע״ז ואין לומר דקבעי לרי״ב בן משולם דא״כ הול״ל מאי קסבר ר״י וכו׳ לכ״ע דקבעי אם פסיק רישיה או לאו דאי תולש לאו היינו גוזז פסיק רישיה הוא ובבכור שרי לכתחלה ואי היינו גוזז לאו פסיק רישיה הוא ותולש אם נתלש קאמר ע״כ: ז] לשון הרא״ש ומניקרא מבעי ליה או בדיעבד ואפי׳ להטות השער לכאן ולבאן כדי להראות הפוס לא שרי אלא אם עשה כן שהשיער לא יזיזנו ממקומו ע״כ:

הגהות הב״ח

(ה) בפשטה וכן התולש וכו׳ הפוס: (ו) רש״י ד״ה לעולם מקום הפוס:

גליון השי״ם

תוס׳ ד״ה והיינו וכו׳ וי״ל דדלמא פשטא דפסק רב כוותיה. תמיהני מאד דמ״מ מאי פריך ומיהו הא קתני ממתני׳ ומ״מ לא קשה ממתני׳ דהכא כגון דאמר ר״ש בפ״ק דנזיר (דף ט.) גבי נזיר שגילח ולא הביא שתי שערות ואמר ר״ש אינו חייב דכי

מותר. [ב]משום דטעמא אמין מתכוין הוא: **מסוכריא** דנזייתא. פירוש בפ"ק לכתובות (ד' ו. ד"ה הא) ובפוף (ג) (ל כתב) (שבת קיח. ד"ה הא): **דקהוה** היה עושה דבר מגידולו בלאחר יד. אין ללמוד ממכן שיהא מותר למעשר על עוף [ד] טונא מצוי על שוף שלמעון נריכה לגופה [ה] אין ללמוד מלמלאכה שמיטה נריכה לגופה מכלאחר יד:

ואמר ר"ל [ב]חייב משום גוזז. תימה מה הוא מקשה תע"ג ללענין בכור לא מחייב ליה משום גוזז ללענין שבת יש לחייב משום מולד דגוזז כלל עיקר דבר מגידולו בצבעי מיס כמו [ו] מולין (דף עב.) הוסיפו ידו למעי' בהמה ולילל עופ שבשמיעה [ז]ללענין שבת [ח](חייב) ומקוקדקין לא ממייב משום גוזז [ט]וכן קיטוף מייב בשבת משום תולדה דקולר וכן תולש מן הממובר תע"ג דקיטוף לענין קלירה קודם לעומר לא ממייב (ממשיס ה). ולענין נקט כפ' לשמיט הגז (מולין קלו.) ומי לא הוה מפרשינן הכא לפרין שהא [י]דממרינן דתולש משוב כלאחר יד הוה ניחא דממיתי לליט מהכא דלא כלאחר יד [יא]ומלן הלמון מממע כן מדקאמר ותולש לאו היינו גוזז והא תניא המולש את הגדי מביא שתי שערות ואחת מהן לבן ואחת מהן שחור ואין לי אלא שתי שערות מאה שערות מנין ת"ל [יב]מולש ולא גוזז ואין לי אלא בשעת מליטה בשעת שחיטה מנין ת"ל [יג]ולא גוזז ולא תולש ולא חולב ולא עושה מום ולא מעלה ארוכה ולא מוריד את הסירחון ולא נותן את הסם ולא מקרר את השליה ולא מחמם את השליה ולא מוליך את הולד ולא מחזיר את הולד ולא מוליך את השליה ולא מחזיר

כמולם פליגי כדמוכח בסוף פירקין [ף קו.] [ס] דתניא [ף] (ר"ש) מכלל כי תמרי לבנן מדבקין [ס] ואפי' בעולה ממימה לן מיתמרא הניחה מלא מדבקין כדמוכח לקמן גבי תולם גמר מעולה ממימה [ס] והא דתניא תולם מי מיכח למלן דתמרי היינו מדבקין כדפי' שם בקונטרס משום דלכתם הוא ועוד קשה [ס] מהכא דתולין למה לי קרא דס פסולי המוקדשין דתמרי מהניחה והלא אף בקדשים דס מומר מהניחה מגעגעים מלמעלה והמם דלימא מעיה למה לי מסוף ועוד מלי למימר הוחיל ומתירי בגיזה ועבודה והם לומר שמיטה מומר מומר לגזוז ולעבד דמזמיחה ואילך הכל מומר והמם דס שמיטה מיירי ואלב נמי [ס] לא מקריבין מדלמיא כשר (מלא) מחיים ולא לומר שמיטה כמו למלן דדרים לעיל גפ' שני (ף טו:) אין לך בהם היתר אלילה אלא מעצת זמיחה ואילך ועוד דתרי לכולי עלמא מדבעי למילף היתר אלב אלא קרא קמא דפרק קמא (לעיל ו:) מדלמר רחמנא אלב של פסולי המוקדשין ולא קאמר למיעבד משום ההוא ללמור שמיטה ומיהו מלינן למימר למיעבד קרא [ס] דמפסכנו כמים משום דס שיצא קדם שמיטה ריב אלב מ"ת קשה מהא דשמעתין ואומר רבי דס"ד למיסר [ס] כמו [ס] (מלב) והוו כשר וה"ס כשר ולא דס ולא דמי לגיזה [ס] דשמא לגיזה ממזמה נפקא דמשמע ממזה ולא מגוו אלב כלן ומלמת כשר כמיב (דמיה יג) משמע כשר מאלב ולא אלב ולא דס ולא ולמסור [ס] אפי' נהמה מע"פ שהדלשה אינה מיוחדת על הדם [ס] כמו אלב דשרי בחלילה [ס] הוא והא דלא מיירי המם כשר ולא אלב אלא מזמה ולא גיזה ריס מילתא נקט ועוד ניחא ליה לאחלופי לימור גיזה [ס] אפי' לענין מלקו' כמו ממחלה קודס [ס] שנפלו (ס) לחנין [ס] הגוזז והעובד קופע מרבעים ויכין שהממיה ס תורה [ס] כל כך [ס] ה"מ לדרום קלמי לחומרא כשר ולא אלב ודס אי נמי כמיס וכן מוכח בפרק קמא (לעיל ו:) דהם דדרשינן כשר ולא אלב לא שיכא למור שרי אמע מיכה למלטי דפעו למידק מינה היתר אלב מדגבי רחמנא גבי פסולי המוקדשין כשר ולא אלב הא דמולין שרי אמע מיכה למלטי:

המלב שמלב אמת קלמ:

התולש צמר מבכור תם. משקבע דשמעתין מפרש דלאו דוקא תולש דה"ה נחלש ולא נקט תולש אלא משום סיפא דקתני נה תולש משום דרחמי דעקמיה:

גכור

בעל מום להיכא אזיל ואידך אימר מום עובר הוה ואיתמי ורבי חייא בר אבא מאי מעמא לא אמר כר' אסי אמר לך בשלמא אבא עורב ונטלה בא עוכר ונטלה אלא הכא [ס] כי היכי דקבר בה האי קבר אינש אחרינא אלא קדשים כיון דבדקו לן וקיימי דרבייהו למיפל בהו מומא ואידך אוב דמנחתי אהדדי שביח בהו מומא מיתיבי התולש צמר מבכור תם [ס] אע"פ שנולד בו מום ושחטו אסור מעמא דתם הא

[א] וחכמים אוסרין דברי ר' יהודה אמר לו ר' יוסי לא בזה הדתיד [ב] עקביא בן מהללאל אלא שער [ג] בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך מת בזה עקביא בן מהללאל מתיר [ד] וחכמים אוסרין [ה] צמר (ו) המדולדל בבכור את שנראה (ז) עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה עם הגיזה אסור: **גמ'** [ח] מכלל דאסר השתא במת שרי שחטו מיבעיא אלא [ט] לא בזה התיר עקביא וחכמים אוסרין (י) שחטו דברי הכל שרי כי פליגי במת אמר רבי אסי אמר ריש לקיש מחלוקת בשדחיתו מומחה דמר סבר גזרינן דלמא אתי לשדוייה ומר סבר לא גזרינן אבל לא התירו מומחה דברי הכל אסור מתיב רב ששת [יא] בעלי מומין אוסרין בכ"ש ורבי יוסי אומר [יב] יבקר והוינן בה מאי יבקר אלימא דבעל מום הוא ולישקליה מכלל דתנא קמא אמר [יג] לאו [יד] אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [טו] הכא [טז] בגיזת בכור בעל מום עסקינן שנתערבו בגיזי חולין ומאן תנא קמא רבי יהודה היא דאמר [יז] נשחטו אסורי רבנן ורבי יוסי לטעמיה דאמר [יח] נשחטו שרו רבנן וקתני יבוקר מאי יבוקר לאו [יט] אי מום קבוע אי מום עובר הוא אף על גב שלא התירו מומחה אמר רבא לא יבוקר אי התירו מומחה אין ואי לא לא כי סליק רבין אמרה לשמעתא קמיה דרבי ירמיה אמר [כ] בבלאי מפשאי משום דיתבי בארעא דחשוכא אמרי שמעתא דמחשכן לא שמיע להו היא דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מחלוקת בשברק ולא מצא וקמיפלגי בפלוגתא דר"מ ורבנן [כא] דתנן שהיה ר"מ אומר כל דבר [כב] שהיה בחזקת טומאה לעולם הוא בטומאתו עד [כג] שיתוודע הטומאה [כד] וחכמים אומרים חופר עד שמגיע לסלע או לבתולה [כה] ר' אסי אמר רבי יוחנן מחלוקת בשברק ומצא וקמיפלגי בפלוגתא דרבי ור"ש בן גמליאל דתניא [כו] שדה שאבד בה קבר [כז] נכנס בתוכה טמא נמצא בתוכה קבר נכנס לתוכה טהור שאני אומר הוא קבר שאבד הוא קבר שנמצא דברי רבי רבן שמעון בן גמליאל אומר תיברק כל השדה כולה ור' אסי מאי מעמא לא אמר כרבי חייא בר אבא אמר לך בשלמא גבי טומאה אימר בא עורב ונטלה בא עכבר ונטלה אלא הכא [כח] כי היכי דקבר בה האי קבר אינש אחרינא אלא קדשים כיון דבדקו לן וקיימי דרבייהו למיפל בהו מומא ואידך אוב דמנחתי אהדדי שביח בהו מומא מיתיבי התולש צמר מבכור תם [כט] אע"פ שנולד בו מום ושחטו אסור מעמא דתם

[א] סבר לא גזרי שמא ישהא אלא כיון שהתירו מומחה ואח"כ נשר ושחטו אפילו רבנן שרי אבל לא התירו מומחה קדם שנשר אפילו ר' יוסי מודה דמדרבנן אסרי והיא שער אע"ג דשחטו דכיון דנשר קודם שהתירו מומחה חשיב כמו שנשר מהם ואסור: [ב] בעלי מומין אוסרין בכל שחן משמע שאם יתערב בעל מום בבהמה קדשים תמימים כולן אסרין: [ג] ור' (אסי) [יוסי] אמר יבוקר איזה הוא בעל מום והשאר מותרין: [ד] הבא האי בעל מום אוסר בכל שהוא דקאמר לא בעל מום ממש אלא בגיזת בכור בעל מום עסקינן שנתערבה בגיזי חולין ושחטו לבעל מום: ומאן תנא קמא דאמר אסור בכל שהן ר' יהודה ור' יוסי דאמר יבוקר היינו האי ר' יוסי דמתני' דסבר דנשחטו שרו רבנן: [ה] לא יבוקר השתא אם מום קבוע הוא אסור ניתוח ואע"ג דלא התירו מומחה קודם השרת שער מותר אי מום קבוע ומקשה לריש לקיש דאמר אבל לא התירו מומחה קודם שנשר הכל אסור: [ו] לא יבוקר הדבר אי התירו מומחה קודם שנשר אין אי לא לא: [ז] אמורה לשמעתא הא דתניא רב נחמן בריה: [ח] מחלוקת דתנא קמא ור' יוסי בשברק ולא מצא בעל מום ולא בגזה פליגי אלא בבעל מום גופיה וליכא לאקשויי: [ט] ובפלוגתא דר"מ ורבנן עד שמגיע לסלע ושוב שהוי כיון שביקר ולא מצא כולן מותרין וח"ק סבר כר"מ: [י] מחלוקת בשברק לאותו בעל מום ומצאו וחייש ח"ק שמא זה שמצא לאו היינו הוא שנתערב ביניהן אלא אחר הוא ואותו שנתערב עדיין לא נמצא הלכך כולן אסורין היינו כר' שמעון בן גמליאל דאמר שתברק כל השדה כולה ושמא זה קבר אחר הוה שאבד עדיין לא נמצא: [יא] ור' יוסי דאמר יבוקר סבר לה כרבי דכיון שמצאו היינו הוא שנתערב: אמר לך ר' אסי גבי טומאה אפילו ח"ק מודי דכיון שהגיע לסלע סתחר דאימעא עורב או עכבר ונטלה אלא בבעל מום שברק ולא מצא אפילו רבי יוסי מודי דאסירי דבעל מום להיכא אזיל: ואידך רבי חייא אמר לך שמא מום עובר הוה ואיתמי: כיון דבדיקי וקיימי ואיעבר בעל מום בהדייהו ואישכח מי מחזקינן הנך דבדיקי דדרכיהו למיפל בהו מומא הלכך לא דמי לתיברק כל השדה: שביחה בהו מומא אף על גב דבדיקי מעיקרא: הא

[ב] בבשנה שלח בשיעור בכורו בעל מום: [ג] שם שמר (המדולדל) מ"מ וע"ע ס"ע המדובלל: [ד] שם שנגעלה מן הגיזה וסו' שנגעלה מן הגיזה: [ה] גמ' וחכמים אוסרין אלא בשחטו דברי הכל: [ו] שם ואמר רב מתנן: [ז] רש"י ד"ה ונפלטין נמי קרקע ס"ק.

הגהות הב"ח

גליון הש"ס

[מתני' גמרא הבא בגיזת בכור בעל מום שנקיבין ובר. כ' נהר"ם פ"ג דעבלה מ"ב (ד"ה מלא שקיבו)]:

רבינו גרשום

וחכמים אוסרים הואיל ונשר מחיים דפסולי המוקדשין אסורין בגיזה ובעבודה: אמר לך ר' יוסי בר'. בזה עקביא בן מהללאל מחיר אע"ג דהאמר שעל גביו טעון קבורה האי דנשר מחיים מותר וחכמים אוסרים: השתא במת אע"ג דטעון קבורה עם צמרו שרי והוא דנשר מחיים שחטו דמותר צמרו בהנאה כ"ש דשרי והוא דנשר מחיים: אלא לא בזה התיר כלומר דבשאר קודם שחיטה תרוייהו שרו ולא פליגי אלא בבת שנשר קודם מיתה: א"ר אסי אמר ר"ל מחלוקת לר' יהודה דאית ליה בשחיטה דמחלקו ולר' יוסי בראית ליה דבשחיטה לא נחלקו: אלא בשהתירו מומחה אותו בעל מום קודם שנשר שערו דר' יהודה סבר דרבנן סברי וראי דינו להיות מותר לאחר שחיטה הואיל ונשר לאחר שהתירו מומחה. אבל אי שרית ליה שער הנושר אתי לשהוייה לבעל מום בחיים שפי משיעור שנתנו חכמים בפירקין דלקמן (כו:) דסבר דכל יום נושר משערו ואקבצנו ויהיה לי צמר הרבה ואינו רוצה לשוחטן ושמא יבוא בו לידי תקלה לגוזזו או לעבוד בו בשוגג הלכך אסרי רבנן צמר שנשר קודם שחיטה ורבי יוסי

[ה] עזיזת פ"ה מ"ו, [ו] גם ומתני' ל"ק, [ז] [ספסיס לר' יומא נג. ובמיס פ: מנחות נב. כתובות עה.]. [ח] ספסיס ל. מה פא:, [ט] ספסיס ל., ל"ק, [י] ספסיס ל"ק, [יא] ס"ק, [יב] ספסיס מפיס ולא לתתר שמיעה למתן דדרים ס' מעמת שמיעה ואילך ולא מדמיע בשר ושוד דתתי כ' ל"ק, [יג] מלב ה"ה כשר ולא ל"ק ס"ק כמו בשר ולא מלב, [יד] כמו על מלב דתתי מלמילה מ"ת דס נמי מ' מלמילה הוא והם ל"ק, [טו] ל"ל דתתי, [טז] נמלק בו., [יז] ר"ש ד"ה ונפלטין נמי קרקע ס"ק.

מו א ב מיי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הל' יז סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ג:

מז ג מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף ב:

מח ד מיי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הלכה יב:

מט ה מיי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הל' יז סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ד:

נ ו מיי' פ"ע מהלכות עובדין עכו"ם הלכה ו:

נא ז מיי' שם פ"ח הלכה ג:

נב ח מיי' פ"א מהל' מעשה הקרבנות הל' יח סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ג:

ג] שער בכור בעל מום: ב] גמ' לא בזה התיר עקביא מכלל: ג] אלא ת"ק לא: ד] אומר יבוקר הוגין בה מאי יבוקר אילימא יבוקר אוחו בעל מום אם איתיה ולישקליה והני לישתרי מכלל: ה] דאמר בשחטו אסרי: ו] לאו יבוקר במומו לחכם אי מום קבוע שרי אע"ג תיבות אי מום עוכר נרשם על כל תיבה קו למעלה להודות כי ל"ר ואוי למחקו: ז] דבר שהוא בהוקת: ח] שיתודע לך הטומאה היכן היא וחכמים אומרים בודק עד שמגיע: ט] לבתולה ורב אסי: י] קבר הנכנס לתוכה קבר הנכנס לתוכה: יב] בה אמרינן כי היכי כר קבר בה איניש: יג] מת שלא נשחט: יד] נראה כפורש הימנה. נ"א כמי שנשר הימנה: טו] הגיזה אסור כמי: טז] עקביא ומשום חכמים נקטיה הס"ד ומה"ד שחטו דברי הכל שרי כמיגו דמתניא שחיטה לאותו צמר המחובר בה מתניא נמי לתלוש ומוכח בחלון הס"ד ומה"ד מחלוקת דעקביא וחכמים בשהתירו: יז] בכל שהן קס"ד אם: יח] כחכמים דאמרינן בנדף עד וחד"א: יט] שלא היתה עבודה הס"ד: כ] על תיבת מרישא נרשם קו למעלה להודות כי ראוי למחקו: כא] הך תר ליכא: כב] פירקין ושוי עקביא: כג] מדרבנן דוקא ועוד דאפילו: כד] תמיכה מהו תזא דפרק בהזהא דחולין ל"ל קרא למשוי דס: מ] נמי דאסרינן מדכתיב בשר ולא חלב בשר ולא דם והוא הדין: כה] לגיזה דשוי דגיזה: ן] ולאסור הדם אפילו בהנאה אוא ולאכילה לא איצטריך אף על פי: לא] באכילה ומ"מ דם נמי בר אכילה היא: לב] גיזה דחמיר אפילו לענין נר קדום שנפסלו כדתנן הגוזז והשובר טופג את הארבעים וכיון: לג] ותהא בפסולי המוקדשים כל: מום

כא) [ספסיס לר' יומא נג. זבחים פ: מנחות נב. כתובות עה.]. [ח] ספסיס ל. מה פא:, [ט] ספסיס ל., ל"ק, [י] ספסיס ל"ק, [יא] ס"ק, [יב] ספסיס מפיס ולא לתתר שמיעה למתן דדרים ס' מעמת שמיעה ואילך ולא מדמיע בשר ושוד דתתי כ' ל"ק, [יג] מלב ה"ה כשר ולא ל"ק ס"ק כמו בשר ולא מלב, [יד] כמו על מלב דתתי מלמילה מ"ת דס נמי מ' מלמילה הוא והם ל"ק, [טו] ל"ל דתתי, [טז] נמלק בו., [יז] ר"ש ד"ה ונפלטין נמי קרקע ס"ק.

הא בעל מום שרי. ור' יוסי הוא דאמר כשמעו אמרו לנכון מי נמי עקבית היא מע"ג דלא התירו ופקיעת לירים לקיש: תם קרי ליה. ומומי מע"פ שנולד ד' מום מע"פ שנראה מאי כן לאכסי ואמאי קטע [1]: לימא. הא דר"ל מנאי היא: אשור. [2] דשמא מפילו עקבית מודה לשהויה ולאפקועי מקדושת מזבח ועוד שהרי עדיין אין בו שום היזק מע"ג דנקטו תולש הוא הדין לנאלם כדאפרש בפרק דשמעתא: לא בזה. שמא היזיל עקבית גלח כשמעו: אמר רבי יוסי מודה אבא ששמו חלפתא. שהוא מן התכמים המולקין על עקבית [3] ומודה הוא שם שמעו שהוא מומר: אבל בייחוד אמרו חכמים. שמאמת ונכנול אמרו יניחנו אמלון לשער בכור כעל מום שנשר: שמא יש תקוה. שמא יהא מומר ליהנות ומפרש ומה מקוה יש שם שמעו לברי הכל מומר: אבל. נאמת ומבילו בעיומין בפרק בכל מערבין (דף לח.) נמפופו: בייחוד. בשכור ומבילו בשמכת יומא (דף נד.) וילעו ביחוד שם אלון נגזו: רבי יוסי היינו תנא קמא. דקאמר התולש לשר מבכור שם ושמעו מפור הא בעל מום ושמעו מומר לברי הכל ושמת פליגי [4] שמולה לר' יוסי ולת"ק שמת פליגי: תנא קמא שבר אי התירו מומחה אין אי לא לא. דבעל כרחין הכי מרלת [5] ולמרלת ליש לקיש לעיל כי מומחיות מריעת למילתיה למנת קמא דקתני התולש שמר מבכור שם הא בעל מום שרי ותלמה ליש לקיש ומשר כל היכא דלא התיר מומחה שם קרי ליה מלמא הכי משמע מילתיה התולש שמר מבכור שם להיזיל בעל מום שלא התירו מומחה שפול לברי הכל הא בבור בעל מום שרי אע"פ שלא התירו מומחה תנא כל היכא דלא התירו מומחה תם קרי ליה לימא כתנאי התולש צמר מבבור תם אע"פ שנולד בו מום [6] ושחטו אסור בבור בעל מום שתלש ממנו ואח"כ מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים אמר רבי יהודה לא בזה התיר עקביא בן מהללאל אלא בשער בבור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו בזה עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין אמר רבי יוסי מודה אבא חלפתא בזה שהוא מותר אבל בייחוד אמרו חכמים יניחנו בחלון שמא יש תקוה שחטו דברי הכל מותר מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים ר' יוסי היינו תנא קמא אלא לאו התירו מומחה איכא בינייהו דתנא קמא סבר התירו מומחה אין ואי לא לא ואתא ר' יוסי למימר אע"ג דלא התירו מומחה אמר רבא לא דכולי עלמא אי התירו מומחה אין אי לא התירו [7] לא [8] ושלש מחלוקת בדבר דת"ק סבר פליגי במת והוא הדין לשחטו והאי דקמיפלגי במת להודיעך כחו דעקביא ור' יהודה סבר במת דברי הכל אסור כי פליגי בשחטו ואתא ר' יוסי למימר בשחטו דברי הכל מותר כי פליגי במת אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה דתנן [9] שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו [10] עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים [11] אוסרין אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא דתנן צמר המדולדל בבכור את שנראה (ו) עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה אסור מני אילימא ר' יוסי ובמאי אילימא בשחטו בין עקביא בין רבנן אידי ואידי משרא שרי ואלא במת ואי רבנן אידי ואידי מיסר אסרי ואי עקביא אפילו מיבעיא ליה נראה עם הגיזה אסור דמיתה קאסרה לי' אינו נראה עם הגיזה מותר דמעיקרא תלוש אלא פשיטא ר' יהודה ובמאי אילימא במת בין לעקביא בין לרבנן אידי ואידי מיסר אסרי אלא לאו [12] בשחטו ואי עקביא אידי ואידי משרא שרי אלא לאו רבנן היא וש"מ בשחטו פליגי ש"מ בעי ר' יצאי התולש צמר מעולה תמימה מהו תולש מי אימא מאן דשרי אלא צמר שנתלש מעולה תמימה מהו [13] דתשאת ואשם לא תיבעי לך דכיון דלכפרה אתו לא [14] משהו להו דבבור ומעשר נמי דכיון דלאו לכפרה אתו משהו להו כי תיבעי לך דעולה מאי כיון דעיקר

בבור

בעל מום שתלש ממנו. הכא לא קמיבי והניחו בחלון משום דרמשו הוא שתולש ודעתו ליהנות למלאכת מזבח [15] נמשר קמני והניחו בחלון: דרתנא. קמא סבר אי התירו אין אי לא לא. פירש בקונטרס דכיון דתניא לעיל דכל היכא דלא התירו מומחה תם קרי ליה תם אף כאן תם קרי ליה: אמור. [16] דשמא מפילו עקבית מודה לשהויה ולאפקועי מקדושת מזבח ועוד שהרי עדיין אין בו שום היזק מע"ג דנקטו תולש הוא הדין לנאלם כדאפרש בפרק דשמעתא: לא בזה. שמא היזיל עקבית גלח כשמעו: אמר רבי יוסי מודה אבא ששמו חלפתא. שהוא מן התכמים המולקין על עקבית [3] ומודה הוא שם שמעו שהוא מומר: אבל בייחוד אמרו חכמים. שמאמת ונכנול אמרו יניחנו אמלון לשער בכור כעל מום שנשר: שמא יש תקוה. שמא יהא מומר ליהנות ומפרש ומה מקוה יש שם שמעו לברי הכל מומר: אבל. נאמת ומבילו בעיומין בפרק בכל מערבין (דף לח.) נמפופו: בייחוד. בשכור ומבילו בשמכת יומא (דף נד.) וילעו ביחוד שם אלון נגזו: רבי יוסי היינו תנא קמא. דקאמר התולש לשר מבכור שם ושמעו מומר לברי הכל ושמת פליגי [4] שמולה לר' יוסי ולת"ק שמת פליגי: תנא קמא שבר אי התירו מומחה אין אי לא לא. דבעל כרחין הכי מרלת [5] ולמרלת ליש לקיש לעיל כי מומחיות מריעת למילתיה למנת קמא דקתני התולש שמר מבכור שם הא בעל מום שרי ותלמה ליש לקיש ומשר כל היכא דלא התיר מומחה שם קרי ליה מלמא הכי משמע מילתיה התולש שמר מבכור שם להיזיל בעל מום שלא התירו מומחה שפול לברי הכל הא בבור בעל מום שרי אע"פ שלא התירו מומחה תם קרי ליה לימא כתנאי התולש צמר מבבור תם אע"פ שנולד בו מום [6] ושחטו אסור בבור בעל מום שתלש ממנו ואח"כ מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים אמר רבי יהודה לא בזה התיר עקביא בן מהללאל אלא בשער בבור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו בזה עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרין אמר רבי יוסי מודה אבא חלפתא בזה שהוא מותר אבל בייחוד אמרו חכמים יניחנו בחלון שמא יש תקוה שחטו דברי הכל מותר מת עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים אוסרים ר' יוסי היינו תנא קמא אלא לאו התירו מומחה איכא בינייהו דתנא קמא סבר התירו מומחה אין ואי לא לא ואתא ר' יוסי למימר אע"ג דלא התירו מומחה אמר רבא לא דכולי עלמא אי התירו מומחה אין אי לא התירו [7] לא [8] ושלש מחלוקת בדבר דת"ק סבר פליגי במת והוא הדין לשחטו והאי דקמיפלגי במת להודיעך כחו דעקביא ור' יהודה סבר במת דברי הכל אסור כי פליגי בשחטו ואתא ר' יוסי למימר בשחטו דברי הכל מותר כי פליגי במת אמר רב נחמן הלכה כרבי יהודה הואיל ותנן בבחירתא כוותיה דתנן [9] שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואחר כך שחטו [10] עקביא בן מהללאל מתיר וחכמים [11] אוסרין אמר רב נחמן בר יצחק מתניתין נמי דיקא דתנן צמר המדולדל בבכור את שנראה (ו) עם הגיזה מותר ואת שאינו נראה אסור מני אילימא ר' יוסי ובמאי אילימא בשחטו בין עקביא בין רבנן אידי ואידי משרא שרי ואלא במת ואי רבנן אידי ואידי מיסר אסרי ואי עקביא אפילו מיבעיא ליה נראה עם הגיזה אסור דמיתה קאסרה לי' אינו נראה עם הגיזה מותר דמעיקרא תלוש אלא פשיטא ר' יהודה ובמאי אילימא במת בין לעקביא בין לרבנן אידי ואידי מיסר אסרי אלא לאו [12] בשחטו ואי עקביא אידי ואידי משרא שרי אלא לאו רבנן היא וש"מ בשחטו פליגי ש"מ בעי ר' יצאי התולש צמר מעולה תמימה מהו תולש מי אימא מאן דשרי אלא צמר שנתלש מעולה תמימה מהו [13] דתשאת ואשם לא תיבעי לך דכיון דלכפרה אתו לא [14] משהו להו דבבור ומעשר נמי דכיון דלאו לכפרה אתו משהו להו כי תיבעי לך דעולה מאי כיון דעיקר

שכן למיטה מתרת מה שפירש מתיש ומיהו יש ספרים דגרסי המס [17] כרבי מלעזר למר ר' מלעזר פרשו לפני זריקה מועלין בהן עד זריקה כו': תולש מי איכא מאן דשרי. פירש בקונטרס מליבא דרבנן הא וודאי רשע מתמר למעבר על מקום למלוק לה מידי לילי ליה גיזה ועבודה: [18] מי איכא מאן דשרי. מליבא דרבנן הא וודאי רשע הוא:

לעיקר

שכן למיטה מתרת מה שפירש מתיש ומיהו יש ספרים דגרסי המס [17] כרבי מלעזר למר ר' מלעזר פרשו לפני זריקה מועלין בהן עד זריקה כו': תולש מי איכא מאן דשרי. פירש בקונטרס מליבא דרבנן הא וודאי רשע הוא מתמר למעבר על מקום למלוק לה מידי לילי ליה גיזה ועבודה: [18] מי איכא מאן דשרי. מליבא דרבנן הא וודאי רשע הוא:

לעיקר

לא שמיעא ליה מריתא דבר פשוט הוא [19] למיתה לרבנן דתולש מקור: הדרן עלך הלוקח בהמה

נזקה

הגהות הב"ח

(ו) גמ' מן הגיזה וכו' שלינו נגלה מן הגיזה:

רבינו גרשום

הא בעל מום שרי תולש לא_ב"ש נשר אע"פ שלא התירו מומחה קודם אלא לאחר שנשר: א"ל ריש לקיש האי תנא דהתולש צמר כל היכא דלא התירו מומחה קודם שתלש תם קרי_ליה שכתולש מתם דמי וליכא למימר הא בעל מום שרי: על שנטמא היינו שחוטם: מודה אבא חלפתא בזה ששחטו שהוא מותר אפילו לחכמים: אבל בייחוד אמרו האי אבל הוי כמו באמת כדכתיב אבל אשמים אנחנו: בייחוד בבירור: ונותנו בחלון שיש לו תקנה שאם שחטו יהא מותר: על מה נחלקו כו' ר' יוסי דאמר במת נחלקו היינו ת"ק דאמר במת דבמת חולקין: ת"ק סבר מה שעקביא מתיר במת בשהתירו מומחה קודם תלישת שער ואותא ר' יוסי למימר דכל תנא בתורא משפי אע"ג דלא התירו מומחה קודם אלא אח"כ מתיר עקביא והיינו כתנאי: לא דכולי עלמא אי התירו מומחה קודם תלישה אין אי לא לא ולאו בהכי פליגי אלא ג' מחלוקת בדבר: דת"ק סבר פליגי במת וה"ה לשחטו ומשום דלא איירי מידי בשחטו אית לן למימר דסבר דבתרוייהו פליגי: הלי כר' יהודה דלא שרי עקביא אלא בשחטו: בבחירתא מסכת פדיות: צמר המדולדל: שבראה עם הגיזה שנראה במחובר לגיזה מותר: אידי ואידי בין נראה ובין שאינו נראה כדאמרינן בשחטו דברי הכל מותר: אי רבנן אידי ואידי מיסר אסירי אפילו אותן שנתלש קודם וכ"ש ששוב נתלש שמיתה אוסרת: ואי עקביא אימא מיבעי ליה שמה שהוא מותר במת אין מתיר אלא מה שנושר קודם אבל [מה שנושר] שוב [אחר] שמת [לדברי] הכל אסור והכי איבעי ליה למיתנא את שאינו נראה מותר ואת שבראה אסור: אלא לאו רבנן דבשחטו אוסרין מה שקודם נשר אבל שוב שנשחט מותר והמחובר לו והיינו דקאמר הנראה עם הגיזה הצמר המחובר לעוד קרי גיזה מהר ואת שאינו נראה אסור: מעולה תמימה מבעל מום דשאר קדשים לא קא מיבעי ליה כיון דבר פדייה הוא לא משהי ליה אלא פריק ליה ושחיט ליה מיד הלכך שרי. וא"ד (ה"מ) [כיון דבעי] מומחה דאי איכא למיחש דמשהי להו ולא קא מיבעי ליה. אלא תמימה קא מיבעי ליה: צמר שנתלש מעצמו דחטאת ואשם ובו' דבכור ומעשר נמי לא תיבעי לך לר"ה אסור דלאו לכפרה אתי ומשהי ליה משום חיזוק צמר הנושר ואתי לידי תקלה: כי תיבעי לך דעולה

שיטה מקובצת

ב] מום שחטו אסור: ג] התירו מומחה לא: ג] דתנן הוא היה מתיר שער: ד] תיבות עקביא בן מהללאל מתיר נמחק: ה] לאו בשחטו ואי: ו] לא משהי אות ר' נמחק: ז] קבוע הוא הס"ד: ח] עקביא מודה הוא: ט] מחיים והוממה ונפדת לרבנן: י] מה"ר תולש מי: יא] אבל לגבי נשור: יב] מיירי בהתירו מומחה וקשיא: יג] דהא דדחיקנא לתרוצי לעיל הכי לאפוקי בריייתא ממשמעות היינו בו'. הוא"ש: יד] דתיתוקם דריש לקיש: טו] מילתיה דתנא קמא: טז] קאמר דשמא יש תקוה דקאמר מיירי בשחישה: יז] מציקרא דאין צריך הצמדה והערבה כקדושת מזבח וכן: יח] לפדותו בשוויו ומה היה: יט] בעולה תמימה שנשחטה למזבח: כ] התם ופליגי דר' אלעזר: כא] הוא מיהא לרבנן: הגיהה

נג א מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה יא ופ"ש מהלי ממעלה הלי י סמג לאוין עמ עשין י"ד טימן עם סעיף ג:

נד ב מיי' פ"ש מהלכות מעילה הלכה י:

ברקה שלשים יום. כי כן פלוגתא לימא לענין טיפול מגדה (ב"מ דף כח.)[ז]:

מלאתך ודמשך לא תאחר בן תעשה לשורך. להייט ר' ימיס מיס בכמה דעת מסקנא[ח] שגמר זמן גיזול התמנה עד שיעלית שמניתין שמי מגמס להמיל מדם ממקדש וס"ת מהי מיס ממשיס הוס ולא הוי כעין נכור גיין ולמען תתן לי ללמוד עלמיס[ט]: [י] ובי תימא מיתה לא תלמוד לומר ובח. לפי דוקא[כ] למדמיס לה פפרק לפי הן הגזרפין (סנהדרין סב.) פהלי לפי שממיתה מגיע קרינ הוס[כא] [לענין] מיתה:

דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב בו. נכמה מקומות מתרינן תרומה ומחזר ומרמס ולא גזרינן[כב] המס כיון שהמרומה רמקומה לכהן מידע יהי דמיהם דרמן ולפיכך נתן המקומה ככר לכהן קודם שימכר לו מכס למחזר ולמרמס ס"ס מדמין כהן ממחזר לו מת המקומה מידע יהי דמיהם דרמן היה מכל כמן מטר הוס[כג] שנתן לכהן נהמות שכר מיטו[כד] ומעכבה כהן ובכמה מקומות

הדרן עלך הלוקח בהמה

עד כמה[כה] ישראל חייבין ליטפל בבכור לכלומר עד כמה ישראל זהיב לגדל את הבכור קודם שיתנהו לכהן: בדקה ל' יום ובגמה ג' יום כדמפרש בגמ': אמר לו הכהן בתוך זה הזמן תנהו לי הרי זה לא יתן דבראה ככהן המטייע בבית הגרנות דאין נותנין לו תרומה דבראה כאלו נתנה לו בשכיחדתו אף כאן נמי נראה כאילו נותנו לו בשביל אוזה הבאה שנכנס במקומן בטיפולו: ואם אמר לו בתוך הזמן דעיקר לאו לכפרה הוא דאתי. לימיו מניחה על מנת: ביון דמכפרא אגשה. דעולה מכפרת על עסה כדמתרינן בפמ' יומת (דף ט.) על עולה ממורדת עון שמחה ופפלה: והאנן נשר תנן. מלמת נגמר שרי מתמנך ולא[כו] בתלוסין: שיקרו הפוך בלבי ראשו. שכפול בתמלניתו ועקביא ולא[כז] בתלוסין: שיקרו הפוך בלבי ראשו. שכפול בתמלניתו ומני למתן נרמין נמון: שאינו מתמנך. שתיה שוה עם הגיזה מלא נרמה עולה למעלה: מאי טעמא לא אמר ברב נתן. הס ולפי כיון לפיו מתמנך מיו נרמה עם הגיזה קרינת ביה: לפי שאי אפשר לשום גיזה בלא ניטין המדולדלות. שפוטת למעלה ומי כי הפי גוונא מיתמר מין לך גיזה מוכרת רפי נתן טפי מתמיר לפני לך נמי שני מפי טעמא לא אמר כרים לקיס:

הדרן עלך הלוקח בהמה

עד כמה: ליטפל בבכור. תנן הזה קודם שיתנגו לכהן שמוזהר לעכבו מלו בעל כרחו ולפרנסו: לא יתן לו. בגמ' מפרש: אם היה בעל מום. ומומר לו בהמן בתוך הזמן תנהו לי שמולנו מומר: בין תם. בזמן שהיא המקדש קיימ: בין בעל מום. בזמן הזה: גמ' מלאתך ודמשך וגו'. ומסיק ליה[כט] וכן מעשה לעזרן לנתן וגו' ודרשינן הכי נכור גיין תתן לי[ל] וכן לנתן לכי היכי דנכור גיין מלוהו[לא] לנתר שלמיס כלכמיב (במדבר יח) ופדוים מבן חדש תפדה קף נכור נתן לנתר שלמיס מלנתן ודמעך דהייט נכוריס כן לעזרן לכי היכי דנכוריס לנתר ממיס[לב] שהרי נפסח התמלה מתבשלת ויין מעיקן נכוריס עד שיעלו שני מלמס נעלית כלמיניו[לג] נפרק רבי ישמעאל (מנחות סה:): [לד]דמקדם לדמקדם. מלנתן ודמעך קודמין נפסוק רמעזן לכלך לדרשין לה לעזרן הקודש נפסוק שני: [לה]ודמאחר. נכור גיין דמנתר נפסוק רמעזן לדרשין ליה מלנתן המעזר נפסוק שני: דמעך ליה לדמפיך. וכנור גיין שמיך מל עזרן: ואימא שיתין. [לו]לעשיה מחנת דומיא דנתן לך [לז] נכור גיין נעשין: לא מפרך הכתוב אלא לחכמים. הומיל ולא גלה לך שיעור עשיה שמוסיף ולפי לחכמים מפרן שיפרפו לך הטעם ומפרישם מלנך: מיפולה. טרחתה: ששיניה דקות. ומיכה יכולה לאכול עשב ומס לא תהא עם הס תמות: שגראה בכהן המטייע בבית הגרנות. לפי שממין הזה אין נכור לחוי לכלום על שיפול בו מוס ויכין דעל ישנגל רמיל ליטפל בו ממשים יום ומתר ליה הכהן בתוך הזמן תנהו לי ומוטנו [לח]ומילו מן הטורת ונלבד שימנו לו ולא לכהן אתר ודומה לכהן שמטייע בבית הגרנות ולפי ומורת כדי שימנו לו המרומות אבל אם היה נעל מוס ומתר מן לי שמולנו הומיל ומזי ליה לא הוי ככהן המטייע: בבית הדורים. מהכהים קלי כדי ליתן להס הכלורות: בבית הגרנות. מלולנו קלי מהכהים מפני תרומות ומרים משום מעשר רמעזן ועניים משום מעשר עני: בבית המטבחים. מהכהים קלי משום זוע למיס וקינה: לקונסן. מת הנעלי נתים: מן הפטור על החיוב. דמתם יהו להס שני קמן אתד של טבל גמור ואתד [מ]הופרש ממנה לכהן שמטייע ולי אתרת ליה לדהלך ולפרוש מינה משום קנסא קנס נעל הבית [מא]טבל גמור הוא ומפרישם ממנה עלה למילך ולהיכי פטורה מלמוריימא מלא [מב]קנסא הוא:

טובת

כשנפל בו מום תן לי שאוכלנו מיד מוטר הואיל ואין (רוצה) [צריך] הכהן לקיימו לא נראה כמטייע אבל בסתם הוא לא יתנגו לו שאינו יכול לאוכלו מיד עד שיפול בו מום שלא בזמן בהמ"ק: [מג]מנא הני מילי ר"י יום זהיב ליטפל בו: דאמר קרא בכור בנרך תתן לי וכתיב בכנרך מבן חדש תפדה וכן תעשה לצאנך (נמי) מלאתך ודמעך לא תאחר וגרסי' במכילתא (משפטים פ"ט) מלאתך אלו הבכורים שנטילין מן המלא. דמעך זו תרומה ומעשר דגזלות. לפ"ה. ובכורים ואין דמבא וקורא הייטו פסמא תנר עצרת דאיכא נ' יום וכן תעשה לשורך דמשון השפל בו נ' יום: איפוך אנא דאימא בכור בנרך תתן לי כן תעשה לשורך: מסכברא דמקדים למקדים מלאתך דמוקמי לפסוק הקיש לשורך שמוקמים לצאנך. ובכור בנרך דמאחר אוהר מלאתך תן לצאנך דמאוחר (אוהר) לשורך: דמסמיך לדמסמיך בכור בנרך סמיך לשורך: אמר קרא תעשה לשורך דהתרא תעשה לא צריך כלל אלא להוסיף עשייה בשורך יותר מצאנך: ואימא שיתין הואיל דהוסיף ליפא פי שנים מצאנך דתיינו שיתין [שיין למתני'] נולד לו מום בתוך שנתו ואין שם כהן שיתנו לו ראשי לקיימו כל י"ב חדש עד ששילמים שנתו שמא יבא כהן וישלנו האי דקאמ' תהיב הוא לאחר שנתו אם נולד בו מום אינו ראשי אינו חייב לקיימו אלא ל' יום: [מד]לא מסרו הכתוב אלא לחכמים כלומר דעיקר לאו לכפרה הוא דאתי. לימיו מניחה על מנת: ביון דמכפרא אגשה. דעולה מכפרת על עסה כדמתרינן בפמ' יומת (דף ט.) על עולה ממורדת עון שמחה ופפלה: והאנן נשר תנן. מלמת נגמר שרי מתמנך ולא[כו] בתלוסין: שיקרו הפוך בלבי ראשו. שכפול בתמלניתו ועקביא ולא[כז] בתלוסין: שיקרו הפוך בלבי ראשו. שכפול בתמלניתו ומני למתן נרמין נמון: שאינו מתמנך. שתיה שוה עם הגיזה מלא נרמה עולה למעלה: מאי טעמא לא אמר ברב נתן. הס ולפי כיון לפיו מתמנך מיו נרמה עם הגיזה קרינת ביה: לפי שאי אפשר לשום גיזה בלא ניטין המדולדלות. שפוטת למעלה ומי כי הפי גוונא מיתמר מין לך גיזה מוכרת רפי נתן טפי מתמיר לפני לך נמי שני מפי טעמא לא אמר כרים לקיס:

הדרן עלך הלוקח בהמה

עד כמה: ליטפל בבכור. תנן הזה קודם שיתנגו לכהן שמוזהר לעכבו מלו בעל כרחו ולפרנסו: לא יתן לו. בגמ' מפרש: אם היה בעל מום. ומומר לו בהמן בתוך הזמן תנהו לי שמולנו מומר: בין תם. בזמן שהיא המקדש קיימ: בין בעל מום. בזמן הזה: גמ' מלאתך ודמשך וגו'. ומסיק ליה[כט] וכן מעשה לעזרן לנתן וגו' ודרשינן הכי נכור גיין תתן לי[ל] וכן לנתן לכי היכי דנכור גיין מלוהו[לא] לנתר שלמיס כלכמיב (במדבר יח) ופדוים מבן חדש תפדה קף נכור נתן לנתר שלמיס מלנתן ודמעך דהייט נכוריס כן לעזרן לכי היכי דנכוריס לנתר ממיס[לב] שהרי נפסח התמלה מתבשלת ויין מעיקן נכוריס עד שיעלו שני מלמס נעלית כלמיניו[לג] נפרק רבי ישמעאל (מנחות סה:): [לד]דמקדם לדמקדם. מלנתן ודמעך קודמין נפסוק רמעזן לכלך לדרשין לה לעזרן הקודש נפסוק שני: [לה]ודמאחר. נכור גיין דמנתר נפסוק רמעזן לדרשין ליה מלנתן המעזר נפסוק שני: דמעך ליה לדמפיך. וכנור גיין שמיך מל עזרן: ואימא שיתין. [לו]לעשיה מחנת דומיא דנתן לך [לז] נכור גיין נעשין: לא מפרך הכתוב אלא לחכמים. הומיל ולא גלה לך שיעור עשיה שמוסיף ולפי לחכמים מפרן שיפרפו לך הטעם ומפרישם מלנך: מיפולה. טרחתה: ששיניה דקות. ומיכה יכולה לאכול עשב ומס לא תהא עם הס תמות: שגראה בכהן המטייע בבית הגרנות. לפי שממין הזה אין נכור לחוי לכלום על שיפול בו מוס ויכין דעל ישנגל רמיל ליטפל בו ממשים יום ומתר ליה הכהן בתוך הזמן תנהו לי ומוטנו [לח]ומילו מן הטורת ונלבד שימנו לו ולא לכהן אתר ודומה לכהן שמטייע בבית הגרנות ולפי ומורת כדי שימנו לו המרומות אבל אם היה נעל מוס ומתר מן לי שמולנו הומיל ומזי ליה לא הוי ככהן המטייע: בבית הדורים. מהכהים קלי כדי ליתן להס הכלורות: בבית הגרנות. מלולנו קלי מהכהים מפני תרומות ומרים משום מעשר רמעזן ועניים משום מעשר עני: בבית המטבחים. מהכהים קלי משום זוע למיס וקינה: לקונסן. מת הנעלי נתים: מן הפטור על החיוב. דמתם יהו להס שני קמן אתד של טבל גמור ואתד [מ]הופרש ממנה לכהן שמטייע ולי אתרת ליה לדהלך ולפרוש מינה משום קנסא קנס נעל הבית [מא]טבל גמור הוא ומפרישם ממנה עלה למילך ולהיכי פטורה מלמוריימא מלא [מב]קנסא הוא:

דעיקר לאו לכפרה הוא דאתי. לימיו מניחה על מנת: ביון דמכפרא אגשה. דעולה מכפרת על עסה כדמתרינן בפמ' יומת (דף ט.) על עולה ממורדת עון שמחה ופפלה: והאנן נשר תנן. מלמת נגמר שרי מתמנך ולא[כו] בתלוסין: שיקרו הפוך בלבי ראשו. שכפול בתמלניתו ועקביא ולא[כז] בתלוסין: שיקרו הפוך בלבי ראשו. שכפול בתמלניתו ומני למתן נרמין נמון: שאינו מתמנך. שתיה שוה עם הגיזה מלא נרמה עולה למעלה: מאי טעמא לא אמר ברב נתן. הס ולפי כיון לפיו מתמנך מיו נרמה עם הגיזה קרינת ביה: לפי שאי אפשר לשום גיזה בלא ניטין המדולדלות. שפוטת למעלה ומי כי הפי גוונא מיתמר מין לך גיזה מוכרת רפי נתן טפי מתמיר לפני לך נמי שני מפי טעמא לא אמר כרים לקיס:

הדרן עלך הלוקח בהמה

עד כמה: ליטפל בבכור. תנן הזה קודם שיתנגו לכהן שמוזהר לעכבו מלו בעל כרחו ולפרנסו: לא יתן לו. בגמ' מפרש: אם היה בעל מום. ומומר לו בהמן בתוך הזמן תנהו לי שמולנו מומר: בין תם. בזמן שהיא המקדש קיימ: בין בעל מום. בזמן הזה: גמ' מלאתך ודמשך וגו'. ומסיק ליה[כט] וכן מעשה לעזרן לנתן וגו' ודרשינן הכי נכור גיין תתן לי[ל] וכן לנתן לכי היכי דנכור גיין מלוהו[לא] לנתר שלמיס כלכמיב (במדבר יח) ופדוים מבן חדש תפדה קף נכור נתן לנתר שלמיס מלנתן ודמעך דהייט נכוריס כן לעזרן לכי היכי דנכוריס לנתר ממיס[לב] שהרי נפסח התמלה מתבשלת ויין מעיקן נכוריס עד שיעלו שני מלמס נעלית כלמיניו[לג] נפרק רבי ישמעאל (מנחות סה:): [לד]דמקדם לדמקדם. מלנתן ודמעך קודמין נפסוק רמעזן לכלך לדרשין לה לעזרן הקודש נפסוק שני: [לה]ודמאחר. נכור גיין דמנתר נפסוק רמעזן לדרשין ליה מלנתן המעזר נפסוק שני: דמעך ליה לדמפיך. וכנור גיין שמיך מל עזרן: ואימא שיתין. [לו]לעשיה מחנת דומיא דנתן לך [לז] נכור גיין נעשין: לא מפרך הכתוב אלא לחכמים. הומיל ולא גלה לך שיעור עשיה שמוסיף ולפי לחכמים מפרן שיפרפו לך הטעם ומפרישם מלנך: מיפולה. טרחתה: ששיניה דקות. ומיכה יכולה לאכול עשב ומס לא תהא עם הס תמות: שגראה בכהן המטייע בבית הגרנות. לפי שממין הזה אין נכור לחוי לכלום על שיפול בו מוס ויכין דעל ישנגל רמיל ליטפל בו ממשים יום ומתר ליה הכהן בתוך הזמן תנהו לי ומוטנו [לח]ומילו מן הטורת ונלבד שימנו לו ולא לכהן אתר ודומה לכהן שמטייע בבית הגרנות ולפי ומורת כדי שימנו לו המרומות אבל אם היה נעל מוס ומתר מן לי שמולנו הומיל ומזי ליה לא הוי ככהן המטייע: בבית הדורים. מהכהים קלי כדי ליתן להס הכלורות: בבית הגרנות. מלולנו קלי מהכהים מפני תרומות ומרים משום מעשר רמעזן ועניים משום מעשר עני: בבית המטבחים. מהכהים קלי משום זוע למיס וקינה: לקונסן. מת הנעלי נתים: מן הפטור על החיוב. דמתם יהו להס שני קמן אתד של טבל גמור ואתד [מ]הופרש ממנה לכהן שמטייע ולי אתרת ליה לדהלך ולפרוש מינה משום קנסא קנס נעל הבית [מא]טבל גמור הוא ומפרישם ממנה עלה למילך ולהיכי פטורה מלמוריימא מלא [מב]קנסא הוא:

עד כמה[כה] ישראל חייבין ליטפל בבכור לכלומר עד כמה ישראל זהיב לגדל את הבכור קודם שיתנהו לכהן: בדקה ל' יום ובגמה ג' יום כדמפרש בגמ': אמר לו הכהן בתוך זה הזמן תנהו לי הרי זה לא יתן דבראה ככהן המטייע בבית הגרנות דאין נותנין לו תרומה דבראה כאלו נתנה לו בשכיחדתו אף כאן נמי נראה כאילו נותנו לו בשביל אוזה הבאה שנכנס במקומן בטיפולו: ואם אמר לו בתוך הזמן

שיטה מקובצת

א] הגיזה. ס"א בשלמא רב נתן בר אושעיא לא אמר כרשב"ל אמר לך האי נמי נראה עם הגיזה הוא אלא ר"ל מאי טעמא כר. ורש"י לא גריס כן: ב] בבכור בהמה דקה שלשים: ג] ואם היה בעל מום ואמר: ד] תמים ואמר לו: ה] לאחר שנתו אינו ראשי לקיימו אלא עד שלשים: ו] מסתברא דמוקדם למוקדם מאוחר דמאוחר אדרבה כר. על תיבת אלא נרשם קו למעלה להודות כי ראוי לס"ד למחקו: ז] קרא. עיין תוס' לקמן (דף נ ע"א): ח] שיתין יומין לא כר' לחכמים. ובתר חמשין יומין הו לא צריך לאימיה אימא וכן תעשה הוסיף לך הכתוב לתרוייהו א"כ לכתוב רחמנא וכן תעשה להסתפק: ט] תניא כותיה דרבא בכתר ותיבות נמי הכי נמחק: י] בשורך ולא מסורך: יא] מדרבה מאי מפני שטיפולו מרבה תנא: יב] דקות מאי טעמא דר' יוסי אמר לך וכן תעשה אתרוייהו כתיב ולא מסורך הכתוב אלא לחכמים בהמה גסה בחמשין תו לא צריך לאימיה בהמה דקה עד תלתא יחדי צריך לאימיה: יג] משלהם ג"ל: יד] ולא בתולש הס"ד: טו] ליה כן תעשה: טז] לי כן תעשה לצאנך: יז] מצותו ליתן לאחר: יח] חמשים יום שהרי: יט] כדאמרינן במנחות פרק ר"י: כ] מה"ד דמקדם לדמוקדם: כא] מה"ד ודמאוחר בכור בנרך דמאוחר בפסוק: כב] שתץ יומץ דעשיה: כג] דתך דבכור: כד] ששוכרי שהוא מצילו מן: כה] ואחד שהופרש ממנה: כו] הבית דשבל גמור: כז] אלא דקנסא הוא: כח] בפסח שאז זמן בישול: כט] שלשים ר"ל דבימיהי חזיד לא מיימי עד לאחר עצרת: ל] דוקא מיתה דלא: לא] הוא לענן מיתה: לב] גזרינן. גליון ותירץ ר"י דהני לא שכיחי כולי האי כי הך דהכא דמילתיה דשכיח היא לסיע בבית הגרנות א"נ יש לומר דהכא איכא למיתה לאפרושי מן הפטור על החיוב מפני שיש שמסמיעים לו בבית הגרנות ויש שאינם מסייעים ומאותה חבואה עצמה ליכא להפרישם מיניה וביה ולא מטעם שהוא מן (החיוב על הפטור) [הפטור על החיוב] רק שקרוב הדבר לבא לידי תקלה. ת"ח. ולא גזרינן ויש ליתן טעם דבעלמא כיון וחזיבת החם נמחק: לג] הוא דתרומה שנתן: לד] סיימו מעכבה הכהן:

ישראל

דלא אמרי' שמין כפלים שבצאן אלא חכמים הוא דמפרשי ג' יום ומסכו אפלאתך ודמעך לא תאחר: מפני ששיניה דקות ולא יכולה ליכל יפה עד ג' חודשים: מכהנים המסמיעים בבית הדרשים לשמחי או להאכיל כרי שיתנו להם ומבכורות ולחיים ועניים (המסייעים) בבית הגרנות מפני מעשר ראשון ומעשר עני והמכונים המסייעים בבית המטבחים בשביל המחנות: ואם עשו בן שנתנו להן בשכרן: חילקו הוציאו התרומה והמעשר לחולין שאין בהן דין קדושה ולא יפה עשו ולא יצאו ידי חובתן ויש בדבר עון מיתה: תרומה ומעשרות פעם שניה משלם: אלא משום דדלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב דאי מהייבינן ליה לאפרושי תרומה אחריתי סבר הך גברא כולי הך תבראה טבל ודאי באילו לא נתרמה כלל ראי אית ליה טבל אחריתי דנראי טבל אתו לאפרושי עליה מהך תבראה שכבר נתן ממנה והיא כבר נפפרה (דסבר דלאו משום קנסא הוא דקנסינן ליה לאפרושי תרומה אחריתי אלא משום חיוב גמור) ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב ולהכי לא קנסינן ליה:

חשק שלמה על ר"ג ט) נמחק ד"ל ז' מתיפה ממתנה. לעין מורי הגאון. ומכוונים ק"ל דמפמ ופקיל ומכ'.

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ג מהלכ' מעילה הלכ' י' והמצר ספק:

נו ב מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכ' יב סמג עשין קמב טוש"ע י"ד סימן שח סעיף ג:

א ג מיי' פ"ל מהלכות בכורות הלכה יד סמג עשין קמה טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ג:

ב ד מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף ז:

ג-ה מיי' שם הל' יז טוש"ע שם סעיף ח:

ד ו מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ג:

ה ז מיי' שם הל' יד ופ"ע מהלכ' תרומות הלכה יח:

תורה אור השלם

א) לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אַתָּה וּבֵיתֶךָ:
[דברים טו, כ]

ב) מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי: כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ לִי:
[שמות כב, כח-כט]

ג) וְאַתֶּם קָרַבְתֶּם מַיִם חֲדָשִׁים כָּל הַשְּׁלִשִׁים בָּנִים בַּתּוֹדָה שְׁחָטֶם בְּרִית הַלְוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת:
[מלאכי ב, ח]

ד) וְלֹא תְשִׂאוּ עָלָיו חֵטְא בְּהַרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קֹדֶשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלֵּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ:
[במדבר יח, לב]

שיטה מקובצת

ט] הגיזה. ס"א בשלמא רב נתן בר אושעיא לא אמר כרשב"ל אמר לך האי נמי נראה עם הגיזה הוא אלא ר"ל מאי טעמא כר. ורש"י לא גריס כן: ב] בבכור בהמה דקה שלשים: ג] ואם היה בעל מום ואמר: ד] תמים ואמר לו: ה] לאחר שנתו אינו ראשי לקיימו אלא עד שלשים: ו] מסתברא דמוקדם למוקדם מאוחר דמאוחר אדרבה כר. על תיבת אלא נרשם קו למעלה להודות כי ראוי לס"ד למחקו: ז] קרא. עיין תוס' לקמן (דף נ ע"א): ח] שיתין יומין לא כר' לחכמים. ובתר חמשין יומין הו לא צריך לאימיה אימא וכן תעשה הוסיף לך הכתוב לתרוייהו א"כ לכתוב רחמנא וכן תעשה להסתפק: ט] תניא כותיה דרבא בכתר ותיבות נמי הכי נמחק: י] בשורך ולא מסורך: יא] מדרבה מאי מפני שטיפולו מרבה תנא: יב] דקות מאי טעמא דר' יוסי אמר לך וכן תעשה אתרוייהו כתיב ולא מסורך הכתוב אלא לחכמים בהמה גסה בחמשין תו לא צריך לאימיה בהמה דקה עד תלתא יחדי צריך לאימיה: יג] משלהם ג"ל: יד] ולא בתולש הס"ד: טו] ליה כן תעשה: טז] לי כן תעשה לצאנך: יז] מצותו ליתן לאחר: יח] חמשים יום שהרי: יט] כדאמרינן במנחות פרק ר"י: כ] מה"ד דמקדם לדמוקדם: כא] מה"ד ודמאוחר בכור בנרך דמאוחר בפסוק: כב] שתץ יומץ דעשיה: כג] דתך דבכור: כד] ששוכרי שהוא מצילו מן: כה] ואחד שהופרש ממנה: כו] הבית דשבל גמור: כז] אלא דקנסא הוא: כח] בפסח שאז זמן בישול: כט] שלשים ר"ל דבימיהי חזיד לא מיימי עד לאחר עצרת: ל] דוקא מיתה דלא: לא] הוא לענן מיתה: לב] גזרינן. גליון ותירץ ר"י דהני לא שכיחי כולי האי כי הך דהכא דמילתיה דשכיח היא לסיע בבית הגרנות א"נ יש לומר דהכא איכא למיתה לאפרושי מן הפטור על החיוב מפני שיש שמסמיעים לו בבית הגרנות ויש שאינם מסייעים ומאותה חבואה עצמה ליכא להפרישם מיניה וביה ולא מטעם שהוא מן (החיוב על הפטור) [הפטור על החיוב] רק שקרוב הדבר לבא לידי תקלה. ת"ח. ולא גזרינן ויש ליתן טעם דבעלמא כיון וחזיבת החם נמחק: לג] הוא דתרומה שנתן: לד] סיימו מעכבה הכהן:

הגהות הב"ח

(ס) במשנה מקום עד עלמים: (ע) שם כאן זמן זה מנהו לי וכו' ופס היה נעל מום ואמר: (פ) שם (לעיל ד"ה מדם) מ"מ וע"ש ס"ל לעיל שנתו: (צ) שם עד עלמים:

רבינו גרשום

דעולה כיון דלאו לכפרה אתיא דדרור בעלמא היא משהי לה: או דלמא כיון דמכפרא אגשה אדאורין דאורין דמכפרא אגשה דבראה על עשה ועל לא תעשה שניתק (על) לעשה: דבבעל מום אפילו תולש שרי ולא בהם: והאנן נשר תנן בבעל מום ולא תולש: תנא נשר לחודייהו כתן דרבנן דאפילו נשר דמכלא אסרי אבל לעולם ה"ה לעקביא דתולש נמי מתיר: תנא תולש לחודייהו כתן דעקביא דמתיר בשחיטה: כל שעיקרו של שער תלוש הוקף העיקר כלפי ראשו כלפי הערי נראה שמחיים נתלש: שאינו מתמנך עם חגיזה כלומר שאינו מחובר שוכב בשוה עם שאר הגיזה אלא נתלש ויוצא חוץ משאר הגיזה: דקסבר האי רבי שעיקרו הפוך כלפי ראשו ואינו יוצא חוץ משאר הגיזה הייטו נראה עם הגיזה: קסבר ריש לקיש שעיקרו הפוך הוא ודאי אינו נראה עם הגיזה יותר ממה שאינו מחמנך עם הגיזה לפי שאי אפשר לגיזה בלא ניטין המדולדלין:

הדרן עלך הלוקח בהמה

עד כמה: ישראל חייבין ליטפל בבכור לכלומר עד כמה ישראל זהיב לגדל את הבכור קודם שיתנהו לכהן: בדקה ל' יום ובגמה ג' יום כדמפרש בגמ': אמר לו הכהן בתוך זה הזמן תנהו לי הרי זה לא יתן דבראה ככהן המטייע בבית הגרנות דאין נותנין לו תרומה דבראה כאלו נתנה לו בשכיחדתו אף כאן נמי נראה כאילו נותנו לו בשביל אוזה הבאה שנכנס במקומן בטיפולו: ואם אמר לו בתוך הזמן

[a] טובת הנאה. דבר מועט ואם היה כהן נותן סלע כדי שיתנו לכהן אחר קרוב כיון דלדידיה מזיק הוי ליה כנותן לכהן: והנה מ"ש לא אמר מתנות בהונה. ול"ג גרסי' (ג) בכולן יש בהן טובת הנאה ומפרש בגמ' שהפרים תרומה מכליו מלעשות לו אחר נמי או שמתנותיו ולועה שהיו לו בכורות: אמר לך תרומה. היינו טעמא דמיפרש טובת הנאה דכל טובת הנאה דקדושת הגוף היא דכולי עלמא ידעי לה נפקא לן לעולן ולא אתי לאחויי כהן לחבירו שלא יתן לו סלע כדי שיתן לו הסלע בגיטין למיטעי ולמינהג בה ענין מוכ ולמימר שיתן לו סלע כדי שיתן לו פרי שלו לאכלו ומו לא שייך ליה למיטעי בה הני כיון דקדושת דמים נינהו אתי למיטעי בהון (ו) [ב] דבר מיתחל קדושתייהו ארבעה זוזי ואתא למינהג בהן מנהג דחולין אמר רבא תרומה חוצה לארץ [אא] אין בה משום כהן המסייע בבית הגרנות רב חבא יהיב ליה לשמעיה אמר שמואל [ג] תרומת חוצה לארץ במילה ברוב רבה מבטלה ברוב ואוכל לה בימי טומאתו רב הונא בריה דרב יהושע כי [ד] מתרמי ליה חמרא דתרומה הוה רמי תרי נטלי דחולין ותרא נטלא דתרומה [ה] ושקיל חד מכן ואיקי רמי חדא ושקיל חדא ואמר [ו] שמואל תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש ואמר שמואל [ז] אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא בימי שדמטומאה יוצאה עליו מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה ליח לן בה אמר רבינא [ח] היולכך [ט] נדה קוצה [י] חלה ואוכל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן [יא] שקלה לה בריש מסא ושדיא בתנורא והדר מפרשא חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת חלה ואוכל לה כהן גדול רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הוו קאזלי בארבא פליק רב עמרם לאפנויי אתאי ההיא איתתא עלת קמייהו אמרה להו מצא מת מדן שיטבול ואוכל תרומת חוצה לארץ אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא וכי

[ב] ישראל. עיין בתוס' לקמן (דף נג ע"ב): [ג] אסור יש בקצת ספרים כתוב כאן ב) רשב"א אומר אף במתנות כהונה כן כיצד ישראל שהפריש ר' זרו למתנות כהונה ומצאו ישראל אחר ואמר לו הילך סלע ותנם לבן בתי כהן מחר האם כהן לכהן אסור ותנא ובר ורש"י ל"ג לה: [ד] סבר תיתחל קדושתייהו: [ה] דתרומה ומבאן ואילך רמי חדא: [ו] קוצה לה חלה: [ז] קמא ותנא דאמר בכולן: [ח] למיטעי בהו וסבר: [ט] דחזיב לה אבי אמו סלע דהיינו: [י] לארץ מוריבון היא: [יא] לאכול הכל זר: [יב] לארץ הס"ד ומה"ר ה"ה רמי תרי דחולין וחד תרומה לבטלה ברוב וה"ה שקל חד נטל דחלוא ושביק תרתי ומבאן ואילך רמי חדא לגי תיתי לבטלה ה"ה שקיל חדא והוי להו תרי כדמעיקרא לבטלה אחרינא: [יג] טומאה יוצאה מגופו: [יד] גדול התאיל והיא עצמה טמאה בגדה שהטומאה יוצאה מגופה ל"א כר' חשאר נמוקי: [טו] הכי הדור מפריש חלה אחריתי ונ"ל דאין קורא לה שם דלית לה תורת חלה: [טז] מצות הס"ד ומה"ר לאפנויי לנקביו הס"ד: [יז] וברמאי הבלוקח מן: [יח] אוכלין צלי ובחורזל ובכל מתנות כהונה כתיב: [יט] ישמעאל דאסורה לזר: [כ] מדמעת ורי"ק התם: [כא] כהן כדאמרינן רבה ואבוי מדבית: [כב] התרומה שייך מכריז מעט כדי שיתקיים: [כג] ההולך הטבל וישייר כדי תרומה באחרונה ויפרישנה: [כד] אחר ששבל [כה] טובלין כהנים לתרומה: [כו] דלא מבטל לה תיבת אכיל נמוקי: [כז] לישנא דשקלה לה בריש מיסא ולא מדכר מיסא אלא גבי התיכא דשדי ליה בתנורא מ"מ תיבת מזכיר לה שריפה נמחק: [כח] מדעט הוא וגם: [כט] דאיפשר לאיתדורי מליגיע: [ל] חגיגה דקא טרפא שיבבוא וכר' וקאמרה: [לא] התם תנא אף: [לב] נכנסה וכן פי' בערוך אבל: [לג] גבי מרים מגדלא כר' וקא מחזיא תנורא שהיתה כר' שקורין פורניז ומכבדות: [לד] חדבשניך דפרק כל:

[ו] א מי' פ"ג מהלכות מרומות הלכה כ [וע"ש במגיד"מ הלכה ה' ומ"ש מ"ש]: [אא] מי' פ"ה מהלכות בכורים הלכה יב: [ב] ב מי' פ"ג מהלכות מרומות הלכה יג: [ג] ג מי' פ"ו מהלכות מרומות הלכה ח: [ד] ד מי' שם פ"ב הל' ו [ופוסק ה"ל פוסק כאן] [ה] ה מי' פ"ב מהלכות בכורים הל' י ופוסק"ע שם:

שיטה מקובצת

[א] טובת הנאה לבעלים כיצד. ישראל שהפריש תרומה מכריו ומצאו ישראל אחר ואמר לו הא לך סלע זה ותנהו לבן בתי כהן מותר אם היה כהן לכהן אסור ותנא מאי טעמא לא קאמר מתנות כהונה אמר לך תרומה דקדושת הגוף היא דכיון דלא מתחלא לא אתי למיטעי בה הני כיון דקדושת דמים נינהו אתי למיטעי בהון (ו) דבר מיתחל קדושתייהו ארבעה זוזי ואתא למינהג בהן מנהג דחולין אמר רבא תרומת חוצה לארץ [אא] אין בה משום כהן המסייע בבית הגרנות רב חבא יהיב ליה לשמעיה אמר שמואל תרומת חוצה לארץ במילה ברוב רבה מבטלה ברוב ואוכל לה בימי טומאתו רב הונא בריה דרב יהושע כי מתרמי ליה חמרא דתרומה הוה רמי תרי נטלי דחולין ותרא נטלא דתרומה ושקיל חד מכן ואיקי רמי חדא ושקיל חדא ואמר שמואל תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש ואמר שמואל אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא בימי שדמטומאה יוצאה עליו מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה ליח לן בה אמר רבינא היולכך נדה קוצה חלה ואוכל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן שקלה לה בריש מסא ושדיא בתנורא והדר מפרשא חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת חלה ואוכל לה כהן גדול רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הוו קאזלי בארבא פליק רב עמרם לאפנויי אתאי ההיא איתתא עלת קמייהו אמרה להו מצא מת מדן שיטבול ואוכל תרומת חוצה לארץ אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא וכי

[א] ישראל שהפריש תרומה מכריו ומצאו ישראל אחר ואמר לו הא לך סלע זה ותנהו לבן בתי כהן מותר אם היה כהן לכהן אסור ותנא מאי טעמא לא קאמר מתנות כהונה אמר לך תרומה דקדושת הגוף היא דכיון דלא מתחלא לא אתי למיטעי בה הני כיון דקדושת דמים נינהו אתי למיטעי בהון (ו) דבר מיתחל קדושתייהו ארבעה זוזי ואתא למינהג בהן מנהג דחולין אמר רבא תרומת חוצה לארץ [אא] אין בה משום כהן המסייע בבית הגרנות רב חבא יהיב ליה לשמעיה אמר שמואל [ג] תרומת חוצה לארץ במילה ברוב רבה מבטלה ברוב ואוכל לה בימי טומאתו רב הונא בריה דרב יהושע כי [ד] מתרמי ליה חמרא דתרומה הוה רמי תרי נטלי דחולין ותרא נטלא דתרומה [ה] ושקיל חד מכן ואיקי רמי חדא ושקיל חדא ואמר [ו] שמואל תרומת חוצה לארץ אוכל והולך ואח"כ מפריש ואמר שמואל [ז] אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא בימי שדמטומאה יוצאה עליו מגופו והני מילי באכילה אבל בנגיעה ליח לן בה אמר רבינא [ח] היולכך [ט] נדה קוצה [י] חלה ואוכל לה כהן קטן ואי ליכא כהן קטן [יא] שקלה לה בריש מסא ושדיא בתנורא והדר מפרשא חלה אחריתי כי היכי דלא תשתכח תורת חלה ואוכל לה כהן גדול רב נחמן ורב עמרם ורמי בר חמא הוו קאזלי בארבא פליק רב עמרם לאפנויי אתאי ההיא איתתא עלת קמייהו אמרה להו מצא מת מדן שיטבול ואוכל תרומת חוצה לארץ אמר ליה רב נחמן לרמי בר חמא וכי

הגהות הב"ח

(ו) גב' למיטעי בהון סבר תיתחל קדושתייהו: (ב) רש"י ד"ה ס"ג וכו' וס"ק תאי מסלע: (ג) ד"ה מיפסל וכו' מפי מר סלע דהיינו:

גליון הש"ס

[מכמ"ש גמרא אמר לך תרומה דקדושת הגוף היא דכיון דלא מתחלא וכו'. ע' ערכין דף כח ע"א בפירש"י (ד"ה לגמ) ותוס' ותוקפ נקט וכו' דהיינו דיהיב לה לכן מזמן שנפלה ליטוי ישראל וכו'] ותוס' ד"ה לך נקי מזו ל"ש]:

רבינו גרשום

טובת הנאה שיכול ליתנה לכל כהן שירצה ולקבל בה דבר מועט כדקאמר כיצד ישראל וכו': אם כהן לכהן כלומר אם היה כהן אותו שנותן לו הסלע כדי לזכות בה לכהן אסור דניאה כמו לאותו כהן מוכרה באותו הסלע והוי ככהן המסייע בבית הגרנות: תנא קמא ראמי אין נותנים להן תרומה ומעשרות בשכרן ואם עשו כן חיללו מאי טעמא לא אמר במתנות נמי להכי דקאמר ות"ק משום דהאי דקאמר ובקשו חכמים לקנסן הוא תנא אחריתי: אמר לך בירן דלא מיתחלא שלעולם אין פדיון לתרומה לחולין: לא אתי למטעי דאע"ג דאמרינן הכא חיללו לא אתי כהן לזלזולי בהו למיטעי בטומאה: אבל חני מתנות כיון דקדושתן דמים ניתנו דנפדין אי אמינא חיללו אתי למיתנו בהו מנהג וזלזול דחולין ושמא יאכילו לכלבים הזהי בזיון: אין בה משום כהן כר' דלא חמירא כ"כ: יהיב ליה לשמעיה כהן בשכרו ולא חייש לגראה כמסייע: מבטלה ברוב אחד בשנים ולא צריך אחד במאה כמו תרומת הארץ: ואכיל ליה אפילו ישראל ביומי טומאה כמו חולין. רבה כהן זהה ורב הונא נמי: חדא דתרומה ושקיל חדא ואכיל לה: ומכאן ואילך רמי חדא דתרומה באותן שבטלה ואח"כ מפריש ואכיל לה בהן קטן שאין טומאה יוצאה מגופו דתרומה: אבל בנגיעה ליח לן בה אפילו אותו שטומאה יוצא מגופו יכול ליגע בה: היולכך נדה קוצה לה חלה בחוצה לארץ דנדה נמי טומאה יוצאה מגופו: ואכיל לה בהן קטן שאין טומאה יוצאה מגופו חף (תרומה) [חלה] דתניגן הכא ואכיל כהן קטן כלומר שאטמאה לכהן גדול לפי שטומאה מגופו חלה של אוד קתני דשתי חלות דהיינו תרומה יהבינן בזמן הזה אוהא ואוהא לכהן אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור ואוהא של אור היא תרומה מן התורה להכי שדינן לה לאור דלא מצינא למיתבה לכהן לפי שהוצאה לארץ בחוקת טומאה דכתיב הפרס דמיא ולהכי יהבינן לה לאור והויא דיהבינן לכהן כי היכי דלא תשתכח תורת חלה מישראל להכי מסתבר דהאיך תרומה בתרומה של אוד עסקינן דאי תרומה של כהן למאי אישעורינך ליה למיתבה לכהן קטן אפילו כהן טמא מצי אכיל להך דזמנין (משנה ח) בשתי נשים ששתו שני קבין ובן גמליאל אומר שלש ארצות לחלה כר' ושבול יום אוכלה רבי יוסי אומר אינו צריך שבילה: בריש מסא ראשית הגיזה:

חשק שלמה על ר"ג. ב) נ"ל דמי לנסים גם לכהן מתני' לעיל מ"ש כמו לתוקיהו לגיתו הכהן מזמנו הקטן וכו'. ג) נ"ל דה"ק דמי ואת שלא נמי סיס שנה ק: כמי שני מעלה דסולין ומעלה וכו'.

עין משפט
נר מצוה

יא א מיי' פ"א מהלכות בכורות הלכה ח טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ז:

יב ב מיי' פ"י מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו:

וכי הזאה יש לנו אמר ליה רמי בר חמא לא ליחוש ליה לסבא אדהכי אתא רב עמרם אמר להו הכי אמר רב טמא מת טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ ולית הלכתא כוותיה דאמר מר זוטרא משמיה דרב ששת טמא שרץ טובל ואוכל בתרומת חוצה לארץ ולית הלכתא כוותיה: בכור נאכל שנה בשנה כו': מדקאמר נולד בו מום בתוך שנתו למימרא דלשנה דידיה מנינן מנא הני מילי דאמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא [א] לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה איזוהי שנה שנכנסת בחברתה הוי אומר שנה של בכור דבי רב תנא שנה בשנה יום אחד בשנה זו ויום אחד בשנה זו לימד על הבכור שנאכל לשני ימים ולילה אחד (א) דבי רב מנא להו ילפי מקדשים וקדשים גופייהו מנלן אמר רב אחא בר יעקב אמר קרא [ב] כבש בן שנתו שנתו שלו ולא שנה של מנין עולם ורב נאכל לשני ימים ולילה אחד מנא ליה נפקא ליה [ג] מובשרם יהיה לך כחזה התנופה וכשוק הימין הקישו הכתוב לחזה ושוק של שלמים מה להלן שני ימים ולילה אחד אף כאן שני ימים ולילה אחד

ואידך

וכי הזאה יש לנו. בזמן הזה דכיון דאין עכשיו הזאה בזמן הזה הערב שמש נמי לא בעי: לא ליחוש ליה לסבא. בתמיה וכי לא נחוש לכבוד רב עמרם שאינו בכאן ואין טוב להורות שום הוראה עד שיבא: טובל ואוכל. ואין צריך הערב שמש: ולית הלכתא כוותיה. הש"ס קמהדר ליה: דלשנה דידיה מנינן. דאם נולד הבכור בניסן רשאי לקיימו עד ניסן אחר ולא אמרינן מתשרי שהוא שנת מנין עולם שהוא נמי שנת הבכור: זו שנה של בכור. כלומר דכי אזלא אחר שנת הבכור היא נכנסת בחברתה דכי הוי לבכור שנה אחת נכנסה שניה למנין עולם מתשרי: יום אחד בשנה זו. דכי שוחטו ביום אחרון לשנתו יכול לאוכלו אותו היום ויום המחרת שהוא משנה שניה דהיינו שני ימים: ודבי רב מנא להו. לשנה דידיה מנינן: מקדשים. משאר קדשים הבאים בני שנה דכתיב בהו כבש בן שנתו: ובשרם יהיה לך כחזה התנופה. בבכור מישתעי בסדר ויקח קרח: תודה אינה נאכלת אלא ליום ולילה והמורם ממנה דהיינו חזה ושוק כיוצא בה הוא:

ואידך

מדמעת דלאו"ג דתרומת חוצה לארץ מדמעת כדתניא במנחות בפ' רבי ישמעאל (דף ז') ושמא אפילו השניה במקומות השנויים במשנה אינה מדמעת ונראה לרבי דבין הכא ובין התם אף במקום שהחמירו להפריש חלה שניה לא החמירו להפריש שתי תרומות דהא לא מצריך במשנה להפריש שתים אלא בחלות ויש ליתן טעם שבחלה יש יותר לחוש שלא תשתכח משום דשייכא בכל אדם המגלגל עסתו אבל תרומה אין רגילין בה אלא בעלי קרקעות וממרחי תבואות: וכי הזאה יש לנו. ולא היה נראה לומר שכשנטמאין במת היו הולכין ומזין בארץ וחוזרים ואוכלים בתרומה דמשום טומאת חוצה לארץ לא חשו בחלת חוצה לארץ אבל בכל הטומאות דאורייתא אסור כל זמן שלא טבל כיון דמן התורה אפילו לחולין כי אין סברא שתקנו חלת כהן בחוצה לארץ שאין יכול לאוכלה אלא אם כן ילך ויזה בארץ ישראל ומטומאת המת אי אפשר ליזהר דלאו"ג דצריכין ליזהר מטמאת כהונים מכ"מ מטומאת חרב שהיא כחלל אפילו על ידי אהל כדמוכח בנזיר בפ' כהן גדול (דף נג:) שמאהיל על חרב כמאהיל על המת ובריש אהלו' מוכח שהשפוד נעשה כחלל ע"י אהל המת מאותם לא היו יכולים ליזהר וגם אין צריכין לפרוש כטמאת כדתניא בריש תוספתא דאהלות כל טומאת המת שאין הנזיר מגלח עליה אין כהן מוזהר עליה והכי מסתברא שבלא הזאה וטבילה היו אוכלין אותה וצריך לפרש מתוך הלכה זו דהא דתנן במסכת חלה (פ"ד מ"ח) מן הנהר עד אמנון ולפנים שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן כו' וטבול יום אוכלה ר' יוסי אומר א"צ טבילה ואסורה לזבים כו' בטבול יום דבעל קרי מיירי ושרי בלא הערב שמש אע"פ שטומאה יוצאה עליו מגופו דאי בטמא מת וכי הזאה יש לנו ור' יוסי אומר אפילו בעל קרי א"צ טבילה תדע מדקתני סיפא ואסורה לזבים ולזבות לנדות וליולדות ולא חשיב בעל קרי והשתא דסיפא לא צריכא אלא לר' יוסי כדקאמר בירושלמי לרבי יוסי נצרכה אע"פ שכתוב בה לר' יהודה דומה טעות סופר ולר' יוסי גרסינן ואגב גררא אפרש תחלה המשנה (שם) דתנן שלש ארצות לחלה מא"י עד כזיב חלה אחת מכזיב עד הנהר ועד אמנום שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור יש לה שיעור ושל כהן אין לה שיעור שמקום טומאה הוא ואין יכולין לשמור עצמן ופירותיהם בטהרה מחמת שסמוך הוא לארץ העמים והלומיהן טעונות שריפה ולכך מפרישין שתי חלות אחת לאור שהיא חלה טמאה דאורייתא שפירותיהן גדלין בא"י ואחת לכהן שלא תשתכח תורת חלה ושל אור יש לה שיעור כדמפרש בירושלמי מפני שהוא מדברי תורה ושל כהן אין לה שיעור מפני שהוא מדברי סופרים והדר קתני ומן אמנום ולפנים שתי חלות אחת לאור ואחת לכהן של אור אין לה שיעור ושל כהן יש לה שיעור ומפרש בירושלמי ושל אור אין לה שיעור מפני שהיא נשרפת ושתיהן מדברי סופרים והדר קתני וטבול יום אוכלה ר' יוסי אומר א"צ טבילה ואסורה לזבים ולזבות לנדות וליולדות ונאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן והיא המשנה דמייתי בריש כל הבשר (חולין דף קד.) אלא שהש"ס מביאה שם בקוצר וכן דרך הש"ס להאריך ולקצר כשמביא משניות מטהרות ומזרעים ומשנה הלשון כפי הצורך כי ההיא דספק ביאה שמביא הש"ס (פסחים דף י.) על משנת נכנס לבקעה והיא שנויה על משנה אחרת שלמעלה הימנה בסמוך לה במס' טהרות וכן משנה במסכת ערלה שמביא בהשוכר את הפועל במסכת ע"ז (דף סה:) בערלה וכלאי הכרם מצטרפין ר"ש אומר אין מצטרפין והיא שנויה בתוך במס' ערלה (פ"ב מ"א) והש"ס מקצר שם במס' ע"ז כי אין לומר שאותה משנה שמביא שם זו היא אותה שלמעלה ששנויה בקוצר פרק קדשי מזבח (מעילה דף יח.) כי אין פירוש שוה כמו שפירש רבינו תם שאותה של מעלה בצרוף לכזית ולמלקות דומיא דכל הנהו של אותו הפרק ואותה שמביא במסכת ע"ז מיירי לנתינת טעם ולאסור במאתים בתערובתה כדמוכח גופה דמתני' לערלה ודוק ותשכח ולהכי מייתי במסכת ע"ז דליה ממנה לאיסור ואיסור לא מצטרפין לר' שמעון לנתינת טעם ולאמן דפירש מילתיה דר' שמעון דקתני עלה ר' שמעון אומר אין מצטרפין היינו ליתן טעם דבהכי איירי תנא קמא ומילתיה דרבי שמעון דמעילה מפורשת בגמ' דמעילה (דף יח.) אין מצטרפין א"נ לירוף דכל שהוא למכות והאי וניתנת לכל כהן הוי פירושא לכל כהן אפילו לכהן עם הארץ אע"פ שתרומת (עם) הארץ אינה ניתנת אלא לכהן חבר שישמרנה בטהרה ובתרומת חו"ל לא גזרו שמא יאכלנה בימי טומאתו וכן משמע דומיא דמה ששנינו אחר משנה זו ואלו ניתנין לכל כהן ותשיב בהדייהו הזרוע והלחיים והקבה וראשית הגז וכיוצא בהן מידי דלא שייך בהו איסור טומאה ומכ"מ אם יש חבר ועם הארץ לא יתן לעם הארץ כדאמר בפרק הזרוע (חולין דף קל:) מנין שאין נותנין מתנה לכהן עם הארץ שנאמר לתת מנת למחזיקים תורת ה' מחזיק בתורת ה' יש לו מנת ושאין מחזיק אין לו מנת ולא כמו שפירש הקונטרס בכל הבשר (שם דף קד:) דלכל כהן אתא לאשמועינן שאפילו אין מחזיק יתנו לו חלת חו"ל דהא משנה שאחר זו אי אפשר לומר כן דקחשיב בה מתנות דלאמרי עלייהו שאין ניתנות אלא למחזיקים אלא ודאי היכא דליכא חבר מיירי הכא א"נ אפילו איכא חבר אלא שאינו צריך למתנות יתנו לעם הארץ עני שמצווים להחיותו שאם לא יתנו לו יצטרכו ליתן לו חולין והשתא דפריסית הא דקתני טבול יום אוכלה היינו טבול יום (קא בעי לה) ולא בעי הערב שמש ואע"פ שטומאה יוצאה עליו מגופו נראה לומר דה"ה חלת האור בבבל ודיקן אע"פ שאסורה למי שטומאה יוצאה מגופו לא בעיא הערב שמש ואין להחמיר יותר מחלת כהן דההיא משנה ומאן דמחמיר בה לאוסרה בטומאת שרץ שרי לטמא שרץ לאחר טבילה ומיהו אין ראיה כל כך כי שמא אע"פ שהחמירו בה בטמא שרץ קודם טבילה כמו בבעל קרי בטבול יום לשרץ שמא הקילו בה יותר ובהלכות גדולות כתוב בהלכות חלה אמר רבינא הילכך נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן או מאן דטביל לקריו ועוד כתוב בהלכות גדולות דחלה בא"י אין מפרישין אלא חלה אחת ושורפין אותה ונראה לעכשיו כיון ששורפין אותה לפי שאין להם הזאה בכל א"י צריך להפריש שניה כמו מכזיב עד הנהר ועד אמנום שמפריש חלה שניה שלא תשתכח תורת חלה: ולית הלכתא כוותיה. בהא למצריך טבילה אלא אפילו טבילה לא בעי ולשון הקונ' לא משמע כן: שנה בשנה איזהו שנה שנכנסת בחברתה. גבי כשכיר שנה בשנה (ויקרא כה) שכירות של שנה זו אין משתלם אלא בשנה אחרת (ב"מ סה.) דרשינן בכל חד מענינא דקרא לגבי מעשר דכתיב שנה בשנה דדרשינן לקמן (דף נג:) שאין מתעשר מן החדש על הישן ומן הישן על החדש וצריך לאוקמא הך שמעתא לשנה בלא רגלים שברגלים לאחורייהו בכל שנה איכא בל תאחר כדאמר בפ"ק דר"ה (דף ו:) וא"ת והא מיבעי לכדדרשינן בתמורה פ' ואלו קדשים בסופו (דף כא:) ואין נפסל משנה לחברתה ובן עזאי דריש בפ' שני דזבחים (דף כט.) ובפ"ק דר"ה (דף ו.) המקריב אותו לא ירצה אותו בלא ירצה ואין מאחר נדרו בלא ירצה ומצריך התם תרי קראי חד לבכור וחד לשאר קדשים וי"ל דהך דשמעתין להכא נפקא ליה מלאחרים דהתם מנחים (דף כח.) ובר"ה (דף ה:) ובתמורה (דף כא:) מקיש בכור למעשר מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה כו' ובתמורה (שם:) נמי קאמר לאחרים מוקמי קרא דתאכלנו שנה בשנה להכא והנהו להכא נמי סברי כאחרים: הוה אמינא בחזה ושוק של תודה. ולר' עקיבא לית ליה כי הך סברא בסוף איזהו מקומן (זבחים דף נז.) ומפרש להתם פליגי בהימנו ודבר אחר אי הוי היקש או לא:

שלא

שיטה מקובצת

א] כוותיה אמר מר: ב] כוותיה הבכור נאכל: ג] שנכנס בחבירתה: ד] דבי רבי תנא: ה] אחד ולדבי רבי מנא להו: ו] כבש אחד בן: ז] תיבות בזמן הזה נמחק: ח] ולדבי רבי: ט] מה"ד חלבם תקטיר ובשרם: י] מתיבת דאע"ג עד תיבת ונראה לרבי מוקף בשני חצאי לבנה כי לפ"ד ראוי למחקו: יא] נראה לו לומר: יב] בכל טומאות דאורייתא: יג] כיון שהוא טמא מן התורה: יד] לפרושי ממנה כמו ממת כדתניא: טו] ואסורה לזבים כו': טז] לנו ולר' יוסי אפילו ב"ק: יז] שיעור פירוש שמקום: יח] ומן הנהר עד אמנום: יט] בירושלמי דשל אור אין כו' נשרפת ושל כהן יש לה שיעור מפני שהיא נאכלת ושתיהן: כ] ביאה בפרק השוכר את הפועלים שמביא: כא] בערלה וכלאי הכרם: כב] אין לנו לומר: כג] אותה של מעילה ששנויה שם כך בקוצר בפרק קדשי: כד] של מעילה בצירוף: כה] מיירי בצירוף לנתינת: כו] תיבת עם נמחק: כז] כהן כו' וחשיב: כח] איכא כהן חבר שהוא עשיר ואינו רוצה לקבל ואפילו רוצה לקבל כיון שאינו צריך: כט] יום דבעל קרי ולא בעי הערב: ל] נראה לר"י דה"ה: לא] משנה דהא מאן דמחמיר בה לאוסרה בטמא מת וטמא שרץ קודם טבילה שרי כו'. ס"א לאסרה בטומאת שרץ קודם טבילה שרי לטמא שרץ אחר טבילה: לב] להפריש חלה שניה: לג] בשנה בפרק איזהו נשך דדרשינן שכירות: לד] דקרא וגבי מעשר דכתיב כו' לקמן בפ' בתרא שאין: לה] לחודייהו בלא שנה: לו] בסופו דאין בכור נפסל: לז] ליה כדאחרים דהתם: לח] בשנה ס"א להאי דרבי הילכך מסתבר דהני הא דהכא נמי: לט] ומפרש התם דפליגי בהימנו:

תורה אור השלם

א) לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: [דברים טו, כ]

ב) וּבִמְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ לְבֵן אוֹ לְבַת תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שְׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחַטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן: [ויקרא יב, ו]

ג) וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה: [במדבר יח, יח]

מסורת הש"ס

א) תמורה כא: ע"ש, ב) [ערכין יח: נדה מז:], ג) זבחים נז., ד) [פס. וסס ד"ה ותרומתו], ה) נריכה טבילה אפילו ב"ק, ו) ועד אמנה ב"ק, ז) לזבים ב"ק, ט) אמנה ב"ק, ט) מן הנהר ועד אמנה ב"ק, י) דבעל קרי ולא בעי ב"ק, כ) אמנה, ל) [וע"ע תוס' חולין קד. ד"ה חלה], מ) שייך לדף כח ע"א, נ) נ"ל כהם דפליגי בהימנו כו'.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולדבי רב מנא להו:

גליון הש"ס

גמ' דבי רב תנא. ע' שבת מג ע"ב תוס' ד"ה דל"ע [מכמ"י תוס' ד"ה שנה וכו' גבי כשכיר שנה בשנה וכו'. ע' בב"מ דף סה ע"א בתוס' ד"ה שכירות וכו']:

הגהות צ"ק

[א] דרשינן: [ב] דכתא בשנה: [ג] בלא: [ד] דאין:

רבינו גרשום

וכי הזאה יש לנו בזמן הזה שיהא צריך להמתין שלישי ושביעי. ולית הלכתא כוותיה דלעולם טמא מת אינו אוכל בתרומה דאורייתא וכל הני באותה של אור קתני וכן בטמא שרץ בתרומת האור קתני: נאכל שנה בשנה לכהן כל שנתו של בכור כדמפרש בגמרא בין תם בין בעל מום בזמן בהמ"ק שנאמר לפני ה' וגו': נולד בו מום בתוך שנתו ואין שם כהן שיתנו לו: רשאי לקיימו כל י"ב חדש עד שישלים שנתו שמא יבא כהן ויטלנו האי רשאי דקאמר חייב הוא: לאחר שנתו אם נולד בו מום אינו רשאי אינו חייב לקיימו אלא ל' יום שהם חשובין שנה כדאמרינן בגמ': אלמא דנאכל נמי בשנה אחרת דכתיב שנה בשנה. ואם לא בא כהן עד ל' יום שוחטו ישראל ומולחו ותוליהו עד שיבא כהן ויקחנו ואם יסריח יקברנו: אי זו היא שנה שנכנסת בחברתה (הויא) [הו"א] זו של בכור שאם נולד בניסן או באייר אין אומרין לכשיבא תשרי שהוא ראש השנה כבר עיברה שנתו אלא נותנין לו י"ב חדש מיום שנולד והיינו נכנסת בחברתה אע"ג דשנתו נכנסת בשנה שניה למנין עולם אזלינן בתר שנתו דכל י"ב חדש הוי כאן שנה: להכי כתיב שנה בשנה דנקיט יום משנה זו ויום משנה זו היינו ב' ימים מיכן שנאכל לשני ימים:

איכא

חשק שלמה על ר"ג

א) דברי רבינו אלו צריך ביאור דלמה לא יאכלו הבעלים בעצמם קודם שיקריב דהא בכור בעו"מ מותר לזרים וצ"ע.

שלא מציינו לו בכל התורה כולה. פי' מקומטרס שימנו לכהן מלא מדיטים [ד] לפירושו [ה] כן יכול לומר בכל דרשות ומפרש ר"י דהכי קאמר שלא מציינו לו בכל המורה כולה [ו] שימנו [ז] כולה כיולא מזה למטה ומשם שהם לכהן כשקרבין למזבח הם הנאכלין מפסיק מלקו מפסיק גם [ח] לכהן בכור בעל מום שנתן לכהן מוצרכת יהיה לך ונפקא לן וגו' והלאי מחזה ושוק למזבח מיבעי ליה לך נפקא לן דמים מעכבין אבל מחד בעל מום: ואידך. דמפיק מיהיה לך שני ימים ולילה אחת מכלל דמוצרכת יהיה לך נפקא לן דמים מעכבין אבל מחד בעל מום: ואידך. ובוצרכת לך מעכבת אחת מהמיתים והא נפקא לן דמים מעכבין אבל מחד בעל מום. ובוצרכת לך מעכבת אחת מהמיתים והא נפקא לן דמים מעכבין אבל מחד בעל מום: ואידך. דמפיק מיהיה לך

רביע ממון המוטל בספק אמת יחילנו מכח על [ב] מוס ושמע לא יחילנו לאו משום דחימי כקומכום [גם] • אלא תקנת חכמים בעלמא הוא ואע"ג דלחימי בכל מוס אפילו יחוש שיחילנו מומחה על ידו מ"מ מחזיק ליה ספק קלת דשמא לא מזקיק ליה מומחה וגם לא פליג אין מוס [גם] ולא סוס מיהי הן ברייתא בזוקק שבעין זוקק הוה ניחא טפי דה"ל קיימא לן כרבי יהודה דלפרקים ולדידיה לחינו נקבר אלא בזוקק שבעין ועוד יש לפרש דהיינו טעמא דמשלם ממלה שבעינן זוקק הוה ניחא טפי דה"ל קיימא לן שעומד בספק שנדין לא הוחר ואחרומה ממי לשכתן שלחינו הוה אלא ממשה על מולין דלחמרינן בפרק קף על פי (בחורות דף מ.) כל מקום שהחזיר תרומה טונן לא כפלים מולין ומיהו לא ממי ממש לחרומה לחשלומי לוליס ולחלוה בעומשה אבל בכור [גם] • מומין

שרי לגמרי בלבי ובאיל:

משום גזירת מגדלי בהמה דקה. פירוש שהמחירו עליהם מבעיס שלא לגדלם כי אם ממוליין מון ליאוב ים מה טורח גדול ולחינו הוה אלא שרגיל לחיהנו ממלה פחות מן הנפקה וגם בקונטרס פירש כן מפני טורח [ג] וזכו לה אבל לא לקדק לייבא לשון גזירה: **דן** את הדין כו. בפ"ק דקנהדרין (דף י.) פריך מינה לר' לחבא שלמד שיש שדנו אין ליישן דין ותימה מנא ליה למיילי בימיד לי משום דקחני דן את הדין לשון יחיד הא בריש אלו טריפות (חולין דף מד:) קחני דן את הדין ולא מיילי בימיד דקחני וכולן לשמין ליקח ים נומר להשם מיילי כולה בימיד לקחני פיפא ואם היה מומחה נבית דין כר' ומעשה בר' מלפון כו' ולייבא נמי מי שלחינו מומחה ולשה את הבכור[ד]:

לימא תנן אתא בר' מאיר כר. תימה ללא ליים [ה] הכא מבעיא למי שלחינו מומחה ורוצה את הבכור ונשחטו בפרה [ו] שניטלה האם שלה והאבילה רבי טרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמים ביבנה והתירוה [ז] (ואמר) תודום הרופא [ח] אין פרה וחזירה [ט] יצאה מאלכסנדריא של מצרים שאין חותבין האם שלה בשביל שלא תלד אמר רבי טרפון הלכה חמורך טרפון אמר לו ר' עקיבא [י] ר' [יא] טרפון (ג) אתה מומחה לב"ד [יב] וכל המומחה לב"ד פטור מלשלם: **גמ'** ותיפוק ליה [יג] דטעה בדבר משנה [יד] חדא דטעה בדבר משנה חוזר ועוד קאמר [טו] חדא דטעה בדבר משנה חוזר ועוד א"נ בשיקול הדעת טעיתה מומחה לב"ד אתה וכל המומחה לב"ד פטור מלשלם: **מתני'** [יז] הנוטל שכר להיות רואה את הבכורות אין שוחטין על פיו אא"כ היה מומחה באילא

מתני' נמי דיקא ר' מאיר אומר הואיל ונשחט שלא על פי מומחה אסור שמע מינה קנסא קא קנים רבי מאיר שמע מינה איבעיא להו מפני המשתנין וכולהו משתני או דלמא איכא דמשתני ואיכא דלא משתני למאי נפקא מינה [ט] לאכחושי סהדי אי אמרת כולהו משתני שקרי נינהו ואי אמרת איכא דמשתני ואיכא דלא משתני סמכינן עלייהו מאי ת"ש דאמר רבה בר בר חנה [יט] שח לי רבי יאשיה דמן אושא בא ואראך בדוקין שהן משתנים מדקאמר ליה בא ואראך מכלל דאיכא דמשתני ואיכא דלא משתני: מי שאינו מומחה וראה את הבבור ונשחט על פיו הרי זה יקבר [יט] וישלם מביתו: לימא תנן סתמא ר' מאיר דלמא בדוקין שבעין ודברי הכל: [יב] **תנא** כשהוא משלם [יג] **משלם** רביע לדקה ומחצה לגסה מאי טעמא אמר רב פפא זה הפסד מרובה וזה הפסד מועט אי הכי לפום פסידא לישלם אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בר איקא משום גזירת מגדלי בהמה דקה נגעו בה: **מתני'** [כ] דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר [כא] את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו ואם היה מומחה [כב] לב"ד פטור מלשלם: **גמ'** לימא תנן סתמא ר' מאיר דאין דינא דגרמי א"ר אילעא אמר רב [כג] בגון שנשא ונתן ביד בשלמא חייב את הזכאי בגון שנשא ונתן ביד אלא זיכה את החייב היכי דמי [כד] אי דאמר ליה פטור אתה והא לא נשא ונתן ביד [כה] אמר רבינא בגון שהיה לו משכון ונטלו הימנו: טימא את הטהור דאגע בהו שרץ טיהר את הטמא שעירבן עם פירותיו: **מתני'** [כו] ומעשה בפרה [כז] שניטלה האם שלה והאבילה רבי טרפון לכלבים ובא מעשה לפני חכמים ביבנה והתירוה [כח] (ואמר) תודום הרופא [כט] אין פרה וחזירה [ל] יצאה מאלכסנדריא של מצרים שאין חותבין האם שלה בשביל שלא תלד אמר רבי טרפון הלכה חמורך טרפון אמר לו ר' עקיבא [לא] ר' [לב] טרפון (ג) אתה מומחה לב"ד [לג] וכל המומחה לב"ד פטור מלשלם: **גמ'** ותיפוק ליה [לד] דטעה בדבר משנה חוזר ועוד קאמר [לה] חדא דטעה בדבר משנה חוזר ועוד א"נ בשיקול הדעת טעיתה מומחה לב"ד אתה וכל המומחה לב"ד פטור מלשלם: **מתני'** [לו] הנוטל שכר להיות רואה את הבכורות אין שוחטין על פיו אא"כ היה מומחה באילא

בשלמא חייב את הזכאי משכחת לה נשא ונתן ביד. שנעל הוא המעות ממנו מידו ופרעו לנעל לין: אלא זיכה את החייב היכי דמי. כגון כתבן לה לעבד מידי שלא פטור אתה קמלוה ליה: שהיה לו משכון. למלוה וזה פטר את הלוה ונעל את המשכון מיד המלוה ומחזירו ללוה: דאגע בהו שרץ. הימיל טהרות לפניו ליטמל עליהן ומתר טמחות הן ונעל ארץ אחד [לו] ונגע בהן כדי שלא יהא עוד ספק בהן [לז] ויעמיד דבריו: שעירבן עם פירותיו. שהיה טהרות לפניו ליטמל עליהן ומתר טהורות ונטלן הוא עמהן ומיהו על פירותיו של נעל לפוף אתר מכס מומחה טמחות הן ומיהו את הטמר שנתערבו הן: **מתני'** האם שלה. רמס שלה: והאבילה רש"י לכלבים. שטמלו לו עליה [לח] אם מרחה היא והאכילה לכלבים: שלא תלד. מפני שפרות ומזדות שלהן מעולין מאד ומוכרין אותן ביוקר ורוצין שלא ילדו נמלכות אתרת כדי שיהו נרחין להם שלה ואינה מתה הילכך נאו עריפה היא: הלכה חמורך טרפון [לט] שתשלמנו לנעל הפרה: **גמ'** ותיפוק ליה. דלא נמי לאו מומחה הוא פטור דטועה בדבר משנה הוא דתנן בחלו טריפות (חולין דף מד.) ניטלה אתם כשירה ועשה בדבר משנה חוזר בדיטוכו (דף נב.) וכיון דלא קיימא פרה הוה מלי למיהדר בה ומשריא לשמכת למה שתמר לאו כלום הוא [מ] זה וזה שהאבילה לכלבים שיהו הוא שהפסדו [מא] לב"ד מפסיד: אי נמי בשיקול הדעת טעיתה. דלמילו הוה קיימא לא מלי למיהדר בה ומשריא לשמכת לשיקולו משום דלא פטור אתה מלשלם למומחה אתה. שיקול הדעת מפרש בפרק קמא דקנהדרין (דף י.) בגון תרי תגאי או תרי לתומחי דפליגי ולא לימתר הילכתא לא כתר ולא כתר ומוציין דעשמת כתר מיימיו וחזיל הלי ועבד כמילך מה שעשה עשוי ומשלם מפיתו: **מתני'** אין שוחטין. למלוה משום תגרת קטרי ליה: אלא אם כן היה מומחה כאילא

הפסדת תמורך. כלומר שתפרע לו תמורך תחת פרתו שהפסידתו: ותיפוק ליה דפטור מלשלם משום דטועה בדבר משנה דזורד דתנן ניטלה האם שלה כשרה: אין שוחטין על פיו דאיכא למימר בשביל שכר שנוטל מתירו: כאילא

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ג מהלכות מכירות הלכה ו סמג עשין רים טוש"ע י"ד סימן ש"ו סעיף ג:

יט ב ג מיי' ש"ו מהל' סנהדרין הל' ג טוש"ע ח"מ סי' כה סעיף ג:

כ ד מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ב:

כא ה מיי' פ"ג מהלכות מכירות הלכה ז סמג עשין כי טוש"ע י"ד סימן ש"ב סעיף ו:

גליון חש"ם

תוס' ד"ה רביע וכר' אלא תקנת חכמים בעלמא הוא. מי' ב"ב כב ע"ב מד"ה ממתי:

שיטה מקובצת

ב] חנה אמר ר' יוחנן שח: ג] על חיבות ירשלם מביחו ירשום קו למעלה להורות כי ראוי למוקד: ג] הכל: ירשלם מביחו. תנא: ד] את. עיין ב"ק (דף ק:) בתוס': ה] רמי ראמר חיבה אין נמחק: ו] אמר תורוס ס"י תרדיום: ז] יוצאים מאלכסנדריא של מצרים עד שהותכין האם שלה: ח] פטור אתה שאתה מומחה ועל חיבת ו) טרפון נדשם קו למעלה להורות כי ראוי למוקד: ט] משנה הוא והטועה: י] קאמר ליה חדא טעה בדבר משנה את ועוד וחיבת חחד נמחק: יא] סהדי ראמרי דלא: יב] ליה האי הוה מיימי: יג] ולא עיקר מפי: יד] באחריותו והיינו גרמא: טו] אחר הגי"ע בהן: טז] בהן ויעמדו דבריו: יז] עליה ראמר טרימה: יח] חמור שלך שהשלמנו: יט] בלום הוא רוה חיבת זה נמחק: כ] על פי מום זה ושמא: כא] בסומכוס. וז"ל תוס' חיצוניות פירש ר"ש"י ז"ל דהו"ל ממון המוטל בספק וחולקים וכו' והקשה ה"ר אלחנן כיון דהוי טעמא משום דהוי ממון המוטל בספק חולקים א"כ אין זה אלא בסומכוס אבל חכמים חולקים עליו ובבורים הם דהמע"ה וא"כ ה"נ ה"ל הכי ואמר רב יהודה אמר שמואל זה דברי סומכוס אבל חכמים חולקים עליו ואומרים שזה הכלל בדין המע"ה כראמרינן בפ' הפרה והכי נמי הוה ליה למימר הכי ואומר ה"ר אלחנן דתקנתא בעלמא היא ולא רצו לחלק בין מום למום: כב] מום למום ואי: כג] בכור במומין שרי: כד] טרחה גזרו לה נמחק: כה] הכי ריטא דמי אות א' מ' נמחק:

חשק שלמה על ש"ס

ב) וכן מנהדרין ג. ע"ש ליתא לגירסת ר"ח ותוס' ד"ה לימא ועיין מ' מרדכי נמסכת ב"ב סי' תכט ועיי' כתובות דף סד ע"ב.

חשק שלמה על ר"ח

ב) נלפמ"ל ואיה לפמרי דמעיקרא משלם משלם נגמר משלם לשמיין וכו' ועי' ב"ב דף קמו ע"ב ובתבי ריטנו שם ובתבי הרשב"ם פ"ח ע"ב.

הגהות הב"ח

(ב) במשנה רמי פרפון פטור ממה שאמרה ממשם: (ג) ר"ש"י ז"ל ליטלוה וכו' ומיהו במומין וסי' דמשתבין:

רבינו גרשום

מתניתין נמי דיקא דקנים ר' מאיר דקאמר הואיל ונשחט שלא ע"פ מומחה אסור אע"ג דהשתא הוי מום קבוע: לאכחושי סהדי כגון דהשתא לאחר מיתה מיתחזי מום קבוע. ואתו סהדי ואמרי דזרעי כי האי גוונא חזיקה קודם שנשחט: דאי אמרת דכולהו משתני הוו סהדי שקרי ואשור הבכור: בא ואראך אלמלך: לימא תנן סתמא ר' מאיר כלומר דאע"ג דמתחזי השתא אחר שחיטה מום גמור אפילו הכי יקבר היינו כר' מאיר דקנים: לא בדוקין שבעין ודברי הכל משום הכי יקבר דמשתבין: משלם רביע לדקה ואיכא דאמרי דמשום הכי משלם מחצה ולא יותר דהוי ממון המוטל בספק דהואיל ואיכא דוקין דלא משתבין ויש מחצה לגבוה משום דאמרינן דמי בשר בזול: מ"ט לאתאי מחצה: דזה כהמה גסה מפסידו הרבה הילכך משלם הרבה מחצה: וזה בהמה דקה דהפסדה מועט דאינה גדולה כיב משלם ורבינו: אי הפסדה מועט לשלם לפום פסידא כלומר מחצה ההוא מועט ומאי שנא רבינו: לא משום קנס מגדלי בהמה דקה דאסור לגדל בהמה דקה בא"י ועסקינן דהאי בכור של בהמת כהן הוא והוא גידל בהמה דקה: מתני' ואם היה מומחה לרבים דלא פטור מלשלם: גמ' דאין דינא דגרמי בב"ק בפרק הגוזל עצים (קא.) והא גורם בדבוחד לאבד ממון: שנשא ונתן ביד שנשל בידים מזה ונתן לזה ולא גורם הוא זה אלא גורל: בגון שהיה משכון לנתבע משכון בידו של תובע ונטלו הימנו ונתנו לה: דאגע בהו שרץ בידים: טיהר את הטמא כגון שנטל פירות טמאין ואמר שהורין הן ויערבן בפירות חבורי דקא עבד בידים דהפסיד פירותיו: מתני' אם בית ולד שלה: והאבילה לכלבים דאמר טרפון היא: הלכה חמורך טרפון כלומר

ב) [ב"ב כ:]. ג) ב"ק ק: קיז: סנהדרין ו. נב. ג) [גירסת הרא"ש דרבים]. ד) סנהדרין נב:. ה) סנהדרין נב. ו) [של בית מנחם כך גירסת סנהדרין נב. וכ"ה בתוס' שם]. ז) [שאמרו]. ח) סנהדרין נב. נג. ט) [סנהדרין נב. גירסת רבי פרפון ב. וכ"ה בתוס' שם]. י) [שם נ.]. יא) גם במומין ב"ק. ג) ב"ק ע"ב וכ"ג ב"ק.

באילא. הלל מיבעי ליה למיסק הוי ולא מצלי הכי: בין אמר להם [ט] מום קבוע. והיכי הוי רגיל ליטול כל שכן: גמ' מאי משמא. לקמן ד' מיסרעי ולגמרי מומו: אלא תם. כי אמר להו מוס עובר הוי ממאי שקיל מגרת הא לא מהני ליה מידי דמיקר קמקר ליה: דא"ב. דלא שקיל מגרת אמי למיסמדיה כי אמר בעל מוס הוי: תרי זימני לא תקינו ליה רבנן. דמי הוה אמר מס הוי הוה שקיל מגרית וכי [י] מיימני ליה לקמיה כמה זימנין לא שקיל מידי הלכך ליכא מצלי: מתני' לחזות. מי מטמא לקדש. לערב אפר מטמא במיס מיס לא כלי: אפר מקלה. [כ] כשאר אפר בעלמא כל אפר קרוי אפר מקלה: אבל מס לומו ויומס עכוות לו הדיין לו העד לו המזה והמקדש כהן וזה המוליכו עמו מעבידו ממקום טומאה שמין דרך אמר [ל]: (ג) מטמאהו מתרומתו. ומפסידו שניך לקוטת מולין ולאכול ודמי מולין יקרים מדמי מרומה שהמולין לוקין לכל ומרומה אינה לוקה אלא לכהנים: מאבילו. זה המוליכו [מ] ומשקו וכמו: ונותן לו שברו בפועל. ומגמרת מפרש מאי היא שלפי מה שהוא מפסידו ונותן לו: גמ' מנא ה"מ. דלין ונוטלין שכר על הוולה ותלמוד תולה [מ] שילמד: אמת. תורה: הרי זו מקודשת. מלמד יכול [נ] ליתן שכר לפי מה שהוא מקדש לו: אעפ"י שהוא ישראל. ואפ"י [ס] זה ישמעל לכהנים וגילין בהאשה ובקידוש: שבר הבאת האפר. שילך ממקום לקום לירושלים להביא האפר: ושבר מילוי המים. מלי למישקל לאגר טילמים שקיל (ד) ולא הכשר המנוה: באן שבר הוצה וקידוש. שהיה (ה) [פ] היה הכשר מלוה לה שקיל: במי חטאת. למשמע מילי המים ומאפר אימא לאוקמא בהשתא אפר: היכי אזיל. הא קשבר מלגמא דאפר מומר [ע] (ויקרא מז): בבית הפרס. לחינו מוחבר מליך בו: בדרב יהודה אמר רב. [פ] מנפח אדם בית הפרס והולך וטב כשעורה ממעמ במגע ומשא ונושא בהל וכי מנפח ליה מדמיא [פ] מקמיה ולא נגע ביה ומיטו מרומה לה מי מלי למימרין במגיגה בפרק קומר מומר בקודש (דף כה:) בדוקין לעושי פסח ואין בדוקין לאוכלי תרומה והוה בדוקין מפסיק התם דבהך בדיקה לבית הפרס שגידש. [פ] בית הפרס שגידש. שדשוהו בי מדם בגרגיסם טהור שלי אפשר לעפר בשעורה שלא יהא מיקס בגלל ואין הפרס אין בו שום פסק אלא בשעורה לבית הפרס הייט שדה שנחרש בו קבר: אי נמי בשאר טומאה. טיטמו להמי כהן בגון נמלות ורמיס שחיטו מוחזר עליהן מליגיו: כפופל

תרי זימני לא תקינו ליה רבנן. ול"ת מבמי ממרי הלי מם הוא והלי דמרי ליה לפי שעתו הוה למרוח פעם אחרת וי"ל שלא שייטוהו מבמיס [ע] לרחוח פעם אחרת אלא לאחר זמן יכול ליטול עליו שבר ועוד דהוה לה מוס עובר הוא ממאי שקיל להעלו מעורה [פ] של פעם שניה:

הנוטל שברו לדון דיניו בשלים. והא [פ] [ב] למן מבוטר הדיין שנוטל שכר לדון אלא שלימו דין מפרס בפרק בחלת למבוחות [פ] (קה.) בשלה [ך] למוכח ברי: **מה** אני בהנם כו'. ול"ת ומאי לה מקח לבמל לחמנה (שמות כג) למה לי ולאו פירכא היא למרי מילי ימנו למוכח ברים ף' בחלת לבמוחות (דף קה.) דבמוכח אגרא היינו שכר מלמו ובמוכח שומר היינו [ק] להמחל לדוכו יפה ולהפוך בזוכיים כלאחר שהם אלי לזכות את הזכאי ולחייב את החייב ואין לחמוה על דיני גזירות שבירושלים שהיו נוטלין שכרן מבחוכח הלשכה לבלאו טעמא לאגר בעלה למוכח שרי מטעם שאין כיון לבל שבקש היה על זה ולא היו עוסקין בזוח ועוד בקטיים שרי מטעם צריכין להחמרם ואח שנוהגין עבשיו ללמוד מוכח בשכר אם אין לו אמה להחמרם שרי ואפי' יש לו אם הוא שכר בשילה למוכח אחרים כל שבקיו ומשם ואין אלו אחרים [ר] מבחרים למוכח אחרים ומוכח יוחר מבקיע ממבחרת למהי ממנה ובקיע אחר ועוד בקטיים שרי מטעם [ש] שיחוך ובשכר לא בשילה: **המקדש** בבי חמאת ואפר חמאת הרי זו מקודשת אעפ"י שהוא ישראל. פי' הקונטרס לחוק שפירש לנקט אעפ"י שהוא ישמעל [ס] להכיח ביגלים בהאשה ובקידוש ומומר ר"י לעיקרים נקט משום ביישא דקתני [ת] בריישא פ"ג דקידושין (דף סה.) המקדש במרומה ומעשרות ובמהמות בבי מטמא ואפר מעמא כו': **ר' יוסי** אזיל לבית הפרס דרבנן דאמר רב יהודה אמר רב. משמע [ש] על ידי ניפוח שרי ליך למיפל אבל מ"מ טמא הוא כדקתני מטמאתו מבוטמין וקשיא מכאן לפירושו ר"ת דמפרס ליפוח מועיל לכל דבר משום דקשיא ליה אבא למתרין בפסחים גפ' האשה נמופו (דף נב:) בית הפרס לא הטמידו לבריסה במקום בלת שבמן (ז) בתמן' מהלות (פ"מ מ"ד) ומאן שבדקין לעושי פסח ואין בדקין לאוכלי תרומה מאי בדקין לאוכלי תרומה מאי בדקין לאוכלי תרומה אלא ראש ראשון אין יכול ליטול: [ל] מטורשא ראיה פעם חיבת של בעלמא: [ד] אחר לילך ומשאתו והד"א: [מ] המוליכו ומשקהו: [מ] תורה שכלמד הס"ד: [ן] שהיא הכשר מצוה לא: [ס] יהודה דאמר מנפח: [ע] מרחיא ליה מקמיה: [כ] חכמים לראותו פעם אחרת אלא ראש וראשו

כט א מ"ר פ"י מהל' קרבן פסח הל' ה: ב מ"ר פכ"ו מהל' תומאת מזבח הל"ט: ג מ"ר פכ"א מהל' מעשה הקרבנות הל"ח ממ"ש פ"ח קרבן ט פסוק ה: ד מ"ר פ"ג מהל' שמיטה ויובל הל' י: ה מ"ר פ"ט מהל' מעשר שני הל"ב:

שיטה מקובצת

ב] ואם היה: ג] החמור וכו' תנא נושל שכרו כפועל: ד] מלאכה דבטל מיהא: ה] ממנו אפילו בשר: ו] שמעו בי רבנן ומפסדו לה מינאי: ז] תרומה לשם חולין: ח] הכבוד כהן החשוב: ט] הכי. ס"א הואיל דשיידא זוזי: י] מיבעיא דהא משמעה בר' בזו הס"ד: יא] כל לאתויי מאי לאתויי קרבי דגים שפערבץ: יב] בעירוב אי אין: יג] ושמא משום מצוה ואי: יד] אלא שהעמידו דבריהם ושמא: טו] ולא אדמחני ולפי': טז] לאחר שעבר ורב יהודה: יז] כמלא רוחב חלון: יח] מלאכה קשה לעסוק: יט] מלאכה כיושב ובטל: כ] כפועל ומפרש בגמ' כפועל בטל: כא] ובריש פ' הכותים: כב] שם כגון שבשאר: כג] בסלע ואומרים לו: כד] סלע באותו שכר שהיית נוטל בהגאתה בשאר: כה] חצי סלע מפני: כו] הרגל כבשאר ימות: כז] שפי' ר"ח כלל וגם לא ממש כפי' הקונטרס ועוד קשיא: כח] שכר ולא יתן מעות לחבור ליקח בהם פירות למוצאית שכר אלא א"כ כו' כפועל ומפרש בגמרא: כט] טרחא אימא לא: ל] בטל כו' ואמאי: לא] הלא זהו דינו שנותנין: לב] מתני' כו' שמעון: לג] סיפא דתוספתא ר"ש: לד] צריכא בגמרא ובין: לה] מתעטת לעולם נותן לו כפועל בטל ור"ש: לו] מאיר והא דקתני בתוספתא עושה מלאכה לישנא ובטל לאו: לז] ביקר ומתא הדרה: לח] לא היה נוטל: במר

ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור. נפרק מצות חליצה (דף כה.) גרסינן רב חייא בר אמי משמיה דעולא: כפועל של אותה מלאכה. פירש בקונטרס מאותה מלאכה דבטל מינה דמם היה נוקב מרגליות שעטלפה ומה שהכרו ומם מומרים לו טול כך וכך ונטל היום ממלאכה קלה ניתן לו להבטל ליטול זו עד כמן לשון הקונטרס ולפ"ז היה לו לפרש שיטול שכר בטלה מאותה מלאכה [ג] לעסוק במלאכה קלה כזו דמ"ר היה נוטל [ד] [שכר] נדון ונהיה להזות ולקדש אלא היה לו לפרש שנותנין לו שכר בטלה מאותה מלאכה [ה] ונטל לגמרי ואינו עושה כאוס מלאכה וכענין זה צריך לפרש בפוף הלו מליחות (ג"מ שם:) גבי האשת מפילה לתנן היה נוטל מפלט לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל [ו] נטל מאותה מלאכה וגם שם פירש בקונטרס כענין שפירש כאן ור"ל לומר כן דמ"ר היה נוטל שכר על האשת מפילה ופ"י לרבנן דלמר מעינה בשכר לא אמרי אלא משום דמ"ר לכתוב ומחנה ומעינה ולא משום פריקה ובריש [ז] שכונס (ק"ק נו:) ממיין שומר מפילה כשומר חנם דמשמ הנאתה אית ליה אלא נראין נמי שם לפרש ליוצא ונטל לגמרי ורבינו מנגיל פירש שם [ח] כמו שבאחר ימות האשה אין נותנין בתפילת בגד אלא אלו שבאו בשעת הרגל ומופר בגד בפלט [ט] [אין] מומרים לו קבל שכר כמה שמות למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע [י] [אלא] כלומר שכר שאתה היית נוטל כמותה בשאר ימות השנה אלא היית נוטל עליה אלא אי [יא] מפני השעה מפילה ופירושו מפני לחין הלשון משמע כן וגם אין כאן שום [יב] הכירא ליטול בשעת הרגל [יג] בשאר ימות השנה והוי כהלכתא אלא טעמא ועוד תניא גרים השוכר את הפועלים והטעו את בעל הבית כו' אבל הלכו ממרים ולא אלא מטעה הלכו פועלים ומלאו שדה שהיה לחה ונתן להם שכרם משלם אבל אינו דומה הבא לעשות מלאכה ליוצא ונטל ונקמר התם מני תנא קמיה דרב נתן שכרו משלם ת"ל הואיל ומי הוי התם [יד] הוה ליה כפועל נטל ומשמע לגמרי כמו [טו] שפירש [טז] [רש"י] ור"ת כלל ומיהו קשיא מהא דתנן בפרק מיזהו נשך (שם סח.) אין מוציאין מעות למחצית שכר [יז] אלא נותן לו שכרו כפועל בטל ומפרש בגמרא כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה ונראין דאי משמעון ריש"א מעות משום לעולם נותן לו כפועל בטל אבל לרבי מאיר [יח] לימר לא תקני ליה כפועל נטל [יט] ואמאי ס"ל לא תקני ליה כפועל נטל [כ] כל זמן שהוא עושה מלאכה שלו אין לו אלא שכר בטלה ואי משום דאמר לא תקני ליה כפועל נטל ור"ש ס"ל [כא] לעולם נותן לו כפועל נטל ור"ש ס"ל [כב] אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא קדשה בבכורה: דמיחלף בדעבד שאדום בשור: סבר אם אשבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור ואטרחוהו עלי ונמצאתי מאבד טורח (אבל) [ולכן] כשהוא עבוד בידוע שאינו של בכור ואם אינו עבוד חיישינן: מידע ידיע דכיון דלית בהו מקום זכורת ודאי הוי דנקבה: וצואי שאינו מלובן: השתא מלובן לא זבנינן

ורב יהודה בר אמי משמיה דרב יהודה אמר בית הפרס שנידש טהור א"נ בשאר טומאות דלא מזהר עלייהו: אם היה זקן מרכיבו על החמור: תנא כפועל בטל אמר אביי כפועל בטל של אותה מלאכה: מתני' החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו בשר צבאים ולא עורות שאינן עבודים רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים: גמ' בשר צבאים דמיחלף בדעבלה ולא עורות שאינן עבודים הא עבודים זבנינן אם איתא דבכור הוה לא הוה טרח ביה סבר אי שמעו ליה רבנן מפסדו לי מינאי: רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה: מאי טעמא מידע ידיע ות"ק א"כ זכר נמי חיק לזכרותיה ואמר עכברים אכלוה ואידך בי עכברים מידע ידיע: ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי: השתא צמר מלובן לא זבנינן צואי מיבעיא אלא חדא קתני צמר מלובן מצואתו: אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים: השתא טוי זבנינן בגדים מיבעיא מאי בגדים נמטי: מתני' החשוד על השביעית אין לוקחין ממנו פשתן ואפילו סרק אבל לוקחין מהם טוי וארינ: גמ' השתא טוי זבנינן אריג מיבעיא מאי אריג תיכי: מתני' החשוד להיות מוכר תרומה לשום חולין אין לוקחין ממנו אפילו מים ומלח דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר כל שיש בו זיקת תרומה ומעשרות אין לוקחין ממנו: גמ' לאתויי מאי לאתויי קרבי דגים דמערבי בהו שמן זית תהוא מבחא דהוה חשוד לזבוני תרבא

בפועל בטל של אותה מלאכה. דנטל היומנה לשם היה נוקב מרגליות שעטלפה ומה שהכרו ומזיקה לו מומרים לו טול כך וכך ונטל היום ממלאכה קלה ניתן לו להבטל ליטול זו עד כמן לשון הקונטרס ולפ"ז היה לו לפרש שיטול שכר בטלה מאותה מלאכה [יז] לעסוק במלאכה קלה כזו ונטל לגמרי ואינו עושה כאוס מלאכה [יח] ונטל לגמרי ואינו עושה כאוס מלאכה וכענין זה צריך לפרש בפוף הלו מליחות (ג"מ שם:) גבי האשת מפילה לתנן היה נוטל מפלט לא יאמר לו תן לי סלע אלא נותן לו שכרו כפועל [יט] נטל מאותה מלאכה וגם שם פירש בקונטרס כענין שפירש כאן ור"ל לומר כן דמ"ר היה נוטל שכר על האשת מפילה ופ"י לרבנן דלמר מעינה בשכר לא אמרי אלא משום דמ"ר לכתוב ומחנה ומעינה ולא משום פריקה ובריש [כ] שכונס (ק"ק נו:) ממיין שומר מפילה כשומר חנם דמשמ הנאתה אית ליה אלא נראין נמי שם לפרש ליוצא ונטל לגמרי ורבינו מנגיל פירש שם [כא] כמו שבאחר ימות האשה אין נותנין בתפילת בגד אלא אלו שבאו בשעת הרגל ומופר בגד בפלט [כב] [אין] מומרים לו קבל שכר כמה שמות למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע [כג] [אלא] כלומר שכר שאתה היית נוטל כמותה בשאר ימות השנה אלא היית נוטל עליה אלא אי [כד] מפני השעה מפילה ופירושו מפני לחין הלשון משמע כן וגם אין כאן שום [כה] הכירא ליטול בשעת הרגל [כו] בשאר ימות השנה והוי כהלכתא אלא טעמא ועוד תניא גרים השוכר את הפועלים והטעו את בעל הבית כו' אבל הלכו ממרים ולא אלא מטעה הלכו פועלים ומלאו שדה שהיה לחה ונתן להם שכרם משלם אבל אינו דומה הבא לעשות מלאכה ליוצא ונטל ונקמר התם מני תנא קמיה דרב נתן שכרו משלם ת"ל הואיל ומי הוי התם [כז] הוה ליה כפועל נטל ומשמע לגמרי כמו [כח] שפירש [כט] [רש"י] ור"ת כלל ומיהו קשיא מהא דתנן בפרק מיזהו נשך (שם סח.) אין מוציאין מעות למחצית שכר [ל] אלא נותן לו שכרו כפועל בטל ומפרש בגמרא כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה ונראין דאי משמעון ריש"א מעות משום לעולם נותן לו כפועל בטל ור"ש [לא] לימר לא תקני ליה כפועל נטל [לב] ואמאי ס"ל לא תקני ליה כפועל נטל [לג] כל זמן שהוא עושה מלאכה שלו אין לו אלא שכר בטלה ואי משום דאמר לא תקני ליה כפועל נטל ור"ש ס"ל [לד] לעולם נותן לו כפועל בטל ור"ש ס"ל [לה] אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא קדשה בבכורה: דמיחלף בדעבד שאדום בשור: סבר אם אשבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור ואטרחוהו עלי ונמצאתי מאבד טורח כ"כ ומראיה ביום ג' (פשיטא) [פשיטא] אם שוכרו אדם על מנת שיהא בטל ממלאכתו ורשמוד ביתו ומבקש שיניח לו קצת משכרו הואיל והוא בטל שאינו טורח וראי כיון שאומנותו היא בלא טורח אינו רוצה להניח משכרו אלא דבר מועט כגון פשיטי אחת אבל פועל שמלאכתו קשה כגון כותף וראי ברצון יניח חצי שכיחותו או יותר ע"מ שיהא בטל אף כאן לפי האומנות שמבטלו לדיין או העד יתן לו שכרו: ולא צורות שאינן עבודין דשמא של בכור הן: אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא קדשה בבכורה: דמיחלף בדעבד שאדום בשור: סבר אם אשבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור ואטרחוהו עלי ונמצאתי מאבד טורח כ"כ ומראיה ביום ג' (פשיטא) [פשיטא] אם שוכרו אדם על מנת שיהא בטל ממלאכתו ורשמוד ביתו ומבקש שיניח לו קצת משכרו הואיל והוא בטל שאינו טורח וראי כיון שאומנותו היא בלא טורח אינו רוצה להניח משכרו אלא דבר מועט כגון פשיטי אחת אבל פועל שמלאכתו קשה כגון כותף וראי ברצון יניח חצי שכיחותו או יותר ע"מ שיהא בטל אף כאן לפי האומנות שמבטלו לדיין או העד יתן לו שכרו: ולא צורות שאינן עבודין דשמא של בכור הן: אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא קדשה בבכורה: דמיחלף בדעבד שאדום בשור: סבר אם אשבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור ואטרחוהו עלי ונמצאתי מאבד טורח (אבל) [ולכן] כשהוא עבוד בידוע שאינו של בכור ואם אינו עבוד חיישינן: מידע ידיע דכיון דלית בהו מקום זכורת ודאי הוי דנקבה: וצואי שאינו מלובן: השתא מלובן לא זבנינן

דאע"ג דאיכא למימר דלא היה טורח ללבנו אלא אם כן חולין אפילו הכי אין לוקחין: צמר צואי שאינו מלובן מיבעיא: מלובן מצואתו אבל לא מלובן כל צרכו: אבל לוקחין טוי ובגדים דזודאי לא היה עושה מלאכה יתירה כ"כ אם היה של בכור: מאי בגדים לא ממש אורגים אלא נמטי פילטראש דקל הוא לעשות: אפילו סרוק דהכא ליכא למימר דלא טרח למסרקיה דדבר קל הוא: תיכי בנקלי סנדלי יש בלעז דנקל לעשותו בטוייה: דמערבי בהו שמן זית דשמן חייב בתרומה:

הנהות הב"ח

(ה) במשנה טוי ובגדים כ"ב ק"ת ואוי"ב: (ו) שם ממנה טוי ותניא כ"ב ק"ת ובבגדים: (ז) שם ממנה מרומה לשם כל"ל ופום ו' ממקן: (ח) [ר"ש"י קוקס ד"ה נמנו נמלים שייך לעיל גמרא: (ט) תד"ה (ממעות הקונם) היכי אזל כר' וכן בעיבוד צריך לומר דאין מעבדין וכו' ושוה ליעמל ע"א ניפוח משום דאין מעבדין אף מי' מי ומי מעבדין אף לדבר הרשות:

רבינו גרשום

שנידש טהור לגבי [עושין] פסח: אי נמי בשאר טומאות כגון גבילות ושרצים דאין מוהרין אלא על טומאת מת בלבד: כפועל בטל של אותה מלאכה דבטיל מינה ד"ש בדבר להקל ולהחמיר כיצד פועל חייש או סופר שאין במלאכתו טורח כ"כ ומרויח ביום ג' (פשיטא) [פשיטא] אם שוכרו אדם על מנת שיהא בטל ממלאכתו ורשמוד ביתו ומבקש שיניח לו קצת משכרו הואיל והוא בטל שאינו טורח וראי כיון שאומנותו היא בלא טורח אינו רוצה להניח משכרו אלא דבר מועט כגון פשיטי אחת אבל פועל שמלאכתו קשה כגון כותף וראי ברצון יניח חצי שכיחותו או יותר ע"מ שיהא בטל אף כאן לפי האומנות שמבטלו לדיין או העד יתן לו שכרו: ולא צורות שאינן עבודין דשמא של בכור הן: אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא קדשה בבכורה: דמיחלף בדעבד שאדום בשור: סבר אם אשבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור ואטרחוהו עלי ונמצאתי מאבד טורח כ"כ ומראיה ביום ג' (פשיטא) [פשיטא] אם שוכרו אדם על מנת שיהא בטל ממלאכתו ורשמוד ביתו ומבקש שיניח לו קצת משכרו הואיל והוא בטל שאינו טורח וראי כיון שאומנותו היא בלא טורח אינו רוצה להניח משכרו אלא דבר מועט כגון פשיטי אחת אבל פועל שמלאכתו קשה כגון כותף וראי ברצון יניח חצי שכיחותו או יותר ע"מ שיהא בטל אף כאן לפי האומנות שמבטלו לדיין או העד יתן לו שכרו: ולא צורות שאינן עבודין דשמא של בכור הן: אבל לוקחין ממנו עורות של נקבה דנקבה לא קדשה בבכורה: דמיחלף בדעבד שאדום בשור: סבר אם אשבדנו ואח"כ נודע שהוא של בכור ואטרחוהו עלי ונמצאתי מאבד טורח (אבל) [ולכן] כשהוא עבוד בידוע שאינו של בכור ואם אינו עבוד חיישינן: מידע ידיע דכיון דלית בהו מקום זכורת ודאי הוי דנקבה: וצואי שאינו מלובן: השתא מלובן לא זבנינן

תרבא דאמטא. מלב הכליות שעל הירך: במר [ד]דכנתא. מחזקת מלב מהור הנקרע כגמא וכלע"ז למעכו"ל כמו הדלת לכגמא דממרינן בשמיטת מולין (דף מח:): [ה]שלם ברבי שמעון. ללא קנים ללא גמידי דדמי למיקורת ומיקורת גופיה גמידי לעניך [ו]מיקורת דהיינו ממגוזי: גרו באמגוזי. גלוזים ומקוצים מאר מגוזים: ומשבש [ז]בני טבחים. מטעה אותם בגמגוזים [ח]ומוכן לפני המבחים ומניחין לו מחלב שגונבין אותו מגמיהן והוא מוכרו כמר לכגמא: **מתני'** אינו חשוד על המעשרות. ולוקחין ממנו מבהמה בשאר שני שנוע ואין לריכים לעשר ולמי ללא למאי ומעשה לכולה מפני' מפרק בגמ': **גמ'** בני חומה. למינו יכול למכול מעשר שני ללא לפניס ממומם ירושלים לכמיב (דברים יד) ואכלת לפני ה' אלהיך וגו': המהרות דרבנן נינהו שיהא מלס מוכל מולין בטהרה: **הא** חשוד. על המהרות מעוד על המעשרות: מתניתין. דקתני אין מעוד כנון שרשינהו שנוהג אין מעשרות ומעשרות בלינעא בתוך ביתו ליכא למימר לפניס הוא עושה כיון דלינעא קא עביד: **רבי יצחק אמר ברייתא** דדיקינן מינה הא חשוד (ג) [ז]בנון דחזה חשוד אתרוייהו. מעשרות ומהרות וקתני סתמא למרוייהו משמע [ח]על שמיסי: זו דברי רבי עקיבא. לחשוד על המעשרות אינו חשוד על המעשר: **שביעית** חמירא להו. וכיון לחשוד מעשרות כ"ש ממעשרות: דההוא חדוה קרי [ט]לחבריה. מתמיה לרבי יהודה: **דיירא** בר דיירתא. גר בן גיורת: תיתי לי'. שכר טוב [י]שלא מכלתי פירות שביעית כוותן. ים מפרשים [יא]רבי עקיבא קתמתה למתרין מהמדלין מלו הן המתוקין (דף פו.) לחם מעשה רבי אלינ [יב] לחם בריימת רבי נתן וכולהו מלינעא דרבי עקיבא ולחו מלתא היא להו בכמה דוכתי ממרינן רבי מנחם קתימתה [יג] רבי שמעון קתימתה [יד] אלא לאו רבי עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים חשוד על המעשר חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר היא דאמר חשוד לדבר אחד הוי חשוד לכל התורה כולה רבי יונה ור' ירמיה תלמידי ר' זעירא ואמרי לה ר' יונה ור' זעירא תלמידי ר' יוחנן חד אמר אבל חכ"א חשוד על השביעית חשוד על המעשר חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר היא דאמר חשוד לדבר אחד הוי חשוד לכל התורה כולה רבי יונה ור' ירמיה תלמידי ר' זעירא ואמרי לה ר' יונה ור' זעירא תלמידי ר' יוחנן חד אמר אבל חכ"א חשוד על השביעית

תרבא דאמטא [ט] במר [י] דכנתא קנסיה רבא לזבוני אפי' אמגוזי אמר ליה רב פפא לרבא [יא] כמאן כרבי יהודה אי כרבי יהודה אפי' מים ומלח נמי לעולם ר' שמעון ובאיסורא [יב] דגופיה קנסינן ליה סתם דדרקי גרו באמגוזי ואזיל ומשבש לבני מבחי וגרי להו באמגוזי ומייתו ליה תרבא דאמטא ומזבין ליה במר [יג] דכנתא: **מתני'** [יד] החשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות החשוד על המעשרות אינו חשוד על השביעית החשוד על זה ועל זה חשוד על הטהרות ויש [טו] שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ולא על זה [טז] זה הכלל (ו) [יז] החשוד על דבר לא דנו ולא מעידו: **גמ'** מאי מעמא שביעית לא בעיא חומה [יח] מעשר כיון דבעי חומה [יט] חמיר ליה: החשוד על המעשר [כ]: מאי מעמא מעשר אית ליה פדיון שביעית כיון דקא מיתסרא ליה ולית ליה פדיון [כא] חמירא ליה: החשוד על זה ועל זה [כב]: כיון דחשיד אדאורייתא כ"ש אדרבנן: ויש חשוד על הטהרות: מאי מעמא נהי [כג] אדרבנן חשיד אדאורייתא לא חשיד ורמינהי נאמן על הטהרות נאמן על [יז] שביעית הא חשיד חשיד א"ר אילעי מתני' בשראינהו שנוהג בצינעא בתוך ביתו ר' יצאי ברבי ישמעאל אמר כגון דהוה חשיד [כד] לתרוייהו ואתא קמי רבנן וקביל אתרוייהו והדר איחשד אחד מינייהו דאמרינן מינו דחשיד אהא חשיד נמי אאידך אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי ר' עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים חשוד על השביעית חשוד על המעשר [כה] מאן חכמים רבי יהודה דבאתריה דר' יהודה שביעית חמירא להו דהוה קרי ליה לחבריה [כו] דיירא בר דיירתא א"ל תיתי לי דלא אכלי פירות שביעית כוותך איבא דאמרי אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן זו דברי ר' עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים חשוד

מעשרות [כז]ובעו חומה חמיר ליה. מכלן מדקדק רבינו מס נכ"מ [כח]שהזכיר מעשר מלל שביעית למיני גמוען מעשר שני לעם מולין כגון הרי מלו מחזקתן למעשר ולשביעית כפרק הנזקין (גיטין מפ.) וכן לינו מומס [כט] לתלין שבה לל מסוס שביעית ולל מסוס מעשר נפ"ק למולין (דף ו.) ולמון מעשר שני מוכיח כן להיכל למיני מחמת למינו מעשר שני מוכיח מפורש בתוספתא דמולין (פ"ב ה"ב) ומו למאי: **הא** חשוד חשוד. למשמע ליה לגופה לל לינמין לפשיטת לכי נאמן על הטהרות לנאמן על השביעית כין לטוב מנהג פרושים שמוכל מולין בטהרה:

מתני' כשראינהו עודה בצינעא בתוך ביתו. שמוכל מן השביעית משמע לעם הארץ [ל] שממת מסוס שביעית כמו מטהרות ומימה לשמוף שביעית ומלמד רבינו על המשמרות הא: **גמ'** חשיד אתרוייהו: [לא] במר כנתא: [לב] דעביד בה איסורא: [לג] חשוד חשוד: [לד] שיהבר בשוניהם הס"ד: [לה] תיתי לי שכר טוב וכו' ומדמגדף ליה בהאי מילתא ש"מ חמירא להו ל"א תיתי לי קללה אם אכלתי פירות שביעית כמותך: [לו] מפרשים להכי קרי ליה ר"ע: [לז] במר פרולא דבב"ק: [לח] מעשרות כיון דבצו: [לט] בכ"מ שמזכיר מעשר כו' דמיירי במובר מעשר שני: [מ] חושש לשאור ותבלין: [מא] בסתמא חשיד: [מב] קושיות מקשה ר"ה: [מג] דחדש ורשן: [מד] ר"ל דמשום כותי: [מה] הדין נמי מעשרי יהודה

ה א מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הלכה עו:
לן ב מיי' שם הלכה עה:
לז ג מיי' שם הל' ח ופ"ב מהל' מעשר הלכה ז וכ"ב ע"ג לעמן על מ"מ:
לח ד מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל' עו ופ"ג מהלכות מעשר שני הלכה ה:

הגהות הב"ח

(ה) במשנה זה הכלל כל ספסרי: (ג) ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון:

שיטה מקובצת

ה] במר כנתא קנסיה: ג] לרבא ואמרי לה רב אדא בר אהבה לרבא: ג] ובאיסורא גופיה: ד] במר כנתא: ה] תוספ חמירא עליה: ו] המעשר כו' מאי: ז] פדיון. ס"א דתנן האחרון אחרון נתפס הפרי עצמו אסור חמירא עליה: ח] זה וכו' ביון: ט] נהי דאדרבנן חשוד: י] השביעית ועל המעשרות הא: יא] חשיד אתרוייהו: יב] במר כנתא: יג] דעביד בה איסורא: יד] חשוד חשוד: טו] שיהבר בשוניהם הס"ד: טז] תיתי לי שכר טוב וכו' ומדמגדף ליה בהאי מילתא ש"מ חמירא להו ל"א תיתי לי קללה אם אכלתי פירות שביעית כמותך: יז] מפרשים כיון דבצו: יח] בכ"מ שמזכיר מעשר כו' דמיירי במובר מעשר שני: יט] חושש לשאור ותבלין: כ] בסתמא חשיד: כא] קושיות מקשה ר"ה: כב] דחדש ורשן: כג] ר"ל דמשום כותי: כד] הדין נמי מעשרי יהודה: כה] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: כו] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: כז] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: כח] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: כט] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: ל] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לא] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לב] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לג] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לד] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לה] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לו] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לז] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לח] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: לט] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: מ] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: מא] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: מב] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: מג] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: מד] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון: מה] ר"ש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא ומ"ש חשוד כגון:

ו) [ע"י מעכוך פרק מרכנמת לפיס דגכס מדכנמת], ג) [לקמן לה. יומל עמ.], ד) [פיכוכין פג. וש"נ], ה) גיטין נד. ע"ש, ס) ומוכחן ל"ק, ו) [ליתל כן בנמכדלין עי' רש"י מגילה ב. ד"ס קממימתה ומולי ל"ל ר' נסמיס], ז) [כמוכח קפ:], ס) [לקמן נפ: מולין כט:], ט) לשמוע ומצלין ל"ק, י) [ועי' מוס' לעיל יפ: ד"ס הרי ומוס' כמוכח כד. ד"ס שלי ומוס' סוכה לט: ד"ס ממה].

רבינו גרשום

דתרי מזבין תרבא במדכנתא ו) והיה אחד שהוא טהור של הדורא דכנתא דכנתא טהור כמו דכי במרכנתא ואמר לן רבי דאמר משמיה דרבי יעקב האורלגי ז"ל דהא דאמרי' דאיתתרא ואקשתא בחולין דחלב טהור הוא הני של קרביים אבל הדרא דכנתא כולה טהור: כמאן כר' יהודה דקניס הכל: אי הכי אפילו מים ומלח נמי ליקנסיה מ"ט לא קנסיה אלא אמגוזי: לעולם כרבי שמעון דאמר כל שיש בו דיקה והאי נמי אמגוזי דיקה דאיסורא ניכוה: גרו מימשכי: מתני' החשוד על השביעית למכור שביעית: גמרא כיון דקא מיתסרא ליה לסחורה ולית ליה פדיון דאמ' האחרון נתפס בשביעית ופרי עצמו אסור: כיון דחשיד אדאורייתא היינו שביעית ומעשר: כ"ש אדרבנן דטהרות אוכלי חולין בטהרה אינו אלא מדרבנן: הא חשוד על הטהרות חשוד נמי אשביעית ורקשיא למתני' דתני ויש שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ולא על זה: בשראינהו שנוהג בחומרא דשביעית ומעשר בתוך ביתו: ר' יצאי אמר לעולם כדאמר מתני' ומ"ט דבריית דדייקא הא חשוד חשוד: כגון דהוה חשוד אתרוייהו אטהרות ואשביעית ואמעשר ואתא לקמי רבנן וקיבל אתרוייהו ושוב איחשד אחד ומ"ה כיון דתחלה היה חשוד אכולן ועכשיו חוזר להיות חשוד אחרא אמרינן נמי חשוד אכולן: זו דברי ר"ע מתימתאה הא סתמא דמתני' דתני חשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות ר"ע היא: ובאתריה דר' יהודה שביעית חמירא. ומדחשיד על החמור חשיד נמי אקל: דיירא

חשק שלמה על ר"ג

ו) היה מוכר מלב של יקר וסיס מוכר סהוס קטור לל"ל וכ"ה בעכוך פרק מרכנמת ל"ל ע"ש.

וחכמים אומרים אינו נחשד אלא על אותו דבר בלבד. רב מילתא דלעיל דחשוד על הטהרות חשוד על הטבילה שלא היתה עושה אוכלין טמאין ומקבלת עליה חבורה שלא תאכל תרומה בטהרה ואפילו הכי אמרינן דנאמן לומר משום דלא חיישינן שמא יחזור בו ולא יטבול. ולא דמי לחשוד על השביעית דחיישינן שמא יחזור בו ויחזיר פירות שמכר בשביעית לקדושת דמיהן ויאכלם בקדושה ולא יטבול. ולא דמי לחשוד על הטבילה

ובולן שחזרו בהן. פי"ה בפ"ק דע"ז (דף ז.) מגזלים ועומי הארץ קלי אחזקו מרמתן למוטב וחזו מיתה למה לן מקבלין מותם [ד] דמשמע דלית תקנה [ה] לעצמות עם הארץ [אבל] שמקבל עליו דברי חבירות כו' ועוד דלעתן עולמית משמע שכבר קבלו פעם אחרת ועוד דלמר רבי יהודה מזכו כהן ממטמוניות אין מקבלין אותן מפני [ו] שאם מזכו למוטב ממטמוניות ולא בפרהסיא [ז] אין מקבלין אותן ור"ש אומר אף בפרהסיא [ח] ומי זו יכל שמים כמאר ומומר ר"ת דלמי מריעת דקתני מתוספתא דדמאי בפרק שני עם הארץ שמקבל עליו דברי חבירות כו' [ט] (עובד כוכבים שמקבל עליו דברי חבירות כו') [י] גר שמקבל עליו דברי תורה כו' כהן שמקבל עליו להושב כו' לוי שמקבל עליו לויה כו' והדר קתני ובולן שחזרו בהן כלומר שמקבל עליהן [יא] מעשיהם [יב] אין מקבלין אותן עולמית אין מקבלין אותן בפרהסיא [יג] ואפילו בסתר אין מקבלין אותן עד שיחזרו בהן כל הימים [יד] ואפילו בשעת מיתה אין מקבלין אותן כשיטה שלאחר מיתה.

תנו רבנן [ו] **ובולן שחזרו בהן אין מקבלין אותן עולמית דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר חזרו בממטמוניות אין מקבלין אותן בפרהסיא מקבלין אותן אומרים אין מקבלין אותן בפרהסיא אין מקבלין אותן ר"ש ור' יהושע בן קרחה אומרים בין כך ובין כך מקבלין אותן משום שנאמר** [יא] **שובו בנים שובבים א"ר יצחק איש כפר עכו אמר ר' יוחנן הלכה כאותו הזוג** [ב] **ת"ר בראשונה היו אומרים חבר ונעשה גבאי דוחין אותו מחבירתו פירש אין מקבלין אותו** [א] **חזרו לומר פירש הרי הוא ככל אדם רב הונא בר חייא איצטריכא ליה שעתא הוה עייל גביה רבה ורב יוסף ואדבע מאה זוגא דרבנן שמע דאתו קטיר לההו ארבע מאה** [ב] **תכתקי לסוף שמעו דנעשה גבאי שלחו ליה זיל לחשיבותיה זיל לקדמותיה שלח להו הדרי בי רב יוסף לא אזל רבה אזל רב יוסף אמר תנינא פירש אין מקבלין אותו רבה אמר תנינא חזרו לומר פירש הרי הוא ככל אדם: תנו רבנן** [ג] **כל הבכורות אדם רואה** [ד] **חוץ משל עצמו ורואה את קדשיו** [ה] **ואת מעשרותיו ונשאל על טהרותיו אמר מר כל הבכורות אדם רואה חוץ משל עצמו במאי עסקינן אילימא בחד מי מהימן אלא בתלתא ומי חשידי והתנן** [ו] **מיאנה או שחלצה בפניו ישאנה** [ז] **מפני שהוא בית דין לעולם בחד** [ח] **וכדאמר רב חסדא א"ר יוחנן ביחיד מומחה הכא נמי ביחיד מומחה ורואה את קדשיו דאי בעי מיתשיל עלייהו ומעשרותיו דאי בעי** [ט] **שדי ביה מומא בכוליה עדריה ונשאל על טהרותיו דהא** [י] **חזא ליה בימי טומאתו:**

הדרן עלך עד כמה ישראל חייבין

כל [יא] **פסולי המוקדשין** [יב] [יג] (יד) **הנאתן לקדש נמכרין באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר שהנייתן לבעלים פסולי המוקדשין הנייתן להקדש ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור:**

גמ'

טהור לפס טמאות הן מה יפסיד הא [יב] **מזח ליה בימי טומאתה ומטולין קמיירי דתרומה טמאה לא מזח ליה אפילו בימי טומאתן** [יג]:

הדרן עלך עד כמה

כל פסולי המוקדשין. קדשים שנפל בהן מום: **הנאתן להקדש.** אם מוכרין אותן ביוקר (ו) הנאת הקדש היא ונגזרת מפרעת כולה: **באיטליז.** בשוק שנוקחין הרבה ומוכר ביוקר: **ונשקלין בליטרא.** כדרך שהקלבין מוכרין בשר חולין בשר בכור נמכר בזול ומכרין ביוקר: **הנאתן לבעלים.** בכור הנאתו לכהן ומוכר הבשר לכל מי שירצה לבשר בכור נאכל בכל מקום והכהן נוטל דמיו ולכהן קני בעלים של בכור ומעשר הנאת מכירתו ביוקר לבעלי ישראל היא ומשום הנאת סליוטות לא מחולין מקדשים לגזוז, בהן מנגוז חולין למוכרו בליטרא אלא צמיתו ואף על פי שלא יקפלו עליהם בני מקום כל כך ואין נשקלין בליטרא אלא בשוחט ומפשיט ומנתח בפניהם ומקבלין אותן כשיעור שנותנין בקלבין חולין אבל אם לא נמצאו בני מקום כל כך ואין נשקלין בליטרא אלא בשוחט ומפשיט ומנתח בפניהם ומקבלין אותן כשיעור שנותנין בקלבין חולין: **ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור.** שאם יש לו תמיכת בשר חולין שנשקלה בליטרא יכול לשקול בשר בכור כנגד בשר חולין והיינו **מנה כנגד מנה:**

גמ'

א) ע"ז ז. מוספתא דדמאי פ"ב, ב) מוספתא דדמאי פ"ב, ג) עבודה פ"ג מ"ה, ד) [ירושלמי כה: קה:, ה) [ירושלמי כה: נדרים פה. ע"ז ג"ג קכ: קכה.], ו) [לקמן לה: לו: נג:], ז) חוץ ל"ק, ח) [לקמן לג:] ע"ש כה. מתורה ס. כא. כד. זבחים עה: חולין קנב:, ט) [ומשנה שמטמונות וכן בתוספתא ובמאר מומר בחלת מנחות: עשו דברים במטמוניות. שלח מילנו שם שמים בפרהסיא מקבלין אותם: באותו הזוג. ר"ש ור' יהושע בן קרחה: גבאי. ממונה למלך לגבות מס משלחל פירש. מן הגמחות: איצטריכא ליה שעתא. שהיו מכמיס לריכין לו לשמול היתנו הלכות: קטר להו. קשר ומיקן להם מרכע ממות: תכתקי. כשמות: זיל לחשיבותיה. ילך למשיבותיה אמר המשיבות שמחר לו להיות מוכס ומנו לא נלך מלנו: הדרי בי. מגמות: ורואה את קדשיו. אם יש לו שלמים בחיתו ונפל בהן מום ילמה אם קטנ הוא ויפדם ויוליאם לחול: מעשרותיו. משער שהמה שנפל בהם מום: ונשאל על טהרותיו. הוא עלמו אם נקי מהלכות נשמל לעלמו על טהרותיו אם מירא בהן קפק ומיטו לריך לילך אלל חכם אחר: חוץ משל עלמו. שמין כהן רשאי לשמול על עלמו. שמין כהן רשאי לשמול מום של בכוריתיו וחד מי מהימן, להמיר בכור ומפילו של ממרים והמתן תנן לקמן בפרק כל פסולי המוקדשין (דף ל:) בכור שנימומ עינו ונקטעה יד הרי זה ישחט על פי שלשה בני הכנסת: אלא בתלתא. וכהן נעל הבכור אחד מהן: ומי חשידי. כולהו נמשיגי: והתנן. בימות: מיאנה או שחלצה. אחד לפני המכם מותר ליבמתה ומיטו נחלל לומר על מנת כן המירה: מפני שהוא בי"ד. כלומר שלח יהיה לנדון אם שלח מת אין שלשה היו שם: כדאמר רב חסדא אמר רבי יוחנן ביחיד מומחה. במסכת נדרים בפרק נערה המאורסה (דף עמ.): וזריאה את קדשיו. ומיטו נחלל לומר על מום עובר שהוא קטנ למה לו לנקר הא אם היה רוצה להוליאן [יא] למול יכול לעשות בהיתר ולישחל המוקדשין ממכרין באיטליז חוץ מן הבכור והמעשר ומשום קלא נפקא לתן שהנין [יב] מיון שהבר שתן הנאתן להקדש: בפרהסיא. בשוק: **מלמדנייתא היא דתנו כל כלמוכא בפרק קמא דמגילה** (דף ח.) ובפוף תלק (סנהדרין דף קיב:) גבי עיר הנדחת **דלריך** שיהא **בהמתן** מי שנאבלין בשוק **ולא בהמתן** שנאבלין בחנות ובפרהסיא: **מזח ליה בימי טומאתה.** שהיה לו בהמה טהורה בשעת טומאת מקדש: **ומטולין קמיירי דתרומה טמאה.** שהיו מביאין לו בהמה טהורה מחוץ לירושלים ומשחטה בטהרה ומפשיטה ומנתחה ומוליאה לחולין בטומאה: **לא מזח ליה בימי טומאתן.** שהרי אין לו בהמה טהורה בירושלים ואין מביאין לו מחוץ לירושלים שמא יטמאו בדרך: **טהור לפס טמאות הן מה יפסיד הא.** שהרי אין לו בהמה טהורה בירושלים ואין מביאין לו מחוץ לירושלים שמא יטמאו בדרך: **מזח ליה בימי טומאתה.** שהיה לו בהמה טהורה בירושלים ומשחטה בטהרה ומפשיטה ומנתחה ומוליאה לחולין בטומאה: **ומטולין קמיירי דתרומה טמאה.** שהיו מביאין לו בהמה טהורה מחוץ לירושלים ומשחטה בטהרה ומפשיטה ומנתחה ומוליאה לחולין בטומאה: **לא מזח ליה בימי טומאתן.** שהרי אין לו בהמה טהורה בירושלים ואין מביאין לו מחוץ לירושלים שמא יטמאו בדרך:

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה שמחן וכו' מיקר טובת הנאה להקדש הוא. (ו) ד"ה ונשקלין וכו' מולין ור"ש ותמ"כ מ"ם חוץ מן הבכור והמעשר שאם נמכרין מיוקר הנמחן נשעלים כמ"ל והד"ח:

רבינו גרשום

ובולן שחזרו בהן אשת חבר שנישאת לעם הארץ ובתו של חבר ובבדו של חבר ובשיני ורצין שוב להיות חבריס אין מקבלין אותן: חזרו במטמוניות ולא בפרהסיא אין מקבלין אותן: איבא דאמרי אם עשו דבריהם במטמוניות ולא בפרהסיא כלומר אם במטמוניות הפקירו בסהרות מקבלין דלא נתפרש לרבים שלא שמרו טהרות הילכך מקבלין דדומה שהן בחשקתן שהיו מתחלה: ונעשה גבאי מוכס: פירש איצטריכא ליה שעתא לשאול ממנו דבר הלכה לפי שהיה חכם גדול ואיבא דאמרי חלש היה ורוצים לבקרו למ"ה: קטר להו ת' תכתקי עיטר להם (עיטר להם) ד' מאות כיסאות: זיל לחשיבותיה זיל לקדמותיה כלומר הואיל והיה כבר גבאי ילך לו לחשכוחו ולאומנותו הראשון ואנו לא נלך אצלו: מי חשידי אפי' בשל עצמן: וכדאמר רב חסדא ביחיד מומחה רואה בכורות הבא נמי ביחיד עסיקי' דאינו רואה של עצמו משום חשד: ורואה את קדשיו ונאמן לומר מום קבוע הוא ויכול לפדותו אפי' כדשמואל: הואיל ואי בעי מיתשיל עלייהו לפני חכם ואומר לא זה הקדשתי אלא אחר ולא יהיה מוקדש הכי נאמן להתירו: ומעשרותיו להתירן במומן שלא יצטרכו לאוכלן לפנים מן החומה: הואיל דאי בעי שדי מומא בכוליה עדריה והוי המעשר בעל מום מעצמו: ונשאל על טהרותיו דבני ביתו יכולין לישאל לו אם הולד ספק טומאה בטהרות ונאמן להתיר הואיל והא חזו ליה כשהן טמאין לאוכלן בימי טומאתם אמרינן מה לי לשקר ונאמן הוא: הדרן עלך עד כמה

אטליז בשוק של קצבין הואיל והנאתן להקדש דמיהן רשאי בהן לזלול ולמוכרן באטליז ולשוקלן שבשוק נמברין ביוקר ויהא ריוח להקדש אבל בבור הואיל הנאת דמיו לבעלים אין רשאי לזלזל בהן ואע"פ שאין שוקלין בגבר ליטרא עלמה אבל יכול לשקול בשר בכור בגבר ליטרא בשר חולין והיינו **מנה כנגד מנה:**

הניחא

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דהא וכו' וכי לא יהיה נאמן. עי' פ"ש פוף פ"ב לנגעים: [ממ"א תוס' ד"ה חוץ וכו' מדאורייתא היא. ע' נעיל דף כ"ם ע"ב תוס' ד"ה אפילו וכו']:

שיטה מקובצת

ג) תכתקי ס"א טפטקי ס"א תכתבי: ד) הנאתן. גיליון בכל הס"ח ל"ג הכא הנאתן להקדש משום דבסיפא קתני לה וכן היא בנוסחאת הרמב"ם אבל רש"י ז"ל גריס לה הכא וצ"ע ושמא רש"י לא גריס לה בסיפא אבל בכל הספרים איתא: ה) הכתקי ס"א טפטקי: ו) מגבאות הס"ד ומה"ד חוץ משל עלמו שאין כהן רשאי לראות מום בבוריותיו ולהתירו הס"ד ומה"ד ורואה: ז) הד"ה חוץ כו' עד ולהתירו נמחק מכאן ומקומו למעלה: ח) שלא הוא היה: ז) להוציאן לחולין יכול לעשות בו' לחכם עליהם ולפתוח: ט) הא חזו ליה: י) טומאתו אלא להסקה הס"ד: יא) וקשה ל"ע"ה לעשות חבר בשום ענין ועוד דלעיל תניא בדברי ר' מאיר עם הארץ שקיבל עליו: יב) אותן פרי שאם: יג) אותן דא"כ דעתם לחזור לסורם ולכך אינם רוצים לחזור בפרהסיא כי אם בסתר ומה שיטה היא זו אדרבה טפי צריך ירא שמים בסתר וכי דרך רשעים הוא כך שעושין בגלוי רשע וחסידות ופרישות עושין בסתר: יג) ונר שקיבל עליו דברי חבירות כו' עובד כוכבים שקיבל עליו דברי תורה כו' כהן שקיבל עליו עבודת כהונה: יד) מעשיהם אחר שקיבלו עליהם דברי חבירות אין: טו) צורבא מדרבנן חוד: טז) דאין נוהגין מנהג בזיון:

מר

תורה אור השלם

א) שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים נְאֻם יְיָ כִּי אֲנִי בַּעֲלְתִּי בָכֶם וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם צִיּוֹן: (ירמיה ג, יד)

במעשר מבליעו

בהמה של יתומים כו'. תפי' לרבא דאמר לגזול מהבעלה הואיל רב אמת להעמיד בגזל יתומים דמשמע ליה מתני' בלא הבעלה דומיא דפסולי המוקדשין בתיובתי': [ב]בחלבו. דלמטר למטר הכשר מלא המלא והעור והבשר והגידין וים לדקדק מכאן לתפי' מתן למאכל לקמן (דף נ:) להמעות עומד כוכבים על הכשר מלמד שיכול מיהא שרי לכעור מקיא ליה כיון דלמטר מתפילה ליתרגל ומיהו שמעו של גיד דלא למטר מדאוריימתא מיפשר למטר מגל הלכה כרבי עקיבא דשרי לעומד כוכבים תפי' דאמר כמאן דאמר [ג]שמפרש לקמן: **אם** בן מעשר בהמה מעשר בהמה תרי זימני ד"ה. יש מקומות דליכא כי האי גוונא דרישא נמי מציעתא (דף נ.) גבי זה לומר אני מתמיה לפרקין והא זה חם קמני וברישא נדרים (דף ד:) פריך למטר למטר לומר לי ובריש מקהלין (דף ג.) פריך שלמה שלמה למה לי עוד דהוה פירקא (דף ח.) וכי תימא פרושי קא מפרש מאי זמן ברכת זמן והמיא זמן [ד]שלמה וברכת הזמן שלמה וכו' מתניתא דמועד קטן (דף כג:) דמפרש לשמחה ולמריעות שלמים יום פריך והמיא לשמחה שלמים ולמריעות שלמים יום ובפרק בית כור (ב"ב דף קד.) פריך מי מוכר לך מי מוכר לך תרי זימני למה לי ומיתה דכתיב דוכמי לא פריך כי האי גוונא גפ"ק למולין (דף מז:) גבי נעץ סכין בכותל ומטו מה שמיטתו כשירה דקתמר התם פרושי קא מפרש מאי זמיני למה לי ובפרק גיד הנשה (מולין דף נח.) גבי פיס טהורות שנשלקן עם פיס טמאות דקתמר פרושי קא מפרש ולא פריך מטורות מטורות למה לי וכו' כל הכשר (שם דף קיג.) גבי דג טהור שנמלאו עם דג טמא דקתמר פרושי קא מפרש ולא פריך מותר מותר למה לי ומבוגזל קמא (ב"ק דף נ:) גבי נתן לגומיין ולקלקו דקתמר פרושי קמפרש ולא [ה]קתמר מיבעי ליה למטר תרי זימני למה לי ובפרק גיד הנשה (ד' מג:) גבי כל נכסי נתונים לפלוני ופלוני עבדי דקתמר פרושי קמפרש ולא פריך ולא קנו ולא קנו למה לי וי"ל דבכל מי דוכמי תפריך תרי זימני למה לי לא שייך לומר כל כך פרושי קמפרש כמו בהגך דוכמי דלא פריך:

ואף רב שמואל בר רב יצחק אמר לה להא דרבא. פי' מקרא מתניתא ולא מטעמיה: דלא

גמ' כל פסולי המוקדשין הנאתן להקדש אימת אילימא לאחר פדיונו הנאתן להקדש הנאתן דבעלים הוא אלא לפני פדיונו נשתטן הא בעי העמדה והערכה [ו]הניחא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה אלא למאן דאמר היו בכלל העמדה והערכה מאי איכא למימר אלא לעולם לאחר פדיון ומאי הנאתן להקדש אדמעיקרא דכיון דשרי להו מר [ז]נמכרין באיטליז ונשתטין באיטליז ונשקלין בליטרא טפי ופריק מעיקרא: חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנייתן לבעלים: בשלמא בכור [ח]באיטליז הוא דלא מיחדבן הא בביתיה מיחדבן אלא מעשר בביתיה מי מיחדבן [ט]ותניא בבכור נאמר [י]לא תפדה ונאמר חי במעשר נאמר [יא]לא יגאל [יב]ואינו נאמר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום הא מילתא [יג]איקשיא ליה לרב ששת באורתא ושנייה בקדמותא מברייתא. [יד]במעשר בהמה של יתומים עסקינן ומשום השבת אבידה [טו]נגעו בה (ו) רבי אידי סרסיה דרב ששת הוה שמעה מינה אזל אמרה בי מדרשא ולא אמרה משמיה שמע רב ששת [טז]איקפד אמר מאן דעקיר ליעקציה עקרבא ורב ששת מאי נפקא ליה מינה [יז]דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב [יח]אגורה באהלך עולמים וכי איפשר לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד רבונו של עולם יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה [יט]דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות [כ]בקבר ואמר רבי יצחק בר זעירי [כא]מאי קראה [כב]וחכך ביין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של עגבים מה כומר של עגבים כיון דאדם נוגע בו דובב אף תלמידי חכמים כיון שאדם אומר דבר שמועה מפיו דובבות שפתיו בקבר מאי בריתא דתניא מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו [כג]ומעשר בהמה ששחטו מבליעו בעורו בחלבו ובגידו ובקרניו מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו [כד]בהבלעה מכלל דגדול בהבלעה לא מאי שנא מהא [כה](ג) דתניא [כו]הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית והוינן בה לא ריצה ליתן לו במתנה מאי ואמר רב הונא [כז]מבליע לו דמי אתרוג בלולב התם לא מוכחא מילתא הכא מוכחא מילתא אמר רבא א"כ מעשר בהמה תרי זמני למה לי אלא אמר רבא הכי קאמר מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו כדרכו ומעשר בהמה דגדול ששחטו מבליעו בעורו בחלבו בגידו ובקרניו אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב [כח]והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל: אימתי אינו נגאל [כט]עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה נגאל [ל]ורבנן [לא](ההוא) דגזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה דבר הנישום מחיים גזור רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה דבר

נמכר הילכך כי מקריב קרן למטר דומיא דעשיית תמורה הוא דלמטר ליה: איתמי עושה תמורה מחיים. ה"ג אימתי אינו נגאל גבי מה תורה תורה מגל למחר שחיטה נמכר: ורבנן (ה) גזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה. כדקתני לעיל אינו נמכר גבי מי ומה מומין: דבר הנישום כגון הנכסי שכל מציאות דבהמה אינו מגל [לב]נמכר גזור רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה: ושמינו

בהבלעה דאתרוג לא מוכחא מילתא דמוכר לו אתרוג משום דדמי אתרוג אינו אלא פשוט ואינו מגוף הלולב ולא מינכרא מילתא דהבלעה כלל אבל הכא בין דמי עור בהמה בדמי בשר ובדמי עור מוכחא מילתא דהבין ליה בשר בהבלעה להכי בגדול אפי' בהבלעה לא: אמר רבא א"כ כדתדרץ אביי דמעשר בהמה של יתומים ביוצא המוכר אותו מבליעו כו' מעשר בהמה דקאמר בריייתא תרי זמני למה לי אלא אמר רבא כו': אימתי אינו נגאל אינו נמכר: דבר הנישום מחיים היינו בשר דאדם שם מחיים כמה שוה הבשר גזרו רבנן לאחר שחיטה דאינו נמכר אטו קודם שחיטה דאסור:

ג) נרמס דף נ"ב מיירי כגון שלא דקיפל להמוכר לותו מגליעו וכו' מעכב וכו'.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ל מהל' מחוסרי כפרה הל"ג וס"פ מעילה הל"ב:
ג ב מיי' פ"ו מהל' מחוסרי הל"ח:
ד ג מיי' שם הל"ו:
ה ד מיי' שם הל"ח:
ו ה ו מיי' פ"ח מהל' שחיטה הל"ח:

שיטה מקובצת

ג) מר דנמכרין באיטליז: ב) מילתא קשיא ליה: ג) מבריייתא הכא במעשר: ד) אבידה דיתומים גבעו: ה) ששת ואיקפד: ו) דובבות. גליון. רש"י פ' נעות תימה דאיך בא דובבות לנעות ואמר ר' מנחם חסיד ז"ל שראה בפירושי ארץ יון דובבות לשון זכות דמתרגמינן זכה דיבא כלומר שפותותיו זכות באדם הישן ונוטף דיר מפיו ה"ג קאמר גבי כומר של עגבים כיון שאדם נוגע בו דובב ומיהו בירושלמי בפ' מצטרפין שקלים כיון שאומרים הלכה מפיהם שפותותיהן מרחשות עמהן בקבר. ג"י: ז) דציירא ואמרי ליה ר' שמעון בר מירא מאי: ח) אותו ובכיוצא—מוכרין אותו מבליעים בעורו ובחלבו ובגידיו ובקרניו מכלל דגדול: ט) מהא דתנן: י) יכול למוכרן להוציא: יא) פדיון אשפי ופריק: יב) ואינו נמכר: יג) יגאל דחרמים כדמפרש: יד) יכולין לאוכלן: טו) ימים כדי שיתחקו: טז) למכור הבשר אלא: יז) לולב. לולב לוקח: יח) תיבות שנלקטו בשביעית ומחק: יט) אלא בשביל בשר בזוי: כ) מבליעו בצורו ובחלבו: כא) כמו שאפרש לקמן: כב) זימון בשלשה וברכת: כג) ולא פריך חייבין תיבת קאמר נמחק:
בשר

תורה אור השלם

א) אַךְ בְּכֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר אוֹ בְּכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ: [במדבר יח, יז]

ב) לֹא יֶחְפַּץ בֶּן מוֹב לָדַעַ וְלֹא יְמִינֵנִי וְאֵם חָמֵר יְמִירֵנִי וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יֵגָאֵל: [ויקרא כז, לג]

ג) אֲגוּרָה בְאָהֳלֶךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶלָה: [תהלים סא, ה]

ד) וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים: [שיר השירים ז, י]

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב מילי: (ב) רש"י ד"ה לפ מפדה וכו' שור או בכור כשב או בבור עז לפ מפדה: (ג) ד"ה לפ יגאל וכו' בפ"ק דחרמים ד"ה הלוקח וכו' דכל מלוגלג: (ד) ד"ה והיכן הוא דגזרו לאחר שחיטה:

גליון הש"ס

גמ' ורבנן הדוא דגזרו. ע' זבחים ט ע"ל תוד"ה נמלי:

רבינו נרשום

הניחא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה קשיא נשתטין אפי' לפני פדיונן ולבתר הכי יכול לפדותן ולא בעו העמדה: אלא למאן דאמר היו מאי איכא למימר היכי יכול לפדותן לאחר שחיטה: אדמעיקרא דבשעת פדיונן הוי הנאה להקדש דמוסיף על פדיונן בשכר שיהא רשאי למוכרן באיטליז: במעשר (נמי) [נאמר] לא יגאל ואינו נמכר דילוף מחרמים דכתיב בהן לא ימכר ולא יגאל מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו: ושנייה באקדמותא בשחרית מבריייתא דלקמן הבא במתני' דמשמע דמעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו כדרכו הא בביתיה מזדבן לאחר פדיונן ולאחר שחיטה במעשר בהמה של יתומים עסיקי: ומשום השב אבידה דמשמע שלא יפסידו התירו אבל לגזול לא: סרסיא מתורגמניה: שמעה מינה הא במעשר של יתומים עסיקינן: מאן עקר כלומר שעקרוהו שלא רצה לומר הלכה משמיי: דובבות מנענועו: לדור בשני עולמות ביחד אלא זה דובבות כלומר שאומרים הלכה משמו בעולם הזה ושפתותיו דובבות בעולם הבא: של עגבים שמתחילין ליבסם כיון שגונע בו דובב השמרים ומשמיע קול: מאי בריייתא דאמרן ופרקה מבריייתא: מבליעו בעורו שמוכר לו העור כ"כ ביוקר כדי שיהו דמי בשר מובלעין לתוכו וכן בחלבו וגידו ובקרניו דמותרין למכור דלאו בני אכילה ניתנו מכלל דמעשר של גדול: לולב בשביעית מותר למכור לפי שאינו פרי: אתרוג במתנה שאינו רשאי למכור פרי: התם

ז) [נקמן דף נ"ב:], ח) תמורה ס: י"ח, ט) [נקמן נ"ב:], י) יומא נ"ו:, יא) ס"ז, יב) שם נ:, יג) [תתנן], יד) מ"ח, טו) [תתנן], טז) סוטה ל"ט, יז) [נקמן נ"ב:], יח) [ל"ל הוא], יט) שייך למתני', כ) שם ל"ק, כא) שייך לקמן נ"ב ע"ל, כב) אולי צ"ל מלא יגאל דחרמים כדמפרש לקמן בשפתיהן וכהגהת השטמ"ק.

ושאינו נישום מחיים. כגון הטור [ד] והגדיל שמשיטה שום דמי הבהמה ליט בשעת הטל הלכך בהגלעה שרי מפני דגדול ובימי משום השבח מחיה מוקמה מלאוריימא ללמוד שמיטה מוכרו כדלכן: אבר מה להא דרבא. דמעבר לגמר שמיטה [ה] דלאוריימא שרי למכור: רק בכל אות נפשך.

מוקמינן בפסולי דבפסולי המוקדשין משמעי וכתיב מזבח ומכלה [ו]: איתהו דבר שאין בו ברכה מחיים. שמין נהנין מהם מחיים להא שמר קדשים שם נפל מהן מום פודן ויכול למוכרן מחיים לכל מי שילכה: אלא זה מעשר בהמה. לכתיב מיה לא יגאל ולמיגר מכור ממיים וכתב ללמוד ומימה מיכא ברכה וההוא ברכה מכיה היא דומיא דברכה שמר לך ממיים המיר לך ללמוד שמיטה ומה ברכה היכה לחיים טו ממיים מכיה מלמה ללמוד שמיטה נמכר מלאוריימא והא דתני מיגו נמכר שמוט דרבנן הוא הילכך בימי מוקמינן מלאוריימא: מהו להבליע. דמי שנר מעשר בהמה של גדול עם דמי העלמות: דקה. מין העלמות לחויים [ז] לכלוס ומין מבליעין: גסה. לחיין העלמות לקמת דעבי ומלי ומבליעין: באתריה דמר. עושין כליס מעלמות [ח] ומלמריה דמר מין עושין כליס מעלמות ומין מבליעין: מנא ה"מ. דמעשר מיגו נמכר דמי מעשר מכירה מלא יגאל: בחרמים. כתיב (ויקרא ס) לא יימכר ולא יגאל כל חרם [ט] (ג) קדשים וגו': מפני. שלריך שיהו מיסת הלוו לא יגאל מופנין לדרשא זו: שכן הזין על הבל. שהם המריס מת [י] הקדשים מל חרם עליהן וונתן לכהן כפי טומת הגלה שים לו הן כדלמר בעריכין בפ' המקדיש שדהו (דף מה:) תלמר בממעד שמיגו מל מלא על המזלן ועוד חרם מל על כל העדר ומעשר מיגו [יא]לא עשירי: איבא למיפרך. דלשנרין לא יגאל דחרמים בממעשר לא גמירי דמה למעשר שכן קדש לפניו ולחמריו שהם קלא לעשירי תשיעי ולחשיעי עשירי ולעולם עשר עשירי שלהמן מקודשים: דאיבא למיפרך. במעשר כשפרישין גבי מרמים מה לכסות שכן קדושתו מרחם תלמר במעשר שהן קדושתו מרחם ולהכי לישנרין לא יגאל דחרמים בממעשר לא גמירי דמה למעשר שכן קדש לפניו ולחמריו שהם קלא לעשירי תשיעי ולחשיעי עשירי ולעולם עשר עשירי שלהמן מקודשים: דאיבא למיפרך. במעשר כשפרישין גבי מרמים מה לכסות שכן קדושתו מרחם תלמר במעשר שהן קדושתו מרחם ולהכי לישנרין לא יגאל דחרמים בממעשר לא גמירי דמה למעשר: והעברת קרא יתירא הוא. ומופנה לגזירה שוה ללמד העברה העברה על מעשר שלא יגאל ושן מהיין עליה הילכך לא יגאל דמעשר מופנה הוא ומהי טעמא דהי קרא יתיר למיכתב כל פטר רחם [יב]לה' כלכתיב קרא יתירא (שמות יג) כל פטר רחם לה' והעברת למה לי [יג]ס"א קרא יתיר הוא: בכור נמי נילף גאולה גאולה מחרמים. דלא יתכר דלמ"ג דלא כתב בכור גאולה כתב מיה פדיה (שם) והיה היה: [יד]גאולה דמעשר מפני. כלתמלן הלכך דיהיבן ליה גזירה שוה ממרמים מלא פדיה דכתיב לא מפני דשריגן לפניו ומלמוד מעשר ולא יגאל דמעשר ממעשר דהא מעשר [טו]נמי גמר גאולה גאולה מחרמים [טז]הוא הוא ולא בכור ואימא הוא ולא מעשר [יז]מעשר גאולה במותו רבא אמר לא יגאל דחרמים לא צריך דאיתנהו היכא אי בי בעלים הקדש נינהו אי בי כהן חולין נינהו [יח]דתניא [יט]חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם שנאמר [כ]כל חרם קדשים הוא לה' נתנן לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם שנאמר [כא]כל חרם בישראל לך יהיה לא יגאל

דבר שאינו נישום מחיים אוקמוה רבנן אדאוריתא ואף רב שמואל בר רב יצחק סבר לה להא דרבא דאמר רב שמואל בר רב יצחק מנין למעשר בהמה של יתומים שמוכרים אותו בדרכו שנאמר [א]רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר [ב]איזהו דבר שאין בו ברכה מחיים אלא לאחר שחיטה הוי אומר זה מעשר בהמה איבעיא להו מהו להבליען בעצמות רבי חייא ור' שמעון ברבי חד אמר [ג]מבליען וחד אמר אין מבליען ולא פליגי הא בדקה הא בגסה ואיבעית אימא אידי ואידי בגסה ולא פליגי [ד]מר כי אתריה ומר כי אתריה גופא [ה]בבבור הוא אומר [ו]לא יגאל (ז) יפדה ונמכר במעשר נאמר [ח]לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט ולא תם ולא בעל מום מנא הני מילי אמר רב חינגא אמר רב וכן [ט]אמר רב דימי אמר רבי יוחנן נאמר [י]לא יגאל במעשר ונאמר [יא]ולא יגאל בחרמים מה להלן מבירה עמו אף כאן מבירה עמו אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב הונא בריה דרב יהושע מפני דאי לא מפני איבא למפרך מה לחרמים שכן חלים על הכל לאי אפנויי מפני לא יאמר ולא יגאל בחרמים ויגמר ממעשר מה מעשר קדוש ואינו נגאל חרמים קדושים ואינם נגאלין ולא יגאל דכתב רחמנא למה לי [יב]לאפנויי איבא למיפרך מה למעשר שכן קדוש לפניו ולאחריו אלא לא יאמר לא יגאל בחרמים ויגמר מבכור מה בכור קדוש ואינו נגאל אף חרמים קדושין ואינן נגאלין לא יגאל דכתב רחמנא ל"ל לאפנויי איבא למיפרך מה לבכור שכן קדושתו מרחם [יג]העברה מבכור מה בכור קדוש ואינו נגאל אף מעשר קדוש ואינו נגאל לא יגאל דכתב רחמנא במעשר למה לי לאפנויי ואכתי במעשר נמי לא מפני דאיבא למפרך כדפרכינן והעברת קרא יתירא הוא בבכור נמי נילף [יד]גאולה [טו]גאולה מחרמים דמעשר מפני דבבכור לא מפני ומאי חזית דלא תפדה דבבכור לגופיה ודמעשר לאפנויי ואימא דמעשר לגופיה דבבכור לאפנויי דנין גאולה מגאולה ואין דנין פדייה מגאולה מאי נפקא מינה [טז]הא תנא דבי רבי ישמעאל [יז]ושב הכהן [יח]ובא הכהן זו היא שיבה זו היא ביאה הני מילי היכא דליכא דדמי ליה אבל [יט]איבא דדמי ליה מדדמי ליה ילפינן ולילף בבור העברה העברה ממעשר דהא מעשר [כ]נמי גמר גאולה גאולה מחרמים מיעט רחמנא גבי חרמים [כא]הוא הוא ולא בבור ואימא הוא ולא מעשר [כב]מעשר גאולה במותו רבא אמר לא יגאל דחרמים לא צריך דאיתנהו היכא אי בי בעלים הקדש נינהו אי בי כהן חולין נינהו [כג]דתניא [כד]חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם שנאמר [כה]כל חרם קדשים הוא לה' נתנן לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם שנאמר [כו]כל חרם בישראל לך יהיה לא יגאל

דלא יאמר [א]לא יגאל בחרמים ונמר ממעשר מה מעשר קדוש ואינו נגאל. וס"ת דלמת הוה ילפינן מהקדש [ב]דתפדה וס"ל דלמומרא ילפינן ס"ת משום דבחרמים כתיב לה ימכר ומוקמינן [ג] בהו לה יגאל: הוא. [ד]ואי בבור. רבא [ה]אמר לא יגאל [ו]בחרמים לא צריך. כן גרסינן בפרקין [ז]ורס"ת דגם לה יגאל [ח]משום דסיכ לחיות לחיתנהו היכא לי מ' בעלים הקדש ניתנו ומי [ט]גלא יגאל קלמר ואם קדשי קדש הכא [י]נגאלין ור"ת מפ' להקדש ניתנו [יא]קלמר היינו לחפי' נפדו דקדש קדשים [יב]מעמע ליה קדושת הגוף עד טוהו ליד כהן ומיהו קשיא לר' דפ"ק דחמורה (דף ה:) משמע דמוכחין למי מועלין פדיון [יג]מהו בהוייתו יהא למ"ד לחי עמד מהי ולרבא לחמר לה מהני נפיק מלא יגאל גופיה ות"ל היכי היא דיק הכא דלא יגאל לה לרין משום דלחי מי בעלים הקדש ניתנו לחפילו נפדו הוא גופה מלא יגאל נפקא ליה לרבא ועוד קשיא לחמרת שהקשה רש"י הא דקלמר מה לינו ענין לחרמים תנהו ענין למעשר [יד]מלי לרין מעשר מלא יגאל לחרמים הא כתוב בהו ומי משום לה יכהר [טו]ס"ת בקנייה הכי ס"ל למימר ותם לינו ענין לגאולה דכתוב ס"ת כתב תנהו ענין למכירה ס"ת יחמר לה יגאל לחרמים למה לי ס"ת לאפנויי איבא למיפרך מה למעשר שכן קדוש לפניו ולאחריו אלא לא יאמר לא יגאל בחרמים ויגמר מבכור מה בכור קדוש ואינו נגאל אף חרמים קדושין ואינן נגאלין לא יגאל דכתב רחמנא ל"ל לאפנויי איבא למיפרך מה לבכור שכן קדושתו מרחם תלמר במעשר שהן קדושתו מרחם ולהכי לישנרין לא יגאל דחרמים בממעשר לא גמירי דמה למעשר שכן קדש לפניו ולחמריו שהם קלא לעשירי תשיעי ולחשיעי עשירי ולעולם עשר עשירי שלהמן מקודשים: דאיבא למיפרך. במעשר כשפרישין גבי מרמים מה לכסות שכן קדושתו מרחם תלמר במעשר שהן קדושתו מרחם ולהכי לישנרין לא יגאל דחרמים בממעשר לא גמירי דמה למעשר: והעברת קרא יתירא הוא. ומופנה לגזירה שוה ללמד העברה העברה על מעשר שלא יגאל ושן מהיין עליה הילכך לא יגאל דמעשר מופנה הוא ומהי טעמא דהי קרא יתיר למיכתב כל פטר רחם [טז]לה' כלכתיב קרא יתירא (שמות יג) כל פטר רחם לה' והעברת למה לי [יז]ס"א קרא יתיר הוא: בכור נמי נילף גאולה גאולה מחרמים. דלא יתכר דלמ"ג דלא כתב בכור גאולה כתב מיה פדיה (שם) והיה היה: [יח]גאולה דמעשר מפני. כלתמלן הלכך דיהיבן ליה גזירה שוה ממרמים מלא פדיה דכתיב לא מפני דשריגן לפניו ולמלמוד מעשר ולא יגאל דמעשר ממעשר דהא מעשר [יט]נמי גמר גאולה גאולה מחרמים מיעט רחמנא גבי חרמים [כ]הוא הוא ולא בכור ואימא הוא ולא מעשר [כא]מעשר גאולה במותו רבא אמר לא יגאל דחרמים לא צריך דאיתנהו היכא אי בי בעלים הקדש נינהו אי בי כהן חולין נינהו [כב]דתניא [כג]חרמים כל זמן שהן בבית בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם שנאמר [כד]כל חרם קדשים הוא לה' נתנן לכהן הרי הן כחולין לכל דבריהם שנאמר [כה]כל חרם בישראל לך יהיה לא יגאל

(דכתיב קדש קדשים הוא) דכתיב כל חרם קודש קדשים הוא: לא יגאל דחרמים לא צריך למילף מג"ש: דאיתנהו היכא החרמים אי בבעלים הקדש ניתנו ואסור לפדות קדשים תמימים: נתנן לכהן הרי הן בחולין ונמכרין כדרכן: תענו

חשק שלמה על ר"ש ג) נרסה ממגילה נשון רפוי דגרים ענמי זה מעשר בהמה של יתומים ומיגו מוקן דהא בבעלים הקדש ניתנו לחמר מסיס למכור לחמר שמיטה ושך למוכרו בקנין קלי וכ"ש.

ה) בשר כברכת ה' אלהיך אשר נתן לך איזהו: ו) וכן כי אוא רב דימי אמר: ז) לי ש"מ לאפנויי: ח) אבל היכא דאיכא דדמי: ט) תיבת נמי נמחק: י) מפשי מהחבוא מעשר גאולה גאולה כמותו: יא) הערה שחשיבות תיבת והגידין נמחק: יב) שחיטה מראחריתא: יג) נאכלת בשר בכורה הס"ד: יד) מעצמות הילכך מבליעין ובאחריה: טו) חרם קדש קדשים: טז) את קדשיו: יז) אינו חל אלא על העשירי הס"ד: יח) רחם לי כדכתיב: יט) היא גאולה הוא ריבור אחר: כ) לגופיה דלא יפדה ולאגמרי: כא) דלא יגאל ולאגמרי: כב) העברה לאעברה ממעשר: כג) לן ביה דגמרינא: כד) חרם קדש קדשים הוא כו' במכירה ולא בכור הס"ד: כה) התפרה ס"א דנפדה: כו) יכהר דחרמים לא: כז) ורש"י הגיה לא: כח) ניתנו דקאמר: כט) קדשים הוא משמע: ל) פדיון בחרמי כהנים ביד בעלים מהוא שהוא בהחייתו: לא) מה צריך חיבת מאי נמחק: לב) יכהר נקטיה הכי: לג) (בפ"ק דחולין): לד) הכל פירשו במרובה בשמעתא דפרה:

לבכור

א) רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר כִּבִרְכַּת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כִּצְבִי וְכָאַיָּל:

[דברים יב, טו]

ב) אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ:

[במדבר יח, יז]

ג) לֹא יַבְדֵּל בֵּין טוֹב לָרָע וְלֹא יְמִיתֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וְתִמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יֵגָאֵל: [ויקרא כז, לג]

ד) אַךְ כָּל חֵרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיְיָ מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֵרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיְיָ: [ויקרא כז, כח]

ה) וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר צֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשֵּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיְיָ:

[ויקרא כז, לב]

ו) וְהַצַּבְתָּ כָל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: [שמות יג, יב]

ז) וְשָׁב הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְרָאָה וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בָּעוֹר וְלֹא פָשָׂה הַנֶּגַע בְּעֵינָיו מִבַּהֶרֶת טָמֵא הוּא: [ויקרא יג, ח]

ח) וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּעֵינָיו מִבַּהֶרֶת צָרַעַת מַמְאֶרֶת הִוא בְּבֵיתִ טָמֵא הוּא: [ויקרא יג, מד]

ט) כָּל חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָךְ יִהְיֶה: [במדבר יח, יד]

פסק מתני' מני רבי עקיבא היא. ולומר ר"י להלכתא כר"ש דממעטין דמרו מפי לעובד כוכבים ולא כר"ש דלמקרי ופליגי מר' עקיבא דהוי סתם ממתני' ומחלוקת בברייתא דהוי הלכתא כסתם דמתני' כדלתיא בהחולין (יומא דף מב:) וכ"ם דהכא לסתם לן כלשון ברייתא דלעיל ממאי כדלתיא בפוף אמר לעיל דף מב:) מי שמיו מוממה ולקה את הכבור ונמחל על פיו הרי זה יקבר ולקמן בפרקין (דף ו.) המוחל את הכבור ונודע (עד) שלא הקריבו כו' הכבר יקבר ופ' בהמה המקשה (חולין דף קמ:) גבי ג' ילפא רובו ה"ז יקבר (ב) אבל הין רחיה דשפיר מחיל כר"ע דהא ר"ע גופיה אמעינן ליה בפרק בטול יום (זבחים דף קנ: וקי.) לחמר מדבריו למדנו שהמוחל את הכבור ונמנע מקריבה אימורו הכהנים בעורו ממעט דכתיב לכם מקור מוכה והייט טעמא כדפרישנא לעיל דף מב: (דף יז.) גבי קדשים שקדם מום קבוע להקדמן דהיכא דשרי ליחרמל הוא לחימקא לגבי מזבח ואי אפשר לחקרים בעודן בהן חיים ואין הילכך כבור שמת או שנחנק בעל מום לא נחנו להקריב אימורין שלהן על גבי המזבח ולא נאכלין לבעלים אלא נשרפין בפני עצמן

הני מילי בכור תם. מיתקף לחזה ושוק להא קמ"ל דאמר מר דכמיד לעיל מימיה אם למזבח מזרק אבל נעל מוס כמיד כפרשת כל הכשר (דפיס מו) הטמא והטהור יחדו: זר שאוכל בקדשים. שלמים ומעשר ופסח: בעבודת צבור. לפי שהוא בחזקת עבודה ואין לך עבודה גדולה מזו שהרי אלעזר בנו של אהרן נכנס לבית קדשי הקדשים ועשה את כל העבודה שבו ביום הכיפורים ולא נאמר בו בעבודתו ולא בבגדיו אלא בעבודת צבור שהיה עסוק בה יותר מכל השנה כולה: אבל בעלת מום. שנפסלה בבעל מום: אבילות זר. קמיירי ומתניתא זר עדיף מטמא כדתנן [ב] בקדשים קלים דלא מסכמת מכילה דכהן טמא מוזר מיה הוי כפסול מה: ואידך. תנא קמא סליקא דשיטת הלל ממר לך תלמוד לומר ומיל כמיב בהלה מכני מד לכדרמי ימק ורמי מוסיפין ולא נמפרש לנו היכן: לכדר' אלעזר הקפר. בשמיטת מולין בפ' שני (דף מג.): מה התם. [ג] מזה ושוק נדות לא טמאת שאכל מת הקדש מיית [ד] בכהת: הפסח שבא בטומאה. שטומאתו דוחה לאוי לאוי ממנו ופשו מטומאתה לא יאכלו ממנו זבים חטים מעיית לאוכלי ליה טמאי מתים מלמד שי לן בין טומאתה היותה היותה מגופו: התם. הוא דזמן לא יאכלו ממנו שהרי לאוכלי ליה טמאי מתים [ה] טמא נפש מומרין ומו לא לכמיב (מנחות ט) מים כי יהיה טמא לנפש וגו' ומיהו דייקין מים מלמה לנפש שי ולא לשר וטמא נפש הוא דגלי רחמנא מים ולא לשר מכל טומאת שהת כדקיימי קיימי מכל הכא בשכור קמא כתב רחמנא הטמא והטהור: אין מרגילין בבבור. ומפי מעל מוס להפסיטו דרך הרגלים כל העור שלם לעשות ממנו מפות לנפחים מו למוכרי דבש ומכן שהמין לוחו בעורות כבשים המפשיטין שלימים: ולא בפסולי המוקדשין. מע"פ שנפדו ומכען לאכילה: דלא חזי ליה. פיוס טוב: ב"ש היא. דאמרי בכור מעל מוס מקדושתו מקי מפי' למאי שמיטה כמה וכי היכי [ו] למה לין מרגילין מכוס מיון לקדשים לפוגס הבשר לממירה למחוך העור ומוחך הבשר מעל מוס נמי לין מרגילין: רבי אלעזר בר"ש. לממיר בפסולי המוקדשין למאי [ז] למילו למאי שמיטה מקדושתייהו קיימי: שתי חטאות. שהפריען למחרות שהם מחמד המתת יתכפר בהמירה ומפל מוס בהמת: תמימה תקרב. למזבחה: בעלת מום תפדה. ומימה לנדבת שופרות: נשחטה בעלת מום. למר פדיוה: אם עד שלא נזרק דמה של תמימה. נשמטה: מותרת. בהלה ותע"ג שנזרק דם התמימה קודם שימילבל בשר אלא לכסדן ולא נזרק דמה של תמימה משנזרק דמה של תמימה אסורה ר"א ברבי שמעון אומר אפילו בשר בקדירה ונזרק דמה של תמימה אסורה ורב חסדא לוקמה כולה כב"ש דלמא עד כאן לא קאמרי ב"ש אלא בשבור דקדושתו מרחם אבל פסולי המוקדשין דאין קדושתו מרחם לא ולוקמה

ובית הלל הני מילי תם אבל בעל מום כתיב [א] המטמא והמהור יחדיו יאכלנו ומה מטמא שאינו אוכל בקדשים קלים אוכל בשבור זר שאוכל בקדשים קלים אינו דין שיאכל בשבור איבא למיפרך מה לטמא שכן הותר מכללו בעבודת צבור וב"ה אמו בעבודה קאמר באכילה קאמרינן [ח] אכילת זר עדיף ורבי עקיבא מתיר ואפי' עובדי כוכבים מ"ט דרבי עקיבא [ט] כצבי וכאיל מה צבי ואיל מותר לעובדי כוכבים ואידך [י] פסולין מותר לעובדי כוכבים ואידך תלתא צבי ואיל [יא] כתיבי חד לכדרבי יצחק [יב](וחד לכדר') [ור'] אושעיא וחד לכדרבי אלעזר הקפר [יג] ואידך מה צבי ואיל פטורים מן הבכורה [יד] אף פסולי המוקדשין פטורין מן הבכורה [טו] ת"ד [טז] בכור אין מאכילין אותו לנדות דברי בית שמאי וב"ה אומרים מאכילין אותו לנדות מ"ט דב"ש דכתיב [יז] ובשרם יהיה לך [יח] מה התם נדות לא אף הכא נדות לא וב"ה הני מילי תם אבל בעל מום הטמא והטהור (ו) [יט] אבלה וב"ש ה"מ היכא דאין טומאה יוצאה עליו מגופו אבל היכא דטומאה יוצאה עליו מגופו לא דאשכחן דפליג רחמנא בין טומאה יוצאה עליו מגופו לבין [כ] שאין טומאה יוצאה עליו מגופו דתנן [כא] הפסח שבא בטומאה [כב] לא יאכלו ממנו זבים [כג] ומצורעין וזבות ונדות ויולדות וב"ה התם הוא דגלי רחמנא [כד] טמא נפש אבל הבא טמא סתמא כתיב לא שנא [כה] ת"ר [כו] אין [כז] מרגילין [כח] ביום טוב ביוצא בו [כט] אין מרגילין בבבור ולא בפסולי המוקדשין בשלמא יום טוב דקא טרח טירחא דלא חזי ליה אלא בבבור מאן תנא אמר רב חסדא [ל] בית שמאי היא דאמר אין מאכילין אותו לנדות ולא בפסולי המוקדשין מאן תנא אמר רב חסדא רבי אלעזר בר' שמעון היא [לא] דתנן [לב] היו לפניו שתי חטאות אחת תמימה ואחת בעלת מום תמימה תקרב בעלת מום תיפדה נשחטה בעלת מום אם עד שלא נזרק דמה של תמימה אסורה ר"א ברבי שמעון אומר אפילו בשר בקדירה ונזרק דמה של תמימה אסורה ורב חסדא לוקמה כולה כב"ש דלמא עד כאן לא קאמרי ב"ש אלא בבבור דקדושתו מרחם אבל פסולי המוקדשין דאין קדושתו מרחם לא

דתניא [לג] היו לפניו שתי חטאות [לד] בכור. בריימא בתמורה בפ' ולד תמורה (דף מ.) ומייתי כשהפריש שתי חטאות לחטיות והרי עתה חמת תמימה ותמת [לה] בעלת מום [לו] שנמשנה [קרנה שניה עד] שלא נשחטה רחטוצה תמות שכבר כפרו בעליה ויש לחטוה לבבריימא לחכי רבען בעלת מום כשנשחטה לחמר זריקת דם של תמימה ומשנה שרי ורבי אלעזר בר' שמעון חסר כבבריימא בכל ענין ומשנה שרי כשנשחטה קודם לכן ומומר ר' לשנשחטה מיירי שהפריש [לז] פרה בעלת מום ומילגה על התמימה שכל קדושה של בעלת מום נכנסה בתמימה ומפסה קדושתה ולכך מותרת הבעלת מום שלה כיון לחין התמימה שלה משכחה שלכך נרבן נרבי שמעון מחלק בין נשחטה קודם זריקה לנשחטה לחמר זריקה חכל הכל מייתי שהשחטה שלה ע"י קדושת [לח] עלמה ולה חילל הבעלת מום עליה כי הם על דמיה ומין נרחה כחילו פקע [לט] קדושה שלה כיון לחין התמימה שלה משכחה שלכך נרבן נרבי שמעון [מ] חמורה הבעלת מום שמורה דחמיה לחטיות שהפרו בעליה ולרבי אלעזר נרבי שמעון [מא] חמורה כל ענין לחמיה לחטיות שהפרו בעליה:

[א] ויקרא יא, לב. [ב] לעיל לב:. [ג] חולין קכח:. [ד] שם קכז:. [ה] ויקרא כב, ד. [ו] שם כב, כח. [ז] שם כב, כז. [ח] לעיל לב:. [ט] חולין ז:. [י] שם. [יא] שם. [יב] שם. [יג] שם. [יד] שם. [טו] שם. [טז] שם. [יז] במדבר יח, יח. [יח] שם. [יט] שם. [כ] שם. [כא] פסחים פ"ז מ"ב. [כב] שם. [כג] שם. [כד] שם. [כה] שם. [כו] שם. [כז] שם. [כח] שם. [כט] שם. [ל] שם. [לא] שם. [לב] שם. [לג] שם. [לד] שם. [לה] שם. [לו] שם. [לז] שם. [לח] שם. [לט] שם. [מ] שם. [מא] שם.

הגהות הב"ח

(ב) גמ' הטמא והטהור יחדיו יאכלנו וכ"ה ס"ח: (ג) תוס' ד"ה מד וכו' גוף שמל הוא ועשאר הכמוש שני גופין:

גליון הש"ס

גמ' תלתא צבי ואיל. עי' לעיל יג ע"ב מ"ש מה: תד"ה וב"ה בי' אתי ק"ו ושפקא מבייש. עי' נב"מ קל ע"ב מ"ש ולימ:

רבינו גרשום

אוכל בבכור דכתיב הטמא והטהור יאכלנו: איבא למיפרך מה לכהן טמא דין הוא שאוכל בכור שכן הותר מכללו בעבודת ציבור כדכתיב במערכי ואפי' בטומאה: באכילה קא אמרינן ואכילת זר בקדשים קלים זר עדיף למיכלינהו ספי מבהן טמא הלכך ב"ה מוזירין: מה צבי ואיל מותר להאכיל העובד כוכבים עמו אף בכור נמי: ואידך ת"ק סבר תלתא צבי ואיל כתיבי רק בכל אות וגו' אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל בשערך ואכלנו חד לכדר' יצחק אמר רבי אושעיא והא דר' יצחק אפי' אושעיא לא דיהן וחד לכדר' אלעזר הקפר כדאמר בשחיטת חולין רבי אלעזר הקפר אומר מתי אך כאשר יאכל את הצבי ואת האיל וגו' מקיש צבי ואיל להבהמה מה בהמה בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה: לבדות לנשי כהנים נדות ונדה מטומאה יוצאה עליה מגופה: **ההם דגלי רחמנא טמא נפש** למעוטי טומאה יוצאה מגופו: אין מרגילין אין מפשיטין עור בהמה שלם דרך רגל לצורך מפות: טירחא דלא חזי לצורך י"ט: **ולא בבכור ובפסולי המוקדשין** משום בזיון: ב"ש דאמר אין מאכילין אותו לבדות בכורו כי היכי דמחמרי ביה בהא מחמירי נמי באחריגא דאין מרגילין: אחת תמימה ואחת בעלת מום כגון שהפריש ב' חטאות לאחריות שאם תאבד אחת או תפול בה מום שהתה שניה תחתיה: **אם משנזרק דמה של תמימה** נשחטה בעלת מום אסורה דהויא חטאת שכיפרו בעליה דלמיתה אזלא: **רבי אלעזר בן שמעון אומר אפי' בשר בעלת** מום בקדירה כלומר אע"ג דנשחטה קודם שנזרק דמה ואע"ג דבשר בקדירה דהוי כמבושל כיון שלא נאכל אלא לאחר

תורה אור השלם

א) בְּשַׁעֲרֵךְ תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו כַּצְּבִי וְכָאַיָּל:
[דברים טו, כב]

ב) רַק בְּכֹל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָּשָׂר כִּבְרָכַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יֹאכְלֶנּוּ כַּצְּבִי וְכָאַיָּל:
[דברים יב, טו]

ג) אַךְ בַּאֲשֶׁר יֵאָכֵל אֶת הַצְּבִי וְאֶת הָאַיָּל כֵּן תֹּאכְלֶנּוּ הַטָּמֵא וְהַטָּהוֹר יַחְדָּו יֹאכֵלֶנּוּ:
[דברים יב, כב]

ד) וְכִשְׂרָם יִהְיֶה לָךְ בְּחַזֵּה הַתְּנוּפָה וְכִשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה:
[במדבר יח, יח]

ה) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לָנֶפֶשׁ אוֹ בִדְרָךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶּסַח לַיְיָ:
[במדבר ט, י]

שיטה מקובצת

ו) קאמרינן ולאכילה זר: ז) אף בכור מוחר: ח) יצחק ורבי אושעיא. ס"א דאמר רבי יצחק החורש בשור פסולי המוקדשים לוקה מ"ט בצבי וכאיל גוף אחד ועשאו הכתוב שני מינין ואמר ר' אושעי' המרביע שור פסולי המוקדשים לוקה מאי טעמא כצבי וכאיל גוף אחד ועשאו הכתוב שני מינין: ט) הקפר. ס"א דאמר רבי אלעזר הקפר הרי זה בא ללמד ונמצא למד מה בהמה בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה וחד מה בהמה תיבת ואידך ונחוך: י) הבכורה ומן המחנות אף: יא) הבכורה ומן המחנות ת"ד: יב) לך כחזה התנופה מה: יג) והטהור יאכלנה ובי"ש: יד) לכן טומאה שאין יוצאה: טו) תיבת ומצורעין ונחוך: טז) לא שנא ס"א ואי משום כחזה התנופה וכשוק הימין כי איתקש תם הוא דאיתקש: יז) באכילה זר קיימינן: יח) כדאמרן דאוכל בקדשים:

יט) בחזה ושוק: כ) וחייב בזרת הס"ד: כא) דחמנא שמאי מתים חנו: כב) היכי דבתם אין: כג) היכי דבתם יאכלנו: כד) חטאות המותרות: כה) המוקדשין לאחר שחיטה הס"ד: כו) דמו לפנים פסול: כז) היקישא דכתיבאת כאשם: כח) סוגיא דהתם: כט) ב"ש גמרינן: ל) אחד הוא ועשאו: לא) קרי. והא דלא מוכיר הכא אלא נדות משום דבתרא רב"ח נקטיה דאס"ה שרי ב"ה. תוי"ח: לב) חטאות לא נזרסי' תחנן: לג) מום וכמשנה שלשם תנן בענין אחר וחכי תנן התם המפריש חטאתו והרי היא בעלת מום מוכרח ויביא בתמורתה אחרת ואס"ש אומר אם קרבה השניה עד שלא:

לד) שהפריש הבעלת מום: לה) קדושת פה עצמה: לו) קדושת של בעלת מום ביין: לז) אוהרה בכל: לח) בעלת מום:

בכור שאחזו דם כו'. [ב] מזקק ממאי פליגי: **לרביא** עוסק אחר בורות. פי' בקונטרס לפי כרת המחל על הפילים ועליין הם בכים וגם תמירו ומתקן מן הכים והפליגן שיהם בכים וקשיא לרבי לתקנן בפרק על לעו מומין (דף לג:) משמע דמתוק וכרות מיתנהו לפילים [ג] ובתוך גמרא למומין המיוחדים שנפגמו דקתמר מתוק וכרות לא הוי מומין להא מיתנהו ובהאי שמעתא פי' רש"י נתוק מיד לגמרי אלא שפילים תלוין בכים כרות מבכין ועדיין תלוין בכים ומעורין קלא דכרות הוי גילי מלתא דלמאי בפילקין לעיל להכי עוסק בהו מאי כורת עכ"ל:

בעל מום מעיקרו פשיטא דיקלא בעלמא הוא. מימה לימא לעכור מינעורין שים בו קדושת הגוף ואין לו פדיון ו"ל דאימא [ד] לאתכוחי לאינעורין לכל הקדשים דהכי גמי [ה] מני למימר לאינעורין לומן הזה ללא עבר משום מעיל דמוקי מוס בפי' במס [ו] ואפילו למאן דאמריא למעיל מוס מצעל מוס [ז] מאן הזה גרע דקתמר בפ"ק דע"ז (דף יג:) [ח] ולא לאמיה מזי אלא מאכם שפיר לאינעורין אפי' בומן שהמקדש ומיהו אף על גב דפרישית דהאן הזה גרע ממעיל מוס מצעל מוס אין לומר דפסקינן לקמן הלכה כר"ש דתניא לא מעל אלא בקדשים שעושין בו מום ואין מקריבין לו את הדם במקום שעושין בו מום דברי רבי מאיר וחכ"א [ט] אף במקום שעושה בו מום ובלבד שלא ישחט על אותו המום ר"ש אומר אף נשחט על אותו המום ר' יהודה אומר אפי' מת אין מקריבין לו את הדם מתני ליה ר' אלעזר לבריה ואמרי לה ר' חייא [י] לבריה כמחלוקת כאן כך מחלוקת בחבית של תרומה דתנן [כ] חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה ר"א אומר אם היתה [כא] במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע אם היתה מגולה יכסנה רבי יהושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה אם היתה מכוסה יגלנה רבן גמליאל אומר [כב] לא יחדש בה דבר ר"מ כרבי אליעזר ורבנן כרבי יהושע ור' יהודה כרבן גמליאל ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ [כג] התם דקא עביד בידים אבל הכא הגרמא כרבי יהושע סבירא ליה ועד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא [כד] שמא יבא אליהו ויטהרנה אבל הכא דאי שביק ליה מיית כרבנן סבירא ליה ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא דאי שביק ליה מיית אבל התם [כה] שמא יבא אליהו ויטהרנה כר' אליעזר סבירא להו ועד כאן לא קאמר [כו] ר' יהודה הכא דקא עביד בידים אבל התם הגרמא כרבי יהושע ס"ל וע"כ לא קאמר רבן גמליאל התם דשמא יבא אליהו ויטהרנה אבל הכא דאי שביק ליה מיית כרבנן ס"ל ועוד הכא [כז] והכא בקראי פליגי [כח] דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הכל מודים [ל] במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב [כט] לא תאפה חמץ [ל] ולא תעשה [לא] במסרם אחר מסרם שהוא חייב דכתיב [לב] ומעוך וכתות ונתוק וכרות אם על כורת חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום דר"מ סבר [לג] כל מום לא יהיה בו ורבנן [לד] סברי [לה] תמים יהיה לרצון ורבי מאיר האי תמים יהיה לרצון מאי עביד ליה מיבעי ליה למעוטי בעל מום מעיקרו בעל מום מעיקרו פשיטא דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיון סד"א הואיל ואסירי בגיזה ועבודה [לו] במומין נמי ליתסרו קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו לגרמא הוא דאתי [לז] דתניא מום לא יהיה בו אין לי אלא ולוקמה כולה כר' אלעזר ברבי שמעון דילמא עד כאן לא קאמר ר' אלעזר בר' שמעון התם אלא פסולי המוקדשין דאלימי למיתפס פדיונו לא ור' אלעזר ברבי שמעון ליה ליה [א] כל [ב] פסולי המוקדשין נמכרין באיטליז [ג] ונשקלין בליטרא אלמא דכיון דאיכא רווחא להקדש שרי לה [ד] אמר [ה] רב מרי בריה דרב כהנא מה שמשביח בעור [ו] פגם בשר במערבא משמיה דרבינא אמרי מפני שנראה כעובד עבודה בקדשים רבי יוסי בר אבין אומר גזירה שמא יגדל מהן עדרים עדרים: **מתני'** [ז] בכור שאחזו דם אפי' מת אין מקריבין לו [ח] דם דברי רבי יהודה וחכ"א [ט] יקיז ובלבד שלא יעשה בו מום ואם עשה בו מום הרי זה לא ישחט עליו ר"ש אומר יקיז אע"פ שהוא עושה בו מום: **גמ'** ת"ר [י] בכור שאחזו דם מקריבין לו את הדם במקום שאין עושים בו מום ואין מקריבין לו את הדם במקום שעושין בו מום דברי רבי מאיר וחכ"א [יא] אף במקום שעושה בו מום ובלבד שלא ישחט על אותו המום ר"ש אומר אף נשחט על אותו המום ר' יהודה אומר אפי' מת אין מקריבין לו את הדם מתני ליה ר' אלעזר לבריה ואמרי לה ר' חייא [יב] לבריה כמחלוקת כאן כך מחלוקת בחבית של תרומה דתנן [יג] חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה ר"א אומר אם היתה [יד] במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע אם היתה מגולה יכסנה רבי יהושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה אם היתה מכוסה יגלנה רבן גמליאל אומר [טו] לא יחדש בה דבר ר"מ כרבי אליעזר ורבנן כרבי יהושע ור' יהודה כרבן גמליאל ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ [טז] התם דקא עביד בידים אבל הכא הגרמא כרבי יהושע סבירא ליה ועד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא [יז] שמא יבא אליהו ויטהרנה אבל הכא דאי שביק ליה מיית כרבנן סבירא ליה ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא דאי שביק ליה מיית אבל התם [יח] שמא יבא אליהו ויטהרנה כר' אליעזר סבירא להו ועד כאן לא קאמר [יט] ר' יהודה הכא דקא עביד בידים אבל התם הגרמא כרבי יהושע ס"ל וע"כ לא קאמר רבן גמליאל התם דשמא יבא אליהו ויטהרנה אבל הכא דאי שביק ליה מיית כרבנן ס"ל ועוד הכא [כ] והכא בקראי פליגי [כא] דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הכל מודים [כב] במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב [כג] לא תאפה חמץ [כד] ולא תעשה [כה] במסרם אחר מסרם שהוא חייב דכתיב [כו] ומעוך וכתות ונתוק וכרות אם על כורת חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום דר"מ סבר [כז] כל מום לא יהיה בו ורבנן [כח] סברי [כט] תמים יהיה לרצון ורבי מאיר האי תמים יהיה לרצון מאי עביד ליה מיבעי ליה למעוטי בעל מום מעיקרו בעל מום מעיקרו פשיטא דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיון סד"א הואיל ואסירי בגיזה ועבודה [ל] במומין נמי ליתסרו קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו לגרמא הוא דאתי [לא] דתניא מום לא יהיה בו אין לי אלא

בכור שאחזו דם כו'. [ב] מזקק ממאי פליגי: **לרביא** עוסק אחר בורות. פי' בקונטרס לפי כרת המחל על הפילים ועליין הם בכים וגם תמירו ומתקן מן הכים והפליגן שיהם בכים וקשיא לרבי לתקנן בפרק על לעו מומין (דף לג:) משמע דמתוק וכרות מיתנהו לפילים [ג] ובתוך גמרא למומין המיוחדים שנפגמו דקתמר מתוק וכרות לא הוי מומין להא מיתנהו ובהאי שמעתא פי' רש"י נתוק מיד לגמרי אלא שפילים תלוין בכים כרות מבכין ועדיין תלוין בכים ומעורין קלא דכרות הוי גילי מלתא דלמאי בפילקין לעיל להכי עוסק בהו מאי כורת עכ"ל:

בעל מום מעיקרו פשיטא דיקלא בעלמא הוא. מימה לימא לעכור מינעורין שים בו קדושת הגוף ואין לו פדיון ו"ל דאימא [ד] לאתכוחי לאינעורין לכל הקדשים דהכי גמי [ה] מני למימר לאינעורין לומן הזה ללא עבר משום מעיל דמוקי מוס בפי' במס [ו] ואפילו למאן דאמריא למעיל מוס מצעל מוס [ז] מאן הזה גרע דקתמר בפ"ק דע"ז (דף יג:) [ח] ולא לאמיה מזי אלא מאכם שפיר לאינעורין אפי' בומן שהמקדש ומיהו אף על גב דפרישית דהאן הזה גרע ממעיל מוס מצעל מוס אין לומר דפסקינן לקמן הלכה כר"ש דתניא לא מעל אלא בקדשים שעושין בו מום ואין מקריבין לו את הדם במקום שעושין בו מום ואין מקריבין לו את הדם במקום שעושה בו מום ובלבד שלא ישחט על אותו המום ר"ש אומר אף נשחט על אותו המום ר' יהודה אומר אפי' מת אין מקריבין לו את הדם מתני ליה ר' אלעזר לבריה ואמרי לה ר' חייא [י] לבריה כמחלוקת כאן כך מחלוקת בחבית של תרומה דתנן [כ] חבית של תרומה שנולד בה ספק טומאה ר"א אומר אם היתה [כא] במקום התורפה יניחנה במקום המוצנע אם היתה מגולה יכסנה רבי יהושע אומר אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה אם היתה מכוסה יגלנה רבן גמליאל אומר [כב] לא יחדש בה דבר ר"מ כרבי אליעזר ורבנן כרבי יהושע ור' יהודה כרבן גמליאל ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר"מ [כג] התם דקא עביד בידים אבל הכא הגרמא כרבי יהושע סבירא ליה ועד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא [כד] שמא יבא אליהו ויטהרנה אבל הכא דאי שביק ליה מיית כרבנן סבירא ליה ועד כאן לא קאמרי רבנן הכא דאי שביק ליה מיית אבל התם [כה] שמא יבא אליהו ויטהרנה כר' אליעזר סבירא להו ועד כאן לא קאמר [כו] ר' יהודה הכא דקא עביד בידים אבל התם הגרמא כרבי יהושע ס"ל וע"כ לא קאמר רבן גמליאל התם דשמא יבא אליהו ויטהרנה אבל הכא דאי שביק ליה מיית כרבנן ס"ל ועוד הכא [כ] והכא בקראי פליגי [כא] דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הכל מודים [כב] במחמץ אחר מחמץ שהוא חייב דכתיב [כג] לא תאפה חמץ [כד] ולא תעשה [כה] במסרם אחר מסרם שהוא חייב דכתיב [כו] ומעוך וכתות ונתוק וכרות אם על כורת חייב על נותק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב לא נחלקו אלא במטיל מום בבעל מום דר"מ סבר [כז] כל מום לא יהיה בו ורבנן [כח] סברי [כט] תמים יהיה לרצון ורבי מאיר האי תמים יהיה לרצון מאי עביד ליה מיבעי ליה למעוטי בעל מום מעיקרו בעל מום מעיקרו פשיטא דיקלא בעלמא הוא אלא למעוטי פסולי המוקדשין לאחר פדיון סד"א הואיל ואסירי בגיזה ועבודה [ל] במומין נמי ליתסרו קמ"ל ורבנן נמי הכתיב כל מום לא יהיה בו לגרמא הוא דאתי [לא] דתניא מום לא יהיה בו אין לי אלא

ורבי

אחר כורת: אם על כורת חייב מי שכורת הכיס ומניח הבציים תלוין על נותק הביצים לא כ"ש: דר' מאיר סבר כל מום לא יהיה בו בין כתם בין בעבל מום אסור לעשות בו מום: ורבנן סברי תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו כלומר דבתם אסור להטיל מום ולא בבעל מום והאי שאחזו דם בבעל מום דמי: **ואידך** ורבי מאיר הוה ליה למיכתב תמים יהיה כל מום לא יהיה בו: למעוטי בעל מום מעיקרו ממעי אמו דמותר להטיל מום ולא באחוז דם:

במומין נמי ליתסרו להטיל בהן מום קמ"ל תמים יהיה לרצון: ורבנן הא כתיב כל מום לא יהיה בו דמשמע דאפי' בבעל מום לא: **ההוא לגרמא** כתיב שלא יהיה בו:

חשק שלמה על ר"ג ב) נראה דגיל מכאן סעד לנותק מפום דכפום עדיין על הקדשים.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פ"ל מהל' מאכלי אסורות מצוה לו: יג: יז ב מיי' פ"ב מהל' מחוסרי הכפורים הלכה יג סמג עשין רל עוש"ע י"ד סי' שג סעיף ו: יח ג מיי' פי"ב מהל' תרומות הל' ג: יט ד מיי' פי"ב מהל' מעשה הקרבנות הל' ג: כ ה מיי' פכ"ו מהל' מאכלי אסורות הלכה יב סמג עשין רמז טוש"ע י"ד סימן ס סעיף יא: כא ו מיי' פ"ל מהל' מאכלי אסורות מצוה לו: מ:

תורה אור השלם

א) לֹא תֹאפֶה חָמֵץ חֲלֵקֶם נָתַתִּי אִתָּהּ מַאֲכָלִי קֳדָשִׁים הוּא בָּהֶם וְאָשֵׁם: [ויקרא ו, י]

ב) כָּל הַמַּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיי לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיי: [ויקרא ב, יא]

ג) וְטָעוֹךְ וְכָתוֹת וְנָתוֹק וְכָרוֹת לֹא תַקְרִיבוּ לַיי וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: [ויקרא כב, כד]

ד) וְאִשׁ כִּי יַקְרִיב נְדָבָה שְׁלָמִים לַיי לְפַלֵּא נֶדֶר אוֹ לִנְדָבָה בַּבָּקָר אוֹ בַצֹּאן תָּמִים יִהְיֶה לְרָצוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ: [ויקרא כב, כא]

שיטה מקובצת

ב) באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין: ג) לה רבנן הכא נמי כיון דאיכא רווחא להקדש לישרי ליה רבנן: ג) בעור פגום בבשר: ד) לו את הדם: ה) אומרים יקיז אף: ו) חייא בר אבא לבריה: ז) היתה מתחת במקום: ח) ר"מ הכא אלא דקא עביד בידים אבל התם הגרמא בעלמא הוא כר' יהושע: ט) התם ס"א דאי שביק לא פסדא כר"א כר': י) קאמר רבי יהושע התם הגרמא בעלמא הוא אבל הכא דקא עביד בידים כר"א ס"ל וע"כ לא קאמר רבי יהודה הכא אלא דקא עביד בידים אבל התם הגרמא בעלמא הוא כר' יהושע: יא) פליגי התם בקראי פליגי: יב) ובעבודה ס"א אסור למשדא בהו מומא: יג) חיבות דכיון דזימנין להגריל וימכור הערי: יד) פגום בבשר: טו) מחתך הבשר עם העור ס"ד: טז) בקדשים שמכין העור לצורך: יז) יגדל מהן עדרים: יח) עושין בו מום: כ) עושה בו מום: כא) הואיל והוא השילו עד כו' אחר וישחוט ס"ד ומה"ד יקיז אע"פ שהוא עושה בו מום: כב) אבר יקיז ולא: כג) הגלוי ואינו: כד) לקלקלו ולהטיל לו מום ומתיר: כה) מום דקאמר יקיז שלא ימות כר' אליעזר דאוסר: כו) כדי שנוראה לזילוף: כז) דמוסב שיגוחה לה טומאה שיניחנה במקום התורפה וזהא: כח) בכלל עשייה היתה למה יצאת לומר לך מה אפייה: כט) לא יֵהָיֶה בו: ל) כר' בממרא נדקדק במאי פליגי. עיין בתוס' ל"ך ע"א ד"ה אילימא ר"ש: לא) בכיס בסוף: לב) דניחא ליה לאשכוחי: לג) נמי דהה מצי: לד) מום וכומן הזה: לה) דעובד כוכבים דלאו לגופיה חזי ולא לדמי חזי אלא: לו) רבא למקדיש בומן שיבא

רבינו גרשום

לאחר זריקה אסור וכי היכי דמחמיר הכא בהך בעלת מום דהזרא פסולי המוקדשין הם הכי מחמיר דאין מרגילין בפסולי המוקדשין דאלימי למיתפס פדיונן דבני פדיה וינהו אבל בכור אין קדושתו חמורה כ"כ שיהא תרפס פדיונו: (כשהוא) הכא נמי כשמרגילין בפסולי המוקדשים דאיכא רווחא להקדש שהעור נמכר ביוקר לצורך מפוח לישרי ליה: (ל"א) לא הוי רווחא להקדש דמה שמשביח בעור פגום בבשר שמחתכו ומנולו: כעובד עבודה בקדשים מפוח: גזירה אי שרית להרגיל: שמא אין שם נפחים מי שצריכין להן והוא משהן בחיים צר שיחדמנו שם והוא מגדל מהן עדרים עדרים קדם שיבאו הנפוחים ואותי בהו לידי תקלה לגיזה ועבודה: **אפי' מת אין מקיזין לו את הדם** דאי שרית ליה במקום שאין עושה בו מום שמא יקיז אפי' במקום שעושה מום: **אם עשה בו מום הרי זה לא ישחט עליו** דקנסינן ליה: ר' שמעון אומר יקיז אפי' שעושה בו מום דדבר שאין מתבוין מותר: שנולד לה ספק טומאה שנמצא שרץ בצידה ספק בגע ספק לא נגע: **תורפה** מקום מגולה: יניחנה במקום המוצנע שלא יגע בה טומאה דשמא יבא אליהו ויטהרנה: ור' יהושע סבר כיון דספק היא מותר לגרום לה טומאה להסיקה תחת חבשילו: **לא יחדש בה** לא יזיזנה ממקומה: שמא דר"ג דאמר לא יחדש בה דבר כר' אליעזר שמא יבא אליהו ויטהרנה: ע"כ לא קאמר רבי מאיר הכא דאין מקיזין לו במקום שעושה בו מום משום דקא עביד בידים: במחמץ אחר מחמץ היינו אופה אחר מחמץ שבאפייה מיגמרא מילתא דחמץ: **ובמסרס אחר מסרס** מי שנותק

מסורת הש"ס

ב) [נעיל לג. ומ"ב], ג) [ע"ז מה: ממורס כל.], ד) פסחים יט., ה) מנחות ט. [מוקמינן], ו) מנחות כ: פסחים מו. מנחות פ"ח מ"ת, ז) [נתקן לד.], ח) מנחות קי. מנחות ט: [ע"ש לתמה על נמן], ט) [חגיגה], ע) ביצה כו: [מנחות ט:], י) [ע"ז ל"ג, ב) ע"ז ל"ק, ג) ל"ק מעשה כר' ל"ק, ד) ל"ל מעשה כר' ל"ק, ה) ל"ל מאכם כר' מזק לפרש ממאי פליגי ל"ק, ו) ל"ג מום בעלמא הוא ומיהו ומאכם כר' ל"ק מעשה כר' ל"ק, ז) ל"ל מאכם כר' מזק לפרש ממאי פליגי ל"ק, ח) ל"ג מום בעלמא הוא ומיהו ומאכם כר' ל"ק מעשה כר' ל"ק, ט) [ע"ש] מוס שעשה ט ומוס דקתר ר"ש כו' ל"ק, י) ל"ל מאכם כר' ל"ק, כ) [מנחות ט:], ל) ל"ל מאכם כר' ל"ק, מ) ל"ל מאכם כר' ל"ק, נ) ל"ל מאכם כר' ל"ק, ס) ל"ל מאכם גמי פועיל כו' ל"ק, ע) ל"ג מום בעלמא הוא ומיהו ומאכם כר' ל"ק, פ) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, צ) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ק) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ר) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ש) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ת) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, א) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ב) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ג) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ד) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ה) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ו) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ז) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ח) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ט) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, י) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, כ) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ל) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, מ) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, נ) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ס) [ע"ש] ד"ה ומאכם כר' ל"ק, ע) [ע"ש] ד"ה

ורבי יהודה סבר כר"מ ומיהו גזר מקום שמין ד' מום לפי מקום שעומדין ד' מום: מעיקרו. קודם שהקדישה היה ד' מום: [ד] במומו גמי ליתסרו. לגבעל ד' מום[ו]: עביד לה שימור. לכתיב ממנה: [ה]בין שפירש טליתו עליה. שיעדה מדעת למה העבירה ומשמה ופירש כשפיו עליה שוב אין אתה רשאי למכרו לחבירך אפי' גילתה מדעת לאחר שכבר נתחייב מיתה מוכר נמי לשפחות אחר מיתות וקיימת לן בפ"ק דקדושין (דף יח:) דר"ל סבר ים אם למקורת נעבדו הם כמיד כלא יו"ד וחזו לשון גזידה כשאר מיתת סכמותם בלא יו"ד שמתה קולפן מטף קמן [ו] כמו (מכשים נט) כשמעו[ז]: כיון שבגד בה. למיה שמכרה לשפחות שוב אין רשאי למוכרה לאחר שפחות אחר שפחות אחר שפחות אבל מותר למכרה לעבד שכבר נתחייב מיתה שוב אין רשאי למוכרה לא

לרבנן דקסבר כמחרים דדבי תנא דמתניתין הכמוהו מדבר אלא בשלמים ומעשה שבא לפני רבי ואמר לי שמא יש לך לומר שאין הדבר אמור אלא בשלמים שהן קדשי הגבול אבל בקדשי הפנים שאין קדשי הגבול אין הדבר אמור אמרתי לו אין אני יודע אלא כך שנו חכמים בכל מקום ולא שנו חכמים אלא בקדשי הפנים שהן קדשי הגבול ובקדשי הגבול שאין קדשי הגבול אין הדבר אמור אלא בשלמים שהן קדשי הפנים ובקדשי הפנים שהן קדשי הפנים אין הדבר אמור אלא בקדשי הגבול שהן קדשי הגבול:

ונקצצה [א] טהור קצצה [ב] מתכוין רבי אליעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר לכשיולד לו נגע אחר וחכ"א עד [ב] שתפרח בכולו או עד שתמעט בהדרתו הראשונה מכניסים. קתני סיפא שקצצה מאי לאו משום שקצצה הוה ליה שיעור נגע אין לו טהרה עולמית [ג] לקמיפלגי ליה לעולם [ד]: בממונו אתי ליה למיעבד. ממה נפשך דקסבר אמיל בי מוס ומס ימיזוכו לי כך הרי נסכרתי ומס נמי מה הפסדתי מס מחתין [ה] למוס אחר בנלי"ם נמי היימי ממחין עד שיפול מוס הלכך קנסינן ליה [ו] לפי יפול בו מוס אחר כי היכי דלא ליתי וליעביד: בנופו מי איכא למימר. ממנה נפשך לקמיפלגי ולילקון מי לא קנסינן ליה לעולם הא ולמי לא עביד [ז] לחיים שמא נגע אחר לא יוולד לו לעולם ולא [ח] מטהר לעולם ולפי' מס יוולד מה מהני [ט] לו בקציצה הרי הוא נגוע כשהחלה מוטב לו להיות מת זה שמא [י] ירפא: בהאי מומא. לא מיבעיא ליה עד שיולד לו אחר: בהאי [יא] קציצה (ב). וכיון דהך קציצה מיום מוטלת לטהרו נמנית קמיה עולמית לחשבינן לנגע כמתן לחיים ממי יימר דלמי הוה מיום מיחסי [יב]: יטהר תנן. דממעט מיד כשיולד לו נגע אחר יטהר מטמא מת מהלמוזה: או ויטהר תנן. דממעט כשיולד [יג] נגע אחר יטהר מן המתן לו יטהר מן הלמוזה: למאי נפקא מינה. הא ל"ג יטהר תנן הא קמ"ל מן המתן עד [יד] שמרפא (ב) (ממה נפשך) וממה נפשך מוטלת לטהרו עצמו קנוסה רבנן דהוי כמאן דלא איקצץ דאפילו כשטהר מנגע שני חשבינן ליה לראשון דאכתי קאי ומשום הכי לא טהר עד שתפרח בכולו: יטהר תנן לכשיולד לו נגע אחר יטהר: או ויטהר תנן ויטהר משמע דכשנולד לו נגע אחר וירפא יטהר למפרע מן הראשון משעת קציצה או יטהר דהשתא כשנתרפא מן הנגע השני הוא דטהר ליה מן הראשון ולא למפרע משעת קציצה: למאי נפקא מינה מ"מ בין כך ובין כך לא יטהר עד שירפא מן השני: נפקא מינה לחתן שנולד לו נגע אחר ביום חתונתו כלומר כשנולד לו הנגע האחר היה חתן ולחתן שנולד לו נגע נותנין לו ימי המשתה ולא מטמינן ליה בין שנולד בו נגע בין שנולד באיצטליתו או בכסותו דלא מצערינן ליה כל ימי חתנתו ולא כל ימי הרגל: אי אמרת ויטהר תנן דלמפרע טהר משעת קציצה כלומר תשעה כמו שנטהר מקודם שנולד לו נגע שני מן הראשון היינו נותנין לו ז' ימי המשתה דחשבינן כמו דהשתא אחיליה ביה נגע ולא קודם חתונתו דאי נולד קודם חתונתו לא הייתו נותנין לו והיינו דקאמר טומאה קמייתא טהר ליה טומאה דבחרייתא נטרינן ליה ז' ימי המשתה ואי אמרת יטהר תנן כלומר דלא נטהר מן הראשון אלא עכשיו שנתרפא השני סוף סוף דאי לא מטמית ליה בבחרייתא באותו שנולד בו בחתונתו דיחזור ליה ז' ימי המשתה מה מועיל לו הא מיטמא וקאי מקמייתא מנגע ראשון דחזיא טומאה ש"מ נגע שני הזוי טמא אפילו בימי משתה מאי יטהר תנן או ויטהר תנן תיקו: הצורים עסקינן בין בכהן בין בישראל, כהן בכור ודאי וישראל בספק בכור דנאכל לו במומו: מהו שיקנסנו בנו אחריו שיהא אפור לו לוכל: קנסו בנו אחריו לפדותו משום דכל יומא מפקע ליה מקציצה אבל בבכור ליכא מפקע ולא קנסו: או אם תמצא לומר כיון מלאכתו במועד לא קנסו בנו משום דמלאכת חולו של מועד מדבדבן אסיד ולא מדאורייתא הכא משיל מום מדאורייתא אסור: או דלמא קנסוה לממוניה לבכור ולא יאכל אפילו לבנו: שתקוצוצה שעקר הקוצים ממנה: תזרע למוצאי שביעית דקורין לא חשיבה מלאכה: משייבה שניידבלה בשביעית או מדיירה שהביא שם בהמות לזבלה בשביעית זוה השיבה מלאכה דהויינו תולדה דחרישה לא תזרע למוצאי שביעית: הטיבה בשביעית ומת בנו זוערה למוצאי שביעית:

ונקצצה [א] טהור קצצה [ב] מתכוין רבי אליעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר יטהר היכנו וחכ"א עד [ב] שתפרח בכולו או עד שתמעט בהדרתו הראשונה מכניסים. קתני סיפא שקצצה מאי לאו משום שקצצה הוה ליה שיעור נגע אין לו טהרה עולמית [ג] לקמיפלגי ליה לעולם [ד]: בממונו אתי ליה למיעבד. ממה נפשך דקסבר אמיל בי מוס ומס ימיזוכו לי כך הרי נסכרתי ומס נמי מה הפסדתי מס מחתין [ה] למוס אחר בנלי"ם נמי היימי ממחין עד שיפול מוס הלכך קנסינן ליה [ו] לפי יפול בו מוס אחר כי היכי דלא ליתי וליעביד: בנופו מי איכא למימר. ממנה נפשך לקמיפלגי ולילקון מי לא קנסינן ליה לעולם הא ולמי לא עביד [ז] לחיים שמא נגע אחר לא יוולד לו לעולם ולא [ח] מטהר לעולם ולפי' מס יוולד מה מהני [ט] לו בקציצה הרי הוא נגוע כשהחלה מוטב לו להיות מת זה שמא [י] ירפא: בהאי מומא. לא מיבעיא ליה עד שיולד לו אחר: בהאי [יא] קציצה (ב). וכיון דהך קציצה מיום מוטלת לטהרו נמנית קמיה עולמית לחשבינן לנגע כמתן לחיים ממי יימר דלמי הוה מיום מיחסי [יב]: יטהר תנן. דממעט מיד כשיולד לו נגע אחר יטהר מטמא מת מהלמוזה: או ויטהר תנן. דממעט כשיולד [יג] נגע אחר יטהר מן המתן לו יטהר מן הלמוזה: למאי נפקא מינה. הא ל"ג יטהר תנן הא קמ"ל מן המתן עד [יד] שמרפא (ב) (ממה נפשך) וממה נפשך מוטלת לטהרו עצמו קנוסה רבנן דהוי כמאן דלא איקצץ דאפילו כשטהר מנגע שני חשבינן ליה לראשון דאכתי קאי ומשום הכי לא טהר עד שתפרח בכולו: יטהר תנן לכשיולד לו נגע אחר יטהר: או ויטהר תנן ויטהר משמע דכשנולד לו נגע אחר וירפא יטהר למפרע מן הראשון משעת קציצה או יטהר דהשתא כשנתרפא מן הנגע השני הוא דטהר ליה מן הראשון ולא למפרע משעת קציצה: למאי נפקא מינה מ"מ בין כך ובין כך לא יטהר עד שירפא מן השני: נפקא מינה לחתן שנולד לו נגע אחר ביום חתונתו כלומר כשנולד לו הנגע האחר היה חתן ולחתן שנולד לו נגע נותנין לו ימי המשתה ולא מטמינן ליה בין שנולד בו נגע בין שנולד באיצטליתו או בכסותו דלא מצערינן ליה כל ימי חתנתו ולא כל ימי הרגל: אי אמרת ויטהר תנן דלמפרע טהר משעת קציצה כלומר שנטהר מקודם שנולד לו נגע שני מן הראשון היינו נותנין לו ז' ימי המשתה דחשבינן כמו דהשתא אחיליה ביה נגע ולא קודם חתונתו דאי נולד קודם חתונתו לא הייתו נותנין לו והיינו דקאמר טומאה קמייתא טהר ליה טומאה דבחרייתא נטרינן ליה ז' ימי המשתה ואי אמרת יטהר תנן כלומר דלא נטהר מן הראשון אלא עכשיו שנתרפא השני סוף סוף דאי לא מטמית

ונקצצה [א] טהור קצצה [ב] מתכוין רבי אליעזר אומר לכשיולד לו נגע אחר יטהר היכנו וחכ"א עד [ב] שתפרח בכולו או עד שתמעט בהדרתו הראשונה מכניסים. קתני סיפא שקצצה מאי לאו משום שקצצה הוה ליה שיעור נגע אין לו טהרה עולמית [ג] לקמיפלגי ליה לעולם [ד]: בממונו אתי ליה למיעבד. ממה נפשך דקסבר אמיל בי מוס ומס ימיזוכו לי כך הרי נסכרתי ומס נמי מה הפסדתי מס מחתין [ה] למוס אחר בנלי"ם נמי היימי ממחין עד שיפול מוס הלכך קנסינן ליה [ו] לפי יפול בו מוס אחר כי היכי דלא ליתי וליעביד: בנופו מי איכא למימר. ממנה נפשך לקמיפלגי ולילקון מי לא קנסינן ליה לעולם הא ולמי לא עביד [ז] לחיים שמא נגע אחר לא יוולד לו לעולם ולא [ח] מטהר לעולם ולפי' מס יוולד מה מהני [ט] לו בקציצה הרי הוא נגוע כשהחלה מוטב לו להיות מת זה שמא [י] ירפא: בהאי מומא. לא מיבעיא ליה עד שיולד לו אחר: בהאי [יא] קציצה (ב). וכיון דהך קציצה מיום מוטלת לטהרו נמנית קמיה עולמית לחשבינן לנגע כמתן לחיים ממי יימר דלמי הוה מיום מיחסי [יב]: יטהר תנן. דממעט מיד כשיולד לו נגע אחר יטהר מטמא מת מהלמוזה: או ויטהר תנן. דממעט כשיולד [יג] נגע אחר יטהר מן המתן לו יטהר מן הלמוזה: למאי נפקא מינה. הא ל"ג יטהר תנן הא קמ"ל מן המתן עד [יד] שמרפא (ב) (ממה נפשך) וממה נפשך מוטלת לטהרו עצמו קנוסה רבנן דהוי כמאן דלא איקצץ דאפילו כשטהר מנגע שני חשבינן ליה לראשון דאכתי קאי ומשום הכי לא טהר עד שתפרח בכולו: יטהר תנן לכשיולד לו נגע אחר יטהר: או ויטהר תנן ויטהר משמע דכשנולד לו נגע אחר וירפא יטהר למפרע מן הראשון משעת קציצה או יטהר דהשתא כשנתרפא מן הנגע השני הוא דטהר ליה מן הראשון ולא למפרע משעת קציצה: למאי נפקא מינה מ"מ בין כך ובין כך לא יטהר עד שירפא מן השני: נפקא מינה לחתן שנולד לו נגע אחר ביום חתונתו כלומר כשנולד לו הנגע האחר היה חתן ולחתן שנולד לו נגע נותנין לו ימי המשתה ולא מטמינן ליה בין שנולד בו נגע בין שנולד באיצטליתו או בכסותו דלא מצערינן ליה כל ימי חתנתו ולא כל ימי הרגל: אי אמרת ויטהר תנן דלמפרע טהר משעת קציצה כלומר שנטהר מקודם שנולד לו נגע שני מן הראשון היינו נותנין לו ז' ימי המשתה דחשבינן כמו דהשתא אחיליה ביה נגע ולא קודם חתונתו דאי נולד קודם חתונתו לא הייתו נותנין לו והיינו דקאמר טומאה קמייתא טהר ליה טומאה דבחרייתא נטרינן ליה ז' ימי המשתה ואי אמרת יטהר תנן כלומר דלא נטהר מן הראשון אלא עכשיו שנתרפא השני סוף סוף דאי לא מטמית

עד שתפרח בכולו. כגון הפפריס [ט] [כתוב] עד שתתמעט בהדרתו מכניסים אבל בתמ' נגעים לימיה כדפי' בקונט' ואומר רבי דאי גרסינן לי' ה"פ שאם קצצה [ב] [ז] ועשאה כבכורים ומה שמייר במרפא מקצתו מעצמו שמפי' היה בו מה שקצצה לא היה [ח] כבכורים. **מקבייתא** פחה [י] לבתרייתא נגרר ליה ז' ימי המשתה. ומ"ם והא [יא] מני מגלחת ופרים ומטור בתמציתם המעט כל ימי פסורו ור"ל כגון שלא היה גלח מנוגע מוקבל ר"ש לפלוגי [יב] מוקמינן נמי דכי קאי בתרייתא עטרין ליה ז' ימי משתה אלא אי אמרת ויטהר תנן סוף סוף כי לא מטמיא לבתרייתא הא מיטמא וקאי מקמייתא מאי תיקו [ג] בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא צורם אוזן בבכור ומת מהו לקנוס בנו אחריו אם תימצי לומר [ד] מוכר עבדיו לעובדי כוכבים ומת קנסו בנו אחריו דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות אם תימצי לומר [ה] כוון מלאכתו במועד ומת לא קנסו בנו אחריו משום דלא [ו] עבדא לאיסורא הכא מאי לדידיה קנסו רבנן והא ליתיה או דלמא למחונה קנסו רבנן והא איתיה א"ל תניתוה [ז] שדה שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית [ח] ניטייבה נידיירה לא תזרע למוצאי שביעית ואמר [ט] (רב אסי) בר' חנינא נקטינן הטיבה ומת [י] בנו זוערה אלמא לדידיה קנסו רבנן [יא] לברייה לא קנסו רבנן [יב] אמר אביי נקטינן טימא

בעא מיניה ר' ירמיה מר' זירא צורם אוזן בבכור ומת מהו שיקנסו בנו אחריו. נפרק השולח (גיטין מד.) נקט מחלה הבעיא דמוכר עבדו ובמו"ק בפרק מי שהפך (דף יב:) נקט בכוון מלאכתו וכלל דוכתי עביד תס מימני לומר [ט] מפיקך ומכולהו פשיט מימיה מדקא שתקווצה ומומר רבי דאלמתא שלא נגמר מחת והס"ם קצב כל מחת במקומה כפי מה שמייכת ויש ספרים שכתוב במ"ק (שם) בעא מיניה רבא מר"ע מכל מקום ממנה נקנסין לו:

אם תמצא לומר מוכר עבדו לעובדי כוכבים ומת קנסו בנו אחריו דכל יומא מפקע ליה ממצות. תלמי המ"ל לתלמי מימני לומר תתם לא קנסו [ט] (דלמלמ) הכא קנסו מטום דתיכא מיקוח דתורייתא דכי המי גזונת מיכא בפ' השולח גבי בעית למוכר עבדו ומ"ק בפרק מי שהפך גבי בעית למוכר עבדו דקאמר תס מימני לומר נטורס קנסו מטום דתיכא מקוח דתורייתא ובגיטין נמי הוה מני למינקט תס מימני לומר [ט] לא קנסו הכא מטום דתיכא מקוח דתורייתא תס כאן הכא מטום דתיכא מקוח דתורייתא מיהו מכל מקום לתיגלגל מילתא לתי [יא] (נמי) הוי קמייתא מיתסי נמי כי תמי: עד שתפרח בבולו. נגע המחרין ולימא למימתן למידי דהס מי הוה ים קמא הסמא נגע ים לתלק ומ"ם ולר"ש דלא מפליג ממי פרין עליה מעברת דגבי טורס אחן נכבור דתקור מדתורייתא עד שיולד מוס אחר ים לנו לקנסו כשנולד בו מוס אבל קונך שהרת למדתורייתא מיהור מיד [ט] שנקלף עד שיולד נגע אחר ור"ל דתפ"ה לא היה [יב] לנו לקנוס אחום עולמית אלא עד מוס שניתי לו רבימי ס"ל נהי דלי יתיר ר"ש לסמוס אחר אין כאן קנס מ"מ לא היה [יג] לנו לקנוס אחום אלא עשה בו עבירה כי היכי דלא קנים בנגע אחר ס"ל [יד]

לפפרי אמכתא בעלמא הוא:

עד שתפרח בכולו. בכל הפפריס [טו] [כתוב] עד שתתמעט בהדרתו מכניסים אבל בתמ' נגעים לימיה כדפי' בקונט' ואומר רבי דאי גרסינן לי' ה"פ שאם קצצה [ב] [ז] ועשאה כבכורים ומה שמייר במרפא מקצתו מעצמו שמפי' היה בו מה שקצצה לא היה [ח] כבכורים. **מקבייתא** פחה [י] לבתרייתא נגרר ליה ז' ימי המשתה. ומ"ם והא [יא] מני מגלחת ופרים ומטור בתמציתם המעט כל ימי פסורו ור"ל כגון שלא היה גלח מנוגע מוקבל ר"ש לפלוגי [יב] מוקמינן נמי דכי קאי בתרייתא עטרין ליה ז' ימי משתה אלא אי אמרת ויטהר תנן סוף סוף כי לא מטמיא לבתרייתא הא מיטמא וקאי מקמייתא מאי תיקו [ג] בעי מיניה ר' ירמיה מר' זירא צורם אוזן בבכור ומת מהו לקנוס בנו אחריו אם תימצי לומר [ד] מוכר עבדיו לעובדי כוכבים ומת קנסו בנו אחריו דכל יומא ויומא מפקע ליה ממצות אם תימצי לומר [ה] כוון מלאכתו במועד ומת לא קנסו בנו אחריו משום דלא [ו] עבדא לאיסורא הכא מאי לדידיה קנסו רבנן והא ליתיה או דלמא למחונה קנסו רבנן והא איתיה א"ל תניתוה [ז] שדה שנתקווצה בשביעית תזרע למוצאי שביעית [ח] ניטייבה נידיירה לא תזרע למוצאי שביעית ואמר [ט] (רב אסי) בר' חנינא נקטינן הטיבה ומת [י] בנו זוערה אלמא לדידיה קנסו רבנן [יא] לברייה לא קנסו רבנן [יב] אמר אביי נקטינן טימא

ניטייבה. מיזמלמי מפרש לימה מיזמ כל העם [יג] פעם אחת מזרעין והוא מזרע פעמים: **הטיבה** ומת בנו זוערה. מס הלי מיזמ מדקתן קצה היכי פשיט לזרע מחן נכור דתורייתא ומס הוא נמי דתורייתא קצה בגיטין [יד] דפשיט [טו] מיניה גבי עבד (עברי) ליתמ שתמי הכא דתמיר מצום דמפקע ליה ממצות וי"ל דקסבר שרתו להתמיר בשביעית יותר מכולם כדתמר בקדושין (דף כ.) כתה קצה מצקה של שביעית:

גדליה

כו א מיי' פ"י מהלכות מועצת הל' ג:
כז ב מיי' שם הל' ג:
כח ג מיי' שם פ"ט הלכה ה:
כט ד מיי' פ"ח מהלכות עבודת הלכה ח:
ל ה מיי' פ"ו מהלכות ת"ו הלכה ד:
לא ו מיי' פ"ח מהלכות שחיטה וחכל הלכה יג:
לב ז מיי' שם:
לג ח מיי' פ"ב מהלכות מחוסרי הלכה ו ומצ עמין רים מוס"ב י"ל סימן ש"ב סעיף ה:

ה] קצצה במחברין ר':
ו] למיעבד ממה נפשך גופו: ג] למיעבד ממה נפשך אבל: ד] קונטרס הכא במאי דבבכור קנסוה במאי: ה] תיבות בהאי מומא נמחק: ו] קונטרס במאי איכוין: ז] ד' ימי משתה לו: ח] עביד לאיסורא: ט] רבנן ה"נ לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן: י] דאי הואי השתא נגע קמא הוה קמייתא מיתסי תיבת נמי ל"ש: יא] עולמית עד שתפרח בכולו: יב] לעולם עד שיתמעט בהדרתו לא גרסינן להא במסכת נגעים: יג] אמתין עד מום אחר: יד] ליה לעולם אפילו: טו] עביד איניש כיון דקיימ עד שיולד לו נגע אחר חדייש: טז] ולא נטהר: יז] תיבת לו נמחק: יח] שמא יתרפא הס"ד: יט] בהאי קציצה לא מטהר וכיון: כ] מיתסי דלמא בהדא מיתסי קמא לא מיתסי הס"ד: כא] כשיולד בו נגע: כב] יתרפא וממה נפשך: כג] הנגע וכל כמה: כד] המכוין לנשוח מלאכתו: כה] תיבות התם הוא נמחק: כו] לבנו דינא הוא דהא: כז] מיד דיינו שנקנוס עד: כח] לא היה לו לקנוס עולמית: כט] לא היה לו לקנוס: ל] א"נ ההיא דספרי: לא] גרסי' הכא או עד: לב] קצצה ומיעטה מכבורים ומה: לג] והא עדיין בעי: לד] אפילו הזה מוחלט: לה] בעי מיניה: לו] לומר מאינך ואכולהו: לז] קנסו הכא על תיבת דלמא נרשם עליו קו לחורות כי לס"ד ראוי למחקו: לח] לומר בצורם לא קנסו משום דליכא הפקעת מצות כל יומא ויומא: לט] נקט בחומם חד: מ] שנטל קרציה ממנה: מא] גבי מזרד זרדין: מב] תיבות בכל ויליה חייב ל"ש: מג] יפוי קרקע ואפילו מחכוין: מד] לחורשה ולזורעה: מה] על הן משנה דקאמר תמן מוריע כשנטלו: מו] וחורשין פעם א' והזא: מז] דשתים מינה גבי עבד דבעי למימר הכא דחמיר:

(ה) רש"י ד"ה נמלי קציצה קנסוה רבנן ומיון: (ב) ד"ה למאי נפקא ומ' עד שתרפא וממה נפשך מומלה כל"ל ומיתת ממה נפשך נמחק:

נפשך אימא הכא אי קציץ ליה שפא יולד לו נגע אחר וכשיטהר ממנו יטהר גם מזה מוטב לו שלא יקרץ זה ויטמין עד שלא יקרץ זה ויטמין עד שיטהר מזה ויהיה טהור משיקצצנו ויטמין עד שיולד לו אחר הלכך לא קנים ר' אליעזר הכא ולא אתי למפעד אינש אחרינא לקרץ לכתחלה אבל בממונו בבכור קנים: דדבנן אדרבנן לא קשיא דהכא בכאי דעבד קנסוה דנתבורן למשייריה בהאי מומא קנסוה רבנן דחשבינן להדוא מום כמאן דליתיתי אבל בשיולד בו מום אחר ישחט עליו: והכא במאי דעבד קנסוה דנתכוון לקצרן ליטהר עצמו קנסוה רבנן דהוי כמאן דלא איקצץ דאפילו כשטהר מנגע שני חשבינן ליה לראשון דאכתי קאי ומשום הכי לא טהר עד שתפרח בכולו: יטהר תנן לכשיולד לו נגע אחר יטהר: או ויטהר תנן ויטהר משמע דכשנולד לו נגע אחר וירפא יטהר למפרע מן הראשון משעת קציצה או יטהר דהשתא כשנתרפא מן הנגע השני הוא דטהר ליה מן הראשון ולא למפרע משעת קציצה: למאי נפקא מינה מ"מ בין כך ובין כך לא יטהר עד שירפא מן השני: נפקא מינה לחתן שנולד לו נגע אחר ביום חתונתו כלומר כשנולד לו הנגע האחר היה חתן ולחתן שנולד לו נגע נותנין לו ימי המשתה ולא מטמינן ליה בין שנולד בו נגע בין שנולד באיצטליתו או בכסותו דלא מצערינן ליה כל ימי חתנתו ולא כל ימי הרגל: אי אמרת ויטהר תנן דלמפרע טהר משעת קציצה כלומר שנטהר מקודם שנולד לו נגע שני מן הראשון היינו נותנין לו ז' ימי המשתה דחשבינן כמו דהשתא אחיליה ביה נגע ולא קודם חתונתו דאי נולד קודם חתונתו לא הייתו נותנין לו והיינו דקאמר טומאה קמייתא טהר ליה טומאה דבחרייתא נטרינן ליה ז' ימי המשתה ואי אמרת יטהר תנן כלומר דלא נטהר מן הראשון אלא עכשיו שנתרפא השני סוף סוף דאי לא מטמית ליה בבחרייתא באותו שנולד בו בחתונתו דיחזור ליה ז' ימי המשתה מה מועיל לו הא מיטמא וקאי מקמייתא מנגע ראשון דחזיא טומאה ש"מ נגע שני הזוי טמא אפילו בימי משתה מאי יטהר תנן או ויטהר תנן תיקו: הצורים עסקינן בין בכהן בין בישראל, כהן בכור ודאי וישראל בספק בכור דנאכל לו במומו: מהו שיקנסנו בנו אחריו לפדותו משום דכל יומא מפקע ליה מקציצה אבל בבכור ליכא מפקע ולא קנסו: או אם תמצא לומר כיון מלאכתו במועד לא קנסו בנו משום דמלאכת חולו של מועד מדבדבן אסיד ולא מדאורייתא הכא משיל מום מדאורייתא אסור: או דלמא קנסוה לממוניה לבכור ולא יאכל אפילו לבנו: שתקוצוצה שעקר הקוצים ממנה: תזרע למוצאי שביעית דקורין לא חשיבה מלאכה: משייבה שניידבלה בשביעית או מדיירה שהביא שם בהמות לזבלה בשביעית זוה השיבה מלאכה דהויינו תולדה דחרישה לא תזרע למוצאי שביעית: הטיבה בשביעית ומת בנו זוערה למוצאי שביעית:

טימא טהרות ומת לא קנסו בנו אחריו מ"ט היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק קנסא דרבנן (א) לדידיה קנסו רבנן לבריה לא קנסו רבנן: **מתני'** מעשה בזכר של רחלים זקן ושערו מדולדל וראהו קסטור אחד ואמר מה טיבו של זה אמרו לו בכור הוא ואינו נשחט אלא א"כ היה בו מום נטל פיגום וצרם אזנו ובא מעשה לפני חכמים והתירו ואחר שהתירו הלך וצירם באזני בכורות אחרים ואסרו פעם אחת היו תינוקות משחקין בשדה וקשרו זנבי טלאים זה בזה ונפסקה זנבו של אחד מהם והרי הוא בכור ובא מעשה לפני חכמים והתירו ראו שהתירו הלכו וקשרו זנבות בכורות אחרים ואסרו זה הכלל כל שהוא לדעתו אסור שלא לדעתו מותר: **גמ'** פעם (ב) אחרת היה כו': וצריכא דאי אשמעינן עובד כוכבים דלא אתי למיסרך אבל קטן דאתי למיסרך אימא לא ואי אשמעינן קטן משום דלא אתי לאיחלופי בגדול אבל עובד כוכבים דאתי לאיחלופי בגדול אימא לא צריכא א"ר חסדא אמר רב קטינא לא שנו אלא דא"ל אא"כ היה בו מום אבל אם א"ל אם נעשה בו מום כמאן דא"ל זיל עביד ביה מומא דמי אמר רבא מכדי ממילא הוא מה לי היה מה לי נעשה אלא נעשה נמי ממילא הוא ולא שנא: זה הכלל כל שהוא לדעת אסור: לאיתויי מאי לאיתויי גרמא: שלא לדעת: לאיתויי מסיח לפי תומו: **מתני'** היה בכור רדפו בעטו ועשה בו מום ה"ז שוחטין עליו: **גמ'** א"ר פפא לא שנו אלא שבעטו בשעת רדיפה אבל לאחר רדיפה לא פשיטא מהו דתימא צעריה הוא דמדכר קמ"ל איכא דאמרי אמר רב פפא לא תימא בשעת רדיפה אין אבל שלא בשעת רדיפה לא אלא אפילו לאחר רדיפה נמי מאי טעמא צעריה [הוא] דמדכר א"ר יהודה מותר להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם אמר רבא גדיא באודניה אימרא בשפוותיה איכא דאמרי אימרא נמי באודניה אימור דרך צדעיו נפק אמר רבא אכל ולא מיחזי פעי ומיחזי הוי מומא מאי קמ"ל תנינא החוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו הפנימיות שנעקרו מ"ט לאו משום דכי פעי מיחזי אמר רב פפא רבא נמי טעמא דמתני' מפרש מאי טעמא נעקרו הוי מומא משום דכי פעי מיחזי: **מתני'** כל המומין הראויין לבא בידי אדם רועי ישראל נאמנין רועים כהנים אינן נאמנין רשב"ג אומר נאמן הוא על של חבירו ואין נאמן על של עצמו ר"מ אומר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו: **גמ'** ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר רועי ישראל בי כהנים נאמנין ללגימא לא חיישינן רועי כהנים בי ישראל אין נאמנין מימר אמר כיון דקא טרחנא ביה לא שביק לדידי ויהיב לאחריני והוא הדין כהן לכהן דחיישינן לגומלין ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר נאמן הוא על של חבירו ואינו נאמן על של עצמו ואתא רבי מאיר למימר החשוד על הדבר לא דנו ולא מעידו וחד אמר רועי ישראל והן כהנים נאמנין

מימר

רש"י

טימא טהרותיו של חבירו ומת לא קנסו בנו אחריו. דאלים לאו"ג דלדידיה קנסו כדאמרי' בפ' ארבעה אבות נזיקין (ב"ק ז:): שאינו ניכר. שהרי טהרות מונחות לפניו ואין היזק ניכר בהן: לא שמיה היזק. לאיתויה אפי' לדידיה מדאורייתא: מתני' ושערו מדולדל. לפי שלא היה נגזז מעולם: קסדור. ממונה: מה טיבו של זה. שהניחוהו להזקין כל כך: פיגום. רומח: והתירו. שהרי אין לומר שהעובד כוכבים הזה להתירו נתכוין שהרי אינו יודע שע"י מום שיעשה בו ישחט אלא א"כ נפל מאליו: כל שהוא לדעת. שלהטיל מום נתכוין להתירו: גמ' דאי אשמעינן עובד כוכבים. דהתירו בכור ראשון על ידו משום דליכא למימר אתי האי עובד כוכבים למיסרך ללמד להטיל מום בקדשים דסירכיה דעובד כוכבים לא איכפת לן שהרי נהוג הוא באיסורא: ולא אתי לאיחלופי בגדול. דמאן דחזי דהתירו חכמים במום הבא לו ע"י תינוקות לא אתי למימר אי שדי גדול מומא מישתרי דגדול בקטן לא מיחלף: לא שנו. דמותר הבכור ע"י העובד כוכבים: אלא דאמרו ליה. לקסדור אינו נשחט אלא א"כ היה בו מום דמשמע שיפול בו מום ממילא דליכא למימר דמדבריהם למד עובד כוכבים דניחא להו שיפיל בו מום: נעשה. משמע ע"י אדם: ממילא הוא. שלא היה יודע העובד כוכבים שיהא מותר על ידו ולא להתיר נתכוין: גרמא. אם הניח בצק ודבילה ע"ג אוזן הבכור כדי שיאכל הכלב ויטלנו: מסיח לפי תומו. שלא שאלם קסדור מה טיבו אלא הם עצמן מסיחין לפי תומם ואומרים ראה לא ישחט זה לעולם אלא ע"י מום ולא נתכוונו לכך שיפיל בו מום: מתני' היה בכור. איל מנגח רודפו לאדם לנגחו ובעטו אדם לבכור ועשה בו מום: ישחט עליו. ואפי' כהן לפי שלהצלתו נתכוין: גמ' צעריה. מה שרדפו: קודם שיצא לאויר העולם. דבכור אינו קדוש עד שמתקדשו רחם: גדיא באודניה. גדי אזניו ארוכות וקודם שיצא כל ראשו נראין אזניו ויכול להטיל מום דכל זמן שלא יצא כל ראשו אינו כילוד: אימרא בשיפתיה. שספתיו נראין תחלה ואזניו (ג) קצורות ואין נראות עד שיצא כל ראשו: צדעיו. טונפל"ש: אכיל ולא מיחזי. אם לבכור יש לו מום בתוך פיו וכי אכיל לא מיחזי אפילו הכי כי פעי מיחזי הוי מום שבגלוי ונשחט עליו דאמרי' בפירקין דלקמן (דף לז.) דאינו נשחט אלא על מום שבגלוי: פעי. צועק ופותח פיו הרבה: חוטין החיצונות. ככי דשיני שקורין יגליב"ה המילונות אותם שלפנים כנגד חוטמו (ד) שניטל שנפגמו מהם מעט: או שנגממו. שנחתכו ברחבן מלמעלה בעומק ולא תיקרו כלום הוי מום הואיל ונראה אותן חוטין: פנימיות. שהשיניים הגדולות קבועות בהן שקורין מייסליר"ש: שנעקרו. לגמרי הוי מום כדמפרש ואזיל הואיל וכי פעי מיחזי אבל פגימה או גימום אינו ניכר בהם שהרי מכוסות בפה: מאי טעמא. הוי פנימיות מום אפילו בעיקרה: מתני' הראויין לבא ע"י אדם. שיש לומר אדם הטילו בו כגון נסמית עינו נקטעה ידו נסדקה אזנו: רועי ישראל נאמנין. לומר מאליהן נארעו לו: רועי כהנים אין נאמנין. דגמרא מפרש מאי קרי רועי ישראל ומאי קרי רועי כהנים האי דנקט ראויין לבא בידי אדם לפי שיש מומין שאין ראויין לבא בידי אדם כגון בעל חמש רגלים או עינו אחת גדולה כשל עגל או קטנה כשל אווז דהוי מום שאין אדם נחשד עליו: דרשב"ג ור"מ מפרש בגמ': גמ' חד אמר. מתני' דקתני רועי ישראל נאמנין אפילו הן עומדים בבית הכהנים שהבכור שלהם: ללגימא לא חיישינן. לאיםשדיה שמא על ידי אדם בא לו בכוונה ורועה זה משקר ובא להתירו כדי שישחטו רבו כהן ויאכילנו ממנו עמו: והא דקתני רועי כהנים אין נאמנין. הכי קאמר רועים שהן כהנים אין נאמנין אם הבכור ביד ישראל דנחשד האי כהן רועה שהוא עצמו הטילו בו:

דמימר

תוספות

גדיא באודניה. כשרואה שמיעוט הראש בחוץ יכול להטיל מום באוזן ואין לו לחוש מרישא האוזן שמא יצא רוב הראש וחזר דמתוך שאזני הגדי גדולות דרך אזניו לצאת במיעוט הראש אימרא בשפוותיה אבל באזניה לא ויש לו לחוש שמא יצא רוב הראש וחזר: איכא דאמרי אימרא נמי באודניה [אימור] דרך צדעין נפק. כיון שרואה עכשיו מיעוט אוזן אין לומר שמא יצא ראשו ורובו וחזר והא איכא למימר כמו והאי כמו חיישי' שמא תוך לחומה לנו דפרק השואל בשבת (דף קמא.) ולחיישינן שמא איתרוהו וכתטוהו דפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לג) ורבא דהכא ס"ל כרב חסדא דפ' בהמה המקשה (חולין סט:) דלרב הונא דאמר התם יצא שליש ומכרו לעובד כוכבים ויצא שליש אחר קדוש ולא תלה המכירה כלל כיון דנפק לבסוף רובא דאיתגלי מילתא דלמפרע קדוש א"כ הכא נמי שיצא רוב אחרי כן איגלאי מילתא דהוה קדוש מעיקרא ונתחייב ממה שמטיל מום בבכור ואיכא לאוקמי הא דרב יהודה אליבא דרב הונא כשלא יצא כלל וסוגיא נמי דריש כילד מעריכין (תמורה כד:) דמוקי דרב יהודה בזמן הזה ולא חזי להקרבה ופריך אי בזמן הזה מאי למימרא ומשני מהו דתימא נגזור דילמא נפיק רוב ראשו וקא שדי מומא קמ"ל ההיא נמי דלא כרב הונא דלדידיה במיעוט ראשו נמי איכא איסורא ולא ה"ל למינקט רוב ראשו ועוד התם דקאמר ליה רב עמרם לרב ששת אמר על הבכור עם יציאת רובו יהא עולה עולה הוי או בכור הוי נמי דלא כרב הונא דמשמע דפשיטא דקודם יציאת רובו יכול להפקיע קדושת בכור אם לא נחלק בין מכירה להך:

מימר

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ו מהל' חובל ומזיק הלכה ג:
לה ב ג מיי' פ"ב מהל' בכורות הל' יג טוש"ע י"ד סי' שיג סעיף ג:
לו ד מיי' שם הל' יא טוש"ע שם סעיף ד:
לז ה מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' ז:
לח ו מיי' פ"ב מהל' איסורי מזבח הל' ג:
לט ז מיי' פ"ב מהל' בכורות הל' יז טוש"ע י"ד סי' שיד סעי' ג:
מ ח מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעי' ג:

שיטה מקובצת

א] טימא טהרותיו של חבירו ומת: ב] דרבנן הוא: ג] מעשה. עי' תוס' לעיל (דף כד ע"ב) ולקמן (דף נג ע"א): ד] וראהו קסדור אחד: ה] וצרם את אזנו: ו] והתירו ראה שהתירו הלך וצרם: ז] וקשרו זנבות טלאים: ח] בכור רודפו ובעטו ועשה כו' הרי זה ישחוט עליו: ט] א"ד אמר ר"פ לא תימא בשעת רדיפה אין שלא בשעת רדיפה לא אלא לאחר רדיפה נמי מ"ט צעריה הוא דקא מדכר: י] אמר רב פפא אכל: יא] תנינא חוטין החיצונות את ה' נמחק: יב] שנעקרו. ס"א הפנימות שנעקרו מ"ט: יג] אמר רבא רב פפא נמי: יד] נאמנין רועי כהנים: טו] שהרי טהרותיו מונחות: טז] תיבת היה נמחק: יז] נפל בו מאליו: יח] לדעת שהמטיל את המום נתכוין: יט] דמשמע שיטיל בו: כ] תומם עם העובד כוכבים ואומרים ראה זקן זה לא ישחט לעולם: כא] ואפילו הוא כהן: כב] עד שיקדשנו רחם: כג] ויכול להטיל בו מום: כד] ואזניו קטנות ואינן: כה] על מומין שבגלוי: כו] שקורין נייי"ב החיצונות: כז] חוטמו שנפגמו שניטל מהם: כח] תיבת אותן נמחק: כט] חבואות הם בפה: ל] עליו רשב"ג ור"מ: לא] נאמנין ה"ק דעים שהם ישראלים נאמנים עליו ואפילו הן: לב] לחוש מדיצא האוזן: לג] לא דיש לו: לד] באודניה אימר דרך צדעים: לה] מיעוט הראש לחוץ אין לו לחוש שמא יצא ראשו ורובו וחזר והאי אימר הוי כמו: לו] חיישינן שמא: לז] ממונות ואומר רבי דרבא דהכא: לח] כוכבים וחזר ויצא: לט] נמי כי יצא רוב: מ] ונתחייב במה שהטיל מום: מא] הא דרבא כרב הונא. לשון הרא"ש: מב] שדי ביה מומא: מג] הוי ס"א ההיא נמי: מד] דפשיט ליה דקודם כו': מה] להפקיע ממנו קדושת כו' מכירה דעכו"ם להנך:

מסורת הש"ס

א) [גיטין נג. וש"נ], ב) [משנה שבמשניות אי' ראה], ג) נאמר רדיפה לא אלא אפילו כו' צ"ק, ד) לעיל ג: לקמן מג: תמורה כד:, ה) [לקמן לז. לט.], ו) יומא עח. לעיל לז, ז) נ"א דהטיל מום לבכור ראשון והתירו על ידו צ"ק, ח) וכי פעי מיחזי אפ"ה הוי מום שבגלוי צ"ק, ט) בנעקרו צ"ק, י) בי ישראל והא צ"ק, כ) בו דמימר הד"א צ"ק, ל) גי' צ"ק ואין לו לחוש שמא יצא רוב הראש מרישא קודם שיצא האוזן וחזר דמתוך כו' כצ"ל, מ) והאי אימור צ"ק, נ) כרבה דפ' צ"ק, ס) [ע' בחולין דף סט ע"ב תוס' ד"ה רב הונא], ע) [שם כה.].

הגהות הב"ח

(א) גמ' דרבנן הוא לדידיה: (ב) שם פעם אחת היו כו' וצריכא: (ג) רש"י ד"ה אימרא וכו' ואזניו קצרות ואינן נראות: (ד) ד"ה חוטין וכו' חוטמו שנפגמו שניטלה מהם:

גליון הש"ס

מתני' הלך וצירם באזני בכורות אחרים ואסרו. ע' בלק"ש פ"ו דב"מ סי' ו:

רבינו גרשום

טימא טהרותיו לא קנסו בנו לעולם: זקן שלא היה בו מום: ושערו מדולדל לפי שהיה אסור בגיזה: פיגום רומח: זכר של רחלים היינו בכור: כל שהוא לדעת הבעלים אסור: ושלא לדעתם דלא ציוו בפירוש הבעלים לא לקסדור ולא לתינוקות משום הכי מותר אבל כשצרם באזני בכורות אחרים התינוקות נמי ולא מיחו בידם הבעלים היינו לדעתם משום הכי אסרו: וצריכא דקתני והתירו והתירו תרי זמני: דאי אשמעינן עובד כוכבים קסדור משום הכי התירו דלא קא אתי למסרך דלית ביה למיגזר משום מסרך מילתא דעובד כוכבים הוא ולא איכפת (ליה) [לן] באיסור משום הכי התירו: אבל קטן דאתי למיסרך דאי שרית השתא דילמא אתי למעבד כשהוא גדול אימא לא: ואי אשמעינן קטן מעשה דתינוקות משום הכי התירו דלא אתי לאיחלופי בגדול אבל עובד כוכבים קסדור דאתי לאיחלופי בגדול ישראל דמאן דחזא לעובד כוכבים גדול דהטיל מום וקסבר דישראל הוא ואתי לאיחלופי בגדול ישראל שמא יטיל מום אימא לא לישרו צריכא: לא שנו דהתירו אלא דאמרי ליה לקסדור אינו נשחט אלא א"כ היה בו מום אבל אמר כו': לאיתויי גרמא שמניח בצק או דבילה באזנו: לאתויי מסיח לפי תומו דאפי' דאמר אא"כ נעשה בו מום קרי מסיח לפי תומו: היה בכור איל רודפו לנגחו ובעטו הנרדף כדי להבריחו ממנו ועשה בו מום הרי זה ישחוט עליו דלא נתכוון לעשות בו מום: צעריה הוא מדכר מה שנגחו ומחמת כן בועטו ואינו מתכוין למום ולישרי קמ"ל דלא: מותר לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא כולו לאויר העולם כי היכי דלא ליתו ביה לידי תקלה אבל אחר שיצא כולו אסור דהא קידשתו כותלי הרחם: באודניה לפי שהגדי אזניו גדולות ומוציאן חוץ לרחם קודם שאר אבריו ויכול להטיל בהן מום וכן אימרא מוציא שפתיו קודם: אימור דרך צדעיו נפק והוציא צדעיו ואזניו קודם שאר אבריו: אי צרם שפתיו וכשהוא אכיל לא מיתחזא במומא וכשהוא פעי מיתחזי: החיצין השינים החיצונות שעומדות לפני הפה וכשנגממו שנחתכו והעיקרין קיימין: הפנימים שינים שנעקרו לגמרי הרי זה מום: מתני' רועים ישראל נאמנין לומר מעצמו נעשה מום זה ומום זה התירו חכם: רועים כהנים אין נאמנין דחשודין הן להטיל מומין: ר"י ור"א מפרשי מתניתי' רועי ישראל בי כהנים רועי בהמות כהנים נאמנין לומר מום זה מעצמו היה והתירו חכם: ללגימא לא חיישינן כלומר דלא אמרינן דמשום הכי משתרי עילויה דבעו למיכל מיניה בי רביה כהן: והה"נ כהן לכהן דאין נאמנין דחיישינן לגומלין דשמא זה מתכוין להתיר בכורו כדי שיחזור זה למחר ויעיד על בכורו של זה ויתירו: ואתא רבן [שמעון בן] גמליאל למימר נאמן הוא על של חברו דלא חייש לגומלין: וחד אמר רועי ישראל והן כהנים כלומר רועין של ישראל ואותן רועין הויין כהנים נאמנין:

דמימר

חשק שלמה על ר"ג

א) נ"ל זכר של רחלים זקן. היינו בכור שלא היה בו מום: ושערו מדולדל וכו'.

מימר אמר א"ל שביק צורבא מדרבנן ויהיב לדידי דידי. והא [ש] דאמר לעיל בפרק ג' (קף י"ח:) המלוה בעל המשכון ורוצה הוא לגרעון מקני ליה מקום בתלמוד ומפרשינן ר"נ לא פליג אלא משום [ד] דלמא [ס] [ליה] פסידא לא מקניה [ס] [ליה] מידעם התם שיורי בתמרי דהתם לו שמוכרו ונגיל ליתן לו:

איבא בינייהו דרבי יהושע בן קפוסאי. דת"ק סבר כוותיה דדווקא רועי בהמה דקה אין ישראל בין בהמה גסה אין נאמנים דכתיב (ויקרא כה) [ו]כי מקנה אחיך ישראל ולא מקנה אחיך ישראל בין בהמה דקה בין בהמה גסה ורבי יהושע בן קפוסאי סבר כוותיה דישראל בין בהמה דקה בין בהמה גסה נאמנין דכתיב (שם) [ז

לאחזוקינהו. מתקיף לה אמר ר"מ [ב] תקוד לדבר ממד תקוד לכל המוקדשין כולה היכא דמוחזק לן לעובר על דבר ג': לעדות בבור. להעיד שלא הטיל בו מום זה בכוונה: לעדות אשה. שמא מעלה במדינת הים: תני אלא לעדות שאשה כשרה [ג]. ובעדות בכור נמי מצא כאדם למימרא דלכתחלה כרבן שמעון [ד] ומפיק מהו: ייתר שרי בובראי. ייתר הממיר בכורות לשון גמלי: לא היו מוחזקין. בטלה שהות בכור ובא כהן בעליו ואמר בכור הוא זה ומומו עמו שלא הוטל מום [ה] זה בכוונה ואתי לאמויי לכהן מי קטע הוא לו עובר הוא: נאמן. להפסד שהמך ואמר בכור הוא האיך ואמר מומו עמו: אשת איש הייתי. ולא היינו מומחזק בה שהיא בחזקת איש מעולם: נאמנת. ומותרת להנשא: דאי בעיא לא אמרה. לעומר לו הוה מצידה להימנע מכי בעלה בלא גילוזין הוה שמקה ולא אמרה בחזקת איש הייתי להם בפניהם [ו] מחזקינן לה: אבל הבא בבכור דלא סניא דלא אמר. בכור הוא (ז) לעומת ליה מכם מום קטע הוא לו עובר לקדשים מחמימין מן הכהן נמצד לאכול מחוך דבר כרת הוא מאכ נמצד להטיל בו מום ללאו בעלמא הוא ולא יהא נאמן קמ"ל דנאמן: דאם כן. דהוה הטיל בו מום הוה שלי היה מום מוכח לפני לעם הארץ שהוא מום ומו לא הוה בעי למימי קמן ולמימר בכור הוא [ח] להא לין לאם לאכ יודע שהוא בכור ובקדשים מחוך מני ליכא למפוקיה להם מום ניכר שלא היה והיכא לאמן יודעין שהוא בכור ליכא למימר הכי לבעל כרחך אמי לקמן לאי הוה שמיע ליה בלא מומחה כיון לכולי עלמא ידעי שהוא בכור הוו מצדי ליה במקום עדים. לאמן מהאי לכל שעמא ליכא מיא והיכ"ע כין לאמן מהאי לכהנים מסודים על המומין לא נימא מה לי לשקר: הבא ודאי שדא ביה מומא. מתמיה: [ט]הא בלא גברי. [י]מתמא לאכ ליה לא היו מוחזקין בו שהוא בכור כו': בלום חילקנו עם הארץ. [יא]ומי (ב) מצינן למא למיצדי ליה מומא בכוונה בכהן חבר לכהן עם הארץ. [יב]ומי (ג) מצינן למא למיצדי ליה מומא בכוונה בכהן עם הארץ: בלום חילקנו ולא מצילת: בעלי תריסין. מגיסים תלמידי חכמים הנלחמים במלחמה של מורה: היאך אנשה. [ג] יכול להכחישו: אילמלי אני חי והוא מת. היינו יכול להכחיש ולומר לא למרמי: היאך יכול להכחיש את החי. ולמי כך למרמי ומחכי לי: עמוד ועמד. שמוק ושמק: מתני' הראיתי בבור זה. לחכם ואמר לי שמוס קטע הוא ומומחו ובלבד שיהו לו עדים שלא הטילו בו [יג]: גמ' נאמן הכהן לומר. לחכם בכור זה נתן [ך] [לי] ישראל במוס זה שכו: דעבידא לאיגלויי. לאמי חכם ואמר לא תנינא לך: לא. לעולם לאמת לך מילתא דעבידא לאיגלויי משקרי אינשי והכא היינו טעמא דמהימנן לא אמרי לכהן לכול קדשים מחמימים מחוך הלכך מי לאו דשרי ליה מכם לא הוה אמר שרי (ג) ליה ושמיט ליה שלא הטרח מומחה [יד]: אבל הבא. דקא ממוי ליה לחכם ואמר במוס [זה] נתן לי ישראל כדי שלא יטרח להביא עדים שמאליו נפל בו כיון דמצידי כהני להטיל מום ולמימר ישראל נתנו לי במומו: קח לי ממי שהוא נאמן. שאינו נוקח פירות מעם הארץ מי ממי שלוקח מעם הארץ ומעבר דמלי קודש שיכלכס: אין שליח זה נאמן. לומר שמנאמן לקחתיו: דאית

מעידין אי לא לא [כהן] חבר לא חשיד ושלא מדעתו היה מצינא לאסתורי עליה אי לא א"ל ר' יהושע הין: בעלי תריסין חכמים: עומד השואל ר' צדוק: א"ל ר' יהושע לא דלא רצה להחזרות הלכה לפני ר"ג: עומד שתוק: והיינו דאמר בברכות (אחא) בבכורות צערה: דעבידא לאיגלויי דמצי למישייליה לחכם אם התירו לו אם לא: התם הוא דכיון דשתה הוא ואמר הראיתיו לחכם הוא ובעל מום הוא דמהימן דכיון דקאכיל ליה מיד ידע דקדושים בחוץ לא מצי אכיל ובוראי הראהו: אבל הבא בכהן שאמר בכור זה נתן לי ישראל במומו כיון דאי הוא ולא שתיה לא מהימן ולא שריען למישתיה דחשידי דילמא איתו שרא ביה מומא וליתא לדרב יהודה דעבידא לאיגלויי דמצי למישייליה אי ובן ליה: שאני התם דמצי לאישתמוטי שליח דמצי ואמר לאו מהאי ובניה אלא מאחריינא אפילו מעם הארץ דמצי אמר אפילו עם הארץ נאמן הוא עלי ליקח ממנו הלכך אינו נאמן השליח:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מגו וכו' כמר הוא כי היכי דליתא ליה מכם: (ב) ד"ה מי חשיבדא מגו: (ג) ד"ה לא נעשים וכו' שלא לי ומשמע:

גליון חש"ם

גמ' עד מפי עד כשר. עי' קהלת דף ל ע"ב כ"ש ד"ה בעבות מגו: ומגו' שם:

רבינו גרשום

אימור דאמר ר' מאיר החשוד על הדבר לחששא בעלמא בשמא חשיד לאחזוקינהו נמי דרדבי חשידי לא אמרינן הלכך לא חשידי לכל התורה וכשידית למירן: לעדות שהאשה כשרה לה ואשה כשרה לעדות בכור מדאמרי אפילו בנו אפי' בחו: מהו דתימא הנהם הוא גבי אשה האמרינן הפה שאסר הוא שהתיר דאי בעיא לא אמרה מידי ולא מחזקינן לה באשת איש דלילכא דיודע: אבל הבא גבי בכור לא סגי דלא אמרה דלא מסהיד דכיון דידע דבכור הוא דקדשים בחוץ נמי לא אכיל אלא א"כ יעיד עליו שהוא מום לא נימא הפה שאסר הוא שהתיר קמ"ל דאמרינן דכיון דיכול למישדי ביה מומא דמיגבר דאי (ר)מום קבוע ולא שרא אמרינן הפה שאסר הוא הפה שהתיר: מה לי לשקר במקום עדים לא אמרינן דאגן סהדי דאורחא דנהר לעולם איכא מיא והכא נמי כיון דידעינן דכהני חשידי אמומי לא נימא הפה שאסר הוא שהתיר: הבא גבי דאי כהן דבא דאמר בכור הוא ומומו עמו מי ידעינן ודאי דאיהו שרא ביה מומא חששא בעלמא הוא ובמקום חששא אמרינן הפה שאסר הוא שהתיר: נצרין הוצין: נצרין של ערבה קלופה שהן דקין וחדין: חלקנו בין חבר לע"ה דאע"ג דע"ה חשיד למיגרם מום לבכור כראמר בעליו עמנו

שיטה מקובצת

[א] לעדות אשה בלבד: [ב] הוא הפה שהתיר קמ"ל: [ג] הוי ומיתת חמרא ואמר: [ד] מיא הבא ודאי: [ה] נסריה ס"א בטלי נצרים של ערבה קלופה בהדי: [ו] ליה כלום חילקנו: [ז] עד שיכנסו בעלי: [ח] האיך יכול החי להכחיש: [ט] ר"ג יושב ודורש: [י] לך הוצפית: [יא] אמר רבא תיבת אשי נמחק: [יב] ר"ש וכי אמר חשוד: [יג] כשרה לה בלבד ובעדות: [יד] מום מחזקינן: [טו] בפנויה היה שחיט ליה דהא: [טז] גברי דסחמא הוא אמר: [יז] הארץ דמי חשדינא אנא למישדי מומא בכוונה בכהן ע"ה: [יח] בר השחוטו הס"ד: [יט] מומחה ודאי שרא חכם וכי שרא חכם ע"פ עדים שרא הס"ד: [כ] במום זה נתנו לי ישראל: [כא] תיבת אלא נמחק: [כב] רבא ועוד דרבא: [כג] לאו כן הלכה: [כד] הני ברישיה נמחק: [כה] ואנבי שיטפא דהתם: [כו] וא"א לפרש כן:

מד א מיי' פי"ג מהלכ' גזילה הלכה טו מוש"ע סי' ש סעיף ג:

מה ב מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה טו סמג עשין יו טוש"ע י"ד סי' שיב סעיף ה:

מו ג מיי' פי"ב מהלכות גזילה הלכה ג מוש"ע סי' קנ סעיף ו:

מז ד מיי' פי"ב מהלכות בכורות הלכה ג סמג עשין סט (טור מ"א סי' שמ) [לא מצאתי במוש"ע וע"ש]:

מח ה מיי' פ"ג מהלכות בכורות הלכה י סמג עשין י"ב סי' רמ טוש"ע יו"ד סי' שיז סעיף ה:

מט ו מיי' שם הלכה יא מוש"ע שם סעיף ד:

נ ז מיי' שם הלכה יג מוש"ע שם סעיף ה:

נא ח מיי' פי"ב מהלכות מעשרות הלכה ו:

והלכתא אפילו בלישנא קמא. ותע"ג להכא פסקינן דמלתא דעבידתא לאגלויי לא מסתבר מ"מ לא הימנינ[ן] (ע"ש) אלא מסוס דייקא ומנסבא[ן] מ"ל דלמא כיון דלמחר לה לא דייקא ולמ"ל הכא מינו נאמן אפי' ממלתא דעבידתא לאגלויי ים לחלק בין הכי להכי לעד ל"ג גבי מסה הקילו מסוס עיגונא ועוד [ב] דדייקא: **חזייה** בשקריה. פי' לחזו והכי ס דבמקריא הוא לשון הכרה כמו מקן דעבעל עופות כוכבים למכבה ליה עולמיה ולא מצסקר ליה בפ' עושין פסין (מיימון יט.) וכמו מלך קמייהו ולא במקריא בפרק בתרא דיבמות (דף קכ.) ובקונטרס לא פירש כן:

משום בעודו דהכם. כלומר נקמן ג' מתירין אם הכבור ממקום שאין מומחה ובמקום שיש מומחה לא[ס]: [ס] **פסק** אבל הא פשיטא דלעלם התירה מינו נאמנו אפילו יש ס מום מופהק אלא ע"פ ג' או מומחה: **על** בעודו דהכם [א] עבר איסורא עבד. ות"ת מהאי טעמא ליתמרו בלא עדות כל בכורות שהכהנים מעלין לפניהם שיש בהם מום מופהק וי"ל דשאני כהן שיכל לאוכלו בלא התרת [ב] מכם פן יתגלה הדבר מתוך כך שהטיל ס מום אבל הא' יטרחל אין לומר שאנסוהו לפני מכם פן יודע שרוצה לאוכלו ונאוכלו לכהן שהרי גם עתה כשהיל כך לא יתבכר שלא יאכלנו הוא עצמו: **התרת** בבור בחוצה [ג] ארץ על פי שלשה בני הכנסת. מתמיהנין לא שמעינן ליה למיכל לאוקמה מתן הזה אבל מתן שיש המקדש קיים [ס] ה"ל למיגזר מוקה לארץ אטו מארץ יטרחל בלא [ס] להקל להחיר על פי שלשה מי הכנסת ועוד מסוס למיכל למתן למחר מתמורה פרק אלו קדשים (דף פח.) דבכורות מוקה לארץ אם כאו ממימים יקרבו: **תניא** הרי זה ישחט בו. הא בלא מתני הכא לפפוקי מדרבי יוסי מע"ג דניסוקו עמו כדאמר מתמך מסוס דא"כ הוה ליה לרב יהודה למימר הלכה כרבי יוסי אבל ר' חייא דאמרת בכור יוסי דייקינן נקט הני דברים מענין אחד התרת בכור והמרת נדרים: **במקום** שיש מומחה [א]. נלמ דוקא מומחה [ס] שהמחוהו ב"ד דהם על רב אחי לעיל אמרי' דאמיה לקמיה ההוא מרוע מסוס כבודו דאכם וכל [ס] מופלג מאכמה ומומחה לאוי להמיר בכור ונדל בימיי כדאמרת מדרב אחי לעיל ופ"ק דנדרים (דף ס:) גבי רבינא דהוה ליה נדלה לדמיהו ואתא לקמיה דרב אחי וכו' ואקשי' ומאי ס"ד לקמיה בית דין הוא מנא ליה מתני' דלא כר' יוסי דאמר מומחה אחד נאמן לומר מכור זה נתן לי ישרחל במומו: **אנא** בגידול קבעתה. מי שמיה לגידול [ב] והוא שנאמה לרב יהודה וכי אמרי' [ס] לגידול נתן לי ישרחל לומר כו' ל"ש בגידול קבעתה לאכם מ' גדול שמיה: **בקמן.** שהיה קמן הטלה כשנתנו לו: **מהו** דתימא [א] קים ליה בגויה. דמסוס דהגדיל הטלה מינו מכירו ואמת אמר הוא והאי הרי בכור ומומו עמו א"ל רבינא לרב אשי ודלמא ישראל הוא [ב] ואמר רב יהודה [ג] אין רואין בבור ישראל אלא א"כ כהן עמו א"ל הכי השתא התם נהי דקדשים בחוץ לא אביל [ד] אממוניה דכהן חשיד הבא מבדי ידע דהאי מום מובהק הוא מ"ט [ס] אתיוה קמיה רבנן משום בבודו דאכם על כבודו דאכם לא [ס] עביד איסורא עבד: **מתני'** [ה] הכל נאמנין על מומי מעשר: **גמ'** מ"ט דאי בעי שדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא מפיק ליה בריש עשרה [א] לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא אלא דאי בעי [ב] שדי ביה מומא בכולי עדריה [ס]: **מתני'** [ו] בבור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת רבי יוסי אומר אפילו יש שם כ"ג אינו משחט אלא על פי מומחה: **גמ'** רבי שמלאי [ס] ור' יהודה נשיאה תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי ואמרי לה רבי שמלאי וריב"ל תרוייהו משום ר' יהודה נשיאה אמרי [ז] התרת בבור בחוצה לארץ על פי שלשה בני הכנסת אמר רבא ובמומין מובהקין מאי קמ"ל תנינא בבור שנסמית עינו ושנקטעה ידו [ס] ושנשתברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא בח"ל אפי' מומין שאין מובהקין והאי דקתני מובהקין להודיעך כחו דר' יוסי קמ"ל [ס] א"ר יהודה א"ר ירמיה בר אבא ספק משמיה דרב ספק משמי' דשמואל ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה מאי קמ"ל תנינא הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא (ס) במקום מומחה קמ"ל [ה] במקום שאין מומחה אין במקום שיש מומחה לא [ס] אמר רב חייא [ס] בר עמרם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה [ס] ג' מתירין את הנדר במקום חכם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה לאפוקי

דאית ליה לאשתמוטי. [ב] ולמימר מי לימיל לא מהימן מחת הוה מהימנא ליה מהימן הלכך לא מילוני: **מאיש** פלוני. להזכיר ו מחלת אם הנמחן הרי זה נאמן הפלח דמיים אמת יחמינו ממלתא דעבידתא לאגלויי לא מסתבר מ"מ לא הימנינ[ן] (ע"ש) מסוס דייקא ומנסבא[ן] מ"ל דלמא כיון דלמחר לה לא דייקא ולמ"ל הכא מינו נאמן אפי' ממלתא דעבידתא לאגלויי ים לחלק בין הכי להכי לעד ל"ג גבי מסה הקילו מסוס עיגונא ועוד [ב] דדייקא: **חזייה** בשקריה. פי' לחזו והכי ס דבמקריא הוא לשון הכרה כמו מקן דעבעל עופות כוכבים למכבה ליה עולמיה ולא מצסקר ליה בפ' עושין פסין (מיימון יט.) וכמו מלך קמייהו ולא במקריא בפרק בתרא דיבמות (דף קכ.) ובקונטרס לא פירש כן:

משום בעודו דהכם. כלומר נקמן ג' מתירין את הכבור ממקום שאין מומחה ובמקום שיש מומחה לא[ס]: [ס] **פסק** אבל הא פשיטא דלעלם התירה מינו נאמנו אפילו יש ס מום מופהק אלא ע"פ ג' או מומחה: **על** בעודו דהכם [א] עבר איסורא עבד. ות"ת מהאי טעמא ליתמרו בלא עדות כל בכורות שהכהנים מעלין לפניהם שיש בהם מום מופהק וי"ל דשאני כהן שיכל לאוכלו בלא התרת [ב] מכם פן יתגלה הדבר מתוך כך שהטיל ס מום אבל הא' יטרחל אין לומר שאנסוהו לפני מכם פן יודע שרוצה לאוכלו ונאוכלו לכהן שהרי גם עתה כשהיל כך לא יתבכר שלא יאכלנו הוא עצמו: **התרת** בבור בחוצה [ג] ארץ על פי שלשה בני הכנסת. מתמיהנין לא שמעינן ליה למיכל לאוקמה מתן הזה אבל מתן שיש המקדש קיים [ס] ה"ל למיגזר מוקה לארץ אטו מארץ יטרחל בלא [ס] להקל להחיר על פי שלשה מי הכנסת ועוד מסוס למיכל למתן למחר מתמורה פרק אלו קדשים (דף פח.) דבכורות מוקה לארץ אם כאו ממימים יקרבו: **תניא** הרי זה ישחט בו. הא בלא מתני הכא לפפוקי מדרבי יוסי דייקינן נקט הני דברים מענין אחד התרת בכור והמרת נדרים: **במקום** שיש מומחה [א]. נלמ דוקא מומחה [ס] שהמחוהו ב"ד דהם על רב אחי לעיל אמרי' דאמיה לקמיה ההוא מרוע מסוס כבודו דאכם וכל [ס] מופלג מאכמה ומומחה לאוי להמיר בכור ונדל בימיי כדאמרת מדרב אחי לעיל ופ"ק דנדרים (דף ס:) גבי רבינא דהוה ליה נדלה לדמיהו ואתא לקמיה דרב אחי וכו' ואקשי' ומאי ס"ד לקמיה בית דין הוא מנא ליה מתני' דלא כר' יוסי דאמר מומחה אחד נאמן לומר מכור זה נתן לי ישרחל במומו: **אנא** בגידול קבעתה. מי שמיה לגידול [ב] והוא שנאמה לרב יהודה וכי אמרי' [ס] לגידול נתן לי ישרחל לומר כו' ל"ש בגידול קבעתה לאכם מ' גדול שמיה: **בקמן.** שהיה קמן הטלה כשנתנו לו: **מהו** דתימא [א] קים ליה בגויה. דמסוס דהגדיל הטלה מינו מכירו ואמת אמר הוא והאי הרי בכור ומומו עמו א"ל רבינא לרב אשי ודלמא ישראל הוא [ב] ואמר רב יהודה [ג] אין רואין בבור ישראל אלא א"כ כהן עמו א"ל הכי השתא התם נהי דקדשים בחוץ לא אביל [ד] אממוניה דכהן חשיד הבא מבדי ידע דהאי מום מובהק הוא מ"ט [ס] אתיוה קמיה רבנן משום בבודו דאכם על כבודו דאכם לא [ס] עביד איסורא עבד: **מתני'** [ה] הכל נאמנין על מומי מעשר: **גמ'** מ"ט דאי בעי שדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא מפיק ליה בריש עשרה [א] לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא אלא דאי בעי [ב] שדי ביה מומא בכולי עדריה [ס]: **מתני'** [ו] בבור שנסמית עינו ושנקטעה ידו ושנשברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת רבי יוסי אומר אפילו יש שם כ"ג אינו משחט אלא על פי מומחה: **גמ'** רבי שמלאי [ס] ור' יהודה נשיאה תרוייהו משמיה דרבי יהושע בן לוי אמרי ואמרי לה רבי שמלאי וריב"ל תרוייהו משום ר' יהודה נשיאה אמרי [ז] התרת בבור בחוצה לארץ על פי שלשה בני הכנסת אמר רבא ובמומין מובהקין מאי קמ"ל תנינא בבור שנסמית עינו ושנקטעה ידו [ס] ושנשתברה רגלו הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא בח"ל אפי' מומין שאין מובהקין והאי דקתני מובהקין להודיעך כחו דר' יוסי קמ"ל [ס] א"ר יהודה א"ר ירמיה בר אבא ספק משמיה דרב ספק משמי' דשמואל ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה מאי קמ"ל תנינא הרי זה ישחט על פי ג' בני הכנסת אי ממתניתין הוה אמינא (ס) במקום מומחה קמ"ל [ה] במקום שאין מומחה אין במקום שיש מומחה לא [ס] אמר רב חייא [ס] בר עמרם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה [ס] ג' מתירין את הנדר במקום חכם ג' מתירין את הבכור במקום שאין מומחה לאפוקי

שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם. פעמין זה [ס] דפ"ק דנדרים (ס:) [דלמתי] גם שרי ליה למימס למחרי נדרה מחמת דרמיה ומיהו הניח אפי' יש שם מומחה אחר מין לאותו מומחה להמיר במקום רע כמו רמינא במקום רע אחר:

מפירין

שיטה מקובצת

ס] לאשתמוטי דאמר עלי רידי הימני הוה מהימן שיטא. ג] הא דידי הוא אנא: ג] והכי אמרי ליה: ד] ליה ביה קמ"ל: ס] דפרם מפומבדיתא ורש"י גרים בבירה: ו] חד חש בעיניה: ז] מ"ט אחייה קמיה: ח] עדדיה מעיקרא: ט] שמלאי. גליון ב"ל דתרי (דבר) ר' שמלאי היו דבמס' ע"ז [דף לו ע"א] אמרינן מסתמיך ואזיל רבי יהודה נשיאה אכאפיה דרבי שמלאי שמעיה והכא [משמע] דחברים הוו: י] ידו ושנשברה: יא] אמינא אפי' במקום: יב] חייא בר אבין אמר רב עמרם: יג] לאשתמוטי דכי ברקי ומשכחינן דממי שאינו נאמן לקחם את ליה לאשתמוטי ולמימר: יד] לגידול שם חכם הוה: טו] אמרי ליה לגידול: טז] חד חש בעיניה חלש: יז] לבוכרא לקמיה: יח] עינו דפרם בכה: יט] קבוע הוא ישחטנו ראכלנו הוא: כ] בשלמא הוא חשוד: כא] בחמיה כלומר זה דאי: כב] תיבות במס' תמורה נמחק: כג] ועוד משום דרייקא: כד] תיבת פסק נמחק: כה] קיים סד"א ליגור תיבות ה"ל למיגזר נמחק: כו] שלא יבא להקל: כז] מומחה שסמכוהו ברבי דהא על רב אשי אמרינן לעיל דאחיא: כח] וכל מומחה המופלג בחכמה: כט] ואם היה ת' אא"כ נמחק: ל] הנסמך ברבי בראמר: לא] ת' פסק נמחק: לב] ממונות ביחידי הס"ד: לג] זה ההיא דפ"ק:

תורת אור השלם

א) לֹא יָבֹאוּ בֵּין מוֹב לָרָע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יֵגָאֵל: (ויקרא כז, יס)

חשק שלמה על ר"ג

ס) נראה דל"ל לא קיים ליה מי שם מום המוס עלמו עסיס ע' בשמעתן ו.

א"כ כהן עמו נהי דבכבור חם קא מחמיר ישראל דקדשים בחוץ לא אכיל אבל אממוניה דכהן אבעל מום דליח ליה קרושה חשיד למיכליה להכי אין רואין אא"כ כהן עמו אבל הכא בהאי שרוע מכדי מידע ידע ישראל דמום מובהק הוא וכיון דלא עבר על בכבודו של חכם בוראי איסורא לא עביד דניחוש להכי: **מאי** קמ"ל הניצא בכוד שנסמית דכי ומתני' בחוצה לארץ ובזמן הזה עסקינן מדקתני זקן ושערו מרוללל דאי ס"ד בזמן ביממ"ק קיים ליקרביה: שלשה בני בנסת דלא בעינן מומחין גמרינן, ובמומין מובהקין הניכרים כגון נסמת עינו נקטעה: להודיעך כחו דר' יוסי דאפי' במובהקין קאמר דאינו נשוח אלא ע"פ מומחה:

לאפוקי

לאפוקי מדרבי יוסי. דתניא: במקום שאין חכם. הא יש חכם הוא לעבוד ממירין: בגון מאן. הוי למימר חכם: מכלל דהני תרי כל דהו. בחמשה כלומר לפי שעתו הלכך ועכשיו לא שכיחי כולי האי: דמספרי להו. מעשי הלכות גדולים וקנוי וקטני ולמד מה הצמיח: מהו דתימא. הא קיימא לן במסכת גיטין (דף סו.) רבי יוסי מימוקו עמו ומיהוי הלכתא כוותיה: מימוקו. טעמו שהיה מפיג טעם לפניו כל שעה: תפשוט מהא. דלמר רב מנגעל מצמיא דרב מן הלכה כר' יוסי תפשוט להך קמייתא דלמר רב יהודה לעיל ספק מצמיא דרב ספק מצמיא דמנגעל ג' ממירין את הכבוד תפשוט מצמיא דמנגעל מימר לפי מצמיא דרב תרמי למה ליה למימר לרב תרמי דימני דמנגעל ממירין את הכבוד ומן הלכה כר' יוסי: מתני' השותט את הבכור. ומכר מבכרו: ונודע שלא הראהו. למוכס: מה שאכלו. הלוקחים מכלו: ויחזיר להם הדמים. משום קנס למיטר: ספק הוי: הבשר יקבר. דכתיב מס מטר בהמתה: מברהו. הלוקחים לעומדי כוכבים הוא ולא גרס להו מיטרא: ישלמו לו דמי כסר טריפה מול וטוב יחזיר להם המותר: גמ' קצה. מותמת כמו ותקוץ גם (ויקרא כ): יחזיר להם כל הדמים. לכל מה שאכלו אינו יודע להם משעה שנודע להם: יגבה. והוא יטול: קנס היא נמימה: ולימא ליה. יגרעל להן אמכר מה שמקדתך הלח מס היה הכסר מיד היה מעון קטוה שהרי מס שמעתו: בגון דובין ליה. כהן השומע מקוס המוס ליגרעל: דאמר ליה. כהן לם היה מידי הוה ממזיגא ליה כמו שהוא שמוט: כרי יהודה. לממירין נפרק עד כמה (לעיל כח.) השומע את הכתוב ומחר כן הרמה את מומו רבי יהודה מתיר: עבדים. לממי יטול קנס ליגמ: ליה מוכר לעוקה מי לגו דמלכתהו הוה מתקנגא להו: יין נסך. לממי יטול קנס [ומנני] כגון הלח זבין ליה יין נסך גופיה הלח עירבו עם יין כשר ומכרן: ליגמע ליה מי הדלמיה ניהלי הוה מזמינא ליה לעשרי כוכבים מוך מדמי יין נסך שבו:

הדרן עלך כל פסולי המוקדשין

על אלו מומין. החסחום. תנוך נסדקה אעפ"י שלא חסרה ניקבה מלא כרשינה או שיבשה איזהו יבשה כל שתנקב ואינה מוציאה טיפת דם ר' יוסי בן המשולם אומר יבשה שתהא נפרכת: גמ' אמאי פסח ועור כתיב כתיב נמי כי יהיה בו מום ואימא כי יהיה בו מום כלל פסח או עור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט פסח ועור אין מידי אחריני לא כל מום רע חוץ וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין ואימא מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובוטל ממלאכתו ואינו חוזר אף כל מומין שבגלוי ובוטל ממלאכתו ואינו חוזר אלמה תנן נפגמה אזנו מן החסחום ולא מן העור כל מום רע ריבוא הוא אי הכי מומין שבסתר נמי אלמה תנן חוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו והפנימיות שנעקרו שנפגמו הפה: שנגממו. שמחתו נסכין נרוחטו ולא חיסרו אלא כעין קדח: הפנימיות. מונחלי"ם: מום

מפירין את הנדר. ליגמע דקרא נקט אבל גמי מכס שיך לשון החנם וכן נהמוכר את הספינה (ב"ב קף עד.) גמ' רבי. יהודה אומר את קול דקמאר ועכשיו שנשנעתי מי מפר לי: אחד מהם חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמספרי להו ומבררי. כ"כ גרוס הספרים וים ספרים דגרסי כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא ר' יהודה אומר רב נחמן כגון אנא ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מבלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמספרי ליה ומברר: רבי יוסי אומר אפילו יש שם כ"ג כו': אמר רב חנגאל אמר רב אין הלכה כרבי יוסי פשיטא יחיד ורבים הלכה כרבים מהו דתימא נמוקו עמו קמ"ל תפשוט מהא דתך קמייתא משמיה דשמואל איתמר דאי משמיה דרב תרתי למה לי חדא מכלל דחבירתה איתמר: מתני' השותט את הבכור ונודע שלא הראהו מה שאכלו אכלו ויחזיר להם הדמים ומה שלא אכלו הבשר יקבר ויחזיר את הדמים ובן השותט את הפרה ומברה ונודע שהיא טרפה מה שאכלו אכלו ומה שלא אכלו הם יחזרו לו את הבשר והוא יחזיר להם את הדמים מכרוהו לעובד כוכבים או הטילוהו לכלבים ישלמו דמי טרפה: גמ' ת"ר המוכר בשר לחבירו ונמצא בשר בכור פירות ונמצא טבלים יין ונמצא יין נסך מה שאכלו אכלו ויחזיר להם את הדמים ר' שמעון בן אלעזר אומר דברים שהנפש קצה בהן יחזיר להן את הדמים ושאין הנפש קצה בהם ינבה להם את הדמים ואלו הן דברים שהנפש קצה בהן בבילות ושריפות שקצים ורמשים ואלו הן דברים שאין הנפש קצה בהן בכורות טבלים ויין נסך בכור (ו) ולימא ליה מאי אפסדתך לא צריכא כגון חבין ליה ממקום מומא דא"ל אי לאו דאכלת הוה מחזינא ליה ושרי ניהליה כרבי יהודה טבלים הוה מתקינא להו ואכלנא להו יין נסך על ידי תערובת וכרשב"ג דתנן יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רבן שמעון בן גמליאל אומר ימכר כולו לעובדי כוכבים חוץ מדמי יי"נ שבו:

הדרן עלך כל פסולי המוקדשין

על אלו מומין החסחום אבל לא (ג) העור נסדקה אעפ"י שלא חסרה ניקבה מלא כרשינה או שיבשה איזהו יבשה כל שתנקב ואינה מוציאה טיפת דם ר' יוסי בן המשולם אומר יבשה שתהא נפרכת: גמ' אמאי פסח ועור כתיב כתיב נמי כי יהיה בו מום ואימא כי יהיה בו מום כלל פסח או עור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט פסח ועור אין מידי אחריני לא כל מום רע חוץ וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ואינן חוזרין אף כל מומין שבגלוי ואינן חוזרין ואימא מה הפרט מפורש מומין שבגלוי ובוטל ממלאכתו ואינו חוזר אף כל מומין שבגלוי ובוטל ממלאכתו ואינו חוזר אלמה תנן נפגמה אזנו מן החסחום ולא מן העור כל מום רע ריבוא הוא אי הכי מומין שבסתר נמי אלמה תנן חוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו והפנימיות שנעקרו נעקרו

רבינו גרשום

לאפוקי מדרבי יהודה דלא בעינן אחד מהם חכם: דמספרי להו וסברי דלא להוו עמי הארץ גמורין: תיפשוט מהא דמדהא איתמר משמיה דרב ש"מ דהך קמייתא דאמרינן ספק משמיה דרב ספק משמי דשמואל דהאי שמואל היא דאי ההיא נמי משמיה דרב והכא נמי אמר רב [אין] הלכה כר' יוסי אלא דאפי' ג' בני כנסת מתירין היינו קמייתא תרי זימני למה לי למימר. לא, ודאי לא איתמר, אלא חזא משמיה דרב ואידך מכללא מדוקיא וההיא איתמר ואליבא דרב: מתני' יחזיר להם את הדמים דקנסתהו רבנן: הן יחזירו לו את הבשר שמתוך בהמתן שרשאי למוכרם לגוים: מכרוהו הלוקחין הבשר לגויים ביוקר או אם הטילוהו לכלבים ועדיין לא נתנו הדמים: ישלמו לו דמי טרפה שהיא בזול ולא ישלמו לו כל הדמים שנטלו ממנו לפי שהוא מכר טריפה מדעתו: ינבה להם מן חדמים כנגד מה שאכלו והשאר יחזיר: בכור אמאי יגבה לו מן הדמים לימא ליה הלוקח מאי אפסדתך דאכלתיה הוא אי אהדרתיה ניהלך לא הוי תקנה אלא יקבר: כגון דובין ההוא אבר דהוה ביה מומא ואכליה ומשום הכי יגבה ליה מן הדמים: דאמר ליה אי לאו דאכלתיה הוה מחזינא ליה להכם ושרי לי ניהליה כר' יהודה דמתיר לראות מום לאחר שחיטה כדאמרינן בפרקין דלעיל (כח,א): טבלים מצי א"ל אי לאו דאכלת מתקנינא להו הלכך יגבה: ויין נסך שאינו נסך גרידא אלא ע"י תערובת נתנסך חבבי ניהליה ואי הוה מהדר ליה הוה מותר בהנאתו כדרשב"ג דתנן וכו' הלכך יגבה:

סליק פירקא.

הדרן עלך

כל פסולי המוקדשין: על אלו מומין. החסחום שלתערים שנדרום: אלא כרשינא כמלא הכנסת גרגרת של כרשינין: גמר' אמאי נשחטו על אלו מומין: פסח ועור בלבד כתיבי: כתיב נמי כי יהיה בו מום סתם ריבה: את אלו: ובטל ממלאכתו פסח ועור שאינו ראוי למלאכה: אלמה תנן נפגם אזנו דמשום הכי אינו בטל וקא הוי מום: כל מום רע ריבוי הוא ומרבה הני: חטים חיצונים החיצוצים הוי מום כי נגממו משום דלא הוי בסתר דמיתחזי בדאכיל: בעינא

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מכור יבבה ולימא ליה: (ו) במשנה אבל לא מן הטוב:

שיטה מקובצת

ה] רבינא דמספרי להו וסברי: ו] דתימא ר' יוסי נמוקו: ז] להם את הדמים: ח] ויחזיר להם את: ט] ישלמו לו דמי: י] בכור יגבה ולימא: יא] לאו דאכלתיה הוה כר' ושרי לי ניהליה: יב] לא מן העור: יג] שבגלוי ובכל מלאכתו כר' שבגלוי ובטל: יד] החסחום אבל לא מן: טו] שנפגמו או שנגממו: טז] להחצותיו דהא כליתנהו דמי: יז] דאיסור ספי להו הס"ד: יח] קצת בכור יגבה לו מן הדמים ומ"מ הוא יטול קצת בתמיה: יט] אנא ומשמע מתוך: כ] אימא דלמא לעולם כל דהו לא: כא] הנדר וכיון דלא: כב] שיעור ניתן לאינך: כג] אבא נמי מוהה: כד] כנפים והסחוטין: כה] שנעקרו דהיינו יונבש: כו] החם גבי עבד ויצאו: כז] בס' מומין אלו: כח] ובאדם נמי לא: כט] לקמן ואין לחלק בין: ל] לחידות כגון שמשתחוה:

תורת אור תשלם

א) וְכִי יִהְיֶה בּוֹ מוּם פִּסֵּחַ אוֹ עִוֵּר כָּל מוּם רָע לֹא תִזְבָּחֶנּוּ לַיי אֱלֹהֶיךָ: [דברים טו, כא]

א ד' מיי' פ"ו מהלכות מעילה מקדש הלכה ג טור י"ד סי' שט:

ג ב מיי' פ"ו מהלכות מעילה מקדש הלכה ג טור י"ד סי' שט:

נז א מיי' פ"ג מהלכות מעשרות הלכה ט ופ"ו מהלכות מעילה הלכה יב סמג עשין רמ ומוס"ע י"ד סי' שיז ס"ק ג ומיי' פ"ג מהלכות מ"ע ה"ג סמ"ג עשין רמ ומוס"ע י"ד סי' שיז סעיף ג:

נח ג מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה יב טור ושו"ע י"ד סי' קלו סעיף ג:

נט ד מיי' פ"ו מהלכות מעילה מקדש הלכה ג טור י"ד סי' שט:

נעקרו אין נפגמו ונגממו לא. הוי מני למתני מהיות לנקמן ליגדע הוא. השתא מיפרק לא פרקינן עלייהו. משחטו משחטינהו. שחטינהו אומר. נכור תמון: בשהוא אומר. פסוק אחר מדיוקא דריש למכתו לעיל דמומיות הוי מום שבעלי מום רע לא מיקרי. אי הכי. לכל מום נמי נפדין פסח ועור מהי מהני ליה מקטרת ופדא נמלך: אם כן. לעגל מום עובר דמשמע מומין קטנים ולא עוברין בידי שמים. שנולד עמו: שתחנור. שמעכב בה לפורן מס טוקטן כמדיקת מכין: אלא דתנא קמא ור' יוסי. לכדשינה מינה גדולה מעלמה מלא מעט: הפוך. קיפס ארמצו מד שקורין ברוק"ס: פירא. קון: מקדה. ערייפ"ל: מכתב. עט ברזל. אף כ"ל של מתכת. ופפ"ק דקדושין מפרש פלוגתייהו דרבי דריש כללי ופרטי ור' יוסי דריש ריבוי ומיעוטי: בריבי. מלא גדול: במילת. פליט [1]:

השתא מיפרק לא פרקינן עלייהו כו'. ופ"ה להאי טעמא קמת דנפיק מום עובר מק"ו פסח ועור מאי מהני ליה ור"ל דקסבר המעמיד דאי לא כתיב פסח ועור [2] קמרמינן מכל מום רע מום עובר והוה ממעט דמחמת לשפוך מק"ו ולא [3] מממעטינן נמי ממום רע מומין שנפגמו: **לרבות** כל דבר שנלקח ביד. נפרק קמא דקדושין (דף מ:) מפרש מסום דדרים ריבוי ומיעוטי ולקמת ריבה מרנא מיעט ומת מחזו מזר וריבה מאי רבי רבי כל מילי מאי מיעט מיעט פס ומיבה דמולקמת מרבינן כל דבר הנלקח ביד ופס פס לא מקרי נלקח ביד למה לי ריבה ומיעט וריבה מלשון ולקמת למוד לא ממרבי מלא דבר הנלקח ביד ור"ל למלשון ולקמת לא דרים מלא הכי קתמר לרבות כל דבר הנלקח ביד מסום דדרשינן ריבוי ומיעוטי:

באן לשחוט באן לפסוח. מ מדפסיל כהן מטמע להו מום לפוריעמת ומשמע הא למי שומטין מסום למין ניכר יפה וגזיזין מעו מומין שבפנר מי נמי הא דפסיל כהן מסום למינו שהוא מרעו של מהכן ס"ק מום עובר סום ומניען שלא יפסל מפילו לפי שעה מסום לכמיב [וצב] מל משפמעו דדרשי' בקדושין (שם) [2] למומר שבמשפמעו: **כדי** שיגעו' מן החי ויומות. וכמלמל מקלע [3] ויומת לע"ם [4] כדקתמר בפ"ק דעירובין (דף ו.) וכן למרפה ומשמע למחרוייהו קמי מעדרה ומגולגולת [5] שלא ב"ה ממו למימר לשיעורו [6] כמלא מקדח סוי מפי מכלי שיעלו מן החי ויומות לגילהו וניעו מס נמי למפרט שלא קלי וכן למרפה מגולגולת מדלא פריך ברייש מלו מריפות (מולין דף מב:) וסלוכא (ד) [7] כמה מקרון גולגולת כדפריך ממקרון בשלהה מסום למנקמת הקלוס סוי מריפה שלא מקרון וסל דקלי בעיולופין (דף ו.) שדרה וגולגולת מני מומרי דקמרי מלדה מסום דהוו פליגי גבי מריפות למלה למיש לית ליה מזלא ופיש ליה עפי מיום ולא מיטרף בנקיעת קרום שלא מקרון עמו מ"מ לפירושו נמי ל"ל כן כמו שפירשנו דבשיעורא דב"ש [8] יומת (לב"ש) כמו ל"ה בשיעורא דילהו ומיהו מה שמדקדק ר"ת מדלא פריך ברייש מלו מריפות (מולין דף מב:) ממקרון דגולגולת לפו פירכא הוא דמיגיע למימר בעריפות של מקרון לפ שלא מלא מסום קפופו של קרום לינקב כמו ריאה דממעי לריומא ולכומלא (שם מז:) ועוד קשה [9] לפי שממלק בין (ה) למלה לעריפות דבהמות דברים מלו מריפות (שם מב.) מדמי להו לפריך להו מלמיד [10] דפסול לאכול מרימי ועדיין לאיד קיים ומיהו הוה יכול ר"ש לפרש שלא מעשה מזלא מציר מריפה בבהמה טפי מבלה שלא כגון לינקב קרום של מוח העליון ולא בממעון ובבהמה קרום המממעון כך ומין מגין על המוח מבל מבלה

[11] בממעון קשה ומגין מסום הכי מעי מבלין עם נקיעת העליון מבל בהמר [12] שמין מה ומה מין לחלק מימסס כלל [13]: ניחא

א) וְאִם כָּל בְּהֵמָה
אֲשֶׁר לֹא יִקָּרְבוּ
מִמֶּנָּה קָרְבָּן לַיי וְהֶעֱמִיד
אֶת הַבְּהֵמָה לִפְנֵי
הַכֹּהֵן: (ויקרא כז, יא)

ב) וְאִם בְּהֵמָה
הַטְּמֵאָה יִפָּדֶה כְעֶרְכֶּךָ
וְיָסַף חֲמִשִׁתוֹ עָלָיו וְאִם
לֹא יִגָּאֵל וְנִמְכַּר
כְּעֶרְכֶּךָ: (ויקרא כז, כז)

ג) וְלָקְחָה אֶת הַמַּרְצֵעַ
וְנָתְתָה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת
וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם
וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה
כֵּן: (דברים טו, יז)

א] אין אבל נפגמו או נגממו לא בעינן מום: ב] עילויה מישחוט שחטינהו: ג] מומין שנפגרו הכתוב: ד] תני' הכתוב מרבר נמחק: ה] ממנה קרבן לה' הוי: ו] ועור מאי מהני ליה הוי: ז] אלא הכי קתני נמחק: ח] יבישה ולחה לי: ט] יבישה עד שתהא נפרכת תנא וקרובין דבריהן: י] יהודה וסבר רבי יוסי בר יהודה: יא] ולקחת לרבות כלי: יב] אמר רבי אלעזר יורק: יג] עבד עברי כהן: טו] כרשינה העומדת או כרשינה הנכנסת ורוצה אמר לו: טז] שחטרו וכמה תהא חסרון בשדרה ואינה מומה ולא יהא מטמא באהל נמחק: יח] החי ימות כמה א"ל כו' בר אבימי הכי: יט] מתניתא. גליון פי' הכי תנא שמואל כסלע כן מצאתי בס' ישן: כ] שיעורו כמלא אגרוף: כ] בן בשיטת אמר ר"י כו' אדם ישנועשה בידי אדם שיעורו: כא] הכי ס"א דמות רש ריבוי הוא: כב] מרקיון עליה: כג] שחטינן עליה: כד] אומר בפסוק אחר: כה] בהרקין אחתו כבריקת: כו] אליה. הס"ד ומה"ד שנעשה בעל כרכתיב ושב אל משפחתו כמו שנכנס שלם יצא שלם וה בעל טום הוא ופשל לעבודה כראמרי' בפ"ק דקדושין הס"ד ומה"ד היאך הוא נעשה בעל: כז] בניתוחא כלומר: כח] כעדשה. לשחוט את הבכור בחוץ עד האיכא כעדשה שיש מומין הי' כאן כאן נמחק: כט] כרתנן ואלו: ל] כו' למפלי מעל המזבח בכל שהוא נפסל וממתינן מלשחזטו עד שיהויב הנקב בכעדשה: לא] חיבת עמו נמחק: לב] באהל עד שיהא בהן רוב בנין או רוב מגין או רובצ הקב ואם חסרו שדרה וגולגולת אין מטמאין: לג] ומי אמר מתני' תני רבי שמואל בר יהודה: לד] עבדו"ה זה גבי דפואות בפ' אין מעמידין ובפ"ק דיומא תנא רב שמואל בר יהודה קמיה דרבא ששה פתחין סתרין מן המוזוזה: לה] בן בטיח שם: לו] לקרדה בר אח: ל] ויצוי הוה קמקטינן בס"ק: מ] מדקאמר בס"ק: מ] ואגולגלת מדקאמר התם תרי חומרא דחמרי אהדדי בגון שדרה וגולגלת: מא] ושעורו דסלא מקדח: מב] דב"ש מיית לב"ש: מג] מאיזב דישפון: מד] באדם קרום התחתון: מה] בדבר ששוה בזה:

(ב) גמ' לא יקריבו ממנה קרבן לה' כשבעלי מומין שנפגמו שהמעבר: (ג) שם וקמיפעים ליה מי שיעשו מן המי ויומות כבמה ואי"ל לב מגילפות: (ד) ר"ש"י ד"ה ר"ע וכו' וקמיפעים ליה הס"ד ותפ"ל מ"ה ואי"ל כ' מגילפות וכו' שמואל הס"ד ותפ"ל מ"ה ומיתוקמא כ' ספרא שמר שמעתא הס"ד ותפ"ל מ"ה ומיתוקמא כ' ספרא שמר שמעתא ומיתוקמא כ' ספרא שמר שמעתא: (ה) באיד שמעלל וכו' והאיכא חסרון בשלא ומיתוקמא כמה נמחק: (ו) תוס' ד"ה כי שמואל וכו' והאיכא חסרון בשלא ומיתוקמא כמה נמחק: (ה) באיד שמעלל מן טריפות לתלמי.

בעינא דמיחתוי מום רע ולימא כלומר היינו מגואי אי לא נעקרו ממש לא הוי מום רע דלא מיתחתי אי הכי מום עובר דמיתחתי ליהוי מום רע ולשחוט עליה אלמא תנן ולא מן העור: מום עובר סברא הוא דלא לשחוט עליה דחשוחא מיפרק לא פרקינן על מום עובר מישחוט כו'. ואי בעית אימא א"כ הוא דשחוט על מום עובר מסמא ועור מאי אהני ליה למכתב אלא ש"מ דאינו שחוט אלא על מום קבוע דומיא דפסח ועוד: אלא דת"ק ורבי יוסי בן (המשולם) [יהודה] בין כדשינה ועדשה איכא פורתא: הסול בלע"ז ברוקא: במילתא בשבר שתנה הגון הוא אין רוצעין אלא בגובה של האוזן בשחוט ושם נעשה בעל מום הכהן וקא מרבי ר' יוסי אפי' מחט לרציעה ובהכי הוי בעל מום עבד עברי כהן אלמא דבנקב בציר מכדשינה הוי מומא: לא קשיא כאן לשחוט עליו הכבוד אינו נשחט אלא על נקב כעדשה: כאן לפסול להקריבה אפי' בנקב במחט הוי פסול: הינדא במקומו קורין לכרשינה הינדא: כרשינה השומרת בהדחק בנקב או נבנסת ויוצאה בריוח: כמה חסרון בשדרה שלא תטמא באהל: ובן בגלגלת. שמעתא הא מימרא דשמואל: ושימצוך לגירסא תני ר' [שמואל בן] ר' יהודה דר' יהודה אמר מתני' דמשתכחא טובא ורבי רב שמואל בר יהודה ומתניתא הוי עיקר: א"ל רב חסדא א"כ כדקאמרת בסלע עשרת דברי ב"ש וב"ה אחד כדתנן מאור שלא נעשה בידי אדם כגון כותל שבין ב' בתים וכבית אחד טומאה ובאותו כותל יש נקב כמין הלוז שנעשה כאיליו כגון אבן שקובה כאיליה שיעורו של אותו נקב אם הוא כמו אגרוף גדול מביא את הטומאה מבית לבית וימיסאין אדם וכלים שבבית אחר ואם המאור הוא פחות מיכן חוצץ בפני הטומאה: **אגרופו של בן בטיח** בן אחתו של רבן יוחנן בן זכאי שהיה איש גדול ביותר **וישנו** שיעור של אותו אגרוף **כראש גדול של אדם**: ומאור שנעשה בידי אדם במחיצין סני בבציר שיעורו אם הוא כמלא מקדח גדול של לשכה כמקדח גדול שבלשכה מביא את הטומאה וכיון שנעשי בידי אדם במחיצין סני בבציר שיעורא אלמא דמקדח נמי הוי כסלע א"כ מה בין ב"ש וב"ה בגלגלת:

כמלא נקב של שלי. שמעתי בו נקב ומוקצין בו ימד לקטור לזטות העול מלמעה מקדם הוי כמלא ומאי מיכל בין כ"ש ובין כ"ה: אישתיק. לכ מתליפא: ואל"ל רב הסדא שמא מקדה. דקמאר כ"ש גולגולת מקדם ומיקומו שניו דלמאר שנעשה הסול מלדדין את המקדח ונוטל מלידי הנקב [ה] ומרחיבין את הנקב כדי שיכנס מקדם ויוצא בריוח והיינו מיקום שמוצל מה שמיקס ומוסס את הנקב ומינו מניח ליכנס המקדם ברוחב ומקדם ומיקומו הוי יותר מפלגו: אל"ל רב תחליפא. לרב מקדה לא תימא שמא מלא מימא ולא מקדח ומיקומו שניו: וצריך אתה להתלות עליה. כלומר יכול אתה לסמוך על דבר זה: בחזקה אבי עקש. שנסמך על עדותו שלא היה [ו] מלילד חולק עליו: אין לו אחוריים לחליקה. שאין לחוריו חלוקים ממוהו ללא למיניהן אם נטמא גבו גבו טמא ותוכו טהור אלא אם (ב) נטמא [ז] גבו נטמא מוכו לוחו לד שנסמאים ט קלי חוץ מפ"ג למין לו בית קיבול: ופקדיך בלי חרס בתוכו תלה רחמנא. למין שנטמא אלא אם כמיב וכל כלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' שנלך וכו' במקוין בטומאה דלי חרס כל"ל והל"ק: (ד) ד"ה ולא שיהה וכו' משום מקוה זב חבה להו ספי' נגעי: (ה) ד"ה כל ספק הל"ל עם ד"ה למקדם ומ' גדול הוא דמי: (ו) ד"ה שחור וכו' אם טוט של שחור?) יוצא מן המשל שבעיין ופוסק:

רבינו גרשום

אישתיק רב תחליפא: בתר הכי אמר שמא האי כמלא מקדח גדול דקתני הכא הוי כשלש במקדה וחיכומו שניכו באותו מקדח שנוקבין בו את החבית שהוא דק מלמטה ונב מלמעלה שאותו עב סותם את הנקב וחיינו חיכומו וחיינו כמלא מקדה נכנס ויוצא וחפשוט מהא דרב אושעיא ואותו כמלא מקדח ד"ש דגולגולת דזוטר הוי מסלע וב"ה אמרי כדי שיגעל בן החי היינו כשלש הכי איכא בינייהו: אמר לו רב תחליפא יפה תרצת וצריך אתה להתלות עליה על תירוץ זה כמו שאנו סומכין על עדותו של חזקיה אבי עיקש כלומר שמה שאמרת הוא העיקר כאותו עדות של חזקיה: בל שאין לו בית קיבול: אין לו אחוריים לחלוקה כלומר שאין לו חילוק עליונו מתחתונו אלא כשנטמא תוכו נטמא כולו כשנטמא צד אחד נטמא צד השני: כלי חרס שאין לו תוך אמאי מטמא כלל בתוכו תלה רחמנא וכו' טומאה כדכתיב וכלי חרס אשר יפול מהם אל תוכו וגו' לית ליה תוך לא איטמי כלל: כגגדו בכלי שטף באוזרים לחליקה: כלי שטף היינו כלי מתכות או של עץ שיש לו שהדה כדכתיב ומרק ושוטף במים: והיכי מצית אמרת דהא קמ"ל דיש לו תוך הוי הוא כלכי חרס וכו': בשלמא כלי חרס גלי ביה תוכו דבתוכו הלה רחמנא דאי אישמי תוכו נטמא כולו ואי לא נטמא תוכו אלא גבו לא נטמא תוכו אלא כלי שטף הלי גלי ביה תוכו ליה ליה

וסימניך ברקא. מסמע להו מום קטע ומימה דבפ' מי שמתו (גיטין סט.) יש רפואות [א] לנרקא ובפרק המוליא יין (שבת שח.) נמי ממרי כוחלין לנרקומי ור"ל דהתם מירי בממשמש ומלין קודם שנקצעו וכן נמי [ב][לקמן] במרן מקומיות מחמיר להתם בפרק המוליא יין קתני (ג"ז שם) דס כדי לכחול עין אחת שך כוסלין [ג](לעיל) [לימור] [ד] ומוסקפת (תוספ' פ"ט) גרסי' להו ומוסקפת במלמלין (פ"ק) כתוב יחור במקום מורור משמע דהכל אחד ומורור הקטע מציב לקמן מום ומיהו מיכא למימר דבשעת מירלי מתו שמינו קטע [ה]ועוד יש למרן דהיכא דליכן מהרפא מהליו מציב מום והא דקאמר לקמן גבי מים הקטועים לפי עומר כשמאכילין אותו לא יתכן מה שכתוב ולפי זה הוי רפואה ממש אלא לה הוי ריבוי של בית המלמד וכו' אין זה מום: (ג) שם איני והא אמר רב אחדי בר אחלי: (ד) רש"י ד"ה מורוור ומי שים במקן מיפקי לגנות מקן תרגום לבן חיור סק"ל: (ה) ד"ה ויכן מיכן וכו' מיכנגו עליו כל ימי:

גליון הש"ס

גמ' והא אין מומין בולבן. ע' נקמן מ ע"ב תי"ט והל: [מכות תוס' ד"ה ומימנך וכו' ועוד יש לתרץ דהיכא דאין מהרפא מאליו חשיב מום. ע' מאליו חשיב מום. ע' זמנים מ ע"ב מוס' ד"ה ומימנך]: ובע"מ למחי מפיקרא]:

שיטה מקובצת

[א] הא בדק לבן הא ברק: [ב] רבי יוחנן בן: [ג] יוסי בן לקוניא: [ד] קבוע הוא לשחוט: [ה] והלמידים רואים איני האומר: [ו] הוצא אמר רב: [ז] הפוסק בסירה: [ח] פ"ט אמר רבא מה: [ט] שיאכל היכא אחר הלח: [י] ומים קבועים: [יא] חורור קבוע שהרים כר' מים קבועים: [יב] של בית הבעל לח ויבש של בית השלחין: [יג] הלח אינו מום עד: [יד] והא אנן תנוויהו: [טו] איני והא אמר רב אידי: [טז] אמר עולא הני רבא נחמן: [יז] עין היינו בבת עין: [יח] לך בדק דלכן: [יט] ברקא כמו השוכר: [כ] חיבת הלכה נמחק: [כא] ההלכה לידי הס"ד: [כב] בהדקין אותו ג' פעמים: [כג] שנמצא שם: [כד] מים דבכר שעיניו: [כה] ופואה ואע"פ: [כו] רפואות לברקומי: [כז] יתחר משנפנם ואמאי הרי נמי יכול לישלוז: [כח] דפסח ברוש אלו דברים: [כט] להעמידה בגוף ולינה: [ל] המזכירין בעירובין הי' ראמרינן נמחק: [לא] נראה שהם יהודה: [לב] שבתוכו: ס"א שתחתיו:

תורת אור השלם

א) יָצָא מֵחֶלֶב עֵינָמוֹ עָבְרוּ מַשְׂכִּיּוֹת לֵבָב: [תהלים עג, ז]

נחש עיקב מפרש בגמרא: הפוסק בסירא ונכנס בשחור מן הלבן סירא הוא כמו חוט שפוכה השחור: אבל אם השחור פוסק השיהה ונכנס בלבן אינו מום שאין מומין בלבן שאין קורוי עין הזה הוא בת עין: [ע"ש שייך לקמן לח.] תורא ברא דעינא שהה שחוץ מן העין שמכסה העין הזהו בת עין: אלא הא ברק שחור הא ברק לבן דאמר רבה בר בר חנה כו' מתרץ הא דת"ר והנוצא איפכא: וסימניך ברקא כלומר באותו רק לבן הרי מום הוא הילכו רק לבן: כולם צף ברק כמו לברוקיתי: הלחוץ קורוי בלע"ז לימקי: עיבב שיש בעינו כעובה שמגמגם עינו כנחש: הלחוץ זה היה לו בכור שהיה בעינו הלחוץ היה מראהו ואמר הלחוץ זה מום קבוע הוא: ואע"פ שאמרו אין אדם רואה מומין לעצמו ובכור שלו היה אבל מורה הוא להלמידים כו' ובשביל כך קראהו להוורות לו כדי שיהיהו לו היה לאחר שראינו לו מעשה בבכורו הורה שמום קבוע הוא: איהו נמי מורה ובא מעיקרא הוה מעם אותרת קרום שאירע לו מעשה הוורה שמום קבוע הוא (האי נמי מורה) ור' מאיר דבר המבלבל את העין לא שנא לבן בשחור ולא שנא שחור בלבן: תרבא דעינא היינו הלבן שבעין: חוורור מגוורים אם יש בשחור לבן ואית דאמרי קרום: והמים הקבועים שעיניו דולפין תדיר הרי זה מום: כל ששהה פ' יום ולא נתמעט ממה שהיה: [משפ' בדף לט.]

חשק שלמה על ר"ב א) נרשם בע"ל ומיהו דק לבן לף כלומר סלע פרקא כמו לנרקומי נמצא ע"ש. ב) פ' מי ל"ל ס"ס ומיהו דק ומיהו קשיא כמש"ל מלמלין ומתר מלין זה הוא וכו'.

או דלמא בכל סעודה וסעודה אם תימצי לומר [א]בסעודה ראשונה קודם אכילה או לאחר אכילה קודם אכילה ודאי מעלי ליה כסמא לאחר אכילה מאי קודם שתיה או [ב]לאחר שתיה (ב) וקודם שתיה ודאי מעלי ליה בשערי לאחר שתיה מאי קשור או מותר [ג]מותר ודאי מעלי ליה קשור מאי לבדו או עם חבירו [ד]עם חבירו ודאי מעלי ליה לבדו מאי בעיר (ג) [ובשדה [ה]בשדה ודאי מעלי ליה בעיר מאי בעי רב אשי אם תימצי לומר בשדה גינה הסמוכה לעיר מאי [ו]תיקו: ר"ח בן אנטיגנוס אומר [וכו']: אמר רב נחמן בר יצחק [ז]ובלבד שיהו משולשים בעי מינה פנחס אחוה דמר שמואל משמואל? [ח]אבל ולא איתמי למפרע הוי מומא או מיכן ולהבא הוי מומא למאי ני"מ למימעל בפדיונו אי אמרת למפרע הוי מומא מעיל? ואי מיכן ולהבא הוי מומא לא מעיל מאי קרי שמואל עליה (א) פסחים בזו (ב ב"ו): **מתני'** [ט]חוצצו שניקב ושנפגם ושנסדק (ג) שפמו שניקבה שנפגמה שנסדקה: **גמ'** ת"ר ניקבו חוטמן זה לתוך זה מבחוץ הרי זה מום מבפנים אינו מום: שפתו שניקבה ושנפגמה ושנסדקה: אמר רב פפא תורא ברא דשיפתיה: **מתני'** [י]חוטין החיצונות שנפגמו ושנגממו [יא]הפנימים שנעקרו רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין בודקין מן (ג) התיומת ולפנים ואף לא את התיומת: **גמ'** ת"ר [יב]התיומת איזהו תיומת מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים רבי יהושע בן [יג]קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות בלבד רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת כל עיקר מאי קאמר ותו רבי יהושע בן קפוצאי היינו תנא קמא חסורי מיחסרא והכי קתני איזהו הפנימית מן התיומת ולפנים ותיומת עצמה כלפנים בר"א שנפגמו ושנגממו אבל נעקרו שוחטין ר' יהושע בן קפוצאי אומר אין שוחטין אלא על החיצונות אבל פנימיות שנעקרו מישחט [יד]עלייהו לא שחטינן אבל אפסולי מיפסל ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אין משגיחין על התיומת כל עיקר ואפי' איפסולי לא איפסיל בעי רב אחדבוי בר אמי יש מחוסר אבר מבפנים או אין מחוסר אבר מבפנים למאי אי לבכור (ב) פסח או עור כתיב אי לקדשים (ג) עורת או שבור כתיב לאשחוטי ולאיפרוקי לא איבעיא [ו]לן כי מיבעיא לן לאיפסולי מאי [ז]תמים יהיה לרצון אמר רחמנא תמים אין חסרון לא [ח]או דלמא (ד) תמים יהיה לרבות כל מום לא יהיה בו מה מום מאבראי אף חסרון מאבראי ת"ש [ט]ואת שתי הכליות [י]ולא בעל כוליא אחת ולא בעל שלש כוליות ותניא אידך ימירנה לרבות בעל כוליא אחת סברוה דכ"ע אין בריה באחת (ג) [יא]דהא מיחסר חסר לימא ברא קמיפלגי דמר סבר חסרון מבפנים שמיה חסרון ומר סבר [יב]חסרון מבפנים לא שמיה חסרון אמר רב חייא בר יוסף דכ"ע יש בריה באחת [יג]וחסרון מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן כשנבראה בשתים וחסרו כאן כשנבראה באחת מעיקרא והא דומיא דשלש קתני מה שלש מעיקרא אף אחת מעיקרא אלא הכא ביש בריה [יד]מעיקרא קמיפלגי מר סבר יש בריה באחת ומר סבר אין בריה באחת ור' יוחנן אמר דכולי עלמא אין בריה באחת וחסרון מבפנים שמיה חסרון ולא קשיא כאן שחסרה קודם שחיטה כאן שחסרה לאחר שחיטה ולאחר שחיטה קודם קבלה מי שרי והא"ר יוחנן משולשין. מתניתא דשמיעה ובקוף שמועה ובמתניא שמועה וכמתניא שמועה (מגילה יט. ושם) וכענין זה יש לפרש פי' הקונדס אמ' המגילה (מגילה יט. ושם) גבי מגילה דאמר שאם הגיהו ג' פעמים בשבוע כשר ומוטין גידין כשהן לקויין ונלבד שיהו משולשין פירוש בתחלת הדף ובאמצעו ובסופו ושם פירש"י שיהיה מרוחק הדף על הדיו כמגיד למחרי אין מלמעלה אין מלמטה אין מלמעלה והיינו דאמר (דף ט:) ולאו הוי כעין זה גבי ערי מקלט ומלמד שיהו מסולסלות שיהא מדרוש מהכתוב כמחברין לשכם ומחברין לשכם כמשכם לקדש ומשכם לקדש כמקדש לנפון ולא מחרין שיהו נרחק מרן ישלמלך ובסופה ובאמצעיתה וכמן פירש"י שיהו מסולסלים לשנות מלקיש שלא יתלמוד שיהו יכולים לכתוב בקולמוס אחד ולא בשנים ולא יהו נראים כשנים אלא כאחד ולא יהו נראים כשנים אלא כאחד ולא יהו נראים כשנים אלא כאחד

והאמר רבי זירא אמר רב הצורם. בפרק שני דחמרים (דף כה:) גרסי' למעיל הנוטל: **כולן** בגיד [1]ולא בביצים. ומיהו קשיא דקתני דבמלוכלכת לא מעלו אלו מעלו אלו מעלו אלו

שושן הבירה. ליתי שמעתי' על שער מוזס ומקרי שושן הבירה ממגמות בפרק שמי שלמס (דף מס.): [מ] שיהו אומנין נוטלין בקטנה. כלומר מתניתין עם המוממין לעשות כך וכך ממות מלמכה לבדק הבית היו מתניתין בשל מקה והן עושין [מ] למדה הגדולה למדת מחת שעושין בשומן הבירה: שלא יבואו לידי מעילה. שלא יהנו מן ההקדש לחם היו עושין בשומה מדה שמתניתין שנייה יפחתו דל"מ לגמלס שילכך מחזירין בגדולה: ותרתי למה לי. מחד מקני (ס) [בשומה] [לכל מלאומה] של מקה שהיא ו' טפחים: חדא לדהבא וכספא. שלמלאכת טורת היא מתניין בשומה גדולה היממה מני למכנס: לבבינא. לחומה טוללין בשל מקה וממחזירין בשומה שיהיה עליה לחנס: כתרני' אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת. הוי אומר: שני ביסין. לכל הממה יש לה לכל הילה יום אחת לפי שהכיס מלוח בחמלעיתו ומכחוך ניכר שהרי בחמלע הוא מסוקע ורחלית בו שוהה העמוקה: ומושיבין אותו על שבוזו. גלסינן ומכי מתרינן בעיומין בפ' כילד מעברין (דף נב:) מכחו מקן או עכחו מקן על עכחו על (ס) עקסחיו אחת מושיבין אח הכבור שמין לו אלא הילה אחת: וממשמ. וממשמע בכיס וכבלים ואם יש (י) [ס] סופה לנמת ואם אינה יולמה הוי אומר: בפיים. פלינ"ס: והתיר ר"ע. להרי אומר הואיל (כ) ואינה במקומה: גמ' חסורי מחסרא בר'. ור' ישמעאל אומר אפילו הוא לפליג דקאמר מ"ק אין לו אלא ביצה אחת (י) כאן בביסין הוי אומר ואחי רבי ישמעאל לאימר בידוע שים לו שתי ביסים אבל מרישא מוכיחא לך דבי אין לו אלא ביס אחד כאן שאין לו אלא ביצה אחת דמי ואתא ר"ע לאימר בידוע לא אמרינן אלא מושיבו על עכוזו וממעך אם יש [ס] ביצה סופו לצאת: ומעשה שמעך ולא יצא וכו': [ס] תניא א"ר יוסי מעשה בפירן של בית מנחם שמיעך ולא [ס] יצאת ונשחטה ונמצאת דבוקה בכבלים והתיר ר"ע ואמר רבי יוחנן בן נורי אמר לו ר"ע לר' יוחנן בן נורי [ס] עד מתי אתה מבלה ממונן של ישראל אמר לו רבי יוחנן בן נורי לר"ע עד מתי אתה מאביל [ס] ישראל נבילות לאו מישחט שחטיה אלא מריפות לא איסור מריפות הוא אלא עד מתי אתה מאביל ישראל קדשים בחוץ: מתני' [ס] בעל חמש רגלים או שאין לו אלא שלש ושרגילו [ס] (שהוא) קלוטות כשל חמור [ס] והשחול והכסול איזהו שחול שנשמטה יריכו וכסול שאחת [ס] (ג) [ס] מריכים גבוהות: גמ' [ס] א"ר הונא לא שנו אלא שחסר ויתר ביד אבל ברגל טרפה נמי הוי דכל יתיר [ס] כנטול דמי אמר רב פפא לא תימא דעגילן ולא סדיקן אלא כיון דעגילן אע"ג דסדיקן: והשחול והכסול וכו': ת"ר איזהו כסול ואיזהו שחול שחול שנשמטה יריכו כסול שרגלו אחד בתוך הכסל ורגלו אחד ע"ג הכסל [ס] תנא השרוע והקלוט שרוע שנשתרבב [ס] לו יריכו קלוט שרגליו קלוטות כשל חמור וכשל סוס: מתני' [ס] נשבר עצם ידו ועצם רגלו אע"פ שאינו ניכר מומין אלו מנה אילא ביבונה והודו לו חכמים ועוד ג' הוסיף אמרו לו לא שמענו [אלא] (ז) [ס] את אלו [ס] שגלגל עינו עגול כשל אדם [ס] ופיו דומה כשל חזיר [ס] ושניטל רוב המדבר [ס] (ה) בלשונו ב"ד של אחריהן אמרו ה"ז מום: גמ' אינו ניכר מי קא הוי מומא אמר רב פפא אינו ניכר מחמת עצמו אבל ניכר מחמת מלאכה: מומין אלו מנה וכו': למימרא דלאו היינו אורחיה ורמינהו [ס] המפלת [ס] מין בהמה וחיה ועוף בין טמאין בין טהורין אם זכר תשב לזכר אם נקבה תשב לנקבה אינו ידוע תשב לזכר ולנקבה דברי ר"מ ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מ"ט דר"מ הואיל וגלגל עינו עגול כשל אדם אמר רב יוסף ל"ק הא באוכמא הא [ס] בחיוורא: ופיו דומה כשל חזיר: אמר רב פפא לא תימא דשפיד ופרום אלא כיון דפרום אף על גב דלא שפיד: ושניטל רוב המדבר [ס] שבלשונו: מתני' מני רבי יהודה היא דתניא [ס] ואת שניטל רוב הלשון רבי יהודה אומר רוב המדבר של לשונו: מתני' [ס] ומעשה שהלחי התחתון עודף על העליון ושאל [ס] (ו) ר"ג לחכמים ואמרו [ס] הרי זה מום: גמ' מאי תנא דקתני ומעשה משום דתנן פיו דומה לחזיר ופליגי רבנן עליה דרבי (ו) וקאמרינן כי פליגי רבנן עליה דרבי בשפתו עליונה עודפת על התחתונה אבל שהתחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום

[ס] בפירן של בית מנחם. פירש בקונטרס שם הכפר ובתוספתא (פ"ד) כתוב בפרה של בית מנחם כמו בהמה [מעשה בפרה של בית מנחם] שניטלה הלשון שלה (במהלכות דף נב.): שנשמטה יריכו. פי' בקונטרס לשלוי"ד כלע"ז וכגון דלמ לאיעכוז איבא לאיעכוז איבא מריפה נמי הוי כדאמר בפלו מריפות (פולין דף מה:) הלי טוקא דלמעמ דשך מדוכחים מריפה והני מילי לאיעכוז איבא ואיקא לפירוקו לאיכא מאן דטריף התם אפילו לא לאיעכוז ולא לאיפסוק אלא ים לפרש דנשמטה כן מחמלת גרייתה וכן נשמרנה כשמון:

[ס] שהיו אומנים: [ס] מעילה ותרתי למה: [ג] נתן אסר לאוחה ששנינו או שיש: [ד] לו אלא כיס אחד אין לו: [ס] מושיבו אותו על בו' אם יש שם ביצה: [ו] יצא ונשחט ונמצאת: [ז] יש שם וכו' מעשה בפירן [ס] אות ך' נמחק: [ס] יצאת ונשחט אות ה' נמחק: [ס] מאביל לישראל: [ס] תני שהוא נמחק: [ס] מירכותיו גבוהות משל חבריהם: [ס] תני לו נמחק: [ג] אלא אלו את שגלגל עינו נדה כ"ג ושם רס"ג בירושלמי: [ס] המדבר של לשונו כ"ד של אחריהן אמרו הרי אלו מומין: [ס] של לשונו אות ב' נמחק: [ס] מעשה אות ר' נמחק: [ס] ושאל ד' שמענן בן גמליאל: [ס] מה"ד שהיו אומנין: [ס] עושין במדה הגדולה למדת אחת מאותן שבשושן הבירה: [ס] חמגי עם של: [ס] יש שם ביצה סופה: [ס] מה"ד בפירוש: [ג] ג' רגלים ב' רגלים: [ס] שלה שריטה וקיימא לן בהמה שנחתכו: [ס] דרך הבהמות שהיריך: [ס] במלקוחיו של המדבר הס"ד: [ס] מחמת מלאכה שצולע ההילוך רגל הבהמה זו: [ס] גלגל עין של בהמה עגול כשל אדם: [ס] שמאה היא כולל חי' לירה נמחק: [ס] מושב הציץ הלובן כו' צריא החזיא וראי: [ס] מה"ד בפירוש של:

שיטה מקובצת

[ס] מעילה ותרתי למה: [ג] נתן אסר לאוחה ששנינו או שיש: [ד] לו אלא כיס אחד אין לו: [ס] מושיבו אותו על בו' אם יש שם ביצה: [ו] יצא ונשחט ונמצאת: [ז] יש שם וכו' מעשה בפירן [ס] אות ך' נמחק: [ס] יצאת ונשחט אות ה' נמחק: [ס] מאביל לישראל: [ס] תני שהוא נמחק: [ס] מירכותיו גבוהות משל חבריהם: [ס] תני לו נמחק: [ג] אלא אלו את שגלגל עינו נדה כ"ג ושם רס"ג בירושלמי: [ס] המדבר של לשונו כ"ד של אחריהן אמרו הרי אלו מומין: [ס] של לשונו אות ב' נמחק: [ס] מעשה אות ר' נמחק: [ס] ושאל ד' שמענן בן גמליאל: [ס] מה"ד שהיו אומנין: [ס] עושין במדה הגדולה למדת אחת מאותן שבשושן הבירה: [ס] חמגי עם של: [ס] יש שם ביצה סופה: [ס] מה"ד בפירוש: [ג] ג' רגלים ב' רגלים: [ס] שלה שריטה וקיימא לן בהמה שנחתכו: [ס] דרך הבהמות שהיריך: [ס] במלקוחיו של המדבר הס"ד: [ס] מחמת מלאכה שצולע ההילוך רגל הבהמה זו: [ס] גלגל עין של בהמה עגול כשל אדם: [ס] שמאה היא כולל חי' לירה נמחק: [ס] מושב הציץ הלובן כו' צריא החזיא וראי: [ס] מה"ד בפירוש של:

חשק שלמה על ר"ג

ג) ר"ל דגמלל מיומלים כמין כמים חיום נקבל על המומם מין נסל מם.

ס) [פיומין דף נב:], ג) [מוקפמת פ"ד ופ"ק], ג) [מולין נ:], ד) מולין דף מ:, ס) ניגה דף לס: ו) [מירבוהיו], ז) [מולין מס:], ס) ר"ח כעומל למי ומ"ק פיקפק ומגלי מהן קלוטות כשל סמור מאי לע פפא מי ל"ק, ט) מגיל ל"ק, י) [מגיל כג.], כ) [בעיל ג:], ל) מיה כה. מולין עם. כלימות ו:, מ) [ל"ל בצירוא ונלקמ ר"ם בציהרא פי' מהום הקוכב לת המטוח. ע' ערוך ערך לר ו'], ס) קדושין כה. ופ"ק, ס) כלן ציין ד"ה על מנה אהוא ו' מפחים הקי"ל ומ"ל מהי"ל מי' לעגל כגלה הקי"ל ומ"ל מהי"ל שלא יפלו מי' לעגל ומ"ל הקי"ל ומ"ל מהי"ל מהל לדהבא מי' שמלאכה יקרה היא מתמן וכו' ל"ק, ע) מגילה ל"ק, ס) ופ' בכורות ל"ק, ס) ניגה דף כב. פי' כך מוכיחא שמוע של עין כי' עגול כשל מהם פגילה הל' כ"ל כל מיה מוכה הלוגן מינו עגול כשל מהם ופ"ק, ג) ל"ק מ"ו, ק) לקמי דלקמי מעשה הקי"ל ומיומא מעשה מיומר.

הגהות הב"ח

(ס) גמ' ומהם קטנה שיהיו מומין וכו' ותרתי למה לי מהם לבבינא ומהם לבבינא: (ב) שם לומה שמעינו או שים: (ג) שם מעשה שהפה מיומרחוני גבהה: (ד) שם המדבר של לשונו וב"ד של אחריהן מומין: (ה) שם מעשה שגלגל: (ס) שם המדבר של לשונו וב"ד של אחריהן מומין: (ו) שם מעשה ושאל בן גמליאל לחכמים: (ז) גמ' ופליגי רבנן עליה דר' אילא וקאמרינן וכי דר' אילא בשפתו: (ס) רשי"י ד"ה ומכי וכו' קני הבאותה של מעה: (ע) ד"ה ומושיבין מומו ומ' על עכזה לחמ וכו' מיה הילה אחת בבי' בימין הס"ק: (י) ד"ה וממשמ וכו' ופס יש שם ביצה אחת סופה לנמת: (כ) ד"ה והמיל וכו' הומיל ולא מצאנו בחקומה כשמיעך ומשמש הס"ק: (ל) ד"ה מקומי וכו' מילה לחמ ושני וכו' מילה אחת דמי כ"ל ומיומ כחקוך נחקק: (מ) ד"ה בחוך הכסל וכו' ולא למעלה מן הכתלים חוץ חירך על גבי הכסל הס"ק: (נ) ד"ה רוב וכו' היינו אותו קלח וכו' למלקוחיו:

רבינו גרשום

דיומיה על של משה דהוי ד' בטפח של כל אדם: ורב נחמן אמר לאצבע דמתניתין דבין חולית לחוליא: רבי עקיבא אומר אע"ג דיש לו ב' ביסין בידוע שיש בחוקן שהוא קבורה: קדשים שנשחטו בחוץ: אבל ניכר מחמת מלאכה שכשהולך נראה והליכה קרי מלאכה: למימרא דלא חיישו עינו עגול כשל אדם: תשב לזכר ולנקבה דמי: פרוס ששפתו עקומה כחדיר: ופליגי רבנן עליה דרבי בשפתו אוכמא אדחזיה לפיהוי עגול כשל אדם: צריא כלומר כולי חריץ של עין לאו אורחיה: דשפיד חד כשל חדיר: פרוס ששפתו עקומה למעלה כחדיר: ופליגי רבנן עליה דאמרי לא שמענו את אלו:

מה א מיי' פ"ו מהל' מעלה מ"מ המקדש הלכה ג טור י"ד סימן שנ:
מן ב מיי' פ"ב מהלכות תמורה מוסף הלכה ד טור שם:
מז ג מיי' פ"ו מהלכות מ"מ המקדש הלכה ו טור שם:
מח ד מיי' שם הלכה ג:
מט ה מיי' שם הלכה ג טור שם:
נ ו מיי' פ"ו מהלכות מ"מ המקדש הלכה ה טור י"ד סימן שם:
נא ז מיי' שם פ"ח הלכה ו טור שם:
נב ח מיי' שם הלכה ג טור שם:
נג ט מיי' פ"ג מהל' תמורה הל' ג טור שם:
נד י כ מיי' שם ופ"ח מהלכות מ"מ המקדש הלכה ו טור שם:

[מ] כך היא גי' המיימ"ן ויש גורסין שמין זמן מגיעות לערקוב סילקך גליר מכאי לן סוי מומם כו' וכ' מתיו"ט ז"ק:

א) אִישׁ אִישׁ מִזֶּרַע אַהֲרֹן הוּא צָרוּעַ אוֹ זָב בַּקֳּדָשִׁים לֹא יֹאכַל עַד אֲשֶׁר יִטְהָר וְהַנֹּגֵעַ בְּכָל טְמֵא נֶפֶשׁ אוֹ אִישׁ אֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע: (ויקרא כב, ד)

ב) עֻוָּרֶת אוֹ שָׁבוּר אוֹ חָרוּץ אוֹ יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיי וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַיי: (ויקרא כב, כב)

ס] מעשה נמי שהלחי התחתון: ב] מחמת הריוח אינו: ג] כפולות בחסטיות אחת כו' בשתי חסטיות אינו: ד] שיבלת בעינו ושנפגם עצם ידו ורגלו ושנפגמה עצמו של פיו ס"א שנפסק ויוצ בקצת ספרים שנפסק עצמו שבפיו: ה] אומר אחת מביציו גדולה כשתים בחברתה ולא הדדי: ו] הא יבלת כתיבא באורייתא: ז] מתמא כתיב מה: ח] בגופא פסולי הוי מומא לא הוי: ט] בעלי התלתולין: י] אמר ר"ל לא קשיא: יא] זמן שהן מגדילין: יב] באיזה ערקוב אמרו: יג] כהן הס"ד ומה"ד אבל בבהמה לא את אמרת בבהמה התחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום הס"ד ומה"ד הא: יד] ארוכה ונקפלת על העליונה: טו] בפה לא: טז] תי' שלא היו נמחק: יז] מחמת זיקא תי' דיצא נמחק: יח] מתי' ובתוספתא כו' עד סוף הדבור גליון: יט] סיפא ושאין בה: כ] יבלת ויוצאה תי' ורואין נמחק: כא] החוטין קא מיירי: כב] מום גמור הוא: כג] בגופו לאו מום: כד] לישתוי עליו קרא כו' ומתני' דהכא: כה] תרוייהו ביבלת במומין שבלבן דאית ביה: כו] ובדלית ביה תי' נמי נמחק: כז] הוא שיהו זנבן: כח] הדם כמו אוצר בלום הס"ד:

ומעשה: גבי אדם. כהן: [א]הא דאית בה עצם. מם עגום שלמי מחמתן עודף על העליון הוי מום מפילו בבהמה מגל לין בה עגם גלגל שעפעפו המחמתה מלרוכה [ב]ומקבלת העליונה ועודפת עליה בגדל הוי מום ולא בבהמה: **מתני'** אזן הגדי שהיתה בפולה. אים לו שמי מזנים מגל מחל לחן במוך לחן: בזמן שהוא עצם אחד. אמין (ו) להס מגל מנוך מחל שנכפל מנוך העליון למוכו ונמצר למעה הרי זה מום: ואם אינה עצם אחד. שהמנוכים מובדלים למעלה למיטו הוי מום ומעמת לן [ג]מפרש לי (ז) ולא דמי לבעלת ה' דגליס דהתי לחן במוך לחן מינו

[ד]נולמה כל כך: לשל חזיר. מפרש גמ': **גמ'** בלום. קלר: מבולמות. קלרות ברומב מנקפלי"ד בלע"ז: אם מחמת הריוח. אמין לו ריוח כל כך בפה [ה]ולא בעגם ולא בבצר המפרים לינו מום: ואם מחמת העצם. שהמפרים פתוחות יפה מבל הלמיס מדוקות זו מו אמינו יכול לפותמן דכי מכיל לו פעי מרחיב המפרים ורלה העגם כגון ה"ז מום וכן ברגליס ערגילי קלרות ממחמת [ו] הלות של מלה מחת העגם והבצר של בפות הרגליס [ז]בלא היו רמזין כל כך לינו מום ואם מחמת העגם שהעגם קלר והבצר מרחיב מלמעה [ח]ולא למון הרי זה מום והמורה גריס ממחמת הרוח ופירושה כדפרישנא ל"ל פיו בלוס נפוח מם ממחמת הרוח שנפח ממחמת [ט]דלא לינו מום להדל גריס ואם ממחמת העגם שעגה ביותר הרי זה מום [י]ומפוספסת דכבורות (פ"ד) מלאנו ממחמת הרוח לינו מום ממחמת עלמו ה"ז מום: חפחום. מנוך: קטינא. דקה מלד: בריבא. עגולה שזנב הטלה הוי לתבה יתר על עוביה: בגדי שתים. מוליות מזנב ה"ז מום: רישא. מן הגדי סיפא [יא]מן הה בלא מוליות: **מתני' יבלת.** [יב]וזוטו"ן: ושנפגם עצם ידה. דניכר המום ועגיל מידי מבצר (ט): עצמו שבפיו. שהמיימים קבועות בו ונמעלה מן המוסין [יג]דמי חוסין גופים לפילו נפגמו לו נגממו ממי: במראה. שלבל בלמה מזו גדולה מזו: אבל לא במדה. שאם אין מיכר בלא במדה אינו מום: ולא הודו לו. מרבי יהודה קמי: **גמ'** לא במקדש. דניפסל מן המוגח: ולא במדינה. למינו מום גמור ליפמל עליו מזון: גרב. מזוזת: ותפברא. ללא מוס [יד]הוס: והא כתיב יבלת באורייתא. גבי מומין גמורין (ויקרא כב) עוהם לו עבוד לו מרוך לו יבלת: בגופו. [טו]לא מוס גמור הוס: והא קרא מתמא. כתיב: **אלא.** בגופו ממי הוי מום ולא קשיא קרא דמשמע לפילו בגופו הוי מום גמור ללא בעין מבל בגופו מום הוס ליפסל ולא ליפמל [טז]קרא דלאים בים עגם ומתני' הכא דבעין הוי מום ומידך מתני' דבגופו לא הוי מום בדלית בה עגם: ולית ביה עצם בגופו פסולה הוי. מתניתין. מתיכות בבר המלויים בו בגון בני מדם שים להס מגל מזניסה לעוהת בעבות על בבר וממעי ממן הס: פסולין באדם. אס בהן הוס בפול לעבודה דבעינן שוה בזרעו של מהרן: **אלא** אידי ואידי בעין. ממתני' קמי ולא מקלה: והא אין מומין בלבן. ולפילו במקדש בבר בלמוד: אידי ואידי. הס דבעמי מן שומעין (י) במקדש ובמדינה בגמ והס נמי דבעמי מן מומין בלבן מרוייהו [יז]ליבא במומין שבלבן מים שער מגוה הוס ועלה בעמי מתני' מן שומעין לא במקדש ולא במדינה: והא דקתני אין מומין בלבן בדלית בה שער. וממתני' למוס גמור הוס בלמוקימנא בשמור ובדלית בה [יח]נמי עגם וקלה בדלית בה עגם דמי מתניתין דהכא בדלית בה עגם ממי נקט בעיני: ורבנן. דלא הודו לו בעיים עד במה מהא מתלתה קטנה דמכאני: **מתני'** [יט]ערקוב. לפרק שמיני ובגמ' מפרש מים ערקוב: [כ]מרבית עגלים. בל מרבות מנהג של עגלים בך הוס [כא]שים זנבן מגיעות לערקוב הילבך גזיר מהני הוי מומא ובבמן גדולים הולבות וממתמות עד למטה: שבאמצע הירך. מפרש בגמרא:

גמ' [כב]הרוח אינו מום מחמת העצם ה"ז מום [כג]אזניו בפולות (ג) [כד]בחסחסות אחת ה"ז מום בשתי חסחסיות אינו מום: [כה]ר"ג אומר זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר: אמר רב פפא [כו]לא תימא דקטינא אלא דבריבא אף ע"ג דאלימא: או שאין בה שלש חוליות וכו': אמר רב הונא בגדי שתים ה"ז מום שלש אינו מום בבהלה שלש הרי זה מום ארבע אינו מום מיתיבי בגדי אחת הרי זה מום שתים אינו מום בבהלה שתים הרי זה מום שלש אינו מום תיובתא דרב הונא ורב הונא [כז]מתני' אטעיתיה איהו סבר מדרישא בגדי סיפא נמי בגדי ולא היא רישא בגדי וסיפא בבהלה: **מתני'** [כח]רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר את שיבלת (ג) [כט]בעיניו ושנפגם עצם ידו ורגלו [ל]ושנפרק עצמו של פיו [לא]עינו אחת גדולה ואחת קטנה [לב]אזנו [לג]אחד גדולה ואחד קטנה במראה אבל לא במדה רבי יהודה אומר [לד]שתי ביציו אחת גדולה כשתים שבחבירתה ולא הודו לו חכמים: **גמ'** למימרא דיבלת הוי מומא ורמינהו ואלו [לה]שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה בעל גרב ובעל יבלת ותסברא הא [לו]כתיבא [לז]יבלת באורייתא אלא ל"ק הא בגופו הא בעינו מבדי קרא מתמא (ד) [לח]מה לי בגופו ומה לי בעינו אלא לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם דקרא דאית בה עצם מתני' דלית בה עצם בעינו הוי מומא בגופא לא הוי מומא ולית לה עצם [לט]בגופא פסולה הרי תלתול בעלמא הוא [מ]דתנן [מא] ר"א אומר בעלי [מב]התילולין פסולין באדם וכשירין בבהמה אלא אידי ואידי בעינו ולא קשיא הא בשחור הא בלבן [מג]והא אין מומין בלבן אלא אידי ואידי בלבן [מד]ואמר ר"ל לא קשיא [מה]הא דאית בה שער הא דלית בה שער: עינו אחת גדולה וכו': תנא 'גדולה בשל עגל קטנה בשל אווז: אזנו אחת גדולה וכו': ורבנן עד בכמה [מו]תניא אחרים אומרים אפילו אינה לשניה אלא בפול בשיורה: **מתני'** זנב העגל שאינה מגעת לערקוב אמרו חכמים בל מרבית עגלים בן בל זמן [מז]שיהו מגדילין הן ומתחתות (ה) [מח]איהו ערקוב שאמרו ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר בערקוב שבאמצע הירך:

גמ'

[מט]ומעשה נמי שלחי התחתון עודף על העליון שאל רשב"ג לחכמים ואמרו ה"ז מום והא גבי אדם הוא דתנן [נ]שפתו העליונה עודפת על התחתונה או שתחתונה עודפת על העליונה ה"ז מום גבי אדם הוא דכתיב [נא]איש איש מזרע אהרן איש ששוה בזרעו של אהרן אבל בבהמה לא אמר רב פפא לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם: **מתני'** [נב]אזן הגדי היתה בפולה אמרו חכמים בזמן שהוא עצם אחד מום [נג]בזמן שאין בו עצם אינו מום רבי חנניא בן גמליאל אומר [נד]זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר ושאין בה שלש חוליות ה"ז מום: **גמ'** ת"ר [נה]פיו בלום [נו]ורגליו מבולמות מחמת (ו) [נז]הרוח אינו מום מחמת העצם ה"ז מום [נח]אזניו כפולות (ג) [נט]בחסחסות אחת ה"ז מום בשתי חסחסיות אינו מום: [ס] ר"ג אומר זנב הגדי שהוא דומה לשל חזיר: אמר רב פפא [סא]לא תימא דקטינא אלא דבריכא אף ע"ג דאלימא: או שאין בה שלש חוליות וכו': אמר רב הונא בגדי שתים ה"ז מום שלש אינו מום ארבע אינו מום מיתיבי בגדי אחת הרי זה מום שתים אינו מום בבהלה שתים הרי זה מום שלש אינו מום תיובתא דרב הונא ורב הונא [סב]מתני' אטעיתיה איהו סבר מדרישא בגדי סיפא נמי בגדי ולא היא רישא בגדי וסיפא בבהלה: **מתני'** [סג]רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר את שיבלת (ג) [סד]בעיניו ושנפגם עצם ידו ורגלו [סה]ושנפרק עצמו של פיו [סו]עינו אחת גדולה ואחת קטנה [סז]אזנו [סח]אחד גדולה ואחד קטנה במראה אבל לא במדה רבי יהודה אומר [סט]שתי ביציו אחת גדולה כשתים שבחבירתה ולא הודו לו חכמים: **גמ'** למימרא דיבלת הוי מומא ורמינהו ואלו [ע]שאין שוחטין עליהן לא במקדש ולא במדינה בעל גרב ובעל יבלת ותסברא הא [עא]כתיבא [עב]יבלת באורייתא אלא ל"ק הא בגופו הא בעינו מבדי קרא מתמא (ז) [עג]מה לי בגופו ומה לי בעינו אלא לא קשיא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם דקרא דאית בה עצם מתני' דלית בה עצם בעינו הוי מומא בגופא לא הוי מומא ולית לה עצם [עד]בגופא פסולה הרי תלתול בעלמא הוא [עה]דתנן [עו] ר"א אומר בעלי [עז]התילולין פסולין באדם וכשירין בבהמה אלא אידי ואידי בעינו ולא קשיא הא בשחור הא בלבן [עח]והא אין מומין בלבן אלא אידי ואידי בלבן [עט]ואמר ר"ל לא קשיא [פ]הא דאית בה שער הא דלית בה שער: עינו אחת גדולה וכו': תנא 'גדולה בשל עגל קטנה בשל אווז: אזנו אחת גדולה וכו': ורבנן עד בכמה [פא]תניא אחרים אומרים אפילו אינה לשניה אלא בפול בשיורה: **מתני'** זנב העגל שאינה מגעת לערקוב אמרו חכמים בל מרבית עגלים בן בל זמן [פב]שיהו מגדילין הן ומתחתות (ה) [פג]איהו ערקוב שאמרו ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר בערקוב שבאמצע הירך:

(ה) גמ' ממחמת (סלוסה) מו"מ וע"ב פ"ק הריוח:
(ו) שם כפולות (ממחסחסות) מו"מ וע"ב פ"ק בהחסחסות:
(ג) שם ממנה את שיבלת בעינו וכו' ושנפסק עלמו שבפיו וכו' רבי יהודה אומר אחת מביציו גדולה כשתים: (ד) גמ' קלר קלמת כתיב מה לי:
(ה) שם ממנה לאיזה ערקוב אמרו ר' מניא:
(ו) רש"י ד"ה מן ומו' שלין לה שלש: (ז) ד"ה ומה ומה מיט וכו' לפ מיפלגים לי ומבל מקום לא דמי: (ח) ד"ה ואם ממחמת העצם וכו' הריוח על מנה וכו' כפות הרגלים אלא שלש היו הספיעות לתבין כל כך: (ט) ד"ה ושנפגם וכו' ממבר הס"ד ומה"ב מ"ס שנפיו וכו' ולמעלה מן המוסין קמיירי דהי מוסין גופיהו דהיינו השיניים עלמן שבאמלע הפה הא תנן לעיל לפילו נפגמו או עגממו ממי הוי מום הס"ד: (י) ד"ה מידי ופירי וכו' לין שומעין לא ממקדש ולא במדינה והא ממי דקתני וכו' מרוייהו ליבא שבלבן ולא קשיא לין מיט מעל בלל:

התחנן בפירקין דלקמן שפתו העליונה עודפת כו': אבל בבהמה לא הוי מומא: לא קשיא הא דאית ביה עצם בשפתו התחתונה הוי מומא: שהיתה כפולה בשנים: בזמן שהיא עצם אחד שהסחוס שלה אחד ולמעלה נכפלת הוי מום: פיו בלום דחוק הרבה ורגליו מבולמות חדות ודחוקין הרבה השלפיים: אם מחמת הריוח כלומר אם הוא בלום מחמת שאינו מרווח אינו מום שכן דרכה: אם בלום מחמת העצם שהעצם דחוק הרבה ומחמת כן אינו יכול לפתחו הוי מום: בהחסחסת הייגו סחוס: דבריכא אגולה: וקשיטא רבה: שלש אינו מום שכן דרכה: סיפא או שאין בה ג' חוליות בטלה קא מיירי: ושנפגם עצמו שבפיו לחיו: שאין שוחטין (עליהן) [עליהן] הבכור במקדש להקריבו דשמא מום הוא: ולא במדינה דשמא לא הוי מומא ואסור לשוחטו במדינה אלא על מום גמור: ובבל יבלת אלמא דלא הוי מום גמור: לא קשיא הא דקתני אין שוחטין על יבלת היינו כי הויא בגופו ומתניתין וקרא דחשיב ליה מום כי הויא בעינו: דקרא אית ביה עצם ביבלת שבגופו הוי מום ומתניתין דאין שוחטין דלית ביה עצם. הא בעינו אע"ג דלית בה עצם הוי מומא בגופו לא הוי מום: כי לית בה עצם הא פסול הוי להקרבה אמאי תלתול בעלמא תלתול בעין שומא של בשר שתולה בעור: לבן. אין מומין בלבן אמאי אין שוחטין במקדש: אלא אידי ואידי בלבן (ליש' בבלה כך דרשו בשבחא דריגלא): הא דאית ביה שיער ביבלת (שהלבן) [שבלבן] הוי מומא והא קמ"ל אע"ג דשאר מום לא פסול בלבן אי אית ביה שיער פסיל ואי ליבא שיער בו לא פסיל: במראה ולא במדה כלומר דלא יהיב שיעורא לאזנו גדולה כי היכי דיהיב לעין גדולה ולביצה גדולה: ורבנן דלא הודו לו עד כמה תהא האחת קטנה מחברתה והוי מומא עד פחות מכפול: ערקוב מקום כף הירך והיינו קפץ העליון פרק העליון:

גמ' קפץ העליון. (ע) קפץ קצר העליון היינו מרכזתו מקום מצר השוק והיכן ולא קפץ התחתון לפרקוס: **כנגדו בגמל? ניכר.** שהגמל יש לו כנגד המלכוסה (י) עשה טלטו למוך לשון מורי בשמיטת מולין ל"ע

(ע) שמעתי כגון שזנב גמל מגעת עד מומו ערקוס: **וקתני ואתי דיחידאה.** משום לתמרן לעיל לא שמענו (כ) כו' אלא אם אלו הלשונות שמנה פיגה והדר תנא ואתא נמומין שמיט קתמת אלא ימילתי קאמרי להו כגון ר' תניינא בן תמטיגנום ור' תניינא בן גמליאל וס"ד פליגי רבנן עלייהו להכי הדר ותמט אמומלו על אלו מומין שותפין כו': **מתני' ובעל יבלת.** כדתוקימנא לעיל כו' בתמין פה עשה לפי מיכת עשה טויח מום גמור (ל) ותן פה שנתן פה (ב) ויש פה שנתן על עין דמי גופו תלמוד לומר מום: **גרב וחזזית.** מיני שמין: **מזוהם.** מסריח: **ושנעבדה בו עבירה.** שנרבעו: **או שהמית אדם ע"פ עד אחד.** שמין אלו (מ) אלא עד אחד (ס) לא נרמיעה ולא נגיפה: **ע"פ עצמו.** שמין שם עד אלא בעלים ממרו לפי הוו כ' עדים בדבר הוי בסקילה (נ) תפילו בהמה מיתסר: **וטומטום ואנדרוגינוס.** ספק זכר (ס) וקדשי ספק נקבה הן ולא קדשי: **אין לך מום גדול מזה.** מתמלרוגיטום קשי למקום שנקבת הוי כמום והוי בכבול בעל מום ונשמע מתניתא ומקור בגיהה ועטלה: **וחכ"א אינו בכור.** דבריהם בפני עצמה הוא ומגזז ונעבד: **גמ' וגרב לא.** הוי מום גמור: **והכתיב גרב באורייתא.** (ויקרא כב) גבי עורת לו שטר לכמיב לו גרב לו ילפת: **ותו חזזית לא.** מוס גמור הוא והכמיב מתוריתא: **זה חרם.** שמין שקשה כמרס: **חזזית המצרית.** שמין שהוסת על המלרים: **מלפפת.** לטוקה ט כלמתרגמין (שמות ט) ויפכר ולפיף: **אלא תלתא גרב הוו דקרא.** (ג) גבי מומין דלרשיון היה זה המרס יכם בפנים ומבחוץ: **דמצרים.** דהייגו המי (ס) בקלות וגרב ובחרס יכם בפנים ולא מבחוץ ויכין ליכם מבפנים לא מיתסי ולי הוי בכבול הוי גמי מום גמור: (ב) **דמתני'.** לח מבפנים ולא בחוץ: **פורח.** היינו (ס) המי שנלמה למעלה לדבר הטלמ הוי פורח: **וכתיב אבעבועות.** דהייגו לשון נופל דמשמע מבחוץ היה לח: **מנא הני מילי.** לחין שומטין מומו ממקדש: **מן הצאן מן הכשבים.** (ס) הכשבים. קרא לכתיב מיקרא ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים וגו' (ס) דלרשיון מן הצאן ולא כל הצאן וכן כולהו: **נעבד.** שנעשוהו עבודת כוכבים: **מוקצה.** שהוקצה והופרש לעורך עבודת כוכבים: **נוזה.** מת מחלט ומת: **ופרבינן והני בני קטלא נינהו.** מרובע וגרבע ומפוגע קלי: **ומעמי כגון שמין שם שלא על פחד כדבר שו שנעשו עלמן הוזו מעלמן לשוב מין שנקלין הבהמות לשודה בקנם פעור: דילמא נקבה היא.** ומקריבה לשם בכור ומיגו מקדישה והיא מינה קדושה בבכורה וקמיימי מולין בעזרה: **וישחט עליה.** להא כתיב מרוץ מחוריימא לכתיב (ויקרא כב) עורת או שטר לו תרוץ: **בין דאמר מר גרב זה החרם.** ולפי מיתרץ מרץ (ס) נגע הוא: **וכתיב.** בנגעים (שם יג) עמוק להיינו שפל כמלמה ממה שנלמיש עמוקה שפל מן הגל הילכך ליכתב מרץ למשמע שמקום שפר נמי הוא מוס לף על גב דלא ממיש כגרב וכ"ש גרב: **דילמא.** (ס) נמי דייקינן דמרוץ מקום שפר גם לא הוי מומא דיכם לא מינכר הוי מינכר מרץ כל כך כנקטה על שפחה: **לו**

גמ' תנא קפץ העליון ולא קפץ התחתון (ס) וכגרדו בגמל ניכר: **מתני' על אלו מומין שותטין את הבכור ופסולי המוקדשין נפדין עליהן: גמ'** הא תו למה לי הא תנא ליה רישא על אלו מומין שותטין את הבכור סיפא (ס) פסולי המוקדשין נפדין עליהן **אלא** תלתא הוו (ס)כר. דקרא לגבי מומין דלרשיון מיה זה החרם יכם מבפנים (ס) ומבחוץ לא מבחוץ ולא בפנים ולכך **אלא** תלתא הוו (ס)כר. דקרא לגבי מומין דלרשיון מיה זה החרם יכם מבפנים ומבחוץ הוי מום וגבי קלות (ס) ונקיט זו לף זו שילקה בגרב ולפילו בחרס דקשה טפי: **אלא** תלתא הוו (ס)כר. דקרא לגבי מומין דלרשיון מיה זה החרם יכם מבפנים (ס) ומבחוץ לא מבחוץ ויכם מבפנים לא מבחוץ ויכם מבפנים ויין ליכם מבפנים לא ממסי ולא נתרפאו ממנו המלרים שמא מעשה נס היה ויש לומר הא שמין מלרים לכתפא בריטיה דקרא דקלות (ס) מלן ניהו דגרב וחרם שמין להם לפומה מהוות קרא כתיבי:

מילתא

שאין קבועין (ב) וחוטין (ס) הפיומיות שנפוגמו (ס) אבל לא שנעקרו (ג) ובעל גרב ובעל יבלת ובעל חזזית (ס) (ד) זקן וחולה (ס) ומזוהם (ס) (ו) ושנעבדה (ז) בו עבירה ושהמית אדם ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים (ח) וטומטום ואנדרוגינוס לא במקדש ולא במדינה (ס) ר"ש) אומר אין לך מום גדול מזה (ס) וחכמים אומרים אינו בכור אלא נגזז ונעבד: **גמ'** וגרב לא והכתיב (ס) גרב באורייתא (ס) ולפת באורייתא (ס) ותניא גרב זה החרם ילפת זו חזזית המצרית ואמר ר"ל למה נקרא שמה ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה בשלמא חזזית אחזזית לא קשיא כאן בחזזית המצרית כאן בחזזית דעלמא אלא גרב אגרב קשיא גרב אגרב נמי לא קשיא הא בלח הא ביבש לח איתסי יבש לא מיתסי ולח מיתסי והכתיב (ס) יככה ה' בשחין מצרים (ס) וגו' ומדכתיב ובחרס הרי גרב לח אמור (ס) וקאמר אשר לא תוכל להרפא אלא תלתא הוו דקרא יבש בין מבפנים בין מבחוץ דמתני' לח מבחוץ ומבפנים (ס) דמצרים יבש מבפנים ולח מבחוץ דכתיב (ס) ויהי שחין (פורח אבעבועות) באדם: והזקן והחולה והמזוהם: מנהני מילי דתנו רבנן (ס) מן הצאן ומן הכשבים [או] מן העזים (ס) פרט לזקן ולחולה ולמזוהם וצריכי דאי כתב רחמנא (ס) למעוטי זקן דלא הדר בריא אבל חולה דהדר בריא אימא לא (ס) ואי כתב למעוטי חולה דלאו אורחיה אבל זקן דהיינו אורחיה אימא לא ואי כתב רחמנא תרי למעוטי הני דכחישי אבל מזוהם דלא כחיש אימא לא ואי נמי למעוטי מזוהם משום דמאים אבל הני דלא מאיסי אימא לא צריכי: **ושנעבדה בו עבירה וכו'.** מנא הני מילי (ס) דת"ר (ס) מן הבהמה להוציא (ס) רובע ונרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח (ס) הני בני קטלא נינהו ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים (ס) בשלמא טומטום במקדש לא דילמא נקבה היא במדינה לא דילמא זכר הוא ולית בה מומא אלא אנדרוגינוס בשלמא במקדש לא דלמא נקבה היא אלא במדינה (ס) נמי נהי דזכר הוא תעשה נקבות (ס) חריץ וישחוט (ו) עלה אמר אביי אמר קרא (ס) או חרוץ או שבור חרוץ דומיא דשבור מה שבור במקום עצם אף חרוץ במקום עצם רבא אמר בלא שבור נמי לא מצית אמרת חרוץ במקום בשר הוי מומא דאי סלקא דעתך (ס) הוי מומא כיון דאמר (ו) (ס) גרב זהו חרם מיחרץ חריץ דכתיב (ס) ומראהו עמוק מן העור (ס) כמראה חמה העמוקה מן הצל וליכתב רחמנא חרוץ ולא בעי גרב (ס) ואמינא חרוץ דלא מאים הוי מומא גרב דמאים לא כל שכן כתב רחמנא גרב למימר דחרוץ במקום בשר לא הוי מומא: (ס) (רבי ישמעאל אומר אין לך מום גדול מזה): כאביי לא אמר חרוץ דומיא דשבור לא אמרינן כרבא נמי לא אמר דילמא (ס) היכא דלא מינברא אבל היכא דמינבר (ס) מום רע קרינא ביה בעי

מומא מכדי: (יג) דאמר מר גרב: (יד) גרב אמינא חרוץ כו' כל שכן להכי כתב: (טו) דילמא ה"מ היכא: (טז) אחר ברביעה ובגניחה הס"ד: (יז) זכר הם: (יח) דקרא דגבי מומין: (יט) האי דכתיב בקללות ובגרב: (כ) ד"ה דמתני' כו' נמחק מכאן ושייך אחר ד"ה וכתיב: (כא) היינו מה שגראה: (כב) הכשבים מן הצדים קרא: (כג) וגרי והרשיון מן (לצורך תקרובת) [והצאן וכו']: (כד) דילמא הני מילי דדייקינן: (כה) דמשמע ליה דקרא דנקט: (כו) קללות נמי נקיט: (כז) הוו לה מבפנים ויבש מבחוץ לא מדכר הכא ודילמא אין רגילות להיות גרב כך. דקרא פי' דגבי: (כח) מבפנים ובחוץ דמצרים הייגו דכתיב בקללות בגרב ובחרש יבש מבפנים ויכין: (כט) מאי ניהו:

חשק שלמה על ר"ג (ס) פתי ניל לף גרב דסיינו מרם נמי הוי מרוץ לסבי וכו'.

תורה אור השלם

א) עִוֶּרֶת אוֹ שָׁבוּר אוֹ חָרוּץ אוֹ יַבֶּלֶת אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת לֹא תַקְרִיבוּ אֵלֶּה לַיי וְאִשֶּׁה לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַיי: [ויקרא כב, כב]

ב) יַכְּכָה יי בִּשְׁחִין מִצְרַיִם וּבַטְּחֹרִים וּבַגָּרָב וְהֶחָרֶס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהֵרָפֵא: [דברים כח, כז]

ג) וַיִּקְחוּ אֶת פְּנֵי הַכֹּהֵן וְיַעֲמֹדוּ לִפְנֵי פַּרְעֹה וַיִּזְרֹק אֹתוֹ מֹשֶׁה הַשָּׁמָיְמָה וַיְהִי שְׁחִין אֲבַעְבֻּעֹת פֹּרֵחַ בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה: [שמות ט, י]

ד) וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: [ויקרא א, י]

ה) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּה אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַיי מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: [ויקרא א, ב]

ו) וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע וְהִנֵּה מַרְאֵהוּ עָמֹק מִן הָעוֹר וּבֹהֶרֶת שָׂעָר צָהֹב רַק וְטִמֵּא אֹתוֹ הַכֹּהֵן נֶתֶק הוּא צָרַעַת הָרֹאשׁ אוֹ הַזָּקָן הוּא: [ויקרא יג, ל]

שיטה מקובצת

א) שמענו אלא את אלו: **ב)** וחוטין. עי' תוס' ד"ה ועיב: **ג)** שנפגמו ושנעקרו ובעל גרב והשאר נמחק: **ד)** זקן (כתובות דף עה): **ה)** באורייתא דתניא גרב: **ו)** מצרים ובבשחורים ובגרב ובחרס תני וגו' נמחק: **ז)** וכתיב אשר לא תוכל להרפא אלא תלתא גווני הוי דקרא יבש בין מבפנים בין מבחוץ דמצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים דאמר ריב"ל שחין שהביא הקב"ה על המצריים לח מבחוץ ויבש מבפנים דכתיב ויהי שחין אבעבועות פורח באדם דמתני' לח מבפנים ומבחוץ: **ח)** וחמנא חד למעוטי: **ט)** לא אי נמי למעוטי: **י)** הבעלים וטומטום ואנדרוגינוס בשלמא: **יא)** נקבות שלו חריץ וישחוט עליה: **יב)** דשתך חריץ במקום בשר הוי

נה א מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין קמ טור ש"ע חושן משפט סימן שמו:

נו ב מיי' פ"ב מהלכות מלוה ולוה הלכה ג סמג עשין קמ טור ש"ע חושן משפט סימן שמו:

נז ג מיי' פ"ו מהלכות מלוה ולוה הלכה ה סמג עשין קמ טור ש"ע חושן משפט סימן שמו:

נח ד מיי' שם הלכה יב:

נט ה מיי' שם הלכה יג:

ס ו מיי' פ"ד מהלכות מלוה ולוה הלכה ג:

סא ז מיי' שם פ"ג הלכה ג:

סב ח מיי' שם הלכה ו:

מא: על אלו מומין פרק ששי בכורות

אילימא ת"ק (סבר) ספיקא הוא ואתי קרא למעוטי ספיקא. ור"מ מנא ליה דטעמא דת"ק משום ספיקא דילמא הוי דקמתמה מומו עמו מי מימנא לומר קמ"ל ספק בכור הרי מומו עמו: למילקא עליה בו'. מי מימנית בכור הוא לקי דבכור בעל מום נמי מקור בגיזה ועבודה ומסר ספק הוא מספיקא לא מלקינן ליה: אי נמי למיתיבי' לבהן. מסר בכור הוא נותנו לכהן ואוכלו בעלי גוונא פרק בתרא דחולין (דף עד.) גבי כי ובכריתות בפרק דם שחיטה (דף מח.) ובפ"ק דמולין (דף כב:) גבי ממלת הלחוד שמה ומנחה ולא דמי לשאר דוכתי דממעטינן ספק מקרא לקמן בפ' במרא (דף מז:) עבירי ולא ממר דממעת ולא עבירי ספק וכן בהרת כתוף מיר (דף פה:) ספק בהרת קדמה ספק שער לבן קדם דממעטינן ליה מלטמאתו או לטומאתו הוחל ופשמ הכתוב בעוהרה ממלה [יט] פשמים שהיה כך וטומטום נמי הוה שייך שפיר למעוטי שים מסם זכר ושים מסם נקבה ופטרו הכתוב כל זמן שהוא ספק מפל כי ומחלת הלחוד ואנדרוגינוס כולן שרים דקמי שמיא גלית להו כי סים סם בהמה ומסם מחלת להוד מחוד גדול או קטן ומסם אנדרוגינוס זכר או נקבה ות"ת הם דס"ל לאנדרוגינוס ספיקא הוא [יט] כדמפרש בסוף המפלת (מה ף מא.) למעוטא בלהו ומחדם [כ] ומדקאמר בסוף העגל (יומא דף פג.) הלכה כר' יוסי ללת הכריעו ט סם זכר או נקבה וכריה בפי עלמו דקאמר רבי יוסי בבריית'א ללו דוקא ואפ"ה ממעט ליה רב לענין פיאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ולמי נקבה ולפיה ולת טומטום ואנדרוגינוס והיכי אמי קלא למעוטי ספיקא ות"ש לומר להכא פרין ספיר דממעט ליה מאנדרוגינוס מהזכר יתילף לכתיב גבי עולה ומסר הא למעוטי אפילו הוא זכר משום דמשונה מאחר זכרים ת"כ מדממעטינן ליה מהזכר ת"מ וכר הוא ולא [יט] נקבה אלמא לא אמית כת"ק דאמר ספיקא הוא אלא אי אפשוטי לך מתי מיעוטי כתיב דאמר מני למיכתב מזכר ועד אחד מסם או מנקבה עד אחד מסם או מטומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

בעי רבא מאי טעמא דרבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה אנדרוגינוס בבור הוא ומומו עמו או דילמא ספוקי מספקא ליה ואם תימצא לומר קאמר אם תימצא לומר בבור הוא הרי מומו עמו למאי נפקא מינה למילקא עליה משום גיזה ועבודה אי נמי למיתיבה לכהן ת"ש ר' אילעאי אומר משום ר' ישמעאל [א] אנדרוגינוס בבור הוא ומומו עמו ש"מ מיפשט פשיטא ליה ודילמא אם תימצא לומר קאמר ת"ש [א] זכר ולא נקבה כשהוא אומר למטה [ב] זכר שאין ת"ל [ג] מה ת"ל להוציא טומטום ואנדרוגינוס מני אילימא ת"ק ספיקא הוא ואתי קרא למעוטי ספיקא אלא רבנן בתראי מחד קרא [ד] נפקי דהא גבי בכור חד זכר הוא דכתיב [ה] קא מעטי כולהו מיניהו אלא פשיטא ר' ישמעאל [ו] ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה היינו דאצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [ז] תרתי קראי כתיב [ח] הזכר [ט] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [י] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

רב לענין פיאת מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ולמי נקבה ולפיה ולת טומטום ואנדרוגינוס והיכי אמי קלא למעוטי ספיקא ות"ש לומר להכא פרין ספיר דממעט ליה מאנדרוגינוס מהזכר יתילף לכתיב גבי עולה ומסר הא למעוטי מפילו הוא זכר משום דמשונה מאחר זכרים ת"כ מדממעטינן ליה מהזכר ת"מ וכר הוא ולא [יט] נקבה אלמא לא אמית כת"ק דאמר ספיקא הוא אלא אי אפשוטי לך מתי מיעוטי כתיב דאמר מני למיכתב מזכר ועד אחד מסם או מנקבה עד אחד מסם או מטומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

ועוד ים לפרס לריכי הנך מרי מיעוטי דרב דכיון שהולרך לכתוב זכר כדי למעט מנדרוגינוס מס הוא זכר לפי שהוא זכר מעוטא ועד נקבה למעוטי מס הוא נקבה על כרמך נריך לכתוב שניהם כדי שלא תממר זכר דוקא ולא נקבה דוקא [כה] (מבל) ולא זכר ולא נפרס להוא מני למכתב עד אחד ומ"מ סבר רב דמוקמינן נמי מיעוטא לטומטום [כו] ולא כרב מסדא דלקמן נמי מסמכן ר' יוחנן לליה ליה דרב מסדא ומילו למימר נמי מסום טומטום למודיה לריכי מרוייהו למיעוטי מפיקא דידיה מדין זכר מס מ"כ נמלא זכר ומדין נקבה מס מ"כ נמלא נקבה וה"ה מנדרוגינוס לפי שהוא מסוה מסאר זכר או [כז] מסאר נקבה ומקולים הן ולית ליה לרב ההיא דרב אחא בר יעקב [כח] פ"ק דמגיגה (דף ז.) מטומטום מסום למיכת יתורת ים למסום [כט] דלקריך לקמן אלא מעתה בערכין יערך ומיימי רחיה מבריית' דממעטינן ליה מערך אים ומסה מהזכר אם נקבה ומשני שמי מכלן טומטום מני קושיא החם מיכת יתור למסום מנדרוגינוס לא נריך אלא מד ור"ל דהחם נמי לריכי מרוייהו למנדרוגינוס למי כתיב הזכר למעוטי ה"א לא גרע מנקבה ויהיה ערך נקבה ור"ת והא לפריך מאם זכר אם נקבה להוליא טומטום ואנדרוגינוס מני קושיא [ל] דילמא הא גבי שלמים מיכת מרי מיעוטי אם זכר אם נקבה דאם הוא מיעוט דלקמאל ספרק המפלת (מה דף מא.) ומומר ר"י דגרס זכר או נקבה דכתיב גבי שלמים נקרא שלמים נמן דהכי דרים ליה מתורת כהנים אבל אם זכר אם נקבה דכתיב שלמי נדרו או נדבה דכתיב גבי עולה ומפילו מגיזה ללא מד מיעוטא והוי או למעט כמו או כמו פרט לכלאים או עז פרט לנמלה: [ל] מדרגנן כדמומא ליה לעיל בפ"ב (דף יח.) דאמר קדושת [לא] (מוצח) דמילתא דקדושת הגוף גדול מה דרגים ים בי' מחרים מרמ"י שכמוך ממנו דכתיב זכר או נקבה ולא נאמר זכר ונקבה אלא לרבות טומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה היינו דאצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

איבעיא להו מסאר זכר או נקבה מהו ומהי מי נימא מקדש מדכתיב מזכר ועד נקבה זכר ולמי נקבה ולפיה ולת טומטום ואנדרוגינוס והיכי אמי קלא למעוטי ספיקא ות"ש לומר להכא פרין ספיר דממעט ליה מאנדרוגינוס מהזכר יתילף לכתיב גבי עולה ומסר הא למעוטי מפילו הוא זכר משום דמשונה מאחר זכרים ת"כ מדממעטינן ליה מהזכר ת"מ וכר הוא ולא [יט] נקבה אלמא לא אמית כת"ק דאמר ספיקא הוא אלא אי אפשוטי לך מתי מיעוטי כתיב דאמר מני למיכתב מזכר ועד אחד מסם או מנקבה עד אחד מסם או מטומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

ועוד ים לפרס לריכי הנך מרי מיעוטי דרב דכיון שהולרך לכתוב זכר כדי למעט מנדרוגינוס מס הוא זכר לפי שהוא זכר מעוטא ועד נקבה למעוטי מס הוא נקבה על כרמך נריך לכתוב שניהם כדי שלא תממר זכר דוקא ולא נקבה דוקא [כה] (מבל) ולא זכר ולא נפרס להוא מני למכתב עד אחד ומ"מ סבר רב דמוקמינן נמי מיעוטא לטומטום [כו] ולא כרב מסדא דלקמן נמי מסמכן ר' יוחנן לליה ליה דרב מסדא ומילו למימר נמי מסום טומטום למודיה לריכי מרוייהו למיעוטי מפיקא דידיה מדין זכר מס מ"כ נמלא זכר ומדין נקבה מס מ"כ נמלא נקבה וה"ה מנדרוגינוס לפי שהוא מסוה מסאר זכר או [כז] מסאר נקבה ומקולים הן ולית ליה לרב ההיא דרב אחא בר יעקב [כח] פ"ק דמגיגה (דף ז.) מטומטום מסום למיכת יתורת ים למסום [כט] דלקריך לקמן אלא מעתה בערכין יערך ומיימי רחיה מבריית' דממעטינן ליה מערך אים ומסה מהזכר אם נקבה ומשני שמי מכלן טומטום מני קושיא החם מיכת יתור למסום מנדרוגינוס לא נריך אלא מד ור"ל דהחם נמי לריכי מרוייהו למנדרוגינוס למי כתיב הזכר למעוטי ה"א לא גרע מנקבה ויהיה ערך נקבה ור"ת והא לפריך מאם זכר אם נקבה להוליא טומטום ואנדרוגינוס מני קושיא [ל] דילמא הא גבי שלמים מיכת מרי מיעוטי אם זכר אם נקבה דאם הוא מיעוט דלקמאל ספרק המפלת (מה דף מא.) ומומר ר"י דגרס זכר או נקבה דכתיב גבי שלמים נקרא שלמים נמן דהכי דרים ליה מתורת כהנים אבל אם זכר אם נקבה דכתיב שלמי נדרו או נדבה דכתיב גבי עולה ומפילו מגיזה ללא מד מיעוטא והוי או למעט כמו או כמו פרט לכלאים או עז פרט לנמלה: [ל] מדרגנן כדמומא ליה לעיל בפ"ב (דף יח.) דאמר קדושת [לא] (מוצח) דמילתא דקדושת הגוף גדול מה דרגים ים בי' מחרים מרמ"י שכמוך ממנו דכתיב זכר או נקבה ולא נאמר זכר ונקבה אלא לרבות טומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה היינו דאצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

אי אמרת בשלמא מיפשט פשיטא ליה. פירוש דכבור הוא ומומו עמו סיינו למילטריך קרא למעוטי ומימה מהאי טעמא גופיה לא ליבעי קרא קדושה מס [מ] קדושים לגמי סולא ומפילו בגיזה ועבודה שרי ומזבר קמ"ל גבי כמוך מד זכר ולא [מ] למעוטי מקדושה להא גבי כמוך מד זכר ולא ממעטינן ליה רבי ישמעאל מגיזה ללא שרי ליה [מא] מסום מום ללא ליתמט עכ"ל ונקבה לפיהוא מום מפיקרא לן מקרי בגיזה ועבודה מדרשת דחמי ורבא לעיל בפ"ב (דף יח.) דאמר קדושת [מב] (מוצח) דמילתא דקדושת הגוף גדול מה דרגים ים בי' מחרים מרמ"י שכמוך ממנו דכתיב זכר או נקבה ולא נאמר זכר ונקבה אלא לרבות טומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה היינו דאצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

ועוד ים לפרס לריכי הנך מרי מיעוטי דרב דכיון שהולרך לכתוב זכר כדי למעט מנדרוגינוס מס הוא זכר לפי שהוא זכר מעוטא ועד נקבה למעוטי מס הוא נקבה על כרמך נריך לכתוב שניהם כדי שלא תממר זכר דוקא ולא נקבה דוקא [כה] (מבל) ולא זכר ולא נפרס להוא מני למכתב עד אחד ומ"מ סבר רב דמוקמינן נמי מיעוטא לטומטום [כו] ולא כרב מסדא דלקמן נמי מסמכן ר' יוחנן לליה ליה דרב מסדא ומילו למימר נמי מסום טומטום למודיה לריכי מרוייהו למיעוטי מפיקא דידיה מדין זכר מס מ"כ נמלא זכר ומדין נקבה מס מ"כ נמלא נקבה וה"ה מנדרוגינוס לפי שהוא מסוה מסאר זכר או [כז] מסאר נקבה ומקולים הן ולית ליה לרב ההיא דרב אחא בר יעקב [כח] פ"ק דמגיגה (דף ז.) מטומטום מסום למיכת יתורת ים למסום [כט] דלקריך לקמן אלא מעתה בערכין יערך ומיימי רחיה מבריית' דממעטינן ליה מערך אים ומסה מהזכר אם נקבה ומשני שמי מכלן טומטום מני קושיא החם מיכת יתור למסום מנדרוגינוס לא נריך אלא מד ור"ל דהחם נמי לריכי מרוייהו למנדרוגינוס למי כתיב הזכר למעוטי ה"א לא גרע מנקבה ויהיה ערך נקבה ור"ת והא לפריך מאם זכר אם נקבה להוליא טומטום ואנדרוגינוס מני קושיא [ל] דילמא הא גבי שלמים מיכת מרי מיעוטי אם זכר אם נקבה דאם הוא מיעוט דלקמאל ספרק המפלת (מה דף מא.) ומומר ר"י דגרס זכר או נקבה דכתיב גבי שלמים נקרא שלמים נמן דהכי דרים ליה מתורת כהנים אבל אם זכר אם נקבה דכתיב שלמי נדרו או נדבה דכתיב גבי עולה ומפילו מגיזה ללא מד מיעוטא והוי או למעט כמו או כמו פרט לכלאים או עז פרט לנמלה: [ל] מדרגנן כדמומא ליה לעיל בפ"ב (דף יח.) דאמר קדושת [לא] (מוצח) דמילתא דקדושת הגוף גדול מה דרגים ים בי' מחרים מרמ"י שכמוך ממנו דכתיב זכר או נקבה ולא נאמר זכר ונקבה אלא לרבות טומטום ואנדרוגינוס ואפ"ה לא אמרינן לטומטום ואנדרוגינוס הוא זכר לחמיר עליו לעולה ולקריב ממנו מום אחר ולפסול בכהונה אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי ואי אמרת בשלמא רבי ישמעאל מיפשט פשיטא ליה היינו דאצטריך קרא למעוטי אלא אי אמרת מספקא ליה אצטריך קרא למעוטי ספיקא לעולם רבנן בתראי וגבי בכור [כא] תרתי קראי כתיב [כב] הזכר [כג] והזכרים: וחכ"א אינו בכור בו': אמר רב חסדא מחלוקת באנדרוגינוס [כד] אבל בטומטום דברי הכל ספיקא הוא וקדוש מספיקא א"ל רבא אלא מעתה בערכין יערך אלמה

עין משפט נר מצוה

סג א מי' פ"ב מהל' מכלי מכוחות הל' ה מוס"ע ס"ל סימן סמ סעיף ג: **סד ב** מי' שם טוס"ע שם סעיף ג:

שיטה מקובצת

א) תי' מה ת"ל נמחק: **ב)** קרא תיפוק דהא: **ג)** דכתיב וקא ממעטינן כולהו מיבעי': **ד)** ישמעאל היא ואי: **ה)** בכור נמי תרי קראי: **ו)** לומר בבור הוא הרי: **ז)** הוא דקמתמיה ליה: **ח)** הוא דקאמרי': **ט)** וקממעיט כולהו מיבעי' נקבה טומטום ואנדרוגינוס הס"ד: **י)** דזכר הוא ס"א ולא מקרב"י ליה דנקבות שלו הוי מומא: **יא)** שרי אלא משום מום לישחט הס"ד: **יב)** תרי קראי כתיבי: **יג)** יצרך טומטום אדם או: **יד)** ודאי הוי: **טו)** תחלה דהתם משתנה לפעמים דפעמים שהוא כך ופעמים שהוי: **טז)** הוא כדפריש בסוף המפלת מדשמא בלובן: **יז)** ספק אלמא. ת"י נקבה נמחק: **יח)** לרב דפ' המפלת: **יט)** מפוסא מזכר ועד נקבה לטומטום היינו משום דאיכא כו' לפרש דבלאו טומטום צריכי הנך: **כ)** אבל לא זכר: **כא)** ודלא כרב חסדא דלקמן נמי כו' נמי דמשום טומטום: **כב)** או משונה משאר: **כג)** אביי ד"פ דחגיגה דממעט טומטום מוראה אע"ג דביציו מכחיץ ולפי לשון ראשון שפי' דמודה רב חסדא בהחיא דרב דממעטינן טומטום משום: **כד)** לחמוה מאי קפריך לקמן כו' ומיתי מברייתא דממעטינן ליה: **כה)** תי' דילמא נמחק: **כו)** מומין ואף תמורת בעלי מומין והשתא: **כז)** פסול הוא לגבי: **כח)** אם אקרשיה לשם: **כט)** ליה אלא משום מום לישחט ושקה לפי' מום מעיקרו אתא א' (תי' ליה) נמחק: **ל)** לאשמועינן דחורוק במקום: **לא)** דלעיל ור"י תירץ: **לב)** בחמורה וזה לא נחפש בחמורה: **לג)** ספיקא הוא ואתי: **לד)** נקבה דחתלת הקדש יש בה קדושת הגוף כמו מפרש"י נקבה לאשם: **לה)** פריך אמאי איצטריך קרא זכר למעוטי מהקרבת: **לו)** יתורא דידיה בזכר: **לז)** ד"ק מהכא דממשש:

תורה אור השלם

א) אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לְרָצנוֹ לְפָנֵי יְיָ: (ויקרא א, ג)

ב) וְאִם מִן הָאזֹן קָרְבָּנוֹ מִן הַצֹּאן לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: (ויקרא א, י)

ג) כָּל הַבְּכוֹר אֲשֶׁר יִוָּלֵד בִּבְקָרְךָ וּבְצֹאנְךָ הַזָּכָר תַּקְדִּישׁ לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲבֹד בִּבְכֹר שׁוֹרֶךָ וְלֹא תָגֹז בְּכוֹר צֹאנֶךָ: (דברים טו, יט)

ד) וְהָעֲבַרְתָּ כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לַיְיָ וְכָל פֶּטֶר שֶׁגֶר בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ הַזְּכָרִים לַיְיָ: (שמות יג, יב)

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דילמא וכו' כלומר סם ת"ל זכור:

רבינו גרשום

מיפשט פשיטא ליה דאנדרוגינוס לא הוי בריה בפ"ע אלא זכר הוא ובבור ומומו עמו לקי עליה משום גיזה ועבודה ומיתייב למיתבי' לכהן: בשהוא אומר למטה זכר דמשמע זכר ואפי' נקבה ואנדרוגינוס אין שוחטין לא במקדש ולא במדינה דספק הוא שמא נקבה הוא ולאו בכור: **ואתי** קרא למעוטי ספיקא הוא קמי שמיא ליכא ספיקא: **אלא לאו לרבנן בתראי** איצטריך קרא דלדידהו לא הוי ספיקא אלא חולין במומרין דהא אמרינן החכ"א אינו בכור ונגזז ונעבד: אי לרבנן ס"ט איצטריך זכר אזהרינא תיפוק ליה מחד זכר וקא מיפעטי כולהו מיניה בין נקבה ובין טומטום ואנדרוגינוס: **אלא פשיטא** לר' ישמעאל איצטריך אידך זכר דלדידיה קדוש בבכור והיינו דאיצטריך למעוטי דאע"ג דקדיש בבכור לא קדיש לענין קדשים: (אלא) **לעולם רבנן בתראי** ואי אמרת לדידהו כיון דלא קדיש בבכור תיפוק להו מחד זכר אין הכי נמי אלא גבי בכור הוא כתיב תרי קראי **חזכר והזכרים** הכא נמי כתיב תרי זכר: **מחלוקת באנדרוגינוס** דלרבנן בתראי הוי בריה ולת"ק ורבי ישמעאל הוי ספק

אלמה תניא חזבר. והיה ערכך הזכר ומיבעיא להו"ש נפקא לן ונפ"ל טומטום: ערך איש [ד] ואשה. מין שוין כדמפקת בפ' בהר סיני: אם נקבה. מריבויא דלמ"ס נפקא לן ונפ"ל טומטום [ה] ממעט ספיקא לן ממעטינן ליה קרא דספיקא קמי שמיע ליכא למ"ד ולמ"ד ממעט ליה: סמי מבאן טומטום. מקרא לא ממעטינן אלא מאנדרוגינוס ומשום בריה אבל טומטום נערך ולמומרת נערך מכור: אם זכר אם נקבה. כבלמים כתיב (ויקרא ו) ומשום ספק לא ממעטינן קרא ועוד [ו] אין זכר אין נקבה כתיב לבלמים אלא ולמי בריה הוא: הזכר ולא נקבה. (ה) דהיינו הך דגבי עולה דפריסת לעיל להוציא טומטום ומדמעטיה קרא בריה הוא דמשום ספק לא [ז] ממעטינן קרא: הרובע ל"ג אלא שייך בעופות: הנעבד. [ח] כולה נקרנות דעופות קמיירי: ממאנים בנדים אבית הבליעה. כגמל נגלת עוף טהור למליקתו אינה מליקה והוי נבילה ואי לא נבילה בריה הוא ממאי אינה [ט] מליקה כלל: הזכר. [י] מה נפקין מיה מיניה כיון דכתיב זכר ונקבה תרי זכר ותרי נקבה כשר ואם נקבה תרי כשר להם בשפות לא מלק הכתוב ועוד מדל"ת אינה לאותויה דקאמר כל מקום שנאמר זכר ונקבה אתה מוציא טומטום מועלת לעופות אבל טומטום ספיקא מי ממעטינן ליה קרא אלא ולמי בריה הוא והיכא דמעטיה מעטיה אכל בשפות אלא מעטיה לא מעטיה: לא קדשין בתמורה. כלומר אפילו מתורה שאלה על גמל מום קטע אינה מלה עליהן ומעמא מפרש בסמכא ממורה נפרק יש בקרבנות (דף ח.): ולא מקדשין [כ] בעושי תמורה. שאם הם קדושין אין עושין תמורה ואיכי למימר דאין עושין תמורה מפני שהן עצמן קדושין [כא] כגון שהיו ולדות קדשים לקדשי מזבח ואי טומטום ספק הוא ממאי לא מקדש ממה נפשך: יתום. דמי להך ספקולין מסגולתו ואיכי למ' יתום כדמפרש בשחיטת חולין (דף נ:): שמתה אמו בשעת לידה זה פרים למיתה וזה פרים לחיים: לימא בתנאי. הא דלא מקדש לתיכא דמ"ל [כב] ספק הוא: אין קדושה חלה עליו. דבריה הוא אבל בטומטום לא פליגי דספק הוא: להוציא טומטום ואנדרוגינוס. דטומטום נמי בריה הוא: [כג] דבי"ש טומטום בבריה לא מספקא. דמיקום לרב מקדש כמנחי [כד] דמימת ההוא מנח דקמירא ליה בריה הוא קמירא ליה כרבנן דמנחי: אלא הני תנאי. דבריית דבי"ש בניגי [כה] ממקום שכרות זכר הוי וקדום: וח"ק שבר מיתיון שמת נהפכה וכרותו נפל גילו מפפים ומולין מים במקום (נ) שרגיל נקבה [כו] ונקבה ור"ש

כלמאן דמוקי המפלת (מה דף מב:) וכר' יהודה מתיל כדמוכח בפרק שני דמקוה (דף קלו:) דלמאר רב מקדש לה לכל מ"ל יהודה מנדרוגינוס זכר הוא שאם תאמר כן בערכין יערך ותמיל הזכר ולא טומטום כו' פירוש ומסם קפרא ר' יהודה היא (לקמן דף פח.) וקאמר ר"ש בר יסחק אף נמי מתינא דקמ"ל יהודה פוסל בתמה ומנדרוגינוס לקידוש מי שנתח ומתי שנת גבי מילה דכתיב (בראשית יו) המול ילכם כל זכר ויש לתמוה מתי שנת לענרכין נריך ייתור למעט מנדרוגינוס ובקידוש לא נריך מיעוט אלא ממעטינן ליה מהיכא דממעטינן תמה מוקמן ולא ומנה כדאמרינן בפרק טרף בקלפי (יומא דף מג.) ובמילה מלרבה נריך יתור לרשתן לדין זכר ומיהו מקידוש הוה מצינן למיתר דשמא מיכא מיעוט אבל מילה קשיא לי"ל דקסבר ר' יהודה מנדרוגינוס מוקמ מכלל זכר בלא שום מיעוט מסברא ולכל הפסחים בערך נקבה מי לא ממעטינן מנקבה [כז] (לאוקומיה בערך) ובריית דשולה לשעיטרין קרא למעוטי מזכר לאו כר' יהודה מע"ג דשמא [כח] היא דהא בקידוש ליכא למיפרך דפוקמו ר' יהודה בלא שום יתור ומ"מ פשיטא ליה לשמיה לערכין (דף ז.) ר' יהודה כל כמה דליכא למוקומיה שמא מיפרך כוותיה מוקמינן ועוד תניא בהדיא בפ"ק דערכין (דף ה:) דר' יהודה אומר הטומטום ומנדרוגינוס מעריכין אבל לא בערכין ומיהו קשה לפי שיטה [כט] שפירשתי מפרק הקרל (יומא דף מב:) דמשמע שמה דלא פסיל ליה ר' יהודה לענין קדוש אלא משום דלא שכיח ומשום הכי לא מקדש ליה אבל מדלא מוקמינן לה מנדרוגינוס שקדש קדושו קדושי מפני שהוא שכיח ומשום הכי פסיל ליה לענין ערכין לקדש ומשה לפרש דשפיר מקדש ליה ר' יהודה אומר לה מנדרוגינוס ומשום הכי לא מוקמינן לה מנדרוגינוס דלא שכיח ומשום הכי לא מוקמינן לה מנדרוגינוס לענין ערכין ומיהו הכא דמשמע דמשום דלא שכיח לא מוקמינן לה מנדרוגינוס אפילו לענין קדושי מקדש ליה ר' יהודה אומר לה מנדרוגינוס שקדש קדושו קדושי מפני שהוא שכיח ומשום הכי לא מוקמינן לה מנדרוגינוס לענין ערכין ומיהו הכא דמשמע

מז א ממי' פ"ג מהל' מעה"ב הל"ח מו"ע ה"ד סי' שמו פסקי ב:
פח ב ממי' פ"ד מהל' מ"א הל"ח מו"ע ה"ב סי' קעב סעי' ו:
פט ג ד ממי' פ"ו מהל' יסוה"ת הל"ד מו"ע ה"ב סי' קעב סעי' ו:

ס] בזכר ונקבה הוא:
ג] טומטום בבהמה:
ג] חש לא לת"ק ולא לרבי ישמעאל: ד] ורבי אילעא חד אליעזר נמחק כאמן סברא ליה כי הא: ה] לא אמרו טומטום כר. פ"ה דת"ק דמתני' דאמר טומטום אינו נשחט לא במקדש ולא במדינה במטיל מים במקום זכרות קאמר דתדאי קדיש הילכך אין נשחט במדינה ובמקדש נמי דממעטינן ליה מחזכר אבל כו"ע מודו במטיל מים במקום נקבות דנקבה הוא כמו שהודה ר' אלעאי ותימה דדהכי גדול הוא לומר כן דלעיל משמע דבמטיל מים במקום זכרות לא ממעטינן ליה כלל ודאי להקרבה לבך נראה דלעולם איירי במטיל מים במקום נקבות וקדוש מספק לת"ק דמתני' דחיישינן שמא נתפכח זכרות ורשב"ל לא אתא אלא לומר דרבנן בתראי סברי כר"ש בן יהודה ולבך הודה ר' אלעאי דהוו חולין ולא ס"ל כרב חסדא דאמר בפרק הדר. תי"ח: ו] א"ל אביי כמאן: ז] מחייבמת מאי לאו דכר"ע כר"ע. ח] מייבם ובהא תיבמת מאי לאו נמחק: ט] חמה ומי פשיטא ליה דזכר משתכח אטו: י] שמא ושמא קאמר: יא] חולין לגבי אות ר' ונמחק: יב] לא פליג אלא: יג] יחנן הא דרב חסדא: יד] מה"ד מאן שבק: טו] בתראי ודבי אלעאי כמאן ס"ל דשביק תרי ובעיר כחד הס"ד: טז] אאנדרוגינוס קאי תרי קימי ונמחק: יז] ואישתני למהוי טומטום אישתני נמי דנתפכח: יח] יחודה ואית דאמרי לא אמרינן בבהמה הואיל ואישתני אישתני הדיינו ר' שמעון בן יהודה ולא חיישינן שמא נתפכח ר' אילעא כר"ש ס"ל הס"ד: יט] ואישתני אישתני: כ] חומרא בעלמא היא: כא] אשה פנויה בעלמא: כב] אין מייבמין אשתו תיבמת מחייבמת ונמחק: כג] ונמצא כפוגע באשה: כד] יחלוץ ולחומרא ושמאי: כה] לא איירי במטיל: כו] הוא אלא במטיל: כז] ר"ש ס"א ר' ישמעאל: כח] קדוש ס"א קדשי כלל: כט] משום דסברי בריה הוא: ל] מסתמא. גליון. מסחברי טפי שיורה לת"ק ממה שיורה לר' ישמעאל. לשון הרא"ש: לא] חי' הוא נמחק: בין

כי פליגי במטיל מים במקום נקבות. והתנן הפ לתמר רב מקדש מקדש טומטום דברי הכל פסיקא הוא על כרחך לא [מ] ממרו ממטיל מים במקום זכרות דהתם ודאי זכר הוא [מ] ומבל ממטיל מים במקום נקבות ומליפא דמ"ק אבל [מ] ר"ש [מ] פליגי ליה סוס מפיקא

ה) [נעיל ג: מנחות ס"ק ג:, ב] ג"ל מהדדי ג"ק, ג) מלם למתני' ס' לעיל מהכא נבמות ג"ק, ד) שבועות יט. ג"ק סד: קונם ג. [נדרים י:], ה) ג"ק, ו) נכון ג"ק, ז) ס"מ בפ"ב מהל' פיהוי מוכח ה"ב ספ"ק דתמין לה, ח) ג"ל ומייר מלם תרוץ ממקום אלא כי' ג"ק, ט) ג"ק, י) [ד"ה מה: ג"ק, יא) ג"ל ומייר מלינה שמא לאו מרים הוא ומסי דקתמר לה ימלון ממקום אחין קתמר:

הדרן עלך על אלו מומין

מומין אלו. המומרין — שכבר פוסלין [י] נכנס לעזרה: בין קבועין בין עוברין. כל זמן שהן בו: הכילוי והליפתם והמקבן. מפרש בגמרא: ושראשו שקוע ופקיפת. [יא] מפרש בגמרא: ובעלי חסרות. פלוגתא אכל הך כילוי וליפתם וכולהו לאפוי דכל: חסרות. מלעיל"ש: **גמ' אמאי.** [יב] פסולין בלאו: והא [יג]יבלת. ללא כתיבא בלאו: ותו דק תבלול. לאחרן גבי מומי [יא] בכור (ו) הוא ולא כתיב בהמה דכתיב בהמתך כולהו אינך דכתיב ביה בכור ולקמן בהמה כמו מומין וזנב הענל שהיה מגעת לארכובה אכל מום רע נפקי ללא דק ותבלול אינך למיפך מדלגילהו לחמשת מומין בלאו בהמה לא גליהו ס"מ לא פסלי בהמה ומשני מילף ילפי מהדדי: **גרב דמאים.** מילפת לקשה הוא מחתם ומשקע בכור ועוקה מרגלין: **ולכיתבינהו רחמנא לכולהו.** מומי אי בלאו מי בהמה: **וגרב וילפת הבא והבא.** גרב לגזירה שוה וילפת לגלוי עלה דגרב למופנה הוא ממלי כתב עור ופסח וטבול הכא והכא: **אהייא** [יד] **ליכתב.** מהי מיניהו לכתבינהו רחמנא לילף אינך מיניה: קלוט וחוטין דליתנהו באדם. למלם אינו מפרש פרשה ואינן נוהגין בו מומי מוטין למלם יש לו שיעור [טו] ואין נלמין המומין ונלמין המומים ונפסלת בפגימתן: בבהמה נמי לא פסלי. להכי כתב רחמנא מומים בבהמה ומנה בה קלוט ומוטין שנפגמו ושנגממו [טז] לענקי מחרין: **גבן** והרים דלא היינו שיש לו גבימה שקורין סולילי"ם ובהמה ליכ לה גבימה ומרוס היינו שמוטעו [יז](ה) אין שמי שיעור ובהמה אין לה מוטט אין השיעור: והנך דליתנהו באידך. ללא שייכי בה לינכתב באידך: **שנתחדש בה.** והכל אינכתב מילפת אלא נגן ומרוס ובבהמה קלוט ומוטין: **למה לי.** למינכתב למומין [יח] פסולין בלכור דכתיב (דברים טו) וכי יהיה בו מום וגו' ומומין [יט] פסולין בקדשים: **אדם מבכור לא אתי.** כלומר אי כתב בלכור ולא כתב בהך מלם מבכור נפ"מ אי בלכור אין הוא שיפסלנו המום שכן הוא עצמו קרב: **אדם מקדשים לא אתי.** כלומר אי כתב בקדשים ולא כתב בהך הך נפ"מ אי בלאו מיניהו: **קדושתן מרובה.** מעלות ומשמות עולות ושלמים דלמ קדושתו מרובה ממנות: **איש השוה בזרעו של אהרן.** הוא דכתי מומא הפ אין שוה בזרעו של אהרן פרשו מומא אי מיפסיל ממי

הא איכא יבלת. ה"ג הוי אלי למיפרך ממרון דלמ כתיב בלמם [כ] ומייר בלמם מוטין ומקוס עלם כמו בהמה וכן נמוך וכרות לא כתיב בלמם ונקן לא כתיב בלמם [בהמה] למלן דמפרש לקמן שמלרתו עקומה ולא מוקי לה בגמרי עיניו ול"ת אין לו פיסים או שמין לו אלא פיסה אחת דתנן לעיל (דף מ.) גבי בהמה הרי זה [מוסף] ואין [כא] [זה] אלא ממרות אלא דקאמר ת"ק לקמן בפירקין [כב] אין לו פיסים או שמין לו אלא פיסה אחת זהו מרות אלא המאור במורה ולפיכך בהמה מלם בע"ח ואין לה פיסים כלל אפילו בהמה מלם דאין לה אלא פיסה אחת ואפילו הכי קתני אין לו פיסים או שמין לו אלא פיסה אחת הרי זה בכור ואפילו הכי קתני אין לו פיסים כלל [כג] (למעוטי) מבעי ליה למעוטי ממרות אלא ומאי ניהו מחוסר ל"ל נכי הלי גוונא אייך לומר לבמבה בשביל דבר שנתחדש בהם ומאי ניהו לכמבה מלם בע"ח ומלם בבהמה ש"מ מלם בע"ח אין לו פיסים כלל [כד] ילפת לגזירה שוה מפני דאי לא מפני איכא למיפרך אדם מבהמה לא ילוף שכן היא עצמה קריבה לגבי מזבח בהמה מאדם לא ילפא שכן נתרבה במצות לאי אפנויי מפני לכתוב רחמנא ילפת ולא בעי גרב ואנא אמינא ומה ילפת דלא מאיסא הוי מומא גרב דמאים לא כל שכן גרב גרב [כה] דכתב רחמנא למה לי לאפנויי ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד וגרב וילפת הבא והבא ולילפו (ד) [כו] מחדא אהייא בהי ליכתב רחמנא אי כתב באדם הוה אמינא כל דפסול באדם פסול בבהמה [כז] וחוטין דליתנהו באדם בבהמה נמי לא ליפסלו (ה) ולכתוב רחמנא כולהו בבהמה הוה אמינא כל דפסול בבהמה פסול באדם גבן וחרום דליתנהו בבהמה באדם נמי לא לפסלו ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד והנך דליתנהו [כז] באידך [כח] לכתוב רחמנא בבהמה והנך דליתנהו באידך לכתוב באדם וגרב וילפת הבא והבא ולילפי מהדדי אלא כתנא דבי רבי ישמעאל [כט] דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא [ל] מום באדם מום בקדשים מום בבכור צריכא דאי כתב רחמנא מום באדם מקדשים לא אתי שכן קדושתו מרחם אדם מקדשים לא אתי שכן הן עצמן קריבין בכור מקדשים לא אתי שכן קדושתו מרובה [לא] חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי [לב] מהי תיתי לא לכתב רחמנא בבכור ותיתי מהנך מה להנך שכן קדושתן מרובה ונוהגין בפשוטין [לא לכתוב] בקדשים ותיתי מהנך מה להנך שכן קדושתן מאליהן [לג] [לא לכתוב] באדם ותיתי מהנך מה להנך שכן הן עצמן קריבין [לד] לגבי מזבח צריכי: יתר עליהן באדם: מנא ה"מ א"ר יוחנן דאמר קרא [לה] כל איש אשר בו מום מזרע אהרן איש [לו] ששוה בזרעו של אהרן מאי

לפסול במקום אחים ולחלוץ שלא במקום אחים איבא ביניהו:

הדרן עלך על אלו מומין

מומין אלו [א] בין קבועין בין עוברים [ב] פוסלין באדם (ג) ויתר עליהן [ג] הכילוח והלפתן והמקבן ושראשו שקוע ופקיפת (ד) וסקיפת ובעלי חסרות רבי יהודה מכשיר וחכמים פוסלין הקרח פסול איזהו קרח כל שאין לו שיטה של שער (ה) מוקפת מאוזן לאוזן אם יש לו ה"ז כשר: **גמ'** אמאי והאיכא יבלת דלא כתיב באורייתא באדם ותו דק תבלול דלא כתיבי בבהמה מילף ילפי מהדדי דתניא באדם לא נאמר בו יבלת בבהמה לא נאמר דק תבלול מנין ליתן את האמור של זה בזה ואת האמור של זה בזה ת"ל [א] גרב (ו) [ז] ילפת (ב) ילפת לגזירה שוה מפני דאי לא מפני איכא למיפרך אדם מבהמה לא ילוף שכן היא עצמה קריבה לגבי מזבח בהמה מאדם לא ילפא שכן נתרבה במצות לאי אפנויי מפני לכתוב רחמנא ילפת ולא בעי גרב ואנא אמינא ומה ילפת דלא מאיסא הוי מומא גרב דמאים לא כל שכן גרב גרב [ד] דכתב רחמנא למה לי לאפנויי ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד וגרב וילפת הבא והבא ולילפו (ד) [ה] מחדא אהייא בהי ליכתב רחמנא אי כתב באדם הוה אמינא כל דפסול באדם פסול בבהמה [ו] וחוטין דליתנהו באדם בבהמה נמי לא ליפסלו ולכתוב רחמנא כולהו בבהמה הוה אמינא כל דפסול בבהמה פסול באדם גבן וחרום דליתנהו בבהמה באדם נמי לא לפסלו ולכתבינהו רחמנא כולהו בחד והנך דליתנהו [ז] באידך [ח] לכתוב רחמנא בבהמה והנך דליתנהו באידך לכתוב באדם וגרב וילפת הבא והבא ולילפי מהדדי אלא כתנא דבי רבי ישמעאל [ט] דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא [י] מום באדם מום בקדשים מום בבכור צריכא דאי כתב רחמנא מום באדם שכן נתרבה במצות אדם מבכור (יא) [יב] בהמה לא אתי שכן הוא עצמו קרב לגבי מזבח קדשים מבכור לא אתי שכן קדושתו מרחם אדם מקדשים לא אתי שכן הן עצמן קריבין בכור מקדשים לא אתי שכן קדושתו מרובה [יג] חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי [יד] מהי תיתי לא לכתב רחמנא בבכור ותיתי מהנך מה להנך שכן קדושתן מרובה ונוהגין בפשוטין [לא לכתוב] בקדשים ותיתי מהנך מה להנך שכן קדושתן מאליהן [טו] [לא לכתוב] באדם ותיתי מהנך מה להנך שכן הן עצמן קריבין [טז] לגבי מזבח צריכי: יתר עליהן באדם: מנא ה"מ א"ר יוחנן דאמר קרא [יז] כל איש אשר בו מום מזרע אהרן איש [יח] ששוה בזרעו של אהרן מאי

גרב דכתב רחמנא [יט] למשעי. מימה הא מינעריך לכלמר רבא נפיקין לעיל (דף מ.) ללמכי כתב רחמנא גרב למימר למרין במקום מכר לא הוי מומא ומיהו מרי גרב ומרי ילפת כמיני מך מלם ומך נבהמה ולימר מך [כ] לאפנויי [כא] אבל ס"ל לא הוי מופנה לגזירה שוה ול"ל למשוי ול"ל למשוי דרבא לעיל לא מפיק הפנאה מהכא כיון דלפי דרבא לא מיתוקמא גרב לגופיה אלא ללמד [כב] המלום במקום מכר: **גבן** והרים דלא איתנהו בבהמה. היינו לת"ק דלקמן בפירקין דמוקי נמ בגמיני עיסם אבל לרבי מאיר אין מגמיגום בקדשים מום בבכור צריכא דאי כתב רחמנא מום באדם שכן נתרבה במצות אדם מבכור שייך שפיר בבהמה ולהכי לא קתני רבי מאיר מלם לפיטיה לר' מאיר בן מגמיגום למאי מלמ כל שמרמין מחוסים ללא פיטים:

למה לי דכתב רחמנא מום באדם מום בבכור מום בקדשים צריכי הוי. פיטה למלי דקתני לייכי למשמע ללא ילפינן מהללי מנלן בלאם ובקדשים כל מום שבגלוי ומיו מוזר דגבי בכור הוי ללרשין (דף נ.) מכלל ופרט [כג] וכן מומין דגבי מלם ובקדשים ללא כתיבי בכור ובבהמה מחוסר ללא ילפינן מכלל מום רע כגון דק תבלול כלפי בקונטרס בריש פירקין ויש לומר הואיל דגבי גלי ממר

שיטה מקובצת

ב) בין עוברים. דמומין עוברים דפסולים בארם נפקא לן מדילפינן מבהמה וגבי בהמה כתיב מום בם הרשינן בפרק התערובות (דף עו ע"ב) מום בם הוא דלא יהיה הא עבר מומן יוצאה אף בארם כתיב מום בם תרשינן מום בם יהיה בכהמה. ת"ח: **ג)** עליהן בארם הכילוח: **ד)** גרב ס"א ולפת גבי ולילפת לגי"ש: **ה)** גרב גרב דכתב רחמנא למה לי. הקשה הר"ר אלחנן הא איצטריך לבדרבא כו' ולימא למימר דכיון דמופנה מצד אחד חשיב ליה מופנה כדאמר לעיל גבי מעשר בהמה דאינו מכור משום דגמרינן גו"ש לא יגאל לא יגאל מהדדים אע"ג דלאו מופנה אלא מצד אחד דהא מדכתיב רחמנא ילפת בהדי גרב בארם ובבהמה ש"מ דבעינן מופנה משני צדדין דאי לא בעינן אלא מצד אחד לא לכתב אלא חד ילפת בהדי גרב ואומר הר"ר ש"מ חשיב ליה מופנה לגזירש כיון דלא איצטריך לעיל לדרש דרבא אלא לדיוקא דעלמא דגרב הרי מופנה הא חרוץ לא הרי מופנה או שמא הרי מצי למכתב שום נגע אחר דמאוסה ודמי לחרוץ. לשון הר"ח: **ה)** קלוט וחוטין דליתנהו בארם. פי' בריש"י דארם אינו מפרים פרסה כו' מיהו לכאורה הרי משמע דאף במקום שיש שינים בבהמה כגון למשה פוסלין אף החוטין והיה אומר הר"ר אלחנן לפי שבהמה פיה אורך ופתוח הרבה וכי פגום קצת מתוך והרי מום שבגלוי אכל בארם לא מחזי כולי האי והרי מום שבטחור. ת"ח: ו] ליכתב רחמנא מהי לכתוב עד הרי וגרב ומחוק: **ז)** רחמנא מומין בארם מומין בקדשים מומין בבכור צריכא דאי כתב רחמנא בארם: **ח)** הרי בהמה ומחוק: **ט)** פרוכה. גליון דקדושים נהגין בין בזכרים ובין בנקבות: **י)** מהדהי בהי לא לכתוב לא לכתוב: **יא)** קרבין על גבי מזבח הילכך צריכי: **יב)** איש ששוה בזרעו של אהרן. הקשה הר"ר אלחנן דהא קתני נמי בטהורי בבן שהוא מום בבכורים: **יג)** קרבין על גבי מזבח אשר דהוי נמי בגמר ופסול משום מחלל עבודה דהא כתיב באורייתא והזירך ר"י דמרקאמר האמור בתורה גבי בן מוכח אשר משמע שפיר דאחא לפורשי דאלו פוסלין לבד משום מום גמור מחלל עבודה ולא האחרים. ת"ח: **יג)** האחין ואם רצה: **יד)** הרי מפרש בגמרא נמחק: **טו)** אמאי פוסלין: **טז)** והא איכא יבלת: **יז)** אהייא (דהרי) [מיניהו] ליכתב: **יח)** שיהם בשל החוטין ואין כו' ובהמה היא דאין לה: **יט)** מהדרי: **כ)** שחוסמו משוקע בין: **כא)** דמומין פוסלין בארם ומומין פוסלין בבכורי: **כב)** פוסלין בקדשים: **כג)** איכא

מג: מומין אלו פרק שביעי בכורות

אמר רבא לא שנו כה. יש גורסין לעיל בגמרא משפרים נגד גירסת הקונטרס: **בבהמה** אשור באביזה. פי' בקונטרס דלמא מהני ליה שמיטה מטעם נפל דמשמע דאיכא כמיעת הטולם ודי לאפשר לומר כן דנפל המפלת (מה דף מד.) מוקי לה בשמיטת שמו ושמואל פליג עליה דסתם ובני ליה בשמיטת שמו מגב מיעת לעיל לאוקי לאשמועינן דפליג רב שימי התם מממני להכי ופירש שם בקונטרס [א] דמרוייחו פרין נרב ושמואל דהן ר' מניגן בנונטרס גמי מומי מדם מלגא נרב דוקא פרין דממר מפשה שמיט ולו [ב] [דלמא] דלגא מיי ומדפסל ליה הכא לעבודה מכלל דמיי וכן מפשה נרב דוקא פרין: [ג] **סבי** שמש. מפרש בגמרא מני שמש דפרי' בקונטרס שמועה מן השמש ומיט יכול נרמות מקום שממנה זורמת שם [ד] וכן הוא לשון [ה] מקומי שמש שמעע ממנו מור השמש: **ושנשרן** ממנו דיבי עיניו. מפשע בקונטרס רים לפשרות שרגילים להיות נוהנין מרוב דמעה כי סהוא דרכן נמגילת נחלק (מהדרין דף קד:) גבי נכה מבכה וחימין דקרי ים עור המקוף מת העין כי סהוא דפרקין לעיל (דף נא.) רים שנקב ושנסדק ומפרש מורת נרת דעיניה: ממוי

מאי איבא בין מומא לשאינו שוה בזרעו של אהרן איבא [ו] משום אחולי עבודה מומא מחיל עבודה דכתיב [ז] מום בו ולא יחלל שאינו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה מאי איבא בין שאינו שוה בזרעו של אהרן ומשום מראית העין איבא ביניהו עשה: בילון *דדמי רישיה לאבלא: לפתא דדמי רישיה [ח] לנרגלידא דלפתא תנא [ט] צוארו עומד באמצע ראשו: מקבן דדמי רישיה למקבן: וישראשו שקוט מלפניו: וסקיפת מאחוריו [י] כדאמרי אינשי שקיל פיסא תנא וצוארו שקוט ושמוט שקוט דחביא מחבא שמוט דאריך ושמוט: ובעלי חטרות ר' יהודה בר': דאית ביה עצם כולי עלמא לא פליגי [יא] דפסלא כי פליגי דלית ביה עצם מר סבר [יב] הא אינו שוה בזרעו של אהרן ומר סבר [יג] קרקורא דבישרא בעלמא הוא: הקרח פסול: אמר רבא ל"ש אלא [יד] שאין לו [טו] לאחריו ויש לו לפניו אבל יש לו לאחריו כשר וכל שכן שיש לו לאחריו ואין לו לפניו ואיבא דמתני אסיפא לאחריו ואין לו לפניו: ואם יש לו ה"ז כשר אמר רבא לא שנו אלא שיש לו לאחריו ואין לו לפניו אבל יש לו בין לאחריו בין לפניו פסול וכל שכן שיש לו לפניו ואין לו לאחריו [טז] ודאין לו כלל דפסול

א"ר יוחנן הקרחנין והנכסין והזבלגנין פסולין לפי שאינן שוה בזרעו של אהרן קרחנין תנינא נכסין תנינא [יז] זבלגנין איצטריך ליה [יח] לאשמועינן ומהו דתימא משום מראית העין והא כל היכא דאיכא משום מראית העין [יט] איתנא קתני [כ] ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין מהו דתימא תני חדא והי"ה לכולהו והא כל היכא דאיכא [כא] מיהדר ומיתנא (ג) [כב] קא הדר ותני [כג] ושניטלו שיניו פסול משום מראית העין אלא לאפוקי מהא דתניא דתניא הקרחנין והנכסין והזבלגנין כשרים ולא אמרו פסול אלא משום מראית העין מאן תאי תנא ר' יהודה היא דתניא ר' יהודה אומר [כד] הכהנים לרבות הקרחנין: **מתני'** [כה] אין לו בגיניו (ג) או אין לו אלא בגין אחד זהו גבן [כו] האמור בתורה רבי דוסא אומר (ד) שגבינין שוכבין רבי [כז] חנינא בן אנטיגנוס אומר שיש לו שני גבין ושתי שדראות: **גמ'** וגבן דאין לו משמע ורמינהו גבן שיש לו גבינין הרבה אין לו גבינין או אין לו אלא גבין אחד מנין ת"ל [כח] או גבן אמר רבא זהו מדרש או גבן: רבי דוסא אומר כו': למימרא דהאי והא איתמר [כט] המפלת בריה שיש לה שני גבין ושתי שדראות ואמר רב [ל] באשה אינו וולד [לא] בבהמה אמור באכילה כבר רמא ניהלילה רב שימי בר חייא לרב וא"ל [לב] שימי את אלא בששדרתו עקומה: **מתני'** [לג] החרום פסול איזהו חרום הכוחל שתי עיניו באחת שתי עיניו למעלה ושתי עיניו למטה עינו למעלה ועינו אחת למטה רואה את החדר ואת העלייה באחד סבי שמש [לד] והזגדן והצירן ושנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין: **גמ'** ת"ר חרום [לה] שחוטמו שקוע חוטמו סולד חוטמו בולם חוטמו נוטף מנין ת"ל [לו] או חרום ר' יוסי אומר אין חרום אלא הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגת הם לתמה ר' יוחנן: לאפוקי מהאי תנא אתא. ללמד פסיל להו מלגא משום מראית העין וקמ"ל דכי יוחנן דמשום שמיט שוה מרעו של מהרן: ריסי עיניו. שערו שבשפת העין: החוא הדין לבולהו. מפעלי מעורות ומלך [לז] דקמ"ל הא דלפיקנא ממי שמיט שוה מרעו של מהרן לעיל נא קמי מלגא מלוון ולייפתן ומקבן והכי לבשא קמיירת: והא ב' הכא דאיבא אחריתי משום מראית העין הדר תני ליה דקתני סיפא ושניטלו שיניו בו. ומהסיא ידענא דריסא דמנא מראית העין נא קמי מלגא מנסרו ריסי עיניו דמי מכולהו קמי למה ליה למיהדר ומיתנא. מלגא הם לתמה ר' יוחנן: לאפוקי מהאי תנא אתא. ללמד פסיל להו מלגא משום מראית העין וקמ"ל דכי יוחנן דמשום שמיט שוה מרעו של מהרן: הכהנים. ועדכו מי מהרן הכהנים (ויקרא ו) [לדרבות את הקרחנים. שבשריס לעבודה על פסוק זה מלמדים בתורת כהנים: **מתני'** גבינים. גולגל"ש: שגבינין שוכבין. שבערות גמיטו גדולים ומוטלין על [מ] פניו: **גמ'** גבינים חדבה. שמי גבות עיניו מלטרפות ולין בפרט חלק בין זו לזו: זהו מדרש או גבן. ולכי קאמר [מא] זהו לו גבן מממור מתורה (שם כה) ור' יוסף פליג עליה ולא דריש לו: למימרא דחיי. מי שים לו כ' גבין ומפי שדלמות דפסיל [מב] ר' מניגע בן מנטיגנוס: אינו וולד. ומיהו טעמא ליה: אמור באכילה. כנגילה דנפל הוא וכמת דמי ולא מהניא ליה שמיטה: בבר רמא ניהלילה. במסכת נדה: שיפי את. מכם גדול כמותך [מג] מיהו יודע לתרץ מתני' דמשמע מי לאו בפני [מד] וגבין ממש קאמר מלא שמדלתו עקומה [מה] ומיקוד כגבין ומדלמות הרבה וכי קאמינא מלא בפני גבין ממש: **מתני'** [מו] הכחל שתי עיניו באחת. שמין לו כלל מוטם בין שתי עיניו וכשהוא כוחל פיזו במקום אחד יכול למקום המכחול מעין לעין ומין המוטם מעכבו: שתי עיניו למעלה. כדמפרש בגמרא: מפני שמש. שמיזו יכול להמשכל כעבד המטה: זגדן וציירן. מפרש בגמ': ריסי עיניו. שערות שבשפת עיניו: מפני מראית העין. מנשרו ריסי עיניו קלי: **גמ'** שקוע. למעלה בין עיניו: סולד. לעי"ש שקנר בחולבו: בולם. נשמטו נקבו: נוטף. מרוך ומלי מלמטה משפתו: הפלגתה. יותר מלפי חמרת (ה) מע"פ שמיזו משוקע כל כך הוא מרוס:

למחזין

ב א מיי' פ"ח מהל' מ"א מקדש הל"ו:
ג ב מיי' שם הל"ו:
ד ג מיי' שם הל"ח:
ה ד מיי' שם הל"ו:
ו ה ו מיי' שם הל"ו:
ז ו מיי' שם הל"ו:
ח ח מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל"ו:
ט ט מיי' פ"ל מהל' מאכלות אסורות הל"ו ועיין יו"ד סי' יג סעי' ו:
י י מיי' פ"ח מהל' מ"א מקדש הל"ו:

שיטה מקובצת

[א] איבא ביניהו משום:
[ב] רישיה לנרגלידא:
[ג] תנא. גליון פי' עוד מום אחר יש [ד] שלא נזכר במשנה:
[ה] מאחוריו תנא שקוט מלפניו וסקיפ' מאחוריו כדאמרי': [ו] פליגי דפסול כי: [ז] אלא שיש לו בין לפניו ובין לאחוריו אבל אין לו כלל בשר וכ"ש שיש לו כו' אבל ר"ש לא גרים בן: [ח] לאחוריו וכ"ש שאין לו: [ט] ליה ואשמועינן זבלוגינן אלא בולה איצטריכא מהו דתימא משום מראית העין כך הנוסחא בדפוס וביניצאה וב"ב ס"א ליה לאשמועינן מהו דתימא משום מראית העין כו' וכן גרים ר"י הוא הגירסא אשר בדפוס: [י] העין מיתנא קתני להו: [יא] דאיכא למהדר: [יב] גבן. עיין בערוך ערך גבן שני ושלישי:
[יג] העין כל ה' כגון נמחק: [יד] חסר ס"א חזרה מאחוריו:
[טו] מה"ד מהו: [טז] על עיניו הס"ד: [יז] דפסיל ליה ר': [יח] במחק ואינך יודע: [יט] בשני גבין ממש: [כ] עקומה כזה כך הולכות צלעותיו חוליותיו: [כא] ד"ה הכחל עד סוף בס"א הכל מחוק:
[כב] בקונטרס לאחוריהו פרק: [כג] בהמ' מיהני ומדפסיל ליה: [כד] מה"ד שכי שמש אות ס' נמחק:
[כה] שם ושכי אות ס' נמחק: [כו] חשוכי שמש:

חשק שלמה על ש"ס

ג) ומפי' רגמ"ס מלן ד"ה ומנ מממע למפרש להקונטרס הס פימש למתני' וכ"מ מד' הרמב"ם בפ"מ מהלכות מיאת מקדש הלכה ג' פ"ם.

תורת אור חשלם

א) אַךְ אֶל הַפָּרֹכֶת לֹא יָבֹא וְאֶל הַמִּזְבֵּחַ לֹא יִגַּשׁ כִּי מוּם בּוֹ וְלֹא יְחַלֵּל אֶת מקדשַׁי כִּי אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם:
[ויקרא כא, כג]

ב) וְעָרְכוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַנְּתָחִים אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הַפָּדֶר עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל הַמִּזְבֵּחַ:
[ויקרא א, ח]

ג) אוֹ גֶּבֶן אוֹ דַק אוֹ תְּבֻלָּל בָּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ מָרוֹחַ אֶשֶׁךְ:
[ויקרא כא, כ]

ד) כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֵם אוֹ שָׂרוֹעַ:
[ויקרא כא, יח]

מומין אלו פרק שביעי בכורות מד.

דחזיין למעלה. שמומות המקומן כמדר מכל כל שפה רואה למעלה: מדר למטה עליים למעלה: דקיימן למעלה. גיגיפה המלח שלא כשאר כני מלח: דקיימן בפנדרן. [ב] כלומר [ג] והיין שומדות המקומן כמדר מכל רואה את המדר ואת העליה (ד) שעינו אחת רואה למעלה ועינו אחת רואה למטה: בשינו. תגבול בעינו דהוה ליה למיכתב דק תגבול ואת"ג ידענא דלא שייכת אלא בעין: איש עור. מרגיטא דלים: עור. משמע שינטלו עינו ולימנהו כלל: מחסורייתא. שמסרה מרלימו מכל רואה מקלח: דק. מיל"ש ממסרת המרלה ולימו ניטל[ה]: מבלביתא. לפן הפוקס בפילה ונכנס בשמור ולימו [ו] מקלר המרלים כלל: משוניתא. שמומות מעשמדן כגון למעלה או למטה או רואה מדר ועליה כאחת: בהיותא. למינו רואה [ז]: אתיא מאיש. [ח] דכתי מורוור והמים הקבועין כהיותא ניהמו וממיק להו מנא דבריית מלים: שבי שמש תני רב יוסף שני שמש. שמוטת את השמש ולימו יכול לרלות מקום שממה זוללת שם: חד מדידהו וחד מדידן. שים לו עין אחת לומה לעין אלו היושבין נגלי ועין אחת שלי כי יהודה היה יושב כנגדו והיו עיניו מקוטות: שבבנא. שגבינו לוכין ושוכבין על עיניו: תרזשות. עגולות וצידניות. עגולות יותר ממרוטות: דומעות. מעט: דולפות. יותר מדומעות: פודדות. יותר מדולפות כמו (מלכי ב) לקח טולד: תנא אף החריון ולופין והתומין. הוי מוס למזולדן עיניו [ט]: והא גבי מומין תני להו. למלי תומין מי הוי מוס ומל לא פסיל ליה מתני' אלא מקוס מרלים העין: אישתייר גרדומי. שכשין לא הוי מוס אלא מקוס מרלים העין: מתני' מאבריו. כגון ידיו ורגליו ושוקיו: [י] צימם צימע. [כ] במתני' מפרש לה: לפפוז. שכוונת ומקומות: גמ' עשר אמות. קס"ד כמה שלו: בעל מום. לגופו גדול מזרוטיתו דהא כל אלא מין גופו אלא שלא אמות בממתו: באמה של [כא] קדש קאמינא. דאיתיו עבר אמה בממה של [כב] קרקעית למורך הקרקעית לא ממדי בממתו של מעה והא דאמרן בפירקא לעיל (דף ג.) אמת ימיתי על של מעה מפי מנגע לאו בכל מעה ממש קאמר דומיא של מעה היתה [כג] ימיתי מאד על אומה של קדם שתיקן משה: באצבע קטנה. אם מוטעתו גדול לפי שאר [כד] אבעין יותר מלאי כאיטעון לוחב אנגע קטנה הוי מוס [כה] היכי מצטיינין ליה מדלין מוטעתו למוטעם בני אלא שתיקן בגופו כאיטון: חזיזא. [כו] עד שאבדיר אותו מאד: בשקוץ. אלא לגוף: [כז] שאר אבריו יחזר: [כח] חזזיא החריא אזניו: [כט] קדשים היא שאיתנה: [ל] אין נפדית הס"ד: [לא] בדעיקור איעקורי הקרניים כרי דרב חסדא: [לב] מכאן מפסלה הס"ד: [לג] חד מדידך פי' ר"י שהיה יושב לפניו: [לד] כדאיתא בפרק בני העיר ואע"פ שהיה אינש גוצא לא היו:

קצרית

תורה אור השלם

א) אוֹ נֵבֶן אוֹ דַק אוֹ חָבֻלָּל בָּעֵינוֹ אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ מְרוֹחַ אָשֶׁה:
[ויקרא כא, כ]

ב) כִּי כָל אִישׁ אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרָב אִישׁ עִוֵּר אוֹ פִסֵּחַ אוֹ חָרֻם אוֹ שָׂרוֹעַ:
[ויקרא כא, יח]

ג) וְיַחְבֹּשׁוּ אֶת רַאֲהֶל עַל ד) עֲשֶׂר אַמּוֹת אָרְךְ הַמִּשְׁכָּן וְיָשֶׂם אֶת מִכְסֵה הָאֹהֶל עָלָיו מִלְמָעְלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה: [שמות מ, יט]
הַקֶּרֶשׁ וַאֲמָה וַחֲצִי הָאַמָּה רֹחַב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד: [שמות כו, מז]

מחרי רב הונא חד [מ]מדידהו. [מ] פירוש רב יהודה שהיה לפניו פי' נקוטע' שהיו עיניו מקוטות ולא פירש כמה היו מקוטות ור"מ מפרש רב יהודה מרין כדוכו הוה למיכר בפרק המפלת (מה דף מ:) ורב הונא לימיה גופא הוה כלמי' [מ] מתניתא פרקא למתניתא ומשום הכי לא היו עיניו נכהות קטנות כ"כ מכל מקום מני מלא מכל מכל רב יהודה היו נכהות שהיו גדולות הרבה ולכן הקפיד רב יהודה והיינו שיהו לעינו מקום גדולה ומקום קטנה ומע"ג דלא הוי מומא לעניז מחולי עבודה עד שתהא גדולה כשל עגל או קטנה כשל מוח מכל מקום מין זה שוה מהיו על מהכין.

עיניו תרזשות. פי' נקוטעת עגולות כמו כי מהוטה מנהדרין (דף [ס] ק) גמי לגבה ולילויות פירש נקוטע' עגולות יותר מהוטעות ומימה היין למיגא קילמא כ"ש מהוטעת וכעין זה קשה גמי למיגא דומעות דולפות ומולדות דולפות יותר מדומעות ומולדות יותר מדולפות ומשמע מיהוטעין למיתני כולהו לגמומעין ולא מיפסלי משום מומא אלא משום לשין שוה מהיו על מהכין.

חבירו ואחר אומר [ע]לי רואה תנו רבנן [פ] עור בין שומא בשתי עיניו בין שומא באחת מעיניו חורור והמים הקבועין מנין ת"ל איש עור אמר רבא למה לי דכתב רחמנא איש עור דק תבלול בעינו צריכי דאי כתב רחמנא עור משום דליתנהו כלל אבל חורור והמים הקבועין דאיתנהו ביה לא כתב רחמנא איש ואי כתב רחמנא איש משום דלא קא חזי כלל אבל מחסורייתא לא כתב רחמנא דק ואי כתב רחמנא דק משום דמחסרן אבל מבלביתא לא כתב רחמנא תבלול ואי כתב רחמנא תבלול משום דמבלבלן אבל משום משניותא לא כתב רחמנא בעינו אמר רבא הלכך כל מחמת כהיותא אתיא מאיש מחסורייתא מדק מבלביתא מתבלול משניותא מבעינו: סכי שמש: תני רב יוסף סני שמש זגדיין מחוי רב הונא חד מדידן וחד מדידהו ואיקפד רב יהודה מיתיבי שכבנא [ק]שבעיניו שוכבים וגדום [ר]אחד שחור ואחד לבן תנא כל זוגא דלא שוי להדדי גדום קרי ליה הצירן [ש]עיניו תרוטות וצירניות דומעות דולפות [ת]טורדות תנא [א] הזדיר והלופין [ב]והתמיר זויר דמזור עיניה לופין דנפישין זיפיה [ג]תמיר שחמו זיפין והני גבי מומין תנו להו והתנן שנשרו ריסי עיניו פסול מפני מראית העין לא קשיא הא דאשתיור גרדומי הא דלא אשתיור גרדומי: **מתני'** [ד]עיניו גדולות כשל עגל או קטנות כשל אווז [ה]גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו [ו]חוטמו גדול מאבריו או קטן מאבריו (פ) [ז]הצומם והצומע איזהו צומע כל [ח]שאזניו קטנות והצומם כל שאזניו דומות לספוג [ט]שפתו [י]העליונה עודפת על התחתונה (ג) התחתונה עודפת על העליונה הרי זה מום [כ] [ל]ושנשרו שיניו פסול מפני מראית העין: **גמ'** אמר רב [מ] משה רבינו עשר אמות היה שנאמר [נ] ויפרש את האהל על המשכן מי פרשו משה רבינו פרשו וכתיב [ס] עשר אמות אורך הקרש אמר ליה רב שימי בר חייא לרב [ע] אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום דתנן גופו גדול מאבריו או קטן מאבריו [פ] אמר ליה שימי [צ] באמה של קרש קאמר: חוטמו גדול כו': תנא באצבע קטנה: הצימם [ק] והצימע: תנא אף [ר] הצימם לא הוו ידעי רבנן מאי צימם אמר ליה קאמר מאן [ש] דבעי צימם ואישתכח גריא חזיא [ת] אמר רב חסדא עז שאין לה קרנים ורחל שיש לה קרנים כשרים לגבי מזבח תניא נמי הכי יש דברים שהן במומין ואינן (ג) במומין ושוחטין עליהם במקדש אבל לא במדינה ואלו הן עז שאין לו קרנים ורחל שיש לו קרנים והצימם והצימם [א] והצומע אמר רב חסדא אמר [ב] אמימר [ג] נטלו קרנותן וזכרותן עמהן פסולה ואין [ד] פודין עליהם ונטלו טלפיים וזכרותם עמהן [ה] פסולין ונפדין עליהם מיתיבי [ו] נטלו קרניו וטלפיו וזכרותן עמהן [ז] פסולין ונפדין עליהן לא קשיא הא דאיתעקור איתעקורי 'הא דאיגום איגומי [ח] איגומי פסול ורמינהו [ט] פרה [י] שקרניה וטלפיה שחורים יגוד תרגמא זעירי מעילוי [כ] זכרות: **מתני'** אם קדשים [ל] שמיגה נכור מינה נפדית נכך לגה הוי מוס גמור מגא לגיפסולי: ונפדית עליהן. וקשיא לרב חסדא למאי מין נפדין [לג]: ברייתא דקתני [לד] בדעיקור איעקורי. קרניס וזכרי הזכרות ונלמית גומא בלמגם: רב חסדא דאיגום איגומי. ממכין מלמעלה וכרמיו נשמלו: ודאיגום איגומי. מי שיין הא דאיגום איגומי [מ] [דקתני] ימתוך מעילוי זכרומיהו שים ממוזו של קרן כשמיס ושלא מגעשות שמין זכרות מגיע עד מקום הזכרות יממוך מכל יותר מכמן [מ] פסולה: **מתני'** [נ]עור מקדש הלכה ה:

יא א מיי' פ"ח מהלכות מתנת מקדש הלכה ד:
יב ב מיי' שם הלכה ו:
יג ג מיי' פ"ב מהלכות מחוסרי מנחה הלכה ג סמג עשין קיג טור י"ד סימן שמ:
יד ד מיי' פ"ח מהלכות מתנת מקדש הלכה יד:
טו ה מיי' שם הלכ' ג:
טז ו מיי' שם הלכה ג:
יז ז מיי' שם הלכה ח:
יח ח מיי' שם הלי' ט:
יט ט מיי' פ"ב מהל' מחוסרי מנחה הל' ד טור שם:
כ כ מיי' פ"ח מהלכות פיגול הלכה ה:

שיטה מקובצת

[ס] למטה דחזיז עינו:
[ע] אומר כי רואה:
[פ] גמרום שבגיניו אחד:
[צ] האיזן תנא עיניו:
[ק] והלופין התימין זוזי דמזור תי' התמיר נמחק: [ר] זיפיה תומין שתמו זיפיו והני גבי מומין תני להו:
[ש] מאבריו הצמם והצמע ס"א הצימה והצמע:
[ת] מום ושנטלו שיניו:
[א] שימי את באמה של קדש קאמינא:
[ב] הצימם. ס"א הצימה והצמע תנא אף הצימם לא הוי ידעי רבנן מאי הצימה כו' וכן גירסת הרגמ"ה: [ג] מאן בעי צימה: [ד] חזזיא החריא אמר רב: [ה] והצימם והצמע: [ו] אמר אבימי נשלו קרנים וזכרותן: [ז] ואין נפדית עליהן: [ח] עמהן פסולה תפדית עליהן: [ט] עמהן פסולה נפדית עליהן:
[י] ודאיגום איגומא מי פסלא ורמינהו:
[כ] מעילוי זכרותיהן: [ל] כלומר ואינן עומדות: [מ] נישל בולו הס"ד: [נ] רואה כלל הס"ד: [נא] מאיש דקתני חוזרור והמים הקבועין והכי איתא דהני חוזרור ניגהו: [נב] עיניו שאינו יכול לנוח אלא משוטטות ע"כ ל"א דצמיע ופתח כל שעה הס"ד ומה"ד דנפישן זיפיה שאורכין שערות שבבת עינו הס"ד ומה"ד תמי שאין לו שיער בבת עינו: [נג] מה"ד הצימם והצימע ה"ג: [נד] תיבות במתני' מפרש לה ומחק: [נה] של קדש: [נו] של קדש: [נז] היתה גדולה מאד אלא על: [נח] שאר אבריו יחזר: [נט] חזזיא החריא אזניו: [ס] קדשים היא שאיתנה: [סא] אין נפדית הס"ד: [סב] בדעיקור איעקורי הקרניים כרי דרב חסדא: [סג] מכאן מפסלה הס"ד: [סד] חד מדידך פי' ר"י שהיה יושב לפניו: [סה] כדאיתא בפרק בני העיר ואע"פ שהיה אינש גוצא לא היו:

שיטה מקובצת

[ס] למטה דחזיז עינו:
[ע] אומר כי רואה:
[פ] גמרום שבגיניו אחד:
[צ] האיזן תנא עיניו:
[ק] והלופין התימין זוזי דמזור תי' התמיר נמחק: [ר] זיפיה תומין שתמו זיפיו והני גבי מומין תני להו:
[ש] מאבריו הצמם והצמע ס"א הצימה והצמע:
[ת] מום ושנטלו שיניו:
[א] שימי את באמה של קדש קאמינא:
[ב] הצימם. ס"א הצימה והצמע תנא אף הצימם לא הוי ידעי רבנן מאי הצימה כו' וכן גירסת הרגמ"ה: [ג] מאן בעי צימה: [ד] חזזיא החריא אמר רב: [ה] והצימם והצמע: [ו] אמר אבימי נשלו קרנים וזכרותן: [ז] ואין נפדית עליהן: [ח] עמהן פסולה תפדית עליהן: [ט] עמהן פסולה נפדית עליהן:
[י] ודאיגום איגומא מי פסלא ורמינהו:
[כ] מעילוי זכרותיהן: [ל] כלומר ואינן עומדות: [מ] נישל בולו הס"ד: [נ] רואה כלל הס"ד: [נא] מאיש דקתני חוזרור והמים הקבועין והכי איתא דהני חוזרור ניגהו: [נב] עיניו שאינו יכול לנוח אלא משוטטות ע"כ ל"א דצמיע ופתח כל שעה הס"ד ומה"ד דנפישן זיפיה שאורכין שערות שבבת עינו הס"ד ומה"ד תמי שאין לו שיער בבת עינו: [נג] מה"ד הצימם והצימע ה"ג: [נד] תיבות במתני' מפרש לה ומחק: [נה] של קדש: [נו] של קדש: [נז] היתה גדולה מאד אלא על: [נח] שאר אבריו יחזר: [נט] חזזיא החריא אזניו: [ס] קדשים היא שאיתנה: [סא] אין נפדית הס"ד: [סב] בדעיקור איעקורי הקרניים כרי דרב חסדא: [סג] מכאן מפסלה הס"ד: [סד] חד מדידך פי' ר"י שהיה יושב לפניו: [סה] כדאיתא בפרק בני העיר ואע"פ שהיה אינש גוצא לא היו:

קשיא הא דמוסיף תנא ברא הוא דאישתייר גרדומי כלומר אע"ג דשתייר עיקרו פוסל: והא דלא אשתייר מתניתין דלא אשתייר מגרדומי כלל: באמה של קודש קאמינא דהתם משה רבנו ע"ה ד' אמות אבל באמות שלו לא היה אלא ג' אמות כדרבו של כל אדם שגבוה ג' אמות שלו: תנא עד בעובי אצבע קטנה הא גדול או קטן הוי מום: והצימם והצימם צימת שאזניו קטנות כשל אווז דומות לספוג מקובצות ביחד: גדיא אזיזא שאזניו תלויות לו למטה: וזכרותו עמהם העצם שבפנים פסולה להקרבה: הא דאיגום איגומי דנשתייר מקצת מזכרותן אין נפדית עליהן: פרה אדומה שקרניה שחורות בראשו יגוד במגרה אותו שחור והחיה כשרה קסבר אף על גב דחתך מזכרותן: (לא) תרגמא זעירי מעילוי דכרותיהו חתך לא איפסלה:

מד: מומין אלו פרק שביעי בכורות

ואין שותין מים בפני רבים. פירש בקונטרס דרך ס"ת להיות נוגע בקלילה ובמיה והא דאמר בקוף כילד טוען (פסחים דף סו:) דרך הוגה בריב דרך נתן מתנה בפני זקני ולא מהדר לפיה ומיהו אפשר דהתם כלה תנן ממש אדרך לשמות בפני רבים גלא גמ' ואין שותין מים. דרך מלמיד תכם להיות נוגע בקלילה ובמיה מזרת פניו היינו בשעת סעודה דומיא דכלה ומהלכות דרך מרן [ב] ממרין דברים הופך פניו לגד ממר ויש"ת מומר מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים ומעשה באחד שביקש להשתין מים ולא השתין ונמצא כריסו צבה שמואל איצטריך ליה בשבתא דרגלא נגדו ליה גלימא אתא לקמיה דאבוה א"ל אתן לך ד' מאה זוזי וזיל אהדר עובדא את דאפשר לך דלא אפשר ליה ליסתכן מר בר רב אשי [ג] איצטריך אגודא גמלא אשתין אמרו ליה חמתך קאתיא אמר להו באודנה ותיפוק לי משום עלקא בשותת ת"ר שני נקבים יש בו באדם אחד מוציא שתן ואחד מוציא שכבת זרע ואין בין זה לזה אלא בקליפת השום בשעה שאדם נצרך אם נקבו זה לתוך זה נמצא [ד] עקר אמר ר"ל מאי דכתיב [ה] לא יהיה בך עקר ועקרה ובבהמתך אימתי לא יהיה בך עקר בזמן שבבהמתך אמר רבי יהושע בן לוי לא יהיה בך עקר [ו] מן התלמידים ועקרה שלא תהא תפלתך עקורה לפני המקום אימתי בזמן שאתה משים עצמך כבהמה אמר רב פפא לא ישתין אדם מים לא על [ז] כלי חרס ולא על מקום קשה [ח] דאמר רב הני [ט] מדורי דבבל מהדרי מיא לעין עימם אמר אביי [י] הא איתתא לא תקום להדיא באנפי ינוקא אגיסא ליה לן בה [כ] תניא רשב"ג אומר עמוד החזר מביא אדם לידי הדרדקון סילון החוזר מביא אדם לידי ירקון אמר [ל] רבה בר רב הונא אמר רב קטינא אמר ריש לקיש דם רבה שחין רבה שכבת זרע רבה צרעת רבה צואה רבה הדרדקון רבה מי רגלים רבין ירקון רבה: רוח קצרית באה עליו מאי ניהו [מ] תנא רוח בן נפלים באה עליו: המאושבן ובעל גבר: תנא משובן בביצים ובעל גבר בגיד תנא [נ] משובן זה הקיין הגרבתן זה בעל קיק [ס] קיין בביצים גרבתא בגיד ועד כמה מחוי רב יהודה עד רכובה תניא רבי אליעזר בן יעקב אומר עד רכובה פסול למעלה מן [ע] רכובה כשר איבא דאמרי עד רכובה כשר למטה מן הרכובה פסול: **מתני'** [פ] אין לו ביצים או אין לו אלא ביצה אחת (צ) [ק] הרי זה [ר] מרוח אשך האמור בתורה רבי ישמעאל אומר כל (ש) [ת] שנימוחו אשכיו ר"ע אומר כל שרוח באשכיו רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שמראיו חשוכין: **גמ'** קשיא ליה לרבי ישמעאל [א] הא חסר אשך מיבעי ליה תני שנמרחו אשכיו קשיא ליה לרבי עקיבא האי ממרוח אשך מיבעי ליה תני שהרוח באשכיו [ב] קשיא ליה לרבי חנינא בן אנטיגנוס האי רוח אשך מיבעי ליה תני שמראיו חשוכין קסבר [ג] גורעין ומוסיפין ודורשין היינו כושי רבי חנינא בן אנטיגנוס לא תני כושי: **מתני'** [ד] מקיש בקרסולין ובארכובותיו ובעל

מתני' [א] דדין שוכבין כשל אשה כריסו צבה מיבורו יוצא [ב] נבפה אפילו אחת לימים רוח [ג] קצרה באה עליו [ד] המאושבן ובעל גבר: **גמ'** אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא [ה] משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים [ו] ותניא נמי הכי משתינין מים בפני רבים ואין שותין מים בפני רבים ומעשה באחד שביקש להשתין מים ולא השתין ונמצא כריסו צבה שמואל איצטריך ליה בשבתא דרגלא נגדו ליה גלימא אתא לקמיה דאבוה א"ל אתן לך ד' מאה זוזי וזיל אהדר עובדא את דאפשר לך דלא אפשר ליה ליסתכן מר בר רב אשי [ז] איצטריך אגודא גמלא אשתין אמרו ליה חמתך קאתיא אמר להו באודנה ותיפוק לי משום עלקא. דקמני לעיל שנקב להשתין ולא השתין ונמצא כריסו צבה ממאי דמשום המתנה הוה ליה למימר עלקא שנה שקורין שנגוש"ה לפיכך צבה כריסו: **בשותת.** שמיו יכול להטיל מים יפה לאחר כן תלת שותת טיפין טיפין דומיא דמחמת עיכוי שתן הוה ליה: **בזמן שבבהמתך.** שתשים עצמך כבהמה שלא תהא **תפלתך** עקורה כו'. וכשתתפלל [ח] [על גיסך] תהא נשמעת תפלתך: **בבהמה.** שלא תממין מלהטיל מים: **לא על** [ט] (גב) כלי חרס. כתוך עציו של מיחי רגליס לפי שמצליחין תומו בהכי כמקוך לסם והמות בגל הולכין [י] ומתעבין בעין עיסה כדמפרש: **ולא על מקום קשה.** שמיו טועין ויפין על הקרקע עד שנשטפין למקום מדרון וטפלין בהכי: **ואמר רב הנך** [כ] **מדורי דבבל.** מקומות מדרין שבבבל: **מהדרי** [ל] **לעין עיסם.** שלו כ"ג טוקל ביום"כ כלתמרי' בתמכת יומא בפרק ג' (דף נג.): **לא תיקום להדיא באפי ינוקא.** כשהיא מטלת (ג) [מ] על תעמוד ממש כנגד התינוקות לשומעת היא: [נ] [**אגיסא**]. אם נגד אחר [ס] שמין מבשת בפני התינוק ל"ל הא: **עמוד.** גדולים: **הדרדקון.** מולי מעיים: **סילון.** קטנים: **דם רבה שחין רבה.** שמרבה דם שמיו מקיו מרבה שמין: **שכבת זרע רבה.** מי שיש לו מאה ואיו ממנו מעולו מרבה לזרע: **צרעת רבה** (גלמת) רוח שמות ע"ש שד זהו ק' נפילים נויטו"ן: **הקיין.** [ס] היינו מעוכן: **הגרבתן.** שיש מין בעל גגר: **בביצים.** שמיני גדולים: **בגיד.** שגידי גדול: **ועד כמה.** יגדל הגיד שיהא פסול: **מתני'** שנמרחו אשכיו. שנימומו פיני: **שהרוח באשכיו.** שמיני נפוחים: **שמראיו חשוכים.** שהוא שחור ככוחי ולא כמיני שבעל גבר: **גמ' קשיא ליה** [ל] **לר' ישמעאל.** כלומר להכי פליג רבי ישמעאל אמ"ק משום דקסיק ליה מ"ל דכשאין לו ביצים משמעי קרא שכר אשך מיבעי ליה: **תני שנמרחו אשכיו.** להכי תני ר"י שנמרחו משכיו: **ממרוח אשך מיבעי ליה.** [מ] דהא מ"ס דמרוח משמעת היא: **גורעין ומוסיפין.** גוטעין מיית ממרוח ומלף ממשך ומוסיפין מ' ממקום שלף משך על משך ומלף ממקום מיית על מרוח והוי [ס] מרוחו משך: **היינו כושי.** וכושי שהיה קשני ממני (לקמן מה.) הכוחי והגימור: **מתני'** המקיש בקרסוליים. שמלכלוחיו [ע] עוקמות למוך וקרסוליו לפיים ונוקשין זה [פ] זה כשהוא מהלך ובמלכלוחיו היינו מיפכף שרגליו עקומות למוך [צ] ומרמיך זה מזה עד שמלכלוחיו מלמעלה העקומות כלפי פיים נוקשות זו לו: בעל

חסר אשך מיבעי ליה אלא תני שנמרחו וכן קשיא ליה לרבי עקיבא מאי דאמר ר' ישמעאל וכל חד וחד בעי לתרוצי טעמיה: קסבר ר' חנניה גורעין ומוסיפין ודורשין גורעין [א] מאשך ומוסיפין אחו במרוח הוה ליה מרוח גחרעין ח' ממרוח ומוסיפין במקום א' שבאשך והוה ליה חשך והיינו מראו חשך שמראיו חשוכין: המקיש בקרסוליו ובארכובותיו שכשהוא הולך קרסוליו או

עין משפט
נר מצוה

כא א מיי' פ"ו מהלכות מעשה מקדש הל"ו ט:
כב ב מיי' שם הל' מז:
כג ג מיי' שם הל' יב:
כד ד מיי' פ"ו מהלכות מעשה מקדש הלכה ס ופ"ח הלכה יב מהל' ביאת מקדש:
כה ה מיי' שם פ"ח הלכה יב:

הגהות הב"ח
(ס) במשנה פיש אמת זהו מהום אבל כ"ל ומיהת הכי ממקן: (ע) שם כל שנמרחו אמכיו: (פ) רש"י ד"ה לא מיקום וכו' מעלת מים כל תמוה:

גליון הש"ס
[מכ"ש נמרא קמבר גורעין ומוסיפין דורשין. ע' מהלכין דף ד ע"א מוס' ד"ה לעמעם וכו': תוס' ד"ה לא ישתין וכו' הגך חומרות דוקא בבבל וכו'. ע' מה דף יג ע"ב מוס' ד"ה ויעמוד וכו']:

תורה אור השלם
א) בָּרוּךְ תִּהְיֶה מִכָּל הָעַמִּים לֹא יִהְיֶה בְךָ עָקָר וַעֲקָרָה וּבִבְהֶמְתֶּךָ: [דברים ז, יד]
ב) אוֹ נָבָן אוֹ דָק אוֹ תְּבֻלָּל בְּעֵינָיו אוֹ גָרָב אוֹ יַלֶּפֶת אוֹ מָרוֹחַ אָשָׁךְ: [ויקרא כא, כ]

שיטה מקובצת
ג] קצרית באה: ד] אבא אמר ר' יוחנן. עיין תשובת הרשב"א סימן כ': ה] רבים תניא אות ו': נמחק: ז] אשי הוה שקיל ואזיל אגודא דגמלא איצטרי' הוה קא משתין: ח] ונמצא עקור: ו] עקר שלא תהא ביתך עקור מן: ז] על גבי כלי חרס ולא ע"ג מקום: ח] הני מדרי דבבל: י] אביי האי איתתא: כ] תניא רשב"ג אומר רב הוו ומ"ג דסלמי דפרת מפרנדן כל מימות שבעולם אין לסמוך אלא שנבנל כדפרישית שדרך הילוכו של פרת מפרנג בעין עיסם והוי מבנל מכלן דפרת הולך מבנל ל"י ניכר שלמלי למד מ"י ומ"ר לי שיכר מ"י לבנל וכן מוכח לקמן בפ"ט (דף עה:) דלמרינן ממרת בעיר שהרי רבה פרת וכן פירש שם בקונטרס וחזו לומר לומר דלמילו הולך מבנל ל"י ניכר כשבדל הנהר מממת ריב גממיס ומתרגמה הנהר למחוריו ממון דרבי חמיס: **האי איתתא לא תיקום להדיא באפי ינוקא.** מ"ג מגלה עלמה מיכל מופלא כשהיא מטלה מים והמיעוך עומד בפניה להא אין דרך אלא לגלות עלמה לפניה לא לקטיים ולא לגדוליס כדמוכח בפ' מי שמתו (מכות דף כג:):
לידי הדרדקון בני לידי ירקון. משמע דהדרדקון וירקון מרי מילי ניהו ומיהו נגלה שהם ענין אחד דלמרי' בימות (דף ח:) הטבריה לפני אין כל שלחוה לפיה פניה מוריקות דלמר חיים לעבירה הדרדקון:

וכושי שהיה קטני ממני (לקמן מה.) הכוחי והגימור: **מתני'** המקיש בקרסוליים. שמלכלוחיו [ע] עוקמות למוך וקרסוליו לפיים ונוקשין זה [פ] זה כשהוא מהלך ובמלכלוחיו היינו מיפכף שרגליו עקומות למוך [צ] ומרמיך זה מזה עד שמלכלוחיו מלמעלה העקומות כלפי פיים נוקשות זו לו: בעל

רבינו גרשום
נבפה אפילו לימים כלומר אפילו לזמן קבוע פסול לעבודה אפילו בשאר הימים דאינו נבפה: משתינין מים בפני רבים דסכנה היא להעמיד עצמו ואין שותין מים בפני רבים דלא דרך ארץ הוא: ונמצא כריסו צבה נמוח: איצטריך ליה לקטנים: **נגדו ליה גלימא** להפסיק בינו לבין הגם משום צניעותא: **אתא אמר לאבוה** היאך נגד גלימא: א"ל אתן לך ד' מאה זוזי וזיל אהדר עובדא למידע כלומר שתעמיד דבר על הליכתו שתשתין לפניהם בגלוי כדי שלא ילמדו ממך כדי שלא יסתכנו להעמיד על עצמם דאת דאית לך גלימא אפשר לך למפשט דלא אפשר ליה דלית ליה גלימא למפשט יעמיד עצמו ויסתכן: **באודנא** כלומר אפילו באודנא הוינא משתין קדם שאסתכן: **ותיפוק ליה** משום עלקה כלומר דהאי דכריסו צבה לאו מחמת שתן הוא אלא משום דשהתה עלקה: בשותת מים דאי שהתה עלקא לא היה שותת: **בשעה** שאדם נצרך ומעמיד עצמו נוקבו: **בזמן שבבהמתך** כשאתה משים עצמך כבהמה שמשתנת בפני רבים לא יהיה בך עקר ועקרה: **אימתי** אין תפלתך עקורה כשאתה מתפלל על עסקי בנים בזמן שאתה משים עצמך כבהמה שלא העמדת עצמך: **מדרי דבבל** מדרונות של בבל אם משתין עליהם: **מהדרי** מיא לעין עימם לנהר שמושך לארץ ישראל ויהיו שותין ממנו לפיכך לא יהא משתין אלא על מקום נמוך שיבלעו שם המים: **לא תיקום להדיא באפי ינוקא** כשמשתין משום צניעותא: **אגיסא** דמהדרא אפה ליה לן בה: **הדרקון** היינו כריסו צבא: **ירקון** הולי ירקון: **דם רבה** שמעמיד שאינו מקיו דם: **שחין רבה** כלומר לוקה בשחין: **דרס קצרות** באה עליו **הנגן** דהוי מום מאי ניהו **נאלא** רוח שטות: **בן נפלים** רוח שידה שגגון: **המשוכן** ובעל גרב משוכן בביצים שביציו גדולים ביתר: **בעל גרב [גבר] בגיד** שארוך ביותר: **מחוי** רב יהודה שארוך הגיד עד הארכובה: **ממרחו אשכיו** נימוחו ביציו: **שהרוח באשכיו** שנפוחין ביציו: **שמראיו** (משוכין) [חשוכין] שהוא שחור ככוחי: **קשיא ליה לר' ישמעאל** אם כדברי ת"ק

בעל הפיקין והעיקל. כדמפרש וקמפרש עיקל בריפ כל שהוא מקוף פרסותיו כשיוצא ומצטר פרסות רגליו זו לזו ואין מרכיבותיו [ב]נוקשות זו לזו שעוקמות כלפי חוץ: פיקה יוצאה מגודלו. ממיכת כשר עגול כפיקה יוצאה מגודלו: עקיבו יוצאה מאחוריו. כדמפרש בגמרא שכשהוא עומד פחמע רגלו שחלי לחמור: רחבות כשיעור אחד. [ג] שקוטות הן כשל לוח ואין מרכן יתר על רחבן: עד הפרק. פרק המפנעי: [ד]מצה מן הפרק. להיינו לכל הנפוחין שממוקמין כולן וממצה שיהו [ה]מקולקים כשר: יתירה. מצבע יתירה. אם יש בה עצם פסול. [ו]הואיל ומסתכה שהרי הוא ממוקר מכר (ג) שמצמל בו ואם לאו הרי כשר ללא מעיב בלא מומין. כ' ר' ביד. מפרש (ד) לגבי קרע בגמרא למאי נקט להו ומתני' ליתנ דקרע נקט: גבי' הקישן. היינו המקיש מקרסוליו: והעיקל והקילבן. היינו פיקה יוצאה מגודלו: בעל הפיקין והשופגר נקטי: בפתות הרבה. [ז]שמצמל שלו שקורין קנ"ל גדולה מאד: פריפה. קלוסטנ"ש: למעלה דמתי'. ובנספרת על גב היד. שנספרת עם שאר מצבעות שעומדת בשורתן ההיא קאמי מתני' למיעב מכר: אם היה בה עצם ואין [בה] צפורן. לשומת נקטו [ח]מע"ג ללין הם לפוגן מעיב מכר אם נספרת ע"ג היד: ממצא במגע ובמשא ובאהל. וכגון שיש הם כשר קלח ולא כאיש הם לפי הוא הם כאיש כשר לפי שיש נספרת עמי הוא ממצא בלהל ולפי להל כאיש מן שמת ממצא בלהל ולפי לא הוא [ט]כשר לפי שנספרת על גב היד ואינה נספרת ע"ג היד ולפיכך מקלח כשר ממצא בלהל מפ"ג לגיכך כאיש טומל ונספרת על גב היד למעיב מכר לפסי ממרינן בפמ' נאש נספרת יולא לפוגן דופן (קף מג:) המכרים אין לפס שיעור לפילו פחות מכאיש מן הפילה ופחות מכאיש מן השת: ושולה [י]מנין קכ"ה. אם אין הם כשר עולה למנין קכ"ה דאמר השת לפכי השת ממצא ואי לאו אבר הוא במגע ובמשא ובאהל ומקבל טומאה. ונספרת כלפי' [יא]לפיכך אינה נספרת לפין הם לפוגן יולא הוא [יב]ממצא בלהל ואין לפוגן מכר הוא ואינו [יג]בכלל מכר ממצא בלהל ואין לפוגן מכר הוא ממצא בלהל מפ"ג לגיכך כאיש טומל ונספרת על גב היד למעיב מכר אחא ולא חשבן לפוגן

ובשאר דברים המשכרים והלא כר' יהודה. אם למניעת קנוח בשבת (לקמן ף"ק ע:) זב ומונן ומיכור ובעלי מום מקבלה והחולבה ומזריקה פסולן שם למחוי אמתי נקט איכור הוא ליה למימר שמוי יין [מ] ופרופי רמקן ומומר המכס ר' מיס כהן ג"ע דמיירי בשאר דברים המשכרים וכו' יהודה דממיל עבדה כדמוקמינן איכור להכא בשאר דברים המשכרים[ס]:

הניחא למ"ד צריך לפרט בו'. פלוגתא היא דר"ע ורבי [ע] פסח כפי השעלה (ניסן קף לה:) ונלמה להלכתא כר"ע לצריך לפרט דמהלמה הוא ואפילו לפי הספרים דגרסי התם רב שמת במקום רב פפא אין הלכה כרבי שמעון דלמו לעניין דיעה מימעל [ס] להדין מלמנה הסמה לגבות כתובתה אלא לעניין איסורא אימעל דהתם דקתמר ולו אחרת צריך לפרט דממין [פ] לגופן ניה ליתוליה ורב הונא נמי סהוה גדול מכהנה ומממין קשבר נמי התם צריך לפרט:

הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה. פי' בקונטרס פלוגתא דמתי' גיטין דהשולח גט למאמו (קף מו.) גבי המוציא את אשתו ואת חמותו נדר דקתמר ר' יהודה כל נדר שיהיו בו רבים לא יחזור לומר לחכם פריטותא שנדרה נדר שמין לו היתר ואלא יהיו בו רבים לקלקולא דמיגו דלא יחזור לומר לחכם פריטותא אמרי' מתני' הבושי והניחור והלבן הקיפה. מפרש בגמ': ובעלי גגעים מהורים. כגון שפסמת לה גגעים שמשים לא לענטרין למיתר לשפילו שכשיפה דעזרה הוי מיב כרת: התלולין. כמין מיכוח שצר יולאות ותולות להם: **גמ'** [ס] סומקא. רו"ם פלגו: לוקיניי. שלשים לבנים הין: לסומקא רגלי מיבני למקרייה גוהיה: **בארבא שמיטה סניא.** לשרון הוא ודק [ע] שמיו עצה לפי חורכו ולפי שדק הוא מיו יכול לפטול קומתו ונקפף ונלמה כמו שמלימיתי שמוטות: בוהק. [פ] שלבן מיתר: **טפוח.** שחור כקדירה ומבילו בשילחי תם' שמת (קף קמ.) ופקקו את השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין מר סבר בחישותא אתחלא [פ] בימין ומר סבר בריותא אתחלא בשמאל: **מתני'** [ב] הבושי הניחור והלבקן [ג] [ד] והקפה והנגם [ה] והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים מהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה [ו] מן הבהמה אינה מן המובחר (ז) רבי אלעזר אומר אף בעלי [ח] הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה: **גמ'** כושי אוכמא גיחור חיוורא לבקן סומקא [ט] אינו והא ההוא דאמר להו מאן בעי (ג) לוקיאני ואישתכח חיוורא אלא כושי אוכמא גיחור סומקא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן חיוורא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן ואישתכח חיוורי: [י] קפח [יא]: תני רב זביד גבוה איני [יב] והתני ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר [כ] ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא [כא] באריבא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן נגם לא ישא נעסת שמא יצא מהם [יב] אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחוורה שמא יצא מהן [יג] טפוח: החרש השוטה והשכור: שכור [יד] מחיל עבודה בהדי מומי [טו] דמחילי עבודה בעי למיחשב בשאר דברים המשכרים [טז] ודלא כר' יהודה [יז] דתניא אכל דבילה קעילית ושתה חלב [יח] או דבש נכנם למקדש חייב: **מתני'** אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו [יט] [כב] טריפה [כג] ויוצא דופן [כד] (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם) [כה] [כו] והנושא נשים בעבירה פסול עד שידידנה הנאה [כז] והמצמצא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מצמצא למתים: **גמ'** [כח] ואלו כשרין באדם [כט] מאי באותו ואת בנו אילימא אהרן [ל] ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג [לא] והתניא [לב] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת עבודה היא לעולם [לג] אהרן ובניו דכוותה הבא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה היא דתניא [לד] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא [לה] נודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את הנדר **הניחא** למ"ד [לו] צריך לפרט את הנדר אלא למ"ד אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר דמדרינן ליה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד [לז] יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה

ובשאר דברים המשכרים והלא כר' יהודה. אם למניעת קנוח בשבת (לקמן ף"ק ע:) זב ומונן ומיכור ובעלי מום מקבלה והחולבה ומזריקה פסולין שם למחוי אמתי נקט איכור הוא ליה למימר שמוי יין [מ] ופרופי רמקן ומומר המכס ר' מיס כהן ג"ע דמיירי בשאר דברים המשכרים וכו' יהודה דממיל עבדה כדמוקמינן איכור להכא בשאר דברים המשכרים[ס]:

הניחא למ"ד צריך לפרט בו'. פלוגתא היא דר"ע ורבי [ע] פסח כפי השעלה (ניסן קף לה:) ונלמה להלכתא כר"ע לצריך לפרט דמהלמה הוא ואפילו לפי הספרים דגרסי התם רב שמת במקום רב פפא אין הלכה כרבי שמעון דלמו לעניין דיעה מימעל [ס] להדין מלמנה הסמה לגבות כתובתה אלא לעניין איסורא אימעל דהתם דקתמר ולו אחרת צריך לפרט דממין [פ] לגופן ניה ליתוליה ורב הונא נמי סהוה גדול מכהנה ומממין קשבר נמי התם צריך לפרט:

הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה. פי' בקונטרס פלוגתא דמתי' גיטין דהשולח גט למאמו (קף מו.) גבי המוציא את אשתו ואת חמותו נדר דקתמר ר' יהודה כל נדר שיהיו בו רבים לא יחזור לומר לחכם פריטותא שנדרה נדר שמין לו היתר ואלא יהיו בו רבים לקלקולא דמיגו דלא יחזור לומר לחכם פריטותא אמרי' מתני' הבושי והניחור והלבקן [ג] [ד] והקפה והנגם [ה] והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים מהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה [ו] מן הבהמה אינה מן המובחר (ז) רבי אלעזר אומר אף בעלי [ח] הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה: **גמ'** כושי אוכמא גיחור חיוורא לבקן סומקא [ט] אינו והא ההוא דאמר להו מאן בעי (ג) לוקיאני ואישתכח חיוורא אלא כושי אוכמא גיחור סומקא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן חיוורא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן ואישתכח חיוורי: [י] קפח [יא]: תני רב זביד גבוה איני [יב] והתני ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר [כ] ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא [כא] באריבא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן נגם לא ישא נעסת שמא יצא מהם [יב] אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחוורה שמא יצא מהן [יג] טפוח: החרש השוטה והשכור: שכור [יד] מחיל עבודה בהדי מומי [טו] דמחילי עבודה בעי למיחשב בשאר דברים המשכרים [טז] ודלא כר' יהודה [יז] דתניא אכל דבילה קעילית ושתה חלב [יח] או דבש נכנם למקדש חייב: **מתני'** אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו [יט] [כב] טריפה [כג] ויוצא דופן [כד] (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם) [כה] [כו] והנושא נשים בעבירה פסול עד שידידנה הנאה [כז] והמצמצא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מצמצא למתים: **גמ'** [כח] ואלו כשרין באדם [כט] מאי באותו ואת בנו אילימא אהרן [ל] ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג [לא] והתניא [לב] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת עבודה היא לעולם [לג] אהרן ובניו דכוותה הבא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה היא דתניא [לד] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא [לה] נודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את הנדר **הניחא** למ"ד [לו] צריך לפרט את הנדר אלא למ"ד אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר דמדרינן ליה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד [לז] יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה

נודר ועובד קסבר דצריך לפרוט בכמה נדר וכיון דמפורש לחכם שנדר לגרש אשתו הפסולה לו לא קא שרי ליה חכם ההוא נדר: **דמדרינן** ליה לפני רבים דמגרשה ולא מצי חכם להפר: **דאדרינה** רב אחא על דעת רבים: **והתם** בגושא נשים בעבירה איכא יצרו תוקפו דנשאה ואי לא מדיר ראי לא מגרש: **סליק פירקא**

חשק שלמה על ש"ס

(ס) גמ' ה"א חמש כל"ע ותימה הוא ממקן: **(ע)** שם במשנה מן המובחר (רש"י למובח) מל"מ ור"ב פ"ו ה"א בן יעקב: **(פ)** גמ' מהן נמי לובקיאני: **(צ)** שם במשנה הנושא כל"ל ואולי ר' ממקן: **(ק)** שם אלו כשרין מלמד וכו' מפי אותו כל"ל ואולי ר' ממקן: **(ר)** רש"י ד"ה למימר ר"ל וכיון דכשיפי:

הגהות הב"ח

(ל) גמ' ה"א חמש כל"ע ותימה הוא ממקן: **(מ)** שם במשנה מן המובחר (רש"י למובח) מל"מ ור"ב פ"ו ה"א בן יעקב: **(נ)** גמ' מהן נמי לובקיאני: **(ד)** שם במשנה הנושא כל"ל ואולי ר' ממקן: **(ס)** שם אלו כשרין מלמד וכו' מפי אותו כל"ל ואולי ר' ממקן: **(ר)** רש"י ד"ה למימר ר"ל וכיון דכשיפי:

גליון הש"ם

מתני' והחרש. עיין לעיל קף ל: תוס' ד"ה מה:

רבינו גרשום

הוה אמינא שית דידיה חזא ושתת דבוריה חזא: משום ראיה דלא ידעה כמה יכול לשתות ולא יהא שכור: **שמוטא** סניא ארוך ודק ופרצופו בולט הרבה לחוץ וסניר הוא חתוי מום: **בוהק** לבן בייתר דהוי נגע: **טפוח** כלי חרש שחור: **בהדי** מומי בעי למיחשביה משום דכולהו דמתני' לאו מומין ניתנו אלא משום דאין שוה בורג של אהרן הוא דאסור: **שיכור** מחיל עבודה בפרוש בפסחים ובחגים: **בשאר** המשכרין דלר' יהודה במיתה ולרבנן באזהרה: **ופלוגתייהו** בסיפרא: **דלדולין** תלתול: **אותו ואת בנו** כהנים כשרים לעבודה ביחד וכן כהן טרפה ויוצא דופן כשר לעבודה: **הנושא נשים** בעבירה כגון אלמנה להכהן גדול חללה לכהן הדיוט פסול עד שידור מהן הנאה שיגרשן: **נודר** נדר ועובד עבירה על גבי המזבח ולכשידור מעבודתו מגרש דלא צריך לגרש קודם שיעבוד: **וניחוש** דלא לשריה לעבודי קודם שיגרש דלמא לבתר דעבד עבודתו אזיל לגבי חכם ושייל על נדריה ושרי ליה חכם ואישתכח דלא מגרש: **קסבר** האי דאמר שית דידיה ושית דבריה. כילו אמת וכרגלו אמת כיס יתר ולא אמת בשפתיו [ב]. כל ממזרים שבמקרא במותך יתמשבו ממדני ונתיבי מישראל. כל ממזרים שבמקרא יהיו כמותך ויהיו מיכרין אמטפה פסולה הן ולא יתקנו בהן: **איכור** ברגל. שבשמלהן עוקר רגל השמגל מבלה מה שמין לרך גבי מדם כך מיטר מיד פסול דכתי' וטהל מגבעו כל מקוס שגת' מגבע וכהן מיטו ולא יתמו (שמות קף מ.). ומיטר דרגל נמי לעמוד ולברת כמי כדרך שמר עמידה לעיקרו מיטן: [מ] דמר סבר בהישותא אתחלא. ליה מיטן: **מתני'** הבושי והניחור והלבקן והקיפה. מפרש בגמ': ובעלי גגעים מהורים. כגון שפסמת לה גגעים שמשים לא לעיטרין למיתר לשפילו שכשיפה דעזרה הוי מיב כרת: התלולין. כמין מיכוח שצר יולאות ותולות להם: **גמ'** [ס] סומקא. רו"ם פלגו: לוקיניי. שלשים לבנים הין: לסומקא רגלי מיבני למקרייה גוהיה: **בארבא שמיטה סניא.** לשרון הוא ודק [ע] שמיו עצה לפי חורכו ולפי שדק הוא מיו יכול לפטול קומתו ונקפף ונלמה כמו שמלימיתי שמוטות: בוהק. [פ] שלבן מיתר: **טפוח.** שחור כקדירה ומבילו בשילחי תם' שמת (קף קמ.) ופקקו את השולט בשתי ידיו רבי פוסל וחכמים מכשירין מר סבר בחישותא אתחלא [פ] בימין ומר סבר בריותא אתחלא בשמאל: **מתני'** [ב] הבושי הניחור והלבקן [ג] [ד] והקפה והנגם [ה] והחרש והשוטה והשיכור ובעלי נגעים מהורים פסולין באדם וכשרים בבהמה רשב"ג אומר שוטה [ו] מן הבהמה אינה מן המובחר (ז) רבי אלעזר אומר אף בעלי [ח] הדלדולין פסולין באדם וכשרין בבהמה: **גמ'** כושי אוכמא גיחור חיוורא לבקן סומקא [ט] אינו והא ההוא דאמר להו מאן בעי (ג) לוקיאני ואישתכח חיוורא אלא כושי אוכמא גיחור סומקא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן חיוורא כדאמרי אינשי סומקא גיחיא לבקן ואישתכח חיוורי: [י] קפח [יא]: תני רב זביד גבוה איני [יב] והתני ר' אבהו מנין שהקב"ה משתבח בבעלי קומה שנאמר [כ] ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו אמר רב פפא [כא] באריבא שמיטה סניא אמר ר"ל גבוה לא ישא גבוהית שמא יצא מהן תורן נגם לא ישא נעסת שמא יצא מהם [יב] אצבעי לבן לא ישא לבנה שמא יצא מהם בוהק שחור לא ישא שחוורה שמא יצא מהן [יג] טפוח: החרש השוטה והשכור: שכור [יד] מחיל עבודה בהדי מומי [טו] דמחילי עבודה בעי למיחשב בשאר דברים המשכרים [טז] ודלא כר' יהודה [יז] דתניא אכל דבילה קעילית ושתה חלב [יח] או דבש נכנם למקדש חייב: **מתני'** אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו [יט] [כב] טריפה [כג] ויוצא דופן [כד] (ושנעבדה בהן עבירה ושהמית את האדם) [כה] [כו] והנושא נשים בעבירה פסול עד שידידנה הנאה [כז] והמצמצא למתים פסול עד שיקבל עליו שלא יהא מצמצא למתים: **גמ'** [כח] ואלו כשרין באדם [כט] מאי באותו ואת בנו אילימא אהרן [ל] ובניו דכותיה תייש ובנו מי נהיג [לא] והתניא [לב] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים אלא תיישה ובנה דכוותה הכא כהנת ובנה כהנת בת עבודה היא לעולם [לג] אהרן ובניו דכוותה הבא תייש ובנו אמרי במערבא משמיה דר' יוסי בר אבין עדא אמרה חנניה היא דתניא [לד] אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בזכרים ובנקבות: והנושא נשים כו': תנא [לה] נודר ועובד יורד ומגרש וליחוש דלמא אזיל לגבי חכם ושרי ליה קסבר צריך לפרט את הנדר **הניחא** למ"ד [לו] צריך לפרט את הנדר אלא למ"ד אין צריך לפרט את הנדר מאי איכא למימר דמדרינן ליה ברבים הניחא למ"ד נדר שהודר ברבים אין לו הפרה אלא למ"ד [לז] יש לו הפרה מאי איכא למימר דמדרינן ליה

(ע) גמי בעל דעת רבים ואע"ג: **(פ)** דבעל דעת רבים דלא אידיר: **(צ)** ידעו דבכל ענין: **(ק)** גמי בעל דעת רבים ואע"ג: **(ר)** בהדדה ברבים: **(ש)** בהתקין ר"ג תי' רשב"ג נמחק: **(ת)** שהתקין ר"ג תי' רשב"ג נמחק:

חשק שלמה על ש"ס

(ס) גוי גיטין ל"ג וכן בגיטין ר' יהודה היא הס"ד ותמתם מהמפקפק דלכיתות פ"ק ר"י בעמנו הוא דמקיים הכי וכ"ה להדיא בגיד קף ד' ע"ב ר"י מומר וכו'.

והני מילי. למין לו הפרה לנדר שהודר על דעת רבים: האדריה רב אחא. שלא ילמד עוד תיעוקת: פשע ביוקי. מלקה מומן ומתים:

בקב"ה. שלא נדר: גמי נשים ינרו תוקפו לכמי מדרינן ליה:

הדרן עלך מומין אלו

יש בכור לנחלה. ליטול פי שנים (ה):

לכהן. למה לכהן פדיונו ה' שלשים: הבא אחר נפלים. שלא לחלוק של נפל מי כגון שהיו מומיס מחמת (ו) נפל ומחמת כלו לו מדעיו והוליך נפל לחלו מי המזיקו ומן מפיהו וקדמו ויצא זה המחרון כמור לנחלה לחלוק של הפקידו ומע"ג דלחלו שהוליך (ז) מחמת לידה מעליא מ"מ דגבי נחלה כתיב לחמית חלוו מי שלא תהיו דוה עליו חס מת יצא נפל שהוליך לחלו לחלוק (ח) והוי כילוד ללחו בר קיימא הוא ואין לו דוה עליו חבל כהן פטור ולד לחרון דכתיב רחם חלוק מלחת והרי לחלוק פטר חת הרחם: ובן ט' שיצא ראשו מת. והמזילו ויצא חלוי הוי כמור לנחלה דהא לחלוק לא תהיה שוה לדעת חבירו אע"פ שדבר מצוה יש לו הפרה אין סחרי דכולה מסכימים ומתחרטים בדבר שוה הילכך גבי חכם שאינו מחיר אלא ע"י חרשה או ע"י פתח שהנדר טעות של דעת רבים אין לו הפרה אבל בעל שגזירת הכתוב הוא שמפר בלא פתח ובלא חרשה אין לחלק בין על דעת הרבים לנדרים אחרים ויכול להפר עכל"ה: ג] ההיא מקרי דרדקי דאדרי. רב: ד] נפלים שיצא ראשו חי ובן ט' כר' מת המפלת כמיק: ה] ילדה ילדה עודה: ו] משראל ס"א בישראל: ז] ילדה היא אות ו' נמחק: ח] חי' וזהר כילוד נמחק: ט] צורות אברים הס"ד: י] כהן תליא בפטר רחם הס"ד ומה"ד ילדה עודה: יא] ילדה הוי נמי בכור לנחלה שהרי לא היו להה בנים: יב] דבנים הנולדים לה: יג] הוא דורש מצרי: יד] נחמן דריש השולח אלא אפלוגתא דתנאי דרי"י ע"ד: טו] הפרה ועל דעת רבים אין לו הפרה לגירסא זו משמע דהכי הלכתא דגזר שהודר ברבים יש לו הפרה ואפ"ל לספרים דגרסי' חי' ולמאי נמחק: טז] למ"ד כו' ואע"ג: יז] איתשיל ולענין פרעון כתובה: יח] דלכך החזיק להדיוט ע"ד: יט] אדוה ברבים כו' שכרא דמשמע דקסבר: כ] היינו דוקא כשמפרש ע"ד פלוני ופלוני: כא] יחיד או שנים אע"פ שנקבם בשם על: כב] להחיר בלא דעת הס"ד: כג] אברים תחוכים פוטרים: כד] לזרעיה משמע דמצורי: כה] מצי למידק חי' למימר נמחק: דמפיק

תורה אור השלם
א) קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: [שמות יג, ב]

שיטה מקובצת
ב] אמר ס"א דאמר: ג] על דעת הרבים אין לו הפרה. המעם שמפתי מפי מורי ר' יצחק בר ברוך משום דאין נדריהם חזוקים שוה דאין הרבים מתחרטים בחרטה אחת או בפתיחה אחת דאין דעת כל אחד ואחד יכול להיות שוה לדעת חבירו אע"פ שדבר מצוה יש לו הפרה אבל סחרי דכולה מסכימים ומתחרטים בדבר שוה הילכך גבי חכם שאינו מחיר אלא ע"י חרשה או ע"י פתח שהנדר טעות של דעת רבים אין לו הפרה אבל בעל שגזירת הכתוב הוא שמפר בלא פתח ובלא חרשה אין לחלק בין על דעת הרבים לנדרים אחרים ויכול להפר עכל"ה: ד] ההיא מקרי דרדקי דאדרי. רב: ה] נפלים שיצא ראשו חי ובן ט' כר' מת המפלת כמיק: ו] ילדה ילדה עודה: ז] משראל ס"א בישראל: ח] ילדה היא אות ו' נמחק: ט] חי' וזהר כילוד נמחק: י] צורות אברים הס"ד: יא] כהן תליא בפטר רחם הס"ד ומה"ד ילדה עודה: יב] ילדה הוי נמי בכור לנחלה שהרי לא היו להה בנים: יג] דבנים הנולדים לה: יד] הוא דורש מצרי: טו] נחמן דריש השולח אלא אפלוגתא דתנאי דרי"י ע"ד: טז] הפרה ועל דעת רבים אין לו הפרה לגירסא זו משמע דהכי הלכתא דגזר שהודר ברבים יש לו הפרה ואפ"ל לספרים דגרסי' חי' ולמאי נמחק: יז] למ"ד כו' ואע"ג: יח] איתשיל ולענין פרעון כתובה: יט] דלכך החזיק להדיוט ע"ד: כ] אדוה ברבים כו' שכרא דמשמע דקסבר: כא] היינו דוקא כשמפרש ע"ד פלוני ופלוני: כב] יחיד או שנים אע"פ שנקבם בשם על: כג] להחיר בלא דעת הס"ד: כד] אברים תחוכים פוטרים: כה] לזרעיה משמע דמצורי: כו] מצי למידק חי' למימר נמחק: דמפיק

מא א מיי' פ"ו מהלכות פיחם מקדש הל' ט: מב ב ג מיי' פ"א מהל' שמיטה והלכה ו טוש"ע יו"ד סימן רכמ סעיף כח: מג א ד מיי' פ"ב מהלכות נחלות הל' י טוש"ע ס"מ סי רנו סעיף ו: ב ה מיי' פי"ל מהלכות מכירות הל' יד טוש"ע י"ד סי' שז סעיף כג: ג ו ז ח מיי' פ"ב מהל' נחלות הל' ו טוש"ע ח"מ סי רנו סעיף ח ט יו:

ה) גיטין לו. מכות מז. ערכין כג., ב) [נדרים ג:], ג) מולין קמ., ד) [נקמן מז.], ה) ס"ע לעיל, ו) ל"ק, ז) ל"ל לפשון נקמן ג' ע' מי כי' ל"ק, ח) ל"ל ועל כולו הוי כי' ל"ק, ט) ל"ל ומי כי' ל"ק, י) [לעיל דף ד.], כ) ע"י לרים לקן לו ספרים ומעתי ל"ק, ל) כי' ומע"ג ל"ק, מ) ג' ל"ק מימתר, נ) ג' ל"ק ומתקדלים נמי כי' ומ"ש, ס) ל"ק, ע) [ועי' רש"י שפיקים ג"כ כמי לנדיל], פ) לקן דהם מעלה ל"ק, צ) ל"ק, ק) נרצ"ל אחריו.

הגהות הב"ח

(ה) גמ' דאמר מתיתר: (ו) בשטנה הכא אמר נפלים שיצא ראשו מי כל"ל ומיכא מע"ם ומיכא לקן ממתק: (ז) שם והמפלת כמין: (ח) שם ילדה היא ומכמת כל"ל ומפת ו' ממתק: (ט) ר"ש ד"ה יש בכור כי' פי שנים ואינו בכור לכהן כל"ל והד"מ: (י) ד"ה הכא אמר וכו' מחומים אמר מהם נפל שלא כלו לו חדשיו ומחר לו' כי' והחזירו וקדמו לקן ומיכא כל"ל ומיכא וכן מפיהו ממתק: (כ) בא"ד ומע"ג דלחלו שהוליך ראשון חשיבא ליה מעליא ומעמא וכי' ראשון דלאו בר קיימא כל"ל ומיכא וכי כילוד ממתק: (ל) ד"ה הן ע' וכי' שלן לבו דוה עליו ולענין כהן לאו פטר רחם הוא אבל יפא ראש בן ע' מי: (מ) ד"ה וכן המפלת וכי' לשן לבו דוה: (נ) ד"ה עד שיכא וכי' ממתק) הוי כמור: (ס) ד"ה שכבר ילדה וכי' ולענין כהן תלה רחמנא בפטר רחם: (ע) ד"ה מגזירה וכי' ולא לגמלה דיבוק דכתיב שלא נקבוהו לפי בר נחלה הוא דורש: (פ) ד"ה יש וכחנת בת כל"ל ומיכא לו ממתק: (צ) ד"ה לו היה וכי' לחן גם הס"ד ומ"ש ומ"ם וכן מי וכי' ומ"ש גמי לא הוי הס"ד ומ"ש מ"ש נכול לכהן:

רבינו גרשום

הבא אחר הנפלים בני ח': ואע"פ שיצא ראשו חי בין ולאו בר קיימא הוי הבא אחריו בכור לנחלה הוי ולא בכור לכהן דלא הוי פטר רחם: וחכ"א לעולם הוי לכהן גמי עד שיהא בו הנפל בצורת אדם: סנדל מפורש במסכת נדה: או ילדה ועודה שפחה או ילדה ועודה נכרית ואח"כ נישאת לישראל שלא היו לו בנים בכור לנחלה הוי ראשית אונו: עד שיפטרו רחם מישראל של יהודית כלומר דהני דילדה בניותה לא חשיבי למיפטריה מכהן לבא אחריו: או נתגיירה והיא מעוברת או נשתחררה והיא מעוברת האי ולד הוי בכור לכהן כיון שנולד ביהודות וחייב לפדות עצמו: ותך אשה שלא ילדה ואע"ג דילדה היא ובהמת ביחד ונתערבו ולדיהן או היא ולויה או היא ואשה שכבר ילדה ולא יריע איזה הוא בכור שחייב לפדות ואפ' הכי הוי בכור לההן וכן מי שלא שהחזה כר':

ו) והפרה כלתמר למימר הכא ויש לפרש לענין נדרי לחמו מין לחלק מין נרצים מין על דעת רבים כיון דבנרצים יש לו הפרה נרצ הוצ ה"ם על דעת רבים נמדרי לחמו וכי פרין החם חרב הוצ ולימות דילמת לגמי מכא ומרי לה ומשמי קסבר לריך לפרט לחמ הלדר הוה מני לחלוק דמדרין ליה על דעת רבים חלת לגמי דלת ושוד י"ל דבר הוצ לית ליה לחממר להם דקחמר לחממר חפילו למ"ד נדר שהודר ברבים יש לו הפרה וה"מ לדבר מצוה ז:יש לו הפרה כי ההוא ח] דמקרי דרדקי אדריה רב אחא דקא פשע ביוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דהוה דייק כוותיה: והמטמא למתים כו': מאי שנא הבא דסגי ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו תקפו:

הדרן עלך מומין אלו

ט] **יש** בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן ואינו בכור לנחלה ולכהן ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן י] איזהו בכור ך] לנחלה ואינו כ] בבור לכהן הבא אחר נפלים (ג) מ"ע"פ שיצא את ראשו חי ובן תשעה שיצא ראשו מת (ג) המפלת כמין בהמה חיה ועוף דברי רבי מאיר וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם המפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהם בכור לנחלה ואין בכור לכהן ל] מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה מ] עודה שפחה ונשתחררה עודה עוברת כותבים ונתגיירה משבאת לישראל ילדה בכור לנחלה ואין בכור לכהן נ] רבי יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן שנאמר ס] פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם ע] מישראל ל מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת (ד) ף] וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה צ] וכן מי שלא שהתה לאחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואינו יודע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה:

גמ'

ליה ק] אדעת רבים (ו) ר] אמר אמימר הלכתא אפי' למ"ד ש] נדר שהודר ברבים יש לו הפרה ת] על דעת הרבים אין לו הפרה וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה א:יש לו הפרה כי ההוא ב] דמקרי דרדקי אדריה רב אחא דקא פשע ביוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דהוה דייק כוותיה: והמטמא למתים כו': מאי שנא הבא דסגי ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו תקפו:

הדרן עלך מומין אלו

ג] **יש** בכור לנחלה ואינו בכור לכהן בכור לכהן ואינו בכור לנחלה ולכהן ויש שאינו בכור לא לנחלה ולא לכהן ד] איזהו בכור ה] לנחלה ואינו ו] בבור לכהן הבא אחר נפלים (ג) ז] אע"פ שיצא את ראשו חי ובן תשעה שיצא ראשו מת (ג) המפלת כמין בהמה חיה ועוף דברי רבי מאיר וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם המפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך הבא אחריהם בכור לנחלה ואין בכור לכהן ח] מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה ט] עודה שפחה ונשתחררה עודה עוברת כותבים ונתגיירה משבאת לישראל ילדה בכור לנחלה ואין בכור לכהן י] רבי יוסי הגלילי אומר בכור לנחלה ולכהן שנאמר יא] פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם יב] מישראל יג] מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת (ד) יד] וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה טו] וכן מי שלא שהתה לאחר בעלה שלשה חדשים ונשאת וילדה ואינו יודע אם בן תשעה לראשון אם בן שבעה לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה:

גמ'

ליה טז] אדעת רבים (ו) יז] אמר אמימר הלכתא אפי' למ"ד יח] נדר שהודר ברבים יש לו הפרה יט] על דעת הרבים אין לו הפרה וה"מ לדבר הרשות אבל לדבר מצוה כ:יש לו הפרה כי ההוא כא] דמקרי דרדקי אדריה רב אחא דקא פשע ביוקי ואהדריה רבינא דלא אשכח דהוה דייק כוותיה: והמטמא למתים כו': מאי שנא הבא דסגי ליה בקבלה ומאי שנא התם דמדרינן ליה התם יצרו תקפו:

מילתא פלוגתא דתנאי היא בפרק המפלת (מה דף מג.) דר' יוחנן סבר התם לחפי' מחומך הלחם פומר: **נתגיירה** מעוברת. פי' נקומרת ועמה עמה וילדה הוי אומו ולד כמור לכהן דחפטר רחם מיחלק הוא ולא נמור לכהן דחפטר רחם מיחלק הוא ולא נמור לכהן דחפטר רחם מיחלק הוא ולא נ

דאדם מבהמה ס"א יליף דלית לה פרוזדור. הלי פרוזדור להכא ובריש בהמה המקשה (חולין קף סמ.) ובשבת פ' ר"ע עקיבא (קף פו:) קוים ולא הוי כי ההוא דפרק יוצא דופן (מיה קף מב:) [ב]למכי הוצית ולד לתמו מוך לפרוזדור הוי כילוד דלמי פרוזדור להכא מה יכול להחזק הפרוזדור לעכב הלידה כיון שהתחיל מוצה לו מלא פרוזדור להסס הוא בית המיצון ופרוזדור להכא הוא עובי הירכים שמכסים את הרחם [ג]שכן ירכים והוה ממיעת ללא תמציב לתם לידה בילידת הרחם ואין מיתה על שהלכון שוה ואין פירושם שוה כי ס"ג מתכתן לעיל בפ' הלוקח בהמה (קף כ.) למיעוט פותר בכוורה למציב ולד ולא הוי כהחיל טיוף דפ' המפלת (מיה קף מב.)

לרוב היולדות מצטפות:

תיובתא דשמואל. לא הוי מצי לאקשויי לשמואל מהא דתנן בפ' בהמה המקשה (חולין קף סו.) גלית שיצאת מקצתה מקורה בהכילה דדייקינן מינה הסס בריש פירקין (קף סמ.) דבילידת רחם הוא לידה מדמחלקינן להו בילידת מקצת דשמע מינה הרחם יצאו שתוחו מקצת להיות דוקא בבהמה אבל אדם לא שמעינן מהסס דהא דקתני פיסח בסימן ולד בבהמה סימן ולד בעובר לעניין שלית להוית סימן ולד ואין להקשות [ד]דבבהמה המקשה היכי דייק מינה בילידת רחם הוי כילוד דלמא הא לחקורה משום דגזרינן מקצתה אמו רובה כולמר בפ"ק דכ"ק (קף יא.) דלמא מיתה בילידת רחם לא הוי לידה לא היה לחוי לגזור כיון דבמקצת אי אפשר לבא בשום אופן לידי מסיבות לידה ות"ת כיון דשמואל מתי הוי בילידת רחם דקאמר בפרק המפלת (מיה קף סו.) גבי הסנדל ולד לחית ליה מיחתא מכי נפיק ריפיה הוא ליה לידה קנדל עד דנפיק רובא בלחו מעמא דמיחתא נמי הא מפילו [ה]מתים הרחם פוטר ות"ל למיחתא לחו דוקא אלא [ו]לחו למיחתא ומגב דנקטו נמי הסס לעיל הא לישנא ולד לחית ליה מיחתא קריך ולא נפיק קנדל דלית ליה מיחתא קריך ונפיק [ז]נקטיה נמי בתר הכי ויש קפריס לגרסם הסס ולד לחית ליה מיחתא מכי [ח]נפיק רובא קנדל עד דנפיק כוליה ויש לפרש דרובא דקאמר היינו רובא דריעתא ויתים לגרסי [ט]מהיכי הכא נפיק רובא דריעתא והא לחמרי הסס בפרק המפלת (קף מב.) בשמעתין לית ממותן לו מסורס [י]ומשית רובו ה"ז כילוד] הא כתקנו הרחם פוטר ר' יוסי אומר משית כתקנו לחיים לא כמו שפירש רבינו חננאל דלחיים היינו בר קיימא דהא בפרק הרחם פוטר לתיחתא שמואל הכא אלא כמו שפירש שם בקונטרס כתקנו לחיים שלם לתפוקי ממותן[י]: **לאתויי** הא דת"ר גיורת שיצאו פדחת ולדה בו'. ות"ת מאי מיהוי הוא מהך מילתא דפי משלח לבריס למצוא מיד ומאי לבריס הנוויס בפ' יוצא דופן והסורגו מיד ומאי לבריס הנוויס בפ' יוצא דופן (מיה קף מב:) ות"ל למיעוטי הכא למתעוטין דפ"ד מע"ג דלית הרחם מצוי לידה ומיתי לידה שאר הגוף שלית אמרי כן בקדושה מצוי כמו כן לידה ומיתי לה ימי טומאתה וימי טהרה: **מאי** מעמא יכיר בתיב. מימה בפ' עשרה יוחנן (קדושין קף עח:) ובפ' יש נוחלין (ב"ב קף קכ:) שזוקק לרבן לרבי יהודה יכיר למה לי ליתת למיעוטי לבדרבנין הכא לאפוקי רבי יוחנן לא מצי לאקשויי לשמואל מהא דתנן בפ' בהמה המקשה (חולין קף סמ.) גבי הסנדל ולד לחית ליה מיחתא מכי נפיק ריפיה הוא ליה לידה ומיתי קרא למיעוטי דלא בעי יכיר ומיתי קרא למיעוטי דלא בעי יכיר ומיתי קרא למיעוטי דלא בעי יכיר

יכיר לחוד והכרת פנים לחוד [ה] איתמר היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר רבי יוחנן אומר [ו]אין לו בכור לנחלה ור"ש בן לקיש אומר יש לו בכור לנחלה רבי יוחנן אומר אין לו בכור לנחלה דהא [ז]הוה ליה ראשית אונו ור"ש בן לקיש אומר יש לו בכור לנחלה [ח]גר שנתגייר בקטן שגולד דמי ואזדו לטעמייהו דאיתמר [ט]היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר ר' יוחנן אמר [י]קיים פריה ורביה ור"ש בן לקיש אמר [יא]לא קיים ר' יוחנן אמר קיים [יב]לא תוהו בראה לשבת יצרה ור"ש בן לקיש אמר לא קיים פריה ורביה גר שנתגייר בקטן שגולד דמי וצריכא דאי איתמר [יג]בהא קמיירתא בהא קאמר רשב"ל משום דבהיותו עובד כוכבים לאו בני נחלה נינהו אבל בהא אימא מודה ליה לרבי יוחנן דלא תוהו בראה לשבת יצרה והא עבר ליה שבת ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהא אימא מודה ליה לר"ש בן לקיש צריכא תנן מי שלא היו לו בנים ונשא אשה שכבר ילדה עודה שפחה ונשתחררה עודה עובדת כוכבים ונתגיירה ומשבאתה לישראל ילדה [יד] ולדה בכור לנחלה ואינו בכור לכהן ילדה מבאן ואילימא מישראל שלא היו לו בנים מאי אידיא גיורת ושפחה אפילו בת ישראל נמי אלא לאו מגר שהיו לו בנים ונתגייר וקתני בכור לנחלה לא לעולם מישראל שלא היו לו בנים ואינו בכור לכהן איצטריכא ליה לאפוקי [טו]מדרבי יוסי הגלילי דאמר בכור לנחלה ולכהן שנאמר [טז]פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם מישראל קמ"ל דלא ת"ש היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר יש לו בכור לנחלה אמר רבינא ואיתימא רב אחא [יז]הא ודאי רבי יוסי הגלילי [יח]הוא דאמר פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם מישראל ויליף איהו מינה דידה [יט]אמר רב אדא בר אהבה [כ]לוייה [כא]שילדה בנה פטור מה' סלעים דאיעבר מבאן אילימא דאיעבר מכהן ומלוי מאי אידיא לוייה אפילו ישראלית נמי אלא דאיעבר מישראל [כב]למשפחותם לבית אבותם כתיב אמר רב פפא דאיעבר [כג]מעובד כוכבים ולא תימא אליבא דמאן דאמר [כד]אין מזדמין את הולד אלא אפילו לכאן דאמר מזדמין את הולד לוי פסול מיקרי מר בריה דרב יוסף אמר משמיה דרבא לעולם דאיעבר מישראל ושאני התם דאמר קרא פטר רחם בפטר רחם תלא רחמנא תנן מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת [כה](כ) וילדה היא ולוייה היא ואשה שכבר ילדה וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה מכלל [כו]דכהונה ולוייה פטורין דאיעבר מבאן אילימא דאיעבר מכהן ולוי [כז]אי הכי מאי אידיא כהנת ולוייה אפי' בת ישראל נמי אלא דאיעבר מעובד כוכבים כהנת פטורה ודאמר רב פפא בריך לן [כח]רבה כהנת שנתעברה מעובד כוכבים מהו ואמינא ליה לאו היינו דרב אדא בר אהבה דאמר לוייה שילדה בנה פטור מחמש סלעים ואמר לי הכי השתא בשלמא לויה בקדושתה קיימא [כט]דתניא [ל]לויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מן המעשר ואוכלת אלא כהנת כיון (ג) דאי בעיל לה הויא זרה הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר דאיעבר מישראל מוקי לה בדאיעבר מישראל אלא לרב פפא במאי מוקי לה לעולם דאיעבר מכהן והוא בת ישראל ואמאי קרי לה כהנת דבנה כהן

דבהיותן עובד כוכבים [לאו] בני נחלה נינהו. פירש מקומכם עובדי כוכבים [מ] אימא מי נחלה מנמנעיתו ונפרק קמא דקדושין (דף י:): [מא]והא מי נחלה לחמרין בקדושין דעובד כוכבים יורש את אביו דבר תורה אלא לאו מי נחלה נינהו דקאמר הכא היינו [מב]תורת נכורים:

[מג]והא עבד ליה שבת. [מד]גר שבא על יבמתו (יבמות דף קב.) קאמר נלמוד מהר דמעיקרא נמי בני פריה ורביה נינהו ולמ"ד מיום קאמר דנפ' ד' מיתות (סנהדרין דף עו:) מוכח דלא מיפקדא אפריה ורביה אלא כלומר דזרעו מתיימם ממריו והיינו עבד ליה שבת דקאמר הכא וגבי עבד קאמר ביבמות (דף קב.) להכל מודים [מה]לוי מיהו: **ולא** תימא אליבא דמ"ד אין מזדמין בר. [מו]ומ"ד מזדמין היינו מלן דשדי ליה מהר עובד כוכבים דלפי' בקונטרס דקני ליה מזדמין משום דעובדי כוכבים מזומנין הם כדלמרן שבת (דף קמו.) כשנה שבת נתן על מנת שהוא בהא זומנת ולא פסקה זומנת מן העובדי כוכבים ומ"ד עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולך כאבר שדי ליה מהר דשוב לא קני ליה מהר [מז]מכל מ"ד הולך ממזר שדי ליה מהר מ' ישראל ולהכי שייך בי מממזרות [מח]ומקונטרס פירש ליפכא וכמו שפילקמי מוכח בפוף פ"ק דיבמות [מט] (דף ח.) מצלה ומטול וגו' ס"ל יזמין וכולן לפסול כי ממילתא קמייה דשמואל [נ]ס"ל [נא][כן] יקיר לת בנך מלמדי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך ולא בנה פירוש לא מיפסלי כיון דמתיחס לאב העובדת כוכבים ובנות ישראל להכוח דלא מיעטוי ליעטוי וכן מוכח בפ"ק דיבמות (שם) דהשתי לקני ליה בנך גוזס לו ממזרות: **כור** בריה דרב יוסף משמיה דרבא [אמר] [נב]שלום מישראל. כוותיה פסקינן בחולין בריש הזורע (דף קלב.[נג]) ואהא קמכוין הכמה לפסול בן ליה וכהנת בת ישראל ממזר מלעיט: **נותנים** לה מעשר ואוכלת. אין מולקין לחטה בעוה"ב אלא מחלקין להם בבתיסה כדלמר בפרק נוטלין על המנוסה (יבמות דף נט:):

אלא [נד]הנח בין דאיבעילה [ליה] הויא לה זרה. ופי' קדושת לויה פקעה מינה וגרעה מלויה מכח בהן שבמצית דמ"ג דמיפסלא מתרומה לא פקעה מינה קדושתה לפמין ה' סלעים מכל כהנת דקדושתה מגופה מתיא כשמתחללת פקעה קדושתה לגמרי:

הן

איתמר

ב) דהא ס"א הוי ליה בני: ג) אחמר בקמייתא בהא קאמר: ד) אחא בריה דרבא: ה) היא דאמר אות ר' נחמן: ו) לוייה. עי' תשובות הרשב"א סי' אלפים שפ"ו: ז) מעובדת ילדה אות ר' נחמן: ח) תיבות אי הכי נמחק: ט) הוי נמי האי בכור: י) לישראל [לא] במי שלא היו לו: יא) דאמרינן בפרקא קמא: יב) דתבואה אשמעינן: יג) בריש לן מר מנשה: יד) פשוט מחמש סלעים הויה: טו) שנאכל לזרים: טז) מה"ד ביון דאיבעילה: יז) מתרומה [יח] הוא דקא: יט) לא מצית: כ) משמע שרוצה לומר דלא אידי הכא בנתגיירו אלא בגיותן משמע קרוס שנתגיירו דאז הם בני נחלה בקדושין: כא) היינו בני תחדי בכוורה: כב) מה"ד הוא עביד: כג) מורים דלא קיים משום דאין: כד) כר שאין הולך אחר חכורתי: כה) דעובד כוכבים דלא שייך בממזרות בכוותי: כו) דיבמות גבי ינחם בחלה: כז) ושמואל אמר כי יסיד:

אין

א) כִּי כֹה אָמַר יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֶׂהָ הוּא כּוֹנְנָהּ לֹא תֹהוּ בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד: (ישעיה מה, יח)

ב) קָרֵשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: (שמות יג, ב)

ג) שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם: (במדבר א, ב)

ס) נלמוד ל"ל מה היל לעמעויי דלי יכיר מ"ה כהנת בת ישראל היא ודאיעבר מכהן ואמאי קרי לה כהנת הואיל ובבה כהן: הבן

יכיר לחוד דכיון דלא כתיב ביה [פנים] בהכרת פרחת לחוד סגי לנחלה והכא דבעי פרצוף פנים משום דכתיב ביה הכרת פניהם: בגיותן לאו בני נחלה נינהו דאין אב לעובד כוכבים לישנא אחרינא כדאמרי' במס' קידושין נכרי את הגר וגר את הגר אינו לא מד"ת ולא מד"ס דתניא להה מעת מן הגר וכו' משום הכי יש לו בכור לנחלה: והא עבד ליה שבת בנים: ילדה מבאן כלומר הא דתני משבאת לישראל ילדה מבאן ילדה: מאי אידיא גיורת ושפחה דהוי בכור לנחלה אפי' בת ישראל נמי בכור לנחלה הוי: וקתני בכור לנחלה אע"ג דכבר הולידו בנים בגיותו ותיובתא דרבי יוחנן דאמר היו לו בנים בגיותו אין לו בכור לנחלה: קמ"ל [מתניתין] דלא הוי בכור לכהן אלא בכור לנחלה: ויליף איהו הגר מינה דידה דגיורת מה היא לטעמיה דר' יוסי אע"ג דהיו לו בנים בגיותה דיש לו בכור לנחלה: למשפחותם לבית אבותם כתיב דמשפחה אב קרויה משפחה ואמאי פטורה: ולא תימא דרב אדא דתני פטור היינו אליבא דמאן דאמר במס' יבמות אין מזדמין את הולד דעובר כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר דלא שדינן ליה בתר אבות ואמאי נמי בתר אימיה לויה שדינן ליה דפשוט מחמש סלעים: אלא אפי' למ"ד מזדמין הולד מ"מ בתר אימיה שדינן ליה ולוי פסול מיקרי ופטור: בפטר רחם תלה רחמנא באמו ואמו אתיא משבט פטור: מדקתני ילדה היא וכהנת היא ולויה מכלל דכהנת ולויה שילדו פטורין: ולאו היינו דרב אדא דאמר לויה שילדה כו' ואוקימנא בדאיעבר מעובד כוכבים וכהנת נמי דאיעברא מעובד כוכבים דאמר: אלא רב פפא דאוקים לה לעיל לויה בדאיעבר מעובד כוכבים והכא לא מצי לאוקומי בעובד כוכבים משום דקתני כהנת במאי מוקים לה: לעולם כהנת דקתני בת ישראל היא ודאיעבר מכהן ואמאי קרי לה כהנת הואיל ובבה כהן:

מז א ב מיי׳ פ״ט מהל׳ בכורים הלכה יב סמג עשין קמד טוש״ע י״ד סימן שח סעיף יט:

מח ג מיי׳ פ״ב מהלכות מעלות מ״ו ו טוש״ע מ״מ סימן רמז סעיף יא: יח ד ה מיי׳ שם הלי יא ופ״ט מהל׳ בכורים הלכה מו טוש״ע שם סעיף ז ושו״ע י״ד סימן שה סעיף כג:

שיטה מקובצת

א] אין הבן חייב: ב] בפדיונו רבה: ג] לפדות את עצמו: ד] חייב אומר אמר רבי שמעון בן יאסינא: ה] לפדות את עצמו: ו] תיבות ובסוף נשתברו נמחק: ז] שלשים שנולד: ח] אלא הבן נתחייב: ט] תיבת ליה נמחק: י] לו לא בן שני אתה: יא] תיבת לו נמחק: יב] אחריו הוי בכור: יג] מה״ד דגים וחגבים: יד] לו משמע דרך לידה בעינן: טו] תיבת זכר נמחק: טז] מעוברת בכור לכהן ותימה: יז] גמרינן מכל מצות הבן על האב דרשינן תפדה: יח] מקום שהיא מוציאת אבל: יט] לא גמר: כ] דדרשינן הא קרא: כא] שיהא בכור משעת: כב] דכתיבי הני קראי הוה: כג] בבכור לומר דאינו: כד] גופיה יהא יוצא דופן: כה] בכור מלר׳ טרפון: אשתעבד

תורת אור השלם

א) כִּי תִהְיֶיןָ לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאַחַת אֲהוּבָה וְהָאַחַת שְׂנוּאָה וְיָלְדוּ לוֹ בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְּׂנוּאָה וְהָיָה הַבֵּן הַבְּכֹר לַשְּׂנוּאָה: [דברים כא, טו]

ב) קַדֶּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא: [שמות יג, ב]

ג) כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנִי לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה: [דברים כא, יז]

ד) וְאִם נָקֵבָה חֵלֶד וְטָמְאָה שְׁבֻעִים בְּנִדָּתָהּ כִּימֵי נִדַּת דָּוָתָהּ יָמִים תֵּשֵׁב עַל דָּמֵי טָהֳרָהּ: [ויקרא יב, ה]

הבן חייב לפדות את עצמו. להא לא זכה הא כיצד נפדיונו אלא מיבעי ליה לפדות עצמו מע״ג דליכא מיעוטא נמי ומתני׳ דקתני מתגיירה מעוברת נמתמרה מעוברת [מ] (כאן) ופימה דנפ״ק דקדושין (דף נא.) [נ] גמרינן ממנות הכא על הא דדרשינן מפדה מפדה שמין מחרים מעורין לפדותה מינה מעוות לפדות עלמה וה״ג הא כי אמין מחרים מעורין לפדותו לא יהא חייב לפדות עצמו וי״ל דלא דמי הא כי אמה דלא שייך בה פדיון כלל אבל הכא אם היה לו אב ישראל היה חייב לפדותו:

ראשון ראשון פירוש הקונטרס משמע דמלשון לידה גמר וקאה דנפקא [ליה] פרק יוצא דופן (דף מ.) [ס] (גרסי׳) מפרש לקיל יוקשין עליו ימי טומאתה וימי טהרה משום דכתיב אמה כי תזריע ויולדה זכר עד שתלד ממקום [ע] שמוציאה אבל מלשון לידה לא [פ] אלא יש לפרש דגמר הכא לידה [לידה] מהתם וה״ק שכשם שלמעשיה כלומר ממעון דמרחם החם יוצא דופן (שם) מתלד דיוקשין עליו ימי טומאתה וימי טהרה וא״ת להכא למעשיה כלומר ממעון קדושים שלו דגמר מכור דכתיב ביה פטר רחם ופריך וליגמר לידה לידה מאבל דמרחם יוצא דופן מתלד שכן פטור קדוש זכר בתמותת ומשני מכור מיהו לן למילף לנפשיתן שכן ממו מהמות קדשים פגול נותר וטמא והתם הכא נמי ילף מכור מהתם שכן בכור מכור וי״ל דלקיל נפשיתי שכן אבל מאבל ומיהו קדושים ולא שייך בהו פגול נותר וטמא וכשור אבל להכוונה לכתיב ביה פטר רחם לא מצי ר״ש למילף [ק] מכור לנחלה דגמי בכור אבל לכהן לכתיב ביה פטר רחם לא כתיב לידה: **וילדן** [ר] בעינן. תימה היכן דדרשינן [ק] קרא בכור מ״כ בפרק יש נוחלין (ב״ב דף קכ.) דדרשינן טומטום שנקרע ונמצא זכר דמיטמא ממטה בחלל בכורה דאמר קרא ולדו לו בעינן עד שיהא [פ] בן מטעת לידה והאי דאמרינן גוטל פי שנים דרישא [ק] מוהיה הנכור עד שיהא בן מטעת הוייה וכן בפ׳ מי שמת (שם דף קמב:) דדרשינן בן שנולד לאמר מיתת אביו דאמטה ממטה בחלק בכורה מדכתיב ולדו לו והא דאמרינן טומטום דרישא מדכתיב יכיר ואמאי כולהו מילתא מיפוק ליה מולדו לו כיון דמוקמינן ליה בנכור וי״ל דאי לאו דכתיבי [ש] הני קראי קרא הוה מוקמינן ליה דוקא בנכור [ת] דאי לאו טומטום פי שנים מדכתיב ביה [ש] לגמרי מקרא הוה מוקמינן ליה בנכור [ת] דאמטה ממטה [ש] לגמרי מקרא הוה מוקמינן ליה בנכור לגמרי מקרא [ת] ולמעוטי טפי בנכור לגמרי מקרא [ש] מר׳ טרפון מ״מ יוצא דופן גרע ליה וממעטינן ליה מפטר רחם: והם

איתמר כהן שמת והניח בן חלל רב חסדא אמר הבן חייב לפדות את עצמו רבה בר רב הונא אמר אין [פ] חייב לפדות את עצמו היכא דמת האב לאחר שלשים [א] דכולי עלמא לא פליגי דאין הבן חייב לפדות את עצמו שהרי זכה אביו בפדיונו כי פליגי היכא דמת האב בתוך שלשים יום רב חסדא אמר [ב] הבן חייב לפדות את עצמו דהא לא זכה אביו (ו) [ג] לפדיונו רבה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות [ד] עצמו דאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה תנן נתגיירה מעוברת בכור לכהן ואמאי לימא ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה שאני עובר כוכבים דלית ליה חיים (ה) [ה] אמר רבי שמעון יאמיניא אמר רבי שמעון בן לקיש כהן שמת בתוך שלשים והניח בן חלל הבן חייב לפדות את עצמו שלא זכה האב בפדיונו מת לאחר שלשים יום אין הבן חייב לפדות [ו] עצמו שהרי זכה האב בפדיונו: וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג׳ חדשים וכו׳: בכור לנחלה הוא דלא הוי הא כפשוט שקיל ואמאי ליזיל לגבי האי ולידחייה ולגבי האי ולידחייה אמר רבי ירמיה לא נצרכא אלא לבא אחריו וה״ק בכור לכהן והבא אחריו אין בכור לנחלה ולכתבו הרשאה להדדי וכי תימא מתני׳ שלא בהרשאה הא מוקמינן לה [ז] קמן דברהרשאה מסייע ליה לרבי יוחנן בן נורי דאי [ח] הוכרו ולבסוף נתערבו כותבין הרשאה זה לזה לא הוכרו [ט] ובסוף נתערבו אין כותבין הרשאה זה לזה: **מתני׳** [י] אי זהו בכור לנחלה ולכהן המפלת שפיר מלא מים מלא דם מלא גוניו המפלת כמין דגים וחגבים שקצים ורמשים והמפלת ליום ארבעים הבא אחריהם בכור לנחלה ולכהן [כ] יוצא דופן והבא אחריו שניהן אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן ר״ש אומר הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים: **גמ׳** [ל] ראשון לנחלה לא [מ] וילדו לו בעינן לחמש סלעים נמי לא [נ] פטר רחם בעינן שני לנחלה לא [ס] ראשית אונו בעינן לחמש סלעים נמי לא קמבר [ע] בכור לדבר אחד לא הוי בכור רש״א הראשון לנחלה והשני לחמש סלעים ר״ש [פ] למעמיה דאמר [צ] תלד לרבות יוצא דופן והשני לחמש סלעים קמבר בכור לדבר אחד הוי בכור:

מתני׳

בן חלל. כיצד לו זכה הא כיצד נפדיונו מע״ג מיבעי ליה פלייה לכהניא (במתני׳ ח) ופדיון מכן מדמי: שהרי זכה אביו בפדיונו. לאי נמי יהיב (ליה) סאה חוה מפרים ליה ונקיל ליה לנפשיה להא כהן הוא וכיון דזכה הא כפדיונו מוקמינן לבנו עם אחר נכסיו: **לא** זכה האב. להא לא מיבעי ליה אב מעולם [ק] בן נתמיד לאחר מיתת אביו ומיבעי ליה למיתמי לכהן אחר: דאמר ליה. הא מגו לכהן מתינא מכח גברא כהן דלא מצית מימעוי דינא דהדיה אחא פוזה לאחו בעל כרחו: **אמאי.** ליימ ליה מתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא: דלית ליה חיים. לגבי יהודה בר רב הונא אמר אין הבן חייב לפדות [ג] עצמו דאמר ליה אתינא מכח גברא דלא מצית לאשתעויי דינא בהדיה שאני עובר כוכבים

מתני' [א]מי שלא בכרה אשתו וילדה שני זכרים נותן ה' סלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום האב פטור מת האב והבנים קיימים ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו פטורין ר' יהודה אומר [ב]נתחייבו נכסים [ג]זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: **גמ'** דמית האב אימת אילימא דמית לאחר ל' יום בהא אמר ר"מ כי חלקו פטורין והא (א) אשתעבדן [ה]להו לנכסי אלא דמית בתוך ל' יום מ"ש כי חלקו דאזיל לגבי האי ומדחי ליה דאזיל לגבי האי ומדחי ליה כי לא חלקו נמי ליזיל לגבי האי ולידחייה וליזיל לגבי האי ולידחייה א"ר ירמיה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת ולקחו שדה בשותפות בעל חוב גובה אותה מהם דאמר ליה אי בדידך מסיקנא מנתא דידך קא שקילנא ואי בחברך מסיקנא מנתא דחברך קא שקילנא [ד]אמר רבא [ו]מכדי נכסי דבר איניש אינון ערבין ביה מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע ליה ולערב מצי תבע ליה והתנן [ט][ה]המלוה את חבירו על ידי ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל [ו]דלא יתבע מן הערב תחלה אלא אמר רבא לעולם שמת לאחר ל' יום ואי דאיכא נכסי טובא ה"נ דשקיל והכא במאי עסקינן כגון דליכא אלא חמש סלעים ודכולי עלמא אית להו דרב אסי דאמר רב אסי [ט]האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות ודכולי עלמא [י]מלוה הכתובה בתורה לאו

רש"י

מתני' נותן ה' סלעים. לאחד מהן בכור: האב פטור. דמלי למימר הבכור מת וה"ה נמי לבן הנשאר דפטור והאי ליתנא דנקט האב פטור משום סיפא דבעי למיתני מת האב כו': פטורין. כדמפרש בגמרא: נתחייבו. [ב]בו נכסי האב לכהן כבעל חוב וחייבין לפרוע בין שניהם: אין כאן לכהן כלום. דאמר ליה הנקבה יצאת [ג]ראשון וכהן ידו על התחתונה דהמוציא מחבירו עליו הראיה: גמ' הא [ד]אישתעבד נכסיה. דחוב מעליא הוא: ומדחי ליה. ואומר אין אני בכור אלא אחי: כי לא חלקו נמי כו'. והא ליכא למימר דטריף נכסי משום אחיהם דהא האב לא נתחייב כלום אלא בשביל הבנים טורפן ואמאי קתני אם נתנו כו' דמשמע דאם לא חלקו חייבין: שני יוסף בן שמעון. שהיה איש אחד מוליא על אחד מהן שטר חוב וכל אחד מהן היה מדחהו לאמר לא אני הוא כי אם חבירי ולקחו בין שניהם שדה אחת טורף בעל חוב אליה דא"ל כו' והכא נמי טורף הכהן ה' סלעים מהנכסים שהן יחד ואמר להו נמי הכי אם אתה הבכור מחלקך אני נוטל ואם אחיך הבכור מחלקו אני נוטל ובין שניכם תתפשרו: דלדידהו לא מצי תבע ליה. דכל חד וחד מדחי ליה: לא יפרע וקיימא לן מאי לא יפרע דלא יתבע לערב תחלה. עד שיתבע מן הלוה ולא יהא לו מה לפרוע: ה"נ דשקיל. אפי' חלקו דהא אישתעבדו נכסים בחיי האב ואע"פ שמלוה על פה היא גובה מן היורשין אם יש ירושה כשיעור החוב: דרב אסי. [ה]כדאיתא בב"ק בפ' ראשון (דף ט.): מחצה יורשין ומחצה לקוחות. דמספקא ליה אם (ב) ברירה ויורשין נינהו או אין ברירה ולקוחות נינהו הלכך מחצה יורשין ומחצה לקוחות: מלוה הכתובה בתורה. כגון

תוספות

והא אישתעבדי להו נכסי. דקסבר השתא האחין שחלקו יורשין הן ומלוה על פה גובה מן היורשין אי נמי קסבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר ומיהו במסקנא קאמר דבהכי פליגי: **דכולי** עלמא אית להו דרב אסי כו'. משמע הכא דר"מ מספקא ליה אי אית ברירה או לא כרב אסי ותימה דר"מ [ו]לית ליה ברירה בהשא דהלוקח יין מן הכותים ובמרובה (ב"ק סט:) ובפרק כל הגט (גיטין כה.) ורבא גופיה למוקי להו הכא כרב אסי יש לתמוה דבפ' כל הגט (שם ט.) קאמר דבין ר' יהודה בין ר"ש אית להו ברירה ויש לחלק דיש ברירה היכא דמתני בפירוש כגון שני לוגין שאני עתיד להפריש והריני בועליך על מנת שירצה אבא וזה גטיך אם מתי ובהכי מתרלא קושיא דשמואל אדשמואל דלית ליה ברירה בסוף ביצה (דף לח:) גבי שנים [ז]שלקחו בהמה בשותפות ובההיא דמי שאחזו (גיטין דף עה:) דאיתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אית ליה ברירה והוי גיטא למי מיית כדדייק בריש כל הגט[ח]: **דאמר** רב אסי אחין שחלקו מחצה יורשין כו'. מילתא דרב אסי איתא בפרק קמא דב"ק (דף ט.) ונבנא בתרא בסוף בית כור (דף קז.) דפליגי התם באחין שחלקו ובא בעל חוב וטרף חלקו של אחד מהם דרב אמר בטלה מחלוקת דיורשין הם ושמואל אמר ויתר לקוחות הן ושלא באחריות ורב אסי מספקא [ט]בנכסים הנשארים (אלא שאינו) חלקו להוא רביע הנכסים נוטל בקרקע וחצי האחר במעות משום דמספקא ליה אי כיורשין ונוטל הכל בקרקע או כלקוחות באחריות ויכול לסלקו במעות ולפירוש זה לא יתכן גירסת רבינו חננאל לגרס בפ' בית כור (שם) שלשה אחין ויש מפרש שנוטל חצי חלקו הראוי לו ורביע חלקו נוטל בקרקע ורביע במעות ואחי חלקו מפסיד משום דאם הוא יורש יש לו ליטול חלק משלם ואם [י]שלא באחריות יש לו להפסיד ונוטל חצי חלקו מספק ומה שנוטל נמי מספקא לן אם מכח ירושה נוטל ויש לו ליקח הכל בקרקע או מכח דהוי כלוקח באחריות ונוטל [יא]במעות הלכך נוטל מחצה בקרקע דהיינו רביע ומחצה במעות וקשה לפירוש זה דהשתא אי לא הוה לספוקי לן אלא אי כיורשין אי כלקוחות שלא באחריות [יב]נוטל חלקו בקרקע ומשום דאיכא נמי לספוקי דאפילו אי הוה לוקח שמא לוקח באחריות הוא הורע כחו אדרבה הוה לן [יג]לומר דחצי חלקו יטול בקרקע והרביע במעות ועוד דמוקמינן הכא מתני' כגון דליכא אלא חמשה סלעים ואי לא חשיב להו רב אסי כיורשין אלא ברביע אפילו יש שם עשר סלעים פטורים שלא יכול לגבות הכהן כי אם הרביע דהוו בהו כיורשים והיינו חצי חמש וללשון לאשון שפירש בקונטרס בב"ק (דף ט.) שנוטל חצי חלקו בקרקע או במעות משום דמספקא לן אי הוו כיורשין או לקוחות שלא באחריות אותו לשון נמי יתכן בין גירסת שני אחין בין גירסת שלשה ומיהו קשיא מנא ליה להש"ס שמספקא לרב אסי כלל ביורשין [יד]דלאו יורשין נינהו אלא מספקא ליה אי הוו כלקוחות באחריות או כלקוחות שלא באחריות ועוד דלא הוה שייך למיתני תרי זמני רביע כיון דלאו או קתני וכלשון אחרון [טו]נראה ולא יתכן לגרוס כלל שלשה אחין [טז]דמאי אית ליה למינקט שלשה אי הוה נקט חמשה שנתערבו ולדותיהן [יז]כל אחד מחמשה אבל שלשה לאו אורחיה למינקט כיון שכן שוין שנים כשלשה וא"ת [יח]מאחר דמספקא ליה לרב אסי אי כיורשין הוו אי כלקוחות לימא המוציא מחבירו עליו הראיה דאפילו לסומכוס [ה]לא מסתבר הכא לומר חולקין בספק [יט]זה בזה שחכמים מסופקים בהוראה וי"ל שיש דברים דהיכא דהדין מסופק לחכמים כי הכא עשו אותו כודאי פלגא הכי ופלגא הכי כדאשכחן נמי [כ]בפרק השוכר את האומנים (ב"מ פג.) גבי הני דדרו באגרא [כא]לישלם פלגא קרוב לפשיעה וקרוב לאונס דמה נפשך או כוליה פשיעה או כוליה אונס ואי מספקא לן ה"ל למימר המע"ה וכן בפ' מי שמת (ב"ב קמה.) דקאמר ר' יוסי קדשה בעשרים נותן לו שלשים אלא דמספקא ליה אי קדושין לטיבוטין [כב]או לא ועושה כאילו ודאי מחלה לטיבוטין ומחלה לאו לטיבוטין וכפ' יש נוחלין (שם קכו.) גבי בכור דאמרינן ובמלוה שעמו [ו]פליגי [ז]ולפירוש זה אתיא נמי שפיר ההוא דמרחץ דהשואל בסוף הפ' (ב"מ קג.) דקאמר יחלקו את חדש העיבור לכולי עלמא ולא צריך לאוקמה כסומכוס ויש דברים שאמרו חכמים [ח]והשתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד ויש דברים שאמרו חכמים שודא דדייני כי התם בריש המוכר את הבית (ב"ב סב: ושם) [ט]דאמרי לה להאי גיסא ואמרי לה להאי גיסא שודא דדייני: **ודכולי** עלמא מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא. גם במסקנא יהיה כן דאמרינן כדרב אסי או כדרב פפא קמיפלגי דמשמע אי כולהו אית להו לרב אסי ולרב פפא היו פטורין מטעם חמש ולא חצי חמש ותימה דלקמן בפירקין (דף מט:) אמר דרבי יהודה סבר ככתובה בשטר דמיא ועוד קשה למאי דמסקינן [כג]בדרב פפא קמיפלגי דלית ליה לרבי יהודה דרב פפא אלמא קסבר דמלוה על פה גובה אף מן הלקוחות אטו מי לית ליה לר' יהודה הא דתנן בגט פשוט (ב"ב דף קעה.) המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים על פה גובה מן בני חורין ועיקר מילתיה דרב פפא [כד]לאו איתמר אלא לאשמועינן דגובה מן היורשים לאפוקי מדרב ושמואל דאמרי מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות אבל [כה]למאי דאינו גובה מן הלקוחות זה אינו שום חידוש ודבר פשוט הוא בכל הש"ס ונראה לפרש לפי המסקנא דלאו ממש [כו][ל]כרב פפא קאמר אלא [מ]כמלוה על פה כי הך דפדיון הבן כשהיא כתובה ובפ"ק דקדושין (דף כט:) איתא נהא דלקמן וגרסינן שם ר' יהודה לטעמיה דאמר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא והיינו [כז]לטעמא דהכא אי נמי בדרב פפא ממש קמיפלגי דרב פפא גופיה צריך לומר דאיירי נמי במלוה הכתובה בתורה דבפרק קמא דקדושין (דף יג:) קאמר רב פפא הלכתא מלוה על פה גובה מן היורשין שיעבודא דאורייתא ובפ' גט פשוט (ב"ב דף קעו.) מפרש טעמא שלא תנעול דלת בפני לוין וצ"ל דבקדושין איירי במלוה הכתובה בתורה [כח]דקסבר גובה מן היורשים ולא מן הלקוחות ובהיא איירינן הכא דר' יהודה לית ליה דרב פפא וקסבר דגובה מן הלקוחות: **מלוה** הכתובה בתורה. היינו דוקא כגון פדיון הבן וערכין וזקין וכיולא בהן שלא [כט]נתחייבו אם לא שחייבתו תורה אבל מלוה על פה אע"ג דכתיב (דברים כד) [ל]האיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט לא [נ](מקרא) כתובה להיות כתובה בשטר ואע"ג דאיירי [לא]על פה דלא חייבתו ממה שכתובה בתורה כיון דבלאו הכי פשיטא הוא שיש לו לשלם מה שהלוהו:

דרמי

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פי"א מהל' בכורים הל' כ טוש"ע י"ד סי' שה סעיף כה:
יט ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף כו:
כ ג מיי' שם טוש"ע שם סעיף כה:
כא ד (מיי' פכ"ד מהל' מלוה) טוש"ע ח"מ סי' מט סעיף י:
כב ה ו מיי' פכ"ה מהל' מלוה הל"ג סמג עשין נ טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ס:

שיטה מקובצת

א] אשתעבד נכסיה אלא: ב] תיבת בו נמחק: ג] יצאת ראשונה: ד] אשתעבדו נכסיו. לכהן: ה] תי' כדאיתא נמחק: ו] דלקחו חבית ובהמה בשותפות: ז] אסי מספקא ליה הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות. ופי' בקונטרס בב"ק שני לשונות בלשון אחרון פי' שנוטל חלקו ואינו מפסיד כלום מחלקו המגיעו בנכסים הנשארי' אלא שמחצית חלקו דהוא: ח] ואם לוקח: ט] ונוטל הכל במעות: י] באחריות היה נוטל חצי חלקו דהיינו רביע השני בקרקע: יא] פשיטא ליה דלאו: יב] אחרון שבקונטרס נראה: יג] אחין דאמאי אית ליה למינקט שלשה בשלמא אי הוה: יד] ולדותיהן בשל אחד: טו] וא"ת. עיין תוס' (ב"ב דף סב ע"ב): טז] בספק כזה שחכמים: יז] נמי סוף פ' השוכר: יח] באגרא ואיתבר לשלם: יט] לטבוען ניתנו או: כ] הבית אית דאמרי לה להאי גיסא ואית דאמרי לה: כא] דמסקינן דבדרב פפא פליגי דל"ל לר"י דרב פפא אלא קסבר דמלוה: כב] פפא לא אות ר' נמחק: כג] אבל מאי אות ל' נמחק: כד] ממש כדרב פפא כו' הבן שהיא כתובה: כה] טעמיה דאמר הכא אי נמי: כו] בתורה דאחייב קרבן וקסבר גובה: כז] שלא הייתי מחייבו אם לא כו' על פה. עיין תוס' (קדושין דף יג): כח] דכתיב האיש: כט] דאיירי אף במלוה על פה דלא ייפה כחה במה שכתובה בתורה להיות כתובה בשטר כיון דבלאו הכי דבר פשוט הוא:

גליון הש"ס

[מכת"י תוס' ד"ה דאמר וכו' וא"ת מאחר דמספקא ליה לרב אסי וכו' לא מסתבר הכא לומר חולקין בספק זה. וכ"כ הרשב"ם ב"ב קסו ע"ב ד"ה מיקו]: באר"ד ולפי זה אתיא נמי שפיר ההוא דמרחץ וכו' ולא צריך לאוקמה כסומכוס. תמוה לי הא רב ושמואל אוקמי מתני' דוקא בגלא באמצע חדש ומטעם תפיסה. ור"נ דפסק אף בסוף חדש טלו למשכיר דקרקע בחזקת בעליה קיימא הרי דב"כ דאזיל בתר מוחזק וממילא מוכח דר"נ ג"כ ס"ל דמטעמא דמתני' דיחלוקו לא משום דחולק עמו והאי ספק כודאי פלגא ופלגא דא"כ אף פליג ר"נ על מתני' בזה אע"כ דס"ל דמטעמא דמתני' כסומכוס ואיהו ס"ל כרבנן דאזלינן בתר מוחזק ולע"ג:

מסורת הש"ס

א) [ב"ב קעד.], ב) שם קעג: קעד., ג) [ב"ק ט. ב"ב קז.], ד) [ערכין ו: וש"נ], ה) נ"ל אית, ו) [גיטין כה:], ז) [וע"ע תוס' ביצה לו: ד"ה ושמואל ותוס' יומא ט. ד"ה דכרי], ח) ליה ונוטל בנכסים הנשארים חלקו נ"ק, ט) למימר נ"ק, י) נ"ל פלגי, כ) [שבועות מח:], ל) דרב פפא נ"ק, מ) במלוה ע"פ כו' שהיא כתובה נ"ק, נ) מקרי נ"ק.

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא אשתעבדו להו נכסי כנ"ל ואות ל' נמחק: (ב) רש"י ד"ה מחלה וכו' אם יש ברירה:

רבינו גרשום

מת אחד מהם בתוך ל' יום האב פטור דמצי למימר הבכור מת: ואם לאו פטורין דכל חד וחד מצי מדחי ליה: ר' יהודה אמר נתחייבו נכסים ולא מצו מדחו ליה: אינו יכול להוציא מידן דכל חד מצי אמר אנא נקיטנא פדיון דחי: זכר ונקבה שאחת ילדה זכר (ונקב' שאחת ילדה זכר) ואחת נקבה או ב' זכרים ונקבה שאחת ילדה זכר תקבה ואחת זכר נותן ה' סלעים לכהן בשביל ההיא דילדה זכר לחוד: ב' נקבות וזכר שהאחת ילדה זכר תקבה והאחת נקבה או כל אחת זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום: וילדו ב' זכרים ונתערבו האב פטור דהמוציא מחבירו עליו הראיה: בעל חוב שיש לו שטר על יוסף בן שמעון גובה אותה מהן דאמר ליה אי בדידך כו' והני נכסים נמי כי לא חלקו הוי בשותפות. אינון ערבין ביה שבעל חוב גובה מהן. מי איכא מידי דלדידיה לא מצי תבע דהא מת בתוך שלשים דאכתי לא איחייב בפדיון ולנכסיה דהוו ערב (לא) מצו תבעו והתנן המלוה כו'. וקי"ל דלא יתבע ערב תחילה אלא בעל חוב והכא בעל חוב לא מצי תבע: ודאיכא נכסי טובא לכל חד וחד הכי נמי דשקיל אע"ג דחלקו: מחצה יורשים ומחצה לקוחות שהקנה זה לזה חלקו בשביל מה שתופש: מלוה הכתובה בתורה. כגון ה' סלעים של בכור:

הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

דרבי מאיר סבר חמש. [ס] ולמ"ד לחמשה נקר לחמקין (ב"ק דף עט:) אפילו חמשה מנלי נקר אלא לחמר לחמשה מלעים ס' מלעים ופלגא ומפלגא לנקומות לא שקיל מיהו מידי ירושה מלא ס' מלעים ופלגא ומפלגא לנקומות לא שקיל מיהו מידי דמלוה על פה לא גמיר מלקומות. [ע] ואפילו חצי חמש. ולשקיל ההוא פלגא דהוי ירושה: אי הכי. לנר' יהודה פלגא הוא דשקיל מחמייט הנכסים: חייב גברא מיבעי ליה. גרסינן ולא גרסינן נחמייב כלומר הכי מיבעי ליה למיתנא רבי יהודה לומר מיבין שמין פטורין לגמרי כלחמרי' [ב] מלא מני ממש מיהא מיחייב ולא צייך למיתני נחמייט הנכסים (ד) [ג] דלית ליה (ה) [ד] מחמר שלמחר שלעים מת מלא כשקיל החלוקה שחלקו ועשו לקומות הפסיד מהכהן [ה] לר' יהודה גופיה [ו] ממה שנחמייבו הנכסים מאחר האחים שהלקו. ומניהה קשה כקומות: משרה [ז] זוז לזה ועשרה זוז לזה. דהיינו ב' מלעים ופלגא: אי לימא בין חלק הירושה בין חלק הלקוחות. ומה דקחני מיבין פלגא [ח] דחמשה קחמר שמת מחלה דכולי עלמא מיבין שהן להו דרב ורב חסי ורב פפא ושמעינן מיבה לחמשה ושפילו מני ממש: אפילו בציר מעשרה. [ט] מלא שמועה מלא שמי שהכן חלא ב' מלעים שקיל להו להוחיל ושקיל כהן בציר מחמשה כל מה דחיבחרחי ליה שקיל להה לחמרי' מני ממש (ה) ס"ה לרבחה ממש ושלים ממש ושמני קמני מס שלו פטורין: אלא פשיטא. [י] (ולוקמ) ר' זוז לירושה לכל חד וחד לבר מפלגא לקומות להוי [יא] ממש מלעים לירושה: והכא. בחמימין בללב שמי שו בדרב פפא פליגי לר"ח מיח ליה דרב חסי ורב פפא הוחיל דבין הכל שן מלא מחמש לא שקיל מידי דחמשה ולא מני ממש ור' יהודה [יב] מיח ליה דרב חסי פליגא הוי לקומות ולית ליה דרב פפא מלא שבירא ליה דחמשה על פה גופה מן הלקומות ושקיל כולהו [יג] ל"ש (ו) [יד] ליח ליה דרב חסי מלא כולהו הוי ירושה ושקיל כולה והשתא דהכי ס"ל מוקחינן לה לבריחתא שם יש שם ר' זוז לזה ר' זוז לזה בין הכל חייבן לחת כל הנכסים ופסי ליח ליה דרב חסי פליגא הוי לקומות ולית ליה דרב פפא מלא שבירא ליה דחמשה על פה גופה אינו גובה מן הלקומות להכי קאמר חלקו פטורין היכא דליכא אלא ה' מלעים דחמשה אמר רחמנא ולא חצי ה'. ור' יהודה ליח ליה דרב פפא דאפי' מן הלקוחות נגבין דנחמייבו נכסים. ואי תודיהו סברי לה כרב פפא דאמר מלוה ע"פ אינה גובה מן הלקוחות פליגי בדרב אסי דר"י לא סבר כרב אסי אלא כולהו ירושין ניהלו וכולהו ה' מלעים מצי למיגבי דנחמייבו נכסים: ולקח אחד מהן שדה מהבירו מהי חמימין למילמיד לרבי יהודה: [טו] הכא ניחא: [טז] צריך למצוא שום: [יז] בתרייהו הכא ולקמן פלוגתא:

לאו כבתובה בשטר דמיא ודבולי עלמא איח להו דרב פפא [ס] [יח] דאמר רב פפא [יט] מלוה על פה גובה מן היורשין ואינו גובה מן הלקוחות והכא בחמש ולא בחצי חמש קמיפלגי דר"מ סבר חמש ולא חצי חמש ור' יהודה סבר חמש ואפי' חצי חמש אי הכי רבי יהודה אומר נתחייבו נכסים (ס) נתחייב גברא מיבעי ליה ועוד תניא ר' יהודה אומר אחין שחלקו אם יש עשרה [כ] זוז לזה ועשרה זוז לזה חייבין ואם לאו פטורין מאי עשרה זוז לזה ועשרה זוז לזה אילימא בין דירושה בין דלקוחות [כא] וחמש ואפילו חצי חמש אי הכי מאי אירייא עשרה אפילו בציר מעשרה נמי אלא פשיטא עשרה זוז דירושה לזה ועשרה זוז לזה אלמא חמש ולא חצי חמש סבירא ליה אלא דכולי עלמא חמש ולא חצי חמש והכא בדרב אסי ורב פפא קמיפלגי ואיכא דמתני ליה אסיפא [כב] נתחייבו הנכסים דמית האב אימת אילימא דמית לאחר שלשים מכלל דר"מ סבר כי חלקן פטורין הא אישתעבדי [כג] להו נכסי אלא בתוך שלשים כי חלקן אמאי מחייב ר' יהודה ליזיל לגבי האי לידחייה וגבי האי ולידחייה א"ר ירמיה זאת אומרת שני יוסף בן שמעון שהיו בעיר אחת ולקח אחד מהם שדה מחבירו בעל חוב גובה ממנו דאמר ליה אי בדידך מסיקנא מנחא דידך קא שקילנא ואי בחברך [כד] מסיקנא משתעבדא לי מקמי דידך אמר רבא מבדי נכסוהי דבר איניש אינון ערבין ביה וכולה בלישנא קמא [כה]: **מתני'** [כו] שתי נשים שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן [כז] מלעים לכהן מת אחד מהן בתוך שלשים יום אם לכהן אחד נתן יחזיר לו חמש מלעים ואם לשני כהנים נתן אינו יכול להוציא מידם זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן חמש מלעים לכהן שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן בלום: [כח] אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו שני זכרים נותן חמש מלעים לכהן מת אחד [כט] מהן בתוך שלשים יום האב פטור מת האב והבנים קיימים ר"מ אומר אם נתנו עד שלא חלקו נתנו ואם לאו פטורין ר' יהודה אומר נתחייבו נכסים זכר ונקבה אין (ג) [ל] לכהן בלום [לא] שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו ב' זכרים זה נותן חמש מלעים לכהן וזה נותן חמש מלעים (ג) מת אחד מהם בתוך שלשים [לב] אם לכהן אחד נתנו יחזיר להם חמש מלעים אם לשני כהנים נתנו—[לג] אינן יכולין להוציא מידם זכר ונקבה האבות פטורין והבן חייב לפדות את עצמו שתי נקבות וזכר או שתי נקבות ושני זכרים אין כאן לכהן בלום אחת בכרה ואחת שלא בכרה של שני אנשים וילדו שני זכרים זה שלא בכרה אשתו נותן חמש מלעים לכהן זכר ונקבה אין כאן לכהן בלום: **גמ'** מ"ש שני כהנים דאזיל לגבי האי ומדחי ליה ואזיל לגבי האי ומדחי ליה כהן אחד נמי ליזיל [לד] לגבי האי ולידחייה וליזיל לגבי האי ולידחייה אמר שמואל בבא

בריה דקמחייב לה ר' יהודה: בלישנא קמא. [לה] מלא מדכר חמי ורב פפא פליגי: **מתני'** שתי נשים. של חמד: וילדו ב' זכרים. בחמחא שחמעברו: **אם** לכהן אחד נתן. הלא פדיון שחיפה יחזיר לו ה' מלעים הוחיל ומת חחון ל' ומיגלגלי מילחת לנפל הוא ומלא כדין שקל: אין יכול להוציא מידם. לכל חד וחד מדחי ליה ולומר הרימי מחזיק בם בשקיל פדיון חמי: או שני זכרים ונקבה. ילדו בחשיפא שלו בחחמא נותן ה' מלעים לכהן לחחמה נפשך חד הוי בכור חס הלחת ילדה זכר ונקבה נחלת שחביאה ילדה זכר לבדו והוא בכור ולחומו שחם הנקבה פטור שחל נקבה ילחת לחמון והחוליח מחביחו עליו הרחיה: אין כאן לכהן בלום. דחיכא למימר הנקבות ילחו חמלה ולחן כחן בכור: האב פטור. דחלי למימר בן המבכרת חת: נתנו עד שלא חלקו בה. כדין לומו של מעלה משום דרב חסי ורב פפא: זכר ונקבה. ים לומר לומה מלא בכרה ילדה הנקבה ולחן כחן בכור: חת אחד מהם. חן הוולדות יחזיר לכה ממה מלעים ויחלקו שני החלת: אין יכולין להוציא. לכל חד וחד חלמר לני מחזיק בם בשקיל החי לחומו שחתן לי בחלו וכל החולת על החחבות: האבות פטורין. לכל חד וחד חלמר לחי לה לכהן הנקבה שלי היח: והבן חייב לפדות את עצמו. למכל מקום בכור הוח: שתי נקבות וזכר. ים לומר החחת ילדה נקבה ושנים זכר ונקבה ולמה נקבה חחלה הלכך לחן לכהן בלום [לו] ע"כ וכן ב' זכרים ושחי נקבות: **גמ'** כהן אחד נמי. ומ"ל חחלת שקל כי חזל לגביה החי לה לחמייה כהן ולימה לו שלך חת חלת של חבירך ולחו בעל דכרים דידי לחת: בבא

כג א מיי' פי"ל מהל' מלוה ולוה הל' ז סוש"ע חו"מ סי' קו סעיף ה: וסי' קח סעיף ה: כד ב מיי' פי"ל מהל' מלוה הל' כא סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' סה סעיף ה: כה ג מיי' שם הלכה לד טוש"ע שם סעיף ח: כו ד מיי' שם הלכה כו טוש"ע שם סעיף כט:

א] דאמר. עיין (קדושין דף יג דף כט): ב] עשרה זין ה) לזה עשרה זין לזה וחיבת זה נמחק וכצ"ל לקמן: ג] דלקוחות אלמא חמש אות ו' נמחק: ד] אסיפא אומר נתחייבו: ה] תי' להו נמחק: ו] מסקינא לדידי קדימנא משתעבדי: ז] קמא. ס"א עד והכא ורש"י לא גרים: ח] אחד מהם: ט] אין כאן לכהן: י] שלשים יום אם: יא] נתנו אינם: יב] הנכסים דהא ר"מ נמי נתחייבו הנכסים אית ליה מאחר: יג] הכהן ואפילו לר"י: יד] עשרה זין עשרה זין דהיינו טו] פלגא דירושה קאמר: טז] מעשרה נמי אלא: יז] דהוי להו חמש: יח] יהודה אי אית: יט] כולהו ואי אית ליה דרב פפא ליח ליה דרב אסי תי' א"נ ל"ש: כ] מחבירו כגון הכא נמי דסבירא ליה האחין: כא] קמא עד אלא: כב] חמש ולא חצי חמש ולא דמי כר' דמסקינן במרובה אפי': כג] רמי החמנא עליה: כד] תי' נמי נמחק: כה] אורחין מיהו הכא ניחא: כו] צריך למצוא שום: כז] בתרייהו הכא ולקמן פלוגתא:

ט) ע' מוסף הערוך ערך זין ב.

(ס) גם' נמחייבו נכסים חייב גברא: (ע) שם במשנה ר' יהודה וכו' אין לכאן לכהן: (פ) שם ממה מלעים לכהן ממה: (צ) רש"י ד"ה מיבע וכו' נמחייבו הנכסים מאחר דאית ליה שלמחר: (ק) ד"ה אפי' ניל וכו' מני ממש לאו דוקא דה"ה נמי ממש: (ר) ד"ה ונסמ ופלגא: אי לימא בין חלק הירושה בין חלק הלקוחות. ומה דקחני מיבין פלגא [ח] דחמשה קחמר שמת מחלה דכולי עלמא מיבין שהן להו דרב ורב חסי ורב פפא ושמעינן מיבה לחמשה ושפילו מני ממש: אפילו בציר מעשרה. [ט] מלא שמועה מלא שמי שהכן חלא ב' מלעים שקיל להו להוחיל ושקיל כהן בציר מחמשה כל מה דחיבחרחי ליה שקיל להה לחמרי' מני ממש (ה) ס"ה לרבחה ממש ושלים ממש ושמני קמני מס שלו פטורין: אלא פשיטא. [י] (ולוקמ) ר' זוז לירושה לכל חד וחד לבר מפלגא לקומות להוי [יא] ממש מלעים לירושה: והכא. בחמימין בללב שמי שו בדרב פפא פליגי לר"ח מיח ליה דרב חסי ורב פפא הוחיל דבין הכל שן מלא מחמש לא שקיל מידי דחמשה ולא מני ממש ור' יהודה [יב] מיח ליה דרב חסי פליגא הוי לקומות ולית ליה דרב פפא מלא שבירא ליה דחמשה על פה גופה מן הלקוחות ושקיל כולהו [יג] ל"ש (ו) [יד] ליח ליה דרב חסי מלא כולהו הוי ירושה ושקיל כולה והשתא דהכי ס"ל מוקחינן לה לבריחתא שם יש שם ר' זוז לזה ר' זוז לזה בין הכל חייבן לחת כל הנכסים ופסי ליח ליה דרב חסי פליגא הוי לקומות ולית ליה דרב פפא מלא שבירא ליה דחמשה על פה גופה אינו גובה מן הלקוחות להכי קאמר חלקו פטורין היכא דליכא אלא ה' מלעים דחמשה אמר רחמנא ולא חצי ה'. ור' יהודה ליח ליה דרב פפא דאפי' מן הלקוחות נגבין דנחמייבו נכסים. ואי תודיהו סברי לה כרב פפא דאמר מלוה ע"פ אינה גובה מן הלקוחות פליגי בדרב אסי דר"י לא סבר כרב אסי אלא כולהו ירושין ניהלו וכולהו ה' מלעים מצי למיגבי דנחמייבו נכסים: ולקח אחד מהן שדה מהבירו מהי חמימין למילמיד לרבי יהודה: [טו] הכא ניחא: [טז] צריך למצוא שום: [יז] בתרייהו הכא ולקמן פלוגתא:

ר' מאיר סבר ה' מלעים הוא דבעי למיהב להכן ולא חצי ה' להבי קאמר ר' מאיר חלקו פטורין דקא הוו מחצה לקוחות ולא משעבדי ליה: ור' יהודה דאמר נתחייבו נכסים אפי' כי חלקו סבר חמש ואפי' חצי חמש: אי הכי דלאחר ל' קא מיירי נתחייב גברא מיבעי ליה: עשרה זוז לזה ועשרה זוז לזה דהיינו כ' זוז שהן ה' מלעים: אי הכי ה' ואפי' חצי ה' וכיון דפחות מה' מצי יהיב חצי לאו דוקא הוא אלא ואפי' פחות מחצי: אי הכי דאפי' חצי ה' מאי אירייא עשרה זוז: אלא פשיטא עשרה זה דירושה לכל אחד וחד סלעים ניגבין מהן מירושתן אלמא דה' ולא חצי ה' סבירא ליה לר' יהודה: **בדר' אסי ורב** פפא קמיפלגי כלומר אי תודיהו סבירא להו דרב פפא פליגי בדרב אסי דאי סברי כרב אסי דאמר האחין שחלקו מחצה יורשין ומחצה לקוחות פליגי בדרב פפא דר' מאיר סבר כרב פפא דמלוה על פה אינו גובה מן הלקוחות להכי קאמר חלקו פטורין היכא דליכא אלא ה' מלעים דחמשה אמר רחמנא ולא חצי ה'. ור' יהודה ליח ליה דרב פפא דאפי' מן הלקוחות נגבין דנחמייבו נכסים. ואי תודיהו סברי לה כרב פפא דאמר מלוה ע"פ אינה גובה מן הלקוחות פליגי בדרב אסי דר"י לא סבר כרב אסי אלא כולהו ירושין ניהלו וכולהו ה' מלעים מצי למיגבי דנחמייבו נכסים: ולקח אחד מהן שדה מהבירו מהי חמימין למילמיד לרבי יהודה: [טו] הכא ניחא: [טז] צריך למצוא שום: [יז] בתרייהו הכא ולקמן פלוגתא:

מסיקנא בו' הכי נמי אמר כהן לכל חד מהני אחין אי את בכור מנחא דידך שקילנא ואי אחון בכור משעבדי לי נכסי מיקמי דידך: אמר רבא מבדי נכסוהי וכו' דאקשינן עד אי הכי בהדיא וכחתריצנא אלא בדרב אסי ורב פפא קא מיפלגי: **שתי נשים** של ב' אנשים שלא בכרו וילדו ב' זכרים ונתערבו זה נותן כו': אינן יכולין להוציא מידו דמצו למיהימנו לכל חד וחד אמר פריון דחי תפיסנא: זכר ונקבה ונתערבו: **האבות פטורין** דכל חד מצי אמר נקבה דידי היא אבל הבן חייב לפדות עצמו: ב' נקבות וזכר ונקבה ואחת ילדה זכר ונקבה או כל אחת זכר ונקבה: וילדו ב' זכרים ונתערבו: זה שלא ביכרה אשתו כיון דילדה זכר אע"ג דלא ידע לי ניהו **נותן ה' מלעים לבהן**: ילדו זכר ונקבה ונתערבו אין כאן לכהן בלום דשמא ההיא דביכרה ילדה נקבה: מאי שנא ב' כהנים דאינו יכול להוציא מידם. מאי שנא כהן א' דמחזיר. כהן אחד נמי מצי מדחי כל חד וחד דמצי אמר לכל חד וחד דידך הוא: **אמר שמואל**

בבא בהרשאה. שני התמים כתבו הרשאה התחד לתכיהו ומצא בעל הרשאה ומוכנו ממנה נפסדו שם שני מת התחיל לי מת שלי ושם של מכירי מת התחיל לי מת שלו שהרי יש לי הרשאה: אדרבתא. הרשאה דמטלטלי דהתחיל ולבסוף בעון מיתה כשקידש מיתה כלום ומתניתי קתני דהיכא דכפריה. לזה למלוה מו לא כתב מלוה הרשאה עליהו משום דמיתה כשקידש: תני רב הונא. גבי שמי נשים של ג' מנשים שלא נכתבו ולדו שמי זכרים ונקבה במתנה אין כאן לכהן כלום ותנא ג' שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום ותנא דידן כיון דבשני אנשים הוא דמשכחת לה באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה לא מתני ליה: **מתני'** מת הבן ב[ו] בתוך שלשים יום אע"פ שנתן לכהן יחזיר ג[ז] לאחר ל' יום אע"פ שלא נתן יתן מת ביום שלשים כיום שלפניו ר' עקיבא אומר אם נתן לא יטול ואם לא נתן לא יתן: **גמ'** מאי טעמיה דרבנן גמרי אי[ח] חדש ב[ט] חדש ממדבר מה התם ומעלה אף הכא נמי ומעלה ור"ע מספקא ליה מדאיצטריך למכתב ומעלה גבי ערכין ולא גמרי ממדבר הוו להו שני כתובים הבאים כאחד וכל שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדין או דלמא כי אין מלמדין לעלמא אבל לגופייהו מלמדין ומשום הכי [י]מספקנן ליה אמר [יא] רב אשי [יב] הכל מודים לענין אבילות יום שלשים כיום שלפניו [יג] (ג) [יד] ואמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל: **מתני'** [טו] מת האב בתוך שלשים [טז] בחזקת שלא נפדה עד שיביא ראיה שנפדה לאחר שלשים יום בחזקת שנפדה עד שיאמרו לו שלא נפדה [יז] הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו שמצותו על אביו ומצות בנו עליו: **גמ'** [יח] איתמר הפודה את בנו בתוך שלשים יום רב אמר בנו פדוי ושמואל אמר אין בנו פדוי (ז) [יט] דכולי עלמא מעכשיו אין בנו פדוי לאחר שלשים יום ואיתנהו למעות ודאי בנו פדוי כי פליגי לאחר שלשים יום ונתעכלו המעות רב אמר [כ] בנו פדוי מידי דהוה [כא] אקידושי אשה התם לאו [כב] אע"ג דנתעכלו המעות הוו [כג] קידושי הבא

ה"מ היכא דכפריה. תימה דלעיל קאמר במתניתין (ג"ק דף ס.) דלא מפליג בין כפריה לגבי כפריה מאי איכא למימר וכן יש להקשות ממתני' [כד] פרק שבועת העדות (שבועות דף ג:) גבי מיגו דהקשה התם פלוגי לו דלא"ק הא מנה לפלוגי בין פלוגי מיתין כהן מיגו פלוגי לו דלא"ק הא מנה לפלוגי בין פלוגי מיתין והא ממרת עד שימסר מפי מוכח ומשמי מנא דהכא ופרכין והא ממרי נהרדעי כו' ה"מ היכא דכפריה כו' ומיהו ההוא מיגו לגבי מיגו לא מיתין דלעיל קאמר דנהרדעי [כה] דמיין מיגו להקדיש כפקדון דכמוכח התם דמסקינן בפ' המוכר את הספינה (ג"ב דף פח.) גבי ההוא דאיתיה קמי לפום נהרא ה"ל יכול להחזיר דחד טעמא הוא דמוכח [כו] ומ"ש למרן דמשמעתין [כז] [נקרקעות] ומלינהו [כח] [דרכי] דחית ליה לקמן בפירקין (דף פ.) פודין בקרקעות [כט] כמו שפודין ממטלטלי [ל] דלמקרקעי כתבינן מדכתיב דלחמטלטלי דוקא לא כתבינן דמיגו כרשותו מי נמי מיכא לאוקמה כרבי נתן דמדרבי נתן יכול להוציא מידו אם תביעו מיד [לא] ומיהו לו מה לפרוט מי נמי מיכא לאוקמה כגון שנתן אחד ונמצאו שנים [לב] ומיהו למיכא ממעמד שלשתן ומיהו לרבי עקיבא [לג] דלמא היכא דליכא עין [לד] דלמא היכא דליכא למיגו להוציא מידו צריכא דאי מעמד שלשתן כי היכי דלא מקון לענין מעמד שלשתן נמי לא מקון לענין מעמד שלשתן ככתובה משום דלא מיתנה לגבות ממיטב כדפריטית בכתובות (ג"ק דף פט.) [לה] ועוד יש לתרץ דלעולם אם שנתנה מנכסיו לפניו [לו] ומיהו [לז] נאמר לאחר מיד [לח] ואין לו מה לפרוט מי נמי מיכא לאוקמה כגון שפדאו בקרקעות דאמקרקעי [לט] חייב לו ואין [מ] צריך עיון דלעולם [מא] ומצורים לו לתת: [מב] אפילו היכא דכפריה אומר כר' שמעא משום דהא דלא: [מג] מת הבן בתוך: [מד] יחן בפ' ערבי פסחים בטורפו: [מה] לטעם הבא כיון שמת לא מברך שהחיינו דצערא קא מדכר או שמא מ"מ מברך: [מו] גורס רש"י ור"ח גורס כן ונראה דגרסי' תוך כ' ופליגי רבנן על רשב"ג גם: [מז] שלשים שאם לא היו גודסים כאן יום שלשים מנין היה להם זה החילוק אלא נראה דגרסי' ביום שלשים ומפרשי: [מח] אבילות חשיבא כבר קיימא: [מט] שלמניו וא"ת ברייש החולץ:

תודת אור חשלם

א) וְתִרְוִינוּ מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּתְּפְדֶה בְּעֶרְכְּךָ בֶּסֶף חֲמִשֶּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הִוא: [במדבר יח, טז]

ב) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה פְּקֹד כָּל בְּכֹר זָכָר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֶּן חֹדֶשׁ וָהָלְאָה וְשָׂא אֶת מִכְסָּאָם שְׁמֹתָם: [במדבר ג, מ]

חשק שלמה על ר"ש

ג) תוס' ג"ל ומקו"ס מת מיום ל' מי מיום שלפניו ומעון.

(ה) גמ' גם מתניו אודבתא אמטלטלי כ"ל ובן נרש"י: (ו) שם בפיקוח זכר ונקבה האבות פטורין וכו' מני רב הונא: (ז) שם דאמר שמואל הלכה: (ח) שם ושמואל אמר מן נכו פדוי אמר רבא דטולי ליה מ"ש רש"י ד"ה מני רב הונא מי ממלמת מבילתה ילדה זכר: (ט) ד"ה מת הבן וכו' קאי הס"ד ומיכא נמי ממקו: (י) ד"ה עד שימצו וכו' עד שיבא לפיה הכהן דיכול לומר לו הבן ומי יהיה אנא הס"ד:

בבא (כל) אחר בהרשאה ואמר ליה אי מת דידי הוא אהדר לי ואי דחבראי הא נקיטנא הרשאה מיניה אבל לחתר כהנים לא מצי עבדי הרשאה דלכל חד אמר אנא ליח לי אלא ה' סלעים דחי: **אדרבתא** הרשאה: **היכא דכפריה** משום דמיחזי כשיקרא: **תני רב הונא** מוסיף על מתניתין דאחת בכרה ואחת שלא בכרה של ב' אנשים וילדו ב' זכרים **ונקבה** אין כאן לכהן כלום דמצי אמר אי שלא בכרה אישתי ולדא אישתי לידי זכר ונקבה ואיני יודע איזה יצא ראשון: **ותנא דידן** דלא תני לה דכיון דלא משכחת לה באיש ושתי נשיו שאחת בכרה ואחת לא ביכרה ודממה נפשך חייב בז' שלעים דהא ב' זכרים ילדה לא מיתני ליה: **מת הבן בתוך שלשים** בכור דכל אשה קא מיירי: **ביום שלפניו** ופטור: **מה התם** במדבר כתוב ומעלה דחיינן שלשים יום ויותר דחדש הוי כ"ש ומחצה ומעלה הוי יום ומחצה א' הוינן לי' יום ומחצה והייגו כלאחר שלשים ומשום הכי חייב אבל יום לי' כשלפניו ופטור: **ור' עקיבא מספקא ליה** אי גמרינן דמדאיצטריך למיכתב ולמעלה גבי ערכין (משום דליהוה) [הוי להו] ב' כתובין באין כאחת: **אבל לגופייהו** מלמדין דחדש דמדבר דכתיב ביה ומעלה ופדויו מבן חדש תדייקינן ודלמא דמלמדין **להבי מספקא ליה** היכא דאמר לה תקדשי לי לאחר ל' דהויא מקודשת קודם: (כדתרצינן התם): **ת"ש בתוך ל'** וכו' **עד שיאמרו לו שנפדה** הא אמרו לו שנפדה אע"ג דבתוך ל' הוה הוי פדוי:

עין משפט נר מצוה

לג א ב מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה ג סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סי' שה סעיף טו:
לד ג מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף א:
לה ד מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הל' א:
לו ה מיי' פ"א מהל' נערה בתולה הל' א:
לז ו מיי' שם פ"ג הל' א:
לח ז מיי' פי"א מהל' בכורים הלכה ו טוש"ע י"ד סי' שה סעי' ג:
לט ח מיי' פ"א מהל' שקלים הלכה א:

שיטה מקובצת

א] פדוי תני אין בנוי פדוי. גליון פדוי תימה אמאי משבש הברייתא דהאי תנא איתני כרב ועוד הא קיי"ל הלכה כרב באיסורי. תוס' הרא"ש ז"ל: ואע"ג דקיי"ל כל היכא דפליגי רב ושמואל הלכה כרב באיסורא וכדשמואל בדיני הכא הלכתא כותיה דשמואל. בקצת ספרים ישנים אינו וכן משמע מתוס' הרא"ש: ב] גמ' מאי מנה: ג] חנינא אמר איסתירא סאסריתא תי' סרסיא נמחק: ד] פריק לבריה מיד: ה] הלקוחות קדם אות ו' נמחק: ו] ולא פורש לי אות י' נמחק: ז] סלעים קטנים הס"ד: ח] בדינרא בדינר האמור בכל התלמוד שהוא דינר מדינה שמינית שבדינר צורי שהוא שש מעה שמיני שבדינר מדינה והיינו סאסריתא הוא סלע מדינה הס"ד ומה"ד חמש מינייהו לפדיון הבן ור' חנינא תנא הוא ופליג אמתני' הס"ד: ט] לקוחות אהני חמש: י] בציא היא בפרק: יא] ליה פשיטא לן דלא: יב] אימת דחל חיוב: יג] דמשכחת דהוא קודם: יד] כתב לכהן דאקני: טו] מנה דהסלע ד': טז] שלשים שקלים: יז] אבל ר"ת מדקדק דדינר: יח] דאמר איסתירא סוסריתא דמוזדבנא: יט] דינר מדינה שמינית: כ] צורי ודינר צורי גופיה: כא] דדינר דר' חנינא מפרש: כב] דינרא בדינר זהב איירי כמו דינרא הדריינא הוה דדהבא דמוזדבנא: כג] דדינרא כולם בדינרי זהב: כד] דר' אסי אומר מנה צורי כלומר ה' סלעים של צורי הן סלעים של בן: כה] דינר זהב של: כו] צורי הוא דינרא: כז] שמצא בתשובת: כח] עשרה מאותן של: כט] זה דכאן פירש דדינר: ל] בעשרים כדפרש"י דשיעורו בה' סלעים: לא] איסתירא סארסייא: לב] סוסריתא ונראה: לג] לשון סורסי שהוא על שם סוריא: לד] הש"ס דההוא לא מזדבן אלא בעשרים: לה] ששוה שמונה סלעים מסלעים של: לו] כ"ד ההדר דל שתותא מאותן כ"ד: לז] זוזי ופלגי דנקא ודומה:

תוספות

אפילו באותו דחשבינן ודאי בר קיימא היכא דלא אפשר כגון באשת כהן ובמס' שמחות פ"ד (הל"ג) תק הספקות אוננין ומתאבלין עליהן וי"ל דהתם בספק בן תשע לראשון או בן שבע לאחרון דגנאי הדבר שלא יתאבל לא זה ולא זה והרי הוא ודאי בנו של אחד מהן:

ודידיה אזיל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני חורין פריק ליה לבריה. וא"ת היכי טריף ממשעבדי הא אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין והא איכא חמש בני חורין ואם היה פורק בנו תחלה הוה ניחא וא"ת אכתי ליהדרי לקוחות [ט] מהני חמש שפדה כהן בנו דמה נפשך שיעבודם קודם ללידת בנו דאי לידת בנו קדמה אם כן היה יכול לטרוף מן הלקוחות לפדיון בנו כמו לפדיון עצמו וי"ל דהכא מלקוחות שקנו מאביו לפיכך אין חוזרין על הנכסים שקנה הוא ועוד י"ל כגון שלא כתב ללקוחות דאקני והוא קנה הנך חמש בני חרי אחרי כן ואפי' היכא דכתב ליה דאקני בעיא [י]בפרק מי שמת (ב"ב דף קנז.) אבל היכא דלא כתב ליה [יא]קיימא לן דלא משתעבד ואם תאמר אי הנך משעבדי בנכסים שקנה מאביו ניחא אבל בנכסים שקנה הוא היכי משתעבדי לפדיונו דהא אימת [יב]חל חיוב פדיון עצמו כשהביא שתי שערות שנעשה גדול תו לא אשתעבד נכסים שקנה אחרי כן דלא כתב ליה לכהן דאיקני וצריך לומר דעל כרחין איירי כשירש מאביו מיהו לר' יהודה נמי ומנין למשכחת [יג] דההוא קודם לבנו כגון שאין לו נכסים מאביו ומשהביא שערות קנה הני קרקעות ומכרם לאחר לידת בנו דלפדיון בנו אזיל וטריף ממשעבדי ועוד י"ל דנכסים שקנה אחרי כן חל עלייהו שיעבוד לענין פדיון ואע"ג דלא כתב [יד]דאיקני לכל שעתא ושעתא רכיב עליה חיוב פדיון וכיון דחשבינן ליה כמלוה בשטר הוי כאילו נכתב לאחר שקנה הקרקעות:

גמרא

הכא נמי לא שנא ושמואל אמר לך התם בידו לקדשה מעכשיו הכא אין בידו לפדותו מעכשיו ואע"ג דקיימא לן דכל היכא דפליגי רב ושמואל הלכתא כרב באיסורי וכשמואל בדיני הכא הלכתא כוותיה דשמואל תנן מת בתוך ל' יום אע"פ שנתן לכהן יחזיר לו חמש סלעים טעמא דמת הא לא מת בנו פדוי הכא במאי עסקינן דאיתנהו למעות (א) תא שמע בחזקת שלא נפדה עד (שיאמרו לו) שנפדה התם נמי דאיתנהו למעות בעינייהו תני תנא קמיה דרב יהודה הפודה את בנו בתוך שלשים יום בנו פדוי אמר ליה שמואל אמר אין בנו פדוי ואת אמרת בנו פדוי (ב) ואע"ג דקיימא לן כרב באיסורי וכשמואל בדיני הכא הלכתא כותיה דשמואל: הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו וכו': תנו רבנן הוא לפדות ובנו לפדות הוא קודם לבנו רבי יהודה אומר בנו קודמו שמצותו על אביו ומצות בנו עליו אמר ר' ירמיה הכל מודים היכא דליכא אלא חמש סלעים הוא קודם לבנו מאי טעמא דמצוה דידיה עדיף כי פליגי היכא דאיכא חמש משועבדות וחמש בני חורין ר' יהודה סבר מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמיא ודידיה אזיל וטריף ממשעבדי ובהני חמש בני חורין פריק ליה לבריה ורבנן סברי מלוה הכתובה בתורה לאו ככתובה בשטר דמיא הלכך מצוה דידיה עדיף: **מתני'** חמש סלעים של בן במנה צורי שלשים של עבד (ג) חמשים של אונס ושל מפתה ומאה של מוציא שם רע כולם בשקל הקדש במנה צורי וכולן נפדין בכסף ובשוה כסף חוץ (ד) משקלים: **גמ'** מנה צורי אמר רבי אסי מנה של צורי רבי אמי אמר דינרא ערבא רבי חנינא אומר איסתרא סרסיא דמיזדבנא תמניא בדינרא חמש מינייהו לפדיון הבן
רבי

רש"י

ת"ש. ממתניתין מת האב בתוך שלשים בחזקת שלא נפדה כו'. עד שיביא ראיה גרסינן ואי מייתי ראיה הוי פדוי וקשיא לשמואל: ודידיה. חמש סלעים דידיה אזיל כהן וטריף ממשעבדי שהרי שיעבודו של כהן קדם והיינו דקאמר שמצותו על אביו כלומר שמאביו נשתעבדו אותן נכסים לכהן: ובהנך חמש בני חרי פריק לבניה. מיד דאי יהיב בני חרי משום פדיון דידיה תו לא מיפריק בנו דשמא שיעבוד הלקוחות קודם ללידת בנו: לאו ככתובה בשטר דמיא. ואי יהיב בני חרי בשביל פדיון בנו תו לא מיפריק איהו דלכהן לא מצי טריף לקוחות: מתני' מנה צורי. מפרש בגמרא: חמשים של אונס ושל מפתה. כלומר וכן חמשים של אונס וכו': וכולן בשקל הקדש. להוו עשרין מעין ואותן מעין שבמעות מנה צורי ובגמ' מפרש למה לי למיהדר ולמיתני האי וכו': חוץ משקלים. שקלים הבאים בלשכה כסדר אין מביאין שם אלא מטבע של חצי שקלים: גמ' מנה של צורי. היוצא במדינת צורי דהסלע ד' זוזים והזוז כמשקל זהב של משקל שני פשיטין ומחצה למשקל הברזל: רבי אמי אומר. סלע צורי היינו דינר ערבא ישמעאלי ולא פירש לי שיעורו ומצאתי בתשובת הגאונים בבליים ששבעה דינרים האמורים בכל הש"ס שהדינר שש מעה כסף עושין עשרה מאותן של ערביא ובלשון ערבי קורין אותה מגרעות: איסתירא סוסריתא. סלעים מיושנים: דמוזדבנא תמניא. מינייהו בדינרא:
דינרא

תוספות

הקרקעות: **חמש** סלעים של בן (ב') [כו']. אם בכסף שקלים וערכין לא איצטריך ליה לתנא למיתני דבאתם כתיב בהדיא בשקל הקדש וערכין נמי פשיטא דבשקל הקדש הוו כיון דכתיב (ויקרא כז) וכל ערכך יהיה בשקל הקדש: **אמר** רבי אמי מנה של צורי. פי' בקונט' היוצא במדינת צור וזהו שיעור סלע של אותו מנה [טו]דהסלע ד' זוזים והזוז כמשקל זהוב של משקל שני פשיטים ומחצה למשקל הברזל ונראה שקבלה היתה בידו מרבותיו ומשמע שרוצה לומר דזוז הוא דינר של כסף ומשקלו של זהב וכמו כן פירש בפי' חומש בפרשת ואלה המשפטים גבי ל' [טז]שקל דהשקל משקלו ארבעה זהובים שהם תלי אונקיי"א למשקל הישר של קלונייא משמע נמי שרוצה לומר לדינר כסף וזהב משקלו שוה דסלע הוא ד' דינרים אבל [יז]לא נראה לר"ת מדקאמר לדינר של זהב משקלו כשנים של כסף כמו שאפרש בסמוך ועוד פי' בקונט' דר' חנינא דאמר [יח]איסתירא סרסיא דמזבנא תמניא מינייהו בדינרא היינו בדינר האמור בכל הש"ס הוא דינר [יט]שמינית שבדינר צורי ור' חנינא תנא הוא ופליג אמתניתין והשתא הוו חמש סלעים דבר מועט מאי דקאמר חמשה מינייהו לפדיון הבן ותמניא מינייהו לא שוו אלא שמינית שבדינר צורי [כ]וצורי גופיה אין משקלו אלא שני פשיטים ומחצה נמצא לחמש סלעים של בן אין שוין פשוט אחד ממטבע שלנו לר' חנינא ועוד דדינר [כא]מפרש דהוא דינר מדינה ובלשון משנה רגיל לקרותו זוז ובלשון הש"ס רגיל לקרותו פשיטי כי ההוא דכתובות (דף סז.) דאמרינן חמשי זוזי פשיטי ועוד בכל דוכתי בסתם דינרא [כב]הוה דדהבא דמודבנא בעשרים וחמשה זוזי בפ"ק דקדושין (דף יב.) גבי רב כהנא דיהיב ליה אליהו שייפא דדינרי ור' אמי דאשכח אונייא [כג]דדינרי כלומר בדינרין זהב ונראה לפרש דכולהו לא פליגי ואמתני' קיימי לפרושי לן שיעורא דר' [כד]אמי מנה צורי כלומר סלעים ה' סלעים ממנה של סלעים של בן: **רבי** אמי אמר דינרא ערבא. כלומר [כה]דינר של ערביא שוה ה' סלעים של בן ולא כמו שפי' בקונט' דסלע צורי [כו]דינרא ערביא וגם פירש [כז]שמצאתי בתשובת הגאונים של בבליים ששבעה דינרים האמורים בכ"מ בהש"ס שהדינר שש מעה כסף עושין עשרה [כח]מאותו של ערביא ודבריו סותרין זה את זה [כט]דכיון לדינר של ערביא קטן אפילו מדינר שבכל הש"ס אין יכול להיות דסלע צורי הוא דינר ערביא והלא בסלע ד' דינרי מאותם של צורי שבכל הש"ס כדאמרינן בקדושין ובכל דוכתי אלא בדינרי זהב איירי ושל ערביא קטן הוא מדינר זהב של צורי דשל צור מיזדבן בכ"ה של כסף ושל ערביא בעשרים [ל]כדפרישית דשיעורו כה' סלעים של בן: **רבי** חנינא אומר איסתירא [לא]ספורייא. כן כתוב ברוב ספרים אבל בקונטרס פירש [לב]סווסריתא נראה דמין זה ומין זה נקרא על שם סוריא כמו (ב"ק דף פג.) לשון [לג]סורסי שהוא על סוריא והוא סלע של סוריא למזדבנא תמני בדינרא היינו בדינר זהב של סוריא וגדול הוא מדינר זהב של צור שבכל הש"ס [לד]דהסוריא לא מיזדבן בעשרים וחמש והאי של סוריא ששוה שמונה [לה]של בן היינו שלשים ושנים דינר של כסף שהסלע ארבעה דינרין:

רבי יוחנן אמר דינרא הדריינא כו'. הוא דינר זהב שבכל הש"ס דמזדבן בעשרים וחמש ומסיק דל זוז וישארו כ"ד [לו]והדרא שתותא מאותן כ"ד וישארו עשרים לפדיון הבן דהיינו חמש סלעים שהסלע ד' דינרים וכתוב בספרים דהוו להו עשרים מתקלי כמתקלי דינרא דאינון עשרין ותמניא זוזי [לז]ופלגא ופלגא דנקא ודומה פירוש של גאונים שפירשו חמש סלעים של בן לפי מטבע שבימיהם:
דינרא

מסורת הש"ס

א) [נדה מד: ע"ש], ב) [נ"ל שיביא ראיה], ג) [קדושין כט. ע"ש], ד) [ערכין ו: וש"נ], ה) [קדושין יא:], ו) גי' הל"ק היוצא במדינת צור ושיעור של אותה מנה כ"ה סלעים והסלע ד' זוזים כו' כצ"ל וע' במאמר"י שמביא דברי רש"י בגי' זו, ז) ולטרוף מהני נ"ק, ח) שהוא קודם לבנו נ"ק, ט) [וע"ע תוס' קדושין כט: ד"ה ואיזו], י) גי' נ"ק צור ושיעור של אותה מנה כ"ה סלעים והסלע ד' זוזים, כ) נ"א כשל נ"ק, ל) דקאמר נ"ק, מ) [נ"מ כח:], נ) עם דינרי נ"ק, ס) גי' הל"ק שיעורא דרבי אסי מנה צורי כלומר סלעים ה' סלעים של מנה הן ה' סלעים של בן ור' אמי אמר כו' והד"א, ע) היינו דינרא נ"ק, פ) מאותם דינרים נ"ק, צ) גי' נ"ק של בן ור"ח אומר הד"א, ק) דשל צור מוזדבן בעשרים וחמשה והאי של סוריא ששוה שמנה היינו שלשים ושנים נ"ק, ר) שייך לקמן.

הגהות הב"ח

(א) גמ' למעות בעינייהו מ"ס: (ב) שם ואת אמרת בנו פדוי תני אין בנו פדוי ואע"ג דקיימא לן: (ג) שם במשנה וחמשים של אונס: (ד) שם חוץ מן השקלים:

גליון הש"ס

גמ' וכשמואל בדיני. ע' גיטין ס ע"ב מד"ה והשתא:

רבינו גרשום

התם בידו לקדשה מעכשיו אפי' בתוך שלשים הלכך הוו קדושי ואע"ג דנתעכלו המעות: הא לא מת בנו פדוי אע"ג דנתן לו קודם: עד שיאמרו לו שנפדה הא אמרו לו שנפדה אע"ג דבתוך ל' הוה הוי פדוי: לאו ככתובה בשטר דמיא ולא גבי ממשעבדי וליכא אלא ה' בני חורין: מנה של צור כ"ה שקלים במנה של תורה: ר' אמי אמר דינרא ערביא נמי הוי סלע: איסתירא סורסיא סלע של אותו מקום שהן קלים שנותנין מהן ח' בדינר של זהב דינר של זהב הוי ה' פשיטים למשקל הברזל: דינר כסף ב' ומחצה משקל ברזל ודינר זהב בסלעים דאורייתא אין דינר לימכר אלא בו' סלעים של כסף שהן כ"ד זוז דהאי זוז דינר הוא והאי דקאמר ר' יוחנן כ"ה זוז אותו זוז נכנס להכרע כ"ד זוזין אם היו שוקלין כל אחד לבד: ס"א סורסיא כלומר שהוא כסרסור שבו עושין כל סחורה:

דינרא הדריינא. לינר זהב שמטא ממעטא מלריינום קיסר ומוריינום קיסר: ושיימא. שם המלך: דמיזבין בב"ה דינר של לקוחות: כדינר לוי: ד"ל מיניהו שתותא. ולינך לפליון הכן דס"ל לקמיה על כל כור הם קלעים של ד' דינר והוא קלע לוי דמכר לקלעים עשרים דינר: עשרים וחד נבי דנקא הוו. לל שמות מכ"ד ופשו עשרים ולל שמות ממד וזוק פשו כ"ל נכי דנקא: אלא ד' שתותא. ומכמי עשרים נכי דנקא הוו לכי מלליות [ד] שמות ומי הלל מלליות ממד (ג) פשו עשרים נכי שמות: אלא ד' בריש זוהא. ופשו כ"ד והלל לל שמות מכ"ד ופשו עשרים והנך לפליון הכן חולי: דהוו להו עשרין מתקלי במתקלא דינרא. ממשקל דינר לוי כלפרקיות: דאינון עשרין ותמניא [ה] ופלגי ופלגא דנקא. דינרא עדיפא דינר לוי עושין השמנה עשר דינר ערכי והי"ל עושין כ' פשו להו שם לוים לעבדי מ' דינרים עדיפים ופלגא [ו] דנקא להוא פונדיון דינר הוו י"ב פונדיונין גלח שפונדיוני לוי גדולים ושל עדיפים קטנים [ז] (ג) וכין דשמנה לוים עושין עשרה עדיפים ממי לכל דינר לוי דינר ערכי וחמש פונדיונין עדיפים ושמינית פונדיון [ח] דלח ומוזג לשמנה דינרים ממש פונדיונין ושמינית פונדיון לכל דינר הוו להו י"ל פונדיונין חוץ מן בספו של עפרון שאע"פ שכתוב בתורה סתם קינטרין דכתיב [י] ארבע מאות שקל בסף עובר למוכר [כ] ואיכא דוכתא דקא קרו לקינטרא תיקלא [ל] א"ר אושעיא ביקשו לגנוז כל בסף וזהב שבעולם מפני בספה חזבה של ירושלים עד שמצאו לו מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר [מ] ובאו בה פריצים [נ] וחללוה וירושלים הויא רובא דעלמא אלא אמר אביי בקשו לגנוז דינרא הדריינא שייאפא מפני טבעה של ירושלים עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר שנאמר ובאו בה פריצים וחללוה אמר

דינרא הדריינא טריינא שייפא. פירש בקונטרס הלריינא על שם הלריינום קיסר ומוריינום קיסר שייפא על שם המלך וקשה לר"ת דבסמוך אמר שבקשו לגנוז ממש מיטשה של ירושלים וממטע ירושלים ממרין דהגחל קמח (ב"ק נ:): דוד ושלמה מלד ממד וירושלים עיר הקודש מלד ממד ומוסר ר"ת להלריינא היינו עגול כמו [ו] (הלר הולרנא) [ז] ע"ז דף כג: ומוריינום היינו גדול [ח] כי תרגמה (מולן דף קכה.) מע"ג [ט] דמוריינא בב"ח ומרגמה בפי' הקונטרס קיסר בשיפה לוטמו ומיטו פי' הקונטרס יש לייחב ולחלק בין בית לחמן לבית שי [י] דלחמר בחמנות ולחכמן הלריינום קיסר בפרק לין מעמידין [כ] (ע"ז דף נב:) וכן פי' בערוך [ל]:

דמוזדבנא

במשורים וחמש זוז.

והכי נמי ממר בריש

זההב (ב"מ מד:) דלינר של כסף הוא

ממד מעשרים וממשה בלינר של זהב וכן מוכח בפרק שור שנגח ד' וה' (ב"ק ט.) גבי שנים הלחמוניים לינרי זהב וכפרק כל המקבלין (שבועות דף מד: ושם) גבי המקבלתי ממך לינר זהב ויש לחמוה לעכשיו לין זקוק של זהב שוה יותר [כ] מעשרה זקוקים של כסף לכל היותר ולין נשמעה כל כך שער זהב והכסף לדמי מכמי הגמנתא [ס] היה שוה של זהב עשרים וחמש של כסף ונלמה לר"ת דלינר זהב משקלו כפלים של כסף ולא כפירוש הקונטרס לעיל דממטע מתוך דבריו שמש שוה כלפירמתי לעיל ובפרק שלו טרפות (מולן דף נה:) שמי משמע שהיה עופי של לינר זהב משוה מדינר של כסף מדנקט ולם נשמייר בו כעופי לינר של זהב כפירוש [מ] ושמע מינה כפלים בשל כסף היה ולפיכך שוה משה כ"ה לחל משקל ממשקל לחיו שוה גלח ל"ג וגם ממדרש מוכיח שהשלגא של זהב לחיו גלח ל"ג בשפר שמואל (ב' ח) כתיב גבי נזרן מלווה [היסטי] שקנאה [מ] בכסף ממשים שקלים ובר"ה (ג' נה) כתיב שקלי [מ] כסף אם כן לפי פירוש הקונטרס לינר של זהב כפלים על כסף ולפי מה שפירש [מ] לינר של זהב שוקל כשל כסף לפי חשבון זה [ס] לינר של זהב כ"ד של כסף והמי לטפי הכל לינר דקלמר בעשרים ומשם מוסר ר"ת דלמי זו המוסר להכרע הוא מדע מדקלמר הכל לל זוזא ושמוטא דהיינו ממשה זוזים ממני נקט כ"ג הוא ליה למימר [ס] לל מוסרא ממשה זוזי הוא מוסרא של עשרים וממש גלח לפי שלוסו זו היתר הוא להכרע משיב ליה נחניפי נפשיה והוא נמי שיעורא של הכרע לממלית השקל לממן לשמר [מ] בשקלים שוטמים לממלית השקל מני מעה וממלית השקל הוא שי לינר והלינר עם מעה כסף הרי ל"ד חצי מעה ומע"ג לשיכא למ"ד הסם שקלון ממלית השקל הוא מעה מוזה שהכרע לינר זהב שהוא לינר כסף והא לשמר נמטון גבי בית זרע מוסר שעורים ממשים שקל כסף אלין נותנין גלח פונדיון ומחומו פונדיון ממד ומחומו קולטן לפרוטרוט דממטע לשין ההכרע שוה יותר לאו דוקא נקט לשון קולטן לשיון גלח

ב א ב מי' ב"מ מהל' שקלים הל"ג וט"ד מהל' ערכין הל"ג:

שיטה מקובצת

[ו] זוזי ופלגא ופלגא דנקא אמר רבא סילעא דאודייתא: [ב] ומתרגמינן עשרין: [ג] בריה דרבא בפרקין: [ד] מדלית שתות מכ"ה פשו כ"א נכי שתות (נכי). תי' וכי הדר מדלית נמחק: [ה] ותמניא נמחק: [ו] ופלגא דנקא בריינא: [ז] דרנקא דהוא: [ח] קטנים כיון אות ר' נמחק: [ט] צא וחשוב אות ד' נמחק: [י] חשיב צורף פותיינהו תי' בין נמחק: [כ] זה שכתבתי כתוב בספרים ולא פירש המורה לנו כי לא פורש מפי: [ל] תי' כל נמחק: [מ] מהיד"ה סילעא דאודייתא: [נ] ותחלוה דהוה עשרין: [ס] ותלתא דוזי שנתתי: [ע] דמטי סך אות לי' נמחק: [פ] אחא לישודר לי מר (תי' תשלח נמחק): [צ] למדת סלע צורף: [ק] עם זהבהם הס"ד: [ר] גדול כמו טרישא דפ' הגזל קמא דאמרי' התם גבי המלוה את חבירו על המטבע ותוסיפו עליו אפי' כבפיא כי תרשא: [ש] אע"ג דטרישא בטית תי' דטריינא נמחק: [ת] שני שהיתה אימת מלכות עליהן: [א] כשרה ושמא כפליים: [ב] שקנאה דוד בכסף: [ג] שקלי זהב משקל שש: [ד] שפי' דינרי של: [ה] זה מודבן דינר: [ו] דאמר במס' שקלים שנותנים: מדינה

תורה אור השלם

א) זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיי:
[שמות ל, יג]

ב) וְכָל עֶרְכְּךָ יִהְיֶה בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה יִהְיֶה הַשֶּׁקֶל:
[ויקרא כז, כה]

ג) וְקִדַּשְׁתָּ אֶתָּן הַשֵּׁנִי תְּפִלָּה בְּעֶרְכֶּךָ כֶּסֶף חֲמֵשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא:
[במדבר יח, טז]

ד) וַיִּשְׁמַע אַבְרָהָם אֶל עֶפְרֹן וַיִּשְׁקֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרֹן אֶת הַכֶּסֶף אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּאָזְנֵי בְנֵי חֵת אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף עֹבֵר לַסֹּחֵר:
[בראשית כג, טז]

ה) וַתַּכְפְּשִׁי פָנַי מַהֵם וְתִלְלוּ אֶת צְפוֹנַי וַבֹּאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְלוּהָ:
[יחזקאל ז, כב]

חשק שלמה על ר"ש

ג) ל"ל מיקון. ותי' ונמחק הסלים ערך סדריינא.

הגהות הב"ח

(א) גמ' לל מיישמו שמוטא ואינך לפליון וכו' וזוק ואינך לפליון הכן ואכתי: (ב) שם ופלגא דנקא בדינרא עדיפא ממר רמי: (ג) רש"י ד"ה ומכמי וכו' מלל זוזא פשו: (ד) ד"ה לפליון וכו' דכיון דשמנה וכו' לפליון כ"ה זוזא ופלגא: (ה) ד"ה ומלל מלא ומי מי זמ מומר בעשרים נ' שקל בסף ונמוטא כסמים:

רבינו גרשום

הדריינא דינר זהב של מטבע אנדריינוס קיסר: טוריינא של טוריינוס קיסר: שייפא כלומר הצורה שלו שהוא כמשופשף מישון: דל מניידו שתותא דשערים חמש ואינך לפדיון הבן שתותא ד"ר הוו ד' פשו להו עשרים זוז ודל שתותא דחמישי הוו כ"א נכי שתות (דחד הוו) ואנן קיימא לן דעשרים זוז לא פחות ולא יותר: אלא דל שתותא דכ"ה פשו להו כ"א ורל מההוא זוז דנקא הוו כ"א נכי דנקא חדרי אפיק מניידו זוז ואינך לפדיון הבן אכתי עשרין נכי דנקא הוו: אלא דל זוזא מעיקרא מהנך כ"ה והדר דל שתותא מכ"ד פשו להו עשרין זוזי והוו עדיין הבן: סלעים דאודייתא תלתא דינרי וחילתא דדינר הוו: שש מעה בסף דינר הוו להו י"ח מעין ג' דינר ושליש דינר הן ב' מעין הייגו עשרים גרה השקל והוו תלת דינרי ותילתא דינר: ותלא סלע של הקדש מ"ח פונדיון הרי מ"ח פונדיונין פונדיון זה מה טיבו התם מפרש בערכין זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף ל"ש שני יובל לכל שנה היה נותן שקל הרי מ"ט שקלים ושקל נ' היה מחלקו לפונדיונין שהן מ"ח פונדיונין והיה נותן לכל שנה שקל ופונדיון ועוד פונדיון אחר היה מוסיף לשקל מ"ט: והיכן בה פונדיון זה מה טיבו הלא אין בשקל אלא מ"ח פונדיון ופונדיון זה מה טיבו מהיכן יוצא: קולבון לפרוטרוט כלומר כשם שהיד מוסיפין קולבון משום הכרע פרוטרוט שני חצאי שקל כך מוסיפין פונדיון זה להכרע כל אותן מ"ט שקלים אילו היה שוקלו לפונדיונין. שמעינן מהכא דבסלע איכא ד' דינרי ואת אמרת תלתא ותילתא: בתר דאוסיפו עליה הוי ד' דינרי: ת"ל הוא דכתיב ופדויו מבן חדש תפדה כו'

נ: יש בכור פרק שמיני בכורות

עין משפט
נר מצוה

מא א מיי' פ"ג מהל' מועט ומעשן הל"ט ופ"ג מהלכות מועל ומזיק הלכה ט' ופ"ו מהל' ערכין הל"י ופ"ט מהל' שקלים הלכה ו ג ד ופ"ט מהל' מעיר בתולה הל"ו ופ"ג מה' מ"ר הל"ג ופ"ד מה' פרה אדומה ו ומיי' פ"ב מה' כלי המקדש ו ופ"ד מה' פרה אדומה ו: מב ב מיי' פ"א מהלכות מועט ומעשן הלכה ו מוס"ש מ"ע מ' סמ סעי' ו:

מג ג מיי' פ"ח מהל' מעשר שני הל"י: מד ד מיי' פ"י מהל' ערכין הל"ט: מה ה מיי' פ"ג מהל' מועט ומעשן הלכה ו מוס"ש מ"ע מ' כ סעי' ו:

מו ז מיי' פ"ג מהל' מועל הלכה ט ומיי' פ"ו מה' מעה"ש ה"ט מוס"ש מ"ע מ' מב סעי' מה:

שיטה מקובצת

ע] מדינה. טעונה מעשר והקדש וקדושי אשה סימן: ג] מדינה היינו סאסריאתא דאמרן לעיל ו]השאר נמחק: ז] שתי שתי מעות שהן שלוש דיינר דאי דינרי שני כסף אביבייא ליה למיתני ואף ע"ג: ז] כלים דמה כלים שנים אפילו כל: ס] ונתת הכסף: ו] זה אבל יש כסף: ז] שתקע בפיו באזנו: ט] ופונדיון לכל שנה ושנה של מ"ט שנים: י] נותן אותו פונדיון: יו] ר' ליטרין ביחד כו': יח] להשוות הכרעת הכשור: יב] דאף ע"ג שאם שקל של כל: יג] רקדושין ובכמה מקומות: יד] כן שהיתה בימי: טו] מעות ולא דינר מרקחני כר' דהתם משום דבענין: טז] הכא כי דייקא: יז] לפי שהיא של: יח] ר' תימא נמחק: יט] ועשה לר' לפי': כ] למימר אוקמיה אמעה שהיא כר' שבצורי ובשלמא לקמן דמסקינן כסף קצוב ניחא דכיון דסתם בסף שאינו קצוב פרושה שייך למימר סברא דאוקמיה אדינר מאחר דאפיקתיה מפרושה ומתי למאן עד תי' אבל ל"ש: כא] ליה אדינר ואין שייך כלל לומר:

ליה

חשק שלמה על ש"ס

ב) גי' ו אשכחת דמיט בנסי"א הוא כמי' דמתיו על ד"ס ועסוקא נמנוס. ופן ובנ"י ותוס' מקחוסין דף יג ע"א ואל כמי' ד"ל בתלמוד דפוס עם פי' זה ע"ש.

תורה אור השלם

א) כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְנֶגֶב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יֻגְּנַב הַגַּנָּב יְשֻׁלָּם שְׁנָיִם: [שמות כב, ו]

ב) וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: [דברים יד, כה]

ג) וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכֹל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשֶׁךָ בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבְשֵׁכָר וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי יְ אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ: [דברים יד, כו]

ד) וְאִם נָאל יִגְאַל אֶת הַשָּׂדֶה הַמְקֻדָּישׁ אוֹתוֹ וְיָסַף חֲמִשֶׁת דְּמֵי כַסְפְּךָ עָלָיו וְקָם לוֹ: [ויקרא כז, יט] ה) וְאִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיְ וְהָעֲרִיכוֹ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רַע כַּאֲשֶׁר

יַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֵּן יָקוּם: [ויקרא כז, יז] ו) וְכָל מַעֲשַׂר הָאָרֶץ מִזֶּרַע הָאָרֶץ מִפְּרִי הָעֵץ לַיְ הוּא קֹדֶשׁ לַיְ: [ויקרא כז, ל] ז) וְאִם שָׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְנִצְּאָה לָהֶם אֵין כָּסֶף: [שמות כא, יא]

זוזא מאבא. שנפסחה טורפו ולא הוה שקיל ליה כלומר לא היה מיקח בעיר להופלה לא היה הדיוט שקול וזוה לו כלום: הא תו לימה לי. [ה] מלי וכולם הא מנא ליה: משום אונס ומוציא שם רע. [ו] מלטרניכא ליה למיתני הכי וכולם משום דרישא לא תנא שקול הקודם ומיהו פשיטא לן בגמרא כולהו מלגעים מיהו להא בפדיון הבן כתיב (במדבר ג) ממאת שקלים בשקל הקודש ובמצר כתיב (שמות כה) שלשים שקלים יתן (בעל השור) למדומין ובמפתה כתיב (שם כא) כסף ישקול מאל נאונס ומוליט שם רע לא כתיב שקל ומדל"ת [ז] [הא] דמנח בריטא במה טורי כל חד וחד כי דיניה קלמר דהיכא דכתיב שקלים יהיב שקלים טורים והיכא דלא כתיב שקלים ליתיב דינרי טורים קמ"ל פיסא וכולם בשקל הקודש למלף יגפי מהדדי בכסף קלוד מכסף קלוד כלרב מפי לגעל מים מפרים [ח] לכאוב הכי מנו כולהו מי פדיה ניהו וקפריך מממניתין דינקט לשון פדיה כגולהו דקתני וכולן נפדין והא לא שייכא לשון פדיה אלא לשון נפדין בכסף וזוה כסף כל הנפדין כגון נכור מלם והקדשות [ט] ומעשר מעשר שני. לימו נפדה אלא בכסף עטוח ולא בזוה כסף ולפי' פרוטות עטוחות שפיר דמי: והראיון. לקטת עולה לליטי הנקנים בפחי מעות כסף כלמתני' מנגיב (קף ג) הלמיה שתי כסף והכי שתי כסף עטוחות בעינן: מצרפין שקלים לדרבונות. מי העיר שמולמין שקליהם לירושלים מלרפין מותן ולוקחין מהן לדרבונות (ג) [י] הוו זהומים טוטיס לדרבונות אין שלר זהב לא שלינו עטוח ומתפכח שקלים (קף ז.). מפרש טעמא שמא מיחול מלגליות כר' והוא הדין לכל זוה כסף שמא יזול ומתוך הקדש מפסיד אלל מיטעא לא ליל: צורת הבפה. לשר שים עליו צורה: חיג לשיון מני [יא] [נמי] כ"ש יוסף שלא יביא שיה סיגה כסף פיני' אלא עטוח (ז) [יב] והיינו טריתא דלא יוסף לאו לפרושי אלא לשיוני: מתני' אין פודין בכור אדם לא בעבדים בה. תע"ג לתמני לעיל (קף מט:) ככסף וזוה ככסף (ה): ולא בשוורות. שאם יש לו שור על מאלו בה שלעים ואחד של לכהן שיגפה אותו חוב בפדיון שו שיעור פדוי: ולא בהקדישות. מפרש בגמרא: כתב לכהן שהוא חייב (ו) [יג] ליתן לו ה' סלעים. משום פדיון נמי: ובנו אינו פדוי. לתמרינן בגמרא שמא יתמרו פודין בשוורות לפיכך. לתמרן מיב ליתן לו ה' סלעים (ו) [יד] שם לזה הכהן לאחם ולהמחירם לו בשתנם לשלי אלא כסף צרוף: תני רב יוסף שלא יביא סיגה לעזרה כסף מעורב בשאר מחכות: אין פודין הבכור לא בעבדים ולא בשטרות שאין יכול ליתן לכהן שטר חוב שיש לו על אחרים בשביל פדיון הבן: כתב לכהן כו' וכבו אינו פדוי עד שיתן: לפיכך ההואיל וממן כהן [הוא] אם רצה הכהן ליתן לו מתנה אותן ה' סלעים שקבל ממנו ראשי: המפריש פדיון בנו ואבד קודם שבא ליד כהן חייב באחריותו שנאמר באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה וגו' כלומר אימתי יהיה לך שלך בזמן שפדה תפדה מיד: ר' דוסי בלולי ופרטי ולקוחת כלל כל דבר לקיחה מרצע פרט ונתת חוד וכלל כל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט של מחבת גר' יוסי דרוש ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל: אין בעלמא ר' בלולי ופרטי דרוש וחבא גבי בכור מ"ט דרוש רבוי ומיעוטי משום דהאי מבן חדש תפדה כתיבי ותו' בלולי גבי הדדי הדדי פרט (כלל) בעובדי כסף. הזי מלתא דחבא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר (אין) לו סנפיר וקשקשת במים ובנחלים האיל וכתיבי בלולי גבי הדדי אין זה בלל ופרט אלא ריבה ומיעט: ורבנן דאמרי דדרשי בלולי ופרטי גבי בכור: אמר רבינא מבורי בראמרי במערבא כל מקום: אימא

ולא

זוזא מאבא בהדיה (ט) דלא נפיק תקע ליה [י] אחרינא ויהביה ניהליה: [יא] שלשים של עבד חמשים של אונס ושל מפתה וכו': הא תו למה לי הא תנא ליה רישא אונס ומוציא שם רע איצטריך [יב] סלקא דעתך אמינא ביון דלא כתיב בהו שקלים אימא זוזי בעלמא קמ"ל דמילף קא ילפי מהדדי: חוץ מן השקלים: תנא חוץ מן השקלים [יג] ומעשר [יד] והראיון שקלים דתנן [טו] מצרפין שקלים [טז] לדרבונות מפני משאוי הדרך מעשר דכתיב [יז] וצרת הכסף בידך והראיון תני רב יוסף שלא יביא סיגה לעזרה: מתני' אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ולא בהקדשות [יח] כתב לכהן שהוא חייב (ו) [יט] ליתן חמשה סלעים חייב ליתן לו ובנו אינו פדוי פדוי לפיכך אם רצה הכהן ליתן לו במתנה רשאי [כ] המפריש פדיון בנו ואבד חייב באחריותו שנאמר [כא] יהיה לך ופדה תפדה: גמ' מתני' דלא כרבי [כב] דתניא רבי אומר בכל פודין בכור אדם חוץ מן השטרות מאי טעמא דרבי דריש ריבוי ומיעוטי [כג] ופדויו מבן חדש [כד] תפדה ריבה בערכך בכסף [כה] חמשת שקלים מיעט תפדה ריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות ורבנן דרשי כלל ופרט ופדויו מבן חדש כלל בערכך בכסף [כו] חמשת שקלים פרט (פדה) תפדה חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון אמר ליה רבינא למרימר ורבי ריבוי ומיעוטי דריש והא רבי כללי ופרטי דריש [כז] במרצע [כח] דתניא [כט] מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות המול והסירא והמחט והמקדח והמכתב ת"ל [ל] ולקחת לרבות כל דבר שנלקח ביד דברי רבי יוסי ברבי יהודה רבי אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מחכת אף כל של מחכת ואמרינן במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי רבי יוסי ברבי יהודה דריש ריבוי ומיעוטי אין בעלמא רבי כללי ופרטי דריש והכא כדתנא דבי רבי ישמעאל [לא] דתנא דבי רבי ישמעאל [לב] במים במים שתי פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט ורבנן [לג] אמרי כראמרין במערבא כ"מ שאתה מוצא שתי כללות הממוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודנם בכלל ופרט: ולא בהקדשות: פשיטא לאו דידיה ניתנו אימא

קרא לגבהן ממר ליה רחמנא: גבי' מיעט. כסף ולא מידי אחרינא: מיעט שטרות. ללמ' מסיפי מידי: תפדה חזר וכלל. ומע"ג דהתם תפדה כתיב קרא לפרט בפ"ש דיינינן ליה בכלל ופרט דכתיבי לקמן: שהוקשו לקרקעות. והמקדש מוחם וגו' (ויקרא כה): הפוך. גרוקי"ש בגליון": הסירא. קון: מחבת. עטן (ט): ואמרינן. בפסחים קדושין (קף נח.): במאי קא מיפלגי רבי דריש בלללי ופרטי. ולקמן בלל מרצע פרט ונתת בחזו חזר וכלל מה הפרט מפורט של מחבת חף כל של מחבת: ורבי יוסי ב"ר יהודה דריש ליה ברבוי ומיעוטי. ומתי רבי כל מילי (כ) ומתי מיעט מיעט סס: (ט) הבא. היינו טעמא דדרים ריבוי ומיעוטי כדתנא דבי ר' ישמעאל בזבלחי מלו מריפות (מולן פז.). כל מקום שנאמר במים במים ב' פעמים למומר ב' בללות זו מלל זו ופרט מחריהן כגון הכא מת זה תאכלו מכל אשר במים תאר לו שנפיר וקשקשת במים דהיינו שתי בללות דמשמע דבכל מים בעינן שנפיר וקשקשת ופרט (ט) כתיב מחריהם במים ובנחלים דמשמע במים ובנחלים שנושנים שם בעינן שנפיר וקשקשת אבל הגדילים במים מכוסין מיתמלאי בגא שנפיר וקשקשת אין זה בלל ופרט לא דיינינן ליה בכלל ופרט אבל מגא ממילין הפרט מיהן הינן מותו בדבוי ומיעוטי והכא במי ופדויו מבן חדש בלל תפדה חזר וכלל הרי שתי בללות הממוכות זה לזה והפרט מחריו הלמך בריבוי ומיעוטי דבעין להו: ורבנן. דדרשי להו בללי ופרטי דבתי מלמדין גבי בכור: אמר רבינא מבורי בראמרי במערבא כל מקום:

(ט) גמי וזוא מאבא בהדיה (לא נפיק) מפ"מ ורי"ב ק"ל וכן בכולם ר"ש ללא אפשר משתקל ליה בגא לשיתבא ליה מיניה שלבא דזוזא לא חזה ליה מקע ליה שמעינן והכיב ניהליה: (י) שם ממנה כמנ לכהן שהוא חייב לו ה' סלעים וכו' ליתן לו מתנה כ"ל וזוא ר' ממתן: (יא) רש"י ד"ה מלרפין וכו' ולוקחין מהן לדרבונות דבבונות הי זהומים טוטיס לדרבונות אין שלר זהב שאינו טבוע לא ומתפכח: (יב) ד"ה ס"ג לשון וכו' מלא טוטא וזאי מייתא: (יג) ד"ה אין פודין וכו' וזוא אין פודין בעבדים ולא בשטרות כ"ל והר"ש: (יד) ד"ה כתב לכהן שהוא חייב לו כ"ל ומיכן ליתן לו ממתנה: (טו) ד"ה מצרפין שקלים לדרבונות. מי העיר שמולמין שקליהם לירושלים מלרפין מותן ולוקחין מהן לדרבונות (ג) [טז] הוו זהומים טוטיס לדרבונות אין שלר זהב לא שלינו עטוח ומתפכח שקלים (קף ז.). מפרש טעמא שמא מיחול מלגליות כר' והוא הדין לכל זוה כסף שמא יזול ומתוך הקדש מפסיד אלל מיטעא לא ליל: צורת הבפה. לשר שים עליו צורה: חיג לשיון מני [יז] [נמי] כ"ש יוסף שלא יביא שיה סיגה כסף פיני' אלא עטוח (ז) [יח] והיינו טריתא דלא יוסף לאו לפרושי אלא לשיוני: מתני' אין פודין בכור אדם לא בעבדים בה. תע"ג לתמני לעיל (קף מט:) ככסף וזוה ככסף (ה): ולא בשוורות. שאם יש לו שור על מאלו בה שלעים ואחד של לכהן שיגפה אותו חוב בפדיון שו שיעור פדוי: ולא בהקדישות. מפרש בגמרא: כתב לכהן שהוא חייב (ו) [יט] ליתן לו ה' סלעים. משום פדיון נמי: ובנו אינו פדוי. לתמרינן בגמרא שמא יתמרו פודין בשוורות לפיכך. לתמרן מיב ליתן לו ה' סלעים (ו) [כ] שם לזה הכהן לאחם ולהמחירם לו בשתנם לשלי אלא כסף צרוף: תני רב יוסף שלא יביא סיגה לעזרה כסף מעורב בשאר מחכות: אין פודין הבכור לא בעבדים ולא בשטרות שאין יכול ליתן לכהן שטר חוב שיש לו על אחרים בשביל פדיון הבן: כתב לכהן כו' וכבו אינו פדוי עד שיתן: לפיכך ההואיל וממן כהן [הוא] אם רצה הכהן ליתן לו מתנה אותן ה' סלעים שקבל ממנו ראשי: המפריש פדיון בנו ואבד קודם שבא ליד כהן חייב באחריותו שנאמר באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה וגו' כלומר אימתי יהיה לך שלך בזמן שפדה תפדה מיד: ר' דוסי בלולי ופרטי ולקוחת כלל כל דבר לקיחה מרצע פרט ונתת חוד וכלל כל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט של מחבת גר' יוסי דרוש ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל: אין בעלמא ר' בלולי ופרטי דרוש וחבא גבי בכור מ"ט דרוש רבוי ומיעוטי משום דהאי מבן חדש תפדה כתיבי ותו' בלולי גבי הדדי הדדי פרט (כלל) בעובדי כסף. הזי מלתא דחבא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר (אין) לו סנפיר וקשקשת במים ובנחלים האיל וכתיבי בלולי גבי הדדי אין זה בלל ופרט אלא ריבה ומיעט: ורבנן דאמרי דדרשי בלולי ופרטי גבי בכור: אמר רבינא מבורי בראמרי במערבא כל מקום:

מאבא קל: הא תו למה לי דהדר ותני וכולן בשקל הקודש במנה דצדוק: הני בני פדייה ניתנו שלשים של עבד ושל אונס ומפתה ומוציא שם רע מאי פדייה אית בהו: תני כל הנפדין בגון בכור והקדש בין בכסף בשוה כסף: חוץ מן השקלים דאין נפדין בשוה כסף: מצרפין שקלי לדרבונות באחד באדר משמיעין על השקלים הגזבר יכול להחליף השקלים בדרבונות זהב שקורין בלע"ז קלצוציא: מפני משוי הדרך שצריך להעלותן לירושלם ללישכה טעמא דמפני משוי הא לאו הכי אין פודין אלא בכסף: הראיון שהוא מעה כסף אינו יכול להביא שוה כסף אלא כסף צרוף: תני רב יוסף שלא יביא סיגה לעזרה כסף מעורב בשאר מחכות: אין פודין הבכור לא בעבדים ולא בשטרות שקבל ממנו ראשי: המפריש פדיון בנו ואבד קודם שבא ליד כהן חייב באחריותו שנאמר באדם ובבהמה יהיה לך אך פדה תפדה וגו' כלומר אימתי יהיה לך שלך בזמן שפדה תפדה מיד: ר' דוסי בלולי ופרטי ולקוחת כלל כל דבר לקיחה מרצע פרט ונתת חוד וכלל כל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט של מחבת גר' יוסי דרוש ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל: אין בעלמא ר' בלולי ופרטי דרוש וחבא גבי בכור מ"ט דרוש רבוי ומיעוטי משום דהאי מבן חדש תפדה כתיבי ותו' בלולי גבי הדדי הדדי פרט (כלל) בעובדי כסף. הזי מלתא דחבא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים דכתיב את זה תאכלו מכל אשר במים כל אשר (אין) לו סנפיר וקשקשת במים ובנחלים האיל וכתיבי בלולי גבי הדדי אין זה בלל ופרט אלא ריבה ומיעט: ורבנן דאמרי דדרשי בלולי ופרטי גבי בכור: אמר רבינא מבורי בראמרי במערבא כל מקום:

(ה) ליה דימני אוחרינא: (ו) ניהליה וכולם בשקל הקודש בממה וכו' הא תנו: (ז) איצטריך ליה: (ח) מהדדי. ס"א וכולן נפדין בכסף ושוה כסף חוני בני פדיה ניתנו ה"ק וכל הנפדין נפדין בכסף ובשוה כסף: (ט) חייב לו ה' סלעים: (י) תי' תפדה נמחק: (יא) תי' חמשת שקלים נמחק: (יב) תי' חמשת שקלים נמחק: (יג) ממרצע אות ב' נמחק: (יד) חסבון. ס"א אמר רבינא בראמרי במערבא כו' וכן גריס הרגמ"ה: (טו) לי למיתני האי: (טז) וס"ל ה"ג תנא רשאי במנה: (יז) ספרים דגרסי הכא: (יח) ומעשר שני והר"א תי' מעשר נמחק: (יט) דרבונות של זהב הוו סבורים דדרבונות אין שאר זהב שאינו טבוע לא: (כ) תני נמי רב יוסף בר' סיגה לעזרה סיגה כסף: (כא) חייב לו ה' סלעים: (כב) סלעים אחרים אם: (כג) מאתים זוז צרורים: (כד) שכתוב כך לו בשטר ולא תחם ותנן: (כה) קא דריש: (כו) דריש להו מוכל: (כז) כדפרישית בקתמרס והתלמוד לא חש: בשטר

א) וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְ אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: [דברים יד, כה]

ב) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיְיָ בָּאָדָם וּבִבְהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: [במדבר יח, טו]

ג) וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף חֲמֻשֶּׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא: [במדבר יח, טז]

ד) וְלָקַחְתָּ אֶת הַמַּרְצֵעַ וְנָתַתָּה בְאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת וְהָיָה לְךָ עֶבֶד עוֹלָם וְאַף לַאֲמָתְךָ תַּעֲשֶׂה כֵּן: [דברים טו, יז]

ה) אֶת זֶה תֹּאכְלוּ מִכֹּל אֲשֶׁר בַּמָּיִם כֹּל אֲשֶׁר לוֹ סְנַפִּיר וְקַשְׂקֶשֶׂת בַּמָּיִם בַּיַּמִּים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹּאכֵלוּ: [ויקרא יא, ט]

נא: יש בכור פרק שמיני בכורות

נא א מי' פ"ו מהל' עכו"ם הל"ו:
נב ב מי' פ"ל מהל' מסורת הל"ו טוש"ע יו"ד סי' שם סעי' ד:
נג ג מי' שם הל"ח טוש"ע שם סעי' ז:
נד ד מי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ה:
נה ה מי' פ"ב מהל' מעות הלכה ג ס טוש"ע או"ח סי' רפ סעי' ג:
נו ו מי' שם הלכה ד טוש"ע שם סעי' ו:
נז ז מי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעי' ג:

שיטה מקובצת

[ס] בשטר וכן אמר רב ששת בני פדוי לכשיתן תני: [ע] ונשו' החזירן לו: [ג] זה שחלק להן הס"ד ומה"ד ונשלן והשאר נמחק: [ד] אזיל ואתא קמיה: [ה] גמרת ויהבת נתינה: [ו] אחזירם לך ל"א: [ז] גרסה מנדר דתנן מת או נגנב חייב באחריותו דכאן: [ח] יראו פני דבבור: [ט] חייבין דחובה היא וגבי עולה כר' והשאר נמחק: [י] שמין את הנכסים מה היו שוין: [יא] מצות כמה ששוה: [יב] דמתני' היא דקתני חייב: [יג] לדחות ה"א אין בנו פדוי דקתני חייבו עד: [יד] כדתרגמי' כל דבר: [טו] הוא כמו דין: [טז] קני לבר מקדושין וכ"ש זה האיש שלא התנה אלא שבלבו היה שיחזיר לו: [יז] לעשות כן מפני: [יח] לו ולא פירש על מנת כו' לו מכל מקום איכא היכירא: [יט] ר"ל כיון שאין לדחכו ואינו עושה כמצמה שיחזור לו מה לנו: [כ] שגבו קרקע בין שגבו מעות ומתוך כך היה נראה דאשה אינה גובה: [כא] הכא דאין לה בראוי אבל ר"י פירש: [כב] גובה אותם מהן: [כג] גובה מכולה שביד אחרים אפילו לר' עקיבא דלא כאבא שאול בן אימא מרים ואין לומר דמתני' דהכותב אחיא כר' דשישב מלוה מוחזק בפ' יש נוחלין אבל לרבנן לא משום: [כד] לרבנן דר' מאיר: [כה] מסתבר שמיפה ר' מאיר כח כתובה: [כו] יבם כמו מיניה: [כז] בן אין כאן חומרא דר"מ וגם דר' נתן:
אבל

תורה אור השלם

א) וְקָדַרְתָּ מָנֶה חֹדֶשׁ תְּקַדֵּךְ בְּעֶדְרֶךָ בְּכֹרָה חֲמֻשֶׁת שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הִוא: [במדבר יח, טו]

ב) וְחָשַׁב לוֹ חֹבְהָן אֶת מַעֲרֶכֶת הָעֲרָכֶךָ עֵרֶ שְׁעֵרַת הַיֹּבֵל וְנִתַּן אֶת הָעֲרָכֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא קֹדֶשׁ לַיי: [ויקרא כז, כג]

ג) וְפָטֶר חֲמוֹר תִּפְדֶּה בְשֶׂה וְאִם לֹא תִפְדֶּה וַעֲרַפְתּוֹ כָּל בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּפְדֶּה וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: [שמות לד, כ]

ד) אֶת וְאֶת הַמַּצּוֹת תִּשְׁמֹר שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִךָ לְמוֹעֵד חֹדֶשׁ הָאָבִיב כִּי בוֹ יָצָאתָ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם: [שמות כג, טו] ה) כָּל פֶּטֶר רֶחֶם לְכָל בָּשָׂר אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיי בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה יִהְיֶה לָךְ אַךְ פָּדֹה תִפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה: [במדבר יח, טו]

אמר עולא דבר תורה בנו פדוי לכשיתן. לכאורה משמע מהמשנה (ממונות דף קפ:) לישנא דלעולא מלא גריס לקים ליה בשטרות. מפני מה נותנין כלום מי נמי משטר שים לו על מנת: **אבל** חכמים אומרים אין בנו פדוי. תימה דתמני' [ב] נמי קתני מייב ליתן לו וכנו מיו פדוי ים לתמוה [ג] דתמר מיו פדוי עד שיתן לו ותמי מתניתין לשמעוני דתפילו זקפס עליו בתולה לא הוה כתילו קבלם הכהן וחזר והלוה לו ואם מתלה הכהן מיו פדוי עד שיתן:

אמר ליה לא גמרת ויהבת מידעם ביש עבדת. ויש לפרש מידעם לשון מתומה דמתרגמינן מידעם כלומר לא גמרת ויהבת מידעם ועוד ים לפרש כן מידעם ים עבדת כלומר דבר רע (מלכים ג ד) כל מידעם ים ויש ספרים ללא כתוב הכא עבדת מידעם ים ומו לא כלומר דבר רע **הוא** [ד] כלומר אין עסק ים:

הלכך אין בנו פדוי. מימה מ"ש מממנה על מנת להחזיר דתמרינן בפ"ק דקדושין (דף ו:) דבנו פדוי דמסיק בגולנו קני [ה] ו"ל דהכא רבי מינא לא היה רוצה לזכות ללא ממנה גמורה דתמרינן התם לעשות [ו] מפני שנראה ככהן המקריב בעת הגרעה דלענין קנין לא לעיל בפ' עד כמה (דף פז:) משום שנתמר שתתם (לא) גריס הלוי ומ"ש אחתם [ז] כפירש לעיל מינת על מנת להחזיר ו"ל [ח] שתתן לו ולא קניגן ים שתתם גריס הלוי [ט] דתם לנו בתה שיחזיר לו אל"כ וגם שתתן לו אין מחזירין ללא לעשיס ולא לאותם שהיו דומים להם לעשיהם:

ולא יראו בבמוחזק ולא האשה בכתובתה. בפ' יש נוחלין (ב"ב דף קכה:) פסקינן הלכתא לתין הכסף טוטל פי שיש בתלוה בין שגבו [י] מעות בין שלא גבו מעות ומתוך כך נראה כתובה בתלוה כתלוה שכתב לו שדהו ואכל ושכר לענין תלוה דתתתין ליה לגבייתו לאו לגבי תתה מיהא תשיעי מוחזק ותתה גובה כתובתה ממלוה כדתנן בתלוה שכתב (דף פד.) מי שתת והניח תתה וב"ח ויורשים והו לו תלוה ופקדון ויש תתרים ב"ש אומר יתנו לכולן שכן ב"ש אומר יתנו ליורשים שכולם נרתין שטעה ואין היורשין נרתין שטעה אלתא תפילו לר"ע אם לא שנרתה שטעה היתה [יא] גובה תכל לפי שנרתה שטעה גובין היורשין ושוב לא תגבה התתה תהן לתו מטלטלי דיתמי ללא תשתעבדי ותם גבו קרקע בתובת התתה תתרים היא מוחלת וגובה תותם תהם בשטעה כדין בעל תוב או אם פטרה תן התטעה גובה [יב] תלוה ולא תשום ללדידהו הוי תלוה לאו תתה לא תשתעבדי התתה שום תכם להעמידה כדי לוקח תלא תשתע תתן דפליגי תלא ס"ע אין לרבי אין לרבנן תית להו להו מטלטלי דיתמי ללא תשתעבדי ותם גבו קרקע בתובת התתה תתרים היא מוחלת וגובה תותם תהם בשטעה כדין בעל תוב או אם פטרה תן התטעה גובה [יב] תלוה ולא תשום ללדידהו הוי תלוה לאו תתה ל

ולא האשה בכתובתה. לפי שמצינו שמשעמדו עם פירות שיין הנכסים בשעת מיתת בעלה כדי שיעור כתובה ומת"כ השעמדו פירות ואין היורשין נריכין כמה שהיו שוין ולא נרמוי כשמוכרו: ולא הבנות. שהיה מקבל עליו[ג] שטובה[ד] ומשמכר לחתיית[ה] ספרי כרבען דפליגי מר' נתן והיינו טעמא לזון את אמה שהיה לה מאיה ממר אמה שהיו פירות שיין הנכסים בשעת מיתת בעלה כדי שיעור כתובה ומת"כ השעמדו עם

מיא שיעור מרעא ושמא מיירי ופס"ר לה עקיל מם המומין יומיס שבחא דמומלא. שלה טרם בה מחוי: בגון הפורה והוון שובלי. שהיתה מחת בשעת מיתתו ועכשיו נעקר שבליס: או שלפופי והוון תמרי. ממדר ועכשיו נעקר ממרים גדוליס וקטנ"ל דלפי' מהיל בשעת מיתתו ועכשיו נעקר ממרים קטנים: שלפופי. שהיתה מחת בשעת מיתתו ועכשיו נעקר ממרים גדוליס וקטנ"ל דלפי' מהיל בשעת מיתתו ועכשיו נעקר ממרים קטנים: שלפופי. שהיתה מחת בשעת מיתתו ועכשיו נעקר ממרים גדוליס וקטנ"ל דלפי' מהיל בשעת מיתתו ועכשיו נעקר ממרים קטנים:

ג) כדפרש בשעתו שפופיקי ושמעתיי קמא דהוה מצני הא דמסקי בה שיעור מרעא [ה] הא דלא מסקי כי' הוה מצי לאקשוי ס"ר הן יתומים ממנו שנוקי לה מי כדמסקי שפילו לא עקיל מם המומין יומיס מקיל ומי לא מסקי שפי המומין שפיסה [ו] הא לא מקשי שפי המומין יומיס מקיל ומי

מעשר בהמה כו'. בכבשים ובעזים. כלומר וזוהג בכבשים ועזים: חדש. שנולדו למחר מלוא: ישן. שנולדו קודם מלוא: ואין מתעשרין חדש וישן מזה על זה. כדמפרש בגמרא: **גמ'** לימא מתני'. לקמני נהוג בהמותה למרן: מעשר דגן. מימו נהוג מלא מחרן דקממרינן בפ"ק דקדושין (דף נ.) כל מלוה שהיא מוצא קרקע מינה נוהגת מלא מחרן ולפיכן ליה מקרקעי ליקרב. ללו קדוש וממני' לקמני נוהג ליקדש קממר ומפרש ממוך למתי הלכתא קדוש: דיקא נמי. דר"ע מהקרבה הוא דקממעט לה מדכתיב הס"ם למילתיה מוהכתיב שמה להיניו הקרבה: במומו. דימתין עד שיומס [ח] ומוכלן מעשר בהמה בין מס בין בעל מום לבעליס הוא ללא מאכמן קרע לליתביה לכהן: כדרב הונא. למר לקמן בהמי פירקא (דף נמ:): גזירה משום יתום. ה"ג גזרה משום יתום שלא יבינים יתום לריך להמעשר למר בממני' [ט] הכל נכנסים לריך להמעשר מון מכלאים וסריפה ויולא דופן וממוסר זמן ויתום ולהבי נקט לר' הונא יתום טפי מכל הי משום דהמם גבי מעשר בהמה לריך למימר שלא נקוט ויתום לקמן בהמי פירקא יתום שממה ממו בשעת לידה זה פירש למימה וזה פירש למיס: משקרא נמי. כשהמקדש קיים נגזור משום יתום: **אלא**. להכי לא גזרינן בזמן בית המקדש למעשר בהכרזת ר"ל שלא יבינים מדש יתום לריך להמעשר הילכך המידנא נמי ליפרכו ומפשר בהכרזה: משום תקלה. למין לנו על מה להקריב ולריך למהויי עד שיומס ומתי מיה לידי תקלה דגיזה ועבודה מו שומטו שלא מום: ואין מחרימין. דמרס הוא קדש בהקדש דכתיב כל חרם קדש קדשים וגו': תיעקר. ללא ליתי מה לידי תקלה: מתה מאילה. בעבד: בכור בדיוק תליא. בממיה: הבי קאמר. הכי פרכינן הואיל וחייסת לתקלה לקניהו לאודנייהו לממיהות לעובדי כוכבים כי היכי לתיהוי יד עובד כוכבי' בממלא ולא ליתי לידי בכורה: ומשני ליקנינהו לאודנייהו לעובדי כוכבים דלא ליקדש מעיקרא אפשר

מעשר [י] בהמה בחוצה לארץ ובחוצה לארץ בפני הבית ושלא בפני הבית בחולין אבל לא במוקדשים ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בכבשים ובעזים ומתעשרין מזה על זה בחדש ובישן ואינן מתעשרין מזה על זה שהיה בדין ומה אם החדש והישן שאינן כלאים זה בזה אינם מתעשרין מזה על זה בכבשים ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא יהו מתעשרין מזה על זה ת"ל [א] וצאן [ב] משמע כל צאן אחד: **גמ'** לימא מתני' דלא כרבי עקיבא דתניא רבי עקיבא אומר יכול יעלה אדם מעשר בהמה מחוצה לארץ ויקריבנו ת"ל [ב] והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ממקום שאתה מעלה מעשר דגן אתה מעלה מעשר בהמה וממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן אי אתה מעלה מעשר בהמה אפי' תימא ר' עקיבא כאן ליקרב כאן ליקדש דיקא נמי דקא נסיב לה תלמודא והבאתם שמה שמע מינה [ג] אי הכי מאחר שאינו קרב אמאי קדוש לגאכל בממומו לבעלים: בפני הבית ושלא בפני הבית: אי הכי אפי' האידנא נמי כדרב הונא דאמר רב הונא [ג] גזירה [ד] משום יתום אי הכי מעיקרא נמי לא אלא אפשר בהכרזה הכא נמי אפשר בהכרזה אלא אמר [ד] רבה משום תקלה ומנא תימרא דחיישינן לתקלה [ה] (דתנן) [ו] [ב] אין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין בזמן הזה ואם הקדיש והעריך והחרים בהמה תיעקר פירות בכסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יולך לים המלח ואיהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאילה אי הכי בכור נמי לא ליקדש בכור בדיוק תליא מילתא [ו] ברחם קדוש הכי קאמר

אלא [ז] משום תקלה. מסמע הכא למין מעשר בהמה אינו נוהג בזמן הזה משום תקלה והקשה ר"ת בפרק בתרא דמה בהמה (שבת מז:) [ח] דרבי אלעזר בן עזריה הוה מעשר תריסר תלפי עגלי מעדריה בכל שנה ולמחר המוכרן היה לריך יוחנן בן זכאי [ט] שהוא נשיא היה לומר מוכף ומחריו רבן גמליאל ומימי רבן גמליאל מנו אם ר' אלעזר בן עזריה נשיא כדמי' בפרק מפלת המשר (נידה דף מ:) וכן ר"ת שנה היה ומין לפרש כלל דמימי בעיטור שמתנין למלך כמו מרגוע ודומק נמי לפרש לפסוטרופוס היה לו כשהוא קטן שהיה מעשר ושמח לא נמלו מעשר בהמה כ"ל קמון למורכן[י]:

ואין מחרימין בזמן הזה. מפילו למ"ד (ערכין דף כט.) שאם מרמים להנים מפי' נמפרש להנים מיכא למיגזר משום תקלה לכל זמן שהם בידינו מעלים הרי הן הקדש כלאיתא לעיל בריש כל פסולי המוקדשין (דף לב:) ובפ"ק דע"ז (דף יג.) פרש"י דקסבר שאם מרמים לבדק הבית [יא] ולא נמי כדפרי' והא דאמר עולא מעשה פרק המקדיש שדהו (דף לב.) מי הולי שאם הוה יהיענה כולהו [יב] להכי לקסבר שאם מרמים להנים גבי ההוא גברא דאחריטהו לנכסיה יש לאחלק בין מקרקעי דבעלמא הכי מקשה ר"ת רב יהודה לקסבר שאם מרמים לבדק הבית היכי שרי שאם ע"י פדייה לישקול מרגע זוזי ושדי בהרע ואומר רבינו שם דהשם במקרקעות דמי שאינן עומס כ"ש דאחי לידי תקלה טפי ומיהו קשה דמשמע שאם לאחרי ממעלין לפרק עלה מהא דאמרי לקמן שדה מרמים עובד כוכבים ומשני הא במקרקעי הא בממלטלי וי"ל דמקרקעי מוקה לגרע קרי ממעלטלי כדמשק שאם דמו ומע"ג דקממר והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי הוה מסמע מדקממר נמי דהוה במקרקעי וממעלטלי מ"מ לא אחיל אלא במקרקעי לבד וכל שכן לניחא השתא דמכא זה פשיטא ליה להס"ם דבקרקעי נמי הוה עובדא דלא לא הוה אלא מעלטלי לא הוה ברי להו[יג]: **מעות** וכלי מתכות יולך לים המלח ואיהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאילה אי הכי בכור נמי לא ליקדש בכור בדיוק תליא מילתא [ו] ברחם קדוש הכי קאמר ליקנינהו לאודנייהו לעובדי כוכבים דלא ליקדש מעיקרא אפשר

לעיל בריש כל פסולי המוקדשין (דף לב:) ובפ"ק דע"ז (דף יג.) פרש"י דקסבר שאם מרמים לבדק הבית [יא] ולא נמי כדפרי' והא דאמר עולא מעשה פרק המקדיש שדהו (דף לב.) מי הולי שאם הוה יהיענה כולהו [יב] להכי לקסבר שאם מרמים להנים גבי ההוא גברא דאחריטהו לנכסיה יש לאחלק בין מקרקעי דבעלמא הכי מקשה ר"ת רב יהודה לקסבר שאם מרמים לבדק הבית היכי שרי שאם ע"י פדייה לישקול מרגע זוזי ושדי בהרע ואומר רבינו שם דהשם במקרקעות דמי שאינן עומס כ"ש דאחי לידי תקלה טפי ומיהו קשה דמשמע שאם לאחרי ממעלטלי לפרק עלה מהא דאמרי לקמן שדה מרמים עובד כוכבים ומשני הא במקרקעי הא בממלטלי וי"ל דמקרקעי מוקה לגרע קרי ממעלטלי כדמשק שאם דמו ומע"ג דקממר והא מעשה דפומבדיתא במקרקעי נמי הוה מסמע מדקממר נמי דהוה במקרקעי וממעלטלי מ"מ לא אחיל אלא במקרקעי לבד וכל שכן לניחא השתא דמכא זה פשיטא ליה להס"ם דבקרקעי נמי הוה עובדא דלא לא הוה אלא מעלטלי לא הוה ברי להו[יג]: **מעות** וכלי מתכות יולך לים המלח ואיהו עיקור נועל דלת בפניה והיא מתה מאילה. מסמע לוקה לים המלח ולא קני נשמר מהרוח וכן מסמע בפרק כל שעה (פסחים דף כח.) דבשמר מהרוח פעיה שמיקה אבל לים המלח מעיל בעיניה וכן [יד] בעלמא הפרים מעות לנידומו ומת מתריע יולך הנאה לים המלח ומימה דהתם עובדא דעכרן (דף כט.) קשה מרבע זוזי ושדי בהרע וכן ביומא בפרק הוציאו לו (דף נה:) קשה מרבע ושקול מרבעה זוזי ושדי בהרע ומידך ליתמרו ומעמ המם מירי על ידי שמיקה ועכשיו בשמשה בה לאחלק כרם רבעני מו נטע רבעי נרע לשמוק הנהו זוזי [טו] ומחלל עליהו ושדי בהרע. **ואי** זהו עיקור נועל דלת בה. בבכור בומן הזה לא הוה מריעין למעבד הכי דלא מיבעיא שמרמל שם לו לקיים מעות נחיבה [טז] ולהמתין להכין שילוה לקנלו אפי' יומר מעלטים יום בדקה ומחטים בגפה דהא דתנן (לעיל דף כו:) עד כמה חייב ליטפל היינו אפי' בא כהן לקבלו תוך הומן הזה דקתני אחר לו הכהן בתוך הומן תנהו לי הרי זה לא יתן אלא אפי' קבלו הכהן לא הרי [יז] לי הכהן לכיסו לכיפה דלא מיסמיטו בתוס דוכתא לממני הכי גבי בכור ולעיל (דף לה.) תנן מוכר של רחלים זקן ושערו מדולדל מסמע שהיו רגילין להמתין עד שיפול ד' מוס ויש לאחלק בין בכור למקדיש הומן הזה דבכור דשרי בשפילת מוס אלא אפי' הכי קשה דבפרק קדשים מם היה כותבו לכיפה אבל מקדיש דאפי' נפל ד' מוס לא שרי אלא אלא פדיון ומי פריך ליה מיבעי [יח] להעלות הדמים לאיתוד הילכך כשכותבו עכשיו לכיפה אין כאן אלא פדיון:

רבינו גרשום

שלא בפני הבית לאחר חורבן הבית: ממקום שאי אתה מעלה מעשר דגן מחוצה לארץ לארץ וכל היכא דכתיב מעשר משמע בדגן שבא"י דסמיך ליה ארצם או נחלה כגון כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה וגו' נתתי ללוים על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה וכגון כי תכלה לעשר וגו' השקיפה ממעון קדשך אי אתה מעלה מעשר בהמה ומתני' דקתני נוהג בארץ ובחוצה לארץ אפי' תימא ר' עקיבא כאן ליקרב כאן ליקדש הואי דקאמר רבי עקיבא אי אתה מעלה ליקרב קאמר אבל מיקדש קדיש אפי' בחוצה לארץ: דיקא נמי דקרא ליקרב קאמר דכתיב והבאתם ומהקרבה הוא דמפטיה אבל מקדושה לא: לגאכל בממומו ולא בשהוא תם: אי הכי אפי' האידנא נמי בזמן הזה יהא נוהג: גזירה משום יתום שלא יבינוהו לדיר להמעשר ולאו בר עשורי הוא כדתנן במתניתין: מעיקרא נמי בפני הבית נמי לא משום יתום: אפשר בהכרזה דמכרזי דיתום לאו בר עשורי: משום תקלה דשמא לא יוכל להמתין עד שיומס ויאכלנו תם: ובזמן [ש]בהמ"ק קיים ליבא למיחש לתקלה דהא מצי מקריב לאימוריו בשעה שירצה ומצי למיליה: אין מקדישין ואין מחרימין ואין מעריכין בזמן הזה דכל הני הוו לבדק הבית ואי אפשר למיצניעינהו עד שיבנה הבית ואתי בהו לידי תקלה הלכך [אם הקדישן] בהמה תעקר כו': אי הכי כיון דמעשר בזמן הזה לא קדיש דחיישינן לתקלה בבור נמי ניחוש לתקלה ולא (לקרבן) [ליקדש]: הכי קא אמרינן לקנינהו לאודנייהו לעובד כוכבים עד שהן במצי אימן דהוי ליה שותפות עובד כוכבים ולא ליקדיש כי היכי דלא ליתי לידי תקלה: לא

א א מיי' פ"ו מהלכות מעורות הל' ג קמג עמין ליין:
ב ב מיי' פ"ח מהלכות ערכין הלכה ח:

שיטה מקובצת

ג] כל משמע צאן: ב] תי' אי הכי נמחק: ג] גזירה משום לקוח וחוס' גרסי משום יתום: ד] אמר רבא משום: ה] ואוכל מעשר אות ך' נמחק: ו] להכי תנא הכא מעשר: ז] לארץ דאינו קרב: ח] אוטיגנום אות ג' נמחק: ט] בקיאי ביה אינשי [דלא] משכחת לה אלא: י] אלא אמר רבא משום: יא] יוצאה אמרינן: יב] הבית ואין צריך כדפי': יג] כולהו להכהנים דקסבר: יד] וכן במעילה ובגזיר המפריש מעות: טו] וחי דמחלל עליהו: טז] שרי הכהן לבונטו: יז] מיבעי ליה להשלין:

מומי

הגהות הב"ח

(ג) גמ' מרחם קדוש:

תורת אור השלם

א) וְכָל מַעֲשַׂר בָּקָר וְצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיי:
[ויקרא כז, לב]

ב) וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם:
[דברים יב, ו]

אפשר כדרב יהודה. לעיל בפ"ק (דף ג: ד"ה דקא) פירשתי דלדידן אמרי לתקנוי לעופר כוכים חיון דלא ס"ל כרב יהודה:

הקדש עלוי. פי' בקונטרס טופת הנאה שיש לו מקדושת מזבח יכול ליתן לכהן הבית וזו [1]טופת הנאה ליכול ליטול טלא משלמא אמר על מנת שיתננה לכן נמו כהן להקריבה כלומר בפ' עד כמה (לעיל דף מ.) עד כאן לשון הקונטרס ונמשך ערכין (דף מז.) מפרש בענין אחר דתנן [2]האומקדים שדהו מחריש מדם אם קדשיו אין קדשי קדשים אין קדשים קלים אם נדר נותן דמיס [3] פירוש שכל דמיו שוין לו לתייב מאחריותו ואם נדנה נותן טופנה [4]שור זה עולה תחת דמים כמה מדם רוצה [5]שור זה להעלותו עולה שלימו תייב וטופת הנאה לפי' לעיל דף מ.) לא תייכת אלא בדבר הנאכל כו' דגמי [6]הני קאמר לה האם וכי הלי גוונא קאמי ערכין (דף מז:) גמי בשור לתנן הכשר אין אם אין בעל טוס מחריתן לוטו ומחזה לי פוריו לוטו תחת הנאה זה לתנו לכן נמו או לכן לתחתו מי נמי גמי דכר שלח נידל וילד תייכת טופת הנאה זו אכל בדבר הילד ונידל תייכת אידך טופת הנאה [7]:

תלמוד לומר עשר תעשר. הכא אימא הכי נמי [8] יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש טעמא דכתב רחמנא יהיה קדש הא לאו הכי הוה [9]אמינא חילא קדושת מעשר [10]עילויהו השתא קדושה חמורה אקדושה קלה לא חילא קדושה קלה אקדושה קלה מיבעיא מאי היא [11]דתנן [12]אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותם מקדושה לקדושה [13]אבל מקדישין אותו הקדש ומחרימין אותו מהו דתימא התם דכל בהמה לאו לעולה קיימא אבל הכא דכל בהמה למעשר קיימא אע"ג דאקדשה לא פקע איסורא דמעשר מינה למאי נפקא מינה [14] בלא [15] (יגאל) ובלא [16] (ימכר) קמ"ל: ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בבבשים ובעזים וכו': ויהיו חדש וישן מתעשרין מזה על זה מק"ו ומה בבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה חדש וישן שאינן כלאים זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה על זה תלמוד לומר [17] עשר תעשר [18] בשתי מעשרות הבתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ומקיש [19] מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן מחדש על הישן לא אף מעשר בהמה מחדש על הישן לא אי הכי בבשים ועזים נמי לימא מקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא רבי רחמנא [20] צאן אי הכי חדש וישן נמי הא כתיב [21] עשר תעשר ומה ראית אמר רבא [22] אמר קרא [23] שנה שנה • לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר תנן התם [24] אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה מנא הני מילי אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן ואמרי לה א"ר אמי אמר רבי שמעון בן לקיש [25] כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן אמרה תורה תן חלב לזה וחלב לזה אשכחן לעולה קיימת שהרי רוב בהמות עומדות לנחילה הלכך כי מקדשה לגבך הימ שפיר מקדשה [26] וגמר ומיילת עלה קדושת בדק הבית דמו לא [27] לעמייה לקדשי מזבח אבל לגבי מעשר לכל בהמה למעשר קיימת מע"ג למקדשה לעלמים לא פקע מזית מעשר מינה: ולמאי נפקא מינה. מי הוה מיילת קדושת מעשר מעלמים הא לא תמיר מעשר מעלמים: למיקם עלה בלא יטבר ולא יגאל. דעלמים הוו מי פדיון קמשמע לן יהיה קדש ולא שכבר קדש: מה מעשר דגן מחדש על הישן לא. דכתיב [28] היעזר השדה שנה שנה היעזר שנה שנה תחה מעשר ולא מצינה זו לעצמה שעברה ולא מצינה שעברה לשנה הבאה: מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא. כדלמרינן לקמן מן חלב לזה [29] ולזה: וצאן. דמשמע כל צאן מין אחד מזעז לענין מעשר: הכתיב עשר תעשר. למתקף למעשר דגן: [30]שנה הקשתיו. מעשר בהמה למעשר דגן קמיירי: תן חלב לזה וחלב לזה. היינו תרומה ומעשר דכתיב (במדבר יח) והרימותם ממנו תרומת ה' [31]לכל מחד מעשרותיו שפיי לעמכן

ומשני אפשר. מתקנתא מתריתי כדרב יהודה והא עדיפא מהכי כדלמרן פירקא קמא (לעיל דף ג:) דתמ"ה (ג) כלאי מיומים דרב מרי להוה מקני לעופר לעופר כוכים חיון דלא ס"ל כרב יהודה: גמי מעשר מפשר מתקנתא דלא גריך לשהויי ליכדי היא מומת מעשר בהמה ליכול ליטול ומשני מי ידע הי נפיק [32]: ברישא עשרה. פעשירי: [33]לא יבקר. משמע שהוא לא יוליאנו אלא הוא יוצא מעצמו: וביי תימא אפשר דשדי ביה מזמא בבולית עדריה. קודם שיעשר לעדיין הן חולין ומותר להטיל מום לכהנים (ויקרא כב) לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא וכי תימא אפשר דשדי ביה מומא בכולי עדריה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא ה"נ בבבור בהמה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא אפשר בפשוטין הכא נמי אפשר בלקוחין [34]כיון דאיהו שדי ביה מומא בכולי עדריה ושביחי מומי [35]דפסילי בקדשים דאפי' דוקן שבעין נמי פסלי לא שביחי: בחולין אבל לא במוקדשין: מוקדשין פשיטא לאו דידיה נינהו בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הם [36] דתניא [37] ומעלה מעל בה' (ה) לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים אבל הכא דברי רבי יוסי הגלילי סד"א ליעשרו קמ"ל דברי רבי יוסי הגלילי סד"א ליעשרו קמ"ל ואימא הכי נמי [38] יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש טעמא דכתב רחמנא יהיה קדש הא לאו הכי הוה [39]אמינא חילא קדושת מעשר [40]עילויהו השתא קדושה חמורה אקדושה קלה לא חילא קדושה קלה אקדושה קלה מיבעיא מאי היא [41]דתנן [42]אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותם מקדושה לקדושה [43]אבל מקדישין אותו הקדש ומחרימין אותו מהו דתימא התם דכל בהמה לאו לעולה קיימא אבל הכא דכל בהמה למעשר קיימא אע"ג דאקדשה לא פקע איסורא דמעשר מינה למאי נפקא מינה [44] בלא [45] (יגאל) ובלא [46] (ימכר) קמ"ל: ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בבבשים ובעזים וכו': ויהיו חדש וישן מתעשרין מזה על זה מק"ו ומה בבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה חדש וישן שאינן כלאים זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה על זה תלמוד לומר [47] עשר תעשר [48] בשתי מעשרות הבתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ומקיש [49] מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא רבי רחמנא [50] צאן אי הכי חדש וישן נמי הא כתיב [51] עשר תעשר ומה ראית אמר רבא [52] אמר קרא [53] שנה שנה • לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר תנן התם [54] אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה מנא הני מילי אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן ואמרי לה א"ר אמי אמר רבי שמעון בן לקיש [55] כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן אמרה תורה תן חלב לזה וחלב לזה אשכחן

ומעמי מי ידע הי נפיק [56]: **ברישא עשרה.** מעשירי: **לא יבקר.** משמע שהוא לא יוליאנו אלא הוא יוצא מעצמו: **וביי תימא אפשר דשדי ביה מזמא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא דמפיק ליה בריש עשרה** [57] **לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא וכי תימא אפשר דשדי ביה מומא בכולי עדריה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא ה"נ בבבור בהמה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא אפשר בפשוטין הכא נמי אפשר בלקוחין** [58] **כיון דאיהו שדי ביה מומא בכולי עדריה ושביחי מומי** [59] **דפסילי בקדשים דאפי' דוקן שבעין נמי פסלי לא שביחי: בחולין אבל לא במוקדשין: מוקדשין פשיטא לאו דידיה נינהו בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הם** [60] **דתניא** [61] **ומעלה מעל בה' (ה) לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים אבל הכא דברי רבי יוסי הגלילי סד"א ליעשרו קמ"ל דברי רבי יוסי הגלילי סד"א ליעשרו קמ"ל ואימא הכי נמי** [62] **יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש טעמא דכתב רחמנא יהיה קדש הא לאו הכי הוה** [63] **אמינא חילא קדושת מעשר** [64] **עילויהו השתא קדושה חמורה אקדושה קלה לא חילא קדושה קלה אקדושה קלה מיבעיא מאי היא** [65] **דתנן** [66] **אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותם מקדושה לקדושה** [67] **אבל מקדישין אותו הקדש ומחרימין אותו מהו דתימא התם דכל בהמה לאו לעולה קיימא אבל הכא דכל בהמה למעשר קיימא אע"ג דאקדשה לא פקע איסורא דמעשר מינה למאי נפקא מינה** [68] **בלא** [69] **(יגאל) ובלא** [70] **(ימכר) קמ"ל: ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בבבשים ובעזים וכו': ויהיו חדש וישן מתעשרין מזה על זה מק"ו ומה בבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה חדש וישן שאינן כלאים זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה על זה תלמוד לומר** [71] **עשר תעשר** [72] **בשתי מעשרות הבתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ומקיש** [73] **מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא רבי רחמנא** [74] **צאן אי הכי חדש וישן נמי הא כתיב** [75] **עשר תעשר ומה ראית אמר רבא** [76] **אמר קרא** [77] **שנה שנה • לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר תנן התם** [78] **אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה מנא הני מילי אמר רבי אמי אמר רבי יוחנן ואמרי לה א"ר אמי אמר רבי שמעון בן לקיש** [79] **כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן אמרה תורה תן חלב לזה וחלב לזה אשכחן**

לעולה קיימת שהרי רוב בהמות עומדות לנחילה הלכך כי מקדשה לגבך הימ שפיר מקדשה [80] וגמר ומיילת עלה קדושת בדק הבית דמו לא [81] לעמייה לקדשי מזבח אבל לגבי מעשר לכל בהמה למעשר קיימת מע"ג למקדשה לעלמים לא פקע מזית מעשר מינה: ולמאי נפקא מינה. מי הוה מיילת קדושת מעשר מעלמים הא לא תמיר מעשר מעלמים: למיקם עלה בלא יטבר ולא יגאל. דעלמים הוו מי פדיון קמשמע לן יהיה קדש ולא שכבר קדש: מה מעשר דגן מחדש על הישן לא. דכתיב [82] היעזר השדה שנה שנה היעזר שנה שנה תחה מעשר ולא מצינה זו לעצמה שעברה ולא מצינה שעברה לשנה הבאה: מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא. כדלמרינן לקמן מן חלב לזה [83] ולזה: וצאן. דמשמע כל צאן מין אחד מזעז לענין מעשר: הכתיב עשר תעשר. למתקף למעשר דגן: [84]שנה הקשתיו. מעשר בהמה למעשר דגן קמיירי: תן חלב לזה וחלב לזה. היינו תרומה ומעשר דכתיב (במדבר יח) והרימותם ממנו תרומת ה' [85]לכל מחד מעשרותיו כפי עמכן

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ג מהלכות מעשר שני הלכה ב' סמג עשין קכ"ו:
ד ב מיי' פ"ו שם הלכה ג':
ה ג מיי' פ"ג מהלכות ממרים הלכה ט"ו:
ו ד מיי' פ"ו מהלכות תרומות הלכה ג' סמג עשין קכ"ו:
ז ה מיי' פ"ב מהלכות תרומות הלכה ג מוסיף ט"ו סמג עשין קכ"ו:

שיטה מקובצת

ב] מומי דפסולי בקדשים: ג] תני אמינא נמחק: ד] מעשר עליהו אות ו': נמחק: ז] מינה למיקם עליה בלא: ח] נפיק בעשירי': ו] מום בהם ואחי"כ: ז] עדריה פסולים הנולדים: ח] דייבור עליהו: ט] מזבח לבדק הבית: י] הנאה ס"א לגזבר: יא] כהן להקריבה כדאמרן: יב] אותן לקדשי מזבח: יג] אבל אוחלק מזבח: יד] דהאמא התם היינו: טו] אקדושה וגמרה וחילא עליה: טז] לא יכול לשנויה: יז] להה וחלב להה אות ו' נמחק: יח] מכל אחד אות ל' נמחק: יט] וזו היא טובת: כ] דתנן בפ' המקדיש שדהו: כא] טובתה את טובת הנאה שבה: כב] רוצה ליתן בשור כו' עולה אע"פ שאינו ראוי [טובתו]: כג] דגבי תרומה קאמר: כד] הנאה בפ' המקדיש את שדהו הס"ד: כה] ולעיל בפ' כל:

תורת אור השלם

א) לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרָע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל: (ויקרא כז, יג)

ב) נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וּמָעֲלָה מַעַל בַּיי וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ: (ויקרא ה, כא)

ג) וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיי: (ויקרא כז, לב)

ד) אַךְ כָּל חֶרֶם אֲשֶׁר יַחֲרִם אִישׁ לַיי מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ מֵאָדָם וּבְהֵמָה וּמִשְׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ לֹא יִמָּכֵר וְלֹא יִגָּאֵל כָּל חֶרֶם קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הוּא לַיי: (ויקרא כז, כח)

ה) עֲשֵׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ הַיֹּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה: (דברים יד, כב)

ו) כָּל חֵלֶב יִצְהָר וְכָל חֵלֶב תִּירוֹשׁ וְדָגָן רֵאשִׁיתָם אֲשֶׁר יִתְּנוּ לַיי לְךָ נָתָתִים: (במדבר יח, יב)

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעל פה וגו' לרגום: (ב) רש"י ד"ה ומעי כו' דמ"ק כלו פיסוקי: (ג) ד"ה ומ"ש כו' למעמי' הס"ל ומ"ק לרגום וכו' כאמת שלמים וכפר וכפנ: (ד) ד"ה קדושת כו' דייבור:

גליון הש"ס

[מכמ"ש גמרא לשנה הקשתיו וכ"א לדבר אחר. ע' זכמים דף מה ע"ל ובמוס' שם ד"ה ומעשר בהמה וכו']:

רבינו גרשום

משום הכי בכור קדוש האידנא דאפשר כדרב יהודה דמטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם ולא יאכל הם: התם נמי גבי מעשר דאפשר דשדי ביה מומא מעיקרא קודם שיצא עשירי והוי בעל מום ולית ביה משום תקלה וליקדיש: מי ידע הי נפיק דלישדי ביה מומא מעיקרא וכי תימא כו': ושביחי מומי בלקוחין ולא שביחי תמין בלקוחין כדי צורך הקרבה הלכך אסור למישדא מומא בעבדיה ומשום הכי לא קדיש מעשר האידנא: אין משנין אותן מקדושה לקדושה אפי' מקדושה קלה לחמורה כגון שלמים לעולה: אבל מקדישין הקדש עילוי ומחרימין אותן כיצד כדתנן בערכין בפרק המקדיש מחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים לקלים אם נדר הן דאמרי' חייב באחריותן נותן דמיהן לכהנים מפני שהחרימם ואם נדבה הן נותן את טובתה לכהנים כיצד שור זה עולה היינו נדבה דלא אמר עלי אומדין כמה אדם כהן שאינו ממשמר זה שמשמש נותן לבעלים בשור זה שימתין לו עד זמן משמרתו כדי שיעלה עולה שיזכה בעורו והויא טובת הנאה יתן לכהנים כשהחרימן וכן המקדיש את קדשיו הקדש עילוי שמעלה אותן הדמים לבדק הבית

אם נדר הן נותן את דמיהן ואם נדבה הן נותן טובתה להקדש: מהו דתימא התם הוא דאין משנין דבל בהמה לאו לעולה קיימא דלא חזיא לצולה אלא זכר להכי לא חיילא אשאר קדשים אבל הכא לגבי מעשר דכל בהמה למעשר קיימ' בין זכר בין נקבה: למאי נפקא מינה אי קדושת מעשר חיילא אמוקדשין על שלמים דמאי קדושה חמורה איכא במעשר דליתיה בקדשים קלים איכא למיקם עליה בלא יגאל וכו' קדשים קלים אית להו פדיון ומעשר בהמה ליח ליה פדיון: בחדש ובישן ואינן מתעשרין מזה על זה באותן שנולדו לפני אלול ולאחר אלול אין מתעשרין מזה על זה החדש על הישן: שהיה בדין שבכשים ועזים לא יתעשרו מזה על זה מה אם החדש על הישן שאינו כלאים זה בזה הנולד מהן אינו כלאים: פ"ל וצאן כל משמע צאן כל דכתוב אמעשר בקר שדי והזה כל אצאן דלהלו משמע כל צאן אחד וכבשים ועזים איקרו צאן דכתיב ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים: מה מעשר דגן מחדש אישן לא כדאמרינן בספרי והרמותם ממנו מן המובחר ולא ממין על שאינו מינו ולא מחדש אישן ותרומה איתקש למעשר דכתיב כן תרימו גם אתם מכל מעשרותיכם: אי הכי חדש וישן נמי לירבי מוצאן: לשנה הקשתיו מעשר בהמה למעשר דגן אין משערין משנה זו על זו אף מעשר בהמה נמי: ולא לדבר אחר כלומר דמין על שאינו מינו מעשרין:

חשק שלמה על ר"ש ו) מד"ס ממזח ויכון עד ד"ה מס מעשר דגן שיין למתמיכן.

ומה תירוש ויצהר שאינם בלאים זה בזה בו'. ממה"נ [ד]מנין למידן ק"ו כי האי גוונא ומה מצינו שמינם כלאים זה בזה [ה]להוי מצי למימר מעשר של כבשים ועזים יוכיח שהן כלאים זה בזה [ו]ומעתה זה על זה לא תצא מידם ודגן דגן ודגן וד"ת המתת נמי דעביד ק"ו ממידם ומיהר לחכמי כבשים ועזים של מעשר בהמה יוכיח ר"ל דלא שייך משום דלא מצינו במעשר בהמה לדברים של שנה [ז]לחלוק כלאים דלא יתעשרו מזה על זה כמו שמצינו במעשר דגן לחלוקי תירוש ויהר של שנה תחת תחת ומינים כלאים ומינים מתעשרין אחד מק"ו דמדם ושין שייך למימר טפי משום דמצינו נמי במעשר בהמה דמדם ושין שמינם כלאים [ח] (זה על זה) ומין במינו אין מתעשרין מזה על זה וכבשים ועזים שהם כלאים זה מה מתעשרין מזה על זה: **דגן** ודגן שהם כלאים זה בזה בו'. כתוב בקונטרס דלכלי זרעים של דגן ודגן דלענין ודומה שמעות קופר הוא דלכן מצמע שהוא לתורייתא וכן מוכח בפ"ק דקדושין (דף נט.) וכן בפ' כל הכסר (מוקן קטו.) דפרק כלאי זרעים ליתסרו להא מיעטתי לך הוא ומין מינו אין כלאי הכרם לכלאי זרעים אלא משום דכתיב [ט]לא תזרע כרמך כלאים (שם פפ:) למימי הכא הזורע כלאים נוקה ומסקינן מילתא לגבי מורמא קמ"ל דלאכל תרי גווני כלאים לאפוקי מדרבי יהודה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה ומהן ומהן ומהן כגון חטה ושעורה ומהן ומהן דלקי תרתי לאפוקי מדר' יהודה דהא לר' יהודה נמי לקי תרתי וכן מוכח נמי בירושלמי בפ' ד' דקתמר התם כתיב לא תזרע כלאים לשתה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים ת"ל כלאים כרמך כלאים מה תזרע כרמך

מ א מיי' פ"ל מהלכות מעשר סלכה ו ופ"ו מהלכות בכורות סלכה ד סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סי' סלג סעיף נב:
ו ב מיי' פ"ו מהלכות בכורות סלכה ג סמג עשין ריב:

אמר אביי ראשיתם כו' רבא אמר בלא ראשיתם כו'. תימה דבפ"ק דתמורה (דף ה.) גבי הא למאי דמכי לכל [מילתא] למאי דמכי לכל מילתא מכי מכי מכי

מכפר עותני לכפר חנניה שמש ומלכיש מילין ומיפורי מנרפתן בשמעון: תרגמה שמואל אליבא דרב. להם לקמני ממה בשמעון לומ מרישא קמי דמירי בשמעון שיש לו מעט מכאן ומן מכאן. ללמ בעי למיהוי ממעטת מזיע לצידוף הסמין מפילו רועה יש לו פירה בשמעון ומין לו שום פחמה [ד]לגרפן: ואפילו בליו של רועה. מומחין בשומו כפר מנרפן הומיל ומופו לרועה למיזל חמש ומסקליה וקרינן ביה מועה: דקרי ליה ואתי. ולפ מיבעיא רועה מיזל חמש ולפ קרינן ביה מועה: דלא מיקרבן. שמין יכולין לינך זו שלך זו לפ הפחמות ולפ [ה]רועה: אבטילאות. קוטרליד"ש שני מפרכיות ומפלטות חמה: גמר ונמורי. שני מפטילאות מין מנטרפות מע"ג דמטוחות זו לזו גמיל מחד: במקום שיש שם גשר דמי. להם מין שם נהר וקתני דמותה לחרן ול"ש [ו]ומילו] כולן עומדות חמוך מיל לפ שזו שלך זו שלך וזו שלך מין מנטרפין: והידדן יגבול אותו. בפפר יהושע (יט) בגבול [ז]מחד מן הפנניס: אלא מעתה. כל [ח]לכתיב בפלח הפנניס ומתר הגדל ס"ג לכל שפט ושפט גדל בפני עצמו ופם יש לו בפלח שפט זה ובפלח שפט זה (ובפלח שפט זה) מין מנטרפין ומפילו חמוך שפה עשר מיל ל"ש לחלי נקט חומה לחרן ומרן: זאת תהיה לכם וגו'. ללחר שפלח מולן [ט]עפחה חרן לחמ: ארץ. כתיב בקלע זחמ מהיה לכם לחרן [י]גדולותיה לחרן כתיב חד ולפ גדולות לירדן: לר' אמי. ללחר משום דמילחקו ליחני [יא]כל הנהרות מפסיקין: [יב](לימא) בתנאי. מי ירדן חשוב חרן כנען ולפ יפסיק מי לפ: מבית יריחו ולמטה. חלל כל מה דמשיך למעלה מיליחו לפ ירדן הוא חשיבותו שמתעבר בימים גדולים: לעבוד. להטודל מן הירדן יהא מותר לשחות מיליחו ולמעלה: מקום: אתון. מלוקין דשמע ירדן מתניחו לה: ממערת פמיים. חלמת חדן למי: זכרותיה דירדנא. עיקרו של ירדן: זכרותא דשמא. עיקר הפס הוי ככד: ממטא. חלהל: ברביעית. כמורת פס הממ: לא שתינא מבימי פרת. מיפ הנקרפים פרת קחמר והלך למר לפון בע"ג לחלפ הטודל מין לעמו חלפ למר פס שהוא רגיל לקרות לפומו מקום: כל הנהרות. שבעולם לממה [יג]מן מע' נהרות ופיפון וגיחון שכל הנהרות שבעולם נמיס [יד]משם עיינתא

אמר קרא [טו]יגבול אותו [טז]פאת קדמה. מגדל בימין כמיב נמ' יהושע (יט) ולפ כמו שכתוב בפפרים [יז]: שאני התם דאמר קרא זאת תהיה לכם הארץ [יח]בגבולותיה סביב. נפ' ומלה מפטי כמיב המי קרא וקלמי של [יט]מעלה ומפר מגדל ועלה הגדל כמיב בספר יהושע (שם) [כ]כל חילוק כל שבט ושבט ומשמעינן המי קרא למלה מפטי לכל גדל חרן ישרחל למר ולפ כמו שפי' הקונטרס למפר בשמעון עשמה חרן חמת למשמע דשמיסה כחומים ממקום למר ומינו כן להמי כמיב מחויימת ומהי כמיב בנגמיס:

מעבר ירדן ירחו קדמה מזרחה [כא]כתיב מה יריחו חרץ בה. ולפ"ש מי מירדן יריחו קדיש למיתקום זה כמיב בכמה מקומות ול"ל דדוקא מיימי המי קרא דכמיב בלמה מפטי למר שמנה חמומי חרן ישרחל וכמיב (שם) ולו מטה וגו' עד שמי המטות ומהי המטה לקמו מחלמה מעבר לירדן ירמו קדמה מזרחה דמשמע דירדן הוה מעיקר חרן ישרחל ולפ בכלל גדול שני המטות כמו שיירמו [כב]למי ארץ ירדן אלא מעתה מבית יריחו ולמטה. פירש הקונטרס חפל מה דמשיך למעלה מיליחו למו ירדן הוא דפעל מפיטתיה שמתעבר פימים גדולים וקטה לפירושו דפס למעלה פעל מפיטתו לפי שמתעבר ל"ש למטה ממי שהרי כבר מתעבר פימים למעלה ול"ל מע"פ שמתעבר למעלה פימים יכול להיות שלמטה יהפ מן [כג]המים והולך הלא תעזופה דלקמר ממנו שמהלך פימה של קבכי ופימה של טבריה ופימה של קדוש והולך וטופל ליס הגדול מפמע דניכר כשיוצא מכל חומס הימים והולך וטופל ליס הגדול וכדמתרינן ממי בב"ר בפ' בראשית דהדין ירדנא מהלך גו ימ' דשלמה ולפ מתעבר ומיהו קשה לפירוש הקונטר' [כד]דשמ"ל גדול מפיטתו לממה מילימו יותר מלמעלה דשמת הוא שלמטה מילימו מתרחב יותר והולך ליס השלה דגדול למטה מפה ממימן הוה אין שלמטה יהודה ויפן כמי יוסף כדכמיב ביהושע (יח) ויהודה היה עומד מעבר של חרן ישרחל ובני יוסף מלפון ובניימין בחלמע וגדול יהודה היה ממזרח לפ

ים המלח	ירדן	
שבט יהודה	שבט בניימין	שבט יוסף

חוץ ל"י ממזרח למערב היס השלה שעמד ליהודה בכל מזרחו וממקום שהיה כלה הירדן [כה]וטופל למזרח שם כלה מזרחו של יהודה לבד לפון דכתיב ביהושע (יט) גבי ממוס בני יהודה וגדול קדמה יס השלה עד קלה הירדן והירדן היה גדול מזרחו של בניימין כדכמיב בפוף [כו]והירדן יגבול לחמ קדמה וכמה גדול לפוי של בניימין ממזרח למערב כמיב [כז]להס גדול לפון מן הירדן ועלה הגדול של כתף ירמו ועלה בהר ימה פי' מלד גדול הלפוי שלהס מן הירדן שממזרח ממחיל המיצר ועלה של עבר כתף ירמו מלפון ועלה משם של המערב של עבר ירדן ומוסך המוס בלפוי של ירמו ממלחת ירמו לפניס מן המוט בחלק בניימין ומוזר ומונה גדול מערב מלפון לדרום ומ"ש גדול דרומית ממערב למזרח ובפוף גדול דרומית לבד מזרח כמיב והיו מוצאות הגדול של לפון יס השלה נפוה של קלה הירדן נגדה זה גדול נגד פירום נפוה של לפון שכל גדול יהודה הרי כל המקרלות מוליחות שהירדן היה הולך מלפון לדרום וופל לס השלה בפוף גדול בניימין לבד דרום ויליחו היה לבניימין מלד הלפון ולמה לח היה מדיפת הירדן מירמו ולמעלה והלח לח היה עס ימיס עד סוף גדול בניימין שופל לס השלה [כח]ונלמה לפרש למקרל קל דיפ לחלן קרוי [כט]ירדן חלח מבית יריחו ולמטה דקרל והירדן יגבול חומו מפמע מבית יריחו ולמטה:

סוף

שיטה מקובצת

[ה] למיחל לאחתייה: [ו] וחניא ירדן יוצא: [ז] דירדנא מצורת אות מ' נמחק: [ח] בהמה מצרפין: [ט] הס"ד: [י] ולא הוזקה הס"ד: [יא] בגבול בנימין הס"ד ואיבעיה אחד מן השבטים נמחק: [יב] כל היכא דכתיב בר' הגבול ועלה הגבול הי"נ: [יג] כולן עשאן ארץ: [יד] הארץ לגבולותיו דארץ כר' ולא גבול דידדן: [טו] ליתני במתני' כל: [טז] למטה משלשה ואיבעיה זוהר נמחק: [יז] באים מהם הס"ד: [יח] קרא הידדן יגבול: [יט] בספרים לפאת ים הס"ד: [כ] של ועלה הגבול ואחר וכו' ואות מ' נמחק: [כא] יהושע על חילוק גבול כל שבט: [כב] ואיבעיה כתיב נמחק: [כג] שירחו אינה (לאו) בכלל: [כד] הקונטרס דמ"מ אבעיה דהמ"ל נמחק: [כה] בסוף פרשת בניימין: [כו] בתיב הזה להם: [כז] הים ס"א הלשון: [כח] קדיי ירדן אות ל' נמחק: אף

תורה אור השלם

א) וְהַיַּרְדֵּן יִגְבּוֹל אֹתוֹ לְפֵאָה קַדְמָה זֹאת נַחֲלַת בְּנֵימִן לְגְבוּלֹתֶיהָ סָבִיב לְמִשְׁפְּחֹתָם: [יהושע יח, כ]

ב) וְאָחַר הַגְּבוּל וְנָסַב לְפֵאָה יָם נְגְבָּה מִן הָהָר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בֵית חֹרֹן נֶגְבָּה וְהָיָה תֹּאֲחֹתָיו אֶל קְרִיַּת בַּעַל הִיא קְרִיַּת עָרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאַת יָם: [יהושע יח, יד]

ג) וְיָרַד הַגְּבוּל הַיַּרְדְּנָה וְהָיוּ תֹּאֲחֹתָיו יָם הַמֶּלַח אֶת תֻּכָּה לְכָם הָאָרֶץ לִגְבֻלֹתֶיהָ סָבִיב: [במדבר לד, יב]

ד) וְצִוִּיתָ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן אֶל אֶרֶץ כְּנָעַן: [במדבר לד, ב]

ה) שְׁנֵי הַמַּטּוֹת וַחֲצִי הַמַּטֶּה לָקְחוּ נַחֲלָתָם מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן יְרֵחוֹ קָדְמָה מִזְרָחָה: [במדבר לה, טו]

ו) וַיַּעַ גְבוּל בְּנֵי דָן מֵהֶם וַיַּעֲלוּ בְּנֵי דָן וַיִּלָּחֲמוּ עִם לֶשֶׁם וַיִּלְכְּדוּ אֹתָהּ וַיַּכּוּ אוֹתָהּ לְפִי חָרֶב וַיִּרְשׁוּ אוֹתָהּ וַיֵּשְׁבוּ בָהּ וַיִּקְרְאוּ לְלֶשֶׁם דָּן כְּשֵׁם דָּן אֲבִיהֶם: [יהושע יט, מז]

ז) אמר קרא יגבול אותו פאת קדמה. מגדל בימין כמיב נמ' יהושע (יט) ולפ כמו שכתוב בפפרים [יז]: שאני התם דאמר קרא זאת תהיה לכם הארץ בגבולותיה סביב. נפ' ומלה מפטי כמיב המי קרא וקלמי של מעלה ומפר מגדל ועלה הגדל כמיב בספר יהושע (שם) כל חילוק כל שבט ושבט ומשמעינן המי קרא למלה מפטי לכל גדל חרן ישרחל למר ולפ כמו שפי' הקונטרס למפר בשמעון עשמה חרן חמת למשמע דשמיסה כחומים ממקום למר ומינו כן להמי כמיב מחויימת ומהי כמיב בנגמיס:

ח) כתיב מה יריחו חרץ בה. ולפ"ש מי מירדן יריחו קדיש למיתקום זה כמיב בכמה מקומות ול"ל דדוקא מיימי המי קרא דכמיב בלמה מפטי למר שמנה חמומי חרן ישרחל וכמיב (שם) ולו מטה וגו' עד שמי המטות ומהי המטה לקמו מחלמה מעבר לירדן ירמו קדמה מזרחה דמשמע דירדן הוה מעיקר חרן ישרחל ולפ בכלל גדול שני המטות כמו שיירמו [כב]למי ארץ ירדן אלא מעתה מבית יריחו ולמטה. פירש הקונטרס למפר בשמעון עשמה חרן חמת למשמע דשמיסה כחומים ממקום למר ומינו כן להמי כמיב מחויימת ומהי כמיב בנגמיס:

ט) למשל משלשה זוהר נמחק: [יז] באים מהם הס"ד: [יח] קרא הידדן יגבול: [יט] בספרים לפאת ים הס"ד: [כ] של ועלה הגבול ואחר וכו' ואות מ' נמחק: [כא] יהושע על חילוק גבול כל שבט: [כב] ואיבעיה כתיב נמחק: [כג] שירחו אינה (לאו) בכלל: [כד] הקונטרס דמ"מ אבעיה דהמ"ל נמחק: [כה] בסוף פרשת בניימין: [כו] בתיב הזה להם: [כז] הים ס"א הלשון: [כח] קדיי ירדן אות ל' נמחק: אף

יא) א מי' פ"ו מהלכות מכוסים הלכה ג: יב) ב מי' פ"ג מהל' מועמ"ת מה הלכה ל: יג) ג מי' פ"ט מהלכות מ"ש הלכה יז טור וש"ע י"ד סימן רי סעיף כה:

עין משפט
נר מצוה

יד א מי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הלכה י סמג עשין יב:

הוא פרת דמשיקרא. פירוש ולא מפני שהוא קטן קולטו רציעי[א] דהוא פרת דמעיקרא שמטו פרת מקודש שממתינן ליפרד לד' לשמים וכשממתינן ליפרד יוצאים הנהרים זה לצד זה [וזה לצד זה] ופרת הולך ביניהן[ב] לדרך הילוכו ונפרצת שקליס יסד רבי מלישוזר הקליר בפיוט דפרת תוקפו כנגד שני נהרות וכן משמע בגמרא דלשמש רצה שהוא גדול שממורים לפרת מפני מה אין קולן הולך והוא קומר[ג] פירושי מעידין עלי קומרים למדקל מפני מה קולן הולך והוא קומר הלוחי משמיע קולי ומלמד משמע למדקל קטן מפרת וקטן קשה למאי נפרק כל הנשבעין (שבועות דף מז:) עד הנהר הגדול נהר פרת עד מלך כמלך דמשמע

לוקח משוס מ"ש קולהו גדול:

מסייע ליה לשמואל דאמר שמואל נהרא מביפיה מיבריך.

מע"ג דשמואל מירי בכל הנהרות[ד] ולר"מ משמע דנקט פרת דוקא לנקרא שמו פרת שממימיו פריס ורביס אינו אלא משוס דפרת מתברך יותר[ה] לפי שהוא משוב יותר מן המתרים אי נמי לפי שהוא לשם לכולם נקרא פרת ע"ש שכולם מתברכי[ו] [מביפיה לפרת] וכן פי' ר"מ[ז] ר"ת משופה לפי שפרת הוא למעלה מכל הנהרות והוא מלא הכמות[ח] פריס ורביס ט לכשהוא רצה כל הנהרות לנתן:

מביפיה מיבריך. משלש שלו לשתברגס שלש כיפה:

מטרא במערבא סהדא רבה פרת. כתן משמע דפרת הולך מע"ש לצפון וכדפרישית לעיל בפ' מומין אלו (דף מז:) משמע מתון כך לגן עדן ממערב העולם לצפון הוא נלפופו מזרמים של מ"ש ולהכי קרי להו בני צפון לש"י מערבא ומתרגם בלא יפופי (ב"ב דף כה:) לצפון לפופות של מ"ש עומדת לשתיב מלפון תפתח הרעה וגו' מלמע פרת הולך ממערב למזרח ומשמע שכך הוא ממלמע יליפתו לשתתרגם הוא פרת דמעיקרא מלמע דגן עדן ממערב העולם וכן ממשמע בב"ר לקתר בכל מקום מלינו רוח מזרחית קולמת[ט] [קולמת] שתיב"ר לשתיב ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים[י] [קולמת] קין לשתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן ונגי[יא] משה נמי לשתיב ה' יפתל משה עריס מזרחה שמע משמע שהעולם הזה שנכנס בו שתיב"ר הוא ממזרחו של ג"ע ש"מ[יב] ממערב העולם ומימה דבפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף פד.) לתתרגם דשמשת האי לקומקא נפרת ופניא נפרת לתלפא[יג] לוורדי דגן עדן משמע דממזרח העולם קאי לשתתרגם ממה ממזרח וכן פי' שם רבינו שמואל שתיב ויטע גן בעדן מקדם ופ"ג לתתרגמין שלקדמין מכל מקום משמע נמי מזרח לשתכי נמי קדמת עדן מקדם לגן עדן משמע ב"ר שהוא מזרח ומתרגם שלקדמין ומיהו קרא לימא שהוא מזרחו של עדן שתיב ויטע ה' אלהים גן בעדן מקדם ושתיב ב"ר שהוא מזרח העולם והשתיב ב"ב לימא לפרושי לא שתיב ממנו מפני הטיט אלא שתיב ממנו שהוא מזרח העולם ומשתיב ב"ר

בניך אינו בלקוח. ללמ"ד שיכא בהו לקיחה וממנה מלמ"ד שיכא בהו מתנה ופריך והא בבכור כתיב, ותו ילפת מינה מעשר (ד) ועוד [ה] נכור קדוש בלקוח וממנה שהרי מעשה שעולד קדוש: אמר קרא תעשה. כן מעשה לשורך והמ"ל ולמ"ד לא מצית מוקמת בנכור דהא מרחם קדוש

ולא נעני עשיים [ו] שיקדישנה הימים לחטאת ולאשם. ללמ"ד לייתינהו מלקוח וממנה: דומיא דבניך. למעמיי בנכור מדם מה נכור לאו בר על מטה כו': נכור אינו נדר ונדבה ללמ"ד מוכה: ואימא לעולת ראייה. שהיא מוכה ולא על מטה: נכור אין זמן קטע לקדושתו ללמ"ד כשעולד קדוש: בששת עשייה. כשעה שהן לריין להתעכ' מיעט הכתוב שלא יהו (ה) לוקחין וכמעי אמן לאו שעת עשייה היא: ר' יוחנן חזאי בחילמא כו'. הלילה נרמיה לי ר"ש בחלום [ז] והוא"ל ונרמה לי יודע אני שחומר היום בכל מעט: חל על מ' שחומר זמן. שאם נקחו קודם שבעת ימים לגידתו שוב אינו נכנס לדיר להתעכר וכל שכן אם נקחו גדול והם מחומר זמן ללמ"ד שעת עשייה היא ומיל עליה אין נקוח: ואם תיצטי לומר משנה ודאי ר' שמעון היא. לדלידיה ממוסר זמן שעת עשייה הוא ומשום הכי נקוח על עליו ומיהו כמעי אמן מודה לאן נקוח על עליו: והזר ולקחו מבנה. ואם יש לו מעשה והוא מיתן כמעכר ואם יצא אחד מן הכשירין כמעשי הרי טוב ואם יצא האחד כמעשי יאכל כמותו לכעלים: אישתמיטתיה. להאי מקשה הא לאחר רבי אמי אמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר אמר רבא אמר קרא [ח] תעשה בשעת מיעט הכתוב גופא א"ר אמי א"ר יוחנן לקח עשרה עוברים במעי אמן כולן נכנסין לדיר להתעשר והא אנן תנן הלקוח או שניתן לו במתנה פטור מן מעשר בהמה א"ר אלעזר [ט] ר' יוחנן חזאי בחילמא מילתא מעליא אמינא א"ק תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב איתיביה ר' שמעון בן אליקים לר' אלעזר הלקוח חל על מחוסר זמן אמר ליה זו אינה משנה ואם תמצא לומר משנה [י] ר"ש בן יהודה היא [יא] משום ר"ש דאמר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר והרי הוא בכבור מה בכור קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו [ב]אף מחוסר זמן קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו תני תנא קמיה דרב איזהו אתנן שנכנס לדיר להתעשר כל שנתנו לה וחזר ולקחו הימנה והא איפסיל ליה (ג) בלוקח אישתמיטתיה הא דאמר רבי אמי אמר רבי יוחנן לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר

ותיעשרה

מה בניך אין בלקוח ובמתנה אף [ט] צאנך ובקרך אינו בלקוח ובמתנה והאי בבכור כתיב א"ק (ה) [א] כן תעשה אם אינו ענין לבכור [ב] דלא איתיה בעשייה (ג) דברחם קדוש תנהו ענין למעשר בהמה ואימא תנהו ענין לחטאת ולאשם דומיא דבניך מה בניך שאינו בא על חטא אף צאנך ושורך שאינו בא על חטא ואימא תנהו ענין לעולה ולשלמים דומיא דבניך מה בניך [ג] שאינו בא בנדר ונדבה אף צאנך ושורך כו' ואימא תנהו ענין לעולת ראייה דומיא דבניך מה בניך שאין קבוע לו זמן אף שורך וצאנך שאין קבוע לו זמן אי מה בניך אינו בלקוח כלל אף שורך וצאנך אינו בלקוח כלל אלמה א"ר אסי א"ר יוחנן [א]לקח עשרה עוברין במעי אמן כולם נכנסין לדיר להתעשר אמר רבא אמר קרא [א] תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב גופא א"ר אסי א"ר יוחנן לקח עשרה עוברים במעי אמן כולן נכנסין לדיר להתעשר והא אנן תנן הלקוח או שניתן לו במתנה פטור מן מעשר בהמה א"ר אלעזר [ט] ר' יוחנן חזאי בחילמא מילתא מעליא אמינא א"ק תעשה בשעת עשייה מיעט הכתוב איתיביה ר' שמעון בן אליקים לר' אלעזר הלקוח חל על מחוסר זמן אמר ליה זו אינה משנה ואם תמצא לומר משנה [י] ר"ש בן יהודה היא [יא] משום ר"ש דאמר מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר

[פרט] ביומי מעכי נלכד ולכך ולמטה לשמואל קטיל להו הם לתנן נמס' פרה (פ"ח מ"י) ותימי [יב] בפ"ק דקדושין (דף ה:) מי קלמין ומי פינה פסולין למי מטמא מפני שהן [כו'] מי [כ] מעורבת הם לגו הכי כשרים ולא פסלינן להו שמא [ל] רבו הטופין על החומלין והוו להו גשמים רובא וי"ל למימר מקרי דהני ד' נהרות מללין ד"א גשמים מכל המקומות ואין נשתרין שם מי גשמים ושוד הקשה לרב ולמטה לשמואל ולשמואל למאי אין המים מטהרין בחולין אלא פרט ביומי מעכי נלכד כמה מטהרין מעורעים וכמה מקדשין מי מטמא בעכב פסח לטמאי נפשות (דף ג.) דים עפילה לוב בעכב פסח והשתא היכי [יב] היה על המעיים שבעגו פסח שי ועל כל טומאים של ממי מדבר מיפלו ומלמפן והלא היו לחוקים מפסח [יב] ומיהו לפי מה שפירש להנך ד' נהרות מללין לא קשה מטמילת זמן ומעורעים בעכב פסח אבל מקדוש מי מטמא קשה לפסולים למי מטמא וממיפלו ומלמפן ומיכך לשמא נהרות ועיטיימא למיללין אין גשמים מטעכרין בהן [ב] שהמימי גשמים מטעכרין ויוכלין במוך ההרות הגשופים והולכים ים ואין מטעכרין [יב] במקומות גטהים וגם לא בגשם המכוכבים [ט] וכגון בהרות היושלים מטעכרות ואין מי הגשמים מטעכרין ומכוכבין שם מלא הן לתנן נמס' פרה (פ"ח מ"י) מאי מאמא ומערת פמיים כשרים וכל שכן [יב] בהרות ומעיינות כלקמני בפיפא מאי שנפל למוכה מרפית או מלמה יממין עד שילפיל לשכי ר' יעמעמל ר' עקיבא אומר אינו נילין להממין מאי מאמא ומערת פמיים מילטיכא למימי לכשרים לפי שילדן יורד ממערת פמיים וילדן פסול מפני שיש ט [מ] מעורפת קמ"ל למערת פמיים אינו מי מעורפת אלא [יב] בהרות כשרות לשכי הכל ועוד פי' ר"ת לחוכה למימר מן הדין קמה קמה מגל אפילו מגל לשכי רב ולמה לשמואל אלא למאמרי מפני מרלית הנין מקום [יב] גשמים ולפי פירוש אחרון נילין לה לקיש לו גזור ונרמה שהם בעולת ברוב שהרי כל ההרות ממוצרין ליס הגדול ביותר מעירוב מקוואות ואמלא ההרות אינם קטפרס שזה דרך מיתן ולא קטפרס מאכזן אלא [יב] מיתן [יב] מאכזן כל זה פי' ר"ת בשמועה ולותו טעם דקמא קמא שגיל לא יאכזן לפי מה שפי' לעיל בפרק הלוקח בהמה (דף כב ד"ה ימיב) דכל לאיסור הנעול חוץ ומיעור כשאוור ורבה עד כלי שיש ט שיעור לאסור ומיהו יאכזן אותו טעם לממוצרים ליס הגדול [יב] ולמרינן ברים מכות (דף ז.) דהשוחל שם לא עלתה לו טבילה הוא [ב] מיאכזן בעיניהו שגל הכא אין הטופים ניכרים ויקועים אלא אחריגא כגון שנתן לה עובר פרתו וחזר ולקחו ממנה בעוד שהוא עובר דלא חל עליה איסור לקוח ומשוברא בלישנא אחרינא: ואמאי מוקמינן לה בחוזר ולוקחו **ותעשיריה אידי הזונה** עצמה ובמעשר ליה ביה איסור אותן דשאורי לקמן כי משתחם בהם מום בם כל שהמום פוסל בו דבר עורה פוסל בו ומעשר לא פסיל ביה מומא: בזונה

חשק שלמה על ר"ג

ג) גרסה מלמון רפינו שגם היה לפניו הגי' נגעי וכפ"ה מיפסיל ליה בלקוח משמעותיה וכו' ועיש.

רבינו גרשום

תניהו ענין למעשר בהמה דאיתיה בעשיה שמבניהו לדיר וקורא לו שם מעשר ושוקרו בסיקרא: **תנהו ענין לחטאת ואשם דאיתנהו בעשיה שמקדישנו:** הא לא מצי אמרת דומיא **דבניך בעינן דאינו בא על חטא והני באין על חטא: אימא תניהו ענין לעולה ושלמים** דאיתנהו בעשיה ואינן באין על חטא: לא ס"ד **דומיא דבניך בעינן שאינו בא בנדר ונדבה** לאפוקי עולה ושלמים דבאין בנדר ונדבה: **אמר רבא** הא לא קשיא ההיא **דר' אסי דאמר קרא כן תעשה** שלא יהא לקוח ואימתי מיעט הכתוב **לקוח בשעת עשייה** כלומר בזמן שראוי להקריבה יש בו איסור לקוח אבל כשאין עוברין דלית בהו עשיה דלא חזי להקריבה לית בהו איסור לקוח: איסור לקוח חל על מחוסר זמן שאם לקוח קודם ז' ימים קודם שנראה להקריבה אינו נכנס לדיר להתעשר לעולם אע"ג דלקוחו שלא בשעת עשייה: מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר ושעת עשייה קרינן ביה. הלכך יש בו איסור לקוח: **אף** מחוסר זמן קדוש לפני זמן במעשר וקרב לאחר זמנו: **איזהו אתנן שנכנס לדיר להתעשר** דמרבי ליה מתניתין מהכל נכנסין לדיר כגון שנתנו לה וחזר ולקחו ממנה ובזונה עובדת כוכבים קא מיירי דלא איחייבא במעשר ודמי כי חזר ולקחו ממנה כלקוח שלא בשעת עשייה דלית ביה איסור לקוח הלכך נכנס לדיר להתעשר לישנא אחרינא כגון שנתן לה עובר פרתו וחזר ולקחו ממנה בעוד שהוא עובר דלא חל עליה איסור לקוח ומשוברא בלישנא אחרינא: ואמאי מוקמינן לה בחוזר ולוקחו **ותעשיריה אידי הזונה** עצמה ובמעשר ליה ביה איסור אותן דשאורי לקמן כי משתחם בהם מום בם כל שהמום פוסל בו דבר עורה פוסל בו ומעשר לא פסיל ביה מומא: בזונה

תורה אור חשלם

א) בֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרֶךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוּ לִי:
(שמות כב, כט)

שיטה מקובצת

ה) אף שורך אינו בלקוח: ב) לבכור דליתיה בעשיה: ג) בנך מחוסר זמן הוא: ד) היא דתניא ר' שמעון בן יהודה אומר משום ר"ש מחוסר: ה) ועוד דבכור: ו) עשייה שיקדישנו אות ה' נמחק: ז) בחלום והלילה נראה לי: ח) שנתנו לה במעי אמו: ט) מברך דמטייעא ליה בריישא דר"ח דאמר: י) ר"ש מטייעינן יא) שיך למימר למה כר' פרח. גליון לפי שזה עיקר שמו: יב) ורבין וגם מצאנו שבלא נשמים: יג) שיורד מלמעלה שאין: יד) מלמעלה כדקאמר נמי התם דאמר: טו) דסבירא ליה דאורחא כר' גם בלא גשמים נמי לפעמים מברך ומאי סהדרא דבה דפורח אין זה: טז) ומיתי לה בתנחומדין: יז) שמא יראבו הנוטפין על כר' להו מי גשמים: יח) האיך היא על תי' היה נמחק: יט) מפרת ומימי תשרי: כ) בהן שפימי גשמים: כא) מתערבין במקומות גבוהים (תיכת במקומות נמחק) כי' וכגון נהרות הידועים כי' מימי גשמים מתערבין ומתעכבין שם ודע דהא תנן במס': כב) שכן שאר באותה: כג) אבל שאר בארות בשורות כי' לטימר דמן הדין: כד) משום חרדלית ולפי פי' האחרון: כה) חיתוך הי' מחבון: כו) הגדול ולא דמי לחבית של מים שנפלה לים הגדול דאמרינן ברי"ש: כז) ראית והא אין: כח) ר"ע כדאמר רב ששת בפ' בנות כותים: כט) בההיא דהתודה נמי כר' מוצבת שיהו כל עבודתו של חדש זה כזה ומוכח: ל) דבריט גמר מה בין פסח מצרים: לא) בכור דאמרי אמר: לב) משום דבבכור לא שייך קדושת עשייה דמרחם קדוש והיינו דקאמר אם אינו [ענין] לבכור דליתיה בעשייה: לג) נולדו כל זמן דהוי. תי' כיון במחק: לד) אמן לומר אפילו לר"ש:

הנהות הב"ח

(ה) גמ' אמר קרא תעשה כ"ל ומיהא כן נמקק: (ו) שם מעשייה דמרחם קדוש: (ז) שם והם לפיכך ליה בלקוח משמעותיה: (ח) ר"ש"י ד"ה בהמה ושה: (ט) ד"ה כשעה וכו' שגם שייה לקוחין ומעשי:

תלמוד בבלי <עוז והדר> - לה בכורות תלמוד בבלי עמוד מס 123 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

זונה ישראלית אתננה מותר וכהן הבא עליה כו'. וק"מ והא אמר ממנה ויפקל כמומו אם יפה התמנן מעשיהי ול"ל מזל ולקמן: **הא** קמ"ל. הך בריימא להאי תמנן [ברכ] (ר"ל) לומר אין תמנן מלא הוא לו בעמים אבל תמנן מעמו ומעמו ל"ל מיירי [ו] שהוא

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה. למ"ן ברייה: וצריכי. הכי גרסי דרבי יוחנן: בהא א"ר יוחנן. למ"ן ברייה ופטורין מפני שהן מעשר בהמה מיתקף לפכי כדמפיק (שמות כב) כשור כמך ממן לי כן מעשה וגו': בברור לך. שמולד ברשותך: ואי אשמעינן שדה. הוה ממינן דשדה מטעמא קמ"ל דאמר רבי יוחנן מפני שמולד לטומרא לזול מפני שפיקה אצל הכא לקולא הוא [ד]דמיפטר ממעשר אי נמי לכמהלה לגבי יולד פעינן שמהא מוחלת קלקא לממלמה שהיתה בימל אצל גבי מעשר ליכא למימר הכי: וכן השותפין. במסכת תמורה בפרק כל המקורין: אחד עשר עשרה טלאים ואחד תשעה טלאים (ז) וכלב. עמהן פומן עשרה המלאים שבנגד הכלב מקורין למזבח למלד מהן היה מילופו של כלב והיה ממיר כלב ולא ידעינן מי ניהו: שעם הכלב. המשמה שעם הכלב לית ליה מיפורא: אי דשוו בולהו להדדי. שכל כמה שמאומן מעשה יש לו מבר מאומן העשרה שעשה כמותו ומעמא שהמעשירי כנגד הכלב הכי נמי דיש בריה ומעל אחד ממיר כלב ומולנו והטעמר מותרין לגמרי: הכא במאי עסקינן. לכולהו לפירוי [ט]כגון שלא שוו מהדדי שהמשה כבשים שבאחר [י]עשרה שוין יותר מהמשה שעה [כ]לותו הכלב והכלב שוה לת המשה ולותו מהמו המשה [כא] שבנגדן יותר מהמשה שעמו להטמא הוי ממיר כלב אחד בנגד הכל המשה שבנגדו שכל אחד פוסמא והטעירי [כב]כנגדו והמורה גרים כגון דשוה כל אחד ואחד מהשעה שוה ואפילו [כג]מומשה ולכלמה מהשה שוה להשוה שוה שייך ולמי בכולהו ופירושה הכי דשוי כל אחד ואחד מלותן עשרה שבנגד הכלב ד' שוה ואפילו מומשה דשוה גם א

בפרום הפסח. מפרש בגמרא ע"י יום דפרום לגון פרומה פלגא דל' יום שדורשין בהלכות הפסח קודם הפסח וכן עומי דאמר [בכ"מ] בחדר מר' עקיבא לא פליג אלא בחדר הסמוך לניסן דלגבי עומי לעולם חסר וקביעא ליה [1]ועמו לעולם בכ"ע בחדר משמע דערב הפסח הוי ולא נכנס סי' ט"ו יום לפרום ובפרק קמא דר"ה (דף ו.) נמי משמע כן שמיום הפורים ממלילין לדרוש ולא מקודם גמ' הם העידו שמעברין את השנה כל חדר שהיו מורים עד הפורים משום דדורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ומתי [2]מיום הפורים קודם הפסח שלשים יום שמע מינה דערב הפסח בכלל השלשים יום וכן י"ל ור"ש דאמרי בפרק במה מדליקין (שבת דף כג.)

כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים ואע"ג דתנן עד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט ניחא ליה דליתעביד מצוה בממוניה והדר לזבן וליכול ואמאי קרי ליה גורן דמטבלה כגורן וכמה פרס פירש ר' יוסי בר' יהודה אין פרס פחות מט"ו יום מאי משמע א"ר אבהו פרוס פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח כי הא דתניא שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל' יום רשב"ג אומר שתי שבתות: בן עזאי אומר בכ"ט באדר בא' בסיון: במאי קמיפלגי ר"ע ובן עזאי ר"ע סבר אדר הסמוך לניסן זימנין מלא וזימנין חסר זימנין דמיקלע ביום ל' וזימנין דמיקלע בכ"ט ומשום הכי לא קביע ליה זמן ובן עזאי סבר אדר הסמוך לניסן לעולם חסר הילכך קביע ליה זמן בכ"ט באדר באחד בסיון אידי דלא נפישי אי אמרת ליקדים ליעשר עד דמטי רגל שלמי להו: בכ"ט באב וכו': בן עזאי לטעמיה דאמר האלולין מתעשרין בפני עצמן וליעשרינהו ביום ל' זימנין דמחסרין ליה לאב ובעינן למיעבד הכירא בחדש וישן: ר' אלעזר ור"ש אומרים באחד בניסן בא' בסיון וכו': בא' בניסן כרשב"ג דאמר ב' שבתות בא' בסיון כדאמרן בכ"ט באלול רבי אלעזר ור' שמעון לטעמייהו דאמרי בא' בתשרי ר"ה למעשר בהמה: ולמה אמרו בכ"ט באלול ולא אמרו באחד בתשרי מפני שהוא י"ט וכו': ותיפוק ליה דבעינן למעבד הכירא בחדש וישן חדא ועוד קאמר חדא דבעינן למעבד הכירא בחדש וישן ועוד מפני שהוא י"ט ואי אפשר לעשר בי"ט משום סקרתא: ר"מ אומר באחד באלול ר"ה למעשר בהמה בן עזאי אומר וכו': תניא אמר בן עזאי הואיל והללו אומרים כך והללו אומרים כך האלולין מתעשרין לעצמן וליחזי טעמיה דמאן מסתבר וכי תימא לא מצי קאי אטעמייהו והתניא בן עזאי אומר כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה א"ר יוחנן מפי השמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי תניא (א) באיזה צד אמר בן עזאי האלולים מתעשרין לעצמן נולדו לו ה' באב וה' באלול אין מצטרפין ה' באלול וה' בתשרי אין מצטרפין ה' בתשרי וה' באב מצטרפין פשיטא מהו דתימא כי היכי דמפסקי שנים מפסקי גרנות קמ"ל כדתנן חמשה לפני ראש השנה וחמשה לאחר ראש השנה אין מצטרפין חמשה לפני הגורן וחמשה לאחר הגורן הרי אלו מצטרפין אמר רבא לדברי בן עזאי נולדו לו חמשה באב וחמשה באלול וחמשה בתשרי כונסן לדיר להתעשר ונוטל

רש"י

כדי שתהא בהמה מצויה (ב). דכיון דאין גורן מעשר בהמה עד פרוס הרגלים ומשהי איניש בהמתו עד אותו זמן דלא לשחטינהו עד שיעשרם ומן הגורן שהוא סמוך לרגל ונמצא שיהו בהמות מצויות לעולי רגלים ליקח מהן בין לאכילה בין לקרבנות ואע"ג דתנן וכו': מצוה. להתעשר ללעשר: דמטבלה כגורן. מדרבנן כדאמרן במתני' דמשהגיע הגורן לא ימכור ולא ישחוט עד שיעשר: פרוס. כמו פרוסה: ל' יום. ופלגא הרי ט"ו יום: (ג) ובן עזאי. נמי סבר דזמן הגורן הוי בפרוס דהוא ט"ו ימים קודם דמיום כ"ט לאדר עד אדר לניסן הרי ט"ו: וזמנין דמיקלע ביום ל'. כי הוי אדר מלא: לא קביע ליה זמן. שאיזה יום של אדר איירי: דלא נפישי. בהמות דנולדו מפרוס הפסח עד אותו זמן להכי לא מקדים ומעשר ט"ו ימים קודם הרגל כשאר הרגלים: דאי אמרת וכו' שלמי להו. דגמר דליהוו מעושרים ליזדבנו וליכלו כולהו בהמותן: בפני עצמן. ולא עם אותן שנולדו קודם אלול ולהכי אי הוה אמינא שלא לעשר (ד) עד יום האחרון של אלול שהוא בפרוס החג ט"ו ימים אתי לערבינהו הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי וקמעשר מן החדש על הישן הילכך מקדים ומעשר הנהו דקיץ ביום האחרון של אב וקודם לא דכל כמה דמצינא לקרובי לרגל כי היכי דלא ליכלו קודם עבדינן: ביום ל'. של אב: ובעינן היכירא. דנהי דליכא למימר דליתו לעשורי הנהו דאלול והנהו דאב בהדדי משום דאכתי הוו אותן של אלול מחוסרי זמן משום דאכתי יום ראשון של אלול הוא היכירא בעינן למיעבד דלא ליתו לעשורי היום ולמחר חדש וישן בהדדי חדש אלול וישן אב ולהכי לא מיעשרי הנהו דאב במלא אלול כלל ואפילו ביום א': כרשב"ג דאמר. דהלכות הפסח שתי שבתות קודם ובאותו זמן נמי מעשרינן והנהו תנאי לית להו פרוס: באחד בתשרי וכו'. ולהכי לא מצי לאחורי מלעשר טפי מיום אחרון של אלול דבעינן היכירא בין חדש לישן ובמס' ר"ה (דף ח.) מפרש טעמייהו דר' אלעזר ור"ש וטעמא דר"מ: סקרתא. בלע"ז מצו"א שצובעין העשירי: הואיל והללו אומרים כך. דר"מ אומר באחד באלול ור"א ור"ש אומרים באחד בתשרי אני איני יודע הלכה כמי הילכך האלוליים כו': חוץ מן הקרח הזה. היינו ר"ע והא דגרסינן בכוליה הש"ס רבי יהושע בן קרחה היינו בנו של ר"ע כדגרסינן התם (שבועות דף ו.) אמר לו ר' יהושע בנו של ר"ע לר"ע אלמא דבן עזאי היה חכם גדול והיה יודע להבחין איזה טעם יפה וה"נ הוי מצי למיקם אטעמייהו הי מיסתבר טפי: מפי שמועה אמרוה. דבין ר"מ ור"א ור"ש אמרי מילתייהו מפי השמועה מפי חגי זכריה ומלאכי ולכך לא היה רוצה בן עזאי לסמוך על טעמיו ולקבוע הלכה כאחד מהן: ה' בתשרי וה' באב. שאחריו מצטרפין אע"פ שיש גרנות בינתיים:

רש"י כת"י

כדי שתהיה מצויה למכור לעולי רגלים. דכיון דלא ממעשרי לא שחטי להו ולא מזבני להו עד פרוס החג למעשרן: ואע"ג דתנן במתני' עד שלא הגיע זמן הגורן מותר למכור ולשחוט. דגורן הוא דקובען למעשר אפ"ה לא שחטי להון עד דמעשרן: דניחא ליה לאינש דלעבד מצוה בממוניה. שאין חסר כי כלום שהוא עצמו מקריב מעשרו ואוכלו שלמים: דמטבל כגורן. כי היכי דגורן קובעת למעשר משנתמרח בכרי מדאורייתא כך ימים הללו קובעים את הבהמות מדרבנן כדתנן הגיע הגורן לא ישחוט עד שיעשר: פרוס פלגא. פרוסה משמע דבר הפרוס לב' חלקים: שואלים בהל' הפסח קודם לפסח. והיינו נמי מהלכות הפסח למעשרין בהמות דליתחזי למיכל ברגל. כדאמרינן אידי דלא נפיש כמה מתשרי ר"ה הילכך מקדימין להם בכ"ט באלול ולא בא' בתשרי אע"ג דהוא ב' שבתות קודם משום דבעי היכרא בחדש וישן: ובמאי קמפלגי. דהא בן עזאי [נמי] סבר דזמן גרן הוי בפרוס הפסח ט"ו יום קודם דיום כ"ט באדר וי"ד דניסן הרי ט"ו: וזמנין דט"ו יום קודם הפסח מקלע ביום ל' באדר כגון דהוי אדר מלא ור"מ לא הוי עד יום ל"א ויום אחד קודם ניסן הוי פרוס הפסח דהיינו י"ד מניסן וא' מאדר: וזמנין דמקלע פרוס. ביום כ"ט באדר כשהוא חסר דהוי ט"ו יום ל' הילכך לא קבע זמן לפרוס [הפסח]: בא' בסיון. מאי טעמא דבן עזאי. דלא אמר ט"ו יום כדאמר בפסח אידי דלא נפישי אותן ולדות (אפילו) למעוטו בהמות יולדות מניסן ועד עצרת אם מקדים ומעשר להו ט"ו יום שלמי לאוכלן (נאכלין) קודם עצרת ולא תהיה בהמה מצויה לעולי רגלים: בן עזאי לטעמיה. דאמר לקמן האלולים מתעשרין לעצמן ואין מצטרפין עם אותן שנולדו קודם אלול שמא בא' באלול ר"ה למעשר בהמה הו"ל חדש וישן ולא עם אותן הנולדים אחר אלול שמא בא' בתשרי הוי ר"ה והוה ליה חדש וישן ומדמספקא ליה אימת ר"ה אלול או תשרי מתעשרין האלוליים לעצמן הילכך לא קבע זמן גורן של קייטי בכ"ט באלול דמספקי ליה והוי ר"מ אלול ביום ל' ולא מעשרין להן ואע"ג דלא אתי לערופי אלול בהדייהו דהא אכתי לא נולד שום טלה היום ואי נולד [האי] מחוסר זמן אפ"ה לא מעשרים לקייטי ההוא יומא משום דבעינן למעבד היכרא בין חדש לישן דלידעו אינשי דאלול לא שייך בהדי קייטי ולא מצטרפי לעולם דאלול בהדי הנך ב' שבתות דהיינו י"ד יום: אסקרתא סיקרא. שקורין מיני"א ... והיה מונה א' ב' ג' ד' וכשהיה יוצא עשירי ... באלול ולא קבעי ביום ל' משום דרוב [שנים] אלול חסר והוי יום ל' ר"ה: הואיל והללו אומרים כך. ... יהיו אלוליים מתעשרין לעצמן דלא ידעינן כהדי דמאן נגרסינהו: ... קרח הזה. ר"ע הוא קרח דר"י בן קרחה הוא ר' יהושע בנו דר"ע כדאמרינן בשבועות (דף ו.) שאל ר' יהושע בנו דר"ע את ר"ע וכו': מפי שמועה אמרוה. ר"מ ור"א ור"ש כולהו מפי חגי זכריה ומלאכי וכדבר נבואה הוא ולא יכול טעם הגלוי כמ"ד מקראות דבאומד הלב ומדלא ידעינן היכי אמור חגי זכריה ומלאכי עבדינן הכי וליכא למימר טעמא דמאן מסתבר [טפי]: ה' בתשרי וה' באב לענין לגא מצטרפין: פשיטא דמצטרפין מה שנולדים בין אלול [לאלול דאידך שתא] דמתשרי הוי ר"ה ואנן ודאי בשנה אחת נולדו: ... פסקי גרנות. לבן עזאי דהכא איכא ב' גרנות בין תשרי לאב הכא: היו לו ה' דאב וה' דאלול וה' דתשרי וכו' ודאי איכא ליה ה' דאב וה' דאלול אמרינן דלא מצטרפין דשמא חדש וישן [הוא] אבל הכא ודאי איכא עשר דסיוב ... [אין] אלול ר"ה ואו תשרי ר"ה ומכניסן לדיר ונוטל אחד מן האלוליים דזה ודאי מעשר [הוי] וקרב למומו ולא שיכוון כו':

תוספות

ניחא ליה לאיניש דליעביד מצוה בממוניה. אע"ג דלפני הזמן יכול לעשר ולשחוט ולמכור כיון שקבעו חכמים זמן לדרך הוא להמתין עוד ולעשר הכל ביחד: **ואי** אפשר לעשר ביו"ט משום סקרתא. [וא"ת] תיפוק ליה משום דאין מקדישין בי"ט וי"ל לא הייתי אוסר להקריבו שמא יבא להקדישו דהיינו גזירה לגזירה דהיא גופה לא אסור להקדיש בי"ט אלא מדרבנן כדאמרינן התם (ביצה דף לו:) דאין רוכבין ע"ג בהמה ומפרש טעמא שמא יצא חוץ לתחום וקאמר ש"מ תחומין דאורייתא לא גזירה שמא יחתוך זמורה ועוד מאי למימר דאפילו להקדישו היה יכול בי"ט משום שלמי שמחה כדאמר פ' שואל (שבת דף קמח:) מקדיש אדם פסחו בשבת וחגיגתו ברגל ומיהו הא דאמר התם ובריש (תמיד נשחט) היינו דוקא חובות הקבוע להם זמן אבל אין קבוע להם זמן אין מקדישין ולא מסתבר שיהא מעשר כחובות הקבוע להן זמן כשצריך להו לשלמי שמחה דא"כ נדרים ונדבות נמי שהרי יוצאין בנדרים ונדבות משום שלמי שמחה כדאמר במס' חגיגה (ד' ז:) ומ"מ כאן משמע דלא איירי הנך שינויי דביו"ט של ר"ה קיימי וי"ל כיון דעשירי מאליו קדוש אפילו לא קרא עשירי ולא שייך לאיסור הקדש כה ביו"ט:

חוץ מן הקרח הזה. פ"ה היינו ר"ע ור' יהושע בן קרחה הוא ר' יהושע בנו של ר"ע וקשה מי סני ליה להזכיר ר"ע בשמו שמזכירו בלשון גנאי כדכתיב (מ"ב ב) עלה קרח וכפ' שואל (שבת ד' קנ.) אמר מהכא לקרחינאה כמה ולגנאי נתכוין [א]ובמס' מגילה (דף כז.) רבי שאל את רבי יהושע בן קרחה במה הארכת ימים [וכו'] ואמר לו רבי ערכתי ואמר לו יהי רצון שתגיע לחצי שני ואילו ר"ע כשנשא את בת כלבא שבוע בן מ' שנה היה וקבל עליו לעסוק בתורה [ב]ועסק מ' שנים ומ' שנה פרנס ישראל ובספרי (פרשה עשה) תניא ד' היו ק"כ שנה משה והלל ורבן יוחנן בן זכאי ור"ע וביום שמת ר"ע (קדושין דף עב.) נולד רבי ואפילו נולד ר' יהושע כשנה דלאשתו שנשא בת כלבא שבוע לא היה כי אם שמונים כשנולד רבי ולכל הפחות היה ר' יהושע בן ק"מ שנה כשמלך רבי דבפחות מע' שנה לא היה מברכו [כא]שהן חיי שנות האדם דכתיב (תהלים צ) ימי שנותינו [כב]ע' ואז היה רבי בן ס' שנה נמצא כשברכו להגיע לחצי ימיו לא ברכו רק י' שנה ומה ברכה היתה זו ועוד [כד]לאחריה מסתבר שלא נולד עד שעשה בי רב תרתי סרי [כה]ותרתי סרי שנין נמצא כשהיה ר' יהושע בן ק"מ שנה [כו]היה רבי יותר מאלו שניו ורבינו נסים פי' [ו](קרחה) רבי אלעזר בן עזריה לאמר בירושלמי שהיה קרח [ז](וא"ל יהושע מהכא לקרחינא) ור"ת מפרש [כז]שם אדם:

מפי חגי זכריה ומלאכי. פ"ה וכיון דנבואה היא כהילכתא בלא טעמא היא וליכא למיקם עלה ע"י טעם [כח]איזה מהם עיקר ולא היה לו להזכיר נבואה דאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה אלא היה לו לומר הלכתא גמירי לה [כט]ופרק כהן גדול (נזיר דף נג.) גבי רובע הקב עצמות ותלי לוג דם [ל]נמי אמר מפי השמועה אמרה מפי חגי זכריה ומלאכי ומיהו קשה [לא]מהא דדריש בפ"ק דר"ה (דף ח.) [ג]מקרא עשר תעשר מקיש מעשר בהמה למעשר דגן [לב]ר"מ סבר בא' באלול מה מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו כו' ר"א ור"ש סברי מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי כו' וי"ל דאפ"ה כיון דהנך דרשות מפי השמועה [לג]חגי זכריה ומלאכי לא היה יכול לברר איזה עיקר:

עין משפט נר מצוה

לג א מיי' פ"ז מהל' בכורות הלכה ה:
לד ב מיי' שם הל' ז:
לה ג טוש"ע א"ח סימן תכט סעיף א:
לו ד מיי' פ"ה מהלכות קדוש החודש הל' ה:

שיטה מקובצת

א] ליה לאיניש דליעביד מצוה: ב] כגורן מדרבנן: ג] תי' רשבב"א שתי שבתות נמחק: ד] תימא דלא מצי למיקם אטעמייהו: ה] מה"ד במאי קמפלגי דהא בן עזאי: ו] בפרוס הפסח תי' החג נמחק: ז] דלפני הגורן תי' הזמן נמחק: ח] סקרתא וה"נ אמרינן בפ"ק דחגיגה דאין יוצא יד"ח חובתו במעשר בהמה משום סקרתא דאתי לאפרושי מעשר בהמה בי"ט ותימה למה לי טעמא דסקרתא תיפוק: ט] בי"ט כדתנן בפ' בתרא דבי"ט ומיהו אההיא דחגיגה י"ל דאי לאו טעמא דסקרתא לא: י] מדרבנן דכה"ג אמרינן התם בביצה גבי אין וכו' בהמה דמפרש טעמא: יא] אלא גזירה כו' ועוד הוה מצי: יב] בי"ט לצורך שלמי שמחה כי ההיא דאמר בפ' שואל: יג] הא אמרינן התם: יד] דהיינו דוקא חובות שקבוע להם זמן אבל שאין קבוע להם זמן התם תנן אין מקדישין: טו] זמן כשצריך להו: טז] שייך לאסור: יז] פ"ה דהיינו: יח] וקשה לר"ת מי סני כו' שמזכיר אותו בלשון גנאי על שם קרחות דלשון גנאי הוא כדכתיב: יט] אמר ליה ההוא מינא לר' יהושע מהכא כו' נתכוין ועוד מדקדק ר"ת מהא דאמרינן במס' מגילה: כ] בתורה ובסוף ספרי תנא דארבעים שנה שימש ת"ח וכו' ומ' שנים פרנס ישראל וכל ימיו מאה ועשרים שנה דחשיב התם ד' חיו: כא] שבוע אכתי לא: כב] שכן הם סתם שנות חיי אדם: כג] בהם שבעים שנה ואז: כד] ועוד דמסתבר שלא הוליד ממנה עד: כה] סרי שנה: כו] שנה כבר היה: כז] מפרש דקרחה הוא שם אדם: כח] טעם ולדעת דברי איזה כו' להזכיר לשון נבואה: כט] לה וכן ההיא דנזיר פרק: ל] דם דאמר נמי מפי: לא] ומיהו מ"מ קשה כאן דבפ"ק דר"ה דריש לקרא דכתיב עשר: לב] דגן דר"מ סבר בא' באלול דמה מעשר כו' ור"א ור"ש סברי דמה מעשר: לג] השמועה דחגי וזכריה:

הגהות צ"ק

[א] נ"ב ועוד דבמסכת כו': [ב] דש"א מ"ז וגי' נ"ק ואמר גר"א צ"ע מהכא לקרחינאה ור"ת: [ג] נ"ל מקרא עשר תעשר דר"מ סבר באחד באלול דמקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר כו':

מסורת הש"ס

א) [לעיל יח: פסחים ו. ב"מ כח:], ב) פסחים ו. וע"ש תוספתא דמגילה פ"ג, ג) [ר"ה יב:], ד) [פסחים ו. וש"נ], ה) [ר"ה ב.], ו) [חגיגה ח.], ז) [תוספתא דר"ה פ"א], ח) [ציבור משונה ומתוק מתגא בשלה"ה סוף דף קפא. במס' שבועות], ט) [תוספתא דר"ה פ"א ופירושא של כלאים לד כמו כילד ועי' תוי"ט ריש פ"ו דנדרים ד"ה כילד מברכין], י) נראה דמדמה כדאמרינן עד במקום וישן שייך לעיל במתני' על הא דקתני שם באחד בסיון ובכ"ט באלול וע"ז פירש"י באחד בסיון כדאמרינן בגמ' אידי דלא נפיש וכו' ובכ"ט באלול משום דבאחד בתשרי וכו' שבתות קודם הס"ד ואח"כ מה"ד בכ"ט באב משום דבעי היכרא וכו', כ) נראה דצ"ל ומ"ש בקט בכ"ט באב זימנין, ל) אולי צ"ל כמו דבר הנלמד ממקראות או מאומד ומסברת הלב, מ) כ"ה להמתין עד הזמן ולעשר כו' נ"ק, נ) [אלו דברים בפסחים סו:], ס) [וע' תוס' חגיגה ח. ד"ה משום סקרתא], ע) [סוף מן הקרחה הזה], פ) [וע"ע תוס' שבת קנ. ד"ה ורש"ק ותוס' ב"ב קיג. ד"ה ומנו ותוס' פסחים קיב. ד"ה צוה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' תניא (באיזה צד) תא"מ ונ"ב ס"א כיצד: (ב) רש"י ד"ה כדי שתהא בהמה מצויה לעולי רגלים דכיון דאין גורן וכו' משהי איניש וכו' לקרבנות הס"ד ואח"כ מ"ה ואע"ג דמתן וכו' דליתעביד מצוה דליעשר הס"ד ומיבת להתעשר נמחק: (ג) ד"ה ל' יום וכו' יום הס"ד ואח"כ מ"ה במאי קמפלגי ר"ע ובן"ע דהא בן עזאי נמי: (ד) ד"ה בפני עצמן וכו' שלא לעשר הנהו דקיץ עד יום האחרון:

רבינו גרשום

[ההתחלה בדף נז:] דאמר ב' שבתות דהוי י"ד ימים קמי פסחא: ואם שחט פטור דלא הוי טבל מדאורייתא: הואיל והללו אומרים כך רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי ר"ה למעשר בהמה ור' מאיר אמר באחד באלול. משום הכי אמינא דהאלוליים יתעשרו לעצמן מספיקא דלא ידעינן כמאן כו': כקליפת השום שהוא קל: חוץ מן הקרח הזה היינו ר' עקיבא דרבי יהושע בן קרחא היינו בנו של ר' עקיבא כדגרסי' התם (שבועות ו.) א"ל ר' יהושע בנו של ר' עקיבא לר' עקיבא: מפי חגי זכריה ומלאכי אמרוה הני תנאי דהוי כנבואה הילכך לא מצי קאי אטעמא: חמשה בתשרי וחמשה באב הבא מצטרפין: פשיטא דלבן עזאי לא מצטרפי אלוליים: מהו דתימא כי היכי דמפסקי ראשי שנים דאין מעשרין מן החדש על הישן הכי נמי מפסקי גרנות דהנך חמשה דתשרי וחמשה דאב דיש ביניהם גרנות של מעשר אימא לא מצטרפי קמ"ל דמצטרפי כדתנן חמשה כו':

עין משפט נר מצוה

לז א מיי׳ פ״ז מהלכות בכורות הל׳ א סמג עשין ריב:
לח ב מיי׳ שם פ״ח הלכה יד:
לט ג מיי׳ שם הל׳ טו:
מ ד מיי׳ שם פ״ז הלכה יד:
מא ה ו מיי׳ שם פ״ז הלכה א:
מב ז מיי׳ פ״ג מהלכות תרומות הלכה ד:

ונוטל אחד מן האלולין והשאר פטורין ממה נפשך אי באחד באלול ר״ה דאלול ותשרי מצטרפין ודאב פטורים ואי באחד בתשרי ר״ה דאב ואלול מצטרפין דתשרי פטורין מאי אמרת לצרפו לגורן אחר [ה] עשירי ודאי אמר רחמנא ולא ספק פשיטא מהו דתימא לגזור דילמא אתי למישקל מהנך קמ״ל: **מתני׳** (א) [א] באי זה צד מעשרין כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחת (ב) ומונין [ב] א׳ ב׳ ג׳ ד׳ ה׳ ו׳ ז׳ ח׳ ט׳ והיוצא עשירי סוקר בסיקרא ואומר ה״ז מעשר לא סקרו בסיקרא ולא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים הרי אלו [ג] מתעשרין היה לו מאה ונטל עשרה ונטל אחד אין זה מעשר רבי יוסי בר׳ יהודה אומר מעשר [ה] קפץ אחד מן המנויין לתוכן [ד] הרי אלו פטורין מן המעושרין לתוכן כולם ירעו עד שיסתאבו ויאכלו במומן לבעלים: **גמ׳** ת״ר באי זה צד מעשר כונסן לדיר ועושה להם פתח קטן כדי שלא יהו שנים יכולין לצאת כאחד [ה] אימותיהם מבחוץ והם מבפנים וגועות ויוצאות לקראת אמן ולפקינהו אינהו יעבור כתיב ולא שיעבירוהו ולשדי להו ירקא וליפקו [ו] לותיה אמר רב הונא גזירה משום לקוח ומשום יתום ת״ר א) כל אשר יעבור (ג) [ז] תחת פרט [ח] לטריפה שאינה עוברת תחת השבט מצוה למנותן בשבט לא מנאן בשבט או שמנאן רבוצים או עומדים מנין תלמוד לומר א) העשירי קדש מ״מ ואין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת״ל א) יהיה קדש מכל מקום יכול היו לו מאה ונטל עשרה עשרה ונטל אחד יכול יהיו מעושרין ת״ל א) עשירי ואין זה עשירי ר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר מעשר מאי טעמיה דר׳ יוסי בר׳ יהודה סבר ליה כאבא אלעזר בן גומל דתניא אבא אלעזר בן גומל אומר ב) ונחשב לכם תרומתכם [ח] בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה גדולה ואחת תרומת מעשר כשם שהתרומה גדולה ניטלת באומד ובמחשבה

תוספות

ונוטל אחד מן האלולין. ואין שייך לאסור כאן משום לא יבקר כדאסר אפוקי בעל מום בריש עשרה בריש פירקין (דף נג:):

כשם שהתרומה גדולה ניטלת מאומד. מן התורה אין שייך בה אומד דחטה אחת פוטרת את הכרי [יג] ולא נתנה בה תורה שיעור דראשית דגנך כתיב (דברים יח) אלא משום דבתרומת מעשר שייך אומד [יד] שבשיעורה כתוב (במדבר יח) מעשר מן המעשר ובתרומה גדולה נמי תקנו חכמים שיעור שייך בה אומד ומיהו בזה אין [טו] להקשות תרומת מעשר לתרומה גדולה שיועיל במתכוין תמה אחת דהא כתיב מעשר מן המעשר ומיהו אם במתכוין מוסיף לכאורה מהני דלהכי מקיש לתרומה גדולה דנטלת [טז] מאומד למצוה כדי שיתרום בעין יפה שמתוך שירא [יז] שלא יטול פחות נוטל בעין יפה [יח] כדתנן פ״ק דתרומות (משנה ז) אין תורמין לא במדה ולא במשקל ולא במנין [יט] ובתוספתא גרס מה תרומה גדולה אינה ניטלת אלא באומד ובמחשבה [כ] וכן גרס ר״ת וגרס עלה בירושלמי בפ״ק דתרומות תני ר״א בן גומל לא במדה כו׳ ופרק כל המנחות באות מצה (דף נה. ושם) מסיים בברייתא דשמעתין ומה תרומה גדולה בעין יפה כו׳ [כא] והתם א״ר אלעזר בן גומל תורמים תרומת מעשר תאנים על גרוגרות במנין וגרוגרות על תאנים במדה משום עין יפה ולא נקט אינה ניטלת [כב] אלא במחשבה ובאומד אלא כדי שיעשה בעין יפה וא״ת סוף פרק כל הגט (גיטין דף ל: ושם) דמפרש אבי ישראל שאמר לבן לוי כך אמר לי אבא מעשר יש לך בידי או מעשר לאביך בידי חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דלא קייץ לא [הוי] מתקין ליה [כג] כור מעשר לאביך בידי או כור מעשר יש לך בידי אין חוששין לתרומת מעשר שבו כיון דקייץ [כד] תקוני תקניה ומוקי לה כאבא אלעזר בן גומל דמקיש תרומת מעשר לתרומה גדולה וכשם שיש לו [רשות] לבעה״ב לתרום תרומה גדולה כך יש לו [רשות] לתרום תרומת מעשר והשתא כיון דאפשר באומד א״כ [כה] בלא קייץ נמי ניחוש דילמא תיקן [כו] מאומד י״ל כהי דעל בן לוי מצוה לעשות בעין יפה מ״מ בעה״ב אין לו לעשות עין יפה בשל אחרים ואפילו יש לו רשות אין לעשות להוליא עצמו מתרעומתן של כהן ולוי שלא יתרעמו עליו זה או זה אם יטעה באומד שלו וא״ת פ״ד דתרומות (מ״ו) הא דתנן המונה משובח והמודד משובח הימנו והשוקל משובח משלשתן [ב] ובירושלמי פ״ק דתרומות מקשה לה ומשני כאן לתרומה גדולה כאן לתרומת מעשר [ג] ותני ר״א בן גומל מנין שאין תורמין לא במדה ולא במנין ולא במשקל ת״ל ונחשב לכם תרומתכם והרמותם במחשבה אתה תורם ואין אתה תורם במשקל במדה ובמנין פירוש ההיא דאין תורמין בתרומה גדולה דלכ״ע מצותה מאומד וההיא דהמונה משובח בתרומת מעשר וכרבנן והא דמייתי ברייתא דאבא אלעזר בן גומל לאשמועינן דפליגי בתרומת מעשר וא״ת דבירושלמי אמר אההיא דהמונה משובח ממאי הוא משובח אמר רב הונא מן התורם באומד משמע דמאומד הוי תרומה אלא שהמונה משובח ואמר נמי התם א״ר הלל מתני׳ אמרה כן והשוקל משובח משלשתן פי׳ מכלל דאיכא שלשה בר משוקל וא״ר תנינא תפתר בשלשתן ולית ש״מ כלום [כז] ואי לרבנן לדידהו אין תרומת מעשר מאומד ואי כאבא אלעזר בן גומל האמר דמצוה לעשות מאומד ונראה לפרש דלר״א בן גומל נמי לא ילפינן אלא דמועיל מאומד [ד] ולא דשוה מצוה מאומד והשתא הא דמשני כאן בתרומה גדולה כאן בתרומת מעשר הייני כר״א בן גומל וניחא השתא הא דמייתי עלה ברייתא דאבא אלעזר בן גומל א״כ מודו רבנן לאבא אלעזר בן גומל דמאומד הוי תרומה אבל אין מצוה לעשות מאומד וא״ת והיכי שרו רבנן לעשות מאומד א״כ הו״ל מרבה [כח] מעשרות יש לומר היינו במרבה במתכוין אבל כשמתכוין לאומד יפה לא חשיב מרבה ומיהו במידי דשרי מאומד משמע פ׳ כל המנחות באות מצה (מנחות דף נה: ושם) דלא חיישינן אי מרבה אף במתכוין דהא קתני תורמין תאנים על גרוגרות במנין ופריך דהו״ל מרבה על המעשרות ובתרומת מעשר איירי כדמוכח סיפא ומשני אבא אלעזר בן גומל היא ומשום עין יפה והתם במתכוין מרבה וכל מה שירצה להרבות משום עין יפה ונראה דלית ליה [ה] כדאבא אלעזר בן גומל המרבה במעשרות מעשרותיו מקולקלין דבמעשר [כט] נמי שרי מאומד כדמוכח בשמעתין כדקאמר ומעשר קריה רחמנא תרומה דכתיב [ל] כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה׳ תרומה ובמעשר ראשון איירי דכתיב בסיפיה דקרא נתתי ללוים לנחלה וקשה אסוגיא דשמעתין [לא] למה לי [לאוקמא] הכי דר״א בן גומל ורבי יוסי ברבי יהודה אית להו

רש״י

ונוטל אחד מן האלולין. ולא שייכין ואולינן בעשירי דהא כתיב לא יבקר אלא כמדומה כגון שמנאן רבוצין או עומדין דהשתא א״א לכווני דליהוי אחד מן האלולין עשירי אבל אם היה מעבירם בפתח תחת השבט לא ידע כי נפיק בריש עשרה וה״נ אמרינן לקמן רבוצין או עומדין הרי אלו מעושרין: **ודאב** פטורין. דליכא מאותה שנה אלא חמשה: **מאי אמרת לצרפו.** הנך חמשה דתשרי לגורן אחר עם אותן שיולדו לאחר כן באותה שנה עצמה יצטרפו עמהן בגורן הפסח: **לא אפשר.** משום דעשירי ודאי אמר רחמנא דיהיה קדש ולא ספק כגון הכא דשמא אלו ה׳ דתשרי נפטרו כבר באותו שנטל מן האלולין דאלול ר״ה: **פשיטא.** דמן האלולין נוטל דאי מהנהו דאב לא ליהוי עשירי דשמא אלול ר״ה וליכא משנה שעברה אלא ה׳ וליכא בהו דין מעשר ואי מהנהו דתשרי אהנך דאב ואלול דילמא תשרי ר״ה וליכא נמי דין מעשר בהנהו ה׳ והו דהנך (ד) דאב ואלול לא ליהוו מעושרים: **למישקל מהנך.** דאב ותשרי: **מתני׳ לצאת כאחד.** שאם היו יוצאים כאחד יהיו תשיעי ועשירי מקולקלין כדלקמן: **רבוצים.** שוכבים: **ונטל עשרה עשרה.** כלומר שלא מנאן אחד שנים ג׳ אלא בבת אחת נטל בכל פעם ופעם ומכל עשרה נטל אחד למעשר אין זה מעשר משום דצריך למנותן כדי שיהא עשירי למנינא קודם: טעמא דרבי יוסי מפרש בגמ׳: **מן המנויין.** מאותן שכבר עברו בפתח תחת השבט אע״פ שאינן עדיין מעושרין וכגון שמנה ושמונה וחזר אחד מהן וקפץ לתוך הדיר דהמנויין הויין פטורין במנין הראוי כדמפרש בגמ׳ ומשום דאין ידוע איזה הפטור לכך כל מה שבדיר פטורין: **מן המעושרין.** מן המעושרות גופייהו: **גמ׳ יתום.** שמתה אמו קודם שנולד והשתא אי הוה שדו ירקא הוה נפיק נמי יתום דמיפטר ואע״ג דליכא יתום דמיחייב כגון שנולד ואח״כ מתה אמו וההוא לא נפיק אלא ע״י ירקא מ״מ בהא דמעמיד אמותיהן של אלו מבחוץ ליהוי ליה הכירא ויהיה נזכר דיתום ולקוח לאו בני עשורי נינהו: **טריפה אינה עוברת.** כגון שנשברו רגליה מן הארכובה ולמעלה ולא מצי למיזל: ה״נ יכול היו לו מאה וכו׳: **בשתי תרומות.** ואע״ג דלא כתיב האי קרא דתרומתכם אלא בתרומת מעשר נפקא לן דמיירי בתרומה גדולה מדכתיב כדגן מן הגורן כלומר כתרומה גדולה שנוטל ישראל מגרנו והשתא איתקש תרומת מעשר לתרומה גדולה להאי מילתא דמה תרומה גדולה וכו׳:

רש״י כת״י

דתשרי פטורים מאי אמרת. לאצטרופי הנך דתשרי לגורן אחר דשמא תשרי ר״ה ולצטרפו הנך דאב ואלול והני דתשרי ימתין עד שיולדו טלאים בשנה זו ויצטרפו עמהם הא לא אמרינן דעשירי ודאי אמר רחמנא לא עשירי ספק. ואם יכניסם לדיר עוד וגם טלאים העומדים לגא שמא יצא אחד מאלו בעשירי וה״ל עשירי ספק דשמא אין זה ראוי למעשר שכבר נפטר דלמא הוי אלול ר״ה ונצטרפו הני של תשרי עם אותן של אלול ונפטרו ומאב לא היו פטורים שאין להם צירוף: **דלמא אתי למשקל מהנך.** מאותן של אב או מאותן של תשרי דהויא תורבא דמעייל חולין לעזרה דאי שקיל מהנך דאב שמא אלול ר״ה ונמצא שזה שנטל אין לו צירוף ולא מעשר הוא וכן מאותן של תשרי: **קמ״ל.** דלא גזרינן: **מתני׳ היו לו מאה ונטל עשרה.** בלא שום מנין או עשרה ונטל אחד בלא מנין אין זה מעשר וטעמא מפרש בגמ׳: **ר׳ יוסי אומר מעשר.** הוי: **קפץ אחד מן המנויין.** (י״מ) [מאותן י׳] שיצאו חוץ לפתח ונטל עשירי ונפטרו הט׳ וקפץ אחד מן הט׳ לתוך הדיר כל אותן שבדיר פטורים אם אינו ניכר איזה הוא דשמא יצא בי׳ והוא אינו ראוי לכך שכבר נפטר: מן המעשרים שכבר קדשו קפץ א׳ מהן לתוך הדיר. הוו כולהו ספק מעשר וירעו עד שיסתאבו דכל זמן שהם תמימים אסור לשחוט קדשים בחוץ: **גמ׳ ולישדי להו ירקא.** ירק עשב יטיל להם בחוץ ויצאו אחריו ולמה מעמיד אמותיהן גזרה שלא יהיה שם לקוח או יתום ויצאו עמהם הילכך מעמיד אמותיהן ולא יצא אלא מי שיש לו אם דלוד לוקחין אין להם אם נמכרת עמהן: **בן גומל אומר בבי׳ תרומות הכתוב מדבר.** דלוים קאמר רחמנא ונחשב לכם כדגן וכו׳ כלומר תרומת מעשר מן המעשר שאתם נותנים לכהנים תהיו נוטלים במחשבה דכתיב ונחשב לכם תרומתכם וכו׳ כלומר תרומה שנותן ישראל לכהן מן הגורן אלמא ב׳ תרומות כתיב בקרא ואתרוייהו קאי ונחשב וכו׳: **אומד.** שאומד מדעתו בלא מדה כמה סאין יש ונותן תרומה לפי אומדו: **מחשבה.** שאינו מפריש׳ מיד אלא נותן עינו ליטול תרומה בצד זו ואוכל בצד אחד וכל הך מלתא נפקא מונחשב ומעשר דגן קרייה:

מסורת הש״ס

א) [ב״מ ז.], ב) ב״מ ו:, ג) [מנחות ו. תמורה כט. לעיל נז. חולין קלו:], ד) [גימ׳ כך גי׳ רש״י בצילה ובגיטין איתא במלא], ה) ביצה יג: מנחות נה. גיטין ל:, ו) כ״א דהשתא אפשר כו׳ לא ידע הי נפיק כו׳ צ״ק, ז) כ״א מקשיק, ח) צ״ל מנין שאין תורמין לא במדה כו׳ צ״ק, ט) צ״ל רב אמי בן ישראל שאמר ללוי כך אמר לי אבא כו׳ צ״ק, י) גי׳ צ״ק נמי אמאי ניחוש לתרומת מעשר דילמא תיקן כו׳, כ) צ״ק.

הגהות הב״ח

(א) במשנה באיזה צד נ״ב ס״א כיצד: (ב) שם ומונה בשבט א׳ ב׳ וכו׳ הרי אלו מעושרים היו לו מאה וכו׳ ר׳ יוסי ברבי יהודה אומר הרי זה מעשר: (ג) גמ׳ ת״ר כל אשר יעבור פרט כל״ל ותיבת תחת נמחק: (ד) רש״י ד״ה פשיטא וכו׳ דהנך י׳ דאב:

גליון הש״ס

גמ׳ גזירה משום לקוח. לעיל נג ע״א:

הגהות צ״ק

[א] מונים א׳ יהיו: [ב] בירושלמי: [ג] דתניא ר״א בן גומל אומר מנין: [ד] נ״א ולא שהשתא מצוה מאומד כו׳: [ה] צ״ל כאבא אלעזר כו׳:

רבינו גרשום

מאי אמרת ליצטרפי לגורן אחר הנך ה׳ דקאמרינן דפטירי עשירי ודאי אמר רחמנא שלא נכנס לדיר מעולם אלא עכשיו: ולא ספק דשמא עשירי שיצא הוא מאותן ה׳ שנכנסו לגורן כבר והם ספק של שנה זו ספק של שנה שעברה: פשיטא דלבן עזאי חד מן אלוליים בעי למישקל ומאי קמ״ל רבא: מהו דתימא ליגזור דלמא אתי למשקל מהנך דלאו אלוליים קמ״ל דליכא למיחש דהא אפשר שידביצן לאלוליים כדי שיהיו נכרים לו ויכול למנותן ולא אתי למישקל מאידך: קפץ א׳ מן המנויין לתוך אלו שלא נמנו עדיין כולן פטורין והנהו קרו מנויין מא׳ ועד ט׳ קודם שיצא העשירי והני מנויין פטורין אע״ג דמת עשירי בדיר משום מנין הראוי דבשעה שיצאו הן עדיין היה עשירי חי והיה ראוי להשלים המנין וכן כל מקום שמשתייר בדיר כדי להשלים למנין אותן שיצאו קרי לאותן שיצאו מנין הראוי ומשום הכי קפץ אחד מן המנויין לתוכן כולן פטורין דמנויין שיצאו נפטרו במנין הראוי וכי קפץ לאותן הוו כולהו ספק מנויין: מן המעושרין לתוכן מיירי במעשר עצמו כולן ירעו דכולהו הוי ספק מעשר: גזירה משום לקוח ויתום להכי מעמיד אימן בחוץ להודיע שאין שם לקוח ויתום ואימותיהן בחוץ משום דכבר מעושרות הן: ואין זה עשירי דלא מנאן: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגורן בב׳ תרומות הכתוב מדבר דאקיש קרא תרומת מעשר לתרומת גורן. דהיינו כדגן מן הגורן מה תרומה נטלת באומד ובמחשבה שאין צריך למנות עד מאה וליטול שנים כדאמרי׳ (שבת קמב.) נותן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר ואמרינן (דמאי פ״ז מ״ד) ב׳ לוגין שאני עתיד להפריש הן תרומה:

ואיתקש

תורה אור השלם

א) וְכָל מַעְשַׂר בָּקָר וָצֹאן כֹּל אֲשֶׁר יַעֲבֹר תַּחַת הַשָּׁבֶט הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹּדֶשׁ לַייָ: [ויקרא כז, לב]

ב) וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם כַּדָּגָן מִן הַגֹּרֶן וְכַמְלֵאָה מִן הַיָּקֶב: [במדבר יח, כז]

שיטה מקובצת

א] כיצד מעשרין תי׳ באיזה צד נמחק: ב] ומונין בשבט א׳: ג] מעושרין היה לו: ד] לתוכן כולן פטורין: ה] כאחד ומעמיד אמותיהן: ו] וליפקו וליתו: ז] תי׳ תחת נמחק: ח] תרומתכם כדגן מן הגורן בשתי: ט] שיכרין שירצו: י] כי נפיק בריש עדריה תי׳ עשרה נמחק וה״נ אמרינן לקמן מנאן רבוצין: יא] יוצאין ב׳ כאחד: יב] עשרה ונוטל אחד כלומר: יג] הכרי דלא נתנה בה תורה שיעור אלא דראשית: יד] דשיעורה קצובה מן התורה מעשר: טו] אין להקיש: טז] דנטלת באומד ומצוה לעשור באומד כדי: יז] שירא לצמצם שלא: יח] יפה וכדתנן בפ״ק: יט] במנין וכן תרומת מעשר ובתוספתא: כ] ובמחשבה אף תרומת מעשר אינה ניטלת אלא באומד ובמחשבה וכן: כא] וקאמר התם דלא כר׳ אלעזר: כב] ניטלת משום מחשבה אלא משום (מדות) [אומד]: כג] ליה בעה״ב: כד] דקייץ ליה: כה] א״כ כי לא קייץ: כו] תיקן ליה בעה״ב: כז] כלום והשתא אי לרבנן: כח] מרבה במעשרות: כט] דבמעשר ראשון נמי: ל] דכתיב כי את: לא] דשמעתין דלמה ליה למימר דר׳ אלעזר:

אף תרומת מעשר [א] נטלת באומד ובמחשבה ומעשר קרייה רחמנא תרומה דכתיב [א] כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחלה ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ניטל באומד ובמחשבה אף מעשר בהמה ניטל באומד ובמחשבה אמר רבא [ב] עשירי [א] מאליו הוא קדוש מנא ליה לרבא הא אילימא מהא דתניא אין לי אלא שקרא שמו עשירי לא קרא שמו עשירי מנין ת"ל [ב] עשירי יהיה קדש מ"מ ודלמא עשירי הוא דלא קרייה קדש קרייה אלא מהא דתניא [ג] קרא לתשיעי עשירי ויצא העשירי ולא דבר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר ודלמא שאני התם דאיברר ליה עשירי אי נמי [ה] דאחוי עילויה אלא מהא דתניא [ד] קרא לתשיעי עשירי ומת עשירי בדיר תשיעי נאכל במומו וכולם פטורין מ"ט כולם פטורים לאו משום דקדש ליה עשירי ודלמא דאיפטרו במנין הראוי [ו] דהאמר רבא [ה] מנין הראוי פוטר אלא מהא דתניא קרא לתשיעי עשירי [ו] ונשתייר עשירי בדיר התשיעי נאכל במומו והעשירי מעשר והתניא תשיעי חולין תני תנא קמיה דרב ששת הא מני ר"ש בן יהודה היא דתניא ר"ש בן יהודה אומר משום ר"ש

אף

רש"י

באומד. שאומר בדעתו כך וכך יש בכרי הזה ולפי אומדנותו נוטל תרומה: **במחשבה.** שמחשב [ואומר] שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה כדאמרינן (דמאי פ"ז מ"ד) לגבי לוקח יין מבין הכותים ולהכי קרי ליה מחשבה משום דאינו מונה אותן אי נמי נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר ותרוייהו אומד ומחשבה נפקא לן מונחשב: **איתקש.** בריש פירקין (לעיל נג:) ואת מעשרותיכם בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה וא' מעשר דגן: **קדוש מאליו.** שאם מנה [ג] עשר ונשתייר עשירי בדיר אע"פ שלא יצא ולא מנאו קדוש מאליו: **ודילמא עשירי לא קרייה רחמנא.** דליהוי ליה דין מעשר להעלותו לירושלים ולהקריבו אלא קדוש גרידא קרייה רחמנא דקדושה חלה עליו ואינו נאכל אלא במומו (א) [ד] ענין אחר ודילמא עשירי לא קרייה שלא קרא שמו עשירי אלא קדש קרא שמו ולהכי הוי מעשר אבל היכא דלא קראו כלל לא ליהוי קדוש כשאר מעשר. ולא מפי התורה: **דאיברר ליה עשירי.** שלפי שיצא בסוף תשעה נברר מעצמו שהוא עשירי ולכך הוי כשאר מעשר אע"פ שלא קרא עליו שם (ב) אי נמי ברייתא קמיירי כגון דאחוי עליה כשיצא הראה עליו באצבעו שיהא מעשר אלא שלא דבר בפיו אבל היכא דנשתייר בדיר ולא קרא לו שם לא שמעינן אכתי דליהוי קדוש כשאר מעשר: **תשיעי נאכל במומו.** הואיל וקראו עשירי [ה] דתמורת שם מעשר מקדש לפניו ולאחריו כדלקמן אבל האחרים מיהא לא נפטרו או הואיל והוא תשיעי למנין הבהמות: **וכולם פטורין.** הטמונה שיצאו כבר: **דקדש ליה עשירי.** מאליו בדיר אע"פ שלא יצא: **במנין הראוי.** כשיצאו תשעה בפתח היה שם מנין הראוי לעשר שעדיין היה עשירי קיים שהיה ראוי לצאת אחריהם ולפוטרן וכיון דראוי לצאת דמי כמאן דיצא כבר ופטר את המנין ולקמן מפרש טעמא אבל איהו גופיה מיהא לא הוה קדוש עד שיצא: **והעשירי מעשר.** אלמא אע"ג דלא יצא קדוש מאליו בדיר והשתא פריך אהך ברייתא דקתני התשיעי נאכל במומו והתניא וכו':

אף

רש"י כת"י

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן. כדאמרינן בריש פירקין עשר תעשר במחשבה והיינו מחשבה שאינו מונה עשירי אלא מפריש כל מה שעולה בדעתו: **מאליו קדוש.** כגון שהיה מונה ולאו ט' וי' נשתייר בדיר קדוש כל מקום שהוא ט' יאכל במומו והואיל וקראו עשירי קדוש במקצת כדאמרינן לקמן מעשר מקדש לפניו ולאחריו אם קראו י' והשתא קדושה דט' אינה קדושה גמורה ליקרב כדילפינן בהאי פרקין והעשירי מעשר וקרב אלמא מאליו הוא קדוש דהא לא דבר כלל: **שאני התם.** להכי קדוש דאיברר ליה שהוא י' שהרי יצא כאותו פתח עם הט' אבל אם נשתייר בדיר או יצא בפתח אחר אימא מאליו לא קדוש: **דלמא.** מש"ה פטורים דאיפטרי להו במנין הראוי כשנמנו הט' היה עדיין העשירי חי וראוי להמנות עמהם ולהשלימו ונמצא שמניינו היה ראוי להעשר והילך אע"פ שמת הי' נפטר: **דהא אמר רבה וכו'.** ולעולם אי הוה עשירי קיים ונשאר בדיר לא הוה חיילא עליה שם קדושה ושם מעשר אלמא קדוש מאליו דהא מעשר קרו ליה: הא מני דקתני ט' חולין:

אף

תוספות

להו דהדדי לימא דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אחד מעשרה אף מעשר בהמה אחד מעשרה בלא העברה תחת השבט אלא שיש עשר לפניו ונוטל אחד מהם י"ל [ז] מייתי דאבא אלעזר לומר דילפינן תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומד אע"פ שאין סברא [ז] ללמד [ג] (לגבי) הכי דתרומה גדולה אין לה שיעור ותרומת מעשר יש לה שיעור [ח] ומקשינן להו אהדדי אע"ג דהוי [כעין] אפשר (מאומד אפשר) משאי אפשר [ט] והכי נמי ילפינן מעשר בהמה ממעשר דגן דמפקינן קרא ממשמעותיה דכתיב כל אשר יעבור ופי' זה אינו מתיישב ללב ונראה לפרש [י] דלר"י בר' יהודה [ז] הוי מעשר אע"פ שאין שוין [יא] במכנים לדיר להתעשר דמסתמא או אין דרכם להיות שוין הילכך צריכה לאוקומה כאבא אלעזר בן גומל דשרי מאומד ולא חייש למרבה במעשרות כדפרישית או לכל הפחות שרי בענין יפה כדאי' בהדיא במנחות (דף מ:) ואי לאו דאבא אלעזר [יב] אמינא אע"ג דבמעשר לא חיישינן בשוין בכי האי גונא שנוטל אחד מעשרה דילפינן ממעשר דגן בענין שוין וא"ת כיון דאבא אלעזר שרי אפילו במעשר [יג] אמאי איצטריך לאוקומי במנחות (שם) הא דאמר ר' אלעזר בר' יוסי אבא היה נוטל עשרה גרוגרות שבמקצוע על תפיס שבכלכלה והיינו בתרומת מעשר לוקמה במעשר גופה י"ל נהי דר' יוסי ברבי יהודה סבר [יד] [ח] מעשר כיוצא בו אמר דילמא אבא אלעזר לית ליה ההוא סברא ועוד ניחא ליה לאוקמה בתרומת מעשר משום דמוכח רישא דבתרומה איירי [טו] מדקתני תורמין: **אף תרומת מעשר נטלת באומד ובמחשבה.** וא"ת והא עיקר מחשבה בתרומת מעשר כתיב דכתיב ונחשב לכם תרומתכם והאי קרא בלוים כתיב י"ל [טז] דכתיב כדגן מן הגורן דהיינו תרומה גדולה דמשמע [יז] דגן שישראל מפריש מגורנו משמע שפשוט לו יותר בתרומה גדולה ובגטין (דף לא.) פ"ה [יח] הא דיליף תרומת מעשר מתרומה גדולה לענין אומד הוא דיליף אבל מחשבה ילפינן בתרוייהו מונחשב ונראה דרבנן לא פליגי אאבא אלעזר לענין מחשבה אלא לענין אומד ואת"ל דפליגי שמא יש בו שום טעם דלא מוקמי [ט] ממשנה בתרומת מעשר אע"ג דכתיב בגופיה כדאשכחן לענין מוקף [יט] כדאמר בירושלמי [י] פרק שני (דקראוה כל התרומה כולה מלמדה ולימדה) חוץ מתרומת מעשר שמלמדת ואינה למידה דבתרומת מעשר כתיב ממנו לומר דבעינן מוקף ומוקמינן ליה בתרומה גדולה ולא בתרומת מעשר [כ] דמס' בכורים (פ"ב מ"ה) תנן תרומת מעשר שוה לבכורים בשתי דרכים נטלת מן הטהור על הטמא ושלא מן המוקף כבכורים והא דפריך בפ' כל הגט (גיטין דף ל:) גבי תרומת מעשר וכי נתמדו חברים לתרום שלא מן המוקף [כא] מעמיד ר"ת מדבריהם דמדאורייתא לא בעי מוקף ומיהו נראה דלענין מחשבה לא פליגי מדפריך בריש האיש מקדש (קדושין דף מא:) גבי הא דיליף שליחות מתרומה מה לתרומה שכן נטלת במחשבה משמע דלכולי עלמא פריך והיינו תרומת מעשר דכתיב בה אתם גם אתם ומיהו לפי מה שפי' [כב] הקונטרס במחשבה פליגי דמשום מחשבה מוקי ר' יוסי בר' יהודה [כג] במתניתין כאבא אלעזר בן גמלא ומתוך פירושו [כד] משתמע [ל] דאפילו בתרומה גדולה לית להו מחשבה דאי אית להו מחשבה לא הוה צריך למימר דסבר כאבא אלעזר בן גמלא דאפילו לרבנן נמי מצינו למילף מחשבה במעשר מדקרייה רחמנא תרומה ומיהו מצי [כה] למימר דמשום תרומת מעשר שמו קרייה רחמנא תרומה: **במחשבה.** פ"ה נותן עיניו בצד זה לשם תרומה ואוכל בצד זה ואע"פ שלא הפריש משמע שרוצה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה ושרינן נמי בשתיקה על ידי [כו] נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה וכל זה דנפקא לו מונחשב עוד פירש לשון אחר במחשבה [כז] מחשב ואומר ב' לוגין שאני עתיד להפריש ואע"פ שעתה אינו מפריש כלום ורוצה לומר דדיבור צריך והא דשרי בלא הפרשה קרי מחשבה ואשכחן נמי [כח] דקרי [מ] למחשבה דיבור כמו (ב"מ דף מד.) על כל דבר פשע [כט] דאמר לחייב על המחשבה כמעשה ונראה דבלא דיבור נמי הוי תרומה מדתנן במס' תרומות (פ"א מ"ו) חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתם תרומה וחשיב אלם ובירושלמי מפרש טעמא משום ברכה ובמס' שבועות פ"ג (דף כו:) [נ] משמע בהדיא דשרי כשגמר בלבו אע"ג שלא הוציא בשפתיו [לא] דכתיב כל נדיב לב וקאמר תרומה וקדשים הוו להו שני כתובים הבאים כאחד ולא ילפינן מינייהו שטעה ומה שאוכל בלא הפרשה אין קפידא לכולי עלמא שרי בכ"מ אע"פ שאין מפריש עתה כדמוכח ההוא דהלוקח יין מבין הכותים דשרי לכ"ע אי לאו משום ברירה אי משום דחיישינן לבקיעת הנוד [ס] ויש מקומות דשרינן מעשר שני לצפונו וא"ת כיון דשרינן תרומה על ידי [לב] נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר אמאי אין מגביהין תרומות ומעשרות בי"ט הא תנן פ' נוטל (שבת דף קמב.) מעלין המדומע באחד ומאה ופריך [לג] והא מתקן ושני ר' אלעזר בר"ש היא דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה ולהכי לא חשיב מתקן [לד] כיון דאפשר [ע] במחשבה י"ל מדומע שאני שכבר נתקן אבל תחלת תיקון [לה] לא שרינן מטעם דאפשר במחשבה ואפילו דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח פ' במה מדליקין (שם דף לד.) ואע"ג דשרי ליה בנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר כדמוכח פ"ק דחולין (דף ו:) גבי ר"מ שאכל עלה של ירק בבית שאן [פ]: **איתקש מעשר בהמה למעשר דגן.** פ"ה מדכתיב עשר תעשר כדאמרינן בריש פירקין נ"ל דלית ליה הא דאמר [רבא] לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר ועוד בריש פירקין דרשינן היקשא אחרת [לו] והבאתם שמה מעשרותיכם לר' עקיבא ושמא לא אתקש אלא לענין הבאה מיהו לרבא קשה היכי מפרש טעמא דרבי יוסי בר' יהודה וכן בזבחים פרק ב"ש (דף מה.) דרשינן קדשי עובדי כוכבים אין עושים תמורה מדאיתקש תמורה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן ובמעשר דגן כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים וי"ל לענין לעשר מזה על זה כגון ממין על שאינו מינו דהוי כעין חדש על ישן לגבי הכי דוקא אומר לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר:

יצאו

מסורת הש"ס

א) דמאי ג"ק, ב) ב"מ ו:, ג) ל"ק מ"ז, ד) ל"ל בנטל אחד מעשרה הוי מעשר אע"פ שאין שוים כמו במכנים כו' ל"ק, ה) גי' ל"ק מעשר כיולא בו ונטל מאומד דילמא אבא כו', ו) מחשבה אתרומת ל"ק, ז) ל"ל פרק שני דתרומות כל התורה כולה למידה ומלמדת חוץ כו' ל"ק, ח) נמי דאפילו ל"ק, ט) לדבר מחשבה ל"ק, י) נ"א ויש מקומות דשרינן כשאומר מעשר שני לנפונו או לדרומו וא"ת כו' ל"ק, כ) גי' ל"ק במחשבה ה"נ אפשר במחשבה וי"ל כו', ל) [וע"ע תוס' חולין ז. ד"ה ודילמא].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ודילמא וכו' אלא במומו (ענין) תז"מ ונ"ב ס"א לשון: (ב) ד"ה דאיברר וכו' עליו שם הס"ד:

רבינו גרשום

ואיתקש מעשר בהמה למעשר דגן דכתיב (דברים יד כב) עשר תעשר בשתי מעשרות הכתוב מדבר כו'. ובסיפרי כתוב ונחשב לכם תרומתכם ולא כתוב בב' תרומות הכתוב מדבר אלא כשם שתרומה נטלת באומד ובמחשבה כך תרומת מעשר: **מאליו הוא קדוש** אפילו לא קראו עשירי ולא קדש: **דאיברר ליה עשירי** שיצא חוץ ולא קראו אחד אלא שתק: **אי נמי דאחוי עילויה** שהראה בידו שהוא עשירי: **דלמא דאיפטרו** במנין הראוי שכשיצאו אלו עדיין היה העשירי שבדיר חי והיה ראוי להשלים מנינו ומשום הכי פטירי ולא משום שיהו מעושרין ודאי: **הא** מני דהתשיעי נאכל במומו ר' שמעון דלא נעקר שם עשירי מעשירי:

אף

חשק שלמה על ר"ג

א) אולי ל"ל ולא כתיב בתרומה בשתי תרומות הכתוב מדבר וכו' וכוונתו מלשון תרומתכם מפקינן דמיירי בשתי תרומות דקרי בה תרומותיכם ועי' רש"י ותוס' בבלה (דף יד ובמנחות דף נד) דפי' בדרך אחר ע"ש.

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"א מהל' מעשר הל' יד ופ"ג מהל' תרומות הלכה י טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף כד ובלבוש מ"ד:
מד ב ג מיי' פ"ח מהל' בכורות הלכה ג:
מה ד ה מיי' שם הל' י סמג עשין ריב:
מו ו מיי' שם הל' ח:

שיטה מקובצת

א] עשירי קדוש מאליו מנא ליה: ב] עשירי נמחק: ג] מנה תשעה ונשתייר עשירי: ד] לשון אחר: ה] עשירי דשם מעשר מקדש: ו] י"ל דמייתי: ז] סברא ללמוד זה מזה דתרומה: ח] שיעור אפילו הכי מקשינן להו: ט] אפשר הכי נמי כו' דגן אע"ג דמפקי' קרא: י] לפרש דמשמע ליה דלר"י: יא] שוין כמו במכניס כו' הילכך צריך לאוקמא: יב] אלעזר הוה אמינא: יג] במעשר מאומד אמאי: יד] סבר דמעשר כיוצא בו דלמא אבא: טו] דקתני אות מ' נמחק: טז] י"ל משום דכתיב כדגן: יז] דמשמע ראשית דגן: יח] פ"ה דהא דיליף: יט] מוקף דאמרינן בירושלמי: כ] מעשר וההיא תנן במסכת בכורים דתרומת מעשר: כא] המוקף מפרש ר"ת דהיינו מדבריהם אבל מדאורייתא לא: כב] בקונטרס משמע דבמחשבה פליגי דפי' דמשום: כג] יהודה דשמעתין: כד] פי' נמי משתמע: כה] למימר דמשום: כו] ידי שנותן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר דכל זה נפקא מונחשב: כז] במחשבה שיחשב: כח] נמי דוכתא דקרי: כט] פשע דאמרינן לחייב: ל] פ"ג פי' הקונטרס נמי משמע: לא] בשפתיו גבי כל נדיב לב דקאמר תרומה: לב] ידי שנותן: לג] ופריך בגמרא והא מתקן ושני מדר"א בר' שמעון: לד] מתקן כשמעלהו כיון דאפשר במחשבה והכא נמי אפשר במחשבה: לה] תקון של טבל לא: לו] אחרות מוהבאתם:

תורה אור השלם

א) כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' תרומה נתתי ללוים לנחלה על כן אמרתי להם בתוך בני ישראל לא ינחלו נחלה: [במדבר יח, כד]

ב) וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה': [ויקרא כז, לב]

מז א מיי' פ"ח מהלכות נזירות הלכה ב: מח ב ג ד ה מיי' שם הלכה י: מט ו מיי' שם פ"ו הלכה ט:

שיטה מקובצת

ב) ראשיטור בסמ"ג ג) מאי לא שכבר: ד) צריכא למימר: ה) אם אחתן ארבעה בפתח שיצאו בו ששה יצאו: ו) בפתח שיצאו בו ששה: ז) ארבעה ארבעה פטורים: ח) לא קדוש שלא יהא: ט) ל) למילף בהאי ת"ס למימר נמחק דינא דקאמרינן דהיא: י) אלו מן המנויין דהשותא: יא) חמשה לא נקט חמשה דוקא: יב) מהם הואיל ויצאו: יג) קמ"ל לשון אחר הא:

חשק שלמה על ש"ס

ב) תוי"ל ד"ה אימא נתקנו טפלי היכ דקמבריק דסיל כטמאת הפ"ד ותיבת למימר נמחק.

רבינו גרשום

אף תשיעי אינו קדוש שאינו נאכל אלא במומו אפיפא דמתניתין מירי: **אלא** א"כ נעקר שם העשירי הימנו מעשירי דלא קרא לעשירי עשירי אבל קראו עשירי לזרעי עשירי התשיעי חולין: והדרן נותן ומה אחד עשר שהרא עושה קדושה ליקרב כדאמרינן במתניתין ואחד עשר קרב שלמים אינו קדוש האחד עשר **אלא** א"כ נעקר שם העשירי ממנו מן העשירי כדתנן קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי: **והיא** הנותנת כלומר מאחד דין שאחה מביא נלמד שהתשיעי ליתור קדוש אע"פ שלא נעקר שם עשירי מעשירי: **דאיברי ליה** עשירי שכבר יצא: **דאבתי לא איברי ליה** עשירי שעדיין לא יצא קדוש תשיעי אע"ג דלא נעקר שם עשירי ממנו דלא קרא לו שם (אחר) [אחר] שנשאר בדיר: **לאו** דאיפטרו במנין הראוי שכשיצאו מן הדיר עדיין נשאר בדיר שהיה יכול להשלים מנין: **ודילמא** מהכא לא מצית ד"ל דמהתם מהנהו מנייני קאמר דקפץ לתוכו המהו דכבר עישור עליהו: **ההוא לא** מצית אמרת דהדר קתני לה מן המעושרין אלמא דאי מנייני דקאמר דלאו מעושרין נינהו: **ודלמא** מאי מן המעושרין דקאמר שקפץ מעשר עצמו לתוכו: **דיקא** נמי דקתני דיצו דכולהו הוי טפק מעשר. והאי מן המניין דקאמר מהנך דכבר עישור עליהן ואכתי לא מצי ליף מהכא דמנין הראוי פרוי: **אלא** אמר רבא מקרא ליף דכתיב **עבור עבור: אם** מן **המניין** מת מאותן שיצאו מן הדיר: **טובה** ומשלים עליהם ועל אותו שמת עד שיהיו עשרה ויפרוש אחד: **ואם** משאינם מניין מת מהנך שבשביה שיצאו עדיין לא מת והיה ראוי להשלים מנינם לעשרה: **ושאינם** מניין אותן שנשתיירו בדיר הארבע: **לא** יצאו שנשתיירו בדיר נשתייר לא יצאו ולא קראו עשירי והוי כמי שלא יצאו לעשרה ואיך ארבעה מצטרפין לגורן אחד: **יצאו ארבעה** בפתח זה ושלשה בפתח זה ושנים בפתח זה ואחד בפתח זה: **ונשתיירו** בדיר: **ואם** מן המנויין מת מנוים פטורין ושאינן מנוים מצטרפין לגורן אחר ואמר רבא **היו** לו ד' טלאים והבניסן לדיר ויצאו ששה בפתח זה וארבעה בפתח זה ונשתיירו שם **אותם** ארבעה אם בפתח הששה יצאו נוטל אחד מהם והשאר מצטרפין לגורן אחר ואם לאו ששה פטורין וארבעה מצטרפין לגורן אחר: **יצאו ארבעה** בפתח זה וששה בפתח זה ונשתיירו שם ארבעה אם אותם ארבעה בפתח זה הששה יצאו נוטל מהם אחד והשאר פטורים ואם לאו ארבעה ושלשה מצטרפין לגורן אחר: **יצאו** ארבעה בפתח זה וארבעה בפתח זה ונשתיירו שם ארבעה אם אותם ארבעה בפתח זה הששה יצאו נוטל מהם אחד והשאר פטורים ואם לאו ארבעה וששה מצטרפין לגורן אחר: **ודלמא** מאי קמ"ל דמנין הראוי פוטר והאמר רבא חדא זמנא מהו דתימא ודאי מנין הראוי אמרינן ספק מנין הראוי דחזי להכא ודחזי להכא לא אמרינן קמ"ל ואמר רבא היו לו חמשה עשר טלאים לא יאמר אברור עשרה ואבניסם לדיר ואטול מהם אחד והשאר פטורים אלא בונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהם אחד והשאר מצטרפין לגורן אחר תניא נמי הכי היו לו חמשה עשר טלאים לא

רש"י בת"ס

אף התשיעי אינו קדוש וכו'. ממתני' קאי דקתני קרבן נזיר ר' ת"י ור"ש אין אחד מכל קדוש החל ולא נעקר שם מי ממנו שנקלו לי' ר' ומן לא מני מלי שם ר' מ"ש מפל ע' קדוש פמ"ג ללמ שנעקר שם מי שם מי וקאמר ליה ר"ש אף ע' אינו קדוש וכו' יא וכו' שנעשה קדושה ליקרב. כדאמרינן לקמן מה מן הכקר לימת [ממך] עבר לשלמים ופמ"ב אינו קדוש אפ"ג שנעקר וכו' מ שאינו קדוש. אלא ליפכל ממומו אינו דין וכו': **וקא מהדר להו רבנן.** היה הטעמא לעומר מפה שאמרת היה הטעמא משם שלנו דלמ קדוש וכו' ליפכל ממומו אפילו לא נעקר שם מי ממנו ר"ש דעושה קדושה ליקרב מי לא נעקר שם " לא ממנין לליקדוש קדושה ממורה מולי המי כיון דקרב ליה " ומו לא מיל שם " ומפ אמרינן אפ"ג שנעקר שם דקדושה קלה למומרת בעלמא ולא ליקרב אפילו לא נעקר וכו' דכוותיה הפשיטי עכשיו ע" " והא דקתני לעיל הני מולין ממום דנשמייר בידי ולא נעקר שמו ולא קרלו ר': **מנין הראוי.** אם היו " מלאים מידי ולא ממנה אמר ומנה ע' ומת " מידי לו ע"פ שמת אמר פמולים הני ואין ניכרין להשלים שמת אחד הוחל ומנין לאחי היה להשלים שמת אחד קפץ אחד מן המנין לתוכן. ר"ש להא מנויין בשלא הגיעו לי' אלא כשהיו מונה על שמה קפץ ' למון היה ראוי פמולים מוסם שנשייר כולם שם אינו מכירו הוחל ונתערבו יחד פעור מיהם הוי מלן פמולים דשוב מן מנין אחד מהם ראוי למעשר ליקרב: **ומנויין** נוסיפו: מיפטרו מנמין הכלאי: דילמא הני מנין למעשר עליהו: **ומשני לא** מצית אמרת. למעשר עליהו לההוא שמיפא קאמי לה קפץ אחד מן המעושרים מחוכן כולן יהיו וקפ"ל דאפי מעושרין היינו מולין שעשר עליהן ואמאי לא ניפטרו מפני שהן ראוין לבא לידי ספק: **מעשר דוקא.** דמעשיר קפץ לחוכן ומעשיר היינו למעשר עליהו דמאחד דמקמי דזיקא נמי דאפי מעושרין היינו מולין ראוין ומי מולין הוי ספק אפילו יהיו: **ולא** שכבר עבר תחת השבט. ואפי שכבר עבר אחת מהמ שנמנו אפי אחת למעוטי שכבר עבר ושיבר עליו לניכלן למימר דמו לפ מעשר: **אלא** ודאי שעבר במנין הראוי. ומת " בידי ופקו ממעשר ליה קלא דאוב לפ יפכלו: **מנויין פמורים.** לפמיכו מנמין הכלאי: **לגורן אחר.** מכאי ג' גדנות למעשר נמהם: **ויצאו** " **תחלה.** פמהם זה: **והד.** פמיים פמהם פמי: **והשאר.** לכנפה פיפלו פפהם פמי: **מצטרפין לגורן אחר.** פלא היה מנין לפו להפלים כפמה פלו פיפלו שהרי שכבר יפלו פו: **ואם** לאו. פיפלו פמהם פי ראשונים. פמנין הכלאי היה להפלים כפיפלו פפי והפמיה מלטרפין לגורן אחר אם היה מנין לפו להפלים: יפלו לכנפה פפלה זה מנין לפו פמרים כפמהם פמי: והפלפ פמורים להפ פיפלו ד' לפמורים פיפלו ג' פה זה ג' פה ופפה פמהם החמיפו לפהם פלו מפלן ופלו פפלה פי: ד' ה' פמורים. פמנין הכלאי: **הא אמרה רבא הדא ומנה.** לעיל יעמוד ולפ יכבר עבר: **והאי מנין הראוי.** כגון לפ היו פלפ " ויפלו פ' פפ וכ' פה פמנין פמורים הפ' למנין היו להפלים ולפ פפק מנין הכלאי כגון הפא להכך ' פה לפכל ולפכל להפלים ד' לפמורים פי ד' פמרים פימת פי פפק פפהם לפמורים לפ נפמרו הפי פמרים פלפ נפפיפה מנין הכלאי כפהם פמי שמת " פיפכלו פפהם לפמורים ופכי יפמור פמי פלן: **לא** יאמר אברור עשרה. פפיפו יפו פפוס כמורים פמפם פלפ לפמורים פפי: **והשאר פטורים.** לפ פיפלו ד' ה' פמרים פלפ נפפיפה מנין הכלאי כגון פפלה זה ופפלה זה ופפלה זה ופ

לא יאמר אברור עשרה. שכשמיס והשלר שמוסין משום דלא כשמיני מלא ממעמה דלמה גר שיעורי מיסו: **אלא כונסן לדיר.** כולן מן משוסים מן שמיס ומני מילי שמעמינן מדלא לשיני ישכל לכיוצר שכשוסים ומדלא מני"ג דלא נשמיעו מלא ממעמה גם מני לממיר למיסו שמוסין לגמרי מלא מלמדשין לגורן אחר וכשמדמה [ד] דלא מלעיריך לממיר להא שמרינן לעיל (דף ט:) דממעמה לפני הגורן ומעמה לאחר הגורן מלמדשין לעשרה מלא שכי מיכוון לא לממר וכו' והשלר ליסוי שמוסין שכשיו מלא ממעמה מיני עם השלרי ומכ"ש שכשיג הגורן מוכל למכלן ושמעמה מיני ומלו מני עשרי מיסו דלין הגורן קוכב מלא דבר הלמוי לעשבר והכן ממעמה לפי שכשיו מיסו מלא כונסן לדיר כמי שכשיו מיסו כונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהן אחד והשאר מצטרפין לגורן אחר והתניא תשעה עשר טלאים לא יאמר אברור עשרה ואטול מהן אחד והשאר פטורין אלא כונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהן אחד והשאר פטורין תרגמה רב הונא בר סחורה קמיה דרבא בריגלא **א**בדיר שיש לו שני פתחים עסקינן ויצאו ט' בפתח זה וט' בפתח זה דהאיך חד חזי להכא ולהכא ולישני ליה כגון שמנה תשעה וכי מטא עשרה קרי חד מריש קסבר עשירי מאליו קדוש ולישני ליה (ו) בגורן **ב**ומאן זוגות זוגות קסבר עשירי למנין בהמות הוא קדוש אר"נ בר יצחק זכאי אימיה דרב הונא בר סחורה **ג**דשני ליה (ז) שמעתא בריגלא כשמעתיה: **מתני'** יצאו שנים כאחת **ד**מונה אותם **ה**שנים שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי **ו**מקולקלין **ז**קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במזמו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה דברי ר' מאיר א"ר יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה **ח**אמרו משום ר"מ אילו היה תמורה לא היה קרב קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר מקודש **ט**זה **י**הכלל כל שלא נעקר שם עשירי ממנו אין אחד עשר מקודש: **גמ'** אמר ר' יוחנן **יא**מנאן זוגות זוגות קינטרן קינטרן עשירי **יב**למנינו הוא קדוש (ז) למנינו מאי רב מארי אמר **יג**למנין שלו הוא קדוש רב כהנא אמר למנין בהמות הוא קדוש תנן יצאו שנים כאחת מונה אותן **יד**שנים שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין בשלמא למאן דאמר למנין שלו הוא קדוש משום הכי הוו תשיעי ועשירי מקולקלין (ז) **טו**ולעשירי קא קרי ליה תשיעי ולאחד עשר עשירי אלא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש לתשיעי תשיעי קא קרי ליה ולעשירי עשירי קא קרי ליה אמר לך רבי יוחנן כי אמינא אנא היכי דאיכוין **טז**לאפוקי זוגות זוגות היכא דנפק ממילא לא תא שמע **יז**מנאן למפרע עשירי שבמנין הוא קדוש בשלמא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש שפיר אלא למ"ד למנין שלו הוא קדוש עשירי חד קרי ליה אמר רבא הואיל ואיתיה במנינא פרסאה דקרו לעשרה חד:

יצאו שנים כאחד מונה אותן שנים ואם מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין. פ"ה כגון שיצאו חמיס כשהגיע למקה לו למעשה ומנאן אחד ועל **יח**כן קרא העשירי למען מהמות מעיני והאחד עשר עשירי מע"ג דכמעון ממר קרא לעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי עשירי מעשר ואחד עשר עשירי חמיס כהא מקולקלין מפוס דמנה אותן שנים **יט**כמיס שיצאו כאחד ומספקא לן אם נעשין כאחד ע"י שמנאן אחד או לא **כ**ומ"ג לאיכא ד"ס נגמרו מעשיו **כא**ומומו אחד מהן שנפסל קודם שנעשה כהן **כב**כגון שנולד בו מום קבוע קודם שנעשה כהן ומום עובר שנולד בו קודם שנעשה כהן ומום שאין קבוע ועובר שנולד בו קודם שנעשה כהן **כג**כגון שנשברה ידו או רגלו קודם שנעשה כהן ומום עובר שנולד בו קודם שנעשה כהן **כד**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **כה**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **כו**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **כז**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **כח**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **כט**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **ל**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לא**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לב**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לג**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לד**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לה**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לו**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לז**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לח**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **לט**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מ**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מא**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מב**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מג**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מד**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מה**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מו**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מז**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מח**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **מט**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **נ**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **נא**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **נב**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **נג**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן **נד**כגון שנשברה ידו או רגלו משנעשה כהן

לא יאמר אברור עשרה. שכשמיס והשלר שמוסין משום דלא כשמיני מלא ממעמה דלמה גר שיעורי מיסו: **אלא כונסן לדיר.** כולן מן משוסים מן שמיס ומני מילי שמעמינן מדלא לשיני ישכל לכיוצר שכשוסים ומדלא מני"ג דלא נשמיעו מלא ממעמה גם מני לממיר למיסו שמוסין לגמרי מלא מלמדשין לגורן אחר וכשמדמה [ד] דלא מלעיריך לממיר להא שמרינן לעיל (דף ט:) דממעמה לפני הגורן ומעמה לאחר הגורן מלמדשין לעשרה מלא שכי מיכוון לא לממר וכו' והשלר ליסוי שמוסין שכשיו מלא ממעמה מיני עם השלרי ומכ"ש שכשיג הגורן מלמדשין לגורן אחר ומלו מני עשרי מיסו דלין הגורן קוכב מלא דבר הלמוי לעשבר והכן ממעמה לפי שכשיו מיסו כונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהן אחד והשאר פטורין אלא כונסן לדיר ומוציא עשרה ונוטל מהן אחד והשאר פטורין תרגמה רב הונא בר סחורה קמיה דרבא בריגלא **א**בדיר שיש לו שני פתחים עסקינן ויצאו ט' בפתח זה וט' בפתח זה דהאיך חד חזי להכא ולהכא ולישני ליה כגון שמנה תשעה וכי מטא עשרה קרי חד מריש קסבר עשירי מאליו קדוש ולישני ליה (ו) בגורן **ב**ומאן זוגות זוגות קסבר עשירי למנין בהמות הוא קדוש אר"נ בר יצחק זכאי אימיה דרב הונא בר סחורה **ג**דשני ליה (ז) שמעתא בריגלא כשמעתיה: **מתני'** יצאו שנים כאחת **ד**מונה אותם **ה**שנים שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי **ו**מקולקלין **ז**קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במזמו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה דברי ר' מאיר א"ר יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה **ח**אמרו משום ר"מ אילו היה תמורה לא היה קרב קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר מקודש: **ט**זה **י**הכלל כל שלא נעקר שם עשירי ממנו אין אחד עשר מקודש: **גמ'** אמר ר' יוחנן **יא**מנאן זוגות זוגות קינטרן קינטרן עשירי **יב**למנינו הוא קדוש (ז) למנינו מאי רב מארי אמר **יג**למנין שלו הוא קדוש רב כהנא אמר למנין בהמות הוא קדוש תנן יצאו שנים כאחת מונה אותן **יד**שנים שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין בשלמא למאן דאמר למנין שלו הוא קדוש משום הכי הוו תשיעי ועשירי מקולקלין (ז) **טו**ולעשירי קא קרי ליה תשיעי ולאחד עשר עשירי אלא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש לתשיעי תשיעי קא קרי ליה ולעשירי עשירי קא קרי ליה אמר לך רבי יוחנן כי אמינא אנא היכי דאיכוין **טז**לאפוקי זוגות זוגות היכא דנפק ממילא לא תא שמע **יז**מנאן למפרע עשירי שבמנין הוא קדוש בשלמא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש שפיר אלא למ"ד למנין שלו הוא קדוש עשירי חד קרי ליה אמר רבא הואיל ואיתיה במנינא פרסאה דקרו לעשרה חד:

רבינו גרשום

קסבר רב הונא: עשירי למנין בהמות הוא קדוש ולא לחשבון חמונה כלומר אלא אולינן בתר מנין דידיה דמתון וזוגות זוגות אלא כיון דנפקו ה' זוגות חוי ר' בהמות הוי חד מניהו קדוש ואידך ד' זוגות לית להו מנין הראוי ולא ליפסוק חלכך ליכא לשנויי הכי: **זכאי אמו דרב הונא בר סחורא** דאע"ג דלא הוה חכם כ"כ תרין לו הברייתא לרבא ברילגלא לפני רבים בשבת הרגל שותפה לו כשמעתיה דרבא דאמר מנין הראוי פוסל: **מתני'** מנאן אחד לאחוז שנים: **החשיעי והעשירי** מקולקלין דתשיעי הוי עשירי ועשירי הוי אחד עשר ושלשים ומעשר מעורבין זה בזה (ואין) [והם] נאכלין במזמן דשלמים איה מיניהו חזה ושוק להכהנים ומעשר אין ממנו חזה ושוק להכהנים אלא אימורין למזבח ואי יהיב מיניה חזה ושוק להכהנים קא מיתי קרשים לבית הפסול דשמא כהנים לא היו מצויין לאכלו מפני שיש להם קרשים אחרים ומשיירין אותן חוץ לזמן ומצאו באין לבית הפסול דהא חזה ושוק דמעשר ודאי חזי לישראל הלכך לית בהו תקנה אלא שניהם ירעו עד שיתאכזו ויפדה האי של שלמים במעות ואחר כך נאכלין כולן לישראל: **מנאן זוגות זוגות** נשל שנים למעשר: קינגסרסין שמנה מאה וגשל עשרה למאה: למנין שלו הוא קדוש כמו שהוא מונן: **למנין בהמות** כראסרן: **אלא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש** אמאי מקולקלין א"כ הזה ליה כאילו קרא להאי תשיעי תשיעי ולהאי עשירי עשירי: **אמר לך ר' יוחנן** ומתרץ אליבא דרב בהנא **דכי אמינא** למנין בהמות קדוש **היכא דאיכוין** לאפוקינהו כולהו **זוגות זוגות** או קונטרסין **אבל הכא במתני' דנפק** ממילא דקתני **זוגות זוגות** לא קדוש לא להאי ולא להאי:

רבינו גרשום

בהמות אלא למנין שלו: **מנאן למפרע** שלראשון קרא ר' לשני ט' עד א': **הואיל ואיתיה במנייא דפרסאי** דלעשרה קרו חד הוי האי חד נמי עשירי למנין שלו וקדוש [משנה] שלשתן מקודשין ולא קא מיירי בנותרבו: **התשיעי** נאכל במזמן כשיפול בו מום הואיל וקראו שם עשור ומעשר גמור לא הוי להקרבה דהא תשיעי הוא אלא נאכל ועשירי מעשר והוי להקרבה אע"ג דקרא תשיעי לעשירי דאי מאליו הוא קדוש: **וי"א** קרב שלמים דמאחר דקרוי עשירי דאי הוי האיך שלמים ועוד משי"ה קדיש עד י"א דכיון דנעשה שם עשירי מעשירי ונקרא תשיעי ר"א נקרא עשירי משי"ה תפיס בו קדושת שלמים מאחר שנתקרב העשירי ודאי: **ועושה תמורה** שאם תמיר בהמה אחרת באותו ה"א הוי נתפס בתמורה: **וכי יש** תמורה עושה תמורה כלומר הא"א גופיה הוי תמורת מעשר כדקאמר בגמ' טעמא מעשר תמורה והוי הוא תמורה היאך עושה תמורה חלא אין ממיירין אחרון ומתיירי: **אמרו** משום ר' מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב כלומר ודאי אין תמורה עושה תמורה והכא ה"א לאו תמורה הוא ולא הויא כשאר תמורה אלא שם מעשר

שיטה מקובצת

ג) בגורן שמנאן אות ר' נמחק: ד) פחותה דאשכיח ליה שמנוא לרבא בריגלא: ה) שנים מנאן תיבת שנים נמחק: ו) מקולקלין ל"א יצאו אות ו' נמחק: ז) דאיכוין לאפוקינהו זוגות: ח) וכמותה לי דלא: ט) המנין מתשיעי ולמטה דקרא לשבועי שמי לשמיני שבועי ולתשיעי שמיני: י) מתשיעי ולמטה כגון: יא) מיד האחרון שבזוג החמישי [מעשר] ולא אזלינן בתר: יב) חיישינן למנין שלו: יג) אחד העשר: יד) ושל ידי כן: טו) אחד השנים שיצאו כאחד דמספקא לן: טז) או לא אפילו למ"ד בבמרא עשירי למנין בהמות: יז) דמה שיצאו כאחת שנים ומנאן: יח) עשירי ספק אחד עשר וחזר מקולקלים וידעו עד שימואבו ויביא בזמי היפה שבהם שלמים ויאכלו במזמן לבעלים ובקונטרס פירש בע"א הס"ד והיכבות קדוש ליקרב שייך לע"ב:

רבינו גרשום

בהמות אלא למנין שלו: **מנאן למפרע** שלראשון קרא ר' לשני ט' עד א': **הואיל ואיתיה במנייא דפרסאי** דלעשרה קרו חד הוי האי חד נמי עשירי למנין שלו וקדוש [משנה] שלשתן מקודשין ולא קא מיירי בנותרבו: **התשיעי** נאכל במזמן כשיפול בו מום הואיל וקראו שם עשור ומעשר גמור לא הוי להקרבה דהא תשיעי הוא אלא נאכל ועשירי מעשר והוי להקרבה אע"ג דקרא תשיעי לעשירי דאי מאליו הוא קדוש: **וי"א** קרב שלמים דמאחר דקרוי עשירי דאי הוי האיך שלמים ועוד משי"ה קדיש עד י"א דכיון דנעשה שם עשירי מעשירי ונקרא תשיעי ר"א נקרא עשירי משי"ה תפיס בו קדושת שלמים מאחר שנתקרב העשירי ודאי: **ועושה תמורה** שאם תמיר בהמה אחרת באותו ה"א הוי נתפס בתמורה: **וכי יש** תמורה עושה תמורה כלומר הא"א גופיה הוי תמורת מעשר כדקאמר בגמ' טעמא מעשר תמורה והוי הוא תמורה היאך עושה תמורה חלא אין ממיירין אחרון ומתיירי: **אמרו** משום ר' מאיר אילו היה תמורה לא היה קרב כלומר ודאי אין תמורה עושה תמורה והכא ה"א לאו תמורה הוא ולא הויא כשאר תמורה אלא שם מעשר

רש"י כת"י

והתניא וכו' **והשאר פטורים.** ואם תמרם מלמרפין לגורן תמי: **בריגלא.** שמנה שמולין הלכות הרגל ג' יום לפני הרגל: **לדהכא ולהכא.** ומפעמי המרים ממנין הלכתי וכי מפי עשרה. ומני למקמיר " קרייה מד שמיכתו והמחיל למנות ס"א ג"ר והי תמרין שהוא ר"ע עשיני למען למרין למרכן ומפטרו בי ומר ג"כ נפטרו ממנין הלכתי וכ"ל למוקמא מר שמפיס. **קסבר.** מלוי קדוש מ"ע דקרייה מד והמי מחמיכתו לג הוי שוס פמוס הלכך מוקמוה בר שמפיס: **ולשני ליה.** כגון שמנאן זוגות זוגות ומנאן אחד מהן ונשאר תשעה ומשלים לו מן העתיד ומנאן אחד מהן ונשאר תשעה ומשלים לו מן העתיד: **בגורן.** ומנאן זוגות זוגות קסבר עשירי למנין בהמות הוא קדוש אר"נ בר יצחק זכאי אימיה דרב הונא בר סחורה **ג**דשני ליה (ז) שמעתא בריגלא כשמעתיה: **מתני'** יצאו שנים כאחת **ד**מונה אותם **ה**שנים שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי **ו**מקולקלין **ז**קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשין התשיעי נאכל במזמו והעשירי מעשר ואחד עשר קרב שלמים ועושה תמורה דברי ר' מאיר א"ר יהודה וכי יש תמורה עושה תמורה **ח**אמרו משום ר"מ אילו היה תמורה לא היה קרב קרא לתשיעי עשירי ולעשירי עשירי ולאחד עשר עשירי אין אחד עשר מקודש: **ט**זה **י**הכלל כל שלא נעקר שם עשירי ממנו אין אחד עשר מקודש: **גמ'** אמר ר' יוחנן **יא**מנאן זוגות זוגות קינטרן קינטרן עשירי **יב**למנינו הוא קדוש (ז) למנינו מאי רב מארי אמר **יג**למנין שלו הוא קדוש רב כהנא אמר למנין בהמות הוא קדוש תנן יצאו שנים כאחת מונה אותן **יד**שנים שנים מנאן אחד תשיעי ועשירי מקולקלין בשלמא למאן דאמר למנין שלו הוא קדוש משום הכי הוו תשיעי ועשירי מקולקלין (ז) **טו**ולעשירי קא קרי ליה תשיעי ולאחד עשר עשירי אלא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש לתשיעי תשיעי קא קרי ליה ולעשירי עשירי קא קרי ליה אמר לך רבי יוחנן כי אמינא אנא היכי דאיכוין **טז**לאפוקי זוגות זוגות היכא דנפק ממילא לא תא שמע **יז**מנאן למפרע עשירי שבמנין הוא קדוש בשלמא למאן דאמר למנין בהמות הוא קדוש שפיר אלא למ"ד למנין שלו הוא קדוש עשירי חד קרי ליה אמר רבא הואיל ואיתיה במנינא פרסאה דקרו לעשרה חד:

חשק שלמה על ר"ג

ג) שיך למטה.

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"א מהל' מעשרות הלכה ו סמג עשין ניב:

נו ב מיי' שם הלכה ד (מש"ם שם):

נז ג מיי' שם הל' יב:

נח ד מיי' פ"ו מהל' מעשרות הלכה יב:

שיטה מקובצת

א] משיי כו' ת"ר:

ב] קדוש השישי תשישי:

ג] מ"ט תרוייהו עשירי קא קרי להו יצאו:

ד] דכל בבות: ה] תיבות זמן נמחק: ו] לרישיה וקראן אחד: ז] בהמות טובא לא דאמרינן:

ח] קדוש והלא נעקר אמר רבא: ט] חדא יקרבו אות י' ונמחק:

י] מה"ד לפולם אין אחד עשר קדוש ליקרב עד שישתוק יש לפרש בשני ענינים דמצינו לפרש לאו: יא] חשיב עשירי כאילו: יב] ולקמה כגון דקדוישה: יג] שפי' דלהכי: יד] למיתני דהא ודאי הוי עקירה אבל ב"א אצטרוך כר' דיהונתן בי"א אצטרוך כר' דיהונתן דלא הוי יצאו שנים:

רבינו גרשום

תמורה דשאר תמורה תמורה הגוף הוא: וכל מעשר לרבות כל שקרא עליו שם מעשר: אף שמיני ושנים עשר שאם קרא לשמיני מעשר ולשנים עשר: ושעותו מקדשת כגון כשקרא לתשיעי עשירי או לאחד עשר עשר עשירי: מה הוא אינו קדוש אלא בסמוך כלומר העשירי עצמו כשקודא אותו עשירי אין לך סמוך יותר מעצמו: אף טעותו אינה מתקדש' אלא בסמוך לו לאוקי שמיני ושנים עשר: אף טעותו מיוחדת כלומר שאינו מקדש אלא אחת או תשיעי או אחד עשר ומוחזב דקתני שלשתן מקודשין דהיינו שתי טעיות: הא מני רבני שמעון בן אלעזר היא דתנא לעולם בו' עד שישתוק בתשיעי שלא יקרא לו שם עשירי ויקרא לעשירי תשיעי וליי"א טעותו דליכא אלא טעות אחת דאחד עשר דעשירי תשיעי לא חזי טעות משום דעשיר מאליו הוא קדוש וא"ת הכי נמי ליימא שאם שתק ב"א ולא קראו עשירי ולתשיעי קראו עשירי ההוא תשיעי ליהוי קדוש והואיל ומיוחדת הוא לא קשיא (בדין) [בדרך] הוא דיי"א לקדוש הואיל וכבר קדש עשירי גופיה הוה ליה האי י"א תמורת שמו של מעשר ואיתפיס הוא בקדושה אבל תשיעי דאכתי לא קדש ליה מעשר דנופיה היכי ליתפסיה לתשיעי לקדושה הואיל ואיהו גופיה אכתי לא הוי קדוש להכי נקט י"א ולא נקט תשיעי: וסבר לה כאבוה ר"ש דאמר בתמורה (תמורה ט.) אין ממיר חוזר וממיר לאחר שהמיר בבהמה של חולין שהן קדושים בהמה של חולין אינו חוזר וממיר אחרת של קדושים והכא נמי תשיעי אין מפדין בעשירי ומסתברא דכך מילתא אליבא דר' יוחנן היא דאמר התם כשם שאין ממירין בחולין כך אין ממירין בקדושין: עשירי וחולין מעורבין זה בזה ושניהם יאכלו בפלים ולהכי קאמר עשירי חולין מפדבהי דאי עבד גיזה ועבודה בחד מיניהו או אכל חד מיניהו בלא מום או גאל או מכר א' מהם הואיל ואית בהו חד חולין מסופקא לא מלקינן ליה הואיל ואית בהו חד חולין: עשירי מאליו הוא קדוש אף על פי שלא קראו עשירי: ולתשיעי תשיעי קא קרי ליה וכיון דיצאו שנים כא' ולא ידע הי תשיעי הי עשירי ליפקר עשירי וחולין מעורבין: עשירי והשיעי מעורבין ה"ל תרוייהו קדושים ואם גאל או מכר א' מהן לוקה דתרוייהו עשירי קרי להו ואיכלו בזמום לבעלים: עשירי וי"א מעורבין די"א חזי להקריבו שלמים ואינו נאכל בזמנו לבעלים השוה להך תרוייהו ודוקין עד שיטאובו והדר פודה חד מיניהו משום ההוא דשלמים ולהוי תרוייהו נאכלין בזמנן: עשירי וחולין מעורבין ותרוייהו יאכלו לבעלים בלא שום פדיון: הילכך הך עשירי וי"א מעורבין היינו עשירי ותשיעי מעורבין וחזיה ותרוייהו יאכלו לבעלים בלא שום פדיון: הילכך נפקי בבהמה אחת וקראן עשירי תרוייהו קדושי אגי"ג דלא נפקר אם עשירי דקראו עשירי: הני מילי בבעיון ליתעקר שם עשירי ממנו לכי נפקי בהה אחר זה דכיון דקרא לעשירי הראי עשירי לא קדש אחד עשר אבל בב"א כי נפקי בחדא וקראן עשירי תרוייהו קדושי: לאו לאתויי בב"א דלא קדש נמי י"א: לא

ם: **עד** ששתוק בתשיעי [ס] (אלא שלא קראו עשירי לה). יש לפרש בזמני עמיתים למו דוקא שתשתוק בתשיעי אלא אפילו קלטו עשירי ולא קלטו תשיעי דלא קלטו עשירי אין לחמד עבר קדום דאמר מעיות אין קדושין לחמד לטעות מיוחדת בעינן כהוא עלמא דלא קלטו לתשיעי תשיעי ומי אלא קלטו עשירי דמי ואין לחמד עבר מקודם ללא סגיא [ס] כלומר אם אמר ממנו והשתא הוי שתשתוק דוקא אלא יכיר כלל ומתרצת בהכי קושיא אלא לקמן בשמעתין דקאמר הכי"ג קדשים מד מייהו ופשיט לרישיה וקלא אלא לרבי יהודה דאמר מעשר בהמה אף בעלי מומין קדושתו כקדושת עשירי לעניין שלא ישחט בשני ולא יגזוז ולא יעבוד בו ולא יקנה אלא לבעלים ואפילו הכי אמר עשירי קדוש ואפילו הכי אמר תשיעי קדוש ואפילו הכי אמר אחד עשר קדוש אלא לאו שמע מינה דלא קלטו לתשיעי תשיעי ולא לחמד עבר קדום

ס) [נמצא קג:, עיתוקין נו: יומא מג., קדושין נב. מנחות קו. פו:] ע) [כריתות ט: ק"ק ס"ד מכות נא: ק. מוספ' דמכות פ"ט קדושין מא. ד) [כתובות ק:], ס) [לקמן סה:] עלמא ס"ק ו) [ע"ז לב. ל"ל דף נג. ז) לפניו לא ממלא מתנות טוגות ד"ה ומכאים מה ופ"ג ס) פ"ב שיין לעמוד הקודש, ע) וכן פי' בקונטרס מ"ע ופ"ג ומוספתא ד"ה פיטם, י) ל"ק מ"ו.

הגהות הב"ח

(ס) גמרא וקמי אם מן הקבר:

רבינו גרשום

כדעתו של בעל הבית לפי מה שמכיר דעתו של בעל הבית אם הוא עין יפה או לא שיהל להזכיר אמרו (תוספות פ"ד ב"ב) עין יפה אחד מארבעים ביצונית אחד מחמשים עין רעה אחד מששים דכתיב (במדבר יח) כן תרימו גם אתם לדעתכם: [פיחת עשירה או הוסיף] עשירה תרומתו תרומה. משום דאיכא דתרים הכי ואיכא דתרים הכי מצי למיסר בהכי אמדתיך שכן דעתך להרים הלכך תרומתו תרומה אבל הכא גבי מעשר מצי אמר ליה בעל הבית לא אינבי לך למיסב אלא זוה לך למיקרי לעשירי וראי עשירי:

הדרן עלך מעשר בהמה

באלו שש הלכות בבית שמאי. בש"א נושלין לידים ואח"כ מבבררין את הבית בה"א בי' והלכה כב"ש דאמר (ברכות נב:) ר' יצחק בן חנניה אמר רב הונא בכולה מתניתין הלך כב"ה לבר מהא בש"ש שניה מי שאכל ושכח ולא בירך בש"א יחזור למקומו וירבך ובה"א יברך במקום שנזכר והלכה כב"ש דקי"ל (עיין סוכות קא:) יש דברים השנונין ברוכה לאחריהן במקומן ואפי' ניהו פת: שלישית שוכח שאין בה ד' אמות אלא מהוקה ואשר ירחבו ושלחנו ואפר ר' הונא (סוכה ג.) מחוקת ראשו ורוחב ושולחנו א"ל ר' אבא כמאן ב"ש א"ל אלא כמאן וא"ד אמר לך מני ב"ש היא לא תזרו מינה ואמרינן בתר קושיין ואמרינן בתירוצ פליגי בסוכה גדולה ובסוכה קטנה הלכה כב"ש בסוכה קטנה כדאמר רב שמואל אמר רב כהנא ולית הלכתא כב"ש בסוכה גדולה: ושתים בהלכה (מנחות מא:) כמה חוטין הוא נותן בש"א ד' ובה"א ג' כמה תהא משולשלת בש"א ד' אצבעות ובה"א ג' הלי כב"ש בשתיהן דא"ר פפא (שם) הלכתא ר' בתרך ג' משולשת ד': ששית סדין בציצית בית שמאי פותרין בית הלל אומרים מחייבין אף על פי שאנו אומרים הלכה כדברי בית הלל הא אמר רבא (מנחות מ:) גזרה משום כסות לילה הלכה כבית שמאי וכן הלכתא:

והא דתניא יקריבו ר' שמעון אומר מביאין קדשים לבית הפסול. שפיר קאמר מביאין קדשים לבית הפסול ומעשר לין טעון סמיכה כדלמן בפרק קמא דזבחים (דף נב.) כיון דסמיכה לא מעכבא לא מיפסיל בפסולי המוקדשין (דף נב. ושם) אפילו נשחט שלא כנגד הסמיכה ונתקבל דמו ויצא לחולין כשר ואין צריך כאן לומר שלא נפסל בלינה ויציאה דלא מיפסיל אלא בשחיטה ומתניתין דלקמן דקתני מעשר בהמה ולד מעשר בהמה ולד חולין ולד ולדות ולד חולין ולא קתני ולד ולדות ולד מעשר בהמה ולד חולין ש"מ דלא מיפסיל אלא בשחיטה ומתניתין דלקמן דקתני מעשר בהמה ולד ולדות ולד חולין